

Addysg ac Addysgu

**Y Gorau ar gyfer
Addysgu
a Dysgu yng
Nghymru**

Cyflwynwyd gerbron y Senedd gan
Ysgrifennydd Gwladol Cymru
drwy Orchymyn Ei Mawrhydi

Education and Teaching

**The BEST for
Teaching and
Learning in Wales**

Presented to Parliament by the
Secretary of State for Wales
by command of Her Majesty

Addysg ac Addysgu

Y Gorau ar gyfer Addysgu a Dysgu yng Nghymru

Cyflwynwyd gerbron y Senedd gan
Ysgrifennydd Gwladol Cymru
drwy Orchymyn Ei Mawrhydi

Ionawr 1999

Gorch 4150

£13.30

Yn ôl

Y Llyfrfa

---

sylwadau

Education and Teaching

**The BEST for Teaching and
Learning in Wales**

Presented to Parliament by the
Secretary of State for Wales
by command of Her Majesty

January 1999

Cm 4150

Sterling £13.30

---

published by The Stationery Office

Y Gorau ar gyfer Addysgu a Dysgu yng Nghymrus

Papur Gwyrdd gan y Swyddfa Gymreig

Cynnwys

Rhagair gan Peter Hain AS

Crynodeb Gweithredol

Pennod 1	Rheidrwydd Moderneiddio
Pennod 2	Gwell Arweinyddiaeth: Tâl, Perfformiad a Datblygu
Pennod 3	Gwell Gwobrau am Addysgu
Pennod 4	Gwell Medrau
Pennod 5	Gwell Cymorth a Phosibiliadau Newydd
Pennod 6	Y Broses Ymgynghori.
Atodiad A	Recriwtio Athrawon ..... Mesurau sydd wedi'u Cyhoeddi Eisoës
Atodiad B	Llyfryddiaeth

sylwadau

The BEST for Teaching and Learning in Wales

A Welsh Office Green Paper

Contents

Foreword by Peter Hain MP

Executive Summary

Chapter 1	The Imperative of Modernisation
Chapter 2	Better Leadership: Pay, Performance and Development.
Chapter 3	Better Rewards for Teaching
Chapter 4	Better Skills
Chapter 5	Better Support and New Possibilities
Chapter 6	The Consultation Process.
Annex A	Teacher Recruitment..... Measures Already Announced
Annex B	Bibliography

Rhagair - Peter Hain AS, Gweinidog Addysg Cymru

Pan gyhoeddwyd *Adeiladu Ysgolion Ardderchog Gyda'n Gilydd (BEST)*, dangosodd y Llywodraeth hon ei hymrwymiad i sicrhau y dylai pob plentyn yng Nghymru gael yr addysg orau posibl. Yr ydym yn creu gwasanaeth addysg yng Nghymru ar gyfer yr 21ain ganrif: yn edrych ymlaen, yn hyblyg, mewn sefyllfa dda i fanteisio ar y cyfleoedd aruthrol a gynigir gan y chwyldro gwybodaeth a chyfathrebu ac yn gallu cyrraedd safonau uwch ym mhob maes nag sydd wedi bod yn bosibl yn y gorffennol. Nid yw newid ar y raddfa hon byth yn hawdd. Mae'n gofyn ein bod yn dod o hyd i atebion newydd i hen broblemau, yn herio hunan-foddhad ac yn cwestiynu doethineb yr oes. Mae ein hamcan yn dal yn eglur: hoffem i Gymru gael ei chynabod fel lle eithriadol o dda i addysgu a dysgu.

Yr wyf wedi dweud drosodd a thro fod athrawon yn gwneud un o'r swyddi pwysicaf yn y byd. Yr ydym wedi gweithio'n galed hefyd i sefydlu partneriaeth gref rhwng y Swyddfa Gymreig, athrawon a chymdeithasau ac undebau'r athrawon. Cydnabu'n Papur Gwyn *BEST* fod

proffesiynoliaeth athrawon wedi ei dirmygu ormod dros y degawd diwethaf; bod ysbryd athrawon wedi'i niweidio yn wael; a bod rhaid i hyn ddod i ben. Dywedwyd bod rhaid cydnabod pwysigrwydd addysgu, a medrusrwydd athrawon, ar sail parch diffuant, haeddiannol. Mae'n iawn ein bod yn disgwyl llawer gan athrawon, ac yn iawn y dylent hwythau ddisgwyl llawer ganddynt eu hunain.

Dyfodol y proffesiwn addysgu sydd o dan sylw yn y Papur Gwyrdd hwn felly, ynghyd â'r rhai sy'n gweithio ar y cyd ag athrawon, a dyfodol addysg ein plant. Ymdrinnir yn llawnach â'r egwyddorion a nodwyd yn *BEST*. Cynigir diwygiad sylfaenol a'r cyfle i roi i athrawon y gydnabyddiaeth a'r gefnogaeth y maent yn eu haeddu: am eu medrau a'u proffesiynoliaeth, am eu cyfraniad at gyfoeth a ffyniant ein gwlad yn y dyfodol, ac am eu rhan hanfodol wrth helpu'n plant i ddatblygu eu potensial llawn.

"Mae addysgu yn broffesiwn ymestynnol sydd o'r pwys pennaf. Athrawon ac addysgu da yw'r allwedd i lwyddiant eu disgyblion. O hyn ymlaen bydd yna bwysau ar athrawon i lwyddo yng Nghymru, gyda chymorth hefyd i'w galluogi i wneud eu gwaith ynghyd â chydabyddiaeth a gwerthfawrogiad i'w medrau a'u hymrwymiad." *BEST*, Gorffennaf 1997

Mae ein gwasanaeth addysg yn dibynnu yn anad dim ar fedrau ac ymrwymiad athrawon a staff cynnal. Mae arnom angen proffesiwn addysgu gyda'r medrau i fodloni gofynion newydd: proffesiwn sy'n hyderus, yn arloesol ac yn uchelgeisiol ac sy'n cynnig gyrfa ymestynnol sy'n werth ei dilyn. Mae arnom eisiau proffesiwn sy'n datblygu ac yn cynnal athrawon dawnus ac yn denu ei gyfran o'r bobl orau a'r disgleiriaf. Yr ydym yn chwilio yng Nghymru am hyfforddiant mewn-swydd a datblygiad o'r radd flaenaf i athrawon.

"... y diwygiad mwyaf sylfaenol o'r proffesiwn addysgu ers cychwyn addysg y wladwriaeth..."

Yn ein cynlluniau gwariant cyhoeddus ar gyfer Cymru am 1999-2000 a thu hwnt, rydym wedi clustnodi £844 miliwn ar gyfer addysg, a hyfforddiant, gan gynnwys arian gogyfer â chyflwyno'r arferion cyfoes gorau i gynorthwyo'r proffesiwn addysgu. Mae'r Papur Gwyrdd hwn yn cynnig statws uwch, rhagolygon gwell, strwythur gyrfa boddhaus a chymorth gwell. Yn ein tro yr ydym ninnau'n gofyn am broffesiynoliaeth newydd a gwell, mwy o atebolrwydd unigol, mwy o hyblygrwydd ac, fel nod ar y cyd, safonau uwch byth. Dyna'r lleiaf y mae'n plant yn ei haeddu.

Drwy gyhoeddi Papur Gwyrdd ar wahân i nodi'n hamcanion ar gyfer y proffesiwn yng Nghymru, gallwn adlewyrchu'r ffaith bod athrawon yn gweithredu yn fwyfwy yng Nghymru y tu mewn i system addysg neilltuol. System wedi'i haddasu'n unswydd at anghenion ac amgylchiadau yng Nghymru yw hon. Mae'n system y bydd y Cynulliad Cenedlaethol yn sicr yn dymuno ei meithrin a'i hybu, a system y bydd yn disgwyl iddi fedi canlyniadau gwell trwy'r amser. Mae'r Cynulliad yn dod â holl gryfder cyfrifoldeb gwleidyddol datganoledig, gan gadw holl fanteision yr Undeb. Nid oes rhinwedd mewn arwahanrwydd er ei fwyn ei hun - nac mewn edrych ar addysgu yn gul fel pe bai'r proffesiwn yng Nghymru ar wahân yn gyfan gwbl i'r proffesiwn mewn unrhyw ran arall o'r DU, neu fel pe na bai ganddo ddim i'w ddysgu gan Ewrop a'r tu hwnt. Ni fyddai'n synhwyrol anwybyddu neu atal symudiadau gyrfaol naturiol rhwng Cymru a Lloegr, er enghraifft. Mae'r llif hon ar draws ffiniau o fudd i bob un ohonom ac felly mae nodweddion allweddol cynigion y Llywodraeth ar gyfer diwygio'r proffesiwn yn gyffredinol i Gymru a Lloegr.

Beth bynnag fydd natur derfynol y diwygiadau y cytunir arnynt, mae sawl egwyddor yn bwysig iawn ac fe hoffwn eu cadarnhau yma:

- yn gyntaf, ni ddylai'r un athro nac athrawes fod yn waeth eu byd yn sgil y newidiadau hyn;
- yn ail, dylai fod cyfle i'r mwyafrif elwa pan fydd modd cyfiawnhau hynny ar sail profiad a chyrhaeddiad;
- yn drydydd, rhaid i dâl ac amodau athrawon Cymru fod cystal â rhai Lloegr (ac yr wyf yn rhag-weld y bydd y trefniadau cyffredin yn parhau yn hyn o beth).

Yr ydym am weithio mewn partneriaeth ag athrawon a staff eraill, â llywodraethwyr ysgolion, rhieni, Awdurdodau Addysg Lleol ac eraill er mwyn gwireddu moderneiddio. Bydd ein cynigion yn effeithio ar bob agwedd ar addysgu - staffio, arweinyddiaeth, gwobrau a medrau. Mae'r broses ymgynghori hon yn rhan allweddol o lwyddiant y diwygiadau radicalaidd hyn. Dyma gyfnod diffiniol yn y ddadl ar addysg. Mae'n cydategu'r ymdrech arloesol i gyflwyno Cynllun Gweithredu i Gymru drwy waith ein Grŵp Gweithredu Addysg a Hyfforddiant (GGAH). Gobeithio y byddwch yn ymuno â ni i lunio gwell strwythur gyrfaol i athrawon - a dyfodol gwirioneddol fuddiol a boddhaol i bob plentyn yng Nghymru.

Peter Hain AS

---

sylwadau

Crynodeb Gweithredol

1. Mae **Pennod Un** yn nodi'r achos dros adeiladu proffesiynoliaeth newydd a gwell mewn addysg. Mae buddsoddiad mewn technoleg a chymorth yn y dosbarth yn agor posibiliadau newydd ar gyfer codi safonau a chyrhaeddiad ym mhob maes. I gyd-fynd â hyn mae angen gweledigaeth newydd o'r proffesiwn addysgu - gydag arweinyddiaeth ddoeth a chryf yn yr ysgol, cymhellion i ragoriaeth, diwylliant cryf o ddatblygiad proffesiynol a gwell cymorth er mwyn i athrawon ganolbwyntio ar addysg - i wella delwedd ac atyniad y proffesiwn.

2. Mae diwygiadau mawr ar y gweill yn barod ar gyfer codi safonau a gwella medrau a statws athrawon. Mae buddsoddiadau cyson ar gael o ganlyniad i Adolygiad Cynhwysfawr y Llywodraeth o Wariant i ategu'r diwygiadau hyn. Serch hynny, ni fyddwn yn gwireddu potensial ein system addysg oni bai ein bod yn denu ac yn ysbrydoli digon o athrawon a staff eraill â'r uchelgais, yr hyfforddiant a'r gefnogaeth i fanteisio ar y cyfle. Dyna pam y mae'r Papur Gwyrdd hwn mor bwysig.

3. Mae ein hamcanion ar gyfer diwygio a moderneiddio yn eglur. Yr ydym yn bwriadu:

- sicrhau system addysg sy'n cyrraedd safonau uchel yn gyson, sy'n disgwyl llawer gan pob plentyn beth bynnag fo'u cefndir, sy'n ceisio gwella'n gyson, yn ymdopi â newid, yn bodloni'r amcanion a'r targedau ar gyfer cyrhaeddiad a nodwyd yn *Adeiladu Ysgolion Ardderchog Gyda'n Gilydd (BEST)* ac yn cyfrannu at wireddu'r rhai a welir yn *Rhywbeth i Bawb yw Dysgu (LIFE)*;
- cydnabod rhan allweddol athrawon mewn codi safonau a chydabod rôl bwysig a chyraeddiadau sefydliadau yng Nghymru sy'n hyfforddi athrawon;
- sicrhau bod yna arweinyddiaeth ddoeth a chryf a defnydd da o arian ym mhob ysgol;
- manteisio ar y cyfleoedd ar gyfer ymagweddau newydd at addysgu a dysgu
- gynigir gan staff ychwanegol a buddsoddiadau ychwanegol mewn Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGC);
- darparu gwobrau am lwyddiant a chymhellion ar gyfer rhagoriaeth;
- galluogi holl staff y gwasanaeth addysg i fanteisio ar hyfforddiant a datblygiad o ansawdd dda gydol eu gyrfa er mwyn iddynt fabwysiadu'r arferion gorau cydnabyddedig a syniadau arloesol, a rheoli newid cyson;
- denu cyflenwad digonol o athrawon da a chyfran fwy o'r galluog a'r dawnus i ysgolion Cymraeg a Saesneg eu cyfrwng;
- gwella parch y proffesiwn ei hun a'r gymuned at y proffesiwn

4. Mae **Pennod Dau** yn esbonio'n cynigion ar gyfer cryfhau arweinyddiaeth ysgolion. Mae pennaeth effeithiol yn allweddol i lwyddiant ysgol. Mae'r penaethiaid gorau cystal â'r arweinyddion gorau mewn unrhyw faes. Mae angen i ni ddatblygu arweinyddion doeth a chryf, eu gwobrwyo'n dda a rhoi iddynt ryddid i reoli heb golli atebolrwydd.

5. Mae'r cynigion yn cynnwys graddfa dâl estynedig fel y bydd penaethiaid llwyddiannus mewn swyddi anodd yn gallu ennill cyflogau uwch. Byddwn yn caniatáu contractau cyfnod penodedig er mwyn cysylltu gwobrau â chyrraedd amcanion y cytunir arnynt. Yr ydym yn bwriadu cryfhau'r trefniadau ar gyfer tâl perfformiad i benaethiaid trwy ddarparu cymorth hyfforddedig o'r tu allan ar gyfer cyrff llywodraethu wrth iddynt werthuso ac asesu penaethiaid.

6. Hoffem hefyd gynnig i ysgolion y rhyddid i gydnabod y rhan allweddol fel arweinwyr sydd gan athrawon eraill sy'n rhoi cyfeiriad strategol mewn ysgolion. Câi cyrff llywodraethu ddisgresiwn i greu haen arweinyddiaeth ehangach ar contract newydd. Byddai cynllun carlam tuag at fod yn bennaeth yn gyfle i athrawon addawol gymhwyso ar gyfer swydd pennaeth yn gynt.

7. Mae hyfforddiant o ansawdd uchel i benaethiaid yn hanfodol ac yr ydym yn bwriadu datblygu fframwaith hyfforddi cenedlaethol ar gyfer penaethiaid ac iddo dair haen:

- cymhwyso, drwy'r Cymhwyster Proffesiynol Cenedlaethol ar gyfer Penaethiaid, yr ydym, yn dibynnu ar farn y

Cynulliad Cenedlaethol, yn bwriadu iddo fod yn orfodol erbyn 2002 i bawb sy'n bennaeth newydd;

- sefydlu, er mwyn cydgyfnerthu medrau penaethiaid newydd;
- estyn ar y lefel ganolradd ac uwch, er mwyn adnewyddu medrau penaethiaid profiadol.

8. Yn dibynnu ar farn y Cynulliad, cynigiwn y dylai Cymru gael ei chysylltu â Choleg Cenedlaethol newydd a phwysig ar gyfer Arweinyddiaeth Ysgolion. Bydd y Coleg yn ganolbwynt ar gyfer hyfforddi arweinwyr, gan gyfuno cynnwys addysgol o ansawdd uchel â'r gorau yn rheolaeth y sector cyhoeddus a'r sector preifat. Bydd ganddo ran i'w chwarae hefyd wrth wella cyngor gyrfaoi i benaethiaid.

9. Mae **Pennod Tri** yn nodi cynigion ar gyfer system dâl newydd er mwyn gwobrwyo athrawon am berfformiad da a gwella rhagolygon gyrfa. Dylai gynnig cynnydd sylweddol mewn cyflog ar ôl rhyw bump i saith mlynedd ar gyfer athrawon sy'n perfformio'n dda, sydd â hanes o berfformiad cryf yn gyson ac sy'n cael eu hasesu yn llwyddiannus wrth drothwy perfformiad ac sy'n fodlon bodloni disgwyliadau proffesiynol uwch. Hybu gwaith i gyrraedd targedau ac amcanion *BEST* a *LIFE* fyddai'r prif amcan, a hynny gyda chanolbwynt sicr ar y plentyn cyfan a chydabyddiaeth sensitif i anghenion gwahanol sefydliadau gwahanol.

10. Dyma fyddai nodweddion allweddol y system newydd:

- trefniadau gwerthuso newydd gan gynnwys asesiad blynyddol trylwyr o berfformiad yn erbyn targedau wedi'u cytuno;
- graddfa dâl yn arwain i fyny at y trothwy perfformiad;
- wrth y trothwy perfformiad newydd byddai gan athrawon hawl i ymgeisio am asesiad. I lwyddo, byddai'n rhaid dangos graddfa uchel o gymhwysedd, cyrhaeddiad ac ymrwymiad;
- ystodau tâl uwch a disgwyliadau proffesiynol newydd ar gyfer yr athrawon hynny sydd uwchben y trothwy.

11. Edrychir ar bosibilrwydd cynllun newydd i wobrwyo perfformiad ysgolion er mwyn gwobrwyo rhyw ganran uchaf o ysgolion yn ôl amrediad o ddangosyddion perfformiad.

12. Byddwn yn darparu hyfforddiant i helpu penaethiaid, athrawon a llywodraethwyr i weithredu'r system newydd. Byddwn yn pennu'n eglur swyddogaethau a chyfrifoldebau'r rhai o dan sylw, a'r trefniadau ar gyfer monitro ac atebolrwydd priodol. Bydd y Llywodraeth hefyd yn parhau i adolygu ei darpariaeth ar gyfer pensiynau athrawon er mwyn datblygu trefniadau sy'n bodloni anghenion y gwasanaeth addysg, athrawon unigol a'u cyflogwyr yn well

13. Mae **Pennod Pedwar** yn esbonio cynlluniau'r Llywodraeth i roi i athrawon yr hyfforddiant a'r cymorth y mae arnynt eu hangen er mwyn cyflawni eu swyddi'n dda ac i fynd ymlaen â'u gyrfaoedd.

14. Yr ydym yn cynnig newidiadau pellach i hyfforddiant cychwynnol athrawon (HCA), i'w wneud yn fwy hyblyg ac yn fwy trylwyr ac i sicrhau bod gan bob athro ac athrawes newydd y medrau y bydd arnynt eu hangen er mwyn addysgu'n dda, drwy gyfrwng y canlynol:

- profion newydd i bob athro ac athrawes o dan hyfforddiant er mwyn sicrhau cymhwysedd mewn rhifedd, llythrennedd a TGC;
- darpariaeth newydd cyn eu cyrsiau ar gyfer athrawon o dan hyfforddiant;
- adolygiad o'r gweithdrefnau ar gyfer dyfarnu Statws Athro Cymwysedig;
- rhwydwaith o ysgolion Mentora er mwyn lledaenu arferion da ac arloesol mewn hyfforddiant athrawon o dan arweiniaid ysgolion;
- cyrsiau HCA mwy hyblyg er mwyn hybu'r amrediad ehangaf posibl o ymgeiswyr;
- hwb i ffyrdd i mewn i addysgu wedi'u seilio ar gyflogaeth.

15. Yr ydym hefyd yn bwriadu cyflwyno cynllun carlam cenedlaethol i ddenu graddedigion galluog ac i symud athrawon eithriadol yn gyflym drwy'r proffesiwn. Byddai athrawon carlam yn cael hyfforddiant ychwanegol yn gyfnewid am dderbyn contractau atodol a fyddai'n golygu blwyddyn weithio hirach a mwy o symudedd.

16. Ymrwymiad eglur a pharhaus i ddatblygiad proffesiynol ddylai fod wrth galon gyrfaoedd athrawon. Bydd gan Gyngor Addysgu Cyffredinol Cymru ddiddordeb eglur yn y mater hwn, yr ydym yn bwriadu ei gefnogi drwy'r canlynol:

- rhwymedigaeth yn eu contract fod pob athro ac athrawes yn diweddarau eu medrau'n gyson;
- ffocws newydd ar ddatblygiad proffesiynol, gan ddod â blaenoriaethau Cymru gyfan, ysgolion ac unigolion at ei gilydd;
- Cod Ymarfer cenedlaethol ar gyfer darparwyr hyfforddiant a rhaglen arolygu newydd i sicrhau bod hyfforddiant yn cynnig gwerth am arian ac yn medi canlyniadau da;
- sylw cyson i anghenion addysg cyfrwng Cymraeg ac addysg ddwyieithog;
- mwy o hyfforddi tu allan i oriau ysgol er mwyn lleihau'r ymyrraeth ar addysg y plant;
- adolygiad o drefniadau hyfforddi athrawon cyflenwi;
- pwyslais parhaol ar fedrau TGC athrawon.

17. Mae hyfforddiant yn bwysig i bawb sy'n gweithio mewn ysgol. Bydd staff yr ysgolion, fel pawb mewn cyflogaeth, yn cael manteisio ar Gyfrifon Dysgu Unigol. Byddwn yn defnyddio Cymwysterau Galwedigaethol Cenedlaethol i wella hyfforddiant cynorthwyr athrawon. Byddwn hefyd yn ei gwneud yn haws iddynt hyfforddi fel athrawon.

18. Mae **Pennod Pump** yn nodi'n cynigion ar gyfer cryfhau dysgu ac addysgu, a chynnydd tuag at gyrraedd amcanion a thargedau *BEST* a *LIFE*, trwy ddefnyddio potensial llawn cynorthwyr athrawon a staff cynnal.

19. Byddwn yn cynhyrchu canllawiau ar arferion da er mwyn annog athrawon i ddefnyddio cynorthwyr yn effeithiol. Mae athrawon, AAL a'r sector preifat yn dod o hyd i ffyrdd o helpu ysgolion i fireinio'u gweinyddiaeth. Mae Adran Addysg y Swyddfa Gymreig yn adolygu ei harferion ei hun er mwyn lleihau beichiau biwrocraidd diangen ar athrawon a chyfathrebu â hwy yn fwy effeithiol

20. Mae TGC yn agor ffyrdd newydd o ddysgu ac addysgu, ac mae ysgolion arloesol yn manteisio arni yn effeithiol eisoes. Yr ydym yn buddsoddi mewn hyfforddi ac yn y seilwaith er mwyn caniatáu i bob ysgol elwa. Bydd y Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu yn creu mwy o gysylltiadau ac yn sicrhau bod gwybodaeth yn haws i gael gafael arni.

21. Mae **Pennod Chwch** yn gwahodd pawb sydd â diddordeb mewn addysg plant i ystyried cynigion ein Papur Gwyrdd. Byddem yn croesawu sylwadau ar y canlynol yn benodol:

- ein gweledigaeth ar gyfer y proffesiwn - statws uwch, gwell rhagolygon, strwythur gyrfaol boddhaus, a mwy o ryddid i ganolbwyntio ar addysgu yn gyfnewid am broffesiynoliaeth well a newydd, mwy o atebolrwydd unigol, mwy o hyblygrwydd a safonau uwch byth;
- y strwythur arfaethedig newydd ar gyfer y proffesiwn addysgu;
- lledaenu grŵp arweinwyr ysgolion gyda mwy o dâl a mwy o ddefnydd ar gontractau cyfnod penodedig ar gyfer swyddi pennaeth anodd a thâl yn gysylltiedig â pherfformiad effeithiol;
- Coleg Cenedlaethol Arweinyddiaeth Ysgolion o bwys, a hwnnw wedi'i rwydweithio â Chymru a fframwaith newydd ar gyfer hyfforddi penaethiaid;
- gwerthusiadau sensitif o berfformiad athrawon i fod yn ddylanwad allweddol ar ddyfarniadau proffesiynol ar ddatblygiad gyrfa a thâl;
- pennu'r rheolaeth ar wiriadau allanol a'r meini prawf ar gyfer asesu i fodloni anghenion Cymru, gan gymryd y cymorth a'r arbenigedd sydd ar gael yn yr awdurdodau lleol i ystyriaeth;
- trothwy perfformiad sy'n cynnig mynediad i dâl uwch i athrawon sydd â hanes cyson o berfformiad cryf;
- posibilrwydd cynllun bonws i ysgolion er mwyn gwobrwyo cyrhaeddiad ysgolion cyfan;
- mwy o hyblygrwydd a mwy byth o drylwyrdd mewn hyfforddiant cychwynnol i athrawon, a gwell cydnabyddiaeth i gyraeddiadau sefydliadau HCA a'u canlyniadau;

- datblygiad gyrfaol a phroffesiynol systemataidd;
- cynllun carlam yn cael ei reoli'n genedlaethol i helpu hyfforddeion ac athrawon dawnus i fynd yn eu blaen yn gyflym yn y proffesiwn;
- defnyddio cynorthwywyr athrawon a staff cynnal eraill yn well, a gwell hyfforddiant ar eu cyfer.

Daw'r ymgynghoriad i ben ar 31 Mawrth 1999.

---

sylwadau

Pennod 1:

Rheidrwydd Moderneiddio

Yr ydym yn benderfynol o greu gwasanaeth addysg o'r radd flaenaf i Gymru, ac yr ydym wedi cychwyn ar raglen radicalaidd o ddiwygiadau eisoes er mwyn cyrraedd y nod. Mae datblygu'r proffesiwn addysgu yn ganolog i lwyddiant y rhaglen honno. Dyna pam y mae'r Papur Gwyrdd hwn mor bwysig a pham yr hoffem glywed sylwadau pawb sydd â diddordeb mewn addysg plant. Yr ydym yn cynnig fframwaith staffio newydd i ategu'n hamcanion; system addysg sy'n disgwyl llawer gan bob plentyn; sy'n cydnabod, yn cynorthwyo ac yn gwobrwyo addysgu ardderchog; ac sy'n chwilio am welliannau cyson ac yn cyrraedd safonau uchel yn gyson. Byddwn yn parhau i adeiladu yn gyson ar yr egwyddorion polisi a nodwyd yn *Adeiladu Ysgolion Ardderchog Gyda'n Gilydd*:

- gwell addysg a hyfforddiant fydd blaenoriaeth bennaf y llywodraeth yng Nghymru;
- dylunnir polisiâu er lles y llawer, nid yr ychydig;
- rhaid canolbwyntio ar safonau nid strwythurau - gan ddefnyddio adroddiadau SPAEM a thystiolaeth arall - er mwyn gwella addysg yng Nghymru;
- mwyaf yr ymyrraeth, lleiaf y llwyddiant
- ni oddefir tanberfformiad;
- bydd y Swyddfa Gymreig, a cyn hir y Cynulliad Cenedlaethol, yn gweithio mewn partneriaeth â phawb sydd wedi ymrwmo i godi safonau;
- bydd polisi'r Llywodraeth ar gyfer addysg a hyfforddiant yn adlewyrchu anghenion ac amgylchiadau penodol Cymru.

Gwasanaeth Addysg o'r Radd Flaenaf

1. Gwella hyfforddiant ac addysg yw un o flaenoriaethau pennaf y Llywodraeth yng Nghymru. Mae gwaith ar y gweill yn barod i greu gwasanaeth addysg o'r radd flaenaf i Gymru - gwasanaeth addysg lle bydd pob disgybl yn ymadael â'r ysgol yn llythrennog, yn rhifog, yn hyddysg, yn hyderus, yn gallu dysgu gydol ei oes ac yn gallu chwarae rhan gadarnhaol yn y gweithlu a'r gymuned. Yr ydym yn chwilio am wasanaeth sy'n gallu sicrhau bod mwyfwy o ddisgyblion yn ennill y wybodaeth, y medrau a'r ddealltwriaeth iddynt gyd-fyw yn y byd â phobl eraill, a byw bywydau boddhaol yn bersonol hefyd. Mae hyn yn cynnwys y cyfle i ddatblygu posibiliadau creadigrwydd, dyfeisgarwch a menter. Mewn byd sy'n newid mor gyflym, bydd ar ddisgyblion angen addysg sy'n eu galluogi i fod yn hyblyg heb ragfarnu'r gwerthoedd parhaol y mae ar bob cymuned eu hangen. Yn ddiau, bydd y materion hyn ar flaen meddwl y Cynulliad Cenedlaethol pan fydd yn ymgymryd â'r cyfrifoldeb dros bolisi addysg a hyfforddiant yn lle'r Ysgrifennydd Gwladol ymhen ychydig fisoedd ac wrth i'r Cynulliad gyflawni ei swyddogaethau o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998 - gan gynnwys y rhai sy'n berthnasol i lywodraeth leol, y sector gwirfoddol, busnes, cyfleoedd cyfartal a datblygu cynaliadwy.

2. Her y degawd nesaf yw gwireddu'r dyheadau hyn. **Mae peth wmbreth o waith da wedi'i wneud yn y gwasanaeth addysg dros lawer o flynyddoedd, yn aml yn wyneb anawsterau, i godi safonau a rhoi cyfle cyfartal i bob plentyn.** Ond nid da lle gellir gwell. Mae hyn yn golygu parhau i godi safonau i bawb a hybu dysgu i safonau uchel ymhlith y rhai sydd wedi ymadael â'r ysgol ag ychydig neu ddim budd o un ar ddeg o flynyddoedd o addysg orfodol. I gyrraedd y nod uchelgeisiol hwn, mae angen gweledigaeth newydd o addysg ar gyfer yr 21ain ganrif, a honno'n cael ei rhannu gan y llywodraeth, rhieni, llywodraethwyr ysgolion, athrawon, staff eraill sy'n gweithio mewn ysgolion, Awdurdodau Addysg Lleol, hyfforddwyr athrawon a chan y gymdeithas yn ei chrynswth. Ni fydd yr un o'r partneriaid hyn yn gallu llwyddo ar ei ben ei hun. Gyda'n gilydd, gallwn greu gwasanaeth addysg heb ei ail yn ogystal â'r "*Wlad sy'n Dysgu*" yng Nghymru a nodwyd fel amcan cyffredinol *LIFE*, ac amcan y cynigion a gyhoeddwyd yn ddiweddar gan Grŵp Gweithredu Addysg a Hyfforddiant Cymru (GGAH).

3. Craidd y weledigaeth hon yw'r ysgol sy'n cymryd cyfrifoldeb dros ei gwella ei hun gan herio a gweithio gyda phob disgybl er mwyn cyrraedd safonau uwch. Bydd ysgol y dyfodol, yn gweithio mewn partneriaeth â rhieni a'r gymuned, yn aml yn

ganolfan addysg gydol-eich-oes. Bydd yn cynnig addysgu ardderchog i'r disgyblion yn y pynciau sylfaenol ac amrediad eang o gyfleoedd dysgu, rhai yn cael eu darparu ar safle'r ysgol ac eraill mewn mannau eraill. Bydd yn edrych allan, yn ceisio dysgu gan ysgolion da eraill yn gyson, yn defnyddio llyfrgelloedd a ffynonellau addysg eraill ac yn ystyried tystiolaeth o'r hyn sy'n gweithio. Bydd yn cael ei harwain a'i rheoli yn dda, bydd yn gwobrwyo perfformiad da ac yn cynnig tâl, amodau a hyfforddiant i bob aelod o'i staff sy'n adlewyrchu pwysigrwydd canolog addysg i'r gymdeithas. Yn anad dim bydd yn chwilio am welliannau parhaus, yn disgwyl newid ac yn hybu arloesedd.

4. Mae cymorth y Llywodraeth yn golygu bod cyfle newydd ar gael bellach. Dros y tair blynedd nesaf, gwelir buddsoddiad ychwanegol sylweddol ar gyfer addysg a hyfforddiant yng Nghymru, sef cyfanswm o £844 miliwn. Dyma enghreifftiau o'r hyn a ddarperir:

- **£140 miliwn** yn ychwanegol, i ledaenu'r arferion modern gorau ac i gynorthwyo'r proffesiwn addysgu yng Nghymru. Gan gynnwys darpariaeth ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus a phartneriaeth ag addysg bellach, bydd y cronfeydd hyn yn sail ar gyfer ymagwedd newydd at strwythur y proffesiwn a'r gwobrau iddo;
- **£440 miliwn** yn ychwanegol i'r awdurdodau lleol i gefnogi'r ysgolion wrth iddynt godi safonau addysgol ac i wneud eu cyfraniad at wella arferion gorau'r proffesiwn yng Nghymru.
- Bydd y setliad cyffredinol hefyd yn darparu **£200 miliwn** ar gyfer arian cyfalaf i'r ysgolion i helpu ysgolion ac AAL i fynd i'r afael â'r llwyth o waith a etifeddwyd ac y mae angen ymgymryd ag ef er mwyn darparu amodau gwaith priodol i athrawon a disgyblion;

5. Bydd buddsoddiad mawr y Llywodraeth mewn TGC a mwy o ddefnydd ar gynorthwywyr athrawon yn caniatáu cyfuniadau newydd a grymus o staff a thechnoleg a all godi safonau ac ehangu cyfleoedd dysgu. Mae pob ysgol, gan gynnwys y rhai lleiaf eu manteision, yn gallu ymateb i'r her o godi safonau. Yn union fel y bu newid radicalaidd yn bosibl mewn llawer sector arall yn y degawd diwethaf, felly hefyd y mae modd ei gyflawni mewn addysg yn y degawd nesaf. Ar yr un pryd, mae'r gofynion sylfaenol ynglŷn â safonau proffesiynol uchel yn aros fel y'u nodwyd yng nghyhoeddiadau SPAEM, megis *Gwella Safonau ac Ansawdd mewn Ysgolion Uwchradd a Cyflawni a Than-gyflawni yng Nghyfnod Allweddol 2*.

Newidiadau yn y Dosbarth

6 Bydd i'r datblygiadau hyn oblygiadau sylfaenol ar gyfer athrawon unigol a'r proffesiwn yn ei grynsyth. Bydd y wers dda wedi'i haddysgu'n gelfydd, sydd wedi profi ei heffeithiolrwydd, yn dal wrth graidd gwaith athrawon. Ond mae llawer o bosibiliadau newydd yn dod i'r amlwg. Gydol y ganrif hon bu'n rhaid i athrawon ddewis rhwng rhoi blaenoriaeth i anghenion grwpiau mawr neu drin amryfal anghenion unigolion. Bellach, am y tro cyntaf mae'n realistig iddynt wneud y ddau.

7. Gall technoleg newydd ychwanegu dimensiynau newydd i wersi, gan wella'u heffeithiolrwydd a'u cyflwyniad. Mae'r ysgolion arloesol eisoes yn herio hen ragdybiaethau ac yn dangos yr hyn sy'n bosibl. Gall cryfderau a gwendidau disgyblion gael eu cloriannu'n well â meddalwedd cyfrifiadur newydd. Mae disgyblion ac athrawon fel ei gilydd yn gallu cael hyd i wybodaeth o'r we fyd-eang. Mae gallu'r disgyblion i ymgymryd ag ymchwil annibynnol yn cael ei gynyddu yn sylweddol. Mae modd rhwydweithio cartrefi disgyblion â'r ysgolion. Drwy dechnoleg ryngweithiol, bydd athrawon yn gallu addysgu eu gwersi i ddisgyblion mewn sawl safle nid mewn un yn unig. Bydd technolegau newydd yn rhoi gwell mynediad i addysg i ddisgyblion ag anghenion addysgol arbennig. Mae hyn yn dechrau digwydd eisoes.

8. Ond yn y diwedd, ansawdd yr addysgu a'r cymorth sydd ar gael i athrawon sy'n gwneud y gwahaniaeth. Bydd niferoedd cynyddol y cynorthwywyr athrawon a'r proffesiynolion cynnal yn yr ysgolion yn newid ymagweddau at addysgu a dysgu. Gyda chynorthwywyr hyfforddedig, gall athrawon ddewis rhwng grwpiau mawr a grwpiau bach, gan ofyn i'r staff ychwanegol roi cymorth ychwanegol i'r rhai ag anghenion addysgol arbennig neu i helpu i annog y rhai dawnus neu'r rhai â medrau arbennig. Mae oedolion eraill - yn gweithio yn rhan-amser hwyrach - yn gallu dod â medrau neu wybodaeth arbenigol i'r dosbarth, yn union fel y mae athrawon cerdd teithiol ac athrawon bro wedi gwneud erioed.

9. Gall gwell defnydd ar staff a thechnoleg newydd helpu i godi rhywfaint o'r baich biwrocraidd sydd, yn rhy aml, wedi tynnu athrawon oddi wrth eu swyddogaeth graidd o addysgu plant yn dda. Mae cofrestrau electronig, systemau asesu a chofnodi electronig, meddalwedd ar gyfer rheoli cyllidebau, cyfleusterau i chwilio cofnodion ar gyfrifiaduron, gwell defnydd ar fwrseriaid a staff gweinyddol, i gyd â rhan i'w chwarae mewn rhyddhau athrawon i addysgu ac mewn gwella effeithiolrwydd ysgolion.

Proffesiynoliaeth Newydd a Gwell

10. Troi arferion gorau rhai ysgolion yn wirionedd i bob ysgol yw'r her. Bydd ysgolion yn codi i her y dyfodol mewn llawer

ffordd wahanol. Nid yw'r Llywodraeth yn dymuno gorfodi unrhyw fodel unigol. Serch hynny, mae hi am i bob ysgol a phob athro ac athrawes gael cyfle i fynd ymlaen â hyder i'r 21ain ganrif a manteisio yn llawn ar fuddsoddiadau newydd a thechnoleg newydd er mwyn codi safonau a chyrhaeddiad ym mhob maes. Mae'n anochel bod hyn yn golygu newid a datblygu hyfforddiant cychwynnol athrawon ac ailganolbwyntio rhaglen GCAH ar hyfforddi a datblygu mewn-swydd yng Nghymru.

11. Yn y dyfodol, bydd athrawon yn ehangu addysgu, er enghraifft trwy ddarparu neu gynorthwyo dosbarthiadau meistr, gweithio gyda grwpiau bach neu mewn sesiynau unigol gyda disgyblion i adolygu cynnydd, i gloriannu cryfderau a gwendidau ac i osod targedau ar gyfer y dyfodol. Yn ogystal â bod yn athrawon yn yr ystyr draddodiadol, byddant hefyd yn rheolwyr dysg, gan ddefnyddio pob adnoddyn dynol a thechnegol sydd ar gael er mwyn helpu plant i gyrraedd y nod. Unwaith eto, mae hyn yn dechrau digwydd eisoes.

Codi Safonau Llythrennedd mewn Ysgolion Cynradd

Proffesiynoliaeth athrawon sydd wrth graidd ymagwedd y Llywodraeth at godi safonau llythrennedd yng Nghymru. Nodwyd manylion yr ymagwedd hon gyntaf yn y ddogfen fframwaith 'Codi Safonau Llythrennedd mewn Ysgol Cynradd' a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 1998.

Mae ymagwedd y Llywodraeth yn cydnabod bod yr ymdrech o blaid safonau uwch yn dibynnu ar ymarfer yn y dosbarth sy'n broffesiynol ac yn hyddysg, yn ymestynnol, yn llawn her ac yn llwyddiannus. Mae'r Fframwaith yn defnyddio tystiolaeth ddiweddaraf SPAEM o'r hyn sy'n gwneud ymarfer da wrth addysgu medrau iaith yn Gymraeg a Saesneg. Serch hynny, os bwriedir manteisio'n llawn ar y dystiolaeth hon, rhaid ei chysylltu â medrau creadigol a phroffesiynol athrawon dosbarth. Mae'r dystiolaeth i gyd yn awgrymu bod athrawon yn cyrraedd ac yn cynnal safonau uchel drwy amrywiaeth o ddulliau a thechnegau addysgu. Cyhyd â'i fod yn parhau i gyflwyno canlyniadau cadarnhaol, mae'r amrywiaeth hwn o arddulliau i'w groesawu.

Prif fyrdwn y gwaith ar lythrennedd yw galluogi athrawon i ddatblygu'r medrau hyn ymhellach byth. Trefnwyd bod arian penodol ar gael drwy GCAH er mwyn cynnal hyfforddiant wedi'i dargedu'n dda. Bydd y gwaith hwn yn cael ei gydgyssylltu gan yr AAL i fe ddisgwylir bod strategaethau'r AAL yn canolbwyntio ar yr elfennau hynny sydd yn gyffredin mewn ymagweddau llwyddiannus tuag at addysgu llythrennedd. Mae'r rhain yn cynnwys:

- ffocws clir ar gyfarwyddyd drwy addysgu'n uniongyrchol;
- defnyddio amser addysgu yn effeithiol ar draws y cwricwlwm; ac
- addysgu ffoneg, sillafu a geirfa yn systemataidd ac mewn modd ymestynnol.

Disgwylir i'r ysgolion a'r athrawon sydd eisoes yn mwynhau lefelau uchel o lwyddiant chwarae rhan bwysig wrth gyfrannu at ddatblygu a chyflwyno strategaethau llythrennedd yr AAL.

Mae Cymru yn debygol o fabwysiadu ymagwedd debyg at godi safonau wrth addysgu rhifedd. Disgwylir i ysgolion ac AAL fabwysiadu ymagwedd strategol ar sail cyngor a chanllawiau proffesiynol, pendant a hyddysg, gan dynnu ar y dystiolaeth orau sydd ar gael.

12. Mae hyn i gyd yn gofyn am broffesiynoliaeth ymhlith athrawon. Mae'r cyfnod pan fyddai proffesiynolion anatebol, ynysig yn gwneud penderfyniadau pedagogaid heb gyfeirio at y byd y tu allan wedi hen fynd. Mae angen i athrawon mewn proffesiwn addysgu newydd a gwell:

- disgwyl mwy byth ohonynt eu hunain ac o bob un o'u disgyblion;
- bod yn barotach byth i fod yn atebol;
- cymryd mwy o gyfrifoldeb personol a chyfunol dros wella'u medrau a'u gwybodaeth o'u pynciau;
- ceisio seilio'u penderfyniadau ar dystiolaeth o'r hyn sy'n gweithio mewn ysgolion yn y wlad hon ac yn rhyngwladol;
- gweithio mewn partneriaeth agosach byth â'r staff eraill yn yr ysgolion;
- croesawu'r cyfraniad y gall rhieni, busnes ac eraill y tu allan i'r ysgol ei wneud at ei llwyddiant;
- rhag-weld newid a hybu arloesedd.

Y Gorau ar gyfer Addysg Arbennig

Un o themâu allweddol agenda "Y Gorau ar gyfer Addysg Arbennig" yw mwy o ymwybyddiaeth o AAA mewn hyfforddiant i athrawon ac eraill drwy ddatblygu gwybodaeth a medrau pob aelod o staff sy'n gweithio gyda phlant ag AAA. Mae Ysgol a Chanolfan Adnoddau Trinity Fields yn Ystrad Mynach yn enghraifft dda o ddatblygiad o'r fath.

Agorodd Trinity Fields ym Medi 1998. Cafodd ei hadeiladu yn unswydd ac mae'n cael ei chynnal gan Awdurdod Addysg Lleol Caerffili. Mae'n darparu ar gyfer hyd at 140 o blant o 3-19 oed sydd ag anawsterau dysgu dwys, difrifol a chymhleth.

Mae'r ysgol wedi'i threfnu yn ôl model cyfnodau cynradd ac uwchradd ac yn defnyddio ymagwedd cwricwlwm-cyfan gan gynnwys pob agwedd ar y Cwricwlwm Cenedlaethol; ymagweddau datblygiadol ac aml-synhwraidd traddodiadol; a chwricwlwm therapiwtig.

Bydd yn adnoddyn sylweddol ar gyfer anghenion addysgol arbennig, gan gynnig gwasanaeth cenhadu i blant ag anghenion arbennig yn sefydliadau anghenion arbennig eraill yr AALl ac ysgolion y brif ffrwd; canolfan asesu i blant ag anawsterau dysgu sylweddol; canolfan hyfforddi i broffesiynolion a rhieni sy'n ymwneud ag anghenion addysgol arbennig; a ffocws cymdeithasol i blant a theuluoedd drwy ysgolion, clybiau a gweithgareddau y tu allan i oriau.

Os bwriedir gwireddu'r weledigaeth a nodwyd yn 'Y Gorau ar gyfer Addysg Arbennig' rhaid i bob athro ac athrawes ehangu eu medrau ar gyfer adnabod ac ymdrin â phlant ag anghenion arbennig. Bydd gwaith cenhadu Trinity Fields a chanolfannau eraill tebyg yn chwarae rhan bwysig wrth gynorthwyo'r gwaith hwn.

Cryfhau Arweinyddiaeth Dda

13. Er bod llawer o benaethiaid da a rhai rhagorol, mae arnom angen mwy. Mae llawer i'w wneud i ddatblygu medrau arwain penaeithiaid, a medrau'r staff uwch sy'n dymuno bod yn benaethiaid. Heb weithredu yn y maes hwn, daw'n fwyfwy anodd recriwtio digon o benaethiaid cynradd, fel sy'n amlwg eisoes mewn rhai ardaloedd yng Nghymru. Rhaid cael arweinyddiaeth ddoeth a chryf os yw athrawon i wneud eu gorau glas yn y dosbarth.

Denu Athrawon Da

14. Mae recriwtio i hyfforddiant athrawon wedi mynd yn fwyfwy anodd. Mae'r Llywodraeth wedi cymryd camau eisoes i fynd i'r afael â rhai o'r problemau recriwtio cyntaf, drwy gymhellion ariannol, hyfforddiant yn y swydd a chymorth i strategaethau recriwtio lleol. Ceir manylion y pecyn a gyhoeddwyd ar gyfer Cymru yn gynharach yn y mis yn Atodiad A. Ond nid ydym heb sylweddoli graddfa'r her yn y tymor hir. Y ffaith syml amdani yw bod realiti presennol addysgu yn aml yn cymharu yn anffafriol â'r ystod gynyddol o yrfaeodd eraill i raddedigion llwyddiannus. Er bod targed recriwtio athrawon cynradd yn dal i gael ei gyrraedd yn fras, mae'n dal heb ddenu digon o ymgeiswyr â chanlyniadau safon uwch neu raddau ardderchog. Ymhellach, ym 1996/97, dim ond 22 y cant o'r cofrestriadau am hyfforddiant cychwynnol athrawon ar gyfer ysgolion cynradd yng Nghymru oedd yn ddynion.

15. Yn y cyfamser mae recriwtio digon o hyfforddeion ar gyfer nifer cynyddol o bynciau uwchradd - yn enwedig y rhai lle ceir cystadleuaeth frwd o du sectorau eraill - yn anodd. Ceir prinder o 19 y cant o ran targedau recriwtio ar y lefel uwchradd yng Nghymru gyda'r diffygion mwyaf difrifol mewn technoleg, Cymraeg, mathemateg, ieithoedd tramor modern, addysg grefyddol, gwyddoniaeth a cherddoriaeth.

16. Gwaethygir problemau dechrau hyfforddiant athrawon gan y nifer fawr o athrawon sy'n rhoi'r gorau iddi ym mlynyddoedd cynnar addysgu. O bob 100 o fyfyrwyr sy'n cychwyn hyfforddiant athrawon cynradd ym 1999, yr ydym yn amcangyfrif mai 60 yn unig fydd yn dechrau addysgu mewn ysgolion cynradd a meithrinfeydd sy'n cael eu cynnal yn y flwyddyn y maent yn cymhwyso a chwech arall y flwyddyn wedyn. Mae'r darlun ar lefel uwchradd yn debyg o fod yn waeth byth. O bob 100 o fyfyrwyr, yr ydym yn amcangyfrif mai 58 yn unig fydd yn dechrau addysgu mewn ysgolion uwchradd sy'n cael eu cynnal y flwyddyn honno a chwech arall y flwyddyn wedyn.

17. Mae'r ystadegau hyn yn peri gofid ond nid syndod o bosibl. Ceir llawer o ysgolion da ac athrawon da ac mae i addysgu ei wobrau amlwg ei hun ond nid yw'r proffesiwn ar y cyfan yn denu digon o bobl ifanc uchelgeisiol na'r rhai sy'n awyddus i newid eu gyrfa yn ddiweddarach yn eu bywydau.

Cymhellion ar gyfer Rhagoriaeth

18. Nid yw perfformiad da yn cael ei wobrwyo'n ddigonol. Er bod y system dâl bresennol yn caniatáu ar gyfer rhoi tâl

ychwanegol am berfformiad ardderchog, llai nag un y cant o athrawon sydd wedi elwa arno erioed, am nad yw cydnabyddiaeth o'r fath yn rhan o'r diwylliant. Ychydig yn unig o broffesiynau sydd wedi gwrthod cysylltu tâl â pherfformiad i'r un graddau ag addysgu. Traddodiad addysgu yw trin pob athro ac athrawes fel pe bai eu perfformiad yn debyg, er bod yr athrawon eu hunain yn gwybod nad yw hyn yn wir.

Datblygiad Proffesiynol Systemataidd

19. Annigonol yw'r cyfleoedd am dwf a datblygiad proffesiynol. Nid oes gan athrawon fynediad systemataidd i wybodaeth am yr hyn y mae ysgolion y rheng flaen yn ei wneud nac am ymchwil a chanlyniadau arolygiadau. O ganlyniad i hyn, mae gormod o athrawon, er nad arnynt hwy y mae'r bai, heb ymwybyddiaeth o'r arferion gorau cydnabyddedig. Yng Nghymru mae'r pwyslais ar ddatblygu strategaethau llythrennedd a rhifedd sy'n ddilys yn broffesiynol, sy'n perthyn yn lleol ac sy'n cael eu cefnogi yn genedlaethol yn helpu i newid hyn. Bydd cyhoeddi astudiaethau ar welliannau ysgolion, sydd wedi'u casglu gan Athrofa Addysg Uwch Abertawe a Phrifysgol Morgannwg, yn cyfrannu cyn hir at newid y darlun - nid lleiaf drwy VTC (Rhith-ganolfan Athrawon) Cymru. Serch hynny, mae llawer mwy i'w wneud.

Cymorth

20. Yn y cyfamser, mae astudiaethau Corff Adolygu Athrawon Ysgol ac undebau'r athrawon ar lwyth gwaith athrawon yn datgelu bod athrawon, ar gyfartaledd, yn treulio llai na hanner eu hamser gwaith yn addysgu wyneb i wyneb. Mae gormod o amser yn cael ei dreulio ar fân dasgau gweinyddol, y gellid gwneud rhai ohonynt yn well, ac yn fwy effeithiol yn ariannol, gan eraill. Yn gyffredinol, mae'r amodau gwaith yn is na'r safon y bydd graddedigion â chymwysterau da mewn meysydd eraill yn eu cymryd yn ganiataol.

Hunan-ddelwedd

21. **Mewn llawer ffordd mae'r strwythur statudol, cyfansoddiadol a pholisiol gwahanol yng Nghymru wedi helpu i gynnal hyder a statws cyhoeddus athrawon.** Er enghraifft, mae'r ymagwedd gyson a chydlynol at ddatblygu Cwricwlwm Cenedlaethol Cymru; y pwyslais ar asesiadau athrawon yn ogystal ag ar brofion i gloriannu cyrhaeddiad disgyblion; yr ymdriniaeth sensitif ag ariannu hyfforddiant cychwynnol athrawon; a chynnwys a chymeriad y bartneriaeth a'r cydweithio i wella canlyniadau yng Nghymru i gyd wedi chwarae rhan werthfawr. Ac eto, mae'n dal yn wir nad yw'r proffesiwn addysgu ar y cyfan, ers blynyddoedd lawer, wedi mwynhau'r statws ymhlith y cyhoedd y mae'n ei haeddu - hyd yn oed yng Nghymru. Mae ei ddelwedd gyhoeddus wedi'i thanseilio ymhellach gan ei ymateb amddiffynnol i feirniadaeth ar rai agweddau ar y gwasanaeth addysg a'i berfformiad o'i gymharu â gwledydd eraill. Yn rhy aml mae athrawon wedi teimlo'n unig. Mae rhai yn gallu teimlo mai hwy yn unig sy'n dioddef proses o newid cyson, er bod mwy o newid a mwy o effaith ar dâl, amodau a dull o weithio wedi'u gweld mewn llawer sector arall.

22. **Y dystiolaeth yng Nghymru yw bod athrawon yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol a chadarnhaol.** Mae'r gwelliannau cyflymach yma o'i gymharu â mannau eraill - fel y mae data ar dueddiadau TGAU a TASau yn dangos - yn dyst i hyn. Gall athrawon alluogi disgyblion i lwyddo a sicrhau nad yw amddifadedd un genhedlaeth yn cael ei atgyfnerthu a'i drosglwyddo i'r to sy'n codi. Mae ymweliad ag unrhyw un o'r nifer fawr o ysgolion llwyddiannus iawn ym mhob rhan o Gymru yn dangos bod y safonau yn codi a bod yr addysgu yn foddhaus iawn lle ceir arweinyddiaeth dda, gadarnhaol a thîm o staff sy'n barod i wynebu'r her o wella. Nod y cynigion a esbonnir yn y Papur Gwyrdd hwn yw sicrhau na cheir yr un ysgol yng Nghymru lle mae'r safonau proffesiynoliaeth yn gostwng o dan y rhai a weithredir ac a geisir gan ysgolion uchelgeisiol a llwyddiannus.

Agenda Safonau

23. Yr ydym wedi cymryd camau breision tuag at greu gwasanaeth addysg o'r radd flaenaf. Mae agenda safonau'r Llywodraeth ar gyfer Cymru a nodwyd yn *Adeiladu Ysgolion Ardderchog gyda'n Gilydd ac yn Y Gorau ar gyfer Addysg Arbennig* bron â chael ei gweithredu bellach. Mae'n sefydlu'r amodau lle gall pob ysgol lwyddo, ac yn rhoi cyfrifoldeb iddynt dros eu gwella eu hunain.

24. Mae gan ysgolion dargedau eglur ar gyfer perfformiad disgyblion. Mae data cymaradwy ar gael iddynt i seilio targedau arno ar gyfer gwella, ynghyd ag ystod eang o ganllawiau eglur ar yr arferion gorau. Mae Deddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 yn nodi cyfrifoldebau newydd eglur ar gyfer yr Awdurdodau Addysg Lleol a chyrrff llywodraethu ysgolion ynglŷn â chodi safonau cyrhaeddiad addysgol. I'r AALl mae'r rhain yn cynnwys mabwysiadu Cynlluniau Strategol Addysg statudol i gynnal partneriaeth rhwng ysgolion ac AALl o fewn fframwaith o dargedau cenedlaethol ar gyfer cyrhaeddiad. Mae cynnydd yn cael ei fonitro drwy arolygu ysgolion ac Awdurdodau Addysg Lleol. Mae strategaethau ar gyfer codi safonau llythrennedd a rhifedd yn cael eu gweithredu'n raddol gan yr ysgolion, yr AALl a'u partneriaid.

25. Mae'r ymdrech i greu safonau uwch yn cael ei hatgyfnerthu gan ddiwygiadau pwysig eraill - ehangu addysg y blynyddoedd cynnar; strategaethau gwell i alluogi pob disgybl i lwyddo beth bynnag fo'u hanghenion addysgol arbennig, eu hil, eu rhyw neu eu cefndir; datblygu dysgu y tu allan i'r ysgol a dysgu gydol eich oes. Mae'r Llywodraeth yn cydnabod bod ffactorau allanol yn bwysig i'r ysgolion. Mae'r mesurau yr ydym yn eu cymryd i leihau anghydraddoldeb, gorchfygu tlodi a chynnig ffordd allan o amddifadedd economaidd a chymdeithasol i gyd yn rhan o ymagwedd draws-ffiniol at wella'r amgylchiadau lle mae'r addysgu mwyaf ymestynnol yn digwydd.

26. Yr ydym wedi cymryd rhai camau arwyddocaol tuag at wella medrau a statws athrawon eisoes. Mae'r ddeddfwriaeth i ganiatáu sefydlu **Cyngor Addysgu Cyffredinol Cymru (CACC)** wedi'i rhoi ar y llyfr statudau eisoes. Daw'r Cyngor i rym yn 2000 ac fe fydd yn llais annibynnol i'r proffesiwn addysgu. Yr ydym yn bwriadu cyflwyno gradd newydd yr Athro Uwch-Fedrau yng Nghymru, gan gymryd yr ymatebion i'r papur ymgynghori hwn i ystyriaeth. Yr ydym wedi cryfhau hyfforddiant cychwynnol athrawon ac yn gwneud buddsoddiadau sylweddol eisoes mewn hyfforddiant arweinyddiaeth ac yn darparu'r rhaglen fwyaf erioed o fuddsoddiadau ym medrau athrawon dosbarth.

27. Ceir buddsoddiad cyson dros y tair blynedd 1999-2002 er mwyn sicrhau bod y polisiâu hyn yn cael eu gwireddu. Mae'r Llywodraeth bellach yn cynnig y cyfuniad o amcanion hir-dymor, y strategaeth a'r buddsoddiad sy'n angenrheidiol er mwyn trawsnewid addysg yn y wlad hon.

28. Mae'r potensial ar gael i godi safonau i lefelau sydd heb eu cyrraedd erioed o'r blaen. Yn gynnar yn y ganrif newydd, gall fod gennym system addysg y bydd y byd i gyd yn genfigennus ohoni. **Ond ni fydd hyn yn bosibl oni fyddwn yn denu ac yn ysbrydoli digon o athrawon a staff eraill gyda'r uchelgais, y cymhellion, yr hyfforddiant a'r cymorth i fanteisio ar y cyfle di-gynsail hwn.** Dyna pam y mae'r rhaglen a nodwyd yn y Papur Gwyrdd hwn mor bwysig, a'n bod yn cychwyn cyn gynted ag y bo modd ar foderneiddio'r proffesiwn addysgu yn llwyr.

Y Fframwaith Staffio Newydd

29. Er mwyn gwireddu'r uchelgeisiau hyn, yr ydym yn cynnig fframwaith staffio newydd i'r ysgolion. Mae'n cydnabod am y tro cyntaf nid yn unig swyddogaethau gwahanol y staff gwahanol yn yr ysgolion ond hefyd y perthnasoedd rhyngddynt. Mae'n cydnabod hefyd gyfraniad cynorthwywyr athrawon, staff cynnal ac adnoddau o'r tu allan i'r ysgol.

30. Mae strwythur gyrfaedd newydd ar gyfer athrawon yn ganolog iddo, a hwnnw'n gwobrwyo athrawon am berfformiad da ac yn cynnig cymhellion newydd i lwyddo. Yn y penodau sy'n dilyn yr ydym yn disgrifio sut y byddai hyn yn gweithio. Byddai trefniadau newydd ar gyfer rheoli perfformiad ar sail asesiad blynyddol yn sylfaen ar gyfer datblygiad gyrfaol a phroffesiynol ac yn dylanwadu ar benderfyniadau tâl. Byddai hyfforddiant a datblygiad systemataidd a rheolaidd ar gael ar bob lefel. Byddai'r strwythur newydd yn cymryd athrawon o'u hyfforddiant cychwynnol, drwy ymsefydlu ac i mewn i addysgu yn y dosbarth gyda rhagolygon gwirioneddol o gynnydd cyflog a thwf proffesiynol. Byddai grŵp ehangach o arweinwyr yn cynnwys pob athro ac athrawes sy'n rhoi arweinyddiaeth strategol mewn ysgolion, gan gynnwys Athrawon Uwch-Fedrau fel arweinwyr addysgu a dysgu.

31. Mae ein hamcanion ar gyfer diwygio a moderneiddio yn eglur.

Yr ydym yn bwriadu:

- sicrhau system addysg sy'n cyrraedd safonau uchel yn gyson, sy'n disgwyl llawer gan bob plentyn beth bynnag fo'u

hanghenion a'u cefndir, sy'n ceisio gwella'n gyson, yn ymdopi â newid ac yn bodloni'r amcanion a'r targedau ar gyfer cyrhaeddiad a nodwyd yn *BEST* ac yn cyfrannu at wireddu'r rhai a welir yn *LIFE*:

- cydnabod rhan allweddol athrawon mewn codi safonau, a chydnabod rôl bwysig a chyraeddiadau'r sefydliadau yng Nghymru sy'n hyfforddi athrawon;
- sicrhau bod yna arweinyddiaeth ddoeth a chryf a defnydd da o arian ym mhob ysgol;
- manteisio ar y cyfleoedd ar gyfer ymagweddau newydd at addysgu a dysgu a gynigir gan staff ychwanegol a buddsoddiadau ychwanegol mewn TGC;
- darparu gwobrau am lwyddiant a chymhellion ar gyfer rhagoriaeth;
- galluogi holl staff y gwasanaeth addysg i fanteisio ar hyfforddiant a datblygiad o ansawdd dda gydol eu gyrfa er mwyn iddynt fabwysiadu'r arferion gorau cydnabyddedig a syniadau arloesol, a rheoli newid cyson;
- denu cyflenwad digonol o athrawon da a chyfran fwy o'r galluog a'r dawnus i ysgolion Cymraeg a Saesneg eu cyfrwng;
- gwella parch y proffesiwn ato ei hun a pharch y gymuned at y proffesiwn.

32. Ni fydd yn hawdd creu gwasanaeth addysg o'r radd flaenaf ond dyna angen ein heconomi a'n cymdeithas yng Nghymru at y dyfodol. Mae diwygio a moderneiddio'r proffesiwn addysgu yn ganolog i'r broses hon. Mae athrawon wedi rhoi llawer i Gymru. Gallwn eu helpu i roi mwy byth. Yn wir, o gofleidio her diwygio, fe fyddant hwy ei hunain ymhlith y prif fuddiolwyr, ynghyd â disgyblion a rhieni. Yr ydym yn annog pawb sydd â diddordeb yn nyfodol ein system addysg i roi ystyriaeth ofalus iawn i'r Papur Gwyrdd hwn ac i fachu ar y cyfle sydd ar gael ar yr adeg hanesyddol hon yn natblygiad cyfansoddiadol Cymru.

Pwyntiau Ymgynghori:

- A yw'r fframwaith gyrfaol arfaethedig i athrawon yn sail ar gyfer dilyniant gyrfaol eglur?
- A yw'n rhoi sylw priodol i swyddogaeth staff cynnal yr ysgolion ac i'r angen i'w hyfforddi a'u recriwtio ar gyfer ysgolion cyfrwng Cymraeg?
- A yw'r fframwaith staffio arfaethedig yn cynnig digon o hyblygrwydd i'r ysgolion benderfynu ar y staffio sy'n addas iddynt?

Pennod 2:

Gwell Arweinyddiaeth: Tâl, Perfformiad a Datblygu

Mae penaethiaid da yn hanfodol i lwyddiant ysgolion ac i gyflawni nodau a thargedau BEST a LIFE yng Nghymru. Bydd angen i ni ddatblygu arweinwyr doeth a chryf drwy'r amser, rhoi gwobr dda iddynt, a'r rhyddid i reoli heb golli atebolrwydd. Yr ydym am gynnig rhyddid i'r ysgolion i gydnabod rôl flaenllaw athrawon eraill sy'n helpu'r pennaeth i roi cyfeiriad strategol i'r ysgol wrth godi cyrhaeddiad disgyblion.

Dyma'n prif argymhellion ar gyfer gwella arweinyddiaeth ysgolion:

Ar dâl:

- mwy o dâl am swyddi caled gyda'r penaethiaid mwyaf llwyddiannus yn ennill hyd at £70,000;
- cyflog cryf wedi'i seilio ar berfformiad ar gyfer penaethiaid gyda'r opsiwn o contractau cyfnod penodedig;
- cymorth i gyrff llywodraethu wrth werthuso penaethiaid;
- grŵp arweinwyr ehangach gyda chontract newydd;
- cyflwyno ac ehangu gradd Athro Uwch-Fedrau (AUF)

Ar ddatblygiad gyrfaol a phroffesiynol:

- fframwaith cenedlaethol ar gyfer hyfforddiant i ddarpar-benaethiad a phenaethiaid newydd a chyfredol;
- cynllun carlam tuag at swydd pennaeth i'r athrawon mwyaf addawol;
- Coleg Cenedlaethol newydd ar gyfer Arweinyddiaeth Ysgolion, a hwnnw wedi'i rwydweithio â Chymru;
- gwell cynllunio gyrfaedd ar gyfer penaethiaid.

Rôl y Pennaeth

1. Mae'r holl dystiolaeth yn dangos bod penaethiaid effeithiol yn hanfodol i lwyddiant ysgolion. Mae ar bob ysgol angen arweinydd sy'n creu ymwybod o bwrpas a chyfeiriad, yn gosod disgwyliadau uchel i'r staff a'r disgyblion, yn canolbwyntio ar wella dysgu ac addysgu, yn monitro perfformiad ac yn ysgogi'r staff i roi o'u gorau. Mae tystiolaeth arolygiadau SPAEM yn dangos bod ansawdd arweinyddiaeth y penaethiaid yn foddhaol mewn 85 y cant o leiaf o'r ysgolion cynradd a bron pob ysgol uwchradd yng Nghymru. **Mae angen bellach i ni godi mwyafrif y safonau i dda a da iawn.** Mae'r penaethiaid gorau yn gystal arweinwyr â'r arweinwyr gorau mewn unrhyw sector arall, gan gynnwys busnes. Yr her yw creu'r gwobrau, yr hyfforddiant a'r cymorth i ddenu, cadw a datblygu llawer mwy o benaethiaid tebyg.

2. Mae ein rhaglen ddiwygio drwyddi draw yn mynd â dirprwyo cyllid a chyfrifoldebau i'r ysgolion gam ymhellach. Mae wedi'i chynllunio i ddenu arweinwyr talentog drwy roi iddynt y rhyddid i reoli a dyrannu adnoddau yn unol â blaenoriaethau'r ysgol. Yn gyfnewid am hyn, rhaid i bob ysgol fod yn atebol. **Fel y dywedwyd yn BEST, ein nod yw y dylai pob ysgol fod yn ardderchog neu'n gwella neu'r ddau.**

3. Mae bod yn bennaeth yn her ac yn werth ei wneud ond fe all deimlo'n ynysig hefyd. Rhaid i benaethiaid gael cysylltiadau agos ag uwch-gydweithwyr a chyda chadeirydd y cyrff llywodraethu. Mae arnynt angen safbwynt allanol hefyd. Gall hyfforddiant ar arwain ddarparu hyn, fel y gall ymglymiad mewn rhwydweithiau penaethiaid lleol neu fentrau ar gyfer cyfnewid rhyngwladol neu gysylltiadau â diwydiant. Bydd edrych allan fel hyn yn dod yn fwyfwy pwysig wrth i'r ysgolion agor eu cyfleusterau a dysgu oddi wrth ei gilydd.

Penaethiaid a Chyrff Llywodraethu

4. Mae angen partneriaeth weithio dda rhwng penaethiaid a'u cyrff llywodraethu. O dan y gyfraith, cyrff llywodraethu sy'n

gyfrifol am ymddygiad cyffredinol yr ysgol ac mae'r penaethiaid yn atebol iddynt am berfformiad yr ysgol. Mae'n bwysig bod y naill a'r llall yn parchu rôl ei gilydd. Mae angen i gyrff llywodraethu roi rhyddid i benaethiaid reoli. Mae angen i benaethiaid yn eu tro roi'r wybodaeth y mae ei hangen i fynd ymlaen â'u cyfrifoldebau yn effeithiol i'r gyrff llywodraethu. Bydd rheoliadau newydd o dan Ddeddf Fframwaith a Safonau Ysgolion 1998 yn egluro rôl y corff llywodraethu wrth bennu cyfeiriad strategol yr ysgol a rôl y pennaeth wrth ddatblygu polisi, arwain a rheoli o fewn y strategaeth gyffredinol hon.

Cynadleddau Llywodraethwyr ar Wella Ysgolion

Mae pwysigrwydd hanfodol partneriaeth adeiladol rhwng penaethiaid â'u gyrff llywodraethu wrth godi safonau cyrhaeddiad yn eu hysgolion wedi'i danlinellu gan gyfres o gynadleddau cenedlaethol a drefnwyd gan Awdurdod Cymwysterau, Cwricwlwm ac Asesu Cymru (ACCAC) a Swyddfa Prif Arolygydd Ei Mawrhydi yng Nghymru (SPAEM). Nod y cynadleddau yw codi safonau drwy godi ymwybyddiaeth ymysg gyrff llywodraethu o'r prif faterion polisi cenedlaethol.

Ym 1998, cydweithio i godi safonau llythrennedd a rhifedd mewn ysgolion cynradd oedd y ffocws. Gwelodd parau o benaethiaid a chadeiryddion llywodraethwyr gyflwyniadau ynglŷn â safonau ysgolion gan y Swyddfa Gymreig, ACCAC a SPAEM, ac wedyn cael cyfle i gydweithio ar gynllun ymarferol ynghylch pennu targedau. Anelwyd sesiwn ymarferol pellach a hwyluswyd gan Lywodraethwyr Cymru at atgyfnerthu gwaith tîm rhwng penaethiaid a llywodraethwyr. Mynychodd dros 200 o barau o benaethiaid a llywodraethwyr y cynadleddau ym 1998. Credai mwyafrif y cynadleddwyr fod y cynadleddau wedi bod yn gyfle gwerthfawr i hybu partneriaeth a gwaith tîm mwy effeithiol ac mae cynlluniau ar droed ar gyfer rhai pellach ym 1999.

5. O fis Medi 2000 ymlaen, bydd gan benaethiaid gyfrifoldeb dros weithredu'n effeithiol y system rheoli perfformiad a'r systemau tâl newydd a gynigir yn y Papur Gwyrdd hwn. Bydd angen i'r cyfrifoldebau pwysig newydd hyn gael eu hadlewyrchu yng nghontractau penaethiaid ac ym mholisiau rheoli perfformiad gyrff llywodraethu. I helpu penaethiaid a llywodraethwyr, byddwn yn darparu polisiau tâl enghreifftiol, gan gymryd cyngor yr AALL a'r Awdurdodau Esgobaethol i ystyriaeth. Trwy'r blaenoriaethau ynglŷn ag arwain a rheoli ysgolion a ariennir drwy'r rhaglen GCAH, byddwn yn sicrhau bod hyfforddiant ar gael ym mhob ysgol. Yn gyfochrog â hyn, byddwn yn adolygu'r hyfforddiant sydd ar gael ar gyfer llywodraethwyr mewn ymgynghoriad â'r awdurdodau a Llywodraethwyr Cymru.

Gwobrwyo Perfformiad Penaethiaid

6. Dylai trefniadau tâl penaethiaid adlewyrchu pwysigrwydd eu rôl a galluogi'r penaethiaid mwyaf llwyddiannus i ennill mwy. Yr ydym eisoes wedi gofyn i Gorff Adolygu Athrawon Ysgol adolygu'r trefniadau cyfredol i sicrhau bod cyflog penaethiaid cynradd yn adlewyrchu'r gwaith a wnânt yn well. Mae angen i gyrff llywodraethu ystyried pa mor ymestynnol yw swyddi penaethiaid wrth benderfynu yn union ble y dylent fod ar yr ysgol dâl. Mewn llawer o achosion, hwyrach y bydd contract cyfnod penodedig, am 5 mlynedd dyweder, wedi'i gysylltu ag amcanion y cytunir arnynt, yn opsiwn da. Gellid defnyddio cyflogau uchel o hyd at £70,000 y flwyddyn i ddenu penaethiaid llwyddiannus a phrofiadol i ysgolion eithriadol o fawr a chymhleth, y mae angen eu harwain allan o fesurau arbennig neu wendidau difrifol.

7. Mae pob pennaeth eisoes ar gyflog wedi'i seilio ar berfformiad, o leiaf mewn theori. Mae'r dystiolaeth yn dangos nad yw'r system yn gweithio'n iawn mewn gwirionedd. Mae llywodraethwyr yn aml yn teimlo eu bod heb wybodaeth ac maent hwy a'r penaethiaid yn teimlo'n anghyffyrddus â'r trefniadau. Nid yw llawer o benaethiaid yn cael y datganiad cyflog blynyddol y mae ganddynt hawl i'w gael.

8. Mae gwobrwyo penaethiaid yn dda am berfformiad da yn briodol ar ei ben ei hun. Mae hefyd yn hanfodol er mwyn datblygu diwylliant ysgol sy'n hybu ac yn gwobrwyo rhagoriaeth. Bob blwyddyn, dylai penaethiaid a chyrff llywodraethu gytuno ar dargedau ar gyfer gwella'r ysgol y bydd perfformiad y pennaeth yn cael ei asesu yn eu herbyn ac a ddylai helpu i ffurfio sail ar gyfer penderfyniadau ynglŷn â thâl perfformiad. Dylai codiadau cyflog ddibynnu yn rhannol ar dystiolaeth glir o gynnydd yng nghyrraethdod y disgyblion. Fe allai'r targedau gynnwys hefyd ddangosyddion ehangach o lwyddiant yr ysgol megis gwell cyfraddau presenoldeb ymhlith disgyblion, cyflogadwyedd ymadawyr yr ysgol neu effaith fesuradwy yn sgil cysylltiadau cymunedol ehangach.

9. Yr ydym yn cynnig bod trefniadau statudol newydd ynglŷn â gwerthuso yn dod i rym o fis Medi 1999 ymlaen, ac fe nodwn ein cynigion a'n hopsiynau mewn dogfen ar drefniadau rheoli perfformiad i'w chyhoeddi ar gyfer ymgynghori yn gynnar ym 1999. Yr ydym yn rhag-weld y dylai gyrff llywodraethu fod yn gyfrifol am sicrhau bod perfformiad y pennaeth yn cael ei werthuso'n iawn bob blwyddyn a bod y canlyniad yn cael ei gymryd i ystyriaeth yn adolygiad y corff llywodraethu o gyflog y pennaeth. Er hynny, mae ar gyrff llywodraethu angen mynediad i gyngor annibynnol o ansawdd uchel ar wobrwyo perfformiad neu benderfynu ar dâl y pennaeth.

10. Wrth ymdrin â gwerthuso a pherfformiad tâl i benaethiaid, yr ydym yn credu y dylai cyrff llywodraethu ddefnyddio ymgynghorydd allanol sydd wedi'i hyfforddi'n addas. Byddai'r ymgynghorydd yn ymwneud â gwerthuso perfformiad y pennaeth a darparu cyngor ar bennu targedau blynyddol y pennaeth ac ar dâl perfformiad. Byddai'r AALL yn cynnig cyngor a gwybodaeth gefndir am gyflogau cymaradwy i fwydo penderfyniadau'r corff llywodraethu ynghylch tâl. Hwyrach y byddai'n gall i'r asesydd sy'n monitro polisi tâl perfformiad cyffredinol yr ysgol fel y'i cynigir ym Mhennod 3 weithredu hefyd fel ymgynghorydd i'r corff llywodraethu ar werthuso'r pennaeth.

Cymorth i Gyrff Llywodraethu

11. Mae angen i'r AALL deilwra'u cymorth i gyrff llywodraethu yn effeithiol yn unol â'r egwyddor mai mwyaf o ymyrraeth, lleiaf fydd llwyddiant yr ysgol. Bydd y Cod Ymarfer statudol newydd ar Gysylltiadau Awdurdodau Addysg Lleol-Ysgolion yng Nghymru yn nodi sut y dylai'r awdurdodau ddefnyddio'u pwerau ffurfiol i gynghori ar benodi penaeithiaid, neu i godi pryderon ynglŷn â pherfformiad pennaeth. Dylai'r awdurdodau ystyried hefyd sut y gallant hybu rhannu arbenigedd ar draws ysgolion - er enghraifft drwy roi cyrff llywodraethu mewn cysylltiad â phenaethiaid profiadol pan fyddant yn ymwneud â phenderfyniadau hanfodol ond eto cymharol anghyffredin megis penodi pennaeth newydd.

12. Byddwn yn trafod gydag AALL, Awdurdodau'r Esgobaethau a Llywodraethwyr Cymru ynglŷn â'r math o gymorth y mae ar lywodraethwyr ei angen wrth ddatblygu eu rôl. Mae ymglymiad llywodraethwyr mewn ysgolion yn hanfodol. Nid ydym am weld y rhai sy'n gwirfoddoli fel llywodraethwyr yn cael eu digalonni gan ofynion ar eu hamser a'u harbenigedd. Byddwn yn arbennig o awyddus i'w cefnogi drwy hyfforddiant, a thrwy drefnu bod polisiâu enghreifftiol ar gael ynghyd â chanllawiau i gynorthwyo'r trefniadau a argymhellir yn y Papur Gwyrdd hwn.

Grwŵp Arwain Ehangach

13. Er bod penaeithiaid yn hanfodol bwysig, mae'r arweinyddiaeth mewn ysgolion yn aml yn cael ei rhannu ac mae astudiaethau yn dangos mai rhannu'r cyfrifoldeb fel hyn yw un o nodweddion penaeithiaid llwyddiannus. Mewn llawer o ysgolion, mae aelodau'r timau uwch-reolwyr yn gwneud ymrwymiad penodol o'u hamser a'u hegni i helpu'r penaeithiaid i roi cyfeiriad strategol i'r ysgol. Yr ydym yn credu y dylai cyrff llywodraethu gael disgresiwn i adlewyrchu hyn drwy benodi staff uwch allweddol i ysgol dâl newydd i arweinwyr, cyhyd ag y ceir amodau a thelerau tebyg i'r rhai sy'n gymwys ar hyn o bryd i benaeithiaid a'u dirprwyon.

14. Dylai cyrff llywodraethu gael disgresiwn dros sawl swydd arweinydd sydd i'w creu yn unol â'u strwythur staffio a'u cyllidebau eu hunain. Byddem yn disgwyl i Athrawon Uwch-Fedrau gael eu cynnwys fel arweinwyr dysgu ac addysgu. Hwyrach y byddai'r ysgolion uwchradd hefyd yn cynnwys aelodau o'r tîm uwch-reolwyr, penaeithiaid y prif adrannau, neu'r rhai sydd â chyfrifoldebau bugeiliol pwysig a'r cydgysylltydd AAA. Ar lefel gynradd, hwyrach na fydd y grwŵp arwain yn mynd yn ehangach na'r pennaeth ac unrhyw ddirprwy neu Athro Uwch-Fedrau (AUF), ac o bosibl, penaeithiaid adrannau babanod ac iau ysgolion mawr, a'r cydgysylltydd AAA mewn ysgolion sydd â chyfran uchel o ddisgyblion ag anghenion addysgol arbennig.

15. Gallai un raddfa dâl gwmpasu'r holl swyddi arwain, gyda'r pwyntiau uchaf ar gael i benaeithiaid yn unig. Byddai cyrff llywodraethu yn penderfynu ar ystod dâl addas ar gyfer pob swydd ar sail canllawiau cenedlaethol a chynghori y pennaeth. Byddai'r dilyniant tâl wedi'i seilio ar adolygiadau perfformiad blynyddol yn erbyn targedau unigol, gan gynnwys rhai sy'n berthnasol i berfformiad disgyblion a chan dynnu ar ganlyniadau'r broses werthuso flynyddol. O gofio'r rhagolygon am dâl uwch, mae'n deg disgwyl ymrwymiad ychwanegol. Ni fyddai'r rhai a fyddai ar raddfa dâl yr arweinwyr yn cael eu cynnwys gan y cyfyngiadau ar amser gwaith yng nghontract yr athrawon.

16. Pe caent eu cyflwyno yng Nghymru, yr ydym yn rhag-weld y byddai AUF yn rhan o'r grwŵp arwain hefyd. Crewyd gradd AUF ym 1998 i ddarparu llwybr gyrfa ar gyfer athrawon ardderchog sy'n dymuno aros fel ymarferwyr yn y dosbarth ac sy'n pasio asesiad trylwyr yn erbyn safonau cenedlaethol. Mae graddfa dâl AUF yn mynd hyd at £40,000 y flwyddyn, gyda dilyniant yn dibynnu ar adolygiadau perfformiad rheolaidd. Disgwylir i AUF dreulio'r rhan fwyaf o'u hamser yn y dosbarth, ond y bydd arnynt hefyd ddyletswydd contractiol newydd i gefnogi a chynghori athrawon eraill. Mae'n deg cydnabod y swyddogaethau hyn o arloesedd pedagogaid ac arweiniad drwy gynnwys AUF yn y grwŵp arweinwyr.

Athro Uwch-Fedrau

Gofynnir yn swyddogol i bob AUF wneud gwaith cenhadu a lledaenu arferion da. Ymysg pethau eraill, fe fydd AUF:

- yn datblygu ac yn cyflwyno hyfforddiant mewn-swydd;

- yn arddangos arferion dosbarth da yn bersonol a thrwy gysylltiadau TGC i ysgolion eraill a sefydliadau hyfforddi athrawon;
- yn cynllunio ac yn profi deunyddiau addysgu newydd;
- yn cynnal dosbarthiadau meistr y tu allan i oriau ysgol;
- yn helpu athrawon eraill i ddatblygu dulliau addysgu wedi'i seilio ar ddisgwyliadau uchel;
- yn gwella parhad a dilyniant rhwng y cyfnodau cynradd ac uwchradd.

Mae AUF yn adnoddau arbennig o werthfawr ar gyfer ysgolion sydd ag angen athrawon ardderchog i'w gweddnewid, ond sydd â phroblemau mewn recriwtio staff o'r ansawdd iawn.

Datblygu Gyrfa Arweinwyr

17. Yn ôl y dystiolaeth, mae'n glir bod penaethiaid adran ac arweinwyr cwricwlwm yn bwysig wrth lywio gwelliannau mewn dysgu ac addysgu. Yr ydym yn credu y dylai'r ysgolion gydnabod pwysigrwydd y grŵp hwn o bobl wrth ddyrannu eu cyllidebau hyfforddi. Dylai cyrsiau arwain a rheoli cychwynnol fod ar gael i athrawon sy'n cymryd cyfrifoldeb am y tro cyntaf, p'un a ydynt yn bwriadu amcanu at fod yn bennaeth yn y pen draw neu beidio. Gall athrawon llwyddiannus hefyd elwa - a chyfrannu - profiad gwerthfawr drwy weithio yn rhan-amser neu ar secondiad yng ngwasanaeth ymgynghorol yr AALL.

18. Yr ydym am hybu dyrchafiad cyflymach i swydd pennaeth ar gyfer y rhai mwyaf abl ac yn bwriadu cyflwyno cynllun carlam tuag at fod yn bennaeth er mwyn gadael i athrawon addawol gymhwyso i fod yn bennaeth yn gynt. Byddai hyn yn agored i unrhyw athrawon a ddangosai eu bod yn ymgeiswyr addawol mewn gwerthusiad. Ni fyddai'n gyfyngedig i'r rhai ar y cynllun camau breision newydd a gynigir ym Mhennod 4, er ein bod yn gobeithio y byddai athrawon ar y cynllun carlam yn datblygu lawn mor gyflym yng nghanol eu gyrfa ag yn eu blynyddoedd cyntaf yn y proffesiwn.

Rhaglen Hyfforddi Prifathrawiaeth

19. Bydd rhyw £15 miliwn ar gael ar gyfer arweinwyr dros y tair blynedd nesaf yng Nghymru. Mewn byd sy'n prysur newid, ni all ysgolion sefyll yn eu hunfan. Na phenaethiaid ychwaith. Dylai hyfforddiant penaethiaid fod yn berthnasol, yn ymarferol ac yn broffesiynol. Yr ydym wedi gosod y seilwaith ar gyfer diogelu hyfforddiant arweinyddiaeth o ansawdd uchel ar gyfer athrawon sy'n awyddus i fod yn bennaethiaid, ac ar gyfer penaethiaid profiadol. Yr ydym yn bwriadu datblygu'r gwaith cynnar gwerthfawr hwn yn fframwaith hyfforddi cenedlaethol ar gyfer prifathrawiaeth - gyda chynodau cymhwyso, sefydlu ac estyn (canolradd ac uwch) - i sicrhau bod gan bob pennaeth fynediad i hyfforddiant o ansawdd uchel ymhob cyfnod yn eu gyrfa.

20. Calon y fframwaith hwn yw'r Cymhwyster Proffesiynol Cenedlaethol ar gyfer Prifathrawiaeth (CPCP). Yn amodol ar farn y Cynulliad Cenedlaethol, yr ydym yn cynnig y dylai'r CPCP fod yn orfodol erbyn 2002 fel y meincnod ar gyfer mynediad i swydd pennaeth. Byddwn yn gweithio i gryfhau'r cymhwyster ymhellach yng ngoleuni gwaith gwerthuso.

21. Yr ydym wedi dechrau gwaith i bwysu a mesur y trefniadau presennol ar gyfer hyfforddiant rheoli a pharatoi cyngor i'r Gweinidogion yn gynnar ym 1999. Ar lefel sefydlu, yr ydym yn cynnig cyflwyno rhaglen sefydlu Penaethiaid Proffesiynol i gydyfnerthu ac i atgyfnerthu medrau penaethiaid newydd. Bydd y rhaglen hon yn defnyddio canlyniadau'r adolygiad. Bydd y rhaglen yn helpu'r penaethiaid mwyaf newydd i wneud y trosglwyddiad ymarferol hanfodol i'w swydd gyntaf fel pennaeth. Dylai penaethiaid sy'n gwasanaethu chwarae rhan hanfodol drwy hyfforddi a mentora fel rhan o'r rhaglen, gan drosglwyddo'u harbenigedd i'w cydweithwyr newydd.

22. Ar lefel Estyn, mae trefniadau ymgynghori ar Raglen Arweinyddiaeth i Bennaethiaid Presennol yng Nghymru. Yn aml, mae angen i bennaethiaid profiadol adfywio'u medrau a chael ysbrydoliaeth newydd. Mae ganddynt hefyd lawer o arbenigedd i'w rannu â'u cydweithwyr. Mae'r ymchwil yn awgrymu bod penaethiaid yn fwyaf effeithiol ar ôl tair i saith mlynedd yn y rôl, sy'n awgrymu bod yna berygl y bydd pwysau'r dasg sydd ar y penaethiaid yn eu llethu heb persbectif ffres. Yn dibynnu ar ganlyniad y gwaith sy'n cael ei wneud ar hyn o bryd yr ydym yn cynnig bod pob pennaeth sydd ar y Rhaglen Arweinyddiaeth yn cael ei gysylltu ag uwch- arweinydd o fusnes neu ddiwydiant lleol fel y gallant ddysgu oddi wrth ei gilydd a datblygu cyfleoedd newydd gan gynnwys secondiadau, cyfnodau sabothol, cysylltiadau pellach â diwydiant, ac uwch-hyfforddiant. Bydd hyn oll yn helpu penaethiaid i aros yn rheng flaen eu proffesiwn.

23. Dylai pob cyfnod yn yr hyfforddiant adeiladu ar yr un blaenorol ac atgyfnerthu'r medrau a'r profiad a enillwyd yn barod. Yn achos y tri chyfnod, dylai penaethiaid llwyddiannus chwarae rhan amlwg wrth gynllunio a chyflwyno'r hyfforddiant, a hynny i sicrhau mai medrau ymarferol arwain ysgol yw'r prif ffocws. Bydd hyn yn sicrhau bod y rhaglenni hyfforddi yn gydlynol ac wedi'i seilio ar realiti

Cymhwyster Proffesiynol Cenedlaethol ar gyfer Prifathrawiaeth (CPCP)

Ray Bevan, Ymgeisydd CPCP, Dirprwy Bennaeth yn Ysgol Gyfun Dewi Sant, Sir Benfro

"Pan glywais gyntaf am gymhwyster CPCP, fe wnaeth yr honiadau "ei fod wedi'i wreiddio mewn gwella ysgolion" a i fod wedi'i gynllunio "i godi safonau mewn addysg drwy sicrhau arweiniad ardderchog yn ein hysgolion", argraff arnaf. Yr oedd yn ymddangos fel cyfle rhy dda i'w golli ac roedd ganddo'r fantais o gysylltu theori rheoli â thasgau asesu ymarferol - llawer ohonynt a fyddai'n cael eu seilio ar fentrau y byddwn i yn eu harwain yn fy ysgol bresennol."

"Yn dilyn yr asesiad anghenion sylfaenol, dechreuais hyfforddi ar gyfer modiwl Arweinyddiaeth a Rheolaeth Strategol, ac rwyf wedi mynd ymlaen erbyn hyn i gwblhau asesiadau mewn dau fodiwl arall dwy'r canolfannau CPCP yng Nghaerdydd. Mae hyn wedi bod yn brofiad diddorol a gwerthfawr. Roedd rhannu profiadau ag ymgeiswyr eraill ar draws y sectorau Cynradd, Uwchradd ac Arbennig yn rhan bwysig o brofiad y CPCP. Mae ein parodrwydd i ddysgu oddi wrth ein gilydd ac i roi cynnig ar ddulliau newydd yn baratoad da ar gyfer y tasgau asesu oedd o'n blaen."

"Ar ôl cwblhau lluo o weithgareddau ymestynnol a dysgu sgiliau pwysig o ganlyniad uniongyrchol i'r CPCP, rwyf bellach mewn sefyllfa i werthuso'u heffaith ar fy ysgol fy hun yn nhermau cynnal gwelliant yr ysgol a gwella'r safonau addysgu a dysgu".

"Mae fy nghyfraniad i wedi helpu i wella cyrhaeddiad disgyblion yn TASau CA3 ac arholiadau allanol CA4, gan gynnwys gostyngiad sylweddol yn y tangyflawni ymhlith bechgyn. Yn sgil y gwelliant mewn lefelau llythrennedd a rhifedd sylfaenol ar draws CA3, enillodd yr ysgol Nod Ansawdd Ysgolion Uwchradd yr Asiantaeth Medrau Sylfaenol sy'n wobwr bwysig iawn. Mae manteision eraill i'r ysgol yn cynnwys polisi newydd ar fonitro ansawdd addysgu a dysgu, polisi ar fonitro cynnydd disgyblion yn erbyn asesiadau sylfaenol; polisi marcio newydd i'r ysgol gyfan; Cynllunydd Myfyriwr personol newydd ar gyfer pob disgybl yn CA3/4 a system Haeddiant/Teilyngdod newydd".

"Bydd ennill y cymhwyster yn help i mi baratoi ar gyfer prifathrawiaeth ac yn caniatáu i mi ennill ac arddangos y sgiliau pwysig y mae eu hangen i gyflawni y fath rôl ymestynnol. Rwy'n edrych ymlaen at gwblhau fy CPCP ac rwy'n teimlo y bydd bod yn bositif ynglŷn â'r cymhwyster yn fy helpu i wneud y gorau o'r nifer fawr o gyfleoedd i wella ansawdd yr addysgu a'r dysgu yn fy ysgol fy hun. Mae'r cymhwyster yn rhoi sylfaen i mi fel y gallaf barhau i ddatblygu fy ngallu i arwain a rheoli maes o law, er lles yr ysgol, ei staff ac yn bwysicaf oll, ei disgyblion."

Coleg Cenedlaethol Arweinyddiaeth Ysgolion

24. I danlinellu'n hymrwymiad i wella ansawdd arweinyddiaeth ysgolion, yr ydym yn cynnig, yn amodol ar farn y Cynulliad Cenedlaethol, y dylai Cymru fod yn gysylltiedig â sefydlu Coleg Cenedlaethol newydd a phwysig ar gyfer Arweinyddiaeth Ysgolion. Bydd y coleg yn cyfuno cynnwys addysgol o ansawdd uchel gyda'r gorau yn rheolaeth y sector cyhoeddus a phreifat. Bydd ganddo gysylltiadau agos ag ysgolion busnes blaenllaw. Bydd ganddo leoliad ffisegol sy'n gymesur â'i bwysigrwydd, gyda chyfleusterau TG o'r ansawdd uchaf. Bydd ganddo hefyd rith-bresenoldeb ar y GCD fel y gall pob arweinydd a darpar-arweinydd fanteisio ar ei adnoddau. Bydd y Llywodraeth yn cyhoeddi llawlyfr ar gyfer y coleg yn gynnar ym 1999 ac mae'n fwriad iddo fod yn gweithredu erbyn mis Medi 2000.

25. Prif swyddogaeth y Coleg fydd darparu lleoliad amlwg ar gyfer cyrsiau preswyl sy'n berthnasol i'r rhaglenni newydd ar gyfer bod yn bennaeth. Bydd hefyd yn cysylltu â rhwydwaith o ganolfannau arweinyddiaeth yr ydym yn disgwyl parhau i gynnig hyfforddiant arwain ynddynt. Yn naturiol, fe allai Cymru gael ei chynnwys yn y rhwydwaith hwn. Gallai cysylltiadau â phrifysgol alluogi'r Coleg i fod yn gorff dyfarnu ar gyfer cymwysterau addysgol academiaidd. Gallai hefyd ddyfarnu statws Cydymaith, Cymrawd neu - yn eithriadol - Cyfaill, i benaethiaid ar wahanol adegau yn eu datblygiad. Bydd y coleg yn ffocws i arweinwyr ysgol gwrdd â'u cyfoedion o wahanol rannau o'r DU ac yn rhyngwladol. Bydd yn darparu cynnodau sabothol ar gyfer penaethiaid dawnus ac yn arwain gweithgareddau ymchwil ar draws diwydiant ac addysg a fydd yn berthnasol i godi safonau mewn ysgolion. Gallai gynnig cyngor hefyd ar lwybrau gyrfaoedd posibl fel bod gan benaethiaid ymwybod clir o'u hopsiynau. Cyn sefydlu'r Coleg, yr ydym yn cynnig y dylai penaethiaid gael eu cynnwys yn y rhaglen gyfredol o gyfnewidiadau Ewropeaidd yng Nghymru, ac ar ddirprwyaethau buddsoddi a masnachu. Yn *BEST* yr awgrymwyd hyn yn wreiddiol ac mae'r peilot cychwynnol wedi bod yn llwyddiannus. Yn ychwanegol, byddwn yn parhau i annog cyflwyno Cymrodyr Ymarfer wedi'u cysylltu â sefydliadau addysg uwch Cymru, ar gyfer athrawon sydd ar hyn o bryd y tu allan i'r garfan arweinwyr ffurfiol.

Pennaeth yn cymryd rhan ar Ddirprwyaeth Fasnach y Swyddfa Gymreig

Nododd 'Adeiladu Ysgolion Ardderchog Gyda'n Gilydd' ystod o fesurau ar gyfer datblygiad proffesiynol athrawon, gan

gynnwys mynd â phenaethiaid ar ddirprwyaethau masnach dros y môr. Ym mis Hydref 1998, aeth David Eynon, Pennaeth Ysgol Sant Cennydd, Caerffili i Dde Cymru Newydd (NSW) fel rhan o ddirprwyaeth fasnach a arweiniwyd gan Peter Hain, Gweinidog y Swyddfa Gymreig.

Un o brif themâu'r ddirprwyaeth oedd datblygiad cyflym y cysylltiadau economaidd, gwyddonol a thechnolegol rhwng Cymru ac NSW. Clodforwyd y cysylltiadau yn y sector addysg wrth lansio project 'Y Lles Cyffredin' gan Peter Hain a'i Weinidog cyfatebol yn Ne Cymru Newydd, Mr John Aquilina. Yr oedd David Eynon yn cynrychioli'r ysgolion yng Nghymru sy'n cymryd rhan mewn project yn eu cysylltu ag ysgolion yn NSW drwy ddefnyddio technoleg cyfathrebu gwybodaeth ac yn canolbwyntio ar faterion yn ymwneud â dinasyddiaeth.

Aeth David ar ymweliad â nifer o ysgolion 'ardderchog' yn Sydney ac yn Bathurst. Gwelodd lawer o arferion da a rhannodd a chymharodd lawer o syniadau a phrofiadau. Yr oedd brwdfrydedd athrawon NSW i weithio ar broiectau cydweithredol gyda'u cydweithwyr o Gymru yn amlwg iawn ac mae'r cysylltiadau a wnaed ers i Mr Eynon ddychwelyd yn dangos bod hyn yn wir yr ochr hefyd. Mae rhai cyd-broiectau uchelgeisiol sy'n cynnwys defnyddio e-bost a chynadledda fideo rhwng grwpiau o athrawon a myfyrwyr eisoes wedi'u cynllunio.

Bu'r ymweliad yn fodd i David weld dirprwyaeth fasnach ar waith, gan greu dealltwriaeth well o sut mae partneriaethau masnach llwyddiannus a blaengar yn cael eu creu.

Gwelodd ddigon o dystiolaeth yn NSW, fel yng Nghymru, fod twf a ffyniant yn y dyfodol wedi'u cysylltu'n annatod â gwella safonau addysg a hyfforddiant a datblygu partneriaethau yn yr ymgyrch i adeiladu ysgolion ardderchog gyda'n gilydd

Llwybrau Gyrfael i Benaethiaid

26. Bydd rhai penaethiaid yn dewis symud i swydd fwy ymestynnol mewn ysgol wahanol, un y bydd arni angen gwelliant cyflym o bosibl. Mae ein cynigion ar dâl wedi'u cynllunio i wobrwyo'r rhai sy'n cymryd her o'r fath. Yr ydym yn awyddus hefyd i weld cyfleoedd eraill yn datblygu, yn enwedig ar y lefel gynradd. Fe allai'r rhain olygu cyd-benaethiaid yn achos ysgolion bach, gan beri bod medrau arwain o safon uchel ar gael yn ehangach, a chynnig llwybrau gyrfael newydd yn gyffredin i'r athrawon cynradd talentog hynny y mae'n bosibl eu bod wedi dod yn bennaeth yn gymharol gynnar yn eu gyrfael.

27. I benaethiaid profiadol sydd am gael her wahanol, byddwn yn eu hannog i ddefnyddio'u medrau rywle arall mewn addysg. Mae yna lwybrau sydd wedi ennill eu plwyf rhwng bod yn bennaeth a gwaith cynghori neu arolygu mewn AALl. Yr ydym yn credu bod yna achos cryf, o gofio rôl newydd yr AALl, dros recriwtio prif swyddogion addysg o blith penaethiaid ac i ymgynghorwyr ac arolygwyr gael eu tynnu yn ehangach o blith athrawon llwyddiannus ar sail rhan-amser neu secondiad. Byddwn yn sicrhau bod y Coleg Cenedlaethol newydd ar gyfer Arweinyddiaeth Ysgolion yn cysylltu ag AALl mentrus a Chymdeithas y Swyddogion Addysg yng Nghymru i ddatblygu rhaglenni hyfforddi i baratoi penaethiaid ar gyfer arwain mewn AALl, ac felly hefyd i ddatblygu medrau uwch-swyddogion yr AALl.

28. Nid pawb sy'n ymgymryd â rôl arweinydd fydd yn dymuno parhau yn y rôl honno hyd oedran ymddeol. Gall y bydd rhai yn dymuno cael rôl gyda llai o bwysau o fewn addysgu. Mae trefniadau newydd ar gyfer rhoi'r gorau iddi erbyn hyn yn cynnig hyblygrwydd i benaethiaid ac athrawon sydd â chyfrifoldeb newid swyddi tuag at ddiwedd eu gyrfael a diogelu eu hawliau pensiwn hefyd. Byddwn yn cydweithio hefyd â'r undebau perthnasol a'r AALl i ddatblygu canllawiau cwnsela i ategu'r trefniadau hyn ac i ddangos sut y gall penaethiaid ac uwch-athrawon gael cymorth ar ffurf ymarferol i addasu i rôl wahanol.

29. Mae'n bosibl bod rhai penaethiaid yn cael y fath drafferth fel yw'n debyg y bydd hyfforddiant yn helpu, neu ei fod wedi methu â gwneud. Mewn rhai achosion ni fydd dewis arall ond defnyddio'r gweithdrefnau cymhwysedd. Yr ydym yn glir iawn bod rhaid mynd i'r afael ag arweinyddiaeth wan. Bydd monitro ysgolion sy'n perfformio'n isel ac yn tan-berfformio yn flaenoriaeth i'r AALl ac yn un o elfennau hanfodol Cynlluniau Strategol Addysg. Bydd AALl felly mewn sefyllfa arbennig o dda i adnabod arweinyddiaeth wan lle bo'n bodoli. Byddant yn gallu harneisio'r cyllid sydd ar gael drwy'r rhaglen GCAH i dargedu hyfforddiant wedi'i anelu at sicrhau newid o bwys mewn perfformiad. Mae'r AALl hefyd yn debygol o fod yn allweddol wrth sicrhau newidiadau na all gael eu cyflawni drwy hyfforddi'n unig

Pwyntiau Ymgynghori:

- A ydych yn cytuno y dylai'r grŵp arwain newydd gael ei ehangu i gynnwys arweinwyr ysgol heblaw penaethiaid a dirprwyon, gan gynnwys AUF?
- A ddylai pob aelod o'r grŵp arwain gael eu cynnwys o dan drefniadau cyffredin ar gyfer tâl ac amodau?
- Beth yw'r ffactorau a ddylai ddylanwadu ar ddatblygiad polisi ar gynllun carlam tuag at fod yn bennaeth?

- Sut mae gwneud yr CPCP yn fwy hyblyg a hygyrch?
- Beth fyddai prif flaenoriaethau'r Coleg Cenedlaethol newydd ar gyfer Arweinyddiaeth Ysgolion? Beth yw'r ffordd orau i sefydliadau AU Cymru gefnogi gwaith y Coleg ac athrawon y tu allan i'r garfan arwain ffurfiol?
- Beth yw'r ffordd orau i ddatblygu'r cysylltiadau Ewropeaidd a rhyngwladol presennol er lles hyfforddiant arweinyddiaeth?
- Pa gylch gwaith y dylai CACC ei gael i ddatblygu ymagwedd gadarn at arweinyddiaeth mewn ymarfer proffesiynol?

---

sylwadau

Pennod 3:

Gwell Gwobrau am Addysgu

Dylai system dâl fodern ddenu a chadw digon o bobl o'r iawn ryw, gwobrwyo perfformiad da, gwella dilyniant gyrfa a galluogi'r athrawon gorau i ennill gwobrau da. Fe ddylai gynnig hyblygrwydd i'r ysgolion o fewn fframwaith cenedlaethol. Dylai gynnig codiad cyflog sylweddol ar ôl rhyw bump i saith mlynedd i athrawon sy'n perfformio yn uchel gyda hanes o berfformiad cyson o gryf, sy'n cael eu hasesu yn llwyddiannus ar drothwy perfformiad fel rhai sy'n barod i fodloni disgwyliadau proffesiynol uwch. Fel nod cynhwysfawr dylai roi hwb i gyflawni amcanion a thargedau *BEST* a *LIFE*.

Y cynigion allweddol yw:

- tâl uwch i athrawon da gydag asesiad ar drothwy perfformiad newydd yn arwain at ystod dâl uwch newydd;
- trefniadau gwerthuso blynyddol mwy trylwyr i ddylanwadu ar benderfyniadau ar dâl athrawon unigol ar bob lefel;
- rheoli mwy systemataidd ar berfformiad yn yr ysgolion;
- atebolrwydd a monitro clir ar y system newydd.

1. Mae athrawon yn haeddu gwobrau am berfformiad da, gwell rhagolygon o ran gyrfa, cyfleoedd i gadw eu medrau a'u gwybodaeth am eu pwnc yn gyfoes a'r cymorth sy'n angenrheidiol i wneud eu swydd. Yr ydym yn cynnig dwy ystod dâl ar gyfer athrawon dosbarth, gyda throthwy perfformiad yn rhoi mynediad i ystod newydd, uwch i athrawon sydd â hanes o berfformiad cyson o gryf. Byddai croesi'r trothwy yn gam pwysig o ran eu gyrfa. Uwchlaw'r trothwy byddai athrawon yn parhau i ganolbwyntio ar addysgu yn y dosbarth ond fe ddisgwyliid iddynt ysgwyddo'r cyfrifoldeb dros wneud cyfraniad ehangach at godi safonau yn eu hysgol.

Egwyddorion Polisi Tâl Newydd

2. Ceir fframwaith cenedlaethol ar gyfer tâl ac amodau bron 500,000 o athrawon yng Nghymru a Lloegr. Bob blwyddyn mae Corff Adolygu Athrawon Ysgol (STRB), ar sail cylch gwaith a roddwyd iddo gan y Llywodraeth, yn ymgynghori â chyrrff athrawon, y llywodraeth a chyflogwyr ac wedyn yn cynnig cyngor ar lefelau tâl, y strwythur tâl ac amodau gwasanaeth athrawon. Pennir y rhain wedyn yn flynyddol yn y Ddogfen Tâl ac Amodau sydd â grym statudol.

3. Ychydig yn unig o newid a gafwyd i'r trefniadau presennol ar gyfer tâl ac amodau i athrawon yn ystod y blynyddoedd diwethaf ac mae problemau sylweddol yn gysylltiedig â hwy. Er eu bod o ran egwyddor yn caniatáu i ragoriaeth gael ei chydabod yn nhermau cyflog, yn ymarferol ni chaiff perfformiad da yn y dosbarth ei wobrwyo yn ddigonol. Mae'r pwyntiau rhagoriaeth y caniateir ar eu cyfer yn y cynllun presennol wedi'u dyfarnu i lai nag 1 y cant o'r holl athrawon. Yn hytrach, mae athrawon yn symud i fyni'r raddfa bron yn llwyr ar sail cyfnod eu gwasanaeth, ni waeth beth fo'u perfformiad, hyd at uchafswm o naw pwynt gwerth £22,410 yn ôl cyfraddau Rhagfyr 1998. Y tu hwnt i hynny, mae'r cynnydd yn dibynnu ar ysgwyddo cyfrifoldeb ychwanegol y tu allan i'r dosbarth.

4. O ganlyniad, mae'r mwyafrif o athrawon wedi'u clystyrru o gwmpas ystod gyfyng o bwyntiau ar raddfa dâl yr athrawon, sef man y maent yn ei gyrraedd yn weddol gynnar yn eu gyrfa. Mae rhyw un rhan o dair o athrawon cynradd ar gyflog o £22,410 gyda thraean pellach yn cael hyd at £3,000 yn rhagor i adlewyrchu cyfrifoldebau ychwanegol. Mewn ysgolion uwchradd mae un rhan o bump o'r athrawon ar gyflog o £22,410 gyda hanner arall yn cael hyd at £7,000 yn rhagor i adlewyrchu cyfrifoldebau ychwanegol. Nes cyflwyno'r Cynllun Athrawon Uwch-Fedrau, dyma'r unig ffordd i athrawon llwyddiannus, uchelgeisiol symud ymlaen yng Nghymru

5. Rheswm diwylliannol yw'r prif reswm paham y mae'r system wedi gwobrwyo profiad a chyfrifoldeb yn hytrach na pherfformiad. Mae penaethiaid ac athrawon wedi bod yn fwy cyndyn na grwpiau proffesiynol tebyg i wahaniaethu rhwng perfformiad rhai athrawon a'i gilydd, ac eithrio drwy ddyfarnu pwyntiau cyfrifoldeb. Y traddodiad, y parheir i lynu ato'n ffyddiog, yw trin pob athro ac athrawes fel pe bai eu perfformiad yn debyg i'w gilydd, er bod yr athrawon eu hunain yn gwybod nad felly y mae. Effaith hyn fu cyfyngu'r cymhellion i athrawon wella'u perfformiad a gwneud addysgu yn llawer llai

deniadol i bobl ddawnus ac uchelgeisiol nag y dylai fod.

6. Yr ydym yn benderfynol y dylai'r diwylliant hwn newid. Yr ydym am gydnabod a gwobrwyo perfformiad da a sefydlu llwybrau ar gyfer gwir ddilyniant gyrfa. Yr ydym am wobrwyo athrawon sy'n effeithiol ac y mae eu disgyblion yn gwneud cynnydd da oherwydd y cymhelliant a'r ysbrydoliaeth y maent yn eu cynnig. Yr ydym am wobrwyo athrawon sy'n ymgymryd â dosbarthiadau caled ac sy'n ymdrin â phlant anodd, yn ogystal â'r rhai sy'n gallu arwain y rhai galluog i'r uchelfannau. Yr ydym yn cydnabod bod llawer o bobl sy'n gweithio yn yr ysgolion yn gwneud ymrwymiad sylweddol o'u hamser i gyflawni eu dyletswyddau proffesiynol. Yr ydym am wobrwyo athrawon sy'n cyfrannu, gyda'u harbenigedd a'u hymroddiad proffesiynol, at godi safonau cyrhaeddiad ac at fywyd ehangach eu hysgol.

"Bydd athrawon da yn sicrhau bod gan y wlad y bobl ifanc hyddysg a medrus sydd mor angenrheidiol ar gyfer ei lles economaidd a dyfodol ei chymdeithas.

Yn unol â hynny, rhaid i athrawon gael eu cynnal gan arweinyddiaeth fodern, rhaglenni hyfforddi a datblygu o'r safon uchaf, a system dâl broffesiynol sy'n adlewyrchu eu pwysigrwydd."

David Hart,

Ysgrifennydd Cyffredinol, Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon, Tachwedd 1998

7. Yr ydym, felly, yn cynnig system dâl gyda'r amcanion canlynol:

- dylai ddenu, cadw a chymell staff da;
- dylai gynnig gwell gwobrwyon a chynnydd cyflymach i'r athrawon gorau;
- dylai alluogi athrawon i symud ymlaen drwy berfformiad ardderchog yn y dosbarth yn ogystal â thrwy ysgwyddo cyfrifoldebau rheoli;
- dylai gwerthusiadau blynyddol trylwyr fwydo penderfyniadau ar dâl;
- dylid cael mwy o ddisgresiwn ar bolisi tâl ar lefel yr ysgol o fewn y fframwaith cenedlaethol;
- dylai polisïau cyflogau'r ysgolion fod yn dryloyw ac yn deg;
- ni ddylai unrhyw athrawon sy'n gwasanaethu fod ar eu colled o safbwynt eu hawliau presennol mewn cyflog drwy newid i'r system newydd ond yn y dyfodol dylai tâl uwch gael ei gyfiawnhau ar sail perfformiad a chyrhaeddiad.

8. Canlyniad gweithredu polisi ar sail yr egwyddorion hyn fyddai cynnydd sylweddol yng nghyflog llawer o athrawon. Er hynny, rhaid i fuddsoddiadau ychwanegol yn uwch nag adolygiadau cyflog arferol yr STRB arwain at foderneiddio a gwell perfformiad.

"Y gwir amdani yw hyn: yr ydym ar drywydd gwelliant. Ni all athrawon ddisgwyl rhywbeth am ddim. Ni ellir rhoi cymhorthdal ar gyfer perfformiad gwael. Yn y dyfodol bydd tâl yn gysylltiedig â pherfformiad ar lefel yr athrawon dosbarth unigol. Nid yw'n dderbyniol bellach i bob un wrthod edrych ar Dâl sy'n Gysylltiedig â Pherfformiad."

Bruce Douglas, cyn Lywydd

Cymdeithas y Penaethiaid Uwchradd,

Hydref 1998

9. Nodwn yn y paragraffau isod sut y gallai system newydd weithio. Mae'r cynigion hyn yn tynnu ar waith gwerthfawr a wnaed neu a gomisiynwyd gan undebau'r athrawon a chan Gorff Cyflogwyr Cenedlaethol Athrawon Ysgol (NEOST). Mae'r Llywodraeth hefyd wedi edrych ar ymchwil i dâl yng nghyfundrefnau addysg gwledydd eraill ac ar ddatblygiadau mewn gwasanaethau cyhoeddus eraill a'r sector busnes. Byddwn yn nodi manylion pellach ein cynigion yn y ddogfen ymgynghori fanylach ar reoli perfformiad a grybwyllwyd ym Mhennod 2, sydd i'w chyhoeddi yn gynnar ym 1999. Bydd honno yn edrych

hefyd ar y materion cymhleth ynglŷn â throsglwyddo i'r system dâl newydd y byddem yn disgwyl iddi ddod i rym o Fedi 2000 ymlaen.

"An effective package will demand changes in structure, priorities, expectations and roles, in other words, everything that is needed to complement the professional expertise of our teachers. In return, teachers must expect that extra resources must be matched by high standards and a willingness to challenge existing practices. The public will demand that additional resources are matched by a profession which rewards and retains only those who can meet those demands."

"A New Deal for Schools",
Corff Cyflogwyr Cenedlaethol
Athrawon Ysgol,
Gorffennaf 1998

Hyblygrwydd ar Lefel yr Ysgol o fewn Fframwaith Cenedlaethol

10. Mae'n fwriad gennym i'r STRB barhau i wneud argymhellion i'r llywodraeth ar dâl ac amodau athrawon yn genedlaethol. Mae ymagwedd y Corff Adolygu wedi gweithio'n effeithiol. O fewn y fframwaith cenedlaethol, yr ydym yn anelu at ymestyn yr hyblygrwydd y mae ar yr ysgolion ei angen er mwyn gwneud i'r system weithio yn eu hamgylchiadau eu hunain. Mae hyn yn gyson â byrdwn cyffredinol ein polisi o roi mwy o gyfrifoldeb i'r ysgolion dros eu materion.

11. Yr ydym yn cynnig cyswllt llawer agosach rhwng tâl a gwerthuso nag a welwyd gynt. Un o elfennau allweddol y trefniadau newydd fyddai'r trothwy perfformiad newydd a gâi ei bennu, yn ôl yr hyn yr ydym yn ei rag-weld, ar yr uchafswm o naw pwynt sydd ar gael ar hyn o bryd ar sail profiad a chymwysterau. Byddai'n cynnig codiad cyflog sylweddol ar ôl rhyw 5 i 7 o flynyddoedd i athrawon sydd â hanes o berfformiad cyson o gryf ac sy'n barod i fodloni disgwyliadau proffesiynol uwch.

12. Gallai tâl athrawon unigol amrywio yn ôl nifer o elfennau:

- codiadau'n cael eu dyfarnu bob blwyddyn yn amodol ar berfformiad boddhaol hyd at ryw drothwy perfformiad;
- cynnydd cyflog sylweddol i'r athrawon hynny sy'n croesi'r trothwy perfformiad;
- cyfleoedd ar gyfer cynnydd tâl pellach i athrawon uwchlaw'r trothwy a benderfynir ar lefel yr ysgol yng ngoleuni eu perfformiad a'u cyfrifoldeb;
- atodiadau cyflog yn cael eu penderfynu ar lefel yr ysgol at ddibenion penodol, megis recriwtio a chadw staff; a
- phosiblwydd taliadau bonws heb eu cydgyfnerthu, ar gael i'r holl staff, yn cael eu talu yn unol â pholisi tâl yr ysgol a'u hariannu o gyllun newydd dyfarniadau perfformiad ysgol.

13. Mae'r adrannau canlynol yn ymdrin yn gyntaf â'n cynigion ar gyfer gwerthuso athrawon, a fydd yn dylanwadu'n allweddol ar benderfyniadau ynghylch tâl athrawon unigol, ac wedyn â gwahanol agweddau ar dâl.

"Yn sicr dylai gwerthuso neu asesu fod yn rhan fawr o'r broses ddyrchafu. Yn y 1980au derbyniodd yr NASUWT yr angen am adeiladu system werthuso synhwyrol a theg, a honno'n cael ei gweinyddu'n iawn, er mwyn adnabod a gwobrwyo arferion da heb fod angen i'r athro ymadael â'r dosbarth."

Nigel de Gruchy, Ysgrifennydd Cyffredinol
NASUWT, Hydref 1998

Gwerthuso Athrawon

14. Mae angen ailwampio'r cynllun statudol presennol ar gyfer gwerthuso athrawon a'i wneud yn rhan annatod o drefniadau rheoli perfformiad ysgol. Mae'r Llywodraeth eisoes wedi'i gwneud yn glir ei bod am gyflwyno system bendant, newydd o werthuso athrawon, ac iddi amcanion a chanlyniadau clir.

15. Wrth graidd unrhyw reolaeth dda ar berfformiad rhaid wrth asesiad blynyddol trylwyr o berfformiad pob aelod o'r staff, a ddylai arwain at bennu targedau ar gyfer gwella a datblygu dros y flwyddyn nesaf. Yn achos athrawon, rhaid i'r gwerthusiad

gynnwys asesiad o'u perfformiad yn y dosbarth drwy arsylwi ar y cynnydd y mae eu disgyblion wedi'i wneud a'i ddadansoddi.

16. Yr ydym yn cynnig y dylai gwerthuso yn y dyfodol:

- digwydd yn flynyddol;
- cynnwys arsylwi yn y dosbarth a thystiolaeth wrthrychol arall am berfformiad;
- cymryd cynnydd y disgyblion i ystyriaeth;
- arwain at bennu targedau unigol, y dylai o leiaf un ohonynt fod yn gysylltiedig yn uniongyrchol â thargedau'r ysgol ar gyfer perfformiad disgyblion.

Wrth fwrw ymlaen â'r trefniadau hyn, byddwn yn parhau i gydnabod y gofyniad hanfodol, sef hybu datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol pob plentyn yn yr ysgol yng Nghymru - beth bynnag fo'u hanghenion a'u hamgylchiadau unigol. Y plentyn cyfan, y dosbarth cyfan, a charfanau cyfan - dyna'r ffocws. Canolbwyntir ar ymagwedd eang a chytbwys at botensial a chymhellion realistig y disgyblion, ac ar wella safonau wrth addysgu, dysgu a chyflawni mwy byth yng Nghymru. Yn wir, mae hyn oll wrth galon Rhaglen *BEST* ei hun. Mae'n golygu y dylai'r systemau newydd fod yn ddigon sensitif i gydnabod cymeriad eithriadol o ymestynnol rhai sefydliadau, ac y gall priodweddau grwpiau blwyddyn amrwyio, er enghraifft. Yn sicr fe fydd y cydbwysedd a'r ddealltwriaeth sy'n angenrheidiol wrth gysoni'r trefniadau newydd, a'r meini prawf a bennir ar eu cyfer, yn gorfod cael eu hystyried yn ofalus iawn - ac fe wneir hynny.

17. Yr ydym yn credu y dylai'r ymagwedd drylwyr newydd hon fwydo penderfyniadau am dâl athrawon yn ogystal â'u datblygiad proffesiynol. Fe ddylai hefyd gryfhau adolygiadau perfformiad ar gyfer dirprwy-benaethiaid, AUF ac aelodau eraill o'r grŵp arweinwyr. Yn wir, mae'r gwahanu artiffisial ar dâl a gwerthuso o dan y cynllun a gyflwynwyd ym 1991 yn esbonio i raddau helaeth pahan y mae wedi'i weld yn beth ymylol a phahan nad yw wedi'i gymryd o ddifrif. **Yr ydym yn cydnabod y byddai'n anghywir creu cysylltiadau amrwd rhwng perfformiad athrawon a chanlyniadau'r disgyblion.** I gael ailadrodd, mae angen pwyso a mesur materion megis symudedd disgyblion, absenoliaeth, newidiadau i'r cwricwlwm ac amrywiadau rhwng pynciau a sefydliadau yn ofalus wrth ffurfio barn. Wrth i'n cynigion ar gyfer gwerthuso ddatblygu byddwn am nodi arferion da sy'n bodloni pryderon dilys am asesiadau athrawon heb golli cyswllt clir â pherfformiad y disgyblion. Mae'n fwiad gennym i'r trefniadau fod mor syml a thryloyw â phosibl.

Tâl Athrawon hyd at y Trothwy Perfformiad

18. Yr ydym yn rhag-weld ystod dâl yn arwain at y trothwy perfformiad. Gallai athrawon fel rheol ddisgwyl cael codiadau yn ystod eu blynyddoedd cyntaf fel athrawon ond byddai cyflymder eu cynnydd yn dibynnu ar eu perfformiad fel y caiff ei fonitro drwy sefydlu a gwerthuso blynyddol. Yn yr achosion prin hynny lle byddai'r perfformiad yn gyfan gwbl anfoddhaol, dylai'r athro neu'r athrawes ymadael â'r proffesiwn. Efallai na fyddai athrawon a gymerai yn hwy i'w sefydlu eu hunain na'r mwyafrif yn ennill codiad mewn un flwyddyn neu rador. Gallai perfformwyr ardderchog megis y rhai ar y cynllun carlam a esbonnir ym Mhennod 4 godi yn gyflym hyd at y trothwy gyda chodiadau dwbl mewn un flwyddyn neu rador.

Y Trothwy Perfformiad

19. Gallai rhai athrawon ddewis aros ar lefel dâl y trothwy. Serch hynny, a hwythau wedi cyrraedd y trothwy perfformiad, byddai gan athrawon hawl i wneud cais am asesiad o'u perfformiad. Byddai llwyddiant yn dibynnu ar amlygu lefelau uchel a chyson o gymhwysedd, cyrhaeddiad ac ymroddiad. Byddai angen i ymgeiswyr ddangos eu bod yn gyson wedi cyflawni safonau cenedlaethol sy'n canolbwyntio ar berfformiad cryf yn y dosbarth. Gellid ei gwneud yn ofynnol iddynt wneud cais am asesiad fwy nag unwaith pe bai amheuan ynghylch eu hanes neu eu parodrwydd am lefel y cyfrifoldeb o dan sylw. Dros gyfnod o amser byddem yn disgwyl i'r mwyafrif o'n hathrawon gyrraedd y safon a fyddai'n caniatáu iddynt groesi'r trothwy pe baent yn dymuno gwneud hynny.

20. Byddai'r trothwy perfformiad yn cynnig cyfle i symud ymlaen at lefel broffesiynol uwch o dipyn, gyda chodiad cyflog ar unwaith o hyd at 10 y cant a mynediad i ystod dâl uwch. Yr ydym yn gofyn am sylwadau ynghylch pa mor fawr y dylai'r codiad cyntaf fod o'i gymharu â'r ystod dâl uwch. Disgwylid i athrawon llwyddiannus wneud cyfraniad proffesiynol llawer llawnach at addysgu a dysgu yn yr ysgol, gan gynnwys rhoi mwy o amser ac ymroddiad i'w twf a'u datblygiad proffesiynol eu hunain ac ymestyn cyfleoedd dysgu i'r disgyblion.

21. Byddai angen i'r weithdrefn asesu ar y trothwy fod yn drylwyr ac yn glir. Byddwn yn ymgynghori ar yr ymagwedd orau ond yr ydym yn disgwyl iddi gynnwys cyfuniad o asesu allanol a mewnol, gan gynnwys:

- yr athro'n amlygu addysgu profedig a pharhaus o safon uchel, gan arwain at ganlyniadau positif i'r disgyblion;

- tystiolaeth glir o ymrwymiad i ddatblygiad proffesiynol gydag effaith amlwg ar berfformiad yn y dosbarth;
- asesiad cadarn a gofalus gan y pennaeth o ansawdd perfformiad yr athro neu'r athrawes yn erbyn y safonau cenedlaethol, a hynny ar sail arsylwi yn y dosbarth ac adroddiadau rheolwyr llinell;
- asesydd allanol yn gwirio dyfarniad y pennaeth, a'r asesydd wedyn yn adolygu'r dystiolaeth am bob ceisydd gan gynnwys dyfarniadau yn sgil gwerthuso, trafod pob ceisydd gyda'r pennaeth ac arsylwi ar sampl o ymgeiswyr.

22. Dylai gwybodaeth am berfformiad fod ar gael drwy'r system newydd o werthusiadau blynyddol. Byddem yn disgwyl i benaethiaid drafod gyda'r aseswyr allanol y dystiolaeth am yr athrawon hynny sydd ar y ffin. Byddai'r aseswyr yn darparu'r mesur angenrheidiol o gysondeb cenedlaethol ar gyfer Cymru yn ôl meini prawf a bennid ymlaen llaw. Byddent yn monitro dulliau gweithredu cyffredinol y pennaeth ar y system dâl newydd yn ei chrynswth yn ogystal â chadarnhau neu herio penderfyniadau ar y trothwy perfformiad. Fel yr awgrymwyd ym Mhennod 2, mae'n ymddangos yn synhwyrol i'r un asesydd allanol gynnig cyngor i'r corff llywodraethu ar werthusiad ac adolygiad tâl y pennaeth. Hoffem ystywto ymhellach ar y gweithdrefnau drwy gyfuno asesiadau trothwy perfformiad â rhai'r radd Athrawon Uwch-Fedrau. Wrth ddisgwyl sefydlu CACC, byddai penodiadau aseswyr allanol a'r meini prawf y byddent yn eu defnyddio yn destun trefniadau a sefydlid gan y Cynulliad Cenedlaethol yn sgil ymgynghori - yn fwyaf arbennig gydag AALI a'r Awdurdodau Esgobaethol.

"Ceisiodd cyflwyniad PAT i Gorff Adolygu Tâl 1997 gydbwyso 'cymhwysedd uchel o du proffesiynolion â chymhwyserau uchel ar y naill law a statws a gwobrwyon ariannol priodol ar y llaw arall... Yr ydym yn cydnabod yr angen am athrawon cymwys iawn, a chymorth priodol yn gefn iddynt, a hefyd hawl y gymdeithas i ddisgwyl perfformiad sy'n cymharu â'r gorau yn y byd gan y gyfundrefn addysg."

Kay Driver, Ysgrifennydd Cyffredinol,
Cymdeithas Broffesiynol yr Athrawon, Gorffennaf 1998

Tâl Pellach Uwchlaw'r Trothwy

23. Yr ydym yn rhag-weld y câi pob athro ac athrawes uwchlaw'r trothwy ei ddyrannu gan y corff llywodraethu i ystod dâl unigol, ar sail cyfuniad o berfformiad ardderchog a chyfrifoldeb ychwanegol. Mae gan benaethiaid adran neu gydgyssylltwyr pwnc, er enghraifft, gyfrifoldeb dros effeithiolrwydd yr addysgu a'r dysgu mewn pwnc neu faes gweithgarwch penodol. Mae eu cyfraniad yn holl-bwysig ac ni allant wneud eu gwaith yn dda ond os ydynt hwythau eu hunain yn athrawon da.

24. Yr ydym yn gofyn am sylwadau yn benodol ar y ffordd y dylai'r trefniadau weithio uwchlaw'r trothwy. Yr ydym yn rhag-weld y byddai athrawon uwchlaw'r trothwy yn elwa ar unrhyw godiad tâl cyffredinol a ddyfernid ar gyngor yr STRB. Yn ogystal, byddai'r ystod dâl unigol yn cynnig cyfle i wobrwyo perfformiad uchel cyson ar sail adolygiad o berfformiad a hwnnw'n cael ei fwydo gan werthusiad blynyddol. Er mwyn cadw eu cymhwyster i symud i fyny'r ystod, byddai angen i athrawon amlygu perfformiad a chanlyniadau da. Gellid sicrhau ystod dâl uwch drwy symud at swydd fwy ymestynnol, neu i'r grŵp arweinwyr. I'r gwrthwyneb, byddai athro yn symud i ystod dâl is wrth drosglwyddo i swydd lai ymestynnol.

"Mae arnom angen diwylliant o fynd ati a llwyddo, ac adfer hunan-hyder proffesiynol cyfun athrawon - ac nid llaesu dwylo rwy'n ei olygu yn y fan hon. Rwy'n credu mai problem enfawr yw hon a dwy ddim yn meddwl mai cyfrifoldeb unrhyw un person na chorff yw ei datrys. Rhaid i bawb, gan gynnwys yr undebau, weithio'n galed iawn i'w datrys."

Peter Smith, Ysgrifennydd Cyffredinol
Cymdeithas yr Athrawon a'r Darlithwyr,

25. Byddai disgwyliadau proffesiynol uwch i bob athro ac athrawes uwchlaw'r trothwy, fel y'i disgrifiwyd ym mharagraff 20 uchod, ni waeth a fyddent yn ysgwyddo cyfrifoldebau ychwanegol penodol neu beidio. Byddwn yn ymgynghori ynghylch a yw hyn yn gofyn am contract gwahanol, mwy ymestynnol ar gyfer y grŵp hwn o athrawon.

Cynllun Carlam

26. Mae'n bwysig bod y proffesiwn yn manteisio ar recriwtiaid galluog a dawnus. Yr ydym yn esbonio ym Mhennod 4 ein cynigion ar gyfer cynllun carlam newydd i enwi hyfforddeion ac athrawon ardderchog a'u symud ar garlam i'r trothwy.

Achos 1

Byddai newydd-ddyfodiad i'r proffesiwn addysgu fel rheol yn cyrraedd pwynt 9 ar y raddfa (£22,410 yn ôl cyflogau Rhagfyr 1998) mewn rhyw saith mlynedd, ac fe fyddai felly ar y trothwy yn rhyw 29 oed. Pe bai'n llwyddo y tro cyntaf iddo gael ei asesu, byddai'r athro hwn yn cael codiad cyflog o hyd at 10% yr adeg honno yn ei yrfa. A bwrw bod ei berfformiad da yn parhau, câi'r athro hwn godiadau cyflog pellach wedyn yn ei swydd, ac fe allai weld dilyniant tâl pellach drwy ysgwyddo amcanion ychwanegol a mwy ymestynnol.

Achos 2

Byddai pennaeth adran sydd ar bwynt 11 ar y raddfa ar hyn o bryd (£25,215) pan gyflwynid y trefniadau newydd yn gallu gwneud cais am gael ei asesu am y trothwy ar unwaith. A bwrw ei fod yn llwyddo yn yr asesiad, câi'r athro godiad am basio'r trothwy, a chât ei leoli ar y raddfa ôl-drothwy newydd ar bwynt a roddai sylw i'w gyfraniad at yr addysgu a'r dysgu yn yr ysgol. Byddai wedyn yn gallu symud ymlaen, ar yr amod y parhâi i berfformio'n dda yn yr un swydd, ymhellach i fyny'r raddfa ôl-drothwy. Byddai yna gyfleoedd iddo symud ymhellach drwy ysgwyddo amcanion mwy ymestynnol.

Achos 3

Byddai pennaeth adran sydd ar bwynt 11 ar y raddfa ar hyn o bryd (£25,215) pan gyflwynid y trefniadau newydd yn gallu gwneud cais am gael ei asesu am y trothwy ar unwaith. A bwrw ei fod yn llwyddo yn yr asesiad, câi'r athro y codiad am basio'r trothwy, a chât ei leoli ar y raddfa ôl-drothwy newydd ar bwynt a roddai sylw i'w gyfraniad at yr addysgu a'r dysgu yn yr ysgol. Byddai wedyn yn gallu symud ymlaen, ar yr amod y parhâi i berfformio'n dda yn yr un swydd, ymhellach i fyny'r raddfa ôl-drothwy. Byddai yna gyfleoedd iddo symud ymhellach drwy ysgwyddo amcanion mwy ymestynnol.

Cynllun Gwobrau Perfformiad ar gyfer Ysgolion

27. Yn ogystal â gwobrwyo proffesiynoliaeth a rhagoriaeth athrawon unigol, yr ydym yn cydnabod bod yna achos cryf dros wneud yr un peth ar gyfer timau o staff ac ysgolion yn eu crynswth. Un posibilrwydd fyddai cynllun gwobrau perfformiad ysgol a gynigiai daliadau perfformiad bonws heb eu cydgyfnerthu i'r staff (athrawon ac eraill) yn yr ysgolion yn ôl ystod o ddangosyddion perfformiad - megis yr un a ddefnyddir i danlinellu Gwobrau Mynegai Gwella Ysgolion ACCAC bob blwyddyn. O dan gynllun o'r fath, gallai ysgol a amlygai berfformiad rhagorol a chyson neu a fyddai'n gwella'n sylweddol ddisgwyl cael gwobr. Er hynny, ni fyddai yna wobwr i ysgol a fyddai'n tanberfformio, hyd yn oed pe bai ei chanlyniadau amrwd mewn arholiadau a phroffion yn dda i bob golwg. Byddem yn croesawu sylwadau ynghylch a fyddai cynllun o'r fath yn briodol i Gymru ac a ellid datblygu Gwobrau presennol ACCAC i roi cyhoeddusrwydd i gyfraniadau athrawon unigol neu dimau o athrawon, yn ogystal â chyrhaeddiad yr ysgol.

Rheoli Perfformiad yn yr Ysgolion

28. Mae'r cynigion tâl a nodwyd uchod yn dibynnu am eu tegwch ar lwyddiant gwerthuso fel rhan o reolaeth gyffredinol ar berfformiad. Drwy'r rhaglen GCAH, bydd cyllid sylweddol ar gael dros y tair blynedd nesaf ar gyfer cyflwyno rheoli perfformiad, gan gynnwys hyfforddiant. Yr ydym am i benaethiaid allu defnyddio adnoddau'n fwy effeithiol a rhoi mwy o ffyrdd iddynt ysbrydoli athrawon da.

29. Yn yr un modd, yr ydym yn disgwyl i benaethiaid fynd i'r afael â phroblemau rheoli yn blwmp ac yn blaen. Dylai penaeithiaid ac uwch-reolwyr reoli perfformiad athrawon o ddydd i ddydd a dylent fod yn ymwybodol o unrhyw broblemau sy'n dod i'r amlwg. Mae'r gweithdrefnau cymhwysedd newydd y dylai'r ysgolion fod wedi'u sefydlu erbyn diwedd 1998 yn darparu ar gyfer camau cyflym lle gwelir athrawon yn syrthio'n is na safonau cymhwysedd dderbyniol.

30. Mae'r Llywodraeth yn pryderu am gyfraddau absenoliaeth ar draws y sector cyhoeddus. Ym myd addysg gall yr effeithiau

achosi aflonyddwch arbennig ac amharu ar addysg y plant. Byddwn yn pennu targedau ar gyfer lleihau lefelau absenoldeb salwch yn yr ysgolion - fel y mae'r Llywodraeth yn ei wneud ar draws y sector cyhoeddus yn ei grynswth - ac yn rhoi canllawiau i reolwyr ysgolion ar reoli materion iechyd galwedigaethol.

Arian

31 Cymerodd yr arian ychwanegol ar gyfer addysg y cytunwyd arno o ganlyniad i adolygiad yr Ysgrifennydd Gwladol o wariant bwysau tâl i ystyriaeth, gan gynnwys cost ychwanegol tâl athrawon a fyddai'n bwydo trwodd i'r ysgolion wrth i'r system newydd gael ei sefydlu. Byddwn yn ystyried gyda chynrychiolwyr llywodraeth leol yng Nghymru yr hyn y gellir ei wneud i roi hyder i gyrff llywodraethu fod ganddynt yr adnoddau i ariannu'r system newydd.

Atebolrwydd

32. Er mwyn i'r system rheoli tâl a pherfformiad weithredu yn effeithiol, mae'n rhaid i swyddogaethau a chyfrifoldebau cyrff llywodraethu a phenaethiaid gael eu pennu yn glir ac i'r broses fod yn agored, yn dryloyw ac yn atebol. Yr ydym yn bwriadu ei gwneud yn ofyniad statudol i gyrff llywodraethu sefydlu polisi rheoli perfformiad. Byddwn yn darparu modelau o bolisiau tâl ysgolion a pholisiau rheoli perfformiad i helpu penaethiaid a chyrff llywodraethu i ddylunio eu polisiau eu hunain. Byddwn hefyd yn annog yr AALI i ddarparu data cymaradwy am berfformiad, cyllidebau a chyflogau athrawon i fwydo penderfyniadau tâl mewn ysgolion unigol.

33. Mae'n bwysig bod ysgolion yn atebol am y polisi rheoli perfformiad ar ôl iddo gael ei sefydlu. Bydd arolygiadau SPAEM ar ysgolion yn rhoi sylw i'r mater. Byddwn hefyd yn gofyn i'r Comisiwn Archwilio sicrhau - ar sail sampl - bod gan yr ysgolion bolisiau rheoli perfformiad sy'n defnyddio'r holl gronfeydd sydd ar gael i wobrwyo staff yn effeithlon ac yn effeithiol ac i sicrhau priodolder. Bydd gan gynlluniau ariannu dirprwyedig yr AALI ran i'w chwarae hefyd.

Pensiynau

34. Mae pensiynau'n rhan annatod o becyn tâl gweithiwr cyflogedig. Yr ydym yn cydnabod pwysigrwydd rhoi cynllun pensiwn i athrawon sy'n darparu ystod a lefel briodol o fuddion. Yr ydym hefyd yn cydnabod y gall rhai athrawon fod am fabwysiadu patrymau gwahanol o weithio wrth iddynt nesáu at ymddeol ac y dylai'r ddarpariaeth ym maes pensiynau ein galluogi i harneisio dawn athrawon profiadol.

35. Yr ydym eisoes wedi gwneud rhai newidiadau sylweddol i ddarpariaethau Cynllun Pensiwn yr Athrawon er mwyn caniatáu i athrawon sy'n nesáu at ddiwedd eu gyrfa "gamu i lawr" i swyddi sydd â llai o gyfrifoldeb heb unrhyw ostyngiad yn eu buddion pensiwn - fel hyn cedwir eu profiad. Gall cyflogwyr barhau i gynnig ymddeoliad cynnar i athrawon lle maent o'r farn mai dyma'r ffordd orau o wella safonau. Yr ydym hefyd wedi cyflwyno mwy o hyblygrwydd i ddarparu ar gyfer athrawon sydd wedi ymddeol ond sydd am ddychwelyd i addysgu tra'n tynnu eu pensiwn a byddwn yn ystyried beth arall a allai gael ei wneud i helpu athrawon yn y blynyddoedd sy'n arwain at ymddeol. Mae athrawon sy'n ymddeol ar sail afiechyd yn gallu dychwelyd i addysgu ar yr amod bod eu hiechyd wedi gwella ac nad ydynt bellach yn cael budd-daliadau ymddeol yn sgil afiechyd.

36. Mae'r Llywodraeth wrthi'n adolygu Cynllun Pensiwn yr Athrawon ar y cyd â chynrychiolwyr cyrff athrawon a chyflogwyr. Mae'r adolygiad yn ystyried sut i wneud y cynllun yn fwy ymatebol i anghenion y gwasanaeth addysg. Mae angen cadw trefniadau pensiwn ar gyfer athrawon yn gyfoes. Caiff unrhyw faterion sy'n ymwneud â phensiynau sy'n deillio o'r ymgynghori ar y Papur Gwyrdd eu hystyried fel rhan o adolygiad y Llywodraeth o Gynllun Pensiwn yr Athrawon.

Pwyntiau Ymgynghori:

- Beth ddylai'r meini prawf ar gyfer asesu adeg y trothwy perfformiad fod? Beth ddylai'r cydbwysedd fod rhwng asesu yn yr ysgolion a chymedroli allanol?
- A yw'r cysylltiadau arfaethedig rhwng gwerthuso a phenderfyniadau ar dâl yn deg ac yn ddibynadwy?
- A ddylid rhoi gwobrau i ysgolion i wobrwyo perfformiad eithriadol? Os felly, beth allai'r meini prawf sylfaenol a'r fethodoleg ar gyfer y cynllun fod?
- Yn y tymor hir beth ddylai swyddogaeth CACC fod wrth bennu'r rheolau sylfaenol ar gyfer penodi aseswyr allanol a'r meini prawf ar gyfer asesu?
- A oes elfennau yn y darpariaethau pensiwn presennol sy'n creu rhwystrau i recriwtio, cadw neu reoli athrawon

---

---

sylwadau

Pennod 4:

Gwell Medrau

Mae'r Llywodraeth wedi gosod agenda ymestynnol ar gyfer y safonau uchel sydd ymhlyg yn yr amcanion a'r targedau a bennwyd drwy *BEST* a *LIFE*. Yr ydym wedi ymrwymo i ddarpau'r hyfforddiant a'r cymorth y mae ar athrawon eu hangen i wneud eu swyddi yn well ac i wneud cynnydd yn eu gyrfaedd. Yr ydym yn cynnig newidiadau pellach i wneud hyfforddiant cychwynnol athrawon yn fwy hyblyg ac yn fwy trylwyr ac i sicrhau bod gan bob athro newydd gymhwyso y medrau y mae arnynt eu hangen. Yr ydym o'r farn bod ar bob athro ac athrawes ddyletswydd i ddiweddarau eu medrau a'u gwybodaeth pwnc a bod ganddynt hawl i ddatblygiad proffesiynol o ansawdd uchel gydol eu gyrfa. Dylid cryfhau hyfforddiant ar gyfer cynorthwywyr ystafell ddosbarth.

Dyma'r cynigion allweddol:

Ar gyfer athrawon yn y dyfodol

- profion newydd i bob hyfforddai i sicrhau bod ganddynt allu mewn rhifedd, llythrennedd a TGC;
- darpariaeth newydd cyn eu cyrsiau ar gyfer hyfforddeion;
- adolygu'r gweithdrefnau ar gyfer dyfarnu Statws Athro Cymwysedig;
- trefniadau sefydlu newydd i athrawon;
- rhwydwaith o ysgolion Mentora i ledaenu arferion da ac arloesol mewn hyfforddiant o dan arweiniad ysgolion;
- cyrsiau mwy hyblyg o hyfforddiant cychwynnol i athrawon;
- hwb i lwybrau sy'n seiliedig ar gyflogaeth i mewn i addysgu;
- cynllun carlam newydd i ddenu graddedigion galluog a symud athrawon eithriadol yn gyflym drwy'r proffesiwn.

Ar gyfer yr athrawon presennol

- rhwymedigaeth yn eu contract bod pob athro ac athrawes i ddiweddarau eu medrau;
- ffocws newydd ar ddatblygiad proffesiynol gan ddod â blaenoriaethau Cymru gyfan, blaenoriaethau'r ysgolion a'r unigolyn ynghyd;
- Cod Ymarfer cenedlaethol ar gyfer darparwyr hyfforddiant a rhaglen arolygu newydd i sicrhau bod hyfforddiant yn rhoi gwerth am arian ac yn cyflwyno canlyniadau;
- sylw cyson i anghenion addysg ddwyieithog ac addysg cyfrwng Cymraeg;
- mwy o hyfforddiant y tu allan i oriau ysgol i leihau'r amharu ar addysg y plant;
- adolygiad o drefniadau hyfforddi athrawon cyflenwi;
- pwyslais parhaus ar roi medrau TGC i athrawon;
- rhaglen newydd o ysgoloriaethau a chyfleoedd datblygu rhyngwladol.

Ar gyfer staff eraill

- defnyddio NVQs i wella ansawdd hyfforddiant cynorthwywyr athrawon;

- ffyrdd haws i gynorthwywyr athrawon symud ymlaen i hyfforddi fel athrawon.

Gyrfa o Addysgu

1. Yr ydym yn cynnig y dylai safonau proffesiynol ddarparu fframwaith i athrawon unigol gynllunio'u datblygiad proffesiynol gydol eu gyrfa. Dyma'r cerrig milltir allweddol:

- y safonau sy'n angenrheidiol ar gyfer cwblhau hyfforddiant yn llwyddiannus (Statws Athro Cymwysedig);
- y safonau y mae ar athrawon newydd gymhwyso eu hangen i gael mynediad i'r proffesiwn (Sefydlu), sef safonau y byddwn yn ymgynghori arnynt yn fuan;
- y safonau newydd ar gyfer asesu'r trothwy perfformiad arfaethedig;
- y safonau ar gyfer Athrawon Uwch-Fedrau;
- y safonau ar gyfer swydd pennaeth.

2. Gyda'i gilydd bydd y safonau hyn yn galluogi athrawon i weld o ddechrau eu gyrfa sut mae pob cam yn eu hyfforddiant a'u datblygiad yn cydweddu.

Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon

3. Yr ydym yn bwriadu adeiladu ar y diwygiadau pwysig yr ydym wedi'u cyflwyno i wneud hyfforddiant cychwynnol athrawon yn fwy cynhwysfawr a thrylwyr byth. Mae'r sefydliadau eisoes yn cynnig hyfforddiant o ansawdd uchel sy'n rhoi'r dechreuad gorau posibl i athrawon newydd. Er hynny, yr ydym o'r farn bod angen newid pellach i sicrhau bod pob athro ac athrawes sydd newydd ddechrau eu gyrfa wedi meistrolï'r wybodaeth a'r medrau y mae arnynt eu hangen i weithio yn amgylchedd diwylliannol ac ieithyddol penodol Cymru.

Gwell Ansawdd

4. Yr ydym eisoes wedi sefydlu safonau cenedlaethol newydd y mae'n rhaid i bob hyfforddai eu bodloni er mwyn bod yn gymwys fel athrawon. Mae cwricwlwm cenedlaethol newydd ar gyfer hyfforddiant cychwynnol athrawon yn pennu cynnwys y pynciau craidd Cymraeg, Saesneg, mathemateg, gwyddoniaeth, a defnyddio TGC ym mhob pwnc. Rhaid i bob cwrs weithredu'r newidiadau hyn yn llawn erbyn Medi 1999.

5. Yr ydym o'r farn bod rhaid i bob athro ac athrawes newydd ddangos sylfaen trylwyr mewn llythrennedd, rhifedd a medrau TGC. Yr ydym felly yn bwriadu cyflwyno profion medrau y byddai'n rhaid i hyfforddeion lwyddo ynddynt cyn y gellid dyfarnu Statws Athro Cymwysedig (SAC) iddynt. Byddai'r profion yn cael eu gosod a'u harholi'n genedlaethol a gellid eu cymryd yn ystod hyfforddiant neu ar ôl hynny. Yr ydym yn cynnig arbrofi gyda phrawf rhifedd o haf 1999 ymlaen i'w gyflwyno fel gofyniad cenedlaethol ar gyfer pawb sy'n cymhwyso o haf 2000 ymlaen. Arbrofir profion llythrennedd (gan gynnwys Cymraeg fel y bo'n briodol) a TGC o haf 2000 ymlaen i'w cyflwyno'n genedlaethol o haf 2001 ymlaen.

6. Dylai myfyrwyr gael pob cymorth i fodloni'r safonau y mae ar yr ysgolion eu hangen. Mae rhai darparwyr hyfforddiant yn cynnig cyfleoedd ychwanegol i hyfforddeion wella'u gwybodaeth pwnc cyn dechrau'r cwrs. Yr ydym yn bwriadu adolygu'r arferion presennol ar astudiaethau cyn-cysiau ac yn ystod cysiau gan hybu datblygiad darpariaeth newydd y gellid wedyn ei chynnig yn genedlaethol.

7. Mae SPAEM yn arolygu darparwyr hyfforddiant cychwynnol athrawon. Mae gan CCAUC bw^er i dynnu achrediad yn ôl os yw arolygiad yn dangos nad yw trefniadau hyfforddi ac asesu y darparydd yn bodloni'r gofynion statudol. Mae hyn wedi bod yn sbardun pwerus ar ansawdd y ddarpariaeth ond nid yw'n sicrhau bod pob hyfforddai unigol yn haeddu dyfarniad SAC. Yr ydym am i safonau SAC fod yn benodol ac yn gyson ledled y wlad, mewn sefydliadau addysg uwch ac yn yr ysgolion sy'n bartneriaid iddynt. Byddwn yn ymgynghori ar ffyrdd o gryfhau asesiadau hyfforddeion unigol ar gyfer SAC. Un dewis yr ydym yn bwriadu ei ystyried fyddai i CCAUC achredu pob arholwr allanol cysiau hyfforddiant cychwynnol athrawon, gan gymryd i ystyriaeth briodolau Sefydliadau AU ac Asiantaeth Sicrwydd Ansawdd AU.

Cydnabod Cyfraniad yr Ysgolion

8. Mae llawer o ysgolion yn cyfrannu at hyfforddiant cychwynnol athrawon, p'un ai fel partneriaid i sefydliadau addysg uwch neu drwy hyfforddi pobl ar lwybrau sy'n seiliedig ar gyflogaeth. Mae hyn yn fuddsoddiad gwerthfawr yn y genedlaeth newydd o athrawon. Yr ydym yn bwriadu adolygu'r trefniadau ariannu i sicrhau eu bod yn cydnabod rôl yr ysgolion fel partneriaid cyfartal. Yn benodol, byddwn yn ymgynghori ar yr achos o blaid ariannu partneriaeth addysg uwch/ysgol yn

uniongyrchol yn hytrach na sianelu'r arian ar gyfer ysgolion y bartneriaeth drwy'r sefydliadau addysg uwch (heb ragfarnu'r más critigol sylfaenol o fewn sefydliadau hyfforddiant cychwynnol athrawon eu hunain).

9. Yr ydym am annog arferion da ac arloesol mewn hyfforddiant cychwynnol i athrawon sy'n seiliedig ar yr ysgol. Yr ydym felly yn bwriadu sefydlu rhwydwaith o ysgolion Mentora o ansawdd uchel, gyda buddsoddiad ychwanegol mewn TGC i'w galluogi i roi cyngor ar-lein yn uniongyrchol i hyfforddeion, i roi hyfforddiant mentora ac i ledaenu'r arferion gorau i ysgolion eraill ac i sefydliadau addysg uwch. Gallai'r ysgolion hyn hefyd ddatblygu'r gallu i wneud gwaith ymchwil, gan ddatblygu arferion da ar hyfforddiant cychwynnol a hyfforddiant mewn-swydd.

Estyn Hyblygrwydd

10. Dylai llwybrau hyfforddi fod yn amrywiol ac yn hyblyg fel y gall yr hyfforddiant gyd-fynd ag anghenion ac amgylchiadau pob un sydd â'r potensial i lwyddo fel athrawon. Mae'n hanfodol bod addysgu yn denu ymgeiswyr o ansawdd uchel o bob rhan o'r gymdeithas, gan gynnig cryfderau a phriodweddau sy'n sicrhau bod addysgu yn broffesiwn amrywiol a bywiog. Yr ydym eisoes yn gweld symudiad o astudio addysg fel israddedigion (drwy gwrs gradd Baglor Addysg), i fwy o hyfforddiant ôl-raddedig. Ar gyfer hyfforddiant ôl-raddedig, yr ydym yn bwriadu darparu arian ar gyfer Menter Credydau AU yng Nghymru i (CAUC) ddatblygu cyrsiau modiwlaid newydd o fewn fframwaith y Fenter, a'r rheiny wedi'u strwythuro mewn rhannau byrrach gyda phwyntiau dechrau a gorffen hyblyg. Dylai'r rhain fod yn ddeniadol i ystod eang o ymgeiswyr - yn enwedig y rhai sy'n newid gyrfaedd a'r rhai sydd am ail-afael ynddi, a all fod yn awyddus i hyfforddi dros gyfnod hirach a/neu trabyddant yn aros yn eu swyddi presennol.

11. Pan fydd y modiwlau newydd ar gael, byddwn yn gofyn i'r sefydliadau addysg uwch yng Nghymru edrych ar ffyrdd o integreiddio modiwlau hyfforddi athrawon i'r graddau israddedig fel y gall myfyrwyr ennill profiad a chydabyddiaeth drwy weithio fel cymdeithion am dâl mewn ysgol tra'n astudio modiwlau perthnasol y cwrs addysgu. Er enghraifft, gallai myfyriwr mathemateg ddewis rhai modiwlau hyfforddi athrawon yn ystod ei gwrs gradd cyntaf ac felly ennill achrediad tuag at gymhwyster addysgu ôl-raddedig. Byddai ymagweddau o'r fath yn dileu'r rhwystrau rhwng hyfforddiant israddedig ac ôl-raddedig. Hwyrach y bydd rhai sefydliadau hefyd am ystyried a ellid ail-ffurfio'u darpariaeth israddedig bresennol i helpu cynorthwywyr athrawon cymwysedig sy'n dymuno symud ymlaen i hyfforddi fel athrawon cymwysedig. Gwahoddir CCAUC i fwrw ymlaen â hyn gyda sefydliadau AU yng Nghymru.

12. Gallai graddedigion ac israddedigion weithredu fel cymdeithion addysgu rhan- amser, gan dderbyn tâl fel cynorthwywyr athrawon. Byddai hyn yn rhoi mwy o gymorth oedolion i'r athrawon ac ar yr un pryd yn rhoi mynediad i'r datblygiadau diweddaraf mewn pynciau, ac yn galluogi'r myfyrwyr i weld a fyddai addysgu at eu dant neu beidio. Byddwn yn disgwyl i CCAUC a'r sefydliadau AU i fwrw ymlaen â hyn hefyd yng Nghymru.

13. Yr ydym yn benderfynol y dylid cydnabod llwybrau i mewn i addysgu sy'n seiliedig ar gyflogaeth fel paratoad o ansawdd uchel ar gyfer mynediad i'r proffesiwn, sydd ar gael i'r rhai na fyddant hwyrach yn gallu dilyn cwrs hyfforddi athrawon mwy traddodiadol. Yn ddiweddar cyhoeddwyd cymhellion newydd i ysgolion dderbyn hyfforddeion ar hyd y llwybrau hyn a byddwn yn hybu estyniad pellach ar ddarpariaeth o'r fath. Yn benodol, yr ydym am abrofi'r posibilrwydd o ariannu myfyrwyr yn uniongyrchol, yn hytrach na darparwyr cyrsiau, fel y gall y myfyrwyr unigol osod yr elfennau hyfforddi ynghyd yn y ffordd orau sy'n gweddu iddynt, o fewn y trefniadau trylwyr yr ydym wedi'u sefydlu ar gyfer cymeradwyo rhaglenni hyfforddi unigol.

Cynllun Carlam Cenedlaethol

14. Dylai addysgu fod yn yrfa sy'n denu cyfran fwy o'r rhai mwyaf talentog ac yn cynnig cynnydd cyflym i athrawon o allu eithriadol. Yr ydym felly yn bwriadu creu cynllun carlam newydd a fydd yn cynnig hyfforddiant a chymorth ychwanegol i'r hyfforddeion mwyaf addawol ar ôl iddynt gwblhau eu hyfforddiant cychwynnol, i'w galluogi i gyrraedd y trothwy perfformiad yn gynt (gweler paragraffau 28 a 29 am hyfforddiant garlam). Yn gyfnewid am hyn, gofynnid i ymgeiswyr y cynllun carlam dderbyn contractau atodol a fyddai'n golygu blwyddyn waith hirach a mwy o symudedd. Gellid disgwyl iddynt ymrwmo i contract am 4-6 wythnos yn fwy y flwyddyn. Gellid disgwyl hefyd iddynt fod yn fwy symudol na'r mwyafrif o athrawon, i'w galluogi i gael eu lleoli mewn ysgolion penodol - y rhai mewn anawsterau er enghraifft - lle byddai angen staff rhagorol ar fyrder. Byddai'r cynllun carlam ar agor i recriwtiaid hyfforddiant cychwynnol athrawon ac i athrawon rhagorol yn gweithio eisoes mewn swyddi islaw'r trothwy.

15. Denu athrawon o'r ansawdd uchaf fyddai diben y cynllun. Nid yw hyn yn golygu y rhai peniog yn unig. Byddai'r cynllun yn ceisio nodi'r rhai sy'n cyfuno gallu academiaidd a lefel uchel o wybodaeth pwnc gyda medrau cyfathrebu a'r gallu i ysbrydoli. Yr ydym yn rhag-weld dwy ffordd bosibl o gael mynediad i'r cynllun:

- drwy gynllun cenedlaethol i recriwtio graddedigion; a

- thrwy gais neu enwebiad yn achos athrawon sy'n dangos dawn eithriadol

mewn hyfforddiant neu yn eu blynyddoedd cynnar fel athrawon.

16. Byddai'r broses recriwtio ei hun wedi'i seilio ar feini prawf llym. Yn y tymor hirach gallai hyd at 5 y cant o athrawon fod ar y cynllun carlam. Byddwn yn ymgynghori â chyflogwyr athrawon ac eraill yngly^n â threfniadau ar gyfer y cynllun newydd yn gynnar ym 1999 gyda golwg ar arbrofi rhai agweddau o Fedi 1999 ymlaen.

Cymorth i Athrawon Newydd

17. Mae datblygiad proffesiynol yn dechrau pan fydd athro neu athrawes newydd yn dod i'r ysgol am y tro cyntaf. Byddwn yn ymgynghori yn fuan ar y cynnig y dylid cyflwyno blwyddyn sefydlu statudol ar gyfer y rhai sy'n newydd i addysgu. Y man cychwyn ar gyfer y flwyddyn sefydlu fyddai'r Proffil Mynediad Gyrfaol (PMG) sy'n nodi cryfderau pob athro newydd-hyfforddi a'u blaenoriaethau ar gyfer datblygiad proffesiynol pellach. Yr ydym yn ymgynghori ar hyn o bryd yngly^n â ffurf y PMG, sy'n cael ei ddefnyddio'n wirfoddol yng Nghymru ers haf 1998.

Datblygiad Gyrfaol a Phroffesiynol

18. Dylai ymrwymiad clir a pharhaus i ddatblygiad proffesiynol gydol eu gyrfa fod wrth wraidd proffesiynoliaeth athrawon. Yr ydym yn bwriadu nodi fframwaith glir ar gyfer datblygiad proffesiynol sy'n dwyn ynghyd flaenoriaethau Cymru gyfan, ysgolion ac unigolion ym maes hyfforddiant, i helpu pob athro ac athrawes i godi safonau yn yr ystafell ddosbarth ac i wneud cynnydd o fewn y strwythur gyrfaol newydd. Yr ydym yn dymuno annog athrawon i ennill profiad mewn ysgolion gwahanol gan gynnwys cyfnewidiadau, lleoliadau dros-dro a defnyddio cysylltiadau TGC.

19. Caiff y rhaglen GCAH ei hestyn yn sylweddol dros y 3 blynedd nesaf. Rhyw £120 miliwn fydd y gwariant cyffredinol dros y cyfnod. Bydd y Gronfa Cyfleoedd Newydd hefyd yn darparu £230m ledled y DU (dros £12m yng Nghymru) i sicrhau bod athrawon yn dod yn hyderus wrth ddefnyddio TGC wrth addysgu pynciau. Mae angen i'r genedl - yn ogystal ag ysgolion ac athrawon - weld elw go iawn am y buddsoddiad hwnnw.

Fframwaith Hyfforddi Newydd

20. I ffurfioli pwysigrwydd datblygiad gyrfaol a phroffesiynol yr ydym yn bwriadu i gontractau cyflogaeth athrawon gynnwys rhwymedigaeth i ddiweddarau eu medrau. Byddem yn disgwyl i hyn gael ei adlewyrchu yn nhargedau datblygu personol a gyrfaol athrawon y cytunir arnynt fel rhan o'r broses werthuso flynyddol. Mae yna dair elfen gwahanol, ond yr un mor bwysig, i'w hystyried:

- blaenoriaethau hyfforddi **enedlaethol** hy blaenoriaethau hyfforddi Cymru-gyfan yn canolbwyntio ar anghenion penodol sydd wedi'u nodi e.e. llythrennedd, rhifedd, TGC, hyfforddi penaethiaid, addysg arbennig;
- blaenoriaethau **ysgolion** sy'n deillio o gynlluniau datblygu ysgolion i helpu'r ysgolion i gyrraedd eu targedau eu hunain a gweithredu eu cynlluniau gweithredu ar ôl arolygiad mewn cydweithrediad agos â SPAEM;
- anghenion datblygu **unigol** athrawon a enwir drwy'r gwerthusiad blynyddol.

21. Byddwn yn adolygu'r mecanweithiau ariannu presennol i sicrhau'r cydbwysedd iawn rhwng ffocws cyson ar flaenoriaethau cenedlaethol a blaenoriaethau lleol cysylltiedig, a hyblygrwydd i gytuno ag anghenion ysgolion ac unigolion. Gall fod yna achos o blaid sefydlu rôl GCAH yn gliriach fel cronfa Cymru-gyfan i gynnal datblygiad proffesiynol a gwelliant ysgolion mewn meysydd allweddol a dargedir.

22. Fel y corff proffesiynol newydd ar gyfer athrawon, mae'n glir y bydd gan CACC ddiddordeb allweddol mewn ansawdd addysgu a datblygiad proffesiynol. Pan fydd CACC wedi'i sefydlu'n llawn, byddem yn disgwyl i'r Cyngor ystyried sut y gellid adlewyrchu'r cynigion yn y papur hwn yn y Cod Ymarfer a gaiff ei gyhoeddi ganddo i osod y safonau ymddygiad ac ymarfer proffesiynol a ddisgwylir oddi wrth athrawon cofrestredig. Hwyrach y bydd y Cyngor yn dymuno ystyried a oes yna ddyletswydd broffesiynol ar athrawon i ddiweddarau eu medrau a fyddai'n sail i'r rhwymedigaethau contractiol newydd. Hwyrach y bydd hefyd yn ystyried sut y gellid cofnodi cyraeddiadau athrawon yn erbyn y fframwaith gyrfaol newydd ar y gofrestr genedlaethol newydd o athrawon.

Cyngor Addysgu Cyffredinol Cymru fydd y corff proffesiynol statudol newydd ar gyfer athrawon. Bydd yn chwarae rôl ganolog wrth godi safonau ac wrth adfer ysbryd y proffesiwn addysgu.

Athrawon fydd y mwyafrif o aelodau'r Cyngor, a fydd hefyd yn cynnwys pobl a benodir gan gyrff cynrychioliadol pwysig

mewn addysg a chan y Cynulliad Cenedlaethol.

Bydd CACC:

- yn paratoi Cod Ymarfer i nodi safonau'r ymddygiad a'r ymarfer proffesiynol a ddisgwylir oddi wrth athrawon cofrestredig;
- yn cynnal cofrestr o athrawon cymwysedig, y bydd gofyn i athrawon mewn ysgolion a gynhelir gofrestru arni, gan dalu ffi blynyddol;
- yn meddu ar bwerau i dynnu athrawon oddi ar y gofrestr ar seiliau ymddygiad proffesiynol annerbyniol neu anghymhwysedd proffesiynol difrifol; a bydd yn cynghori'r Cynulliad Cenedlaethol ar faterion amddiffyn plant;
- yn gwrandao unrhyw apelau yn erbyn penderfyniadau gan AALl fod athro newydd-gymhwyso wedi methu yn ei flwyddyn sefydlu;
- yn cynghori'r Cynulliad Cenedlaethol ac eraill ar ystod eang o faterion addysgu; recriwtio a chyflenwi; hyfforddi a sefydlu; datblygiad ac ymddygiad proffesiynol. Bydd gan CACC rôl o bwys i'w chwarae wrth gynghori ar hyfforddiant athrawon a bydd gofyn i'r Cynulliad Cenedlaethol ymgynghori â CACC ar unrhyw newid yn y dyfodol i'r safonau sy'n angenrheidiol i gael mynediad i'r proffesiwn.

Bydd CACC yn llais proffesiynol awdurdodol. Fe fydd yn cynnig cyfle i athrawon reoleiddio'u proffesiwn eu hunain a dylanwadu ar y ffordd y mae'n datblygu. Caiff y Cyngor ei sefydlu yn ystod y flwyddyn 2000.

Monitro Ansawdd

23. Yr ydym o'r farn bod angen trefniadau sicrwydd ansawdd newydd er mwyn i ysgolion ac athrawon fod yn hyderus bod hyfforddiant, amser ac arian yn cael eu buddsoddi mewn darpariaeth o ansawdd dda. Byddwn yn ymgynghori ar God Ymarfer cenedlaethol newydd ar gyfer pob prif ddarparwr hyfforddiant a ariennir yn gyhoeddus. Fe fyddai hwnnw, er enghraifft, yn ei gwneud yn ofynnol i ddarparwyr adlewyrchu'r ymchwil ddiweddaraf a thystiolaeth o arolygiadau, cysylltu'r ddarpariaeth yn uniongyrchol â'r strwythur gyrfa newydd arfaethedig, a chynnwys mecanweithiau ar gyfer monitro a gwerthuso'r effaith ar berfformiad disgyblion.

24. Mae Deddf Addysgu ac Addysg Uwch 1998 yn rhoi hawl statudol newydd i SPAEM adolygu ac adrodd ar unrhyw hyfforddiant mewn-swydd a ddarperir ar gyfer athrawon ysgol o'r cronfeydd cyhoeddus. Yr ydym yn bwriadu gofyn i SPAEM barhau i adolygu hyfforddiant o'r fath a chynghori ar ansawdd, y gwerth gorau a lledaenu'r arferion gorau. Dylai sylwadau athrawon ar y ddarpariaeth sydd ar gael fwydo asesiadau SPAEM.

Hyfforddi Athrawon Cyflenwi

25. Mae ysgolion â throsiant uchel o staff a phroblemau wrth lenwi swyddi gwag yn dibynnu yn sylweddol ar athrawon cyflenwi. Mae angen i'r rheiny allu cynnal dysgu y disgyblion a safonau'r ysgolion. Mae'n hanfodol - ac yn hen bryd - bod yr hyfforddiant a roddir i athrawon cyflenwi o'r un safon uchel ag ar gyfer athrawon eraill sy'n gwasanaethu. Yr ydym felly yn bwriadu adolygu'r trefniadau presennol ar gyfer hyfforddiant, rheolaeth perfformiad a chyflogaeth athrawon cyflenwi, i sicrhau bod ganddynt y medrau a'r wybodaeth yr ydym yn eu disgwyl oddi wrth bob athro ac athrawes yn y proffesiwn modern. Byddwn yn trafod y materion hyn gyda chynrychiolwyr cyrff llywodraethu, AALl a'r cwmnïau preifat sy'n darparu athrawon, gan gymryd camau lle'r ydym o'r farn bod angen hyn ar Gymru.

Ymrwymiad Proffesiynol

26. Yr ydym yn gofidio bod cyfran uchel o hyfforddiant mewn-swydd ar hyn o bryd yn digwydd o fewn amser ysgol, gan amharu ar addysg plant a thanseilio perfformiad ysgolion. Yr ydym am leihau hyn ac am weld cyn lleied o gyflenwi â phosibl. Nid ydym yn bwriadu cynyddu'r pum niwrnod heb addysgu a gynigir eisoes bob blwyddyn yng nghontract athrawon dosbarth - ond fe hoffem weld y rhain yn cael eu defnyddio i leihau'r angen am hyfforddiant o fewn y flwyddyn ysgol. Lle disgwylir i athrawon fynychu cyrsiau hyfforddi y tu allan i'r amser a gyfarwyddir, yna dylent gael eu talu am wneud hynny. Mae'r trefniadau tâl cenedlaethol eisoes yn caniatáu hyn. Er hynny, dylai athrawon ei gweld hefyd fel rhan o'u cyfrifoldebau proffesiynol i ddiweddarau eu medrau a datblygu eu heffeithiolrwydd eu hunain drwy fod yn barod i ymgymryd â swm sylweddol o hyfforddiant y tu allan i amser ysgol - fel y mae llawer eisoes yn gwneud.

27. Mae llawer o athrawon hefyd yn gwneud buddsoddiad sylweddol yn eu datblygiad personol eu hunain, er enghraifft drwy

wneud MA neu ddoethuriaeth. O fewn y strwythur gyrfaedd newydd, byddem yn disgwyl gweld pob athro ac athrawes yn cymryd mwy o gyfrifoldeb dros eu datblygiad personol fel hyn, yn enwedig pan fyddant uwchlaw'r trothwy perfformiad. Bydd Cyfrifon Addysgu Unigol a gymhorthdelir yn gyhoeddus ar gael gan y Cynghorau Hyfforddi a Menter yng Nghymru o Ebrill 1999 ymlaen cyn lansio Fframwaith Cenedlaethol CAU yn Ebrill 2000. Bydd staff ysgol, fel pob un mewn cyflogaeth, yn gallu manteisio ar CAU.

Hyfforddi ar gyfer y Cynllun Carlam

28. Byddai gofyn i athrawon ar y cynllun carlam wneud rhaglen fwy dwys ar ddatblygu personol nag athrawon eraill, gan ddechrau gyda rhaglen i roi "hwb" yn ystod y gwyliau haf cyn iddynt ddechrau ar eu swydd garlam. Byddai hyn yn canolbwyntio ar ragoriaeth addysgu a medrau arwain ac yn cynnwys peth profiad busnes, er enghraifft, lleoliad rheoli am bythefnos yn y sector preifat. Byddai disgwyl i'r athrawon ar y cynllun carlam fynd ar leoliadau gwaith tebyg neu hyfforddiant yn y blynyddoedd dilynol a hwyrach y caent gefnogaeth i weithio tuag at gymwysterau proffesiynol a/neu academiaidd pellach.

29. Byddai disgwyl i athrawon ar y cynllun carlam newid swyddi yn gymharol aml ym mlynnyddoedd cynnar eu gyrfa, i sicrhau eu bod yn ennill profiad eang ac amrywiol. Os byddai eu perfformiad yn ei haeddu, byddai disgwyl iddynt gyrraedd y trothwy perfformiad yn gynt na'r mwyafrif, efallai mewn pum mlynedd. Byddai'r cynllun yn ddigon hyblyg i adael i athrawon gymryd amser allan at ddibenion domestig, a sicrhau bod symudedd yn cyd-fynd ag amgylchiadau'r unigolyn.

Hyfforddiant TGC

30. Gall hyfforddiant fod yn arbennig o rymus wrth ei gyflwyno yn uniongyrchol i'r ysgol drwy gyfrwng TGC. Mae'r Llywodraeth yn gwneud buddsoddiad mawr mewn hyfforddiant ac offer, yn ogystal â llunio seilwaith y Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu a datblygu VTC Cymru. Yr ydym bellach yn adeiladu llyfrgell o adnoddau y gellir eu cyrchu'n electronig, megis deunyddiau dwyieithog a gomisiynwyd gan ACCAC ac offerynnau ymarferol megis cyngor ar yr arferion gorau, cynlluniau gwaith a chynlluniau gwersi i athrawon eu cyrchu a'u haddasu. Byddwn hefyd yn hybu datblygiad rhwydweithiau cydadweithiol wedi'u seilio ar TGC i ganiatáu i athrawon rannu deunyddiau addysgu a chyfnewid gwybodaeth broffesiynol.

31. Bwriedir i'r £12 miliwn o'r Gronfa Cyfleoedd Newydd ar gyfer hyfforddiant athrawon yng Nghymru ganiatáu i bob athro ac athrawes gyrraedd y safon TGC a nodir yn y Cwricwlwm Cenedlaethol ar gyfer hyfforddiant cychwynnol athrawon. Pan fydd y sylfaen hwn wedi'i sefydlu, byddwn am ystyried sut y gall athrawon adeiladu arni yng ngoleuni safonau eraill megis y prawf medrau TGC ar gyfer hyfforddeion. Yr ydym am hyfforddi athrawon nid yn unig i allu defnyddio TGC ar gyfer addysgu, ond hefyd i ddeall sut i'w ddefnyddio'n fwyaf effeithiol. Gall cysylltiadau rhwng sefydliadau AU ac ysgolion chwarae rhan bwysig. Er enghraifft mae Prifysgol Cymru, Bangor wedi ariannu offer TGC ym mhob un o'r ysgolion sy'n bartneria iddid ac wedi'u cysylltu â'r Rhyngrwyd.

Cyfrifiaduron Aml-Gyfrwng Cludadwy ar gyfer Athrawon

Mae Menter Aml-gyfrwng a Chyfrifiaduron Cludadwy y Swyddfa Gymreig (WOMPI) wedi dangos rhai o'r manteision y gellid eu sicrhau drwy ddefnyddio TGC yn effeithiol. Er mwyn adeiladu ar y rhain, ac edrych ar arbrofi ffyrdd o ddefnyddio TGC i wella safonau llythrennedd yng Nghyfnod Allweddol 2, mae'r Swyddfa Gymreig bellach yn cefnogi project sydd wedi rhoi cyfrifiaduron aml-gyfrwng, camerâu digidol, meddalwedd a gwasanaethau rhyngrwyd i 110 o athrawon ledled Cymru er mwyn nodi ffyrdd o wneud y canlynol:

- cynyddu hyder a chymhwysedd gyda TGC ymhlith athrawon cyfnod allweddol 2 (CA2);
- datblygu rhwydweithiau proffesiynol ymhlith athrawon;
- cynyddu defnydd athrawon o offer ac adnoddau TGC yn yr ystafell ddosbarth; a
- gwella cyrhaeddiad disgyblion mewn llythrennedd yn CA2 drwy ddefnyddio TGC.

Mae'r project yn cael ei reoli ar ran y Swyddfa Gymreig gan BECTA (Asiantaeth Cyfathrebu a Thechnoleg Addysgol Prydain) gyda chynghor swyddogion maes wedi eu seilio ym Mhrifysgol Bangor.

Datblygu Allanol

32. Fel mewn proffesiynau eraill, yr ydym o'r farn y dylai athrawon rhagorol a phrofiadol gael cyfleoedd i ymgymryd â gwaith datblygu neu ymchwil i ymestyn a gwella'u perfformiad. Yn dilyn cyfarfodydd rhwng y Swyddfa Gymreig a'r gymuned ymchwil yng Nghymru, mae trefniadau ar y gweill i ledaenu adroddiadau ar yr ymdrechion ymarferol a llwyddiannus a wnaed

gan athrawon yng Nghymru i wella perfformiad ysgolion. Yr ydym yn bwriadu adolygu'r cyfleoedd presennol ar gyfer amser i astudio, cyfnodau sabothol ac athrawon sy'n ymchwilio gyda golwg ar sefydlu o'r flwyddyn 2000 ymlaen raglen genedlaethol newydd o ysgoloriaethau athrawon. Byddai'r rhain ar agor i athrawon ar bob lefel yn y strwythur newydd ar gyfer y proffesiwn a chât canlyniadau'r rhaglenni ysgoloriaeth eu lledaenu'n eang.

33. Mae'r Llywodraeth yn hybu mwy o ymglymiad gan fusnes mewn ysgolion drwy drefniadau newydd ar gyfer rhyddhad trethi a gyhoeddwyd yn Nhachwedd 1998. Mae i leoliadau athrawon mewn busnes fanteision dwy-ffordd wrth wella ymwybyddiaeth diwydiant o'r hyn sy'n digwydd mewn addysg, a rhoi profiad gwerthfawr allanol i athrawon a gwell ymwybyddiaeth o anghenion diwydiant a masnach. Mae llawer o arferion da eisoes yng Nghymru gyda thros 10 y cant o athrawon yn cymryd rhan yn flynyddol mewn lleoliadau strwythuredig. Yn ogystal, mae mentrau megis Rhaglen Datblygu Penaethiaid a Rheoli a redir gan Fusnes yn y Gymuned, yn cynnig cyfleoedd i gysylltiadau â phartneriaid o'r gymuned fusnes lleol fynd i'r afael â materion rheoli penodol. Byddwn yn parhau i gynyddu'r ystod o gyfleoedd ar gyfer lleoliadau a gynigir i athrawon ac i athrawon ifanc sy'n hyfforddi.

Lleoliadau athrawon

Sue Daintith, athrawes mewn ysgol uwchradd mewn dinas fawr yn y De.

Treuliodd Sue wythnos yn Orb Electrical Steels Cyf yng Nghasnewydd fel rhan o raglen lleoliadau athrawon mewn busnes. Yr oedd ei hamcan ar gyfer yr wythnos yn gysylltiedig â chyflwyno GNVQ Technoleg Gwybodaeth yn yr ysgol. Mae un o'r modiwlau yn gofyn i chi astudio system TG ddiwydiannol a phenderfynodd Sue weld drosti ei hun sut yr oedd system o'r fath yn cael ei gweithredu, a pa ddefnydd a wneid ohoni, er mwyn iddi ddefnyddio'r wybodaeth a'r deunyddiau a gesglid i ddylanwadu ar ei ffordd ei hun o ddysgu'r pwnc. Mae hi o'r farn ei bod bellach yn gallu ateb cwestiynau disgyblion ynglŷn â diwydiant ac astudiaethau busnes yn well. Canlyniad y lleoliad yw bod Adrannau eraill yn yr ysgol yn trefnu profiadau tebyg ar gyfer eu staff.

- *"Roedd yr amser yn werthfawr iawn oherwydd roeddwn yn gallu dychwelyd at faes llafur y GNVQ a dychwelyd i'r ysgol yn unigolyn llawer mwy hyderus a chymwys".*
- *"Sylweddolais mor hawdd oedd hi i gael meddwl cul fel athrawes. Dyw'r byd ddim yn dechrau nac yn gorffen gyda chloch yr ysgol - mae fy ymweliad wedi dysgu fel arall i mi. Fel addysgwyr mae arnom ddyletswydd i baratoi myfyrwyr am fyd sy'n newid; allwn ni ddim fforddio cael ein gadael ar ôl.*

*Ffynhonnell
Cyfres "Working it out" BBC Cymru.*

Rhaglen Datblygu Penaethiaid a Rheolwyr Busnes yn y Gymuned (BITC)

- Cysylltwyd Dr David Stokes, Pennaeth Ysgol Dw[^] ryfelin yng Nghastell-nedd â Ray Phelps, Rheolwr Ardal Banc y Midland yn Abertawe, fel rhan o raglen BITC. Y nod yw galluogi penaethiaid yng Nghymru i weithio gyda swyddog gweithredol uwch o'r gymuned fusnes leol i wella medrau rheoli.
- David Stokes - *"Rwy'n credu iddo fod yn brofiad cadarnhaol iawn i fi ac i'r ysgol. Mewn llawer o ffyrdd mae ein diwrnod gwaith yn rhyfeddol o debyg - y ddau yn delio ag arian a staff - ond rwy'n ei gweld yn ddefnyddiol iawn codi'r ffôn a thrafod problemau gyda rhywun o faes hollol wahanol. Dyddiau cynnar yw hi, ond rwy'n meddwl ein bod wedi cyflawni llawer yn yr amser yna er gwaetha'r ffaith fod bywyd yn brysur iawn i'r ddau ohonom".*
- Ray Phelps - *"Mae hyn wedi helpu i roi gweledigaeth ehangach i fi. Mae wedi gwneud i fi sylweddoli ein bod yn rhannu nifer o broblemau tebyg fel adnoddau, amharu ar amser y staff ac yn y blaen. Mae'r cyfle i ddod yn gyfarwydd ag amgylchiadau gwaith gwahanol a thrafod materion yn amhrisiadwy."*

Idem

34. Mae ysgolion yn gynyddol yn rhan o gymuned ryngwladol ehangach. I greu gwasanaeth addysg yng Nghymru o'r radd flaenaf, bydd arnom angen llawer mwy o athrawon gyda phrofiad uniongyrchol o systemau addysg eraill. Mae'r chwyldro TGC yn agor cysylltiadau rhwng ysgolion ar draws y byd ac mae ar athrawon angen cyfleoedd clir i gyfrannu at systemau addysg eraill a dysgu oddi wrthynt. Yr ydym yn bwriadu adolygu'r gweithgareddau cyfnewid cyfyngedig presennol a sefydlu

o 2000 ymlaen raglen newydd o gyfleoedd datblygu rhyngwladol ar gyfer athrawon a phenaethiaid, gan gynnwys ymweliadau astudio, cyfnewidfeydd, a lleoliadau tymor byr a hir-dymor dros y môr. Caiff y rhain eu cysylltu â'n blaenoriaethau hyfforddi cenedlaethol ac â datblygu gyrfaedd athrawon unigol.

Cynorthwyr Athrawon

35. Tameidiog yw'r hyfforddi ar gyfer cynorthwyr athrawon. Yr ydym yn bwriadu gweithio gyda'r Awdurdodau Addysg Lleol a'r asiantaethau perthnasol i ddatblygu fframwaith hyfforddi cyffredinol, wedi'i seilio ar Gymwysterau Galwedigaethol Cenedlaethol, a fyddai'n egluro sut y mae'r gwahanol fathau o hyfforddiant a chymwysterau yn cydweddu. Nid ydym yn dymuno cyfyngu ar yr amryfal ffyrdd o ddefnyddio cynorthwyr athrawon ond fe hoffem iddynt oll gael cyfleoedd hyfforddi o ansawdd dda. Fe fydd fframwaith wedi'i strwythuro'n well ac wedi'i ddeall yn ehangach yn arwain at strwythur gyrfaol gwell a gwell rhagolygon yn y proffesiwn.

36. Mae gweinyddesau meithrin yn chwarae rhan arbennig o werthfawr yn addysg pobl ifanc, gan weithio yn aml gyda'r athrawes mewn dosbarth meithrin. Mae gwaith eisoes ar y gweill ar fframwaith cymwysterau newydd ar gyfer addysg y blynyddoedd cynnar, gofal plant a gwaith chwarae, o dan arweiniad y Cyrff Hyfforddi Cenedlaethol ac ACCAC. Ar gyfer cynorthwyr athrawon yn fwy cyffredinol, hwyrach y byddai'n synhwyrol gweithio tuag at ymagwedd fodiwlaid gyda set graidd o gymwyseddau, a modiwlau arbenigol ar gyfer y rhai sy'n gweithio mewn meysydd penodol megis llythrennedd neu rifeidd, neu'n cynorthwyo disgyblion ag anghenion addysgol arbennig.

37. Yr ydym am ei gwneud yn haws i gynorthwyr athrawon fynd yn athrawon cymwysedig mewn sefydliadau Cymraeg neu Saesneg eu cyfrwng. Bydd y llwybrau hyblyg, wedi'u seilio ar gyflogaeth ac a gynigir uchod o baragraffau 10 ymlaen o gymorth, a byddwn yn disgwyl i gredyd gael ei roi am y profiad sydd eisoes gan gynorthwyr athrawon. Byddwn yn darparu arian i gymryd hyn ymlaen ymhellach yng ngoleuni'r Papur Gwyrdd hwn.

Pwyntiau Ymgynghori:

- A yw ein cynigion ynglŷn â strategaeth genedlaethol ar gyfer datblygiad proffesiynol yn cynnig y ffocws a'r hyblygrwydd angenrheidiol ar gyfer anghenion cenedlaethol a lleol mewn sefydliadau cyfrwng Cymraeg a Saesneg?
- Sut y gellid adolygu'r mecanweithiau ariannu presennol i gefnogi'r strategaeth hon?
- Beth yw anghenion hyfforddi penodol athrawon cyflenwi a sut y dylai'r rhain gael eu bodloni?
- Beth yw'r ffordd orau i Ysgolion Partneriaeth hyrwyddo hyfforddiant cychwynnol a datblygiad proffesiynol effeithiol? A ddylem geisio sefydlu partneriaethau Mentora cydnabyddedig i gefnogi'r holl hyfforddi a datblygu i athrawon yng Nghymru?
- Sut y dylid cydnabod cyraeddiadau datblygiad proffesiynol athrawon? A oes yna achos o blaid achredu cenedlaethol ehangach i gyraeddiadau ac achredu darparwyr mewn meysydd blaenoriaeth allweddol?
- Pa rôl benodol y gallai CACC ei chwarae maes o law mewn perthynas â datblygiad proffesiynol y rhai sydd yn y proffesiwn?
- Sut y gall sefydliadau hyfforddiant cychwynnol athrawon, a sefydliadau AU Cymru yn gyffredinol, helpu i estyn hyblygrwydd wrth hyrwyddo recriwtio i addysgu yng Nghymru? Beth arall y gall sefydliadau hyfforddiant cychwynnol athrawon ei wneud i hybu Cymru fel lle ardderchog i hyfforddi a gweithio fel athro?
- Beth yw'r ffordd orau i'r ysgolion ymateb i'r her o ddod yn ysgol Fentora sy'n gweithio mewn partneriaeth â sefydliad AU?
- A oes yna ffyrdd eraill o wneud hyfforddiant cychwynnol athrawon yn fwy hygyrch a deniadol i hyfforddeion posibl o ystod o gefndiroedd, nid lleiaf i gynnal datblygiad addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg?
- Beth yw'r ffordd orau i adnabod ymgeiswyr ar gyfer y cynllun carlam yng Nghymru, p'un ai i'w recriwtio i gyrsgiau israddedig neu o blith athrawon yn eu blynyddoedd cynnar yn y proffesiwn?
- Sut y gellir sicrhau rheolaeth gyrfa ar gyfer athrawon y cynllun carlam, gan gofio bod cyflogaeth athrawon yn rhychwantu cyrff llywodraethu unigol ac AALI?

- Sut y gall recriwtiaid priodol a nifer teg ohonynt gael eu sicrhau ar gyfer y cynlluniau carlam ar gyfer sefydliadau cyfrwng Cymraeg a Saesneg?
- Pa rwymedigaethau ychwanegol y dylid disgwyl i athrawon ar y cynllun carlam eu eu derbyn yn gyfnewid am y cymorth ychwanegol a gânt?
- Pa ystod o NVQs fyddai'n briodol i hyfforddi cynorthwywyr athrawon?

---

sylwadau

Pennod 5:

Gwell Cymorth a Phosibiliadau Newydd

Gellir cryfhau addysgu a dysgu - a gwneud cynnydd tuag at gyrraedd amcanion a thargedau *BEST* a *LIFE* - drwy ddefnyddio potensial llawn cynorthwyr athrawon a staff cynnal yr ysgolion. Dylai pob aelod o'r staff gael ei integreiddio i weithgareddau'r ysgol - gan ehangu eu rôl a rhoi cymorth i athrawon. Mae Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu yn gallu agor ffyrdd newydd o ddysgu yn ogystal â mireinio gweinyddiaeth ysgolion a helpu i leihau beichiau biwrocraidd. Dylai amodau gwaith athrawon fod yn gyffelyb i amodau gwaith proffesiynau eraill.

Dyma'r cynigion allweddol:

- lledaenu arferion da ac arloesol wrth ddefnyddio cynorthwyr athrawon;
- rheoli perfformiad cynorthwyr dosbarth a staff cynnal yn well, gyda chymorth mentrau fel Buddsoddwyr mewn Pobl;
- cymorth gweinyddol a thechnegol mwy effeithiol mewn ysgolion;
- ymgrych bellach i leihau beichiau biwrocraidd diangen ar athrawon;
- datblygu potensial TGC i wella addysgu a dysgu.

1. Mae pawb yn elwa os yw'r amryfal agweddau ar waith yr ysgol yn cael eu cyflawni gan y rhai sydd yn y lle gorau i ymdrin â hi. Mae llawer o ysgolion wedi cael hyd i ffyrdd effeithiol newydd o weithredu drwy ailfeddwl rheolaeth ysgolion, gan wneud defnydd gwell o oedolion eraill yn y dosbarth neu drwy rannu neu brynu gwasanaethau i mewn.

2. Hoffem gymryd camau er mwyn helpu'r ysgolion i weithio'n fwy effeithiol. Rhyddhau athrawon i addysgu a datblygu eu medrau yw ein nod. Bydd gwell cymorth yn y dosbarth yn caniatáu i athrawon ganolbwyntio'u hamser lle y bydd yn ychwanegu'r gwerth mwyaf at addysg y disgyblion. Dros gyfnod o amser, yr ydym yn disgwyl i'r ysgolion ddod yn fwyfwy hyblyg ynglŷn â'r ffordd y maent yn defnyddio adnoddau, gan ddefnyddio cyfuniadau effeithiol o athrawon, staff cynnal a TGC.

Cynorthwyr Athrawon Cymwysedig

3. Mae cynorthwyr athrawon yn chwarae rhan fwyfwy pwysig mewn ysgolion mewn tasgau fel cymorth llythrennedd a helpu disgyblion ag anghenion addysgol arbennig. Hoffem i'r cyfraniad hwnnw gael ei gydnabod yn llawn. Mae nifer y cynorthwyr athrawon wedi tyfu yn y pum mlynedd diwethaf. Ni ddaeth twf mewn cyfleoedd i hyfforddi a datblygu yn sgil y twf hwn, ar y cyfan. Ychydig o ddadansoddiad sydd wedi bod o'r ffyrdd y gall athrawon ddefnyddio pobl sy'n gweithio ar y cyd â hwy yn fwyaf effeithiol. Mae gwerthusiadau SPAEM yn dangos mor arwyddocaol y gall effaith cynorthwyr athrawon fod, er enghraifft ar safonau llythrennedd, pan fydd ganddynt rôl bendant yn y dosbarth. Mae angen i ni gynllunio er mwyn rhoi rôl eglur, hyfforddiant da a chyfleoedd go iawn i ddatblygu eu gyrfa i bob cynorthwyydd athro. Hwyrach bod yna achos hefyd o blaid cyflwyno cynllun i ganolbwyntio cymorth cynorthwyr a chymorth arall mewn ysgolion sy'n wynebu heriadau sy'n arbennig o anodd. Mae croeso i sylwadau ar hyn.

4. Gall cynorthwyr fod yn adnoddau pwysig i athrawon eu defnyddio wrth ddatblygu eu rôl fel rheolwyr dysgu, ac agor posibiliadau newydd am fod eu presenoldeb yn gwella'r gymhareb oedolion: disgyblion. Byddwn yn cynhyrchu canllawiau ar ddefnyddio cynorthwyr athrawon ar sail arferion da ac arloesol sy'n bodoli eisoes. Dylai hyn helpu'r penaethiad a'r athrawon sy'n rheoli cynorthwyr athrawon o ddydd i ddydd.

5. Gan amlaf, mae tâl ac amodau cynorthwyr athrawon, gan gynnwys gweinyddesau methrin, yn cael eu penderfynu gan ysgolion yn sgil trafodaethau gyda'r AALl ar sail system gwerthuso swyddi. Os yw'r ysgolion yn gyflogwyr uniongyrchol, mae ganddynt ryddid eu hunain i negodi contractau a chyflogau ar gyfer swyddi unigol. Yn y naill achos neu'r llall, mae'n iawn bod gan ysgolion hyblygrwydd i addasu swyddi cynorthwyr i'w hanghenion eu hunain. Byddwn yn trafod ag AALl a grwpiau perthnasol eraill sut y gall trefniadau ar gyfer gwerthuso swyddi gwmpasu amrediad swyddogaethau cynorthwyr. Dylai tâl cynorthwyr adlewyrchu eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau, a dylai fod gan gynorthwyr athrawon yr un hawl i

gyfnod sefydlu a rheolaeth perfformiad ag athrawon neu unrhyw staff arall. Byddwn yn annog cyflogwyr i ddatblygu trefniadau mwy systemataidd ar gyfer rheoli perfformiad.

6. Fel yr awgrymwyd ym Mhennod 4, gallai graddedigion ac is-raddedigion weithredu fel cymdeithion addysgu rhan-amser a chael eu talu fel cynorthwywyr athrawon. Byddai hyn yn gymorth ychwanegol gan oedolion i athrawon ac yn cynnig mynediad i'r datblygiadau diweddaraf mewn pynciau ysgol allweddol. Gellid rhoi credydau cyrsiau tuag at raddau graddedigion neu ôl-raddedigion, profiad gwaith i'r myfyrwyr a blas ar addysgu fel gyrfa.

Cynorthwywyr y Fargen Newydd

7. Yr ydym wedi cyhoeddi manylion cynllun lle gall yr ysgolion ddefnyddio trefniadau'r Fargen Newydd i benodi cynorthwywyr athrawon. Gallai aelodau'r Fargen Newydd helpu athrawon gyda gorchwylion megis paratoi am wersi; rhoi sylw unigol i ddisgyblion; helpu gyda medrau llythrennedd neu dacluso. Gallent hefyd chwarae rhannau eraill mewn ysgolion, nid o angenrheidrwydd yn y dosbarth. Lle byddai'n briodol, gallai rhai o aelodau'r Fargen Newydd ddymuno mynd yn eu blaen i fod yn gynorthwywyr athrawon cymwysedig neu, yn wir, athrawon cymwysedig. Mater i bob corff llywodraethu yw penderfynu a ddylid defnyddio'r Fargen Newydd. Nid yw'n fwriad i aelodau'r Fargen Newydd gymryd lle gweithwyr eraill yr ysgolion yn enwedig lle bydd y swyddi'n gofyn hyfforddiant neu fedrau arbenigol.

Cynllunio ar gyfer yr Ysgol Gyfan

8. Byddwn yn parhau i annog ysgolion i fynd yn Fuddsoddwyr mewn Pobl, sy'n ffordd bwysig o'u helpu i ymdrin ag anghenion hyfforddi a datblygu pob aelod o'r staff. Mae ysgolion yn debycach o lwyddo pan fydd pob aelod o'r staff, beth bynnag fo'i swyddogaeth, yn deall yr hyn y mae'r ysgol yn ceisio'i gyflawni a'r hyn y maent yn gallu ei wneud i gyfrannu. Dylai fod gan bawb gynllun eglur ar gyfer hyfforddi a datblygu a dylent gael eu cynnwys wrth i bolisiau'r ysgol gael eu datblygu. Mae hyn yn golygu nifer o oblygiadau ymarferol gan gynnwys, er enghraifft, chwilio am ffyrdd i alluogi cynorthwywyr athrawon, gan gynnwys y rhai sy'n gweithio yn rhan- amser, i gael eu cynnwys yn niwrnodau hyfforddi'r ysgol; ac edrych yn ddychmygus ar ffyrdd o ddatblygu rôl y staff gweinyddol clerigol, gofawyr, technegwyr a staff cynnal eraill fel y bydd cymuned gyfan yr ysgol yn cydweithio er mwyn codi safonau a chyrraedd targedau'r ysgol a'r targedau i Gymru gyfan a nodwyd yn BEST. Bydd y categori newydd o lywodraethwyr staff cynnal, a fydd yn dod i rym ar y cyd ag ailwampio cyrff llywodraethu ar 1 Medi 1999, o gymorth yn hyn o beth.

Gwirfoddolwyr a Chysylltiadau Allanol

9. Mae llawer o bobl yn cynnig cymorth i ysgolion ar sail dros dro neu'n wirfoddol. Yr amlycaf yw'r 24,000 o lywodraethwyr ysgol yng Nghymru sy'n rhoi llawer o amser ac egni er mwyn cyflawni eu cyfrifoldebau statudol ac yn aml yn gwneud cyfraniad ymhell y tu hwnt i'r dyletswyddau hyn. Mae gwirfoddolwyr yn cynnwys rhieni ac eraill sy'n barod i wrando i blant yn darllen. Mae cymorth eithriadol o werthfawr ar gael oddi wrth lyfrgellwyr a llyfrgelloedd lleol hefyd. Mae partneriaid o fusnes yn gweithredu fel mentoriaid i benaethiaid, staff neu ddisgyblion, yn cynnig lleoliad gwaith neu arbenigedd ychwanegol. Bydd ysgolion da yn gwerthfawrogi'r adnoddau cymunedol hyn, gan eu defnyddio, eu rheoli'n dda a'u cysylltu â chynllun datblygu'r ysgol. Mae agenda'r Oes Hael a bennwyd gan y Prif Weinidog yn anelu at godi ansawdd a chynyddu maint gweithredu gwirfoddol a chymunedol, drwy annog pobl i roi rhywbeth yn ôl i'w cymunedau. Mae'r ysgolion mewn sefyllfa dda i adeiladu ar yr ymglymiad sy'n bodoli eisoes ymhlith gwirfoddolwyr i gyfrannu at yr agenda hon.

Rheolaeth a Gweinyddiaeth Ysgolion

10. Bydd ysgolion da yn sicrhau eu bod yn manteisio'n llawn ar fedrau pob aelod o'u staff, ac yn meddwl yn ofalus am ddefnyddio proffesiynolion allanol mewn meysydd megis gweinyddu, cyllid, TGC, cymorth technegol a lles disgyblion. Fel arfer mae hyn yn ffordd fwy effeithlon a chost effeithiol o drin materion nad ydynt yn ymwneud ag addysgu yn hytrach nag ychwanegu at ddyletswyddau'r staff addysgu. Hwyrach yr hoffai ysgolion sydd heb ddigon o waith o'r math hwn i gael eu cymorth eu hunain ystyried ffurfio grwpiau i rannu cymorth neu i brynu gwasanaethau. Mae rhai, er enghraifft, yn prynu gwaith cynnal ac adnewyddu eu system TGC o dan contract.

11. Mae athrawon, AALl a'r sector preifat hefyd yn dod o hyd i ffyrdd i helpu'r ysgolion i fireinio'u systemau gweinyddu a defnyddio TGC yn effeithiol. Mae'r mathau o feichiau ar athrawon y gellir eu dileu fel hyn yn cynnwys casglu arian, llungopïo, teipio copi, llythyrau safonol, dadansoddi presenoldeb, copïo rhestrau neu weithredu fel technegydd TG.

Yr Ysgol Ddi-Ffwdan yn 2002

Medi 2002 yw hi. Yn "Ysgol Baich Bach":

- mae pob aelod o'r staff wedi'i hyfforddi mewn TGC ac mae ganddynt fynediad hawdd i gyfrifiadur wedi ei rwydweithio â chronfa ddata rheoli'r ysgol a'r Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu;
- mae cynorthwyydd gweinyddol hyfforddedig yn sicrhau bod y system rheoli gwybodaeth yn cael ei chadw yn gyfamserol er mwyn i ffurflenni data gael eu llenwi trwy wasgu botwm, gan gynhyrchu adroddiadau ystadegol i helpu'r pennaeth a'r corff llywodraethu i osod targedau, yn paratoi cynnwys ffeithiol adroddiadau'r disgyblion, sydd wedyn yn cael eu he-bostio i'r athrawon perthnasol i gael eu cwblhau, ac yn cynhyrchu amserlenni'r ysgol drwy ddefnyddio meddalwedd cynllunio arbenigol;
- mae gan y pennaeth fynediad uniongyrchol i ganllawiau ac ystadegau ar y rhyngwyd. Gall polisïau ysgol enghreifftiol gael eu llwytho i lawr i fewnwyd yr ysgol a'u haddasu yn ôl yr angen;
- mae'r athrawon yn cofnodi presenoldeb a pherfformiad disgyblion drwy fewnbynnu'r data unwaith yn unig i system rheoli gwybodaeth yr ysgol. Pan fydd disgybl yn symud i ysgol arall, bydd ei gofnod electronig ar gael i'r ysgol newydd yn ddi-oed drwy'r e-bost.

Darnau o ddisgrifiad cychwynnol a ddatblygwyd mewn seminar o athrawon ac arbenigwyr y sector preifat yw'r rhain. Mae'r disgrifiad ar gael ar gyfer sylwadau ar y Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu: <http://www.ngfl.gov.uk>, a chaiff ei ddatblygu ymhellach ar sail arferion da yr ysgolion sy'n rhan o'r project arddangos.

12. Mae'r Swyddfa yn adolygu ei harferion ei hun er mwyn lleihau'r beichiau biwrocraidd ar ysgolion a chyfathrebu yn fwy effeithiol â hwy. Er enghraifft mae WOED yn datblygu system o fformatau cyffredin at wahanol fathau o ohebiaeth i'r ysgolion a'r AAL fel y bydd bob amser yn eglur at sylw pwy yr anfonir yr ohebiaeth, yr hyn y mae angen ei wneud a beth yw statws yr ohebiaeth. Mae arddull dogfennau'r Swyddfa yn ceisio dangos yn gyflym pa rai sydd ar gyfer ymgynghori, pa rai sy'n cynnig canllawiau ar ofynion cyfreithiol a pha rai sy'n ymdrin â lledaenu arferion da. Mae gwaith ar y gweill i gynyddu'r defnydd o gyfathrebu electronig, i gydweddu â'r ymagwedd flaengar a fydd yn cael ei defnyddio yn y Cynulliad Cenedlaethol ei hun.

Effaith Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGC)

13. Fel y mae Pennod Un yn dangos yn eglur, bydd manteision TGC i'r ysgolion yn mynd ymhell y tu hwnt i weinyddu. Tan yn ddiweddar mae'r defnydd o TGC wedi bod yn anghyson, gyda rhai ysgolion yng Nghymru yn defnyddio technoleg newydd yn dda ond eraill megis dechrau amgyffred potensial TGC. Hoffai'r Llywodraeth i bob ysgol allu manteisio ar y cyfleoedd newydd. Yn gynnar yn y ganrif newydd bydd TGC yn trawsnewid systemau gweinyddol pob ysgol a'i chysylltiadau â'r byd y tu allan ac, yn anad dim, ei haddysgu a'i dysgu. Rhaid i bob blentyn fod yn gyfarwydd â defnyddio'r caledwedd a'r meddalwedd a datblygu'r medrau y bydd arnynt eu hangen yn ystod eu bywydau. Bu i ni fuddsoddi £3 miliwn yn ychwanegol ym 1998-99 a byddwn yn buddsoddi swm tebyg o leiaf ym mhob un o'r tair blynedd nesaf i ehangu'r Grid Cenedlaethol yng Nghymru ac i ddod â thechnolegau newydd i'r ysgolion. Ar y cyd â lefel uwch o gysylltedd, yr ydym hefyd yn ehangu ystod y cyngor a'r canllawiau sydd ar gael i'r athrawon trwy'r Grid Cenedlaethol. Yng Nghymru yr ydym yn disgwyl i VTC Cymru fod yn ganolbwynt ar gyfer trafodaeth broffesiynol a rhannu arferion da.

14. Rhan yn unig yw hyn o'r buddsoddiad o dros £700m o wariant ar TGC i ysgolion y DU a gyhoeddwyd gan y Prif Weinidog ym mis Tachwedd 1998. Bydd yn rhan o raglen gyfannol gyda'r £230m sydd ar gael eisoes o dan y Loteri Genedlaethol ar gyfer hyfforddi athrawon a llyfrgellwyr. Mae'r buddsoddiad hwn, un o'r mwyaf gan unrhyw lywodraeth yn y byd, yn ariannu strategaeth gyfannol o'r enw 'Ar Agor i Ddysgu, Ar Agor i Fusnes'. Heriodd y Prif Weinidog bawb sydd â chyfran mewn defnyddio TGC yn yr ysgolion i ymateb i'r her honno, gan annog:

- **athrawon** i ddefnyddio'r buddsoddiad hwn mewn technoleg i godi safonau ac i fanteisio ar y rhaglen hyfforddi pan fydd yn dechrau y flwyddyn nesaf;
- **Awdurdodau Addysg Lleol** i ddatblygu cynlluniau lleol;
- **busnes** i arloesi a datblygu cynhyrchion a fydd o gymorth i athrawon;
- **disgyblion a dysgwyr eraill** i ddefnyddio'r Grid fel adnoddyn dysgu ac i wella'u medrau TGC.

Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu

Mae'r Llywodraeth wedi mabwysiadu'r targedau canlynol ar gyfer y Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu:

- Erbyn 1998 bydd y Llywodraeth wedi dechrau gweithredu'r Grid - targed wedi'i fodloni;

- Erbyn 2000 bydd pob Athro Newydd Gymhwys yn gymwys mewn TGC i safonau gorfodol er mwyn cael dyfarniad Statws Athro Cymwysedig - targed wedi'i osod;
- Erbyn 2002 dylai'r athrawon presennol deimlo'n fwy hyderus a bod yn gymwys i addysgu gan ddefnyddio TGC o fewn y cwricwlwm;
- Erbyn 2002 dylai pob ysgol, coleg, prifysgol a llyfrgell a chynifer â phosibl o ganolfannau cymuned fod yn gysylltiedig â'r Grid, gan alluogi 75 y cant o athrawon a 50 y cant o ddisgyblion a myfyrwyr i ddefnyddio'u cyfeiriadau e-bost eu hunain erbyn hynny;
- Erbyn 2002 dylai fod gan y mwyafrif o ymadawyr ysgol ddealltwriaeth dda o TGC, wedi'i seilio'n gadarn ar y safonau a bennir yn y cwricwla sy'n gweithredu yn y gwahanol rannau o'r DU, a dylai mesurau fod mewn grym ar gyfer asesu lefel cymhwysedd ymadawyr ysgolion mewn TGC;
- Erbyn 2002 dylai'r DU fod yn ganolfan rhagoriaeth mewn datblygu cynnwys meddalwedd rhwydweithiedig ar gyfer addysg a dysgu gydol-eich-oes, ac yn arwain y byd mewn allforio gwasanaethau dysgu;
- O 2002 ymlaen ni ddylai gohebiaeth weinyddol gyffredinol i ysgolion gan Adrannau Addysg y DU, SPAEM/OFSTED a chyrrff cyhoeddus an-adrannol, na'r gwaith casglu data, gael ei wneud ar bapur.

Bydd datblygu'r Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu yn sicrhau bod gan athrawon Cymru ystod ehangach o ddeunyddiau addysgol nag erioed o'r blaen, ynghyd â'r TGC i'w galluogi i ddefnyddio'r deunyddiau hynny. Mae camau da yn cael eu cymryd ledled Cymru i sefydlu adeiladwaith y Grid. Yr her sy'n wynebu pob athro ac athrawes bellach yw integreiddio'r dechnoleg i mewn i'w haddysgu er mwyn cael yr effaith fwyaf posibl ar ddysgu'r disgyblion. Bydd gan hyfforddiant TGC i athrawon a gefnogir gan y Gronfa Cyfleoedd Newydd ran bwysig i'w chwarae wrth danlinellu ymagweddau posibl newydd. Mae nifer o broiectau peilot yng Nghymru hefyd yn ystyried ffyrdd newydd o ddefnyddio'r dechnoleg ochr yn ochr â medrau proffesiynol athrawon.

Posibiliadau Newydd ar gyfer Addysgu a Dysgu

15. Mae ysgolion arloesol eisoes yn dangos sut mae eu gwaith yn gallu cael ei drawsnewid gan gyfuniadau newydd o athrawon a staff eraill sy'n defnyddio posibiliadau TGC. Er enghraifft:

- mae ysgolion yn defnyddio technoleg a staffio mwy hyblyg er mwyn amrywio maint grwpiau, i ddarparu cymorth ychwanegol i grwpiau penodol o ddisgyblion y mae arnynt ei angen i wella ansawdd gwersi. Mae'r ymchwil yn dangos bod TGC, o'i defnyddio'n dda, yn gallu helpu i ysgogi plant yn ogystal ag i ehangu ystod y deunyddiau sydd ar gael i athrawon a disgyblion yn fawr.
- mae cyfuniad o Athro Uwch-Fedrau, athrawon eraill, staff cynnal a TGC yn gallu cryfhau'r addysgu mewn pynciau penodol.

Bro Morgannwg - Pennu Targedau ar gyfer Codi Safonau

Mae pum AALl yng Nghymru wedi bod yn defnyddio'r gallu i rwydweithio a gynigir gan y Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu er mwyn gwerthuso effeithlonrwydd gwahanol ymagweddau at addysgu rhifedd a'r defnydd o ddata perfformiad dibynadwy wrth gynnal gwelliant ysgolion. Mae'r project yn cael ei reoli gan Fro Morgannwg gyda phartneriaid yn AALl Abertawe, Casnewydd, Merthyr Tudful, Sir Benfro a chymorth gan Brifysgol Abertawe, RM, ICL, SIMS a Longmon Logotron. Mae'n anelu at ddatblygu ac arbofi:

- ymagweddau at bennu targedau wedi'u seilio ar y disgybl;
- y strwythurau, y systemau, y meddalwedd a'r cysylltedd y mae eu hangen i gasglu data perfformiad ar lefel y disgybl;
- defnydd o'r data hwn i ganfod ffactorau allweddol mewn gwella ysgolion; a
- ffyrdd gwahanol o gyflwyno dadansoddiadau data er mwyn iddynt gael eu defnyddio'n fwyaf effeithiol gan athrawon, penaethiaid, llywodraethwyr etc.

Gan ganolbwyntio'n benodol ar addysgu mathemateg, mae'r project wedi'i ddylunio i asesu effeithlonrwydd gwahanol

ymagweddau dysgu gwahanol. Bydd yn cymharu addysgu cydadweithiol ysgol-gyfan, ymagweddau strwyth edig at addysgu datrys problemau, cymorth gan oedolion yn y dosbarth, addysgu rhieni a defnyddio TGC. Disgwylir y bydd y project yn mynd yn ei flaen dros ddwy flynedd, gyda'r flwyddyn gyntaf (1998) wedi'i neilltuo i gasglu a dadansoddi data perfformiad ar lefel 5A*-C. Mae'r arwyddion cynnar yn dangos bod dadansoddiad y data ar lefel y disgybl yn sail ddibynadwy ar gyfer amcangyfrif perfformiad yr ysgol-gyfan ac y bydd darparu data dibynadwy - i'w ategu drwy gyfrwng hyfforddiant mewn-swydd perthnasol - yn gwneud cyfraniad arwyddocaol at wella ysgolion.

- Gallai pobl fusnes neu ymchwilwyr prifysgolion gytuno i ysgolion gysylltu'n electronig â hwy pan fydd disgyblion yn ymgymryd ag ymchwil mewn maes penodol, a gweithredu fel cyfeillion a chefnogwyr i'r ysgol heb groesi'r rhiniog byth.

Sir y Fflint - Llythrennedd

Mae'r project arloesol hwn yn edrych ar ddefnyddio TGC er mwyn gwella'r addysgu a'r dysgu a chodi safon llythrennedd ymhlith disgyblion yn yr 16 o ysgolion cynradd ac uwchradd sydd wedi'u cynnwys. Mae'r disgyblion yn cael eu galluogi, trwy ddefnyddio technoleg rhwydweithio, i gydweithio a chynhyrchu deunyddiau sy'n cael eu rhoi ar wefan ar gyfer ystod eang o gynulleidfaoedd gan gynnwys disgyblion, athrawon, rhieni a chyrrff lleol. Mae'r disgyblion yn mynd ati'n bwrpasol i ddefnyddio medrau llythrennedd ar gyfer cynulleidfaoedd arbennig - gan wella'u medrau mewn siarad, gwrando, darllen ac ysgrifennu drwy weithgareddau ar draws y cwricwlwm. Canlyniad ymagwedd bragmataidd ond cynhwysfawr at gloriannu, gan gynnwys staff ymgynghorol ac addysgwyr athrawon, fydd meini prawf ar gyfer pwyso a mesur rôl cyfathrebu electronig mewn codi safonau llythrennedd. Bydd canllawiau ymarferol i'r ysgolion sydd ar y gweill yn nodi modelau y bydd modd i'r ysgolion eu defnyddio i gyflwyno, rheoli a datblygu defnydd cyfathrebu electronig wedi'i rwydweithio yn y dosbarth.

Mae'r project yn cael ei redeg mewn partneriaeth ag Actis, British Steel ac Ysgol Addysg Coleg Prifysgol Caer gyda chymorth Gwasanaeth Cynnal Cwricwlwm a Gwasanaeth Llyfrgell Ysgolion y Gogledd-Ddwyrain.

Ysgolion yn Gweithio mewn Partneriaeth

16. Mae partneriaethau a chydweithredu lleol yn ffyrdd pwysig o rannu arferion da ac ehangu cyfleoedd dysgu. Mae technoleg cyfathrebu newydd yn gallu gwella'n fawr ar y cysylltiadau sydd wedi'u hen sefydlu rhwng ysgolion uwchradd a'r ysgolion cynradd sy'n eu bwydo, neu rhwng ysgolion babanod ac ysgolion iau.

17. Cyfnewid arferion da sydd wrth galon ein cynigion ar gyfer gwaith cenhadu gan Athrawon Uwch-Fedrau, athrawon mewn ysgolion arbennig, ysgolion Mentora a Chymrodyr Ymarfer. Gallai'r ysgol arbennig mewn ardal gynnig arbenigedd i ysgolion sy'n integreiddio disgyblion ag anghenion addysgol arbennig a hyfforddiant i'r athrawon a'r cynorthwywyr cynnal dysgu. Mae gan yr AALI ran benodol i'w chwarae mewn hybu cydweithredu ymhlith teuluoedd o ysgolion a rhannu eu harbenigedd.

Ysgolion Bach

18. Mae gan Gymru nifer cymharol fawr o ysgolion bach, llawer ohonynt â dosbarthiadau cymysg eu hoed, eu hiaith a'u gallu. Bydd AALI ac ysgolion bach yn dymuno ystyried manteision rhannu arbenigedd athrawon er mwyn gwella safonau. Fe all hyn ysgafnhau'r beichiau ar benaethiaid ysgolion bach a'u galluogi i ganolbwyntio ar godi safonau. Gall gwasanaethau nad ydynt yn gost-effeithiol i un ysgol fach fod yn iawn o'u rhannu gydag ysgolion eraill - boed cymorth gweinyddol, cynlluniau rheoli cyfleusterau neu ddarparu datblygiad proffesiynol.

19. Gallai rhai ysgolion bach ddewis mynd ymhellach a phenodi un pennaeth ar grŵp o ysgolion. Er bod ar bob ysgol angen rhywun â chyfrifoldeb dros addysgu a dysgu ar y safle, fe allai fod manteision addysgol mawr o gyfuno fel hyn.

20. Mae cymorth technegwyr yn chwarae rhan fwyfwy pwysig yn y gwasanaethau wrth gefn sy'n cael eu cynnig i athrawon a chynorthwyr dosbarth. Mae hyn yn arbennig o wir gyda datblygiad technoleg newydd, ei gweithredu a'i chynnal-a'i-chadw. Mae ysgolion mwy yn gallu penodi aelod penodol o staff yn amser llawn neu'n rhan-amser; ond nid eraill. Lle nad yw ysgolion bach mewn sefyllfa i benodi staff technegol, hyd yn oed staff rhan-amser, yr ydym yn awgrymu bod camau yn cael eu cymryd ar fyrder ar lefel leol er mwyn ystyried sut y gallai'r ysgolion gydariannu a rhannu cymorth technegol, fel gyda gwasanaethau eraill megis arbenigedd ariannol.

Gwasanaethu'r Gymuned

21. Hoffem weld mwy o ysgolion yn cynnig cyfleoedd dysgu i bobl o bob oedran, gan gynnwys rhieni plant sydd yn yr ysgol. Mae llawer o ysgolion eang eu golygon eisoes yn chwarae ran gyflawn fel canolfannau addysg gydol-eich-oes, gan agor

cyfleusterau arbenigol i'w cymunedau lleol a chysylltu â darparwyr addysg i oedolion neu addysg bellach.

22. Hwyrach yr hoffai rhai ysgolion fynd ymhellach tuag at gysyniad o wasanaeth cymunedol cynhwysfawr sy'n dod ag addysg a gwasanaethau eraill at ei gilydd ar un safle, efallai gydag un rheolwr yn arwain yr holl waith. Mae polisïau'r Llywodraeth i fynd i'r afael ag achosion ac effeithiau dieithrwch cymdeithasol yn anelu at annog mwy o feddwl cyfunol wrth lunio a darparu gwasanaethau. Hoffem i'r ysgolion fod yn ddigon hyblyg i wneud cyfraniad gwirioneddol ar y lefel leol.

23. Hwyrach mai'r ysgolion bach sydd â'r cyfle lleiaf yn eu cyllidebau i fuddsoddi yn y math hwn o newid. O ystyried hyn, gallai fod achos o blaid sefydlu cynllun i helpu'r ysgolion bach i arbrofi ag ymagweddau arloesol. Byddai meini prawf y cynllun yn annog ysgolion bach i fuddsoddi mewn adnoddau cyffredin, i weithio ar y cyd mewn rhyw fath o glwstwr neu ffederasiwn os dyma'r ymagwedd iawn ar gyfer gwella safonau addysgol, neu i ddefnyddio ysgolion fel y ffocws ar gyfer amrediad o wasanaethau cymunedol.

Pwyntiau ymgynghori:

- A oes achos o blaid cyflwyno cynllun i ddarparu rhagor o gynorthwywyr athrawon a cynorthwywyr eraill ar gyfer ysgolion o dan amgylchiadau arbennig o anodd?
- A oes achos o blaid ariannu rhaglen i helpu ysgolion bach i ddatblygu ymagweddau arloesol at bartneriaethau?

---

sylwadau

Pennod 6:

Y Broses Ymgynghori

1. Yn y Papur Gwyrdd hwn yr ydym wedi nodi strategaeth uchelgeisiol ar gyfer y proffesiwn addysgu yng Nghymru a fydd yn cryfhau proffesiynoliaeth athrawon, yn codi safonau cyrhaeddiad ar gyfer plant ac yn helpu i greu gwasanaeth addysg o'r radd flaenaf ar gyfer Cymru.

2. Yr ydym yn ymgynghori'n eang ac yn egniol ar ein cynigion a fydd, yr ydym yn cydnabod, â goblygiadau pell-gyrhaeddol ar gyfer pob un sy'n gweithio yn y gwasanaeth addysg a phob un sydd â chyfran yn ei lwyddiant. Yr ydym am i'n cynigion gael eu trafod yn eang. Byddwn hefyd yn edrych ar y goblygiadau ar gyfer rhannau eraill o'r gwasanaeth addysg y tu allan i'r ysgolion, gan gynnwys darparwyr hyfforddiant cychwynnol athrawon, colegau addysg bellach a cholegau dosbarth chwech.

3. Ar ddechrau'r Papur hwn yr ydym wedi nodi ein hamcanion ar gyfer y broses foderneiddio hon, sef:-

- datblygu system addysg sy'n cyrraedd safonau uchel yn gyson, sy'n disgwyl llawer gan bob plentyn beth bynnag fo'u cefndir, sy'n ceisio gwella'n gyson ac yn ymdopi â newidiadau yn ddi-drafferth ac yn bodloni'r amcanion a'r targedau ar gyfer y cyflawni a bennwyd yn BEST ac yn cyfrannu at gyflawni'r rhai yn LIFE;
- cydnabod rôl allweddol athrawon wrth godi safonau, a chydabod rôl bwysig a chyraeddiadau sefydliadau hyfforddiant cychwynnol athrawon yng Nghymru;
- sicrhau bod yna arweinyddiaeth ddoeth a chryf a defnydd da o arian ym mhob ysgol;
- manteisio ar y cyfleoedd ar gyfer ymagweddau newydd at addysgu a dysgu a gynigir gan staff ychwanegol a buddsoddiadau mewn TGC;
- darparu gwobrau am lwyddiant a chymhellion ar gyfer rhagoriaeth;
- galluogi holl staff y gwasanaeth addysg i fanteisio ar hyfforddiant a datblygiad o ansawdd dda gydol eu gyrfa er mwyn iddynt fabwysiadu'r arferion gorau cydnabyddedig a syniadau arloesol, a rheoli newid cyson;
- denu cyflenwad digonol o athrawon da a chyfran fwy o'r galluog a'r dawnus i sefydliadau cyfrwng Cymraeg a Saesneg;
- gwella parch y proffesiwn ato ei hun a pharch y gymuned at y proffesiwn.

Athrawon a'u Cymdeithasau Proffesiynol

4. Mae'n glir bod gan athrawon, staff cynnal a'u hundebau llafur ddiddordeb uniongyrchol yn ein cynigion. Byddwn yn ymgynghori â hwy yngly^n ag egwyddorion strwythur tâl a gwobrwon newydd, a byddem yn gwerthfawrogi eu sylwadau yn benodol ar y materion gweithredu ymarferol. **Yr ydym yn anfon copïau o'r Papur Gwyrdd at bob athro ac athrawes yng Nghymru.**

Rhieni

5. Mae gan rieni ddiddordeb sylweddol iawn. Nod isorweddol yr holl gynigion - helpu i recriwtio a chadw athrawon da, gwella medrau, morâl a chymhelliant - yw trawsnewid safon ac ansawdd addysg ar gyfer pob un o'n plant. Mae ansawdd eu hathrawon yn effeithio yn uniongyrchol ac ar unwaith ar gyfleoedd plant mewn bywyd.

Awdurdodau Lleol

6. Mae gan yr Awdurdodau Addysg Lleol ddiddordeb arbennig yn y Papur Gwyrdd fel cyflogwyr cenedlaethol ac yng ngoleuni eu cyfrifoldebau yngly^n â chynnal ysgolion wrth iddynt gyrraedd safonau uwch. Yr ydym o'r farn eu bod yn rhannu ein gweledigaeth ar gyfer gwasanaeth addysg heb ei ail a gobeithiwn y byddant yn ein helpu i greu gwasanaeth modern, hyblyg ac effeithlon sy'n ymateb yn llawn i anghenion a dymuniadau'r cymunedau lleol yng Nghymru. Byddwn yn ymgynghori â hwy ac â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yngly^n â gweithredu. Yr ydym yn gobeithio y bydd

Awdurdodau'r Esgobaethau hefyd yn rhannu'n nodau.

7. Mae'n cynigion yn anelu at gryfhau'r proffesiwn addysgu ac arweinyddiaeth ysgolion mewn ffyrdd a fydd yn gwella safonau ac yn helpu'r AALl i fwrw ymlaen â'u Cynlluniau Strategol Addysg eu hunain. Lleiaf yn y byd y bydd yr AALl yn ymyrryd yn yr ysgolion, mwyaf yn y byd y dylai'r llwyddiant fod. O fewn y fframwaith cyffredinol hwnnw, mae gan yr awdurdodau ran bwysig i'w chwarae wrth fwrw ymlaen â'r cynigion. Byddwn yn arbennig yn disgwyl i bob AALl:

- hybu lledaeniad arferion da drwy eu gwaith cynnal eu hunain;
- diweddarau eu gwasanaethau personél yng ngoleuni cynigion y Papur Gwyrdd hwn, gan gydweithio o bosibl â'r AALl cyfagos;
- gwneud defnydd da ar arbenigedd athrawon - fel y mae llawer eisoes yn ei wneud - drwy secondiadau dros dro yn ogystal â thrwy recriwtio athrawon i'w gwasanaethau ymgynghorol eu hunain;
- cynnig hyfforddiant o ansawdd uchel ar gyfer athrawon, cynorthwyr athrawon, staff cynnal yr ysgolion a llywodraethwyr er mwyn i'r ysgolion brynu i mewn i weithredu'r cynigion yn y Papur Gwyrdd hwn;
-
- hwyluso gwerthusiadau cadarn a thâl perfformiad ar gyfer penaethiaid ac athrawon, ymhlith pethau eraill drwy ddarparu gwybodaeth gymradwy am gyraeddiadau ysgolion a lefelau cyflogau;
- helpu'r ysgolion i gydweithio mewn partneriaeth, er enghraifft drwy eu rhwydweithiau TGC neu drwy ddefnyddio arian GCAH.

Llywodraethwyr Ysgol

8. Cyrff llywodraethu ysgolion sy'n gyfrifol am ymddygiad cyffredinol eu hysgol. Mae arnynt ddyletswydd benodol i hyrwyddo safonau uchel o gyrhaeddiad addysgol. Hwyluso'r cyflogwyr mewn ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr ac ysgolion a gynhelir â grant, ac mewn ysgolion eraill hwyluso sy'n cyflawni cyfrifoldeb beunyddiol cyflogwyr ar ran yr AALl. Cyrff llywodraethu sy'n gyfrifol am gyllidebau dirprwyedig yr ysgolion, a chostau staff yw'r elfen fwyaf yn y rheiny.

9. Mae ein cynigion yn anelu at helpu cyrff llywodraethu drwy ddarparu'r offerynnau a'r cronfeydd ar gyfer staff ysgol sy'n cael eu hyfforddi, eu rheoli a'u hysgogi'n well, ac a fydd mewn sefyllfa i addysgu pob disgybl i'w botensial yn llawn. Byddwn yn disgwyl i'r cyrff llywodraethu chwarae eu rhan wrth weithredu'r trefniadau newydd, yn enwedig drwy ddiweddarau a gweithredu eu polisiau cyflogau yng ngoleuni'r system dâl newydd. Byddwn hefyd yn disgwyl i'r cyrff llywodraethu sicrhau gwerthusiad priodol i benaethiaid y bydd eu dyfarniadau proffesiynol mor bwysig wrth wneud i'r system newydd weithio. Byddwn yn ymgynghori â Llywodraethwyr Cymru, llywodraethwyr yn gyffredinol, yr AALl a'r Awdurdodau Esgobaethau ac y ffordd orau ymlaen.

10. Byddwn yn cefnogi cyrff llywodraethu drwy gynnig canllawiau clir ar sut y dylai'r systemau newydd weithio; drwy gynnig polisiau enghreifftiol; drwy ddarparu hyfforddiant ar gyfer penaethiaid yn y system newydd; a thrwy gynnig cymorth allanol gyda gwerthuso penaethiaid lle bydd cysondeb cenedlaethol yn hanfodol. Byddwn yn cymryd y datblygiadau hyn i ystyriaeth yn yr adolygiad o gyngor a hyfforddiant ar gyfer llywodraethwyr y mae'n fwriad gennym ymgymryd ag ef ym 1999.

Y Broses Ymgynghori

11. Mae'r broses ymgynghori yn dechrau gyda chyhoeddi'r ddogfen hon, sy'n cael ei hanfon i bob ysgol ac athro ac i bob corff sydd â diddordeb. Byddem yn croesawu sylwadau ar bob agwedd ar y Papur Gwyrdd gan bawb sydd â diddordeb. Daw'r cwestiynau allweddol y byddem yn croesawu sylwadau arnynt ynghyd ar ddiwedd pob pennod. Byddem yn dymuno cael sylwadau yn arbennig ar y canlynol:

Gweledigaeth

- y ffocws ar statws uwch, gwell rhagolygon, strwythur gyrfaedd boddhaus, cwtogi biwrocratiaeth ddiangen, a mwy o ryddid i ffocysu ar addysgu yn gyfnewid am broffesiynoliaeth newydd a gwell, mwy o atebolrwydd unigol, mwy o hyblygrwydd a safonau uwch;
- y strwythur newydd arfaethedig ar gyfer y proffesiwn addysgu.

Arweinyddiaeth

- Ehangu'r grŵp arweinwyr gyda mwy o dâl a mwy o ddefnydd ar gontractau cyfnod penodedig ar gyfer swyddi pennaeth anodd, a thâl perfformiad effeithiol;
- Coleg Cenedlaethol uchel ei fri ar gyfer Arweinyddiaeth Ysgolion wedi'i rwydweithio â Chymru a phwyslais newydd ar hyfforddiant penaethiaid.

Rheoli Perfformiad

- gwerthuso perfformiadau athrawon yn sensitif i fod yn ddylanwad allweddol ar ddyfarniadau proffesiynol ynglŷn â datblygiad gyrfa a thâl;
- rheoli dilysiadau allanol a meini prawf ar gyfer asesu i ddiwallu anghenion Cymru;
- trothwy perfformiad sy'n rhoi mynediad i dâl uwch i athrawon â pherfformiad cryf yn gyson;
- posibilrwydd cynllun bonws ysgol i wobrwyo cyraeddiadau ysgolion cyfan gyda meini prawf wedi'u pennu ar lefel Cymru-gyfan.

Hyfforddiant

- mwy o hyblygrwydd a mwy byth o drylwyrdd yn hyfforddiant cychwynnol athrawon, a gwell cydnabyddiaeth i gyraeddiadau sefydliadau hyfforddiant cychwynnol athrawon a'u canlyniadau;
- datblygiad gyrfaol a phroffesiynol systemataidd;
- cynllun carlam cenedlaethol i helpu hyfforddeion ac athrawon talentog i wneud cynnydd cyflym yn y proffesiwn gyda dimensiwn Cymru-gyfan i reolaeth y cynllun.

Gwell Cymorth

- defnydd mwy effeithiol ar gynorthwywyr athrawon a staff cynnal eraill a gwell hyfforddiant ar eu cyfer.

Amserlen

12. Mae'r cynigion yn y Papur hwn yn rhychwantu ystod eang o feysydd a bydd agweddau gwahanol yn mynd ymlaen ochr yn ochr â'i gilydd. Yr ydym yn rhag-weld y dylai'r amserlen gyffredinol fod fel a ganlyn: (*trosodd*)

Ymatebion i'r Ymgynghori

13. Yr ydym yn croesawu'ch sylwadau chi ar gynnwys y Papur Gwyrdd hwn. Mae copïau o'r Papur Gwyrdd hefyd ar gael ar wefan y Swyddfa Gymreig yn <http://www.wales.gov.uk>

Anfonwch eich ymatebion i'r ddogfen ymgynghori at:

Miss Helen Arthur
Adran Addysg Bellach ac Uwch
Y Swyddfa Gymreig
Parc Cathays
Caerdydd CF1 3NQ

Gellir cael copïau ychwanegol o'r ddogfen ymgynghori hon oddi wrth:

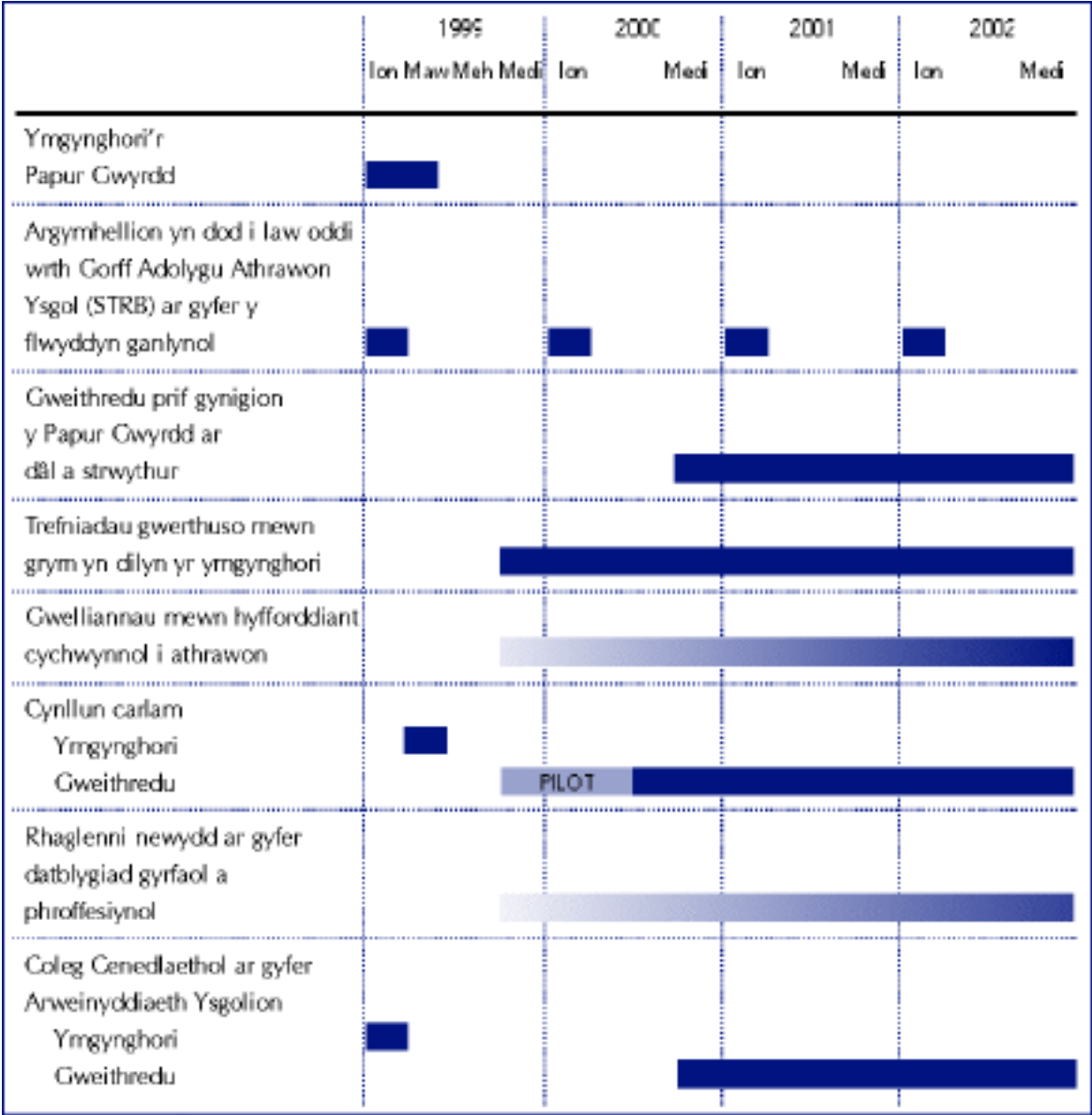
Mrs Karen Hill
Adran Addysg Bellach ac Uwch
Y Swyddfa Gymreig
Parc Cathays
Caerdydd CF1 3NQ

Ffôn: (01222) 826749
Ffacs: (01222) 825823

14. O dan y Cod Ymarfer ar Lywodraeth Agored, trefnir bod unrhyw ymatebion ar gael i'r cyhoedd os gwneir cais, oni bai bod

yr ymatebwyr yn nodi eu bod yn dymuno i'w hymateb aros yn gyfrinachol.

Mae'r cyfnod ymgynghori yn para tan 31 Mawrth 1999.

sylwadau

Atodiad A

Mesurau Recriwtio

Mae Mr Peter Hain, Gweinidog Addysg Cymru, wedi cyhoeddi pecyn o fesurau a ddylunir i roi hwb i recriwtio athrawon yn y tymor byr. Mae'r mesurau hyn yn ychwanegol at y rhaglen o gamau y mae'r TTA a'r CCAU a sefydliadau Addysg Uwch yng Nghymru yn eu cymryd. Dyma brif fentrau newydd y Llywodraeth:

Yn gyntaf: O Fedi 1999 ymlaen, cyflwynir cymhelliant ariannol newydd o £5,000 ar gyfer pob myfyriwr graddedig sy'n hyfforddi ac yn mynd ymlaen i addysgu'r pynciau allweddol lle ceir prinder, sef mathemateg a gwyddoniaeth. Bydd hyn yn cynnwys cymhelliant hyfforddiant o £2,500 ar gyfer pawb sy'n dechrau cwrs ôl-raddedig mewn mathemateg neu wyddoniaeth o fis Medi nesaf ymlaen, ac wedyn taliad pellach o £2,500 pan fydd yr hyfforddeion hynny yn dechrau addysgu. Mae'r taliadau hyn yn ychwanegol at y mesurau cymorth myfyrwyr arbennig presennol sydd eisoes wedi'u cyflwyno ar gyfer hyfforddiant athrawon: anwybyddu'r ffi hyfforddi ar gyfer pob myfyriwr TAR a chronfa galedi ar gyfer y rhai sy'n addysgu'r pynciau uwchradd lle ceir prinder.

Yn ail: Mae ymgynghorydd recriwtio cenedlaethol i wella a chydlynu gweithgareddau recriwtio yng Nghymru, ac i gydategu ymdrechion sefydliadau AU lleol a'r ymgyrch genedlaethol wedi 'i threfnu ar sail Cymru a Lloegr gan y TTA. Eu nod fydd symbylu gwaith "marchnata" y proffesiwn yn lleol; targedu rhai posibl i ddychwelyd i'r proffesiwn; hybu cyfleoedd ar gyfer hyfforddi yn y swydd; hwyluso'r ffordd ar gyfer athrawon dramor da sy'n dymuno gweithio yn y OU; a rhoi cyhoeddusrwydd i gynlluniau lleol i helpu athrawon gyda gofal plant a thai.

Yn drydydd: Gwell cydlynu gyda'r Gwasanaeth Cyflogi i annog y di-waith sydd â'r profiad a'r cymwysterau cywir i hyfforddi neu ddychwelyd i addysgu, gyda phwyslais arbennig ar weithio mewn ardaloedd, neu gyda chwmnïau sydd wedi cyhoeddi llawer o ddi-swyddiadau. Gallai hyn fod yn arbennig o werthfawr wrth ddod â phobl o ddiwydiant i mewn i addysgu technoleg.

Yn bedwesydd: Lle bo'n briodil, annog y rhai sy'n dychwelyd i addysgu, gan gynnwys y rhai sydd wedi ymddeol yn gynnar. Mae hyn yn cydymffurfio â menter ehangach y Llywodraeth i fynd i'r afael ag oediath yn y gweithle. Am fod yr ataliad pensiynau a fyddai'n rhwystro pobl rhag dychwelyd yn flaenorol bellach wedi'i ddileu, bydd athro neu athrawes sydd wedi ymddeol bellach yn gallu dychwelyd i addysgu ar sail amser-llawn am o leiaf chwe mis o'r flwyddyn neu weithio'n hanner-amser (neu yn fwy aml) drwy gydol y flwyddyn heb golli dim o'u pensiwn ymddeol.

Atodiad B

Llyfryddiaeth

Adeiladu Ysgolion Ardderchog gyda'n Gilydd, Gorch 3701, Gorffennaf 1997, Gwasg Ei Mawrhydi.

Rhywbeth i Bawb yw Dysgu, Gorch 3924, Ebrill 1998, Gwasg Ei Mawrhydi.

Cynllun Gweithredu Addysg a Hyfforddiant i Gymru: Drafft Ymgynghori, Hydref 1998, Ysgrifenyddiaeth GGAH d/o Y Swyddfa Gymreig.

Y Gorau ar gyfer Addysg Arbennig, Gorch 3792, Hydref 1997, Gwasg Ei Mawrhydi.

Gwella Safonau ac Ansawdd mewn Ysgolion Uwchradd, 1998, SPAEM.

Llwyddiant mewn Ysgolion Uwchradd, 1996, SPAEM.

Codi Safonau Llythrennedd mewn Ysgolion Cynradd: Fframwaith ar gyfer Gweithredu yng Nghymru, 1998, Y Swyddfa Gymreig/SPAEM.

Cyrhaeddiad a Than-gyrhaeddiad yng Nghyfnod Allweddol 2, 1997, SPAEM.

sylwadau

Foreword - Peter Hain MP, Education Minister for Wales

When we published *Building Excellent Schools Together (BEST)*, this Government signalled its commitment to making sure that every child in Wales should have the best possible education. We are creating an education service in Wales for the 21st century: forward-looking, flexible, well placed to exploit the huge opportunities provided by the information and communications revolution and capable of achieving higher standards across the board than have ever been possible in the past. Change on this scale is never easy. It requires us to find new solutions to old problems, to challenge complacency and to question received wisdom. Our objective remains clear: we want Wales to be recognised as an outstandingly good place in which to teach and to learn.

I have repeatedly stated that teachers are doing one of the most important jobs in the world. We have also worked hard to establish a strong partnership between the Welsh Office, teachers and teachers' associations and unions. Our *BEST* White Paper acknowledged that teachers' professionalism had been disdained all too often over the last decade; that morale had been badly damaged; and that this had to stop. We said that the importance of teaching, and the expertise of teachers must be recognised, on the basis of genuine, well earned respect. It is right that much should be expected of teachers and that they should expect much of themselves.

So this Green Paper is about the future of the teaching profession and those who work alongside teachers, and about the future of our children's education. It deals in greater depth with the principles set out in *BEST*. It offers fundamental reform and the opportunity to give teachers the recognition and support they deserve: for their skills and professionalism, for their contribution to the future wealth and prosperity of our country, and for their crucial role in helping our children develop their full potential.

"Teaching is a demanding and critically important profession. Teachers and good teaching hold the key to their pupils' success. From now on there will be pressure on teachers to succeed in Wales matched by support to enable them to do their jobs well plus recognition and appreciation of their skill and dedication." *BEST*, July 1997

Our education service relies above all on the skills and commitment of teachers and support staff. We need a teaching profession with the skills to meet new demands: a profession that is confident, innovative and ambitious and offers a challenging and rewarding career. We want a profession that develops and supports talented teachers and attracts its share of the brightest and the best. We seek in Wales first-rate teacher training and in-service development.

"... the most fundamental reform of the teaching profession since state education began..."

Tony Blair, 28 September 1998.

In our public spending plans for Wales for 1999-2000 and beyond, we have set aside £844 million for education and training, including funds for the introduction of the best of modern practice to support the teaching profession. This Green Paper offers higher status, better prospects, a rewarding career structure and better support. We ask in return a newly enhanced professionalism, greater individual accountability, more flexibility and, as our shared goal, still higher standards. Our children deserve nothing less.

Publishing a separate Green Paper setting out our proposals for the profession in Wales enables us to reflect the fact that increasingly teachers in Wales are operating within a distinctive education system. It is a system specifically adapted to the needs and circumstances of Wales. It is one that the National Assembly will undoubtedly wish to foster and promote, and from which it will undoubtedly seek continuously improving results. The Assembly brings all the strength of devolved political responsibility whilst preserving all the benefits of the Union. There is no merit in distinctiveness for its own sake - or in approaching teaching narrowly as though the profession in Wales were entirely separate from that in any other part of the UK, or has nothing to learn from Europe or beyond. It would make no sense to ignore or impede natural career movement between England and Wales, for example. This cross-border flow is to the benefit of all of us so the key characteristics of the Government's proposals for reforming the profession are common to England and Wales.

Whatever the final nature of the agreed reforms, several principles are very important and I want to confirm them here:

- first no teacher should be worse off as a result of these changes;
- second, there should be an opportunity for the majority to be better off, where justified by performance and achievement;
- third, pay and conditions of teachers in Wales must not be worse than in England (and I see common arrangements continuing in this respect).

We want to act in partnership with teachers and other staff, with school governors, parents, Local Education Authorities and others to make modernisation a reality. Our proposals will impact on every aspect of teaching - on staffing, leadership, rewards and skills. This consultation process is a vital part of getting these radical reforms right. This is a defining moment in the education debate. It complements the ground breaking effort to introduce an Action Plan for Wales through the work of our Education and Training Action Group (ETAG). I hope you will join us in shaping a better professional career structure for teachers - and a truly rewarding and fulfilling future for all our children in Wales.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter Hain', with a stylized flourish at the end.

Peter Hain MP

Executive Summary

1. **Chapter One** sets out the case for building a newly enhanced professionalism in teaching. Investment in technology and classroom support is opening up new possibilities for raising standards and achievement across the board. This needs to be matched by a new vision of the teaching profession - with wise and strong school leadership, incentives for excellence, a strong culture of professional development and better support for teachers to focus on teaching - to improve the image and attractiveness of the profession.

2. Major reforms are already under way to raise standards and to improve the skills and status of teachers. Sustained investment is available as a result of the Government's Comprehensive Spending Review to support these reforms. However, we can only realise the potential of our education system if we attract and motivate sufficient teachers and other staff with the ambition, the training and the support to exploit this opportunity. That is why this Green Paper is so important.

3. Our objectives for reform and modernisation are clear. We intend to:

- have an education system which achieves consistently high standards, has high expectations of all children whatever their background, seeks constant improvement, takes change in its stride, meets the objectives and targets for achievement set out in *Building Excellent Schools Together (BEST)*, and *contributes to achieving those in Learning Is For Everyone (LIFE)*;
- recognise the key role of teachers in raising standards and acknowledge the important role and achievements of initial teacher training institutions in Wales;
- ensure there is wise and strong leadership and good use of funds in every school;
- exploit the opportunities for new approaches to teaching and learning which additional staff and investment in Information and Communications Technology (ICT) make possible;
- provide rewards for success and incentives for excellence;
- enable all staff in the education service to benefit from good quality training and development throughout their careers so that they can adopt proven best practice and innovative ideas and manage constant change;
- attract a sufficient supply of good teachers and a greater share of the able and the talented for both Welsh and English medium schools;
- improve the esteem in which the teaching profession holds itself and is held by the community.

4. **Chapter Two** explains our proposals for strengthening school leadership. Effective headship is crucial to the success of schools. The best heads are a match for the best leaders anywhere. We need to develop wise and strong leaders, reward them well and give them the freedom to manage without losing accountability.

5. The proposals include an extended pay scale so that successful heads in tough jobs can earn higher salaries. We will allow fixed-term contracts to link rewards to the achievement of agreed objectives. We plan to strengthen arrangements for performance-related pay for heads by providing trained outside support for governing bodies in appraising and assessing headteachers.

6. We also want to offer schools the freedom to recognise the vital leadership role of other teachers who give strategic direction in schools. Governing bodies would have discretion to create a broader leadership tier on a new contract. A fast-track to headship would let promising teachers qualify for headship more quickly.

7. High quality training for heads is essential and we propose to develop a national training framework for headship with three stages:

- qualification, through the National Professional Qualification for Headship which, subject to the views of the National Assembly, we propose should be mandatory by 2002 for all those coming new to headship;

- induction, to consolidate the skills of new heads;
- extension at the intermediate and advanced level, to refresh the skills of experienced heads.

8. Subject to the views of the Assembly, we propose that Wales should be associated with a prestigious, new National College for School Leadership. The College will provide a focus for leadership training, combining high quality educational content with the best in public and private sector management, and have a role to play in improving career advice for heads.

9. **Chapter Three** sets out proposals for a new pay system to reward teachers for high performance and improve career prospects. It should offer a significant rise in salary after some five to seven years for high performing teachers with a track record of consistently strong performance who are successfully assessed at a performance threshold and are prepared to meet higher professional expectations. Its primary purpose should be to promote the achievement of *BEST* and *LIFE* objectives and targets, and thus with a firm focus on the whole child and with sensitive acknowledgement of the different needs of different settings.

10. The key features of the new system would be:

- new appraisal arrangements including a thorough annual assessment of performance against agreed targets;
- a pay scale leading up to the performance threshold;
- at the new performance threshold teachers would have the right to apply for assessment. Success would depend on demonstrating a high degree of competence, achievement and commitment;
- higher pay ranges and new professional expectations for those teachers above the threshold.

11. The possibility of a new school performance award scheme to reward the top percentage of schools according to a range of performance indicators is explored.

12. We will provide training to help heads, teachers and governors operate the new system. We will set out clearly the roles and responsibilities of those involved, and the arrangements for proper monitoring and accountability. The Government will also continue its review of pension provisions for teachers to develop arrangements which better meet the needs of the education service, individual teachers and their employers.

13. **Chapter Four** explains the Government's plans to give teachers the training and support they need to do their jobs well and to progress in their careers.

14. We propose further changes to initial teacher training (ITT) to make it more flexible and more rigorous and to ensure that all new teachers have the skills they need to teach well, through:

- new tests for all trainee teachers to guarantee competence in numeracy, literacy and ICT;
- new pre-course provision for trainee teachers;
- a review of the procedures for awarding Qualified Teacher Status;
- a network of Mentor schools to spread good and innovative practice in school-led teacher training;
- more flexible ITT courses to encourage the widest possible range of applicants;
- a boost to employment-based routes into teaching.

15. We also propose to introduce a new national fast-track scheme to attract able graduates and move outstanding teachers quickly through the profession. Fast-track teachers would receive additional training in return for accepting supplementary contracts which entail a longer working year and greater mobility.

16. A clear and continuing commitment to professional development should be at the heart of teachers' careers. The General Teaching Council for Wales will have a clear interest in this issue, which we propose to support through:

- a contractual obligation for all teachers to keep their skills up-to-date;
- a new focus on professional development bringing together all-Wales, schools and individual priorities;

- a national Code of Practice for training providers and a new inspection programme to ensure that training gives value for money and delivers results;
- sustained attention to the needs of Welsh medium and bilingual education;
- more training during out of school hours to minimise disruption to children's education;
- a review of training arrangements for supply teachers;
- continued emphasis on equipping teachers with ICT skills.

17. Training is important for all who work in schools. School staff, like all those in employment, will be able to take advantage of Individual Learning Accounts. We will use National Vocational Qualifications to improve the training of teaching assistants. We will also make it easier for them to train as teachers.

18. **Chapter Five** sets out our proposals for strengthening teaching and learning, and progress towards meeting *BEST* and *LIFE* objectives and targets, by using the full potential of teaching assistants and school support staff.

19. We will produce guidance on good practice to encourage teachers to use assistants effectively. Teachers, LEAs and the private sector are finding ways of helping schools streamline their administration. The Welsh Office Education Department is reviewing its own practices to reduce unnecessary bureaucratic burdens on teachers and to communicate with them more effectively.

20. ICT opens up new ways of teaching and learning, and innovative schools are already exploiting it to good effect. We are investing in infrastructure and training to allow all schools to benefit. The National Grid for Learning will bring a greater level of connectivity and make information readily accessible.

21. **Chapter Six** invites everyone who is interested in children's education to consider the proposals in our Green Paper. We would particularly welcome views on:

- our vision for the profession - higher status, better prospects, a rewarding career structure, and more freedom to focus on teaching in return for a newly enhanced professionalism, greater individual accountability, more flexibility and still higher standards;
- the proposed new structure for the teaching profession;
- broadening the school leadership group with more pay and greater use of fixed-term contracts for tough headship jobs and effective performance-related pay;
- a prestigious National College for School Leadership networked to Wales and a new framework for headship training;
- sensitive appraisal of teachers' performance to be a key influence on professional judgements about career development and pay;
- management of external validation and criteria for assessment set to meet Wales' needs taking account of the support and expertise available in local authorities;
- a performance threshold giving access to higher pay for teachers with a consistent track record of strong performance;
- the possibility of a school bonus scheme to reward achievement by whole schools;
- more flexibility and still more rigour in initial teacher training, and better recognition of the achievements of ITT institutions and their results;
- systematic career and professional development;
- a nationally managed fast-track scheme to help talented trainees and teachers advance rapidly in the profession;
- more effective use of, and better training for, teaching assistants and other support staff.

consultation ends on 31 March 1999.

Chapter 1:

The Imperative of Modernisation

We are determined to create a world class education service for Wales, and have already embarked on a radical programme of reform to bring this about. The development of the teaching profession is central to the success of that programme. That is why this Green Paper is so important and why we want to hear the views of everyone who is interested in children's education. We propose a new staffing framework to support our objectives: an education system which has high expectations of all children; which recognises, supports and rewards excellent teaching; and which seeks constant improvement and achieves consistently high standards. We will continue to build consistently on the policy principles set out in *Building Excellent Schools Together*:-

- better education and training will feature as the cardinal priority for government in Wales;
- policies will be designed to benefit the many, not the few;
- the focus must be on standards, not structures - using OHMCI reports and other evidence - to improve education in Wales;
- intervention will be in inverse proportion to success;
- there will be zero tolerance of underperformance;
- the Welsh Office, and soon the National Assembly, will work in partnership with all those committed to raising standards;
- Government policy for education and training will reflect the distinctive needs and circumstances of Wales.

A World Class Education Service

1. Improving training and education represents a cardinal priority for the Government in Wales. Work is already underway to create a world class education service for Wales - an education service in which effectively every pupil leaves school literate, numerate, well-informed, confident, capable of learning throughout life and able to play an actively positive part in the workforce and the community. We seek a service capable of ensuring that ever increasing numbers of pupils acquire the knowledge, skills and understanding to make their way in the world with others, and lead personally fulfilling lives too. That includes the opportunity to develop capacities of creativity, innovation and enterprise. In a world of rapid change, pupils will need an education enabling them to be flexible without prejudice to the enduring values without which no community can survive. Unquestionably, the National Assembly will have these issues at the forefront of its thinking when it takes over responsibility for education and training policy from the Secretary of State in just a few months' time and as the Assembly discharges its functions under the Government of Wales Act 1998 - including those relating to local government, the voluntary sector, business, equality of opportunity and sustainable development.

2. The challenge in the next decade is to make these aspirations a reality. **An enormous amount of good work has gone on in the education service over many years, often against the odds, to raise standards and to open up equality of opportunity for all children.** But we need to go further. This means continuing to raise standards for all and encouraging learning to high levels among those who have left school with little or no benefit from eleven years of compulsory education. Achieving this ambitious goal requires a new vision of education for the 21st century, which is shared by government, parents, school governors, teachers, other staff who work in schools, Local Education Authorities, teacher trainers and by society as a whole. None of these partners can succeed alone. Together we can create an education service second to none and the "Learning Country" in Wales which is the overall objective of *LIFE*, and of proposals published recently by the Education and Training Action Group for Wales (ETAG).

3. At the heart of this vision is the school which takes responsibility for improving itself and which challenges and works with every pupil to reach ever higher standards. The school of the future, working in partnership with parents and the community, will often be a centre of lifelong learning. It will offer pupils excellent teaching in the basics and a wide range of learning opportunities, some provided at the school site and others elsewhere. It will be outward looking, constantly seeking to learn

from other good schools, drawing on libraries and other sources of learning and examining the evidence of what works. It will be well-led and managed, reward good performance and provide pay, conditions and training for all its staff that reflect the central importance of education to society. Above all it will seek continuous improvement, expect change and promote innovation.

4. Government support means that a new opportunity is now there for the taking. Over the next three years there will be substantial extra investment for education and training in Wales. The total addition amounts to £844 million. By way of example, this provides:

- **£140 million** extra overall to extend the best modern practice and to support the teaching profession in Wales. Including provision for continuing professional development and partnership with further education, these funds will underpin a new approach to the structure of, and reward for, the profession;
- **£440 million** extra for local authorities to raise education standards and to make their contribution to enhancing best practice for the teaching profession in Wales.

The overall settlement will also make available **£200 million** for school capital funding to help schools and LEAs to tackle the inherited backlog of work which needs to be undertaken to provide teachers and pupils with proper working conditions.

5. The Government's major investment in ICT and increasing use of teaching assistants will make possible new and potent combinations of staff and technology which can raise standards and extend learning opportunities. All schools, including those in the most disadvantaged circumstances, can take up the challenge of raising standards. Just as radical change has proved possible in many other sectors in the last decade, so it can be achieved in education in the next decade. At the same time, the fundamental requirements of high professional standards remain as identified in OHMCI publications, such as *Improving Standards and Quality in Secondary Schools* and *Achievement and Under-Achievement in Key Stage 2*.

Changes in the Classroom

6 These developments will have profound implications for teachers individually and for the profession as a whole. At the heart of what teachers do will remain the good, well-taught lesson which has proved its effectiveness. But many new possibilities are emerging. Throughout this century teachers have had to choose between prioritising the needs of large groups or following up the diverse needs of individuals. Now for the first time they can realistically do both.

7. New technology can add new dimensions to lessons, improving effectiveness and presentation. Already innovative schools are challenging old assumptions and demonstrating what is possible. Diagnosis of pupils' strengths and weaknesses can be improved by new computer software. Information can be drawn from the worldwide web by pupils and teachers alike. Pupils' capacity to undertake independent research is being dramatically enhanced. Pupils' homes can be networked to schools. Through interactive technology, teachers will be able to teach their lessons to pupils not just in one location but in several. New technologies will give pupils with special educational needs improved access to learning. This is already beginning to happen.

8. In the end, however, it is the quality of teaching and the support available to teachers which will make the difference. The increasing numbers of teaching assistants and support professionals in schools will change approaches to teaching and learning. With trained assistants, teachers can choose between large groups and small ones, assigning additional staff to provide extra assistance to those with special educational needs or to help push on the gifted or those with particular talents. Other adults - perhaps working part time - can bring specialist skills or knowledge into the classroom, just as peripatetic music and Welsh teachers ("athrawon bro") have always done.

9. Better use of staff and new technology can help relieve teachers of some of the bureaucratic burden which, all too often, has distracted them from their core function of teaching children well. Electronic registers, assessment and recording systems, software for managing budgets, search facilities for computerised records, better use of bursars and administrative staff, all have a part to play in freeing teachers to teach and improving the effectiveness of schools.

A Newly Enhanced Professionalism

10. The challenge is to make the best practice of some schools into the reality for every school. Schools will rise to the challenge of the future in many different ways. The Government has no wish to impose any single model. It does, though, want every school and teacher to have the opportunity to advance with confidence into the 21st century and make the most of new investment and technology to raise standards and achievement across the board. That inevitably means change and development for initial teacher training and a re-focusing of the GEST programme for in-service training and development in

Wales.

11. In the future, teachers will find themselves extending teaching by, for example, providing or supporting master-classes, working with small groups or in one-to-one sessions with pupils to review progress, to diagnose strengths and weaknesses and to set targets for the future. As well as being teachers in the traditional sense, they will also become managers of learning, using all the human and technical resources available to help children achieve. Again, this is already beginning to happen.

Raising Standards of Literacy in Primary Schools

Teacher professionalism lies at the core of the Government's approach to raising standards of literacy in Wales. This approach was set out in detail in the Framework document 'Raising Standards of Literacy in Primary Schools' published in July 1998.

The Government's approach recognises that the drive for higher standards is dependent upon professionally informed, stimulating, challenging and successful classroom practice. The Framework draws on the latest OHMCI evidence of what constitutes good practice in the teaching of language skills in both English and Welsh. However, if this evidence is to be used to best effect then it needs to be allied to the creative and professional skills of classroom teachers. All the evidence suggests that teachers achieve and maintain high standards through a variety of teaching styles and techniques. So long as it continues to deliver positive results, this diversity of styles is welcomed.

The main thrust of the work on literacy is to enable teachers to develop those skills still further. Dedicated funding has been made available through GEST to support well targeted training. This work will be co-ordinated by LEAs and LEA strategies are expected to focus on those elements that successful approaches towards the teaching of literacy have in common. These include:

- a clear focus on instruction through direct teaching;
- effective use of teaching time across the curriculum; and
- systematic and challenging teaching of phonics, spelling and vocabulary.

Schools and teachers that are already enjoying high levels of success will be expected to play an important role in contributing to the development and delivery of LEA literacy strategies.

Wales is likely to adopt a similar approach towards raising standards in the teaching of numeracy. Schools and LEAs will be expected to take a strategic approach which is supported by well-targeted and professionally informed advice and guidance drawing on the best available evidence.

12. All this demands a still more rigorous professionalism among teachers. The time has long gone when isolated, unaccountable professionals made curriculum and pedagogical decisions alone, without reference to the outside world. Teachers in a newly enhanced teaching profession need to:

- have still higher expectations of themselves and of all pupils;
- accept accountability even more readily;
- take more personal and collective responsibility for improving their skills and subject knowledge;
- seek to base decisions on evidence of what works both in schools in this country and internationally;
- work in even closer partnership with other staff in schools;
- welcome the contribution that parents, business and others outside a school can make to its success;
- anticipate change and promote innovation.

Best for Special Education

A key theme of the "BEST for Special Education" agenda is a greater awareness of SEN in teacher and other training through developing the knowledge and skills of all staff working with SEN children. Trinity Fields School and Resource Centre in Ystrad Mynach is a good example of such development.

Trinity Fields opened in September 1998. It was purpose built and is maintained by Caerphilly Local Education Authority. It caters for up to 140 children aged 3-19 who experience severe, profound and complex learning difficulties.

The school is organised into a primary and secondary phase model and embraces a whole curriculum approach including all aspects of the National Curriculum; traditional developmental and multi-sensory approaches; and a therapeutic curriculum.

It will provide a significant resource for special educational needs, offering an outreach service to special needs children in other LEA special needs settings and mainstream schools; an assessment centre for children with significant learning difficulties; a training centre for professionals and parents involved in special educational needs; and a social focus for children and families through out-of-hours schools, clubs and activities.

If the vision set out in 'BEST for Special Education' is to be realised, all teachers will need to broaden their skills for identifying and dealing with children with special needs. The outreach work of Trinity Fields and other centres like it will have an important part to play in support of this work.

Strengthening Good Leadership

13. While there are many good and some outstanding headteachers, we need more. There is much to do to develop the leadership capacities of heads, and of those senior staff who aspire to headship. Without action on this front, it will become increasingly difficult to recruit sufficient primary heads, as is already evident in some parts of Wales. Wise and strong leadership is essential if teachers are to do the best possible job in the classroom.

Attracting Good Teachers

14. Recruitment to teacher training has become increasingly difficult. The Government has already taken steps to tackle some of the immediate recruitment problems through financial incentives, on the job training and support for local recruitment strategies. Details of the package announced earlier this month for Wales are given at Annex A. But we are under no illusions about the scale of the longer-term challenge. Stated simply, the present reality of teaching too often compares unfavourably with the growing range of alternative careers for successful graduates. Although recruitment to primary teaching remains broadly on target, it still attracts too few entrants with excellent "A" level results or degrees. Moreover in 1996/97, only 22% of registrations for initial teacher training for primary schools in Wales were men.

15. Meanwhile recruiting sufficient teacher trainees for a growing number of secondary subjects - especially those where the competition from other sectors is most fierce - is difficult. There is a shortfall of 19 per cent on overall recruitment targets for secondary level in Wales with the most serious shortages in technology, Welsh, mathematics, modern foreign languages, religious education, science and music.

16. These problems at entry to teacher training are compounded by high wastage rates in the early years of teaching. Of every 100 students who start primary teacher training in 1999, we estimate that only 60 will start teaching in maintained nursery and primary schools the year they qualify and a further six a year later. The picture at secondary level is likely to be even worse. Of every 100 students we estimate that only 58 will start teaching in maintained secondary schools that year and a further six a year later.

17. These are disturbing statistics but perhaps not surprising. There are many good schools and good teachers and teaching has obvious intrinsic rewards but the profession as a whole does not attract enough ambitious young people or those in later life looking for a career change.

Incentives for Excellence

18. Good performance is not sufficiently rewarded. Although the present pay system allows for the award of extra pay for excellent performance, fewer than one per cent of teachers have ever benefited because such recognition is not part of the culture. Few professions have turned their back on linking pay and performance to the same extent as teaching. The tradition in teaching is to treat all teachers as if their performance was similar, even though teachers themselves know this is not true.

Systematic Professional Development

19. Opportunities for professional growth and development are inadequate. Teachers do not have systematic access to information about what schools at the cutting edge are doing or about research and inspection findings. As a result too many teachers, through no fault of their own, are not always aware of proven best practice. In Wales the emphasis on the development of professionally valid, locally owned and nationally supported strategies for literacy and numeracy is helping to

change this. The impending publication of case studies in school improvement collected by Swansea Institute of Higher Education and the University of Glamorgan will itself contribute to changing the picture - not least through VTC (Virtual Teaching Centre) Cymru. However, there is much more to do.

Support

20. Meanwhile, workload studies by both the School Teachers' Review Body and the teacher unions reveal that teachers spend, on average, less than half their working time teaching face to face. Too much time is spent on administrative chores, some of which could be done better, and more cost-effectively, by others. In general, working conditions are below the standard which well-qualified graduates in other fields take for granted.

Self-Image

21. **In many respects the distinctive statutory, institutional and policy structure in Wales has helped to buttress the confidence and public standing of teachers here.** For example, the consistent and coherent approach to developing the National Curriculum for Wales; the emphasis on teacher assessment as well as tests for measuring pupil achievement; sensitive handling of funding for initial teacher training; and the content and character of partnership and co-operation to improve results in Wales have all played a valuable part in this. Yet it is still true that the teaching profession as a whole has not, for many years, had the status among the general public which it deserves - even in Wales. Its public image has been further undermined by its defensive reaction to criticism of some aspects of the education service and of its performance compared to other countries. Teachers have too often felt isolated. Some can feel that they alone are subject to the process of constant change, although in many other sectors change has been more profound and had greater impact on pay, conditions and styles of work.

22. **The evidence from Wales is that teachers do make a real and positive difference.** The faster pace of improvement here by comparison with elsewhere - evidenced in GCSE and SAT trend data - demonstrates this. Teachers can enable all pupils to succeed and ensure that the deprivation of one generation is not reinforced and passed on to the next. A visit to any one of the very many highly successful schools in all parts of Wales demonstrates that where there is good, positive leadership and a team of staff ready to take on the challenge of improvement, standards rise and teaching is highly rewarding. The aim of the proposals explained in this Green Paper is to ensure that there are no schools in Wales where standards of professionalism fall below those applied and pursued by the ambitious and successful.

The Standards Agenda

23. We have taken strides towards the creation of a world class education service. The Government's standards agenda for Wales set out in *Building Excellent Schools Together* and *The BEST for Special Education* is now well on the way to implementation. It puts in place the conditions in which all schools can succeed, and it gives them responsibility for improving themselves.

24. Schools have clear targets for pupil performance. They have access to comparative data on which to base improvement targets and a wide range of clear guidance on best practice. The 1998 School Standards and Framework Act sets out explicit new responsibilities for Local Education Authorities and school governing bodies to raise standards of educational achievement. For LEAs these include adoption of statutory Education Strategic Plans to support partnership between schools and LEAs within the framework of national targets for achievement. Progress is monitored through the inspection of schools and of Local Education Authorities. Strategies to raise standards of literacy and numeracy are being steadily implemented by schools, LEAs and their partners.

25. The pursuit of higher standards is reinforced by other important reforms - the expansion of early years education; better strategies to enable all pupils to succeed whatever their special educational needs, race, gender or background; the development of out-of-school and lifelong learning. The Government recognises the importance to schools of external factors. The measures that we are taking to reduce inequality, overcome poverty and to provide a way out of economic and social deprivation are all part of a cross-cutting approach to improving the circumstances in which the most challenging teaching takes place.

26. We have already taken some significant steps to enhance the skills and status of teachers. The legislation to enable the establishment of a **General Teaching Council for Wales (GTCW)** has already been put on the statute book. The Council will come into operation in 2000 and provide an independent voice for the teaching profession. We propose to introduce the new grade of Advanced Skills Teacher in Wales taking account of responses to this Green Paper. We have strengthened initial teacher training and we are already making a substantial investment in leadership training and providing the largest ever programme of investment in the skills of classroom teachers.

27. Sustained investment is to be made over the three-year period 1999-2002 to ensure that these policies can be turned into reality. The Government now offers the combination of the long term goals, the strategy and the investment necessary to transform education in this country.

28. The potential is there to raise standards to levels never previously achieved. By early in the new century, we could have an education system which is the envy of the world. **But this will only be possible if we attract and motivate sufficient teachers and other staff with the ambition, the incentives, the training and the support to exploit this unprecedented opportunity.** That is why the programme set out in this Green Paper is so important and that we embark as soon as possible on a thorough-going modernisation of the teaching profession.

The New Staffing Framework

29. In order to achieve these ambitions, we propose a new staffing framework for schools. It recognises for the first time not only the different roles of the various staff in schools but also the relationships between them. It also acknowledges the contribution of teaching assistants, support staff and resources from outside the school.

30. Central to it is a new career structure for teachers, which rewards teachers for high performance and offers new incentives for success. We describe in the following chapters how this would work. New performance management arrangements based on annual appraisal would underpin career and professional development and influence decisions on pay. Systematic and regular training and development would be available at every stage. The new structure would take teachers from their initial training, through induction and into classroom teaching with real prospects of salary progression and professional growth. A broader leadership group would encompass all teachers who give strategic leadership in schools, including Advanced Skills Teachers as leaders of teaching and learning.

31. Our objectives for reform and modernisation are clear.

We intend to:

- have an education system which achieves consistently high standards, has high expectations of all children whatever their needs and background, seeks constant improvement, takes change in its stride, meets the objectives and targets

for achievement set out in *BEST*, and contributes to achieving those in *LIFE* ;

- recognise the key role of teachers in raising standards, and acknowledge the important role and achievements of initial teacher training institutions in Wales;
- ensure there is wise and strong leadership and good use of money in every school;
- exploit the opportunities for new approaches to teaching and learning which additional staff and investment in ICT make possible;
- provide rewards for success and incentives for excellence;
- enable all staff in the education service to benefit from good quality training and development throughout their careers so that they can adopt proven best practice and innovative ideas and manage constant change;
- attract a sufficient supply of good teachers and a greater share of the able and talented for both Welsh and English medium schools;
- improve the esteem in which the teaching profession holds itself and is held by the community.

32. Creating a world class education service is not going to be easy but that is what our economy and society in Wales require for the future. The reform and modernisation of the teaching profession are central to this process. Teachers have given much to Wales. We can help them give even more. Indeed, if they embrace the challenge of reform then they themselves will be major beneficiaries, along with pupils and parents. We urge all those with an interest in the future of our education system to give this Green Paper the most careful consideration and to grasp the opportunity that now presents itself at an historic moment in Wales' constitutional development.

Consultation Points:

- Does the proposed career framework for teachers form the basis for clear career progression?
  - Does it take proper account of the role of school support staff and of the need to train and recruit them for Welsh medium schools?
  - Does the proposed staffing framework offer schools enough flexibility to decide the staffing which suits them?
-
-

Chapter 2:

Better Leadership: Pay, Performance and Development

Good heads are crucial to the success of schools and to the achievement of *BEST* and *LIFE* objectives and targets for Wales. We shall always need to develop wise and strong leaders, reward them well, and give them the freedom to manage without losing accountability. We want to offer schools the freedom to recognise the leadership role of other teachers who help the head give strategic direction to the school in raising pupil attainment.

Our key proposals for improving school leadership are:

On pay:

- more pay for tough jobs with the most successful heads earning up to £70,000;
- robust performance-related pay for heads with the option of fixed term contracts;
- support for governing bodies in appraising headteachers;
- a broader leadership group with a new contract;
- the introduction and expansion of the Advanced Skills Teacher (AST) grade

On career and professional development:

- a national framework for headship training for aspiring, new and existing heads;
- a fast-track to headship for the most promising teachers;
- a new National College for School Leadership networked to Wales;
- better career planning for heads.

The Role of the Headteacher

1. All the evidence shows that effective headship is crucial to a school's success. All schools need a leader who creates a sense of purpose and direction, sets high expectations of staff and pupils, focuses on improving teaching and learning, monitors performance and motivates the staff to give of their best. Evidence from OHMCI inspection shows that the quality of leadership by heads is at least satisfactory in 85% of primary schools and almost all secondary schools in Wales. **We now need to drive up the majority of standards to good and very good.** The best heads are as good at leadership as the best leaders in any other sector, including business. The challenge is to create the rewards, training and support to attract, retain and develop many more heads of this calibre.

2. Our reform programme as a whole is taking further the delegation of funding and responsibility to schools. It is designed to attract talented leaders by giving them the freedom to manage and to allocate resources in accordance with school priorities. In return, all schools must be accountable. **As we said in *BEST*, our goal is that every school should be excellent or improving or both.**

3. Headship is challenging and rewarding but it can also feel isolated. Heads have to have close links with senior colleagues and with the chair of their governing bodies. They also need an outside perspective. Leadership training can provide this, as can involvement in local headteacher networks or schemes for international exchange or links with industry. This outward-facing dimension will become increasingly important as schools open up their facilities and learn from each other.

Heads and Governing Bodies

4. Heads need good working relations with their governing body. Governing bodies are responsible in law for the overall conduct

of the school and heads are accountable to them for the school's performance. It is important that each respects the other's role. Governing bodies need to give heads the freedom to manage. Heads in turn need to give governing bodies the information they require to carry out their responsibilities effectively. New regulations under the Schools Standards and Framework Act 1998 will clarify the role of the governing body in setting the strategic direction of the school and the role of the head in developing policy, leading and managing within this overall strategy.

Governor Conferences on School Improvement

The crucial importance of a constructive partnership between headteachers and their governing bodies in raising levels of achievement in their schools has been highlighted by a series of national conferences organised by the Qualifications Curriculum and Assessment Authority for Wales (ACCAC) and the Office of Her Majesty's Chief Inspector in Wales (OHMCI). The aim of the conferences is to raise standards through promoting awareness among governing bodies of key national policy issues.

In 1998 the focus was on working together to raise standards of literacy and numeracy in primary schools. Pairs of heads and chairs of governors received presentations about school improvement and standards from the Welsh Office, ACCAC and OHMCI, followed by the opportunity to work together on a practical exercise on target-setting. A further practical session facilitated by Governors Wales was aimed at reinforcing teamwork between the head and governors. Over 200 pairs of headteachers and governors attended the conferences in 1998. The majority of participants thought that the conferences provided a valuable opportunity to promote more effective partnership and teamwork and plans are being made for a further round in 1999.

5. From September 2000, heads will have responsibility for the effective implementation of the new performance management and pay systems proposed in this Green Paper. These important new responsibilities will need to be reflected in headteachers' contracts and in the performance management policies of governing bodies. To help heads and governors, we will provide model pay policies taking account of LEA advice, and that of Diocesan Authorities. Through the school leadership and management priorities funded through the GEST programme, we shall ensure training is available to every school. In parallel, we shall be reviewing training provision for governors in consultation with authorities and Governors Wales.

Rewarding the Performance of Headteachers

6. Pay arrangements for heads should reflect the importance of their role and allow the most successful heads to earn more. We have already asked the School Teachers' Review Body to review the current arrangements to ensure that the salary of primary heads better reflects the work they do. Governing bodies need to consider how challenging headship posts are in deciding exactly where they should fit on the pay spine. In many cases a fixed term contract of, say, five years linked to the achievement of agreed objectives may be a good option. High salaries of up to £70,000 per year could be used to attract successful and experienced heads to exceptionally large and complex schools which need leading out of special measures or serious weaknesses.

7. All heads are already on performance-related pay, at least in theory. The evidence demonstrates that in practice this system is not functioning properly. Governors often feel ill-informed and they and heads feel uncomfortable with the arrangements. Many heads do not receive the annual salary statement to which they are entitled.

8. Rewarding heads well for good performance is appropriate in its own right. It is also crucial to the development of a school culture which encourages and rewards excellence. Each year, heads and governing bodies should agree targets for school improvement against which the head's performance would be assessed and which should help form the basis for decisions on performance-related pay. Pay enhancements should in part depend on clear evidence of progress in pupil attainment. Targets could also include broader indicators of school success such as better pupil attendance rates, employability of school leavers or measurable impact from expanded community links.

9. We propose that new statutory arrangements for appraisal come into force from September 1999, and will set out proposals and options in a document on performance management arrangements to be issued for consultation early in 1999. We envisage that governing bodies should be responsible for ensuring that the head's performance is properly appraised each year and the outcome taken account of in the governing body's review of the headteacher's pay. However, governing bodies need access to high quality, independent advice on appraising the performance or deciding the remuneration of the head.

10. In dealing with appraisal and performance pay for headteachers, we believe that governing bodies ought to make use of a suitably trained external adviser. The adviser would be involved in appraising the head's performance and providing advice on the setting of the head's annual targets and on performance pay. LEAs would provide advice and background information on

comparative salaries to inform the governing bodies' pay decisions. It may be sensible for the assessor who monitors the operation of the school's overall performance pay policy as proposed in Chapter 3 to act also as the governing body's advisor on appraising the head.

Support for Governing Bodies

11. LEAs need to tailor their support to governing bodies effectively in line with the principle of intervention in inverse proportion to the success of the school. The new statutory Code of Practice on Local Education Authority-School Relations in Wales will set out how authorities should use their formal powers to advise on the appointment of headteachers, or to raise concerns about the performance of a head. Authorities should also consider how they can encourage the sharing of expertise across schools - for example by putting governing bodies in touch with experienced heads when they are involved in crucial but relatively infrequent decisions such as the appointment of a new head.

12. We will discuss with LEAs, Diocesan Authorities and Governors Wales the kind of support governors need in developing their role. Governors' involvement in schools is vital. We want to avoid those who volunteer as governors being discouraged by demands on their time and expertise. We will particularly want to support them through training, and by making available model policies and guidance to support the arrangements proposed in this Green Paper.

A Broader Leadership Group

13. While heads are of crucial importance, leadership in schools is often shared and studies show that this shared leadership responsibility is a characteristic of successful heads. In many schools, the members of senior management teams make a particular commitment of time and energy in helping heads give strategic direction in schools. We believe that governing bodies should have discretion to reflect this by appointing key senior staff to a new leadership pay spine subject to similar terms and conditions to those which currently apply to heads and deputies.

14. Governing bodies should have discretion over how many leadership positions to create in line with their own staffing structure and budgets. We would expect Advanced Skills Teachers to be included as leaders of teaching and learning. Secondary schools might also include members of the senior management team, heads of major departments, or those with important pastoral responsibility and the SEN co-ordinator. At primary level, the leadership group may well not go wider than the head and any deputy or Advanced Skills Teacher (AST), with possibly the heads of infant and junior departments at large schools, and the SEN co-ordinator in schools with a high proportion of pupils with special educational needs.

15. A single pay spine could cover all leadership posts, with the top points available only to heads. Governing bodies would decide a suitable pay range for each post on the basis of national guidance and advice from the head teacher. Pay progression would be based on annual performance reviews against individual targets, including those relating to pupil performance and drawing on the outcomes of the annual appraisal process. Given the prospect of higher pay it is right to expect additional commitment in return. Those on the leadership pay spine would not be covered by the restrictions on working time in the teachers' contract.

16. If introduced in Wales, we envisage that ASTs would also form part of the leadership group. The AST grade was created in 1998 to provide a career path for excellent teachers who want to remain classroom practitioners and who pass a rigorous assessment against national standards. The pay scale for ASTs extends up to £40,000 per annum, with progression subject to regular performance reviews. ASTs are expected to spend most of their time in the classroom, but also have a new contractual duty to support and advise other teachers. It is right that these functions of pedagogical innovation and leadership should be recognised by including ASTs in the leadership group.

Advanced Skills Teacher

Each AST is formally required to perform an outreach function and spread good practice. Amongst other things, ASTs:

- develop and deliver in-service training;
- demonstrate good classroom practice both in person and through ICT links to other schools and teacher training institutions;
- design and test new teaching materials;
- give masterclasses out of school hours;
- help other teachers develop teaching styles based on high expectations;

- improve continuity and progression between the primary and secondary phases.

ASTs are a particularly valuable resource for schools in need of excellent teachers to turn them round, but who experience problems in recruiting staff of the right calibre.

Career Development for Leaders

17. The evidence points strongly to the importance of heads of departments and curriculum leaders in driving improvements in teaching and learning. We believe that schools should recognise the importance of this group of people when they allocate their training budgets. Introductory leadership and management courses should be available to teachers who are taking on management responsibilities for the first time, whether or not they intend ultimately to aim for headship. Successful teachers can also gain - and contribute - valuable experience working on a part-time or seconded basis in the advisory service of an LEA.

18. We want to encourage faster promotion to headship for the most able and propose to introduce a fast-track to headship to let promising teachers qualify for headship more quickly. This would be open to any teachers who were identified in appraisal as promising candidates. It would not be confined to those on the new fast-track route proposed in Chapter 4, although we hope fast-track teachers would develop as rapidly in mid-career as in their first years in the profession.

Headship Training Programme

19. Some £15 million will be available for leadership training over the next three years in Wales. In a rapidly changing world, schools cannot stand still. Nor can heads. Training for heads should be relevant, practical and professional. We have laid the groundwork to secure high quality leadership training for teachers aspiring to headships, and for new and for experienced heads. We intend to develop this valuable early work into a national training framework for headship - with qualification, induction and extension (intermediate and advanced) stages - to ensure that all heads have access to high quality training at every stage of their careers.

20. At the heart of this framework is the National Professional Qualification for Headship (NPQH). We propose that, subject to the views of the National Assembly, the NPQH should be mandatory by 2002 as the benchmark for entry to headship. We will work to strengthen the qualification further in the light of evaluation.

21. We have set in hand work to evaluate current management training arrangements and prepare advice for Ministers early in 1999. At the Induction level, we propose to introduce a Professional Headship Induction programme to consolidate and reinforce the skills of new heads. This programme will take on board the results of the evaluation. The programme will help our newest heads make the crucial practical transition to their first headship. Serving heads should play a crucial part by providing mentoring and training as part of the programme, passing on their expertise to their new colleagues.

22. At the Extension level, arrangements are in hand to consult on options for a Leadership Programme for Serving Heads in Wales. Experienced heads often need to refresh their skills and gain new inspiration. They also have much expertise to share with their colleagues. Research suggests that heads are most effective between three and seven years into the role, suggesting that without a fresh perspective there is a risk of the pressures of the task wearing heads down. Subject to the outcome of the work currently being undertaken, we propose that every head on the Leadership Programme is paired with a senior leader from local business or industry so that they can learn from each other and develop new opportunities including secondments, sabbaticals, further links with industry, and advanced training. All of this will help heads to stay at the cutting edge of their profession.

23. Each stage of training should build on the one before and reinforce skills and experience already acquired. In the case of all three stages, successful heads should play a leading role in designing and delivering training to ensure that the focus is firmly on the practical skills of school leadership. This will ensure that the training programmes are coherent and rooted in reality.

National Professional Qualification for Headship (NPQH)

Ray Bevan, NPQH candidate, Deputy Headteacher at Ysgol Gyfun Dewi Sant/St.Davids Comprehensive School, Pembrokeshire.

"When I first heard about the NPQH qualification, I was impressed by its claims to be "rooted in school improvement" and designed to "raise standards in education by ensuring excellent leadership in our schools". It seemed too good an opportunity to be missed and also had the advantage of linking management theory to practical assessment tasks - many of which would

be based on initiatives that I would be leading within my current school."

"Following initial needs assessment, I began training for the Strategic Leadership and Management module and have since moved on to complete assessments in two further modules through the NPQH Centres in Cardiff. This has been an interesting and valuable experience. Sharing experiences with other candidates drawn from across the Primary, Secondary and Special school sectors was an important part of the NPQH experience. Our willingness to learn from each other and to try new approaches was good preparation for the assessment tasks that lay ahead."

"Having now completed a whole host of challenging activities and acquired important skills as a direct result of the NPQH, I am now in a position to evaluate their impact on my own school in terms of maintaining school improvement and enhancing the standards of teaching and learning".

"My contribution has helped improve pupils' attainment in the KS3 SATs and KS4 external examinations, including a significant reduction in the underachievement of boys. Improvements to basic literacy and numeracy levels across KS3 led to the school gaining the prestigious Basic Skills Agency Quality Mark for Secondary Schools. Other benefits for the school have included a new policy for monitoring the quality of teaching and learning; a policy for monitoring pupils' progress against baseline assessments; a whole school marking policy; new personalised Student Planners for all KS3/4 pupils and a new Merit/Reward system."

"Gaining the qualification will help prepare me for headship and allow me to acquire and demonstrate the important skills needed to fulfil such a challenging role. I am now looking forward to completing my NPQH and feel that being positive about the qualification will help me make the most of many opportunities to improve the quality of teaching and learning at my own school. The qualification is providing me with a foundation from which I can subsequently continue to develop my leadership and management abilities for the benefit of my school, its staff and most importantly its pupils."

A National College for School Leadership

24. To underline our commitment to improving the quality of school leadership, we propose that, subject to the views of the National Assembly, Wales should be associated with the establishment of a prestigious new National College for School Leadership. The college will combine high quality educational content with the best in public and private sector management. It will have close links with leading business schools. It will have a physical location commensurate with its importance, with the highest quality ICT facilities. It will also have a virtual presence on the NGfL so that all leaders and aspiring leaders can take advantage of its resources. The Government will issue a prospectus for the college early in 1999 and intend it to be in operation by September 2000.

25. The main function of the College will be to provide a prominent location for residential courses relating to the emerging headship programmes. It will also link up with a network of leadership centres which we expect to continue to deliver leadership training. Naturally, Wales could be included in this network. University links could enable the College to be an awarding body for educational academic qualifications. It could also award Associate, Fellowship or - exceptionally - Companion status to heads at different stages of development. The College will provide a focus for school leaders to meet their peers from different parts in the UK and internationally. It will provide sabbaticals for talented serving heads and lead research activity across industry and education which will be relevant to raising standards in schools. It could also offer advice on potential career paths so that heads have a clear sense of options. Prior to the establishment of the College, we propose that headteachers should be included in the existing programme of European exchanges in Wales, and on investment and trade missions. This was originally suggested in *BEST* and the initial pilot has been successful. In addition, we shall continue to encourage the introduction of Practitioner Fellows linked to Welsh higher education institutions, for teachers presently outside the formal leadership cadre.

Headteacher Participation on Welsh Office Trade Mission

'Building Excellent Schools Together' set out a range of measures for the professional development of teachers, including the involvement of headteachers in overseas trade missions. In October 1998 David Eynon, Headteacher of St Cenydd School, Caerphilly, went to New South Wales (NSW) as part of a trade mission led by Welsh Office Minister, Peter Hain.

One of the mission's principal themes was the rapid development of economic, scientific and technological links between Wales and NSW. Links in the education sector were celebrated by the launch of 'The Common Good' project by Peter Hain and his NSW counterpart, John Aquilina. David Eynon represented Welsh Schools participating in a project which links them with schools in NSW using information communication technology, and focusing on issues associated with citizenship.

David Eynon went on to visit a number of 'excellent' schools in Sydney and in Bathurst. He saw much good practice and

shared and compared many ideas and experiences. NSW teachers' enthusiasm for working on collaborative projects with their Welsh colleagues was very apparent and contacts made since David's return have showed this to be mutual. Some ambitious joint-projects involving e-mail and video-conferencing between groups of teachers and students are already planned.

The visit enabled David to see a trade mission at work, gaining greater understanding of how successful, progressive trading partnerships are created. He saw abundant evidence that in NSW, just as in Wales, future growth and prosperity are inextricably linked with the improvement in standards in education and training and the development of partnerships in the crusade for building excellent schools together.

Career Paths for Heads

26. Some heads will choose to move to a more challenging headship role in a different school, perhaps one in need of rapid improvement. Our pay proposals are designed to reward those who take on such challenges. We are also keen to see other opportunities develop, particularly at primary level. These might entail joint headships in the case of small schools which could make high quality leadership skills more widely available, and offer generally new career paths for those talented primary teachers who may have reached headship relatively early in their career.

27. For experienced heads who want different challenges we will encourage them to use their skills elsewhere in education. There are well-established routes between headship and advisory or inspectorial work in LEAs. We believe there is a strong case, given the newly defined role of LEAs, for chief education officers to be recruited from among headteachers and for advisers and inspectors to be drawn more widely from successful teachers on a part-time or seconded basis. We will ensure that the new National College for School Leadership links up with innovative LEAs and the Society of Education Officers in Wales to develop training programmes to prepare heads for leadership in LEAs, and likewise to develop the skills of senior LEA officials.

28. Not all those who take on a leadership role will want to continue in that role until retirement age. Some may seek a less pressurised role within teaching. New stepping down arrangements now give flexibility for heads and teachers with responsibility to change jobs towards the end of their careers while protecting their pension entitlements. We will also work with the relevant unions and LEAs to develop guidelines for counselling to back up these arrangements and show how heads and senior teachers can be helped in practical ways to adapt to a different role.

29. Some heads may be struggling to the extent that training is unlikely to help, or has failed to do so. In some cases there may be no alternative to introducing competency procedures. We are very clear that weak leadership must be tackled. Monitoring of low and under-performing schools will be a priority for LEAs and one of the crucial elements of Education Strategic Plans. LEAs will, therefore, be particularly well placed to identify weak leadership where it exists. They will be able to harness funding made available through the GEST programme to target training aimed at securing a step change in performance. LEAs are also likely to be instrumental in securing changes that cannot be achieved by training alone.

Consultation Points:

- Do you agree that the new leadership group should be extended to cover school leaders other than heads and deputies - and to include ASTs?
  - Should all members of the leadership group be covered by common arrangements for pay and conditions?
  - What are the factors that should influence the development of policy on a fast-track route to headship?
  - How can the NPQH be made more flexible and accessible?
  - What should be the main priorities for the new National College for School Leadership? How might Welsh HE institutions best support the work of the College and teachers outside the formal leadership group?
  - How best can existing European and international links be developed in the interests of leadership training in Wales?
  - What remit should be given to GTCW to develop a well grounded approach to leadership in professional practice?
-

on this site.

Chapter 4:

Better Skills

The Government has set a demanding agenda for high standards implicit in the objectives and targets set through *BEST* and *LIFE*. We are committed to giving teachers the training and support they need to do their jobs well and to progress in their careers. We propose further changes to make initial teacher training more flexible and more rigorous and to ensure that all newly qualified teachers have the skills they need. We believe that every teacher has a duty to keep their skills and subject knowledge up to date and a right to high quality professional development throughout their careers. Training for classroom assistants should be strengthened.

Key proposals are:

For future teachers

- new tests for all trainee teachers to guarantee competence in numeracy, literacy and ICT;
- new pre-course provision for teacher trainees;
- review of the procedures for awarding Qualified Teacher Status;
- new induction arrangements for teachers;
- a network of Mentor schools to spread good and innovative practice in school-led teacher training;
- more flexible courses for initial teacher training;
- a boost to employment-based routes into teaching;
- a new fast-track scheme to attract able graduates and move outstanding teachers quickly through the profession.

For existing teachers

- a contractual obligation for all teachers to keep their skills up-to-date;
- a new focus on professional development bringing together all-Wales, schools and individual priorities;
- a national Code of Practice for training providers and a new inspection programme to ensure that training gives value for money and delivers results;
- sustained attention to the needs of Welsh medium and bilingual education;
- more training during out of school hours to minimise disruption to children's education;
- a review of the training arrangements for supply teachers;
- continued emphasis on equipping teachers with ICT skills;
- a new programme of scholarships and international development opportunities.

For other staff

- use of NVQs to improve the quality of training of teaching assistants;
- easier ways for teaching assistants to move on to train as teachers.

A Career of Learning

1. We propose that professional standards should provide a framework for individual teachers to plan their professional development throughout their careers. The key milestones will be:

- the standards required for successful completion of training (Qualified Teacher Status);
- the standards required by newly qualified teachers for entry to the profession (Induction), on which we shall shortly be consulting;
- the new standards for the proposed performance threshold assessment;
- the standards for Advanced Skills Teachers;
- the standards for headship.

2. Taken together these standards will let teachers see from the start of their career how each step in their training and development fits together.

Initial Teacher Training

3. We intend to build on the important reforms we have introduced to make initial teacher training still more comprehensive and rigorous. Institutions are already offering high quality training which provides new teachers with the best possible start. However, we believe that further change is needed to ensure that all new teachers start their careers having mastered the knowledge and skills they need and that they are equipped for working in the distinctive cultural and linguistic environment in Wales.

Better Quality

4. We have already put in place new national standards which all trainees must meet in order to qualify as teachers. A new national curriculum for initial teacher training specifies the content in the core subjects of English, Welsh, mathematics, science, and in the use of ICT in all subject teaching. All courses must implement these changes in full by September 1999.

5. We believe that every new teacher must demonstrate a thorough grounding in literacy, numeracy and ICT skills. We therefore propose to introduce skills tests which trainees would have to pass before they could be awarded Qualified Teacher Status (QTS). The tests would be set and examined nationally and could be taken before, during or after training. We propose to pilot a numeracy test from the summer of 1999 for introduction as a national requirement for all those qualifying from summer 2000. Tests in literacy (including Welsh as appropriate) and ICT will be piloted from summer 2000 for national introduction from summer 2001.

6. Students should get every help to meet the standards schools need. Some training providers offer extra opportunities for trainees to improve their subject knowledge before the course starts. We propose to review existing practice on pre-course and in-course study and encourage the development of new provision which might then be offered nationally.

7. OHMCI inspects initial teacher training providers. The HEFCW has the power to withdraw accreditation if inspection shows that a provider's training and assessment arrangements do not meet statutory requirements. This has been a powerful lever on the quality of provision but does not ensure that each individual trainee merits the award of QTS. We want QTS standards to be specific and consistent across the country, both at higher education institutions and their partner schools. We will consult on ways of strengthening the assessment of individual trainees for QTS. One option we intend to consider would be for the HEFCW to accredit all external examiners of courses of initial teacher training, taking into account the respective roles of HE institutions and the HE Quality Assurance Agency.

Recognising the Contribution of Schools

8. Many schools contribute to initial teacher training, whether as partner schools with higher education institutions or by training entrants on employment-based routes. This is a valuable investment in the new generation of teachers. We intend to review funding arrangements to ensure that they recognise the role of schools as equal partners. In particular, we will consult on the case for funding the higher education/school partnership direct rather than channelling funding for partner schools through higher education institutions (without prejudice to the basic critical mass within initial teacher training institutions themselves).

9. We want to encourage good and innovative practice in school-based initial teacher training. We therefore intend to establish a network of high quality Mentor schools, with additional investment in ICT to allow them to give direct on-line advice to

trainees, to provide mentor training and to disseminate best practice to other schools and to higher education institutions. These schools could also develop a research capability, developing good practice on induction and in-service training.

Extending Flexibility

10. Training routes should be diverse and flexible so that training can be matched to the needs and circumstances of all those with the potential to succeed as teachers. It is essential that teaching attracts high quality candidates from every section of society, bringing strengths and qualities which ensure that teaching is a vibrant and diverse profession. We are already seeing a move away from undergraduate study of education (through the Bachelor of Education degree course) to more postgraduate training. For postgraduate training we propose to provide funding to HE Credit Initiative in Wales (HECIW) for the development of new modular courses within the HECIW framework, structured in shorter segments and with flexible start and end points. These should be attractive to a wide range of applicants - particularly career changers and re-entrants, who may want to train over a longer period and/or while they remain in their existing job.

11. When the new modules are available, we will ask higher education institutions in Wales to look at ways of integrating teacher training modules into their undergraduate degrees so that students can gain experience and recognition by working as paid associates in a school while taking the relevant modules of the teaching course. A maths student, for example, could opt to take some teacher training modules during his or her first degree course and so gain accreditation towards the post-graduate teaching qualification. Such approaches would break down the barriers between undergraduate and postgraduate training. Some institutions may also want to consider whether their existing undergraduate provision might be reshaped to help qualified teaching assistants who wish to move onto training to become qualified teachers. HEFCW will be invited to carry this forward with HE institutions in Wales.

12. Graduates and undergraduates could act as part-time teaching associates for which they might be paid as teaching assistants. This would give teachers more adult support and at the same time offer access to the latest developments in subject areas, and enable students to find out whether teaching was for them. We shall look to HEFCW and HE institutions to take this forward for Wales.

13. We are determined that employment-based routes into teaching should be recognised as providing high quality preparation for entry into the profession, open to those who may not be able to pursue a more traditional teacher training course. We recently announced new incentives to schools to accept trainees on these routes and we will encourage the further expansion of such provision. In particular, we want to pilot the possibility of funding students direct, rather than the course providers, so that individual students can put together the elements of training in the way that best suits them, within the rigorous arrangements we have set in place for approving individual training programmes.

A National Fast-Track Scheme

14. Teaching should be a career which attracts a greater share of the most talented and offers rapid advancement to teachers of exceptional ability. We propose, therefore, to create a new fast-track scheme which will offer extra training and support to the most promising trainees after the completion of initial teacher training, to enable them to reach the performance threshold more rapidly (see paragraphs 28 and 29 about training for the fast-track). In return, fast-track entrants would be asked to accept supplementary contracts which entailed a longer working year and greater mobility. They might be expected to commit themselves to a further 4-6 weeks contracted time a year. They could also be expected to be more mobile than most teachers, to allow them to be deployed in particular schools - those in difficulties for example - which were in urgent need of excellent staff. The fast track would be open both to recruits to initial teacher training and to excellent serving teachers below the threshold.

15. The purpose of the scheme would be to attract top quality teachers. This does not mean just academic high-flyers. The scheme would seek to identify those who combine academic ability and high level of subject knowledge with communication skills and the ability to inspire. We envisage two possible ways of entering the scheme:

- through a national graduate recruitment scheme; and
- through application by, or nomination of, teachers showing exceptional talent in training or in the early years of teaching.

16. The recruitment process itself would be based on stringent criteria. In the longer term up to 5 per cent of teachers might be on the fast-track. We will consult teachers' employers and others on arrangements for the new scheme early in 1999 with a view to piloting some aspects from September 1999.

Support for New Teachers

17. Professional development starts when a new teacher first enters school. We will be consulting shortly on the proposal that a statutory induction year should be introduced for those coming new to teaching. The starting point for the induction would be the Career Entry Profile (CEP) which identifies the strengths of each newly trained teacher and his or her priorities for further professional development. We are currently consulting on the format of the CEP which has been in use voluntarily in Wales since summer 1998.

Career and Professional Development

18. A clear and continuing commitment to professional development throughout a career should be at the heart of teachers' professionalism. We intend to set out a clear framework for professional development which brings together all-Wales, schools and individual training priorities to help all teachers to raise standards in the classroom and to progress within the new career structure. We wish to encourage teachers to gain experience of different schools including through exchange, attachments and utilising ICT links

19. There will be a significant expansion in the GEST programme over the next 3 years. Overall expenditure will amount to some £130 million over the period. The New Opportunities Fund will also provide £230m across the UK (over £12m in Wales) to ensure teachers become confident in the use of ICT in subject teaching. The nation - as well as schools and teachers - needs to see a real return on that investment.

A New Training Framework

20. To formalise the importance of career and professional development we propose that teachers' contracts of employment should include an obligation to keep their skills up-to-date. We would expect this to be reflected in the personal and career development targets for teachers which are agreed as part of the annual appraisal process. There are three distinct, and equally important, elements to be taken into account:

- **national** ie all-Wales training priorities focused on particular needs which have been identified e.g. literacy, numeracy, ICT, headship training, special education;
- **schools** priorities emerging from school development planning to help schools reach their own targets and implement their post-inspection action plans in close dialogue with OHMCI;
- **individual** development needs of teachers identified through annual appraisal.

21. We will review existing funding mechanisms to ensure the right balance between sustained focus on national and related local priorities, and flexibility to match schools and individual needs. There may be a case for establishing still more clearly the role of GEST as the all-Wales fund to support professional development and school improvement in key targeted areas.

22. As the new professional body for teachers, the GTCW will clearly have a key interest in teaching quality and in professional development. Once the GTCW is fully established, we would expect the Council to consider how the proposals in this paper might be reflected in the Code of Practice it will issue to lay down standards of professional conduct and practice expected of registered teachers. The Council may wish to consider whether there is a professional duty for teachers to keep their skills up to date which would underpin the new contractual obligations. It may also want to consider how teachers' achievements against the new career framework might be recorded on the new national register of teachers.

The General Teaching Council for Wales will be the new statutory professional body for teachers. It will play a central role in raising standards and in restoring the morale of the teaching profession.

Teachers will make up a majority of the Council's members, which will also include people appointed by major representative bodies in education and by the National Assembly.

The GTCW will:

- prepare a Code of Practice laying down standards of professional conduct and practice expected of registered teachers;
- maintain a register of qualified teachers, and teachers in maintained schools will be required to register, paying a modest annual fee;

- have powers to strike a teacher off its register on the grounds of unacceptable professional conduct or serious professional incompetence; and will advise the National Assembly on child protection issues;
- hear any appeals against decisions by LEAs that a newly qualified teacher had failed to pass their induction year;
- advise the National Assembly and others on a wide range of teaching issues: recruitment and supply; training and induction; professional development and conduct. The GTCW will have a major role to play in advising on teacher training and the National Assembly will be required to consult the GTCW on any future change in standards required for entry to the profession.

The GTCW be an authoritative professional voice. It will give teachers the opportunity to regulate their own profession and influence the way it develops. The Council will be established during the year 2000.

Monitoring Quality

23. We believe that new quality assurance arrangements are needed so that schools and teachers can be confident that training time and money are invested in good quality provision. We will consult on a new national Code of Practice for all major providers of publicly funded training. It would, for example, require providers to reflect up-to-date research and inspection evidence, to link provision directly to the proposed new career structure, and to include mechanisms for monitoring and evaluating the impact on pupil performance.

24. The Teaching and Higher Education Act 1998 gives OHMCI a new statutory right to inspect and report on any in-service training provided for school teachers from public funds. We intend to ask OHMCI to continue to inspect such training and advise on quality, best value and dissemination of best practice. Teachers' views on the provision available should inform OHMCI's assessments.

Supply Teacher Training

25. Schools with high turnover of staff and problems in filling vacancies rely significantly on supply teachers. They need to be able to support pupils' learning and maintain school standards. It is essential - and long overdue - that the training given to supply teachers is of the same high standard as for other serving teachers. We therefore intend to review the existing arrangements for the training, performance management and employment of supply teachers to ensure that they have the skills and knowledge we expect of all teachers in the modernised profession. We will discuss these issues with governing body representatives, LEAs and the private companies that provide supply teachers and take action where we believe it is needed for Wales.

Professional Commitment

26. We are concerned that a high proportion of in-service training currently takes place within school time, disrupting children's education and undermining school performance. We want to reduce this and see supply cover kept to a minimum. We do not propose to increase the five non-teaching days already provided for each year in the classroom teachers' contract - but we want to see these used to minimise the need for training in the school year. Where teachers are expected to take training courses outside directed time, they should be paid for doing so. National pay arrangements already allow for this. However, teachers should also see it as part of their professional responsibilities to keep their skills up to date and develop their own effectiveness by being ready to undertake a significant amount of training outside school time - as many already do.

27. Many teachers also make a significant investment in their own personal development, for example by taking MA or doctoral degrees. Within the new career structure, we would expect to see all teachers taking a greater responsibility for their personal development in this way, particularly once they are above the performance threshold. Publicly subsidised Individual Learning Accounts will start to become available from Training and Enterprise Councils in Wales from April 1999 in advance of the launch of the National ILA Framework in April 2000. School staff, like all those in employment, will be able to take advantage of ILAs.

Training for the Fast-Track

28. Teachers on the fast-track would be required to undergo a more intensive programme of personal development than other teachers, beginning with a "booster" programme during the summer holiday before they start their fast track post. This would focus on teaching excellence and leadership skills and include some experience of business such as, for example, a two week management placement in the private sector. Fast-track teachers would be expected to do similar work placements or training in following years and might be supported to work towards further professional and/or academic qualifications.

29. Teachers on the fast-track would be expected to change jobs relatively frequently in the early years of their career, to ensure they gained wide and varied experience. If their performance merited it, they would be expected to reach the performance threshold more rapidly than most, perhaps in five years. The scheme would be flexible enough to let teachers take time out for domestic reasons, and ensure that mobility was compatible with individual circumstances.

ICT Training

30. Training can be particularly potent when delivered directly by ICT to the school. The Government is making a major investment in training and equipment, as well as setting up the infrastructure of the National Grid for Learning and developing the VTC Cymru. We are now building up an electronically accessible library of resources, such as bilingual materials commissioned by ACCAC and practical tools like best practice advice, schemes of work and lesson plans for teachers to access and customise. We will be encouraging the development of interactive ICT-based networks to let teachers share teaching materials and to exchange professional information.

31. The £12 million funding from the New Opportunities Fund for teacher training in Wales is intended to let every teacher reach the ICT standard set out in the National Curriculum for initial teacher training. Once this baseline is established, we will want to consider how teachers can build on this foundation in the light of other standards such as the ICT skills test for trainee teachers. We want to train teachers not only to be able to use ICT for teaching, but also to understand how to use it most effectively. Links between HE institutions and schools can play an important part. For example the University of Wales, Bangor has funded ICT equipment in each of its partner schools and linked them to the Internet.

All Wales - Multimedia Portables for Teachers

The Welsh Office Multimedia & Portables Initiative (WOMPI) indicated some of the benefits that could be achieved from the effective use of ICT. In order to build on these, and to explore ways of using ICT to improve standards of literacy at Key Stage 2, the Welsh Office is now supporting a project which has provided 110 teachers across Wales with multimedia portable computers, digital cameras, software and internet services in order to identify ways of:

- increasing the confidence and competence with ICT of teachers at key stage 2 (KS2);
- developing the professional networking of teachers;
- increasing teacher use of ICT equipment and resources in the classroom; and
- improving pupil attainment in the area of KS2 literacy through the use of ICT.

The project is being managed on behalf of the Welsh Office by BECTA (the British Educational Communications and Technology Agency) with the support of field officers based at the University of Bangor.

External Development

32. As in other professions, we believe that experienced and excellent teachers should have opportunities to undertake development or research work to extend and enhance their performance. Following meetings between the Welsh Office and the research community in Wales, arrangements are being made to disseminate reports on the successful and practical efforts made by teachers in Wales to improve school performance. We intend to review the existing opportunities for study leave, sabbaticals and teacher researchers with a view to establishing from 2000 a new national programme of teacher scholarships. These would be open to teachers at all levels in the new structure for the profession and the outcomes of scholarship programmes would be disseminated widely.

33. The Government is encouraging greater business involvement in schools through new arrangements for tax relief announced in November 1998. Teacher placements in business have two-way benefits in improving awareness in industry of what is happening in education, and giving teachers valuable outside experience and better awareness of the needs of industry and commerce. There is already much good practice in Wales with over 10% of teachers involved annually in structured placements. In addition, initiatives such as Business in the Community's Headteacher and Management Development Programme, offer opportunities for links with partners from the local business community to address specific management issues. We will continue to increase the range of placement opportunities offered to teachers, and young trainee teachers.

Teacher placement

Sue Daintith, teacher at a large inner city comprehensive school in South Wales.

Sue spent a week at Orb Electrical Steels Ltd in Newport as part of the teacher placement into business programme. Her objective for the week was linked to the school's delivery of GNVQ in Information Technology. One of the modules requires study of an industrial IT system and Sue decided to see for herself how such a system operated, and what use was made of it, so that she could use the information and materials gathered to influence her own teaching of the subject. She feels she is now better able to answer pupils' questions related to industry and business studies. The placement has also resulted in other Departments in the school arranging similar experiences for their staff.

- *"The time was invaluable as I was able to return to the GNVQ syllabus and the school a far more confident and competent individual."*
- *"I realised how easy it was to have tunnel vision as a teacher. The world does not begin and end with the school bell - my visit taught me otherwise. As educationalists we have a duty to prepare students for the world which is changing; we cannot afford to be left behind."*

*Source: BBC Wales
"Working It Out" series*

Business In The Community (BITC) Headteacher and Management Development Programme

- Dr David Stokes, Headteacher of Dwr-y-Felin School in Neath was linked with Ray Phelps, Area Manager at the Midland Bank in Swansea, as part of the BITC programme. The aim is to enable headteachers in Wales to work with a senior executive from the local business community to improve management skills.
- David Stokes - *"I believe it has been a very positive experience both for myself and the school. In many ways our working days are remarkably similar - we are both dealing with money and with staff - but I find it very useful to be able to pick up the phone and discuss problems with someone from an entirely different field. It is still early days, but I believe we've achieved a lot in that time despite the fact that life is hectic for both of us."*
- Ray Phelps - *"This has helped to give me a wider vision. It has made me realise we share many similar problems of resourcing, staff interruptions and so on. The opportunity to become acquainted with different working environments, discuss and debate issues is invaluable."*

Idem

34. Schools are increasingly part of a wider international community. To create a world class education service in Wales, we will need many more teachers with direct experience of other education systems. The ICT revolution is opening up communication between schools across the globe and teachers need clear opportunities to contribute to and learn from other school systems. We intend to review the existing, limited teacher exchange activities and to establish from 2000 a new programme of international development opportunities for teachers and heads, encompassing study visits, exchanges, and short and long-term placements overseas. These will be linked to our national training priorities and to the career development of individual teachers.

Teaching Assistants

35. Training for teaching assistants is patchy. We propose to work with Local Education Authorities and the relevant agencies to develop an overall training framework, based on National Vocational Qualifications, which would clarify how the various types of training and qualifications fit together. We do not wish to constrain the variety of use of teaching assistants but we do want them all to have good quality training opportunities. A better structured and more widely understood framework of qualifications will lead to an improved career structure and better prospects in the profession.

36. Nursery nurses play a particularly valuable role in the education of young people, often working with the teacher in a nursery class. Work is well underway on a new qualifications framework for early years education, childcare and playwork, led by the National Training Organisations and ACCAC. For teaching assistants more generally, it may be sensible to work towards a modular approach with a core set of competences and specialist modules for those working in specific areas such as literacy or numeracy, or supporting pupils with special educational needs.

37. We want to make it easier for teaching assistants to become qualified teachers in Welsh or English medium settings. The

more flexible employment-based routes proposed above in paragraphs 10 onwards will help, and we expect credit to be given for the experience teaching assistants already have. We will provide funding to take this further forward in the light of this Green Paper.

Consultation Points

- Do our proposals for a national strategy for professional development offer the necessary focus and flexibility for meeting national and local needs in both Welsh and English medium settings?
  - How might existing funding mechanisms be revised to support this strategy?
  - What are the particular training needs of supply teachers and how should these be met?
  - How can Partnership Schools best promote effective initial training and professional development? Should we be seeking to establish recognised Mentor partnerships in support of all teacher training and development in Wales?
  - How should teachers' professional development achievements be recognised? Is there a case for wider national accreditation of achievements and the accreditation of providers in key priority areas?
  - What particular role might the GTCW play in due course in relation to the professional development of those in the profession?
  - How can initial teacher training institutions, and Welsh HE institutions generally, help to extend flexibility in promoting recruitment to teaching in Wales? What more can initial teacher training institutions do to promote Wales as an excellent place to train and work as a teacher?
  - How might schools best respond to the challenge of becoming a Mentor school working in partnership with an HE institution?
  - Are there other ways in which initial teacher training can be made more accessible and attractive to potential trainees from a range of backgrounds, not least to support the development of learning through Welsh?
  - How can candidates for the fast-track scheme best be identified in Wales, whether for recruitment to undergraduate courses or among teachers in their early years in the profession?
  - How can career management be assured for fast-track teachers, given that teacher employment is spread across individual governing bodies and LEAs?
  - How can appropriate and fair numbers of recruits be secured for the fast-track for both Welsh and English medium settings?
  - What extra obligations should fast-track teachers expect to take on in return for the extra support they will get?
  - What range of NVQs would be appropriate for training teaching assistants?
-
-

Chapter 5:

Better Support and New Possibilities

Teaching and learning - and progress towards meeting *BEST* and *LIFE* objectives and targets - can be strengthened by using the full potential of teaching assistants and school support staff. All staff should be fully integrated into the school's activities - enhancing their own role and giving teachers support. Information and Communications Technology can open up new ways of learning as well as streamlining school administration and helping cut down bureaucratic burdens. Teachers should have working conditions comparable to other professions.

Key proposals are:

- spreading good and innovative practice in the use of teaching assistants;
- better performance management of classroom assistants and support staff helped by initiatives such as *Investors in People*;
- more efficient administrative and technical support in schools;
- a further drive to reduce unnecessary bureaucratic burden on teachers;
- developing the potential of ICT to improve teaching and learning.

1. Everyone benefits if the various aspects of schools' work are carried out by those best placed to deal with them. Many schools have found effective new ways of operating by rethinking school management, making better use of other adults in the classroom or sharing or buying in services.

2. We want to take steps to help schools work more efficiently. Our aim is to free teachers to teach and develop their skills. Better support in the classroom will let teachers concentrate their time where it will add most value to pupils' education. Over time, we expect schools to become increasingly flexible about the way they use resources, using effective combinations of teachers, support staff and ICT.

Qualified Teaching Assistants

3. Teaching assistants are playing an increasingly important role in schools on tasks such as literacy support and helping pupils with special educational needs. We want that contribution to be fully acknowledged. The number of teaching assistants has grown in the last five years. This growth has not, by and large, been matched by opportunities for training and development. There has been little analysis of how teachers can use people working alongside them most effectively. OHMCI evaluation shows how significant an impact teaching assistants can have, for example on standards of literacy, when they have a clearly defined role in the classroom. We need to plan for every teaching assistant to have a clear role, good training and real opportunities for career development. There might also be a case for introducing a scheme to concert extra assistants and support in schools facing especially difficult challenges. Views on this would be welcome.

4. Assistants can provide an important resource for teachers to use in their developing role as managers of learning, and open up new possibilities because of the improved adult:pupil ratio their presence secures. We will produce guidance on the use of teaching assistants based on existing good and innovative practice. This should help heads and the teachers who manage teaching assistants on a day-to-day basis.

5. In most cases, pay and conditions for teaching assistants, including nursery nurses, are determined by schools after discussion with LEAs based on a system of job evaluation. Where schools are the direct employer, they are free themselves to negotiate contracts and salaries for individual jobs. In either case, it is right that schools should have flexibility to tailor assistants' posts to their own needs. We will discuss with LEAs and other relevant parties how arrangements for job evaluation can accommodate the range of assistants' functions. Assistants' pay should reflect their duties and responsibilities, and teaching assistants should have the same entitlement to induction and performance management as teachers or any other staff. We will encourage employers to develop more systematic performance management arrangements.

6. As suggested in Chapter 4, graduates and undergraduates could act as part-time teaching associates for which they might be paid as teaching assistants. This would provide additional adult support to teachers and access to the latest developments in key school subjects. It could provide course credits towards graduate or postgraduate degrees, work experience for the students and give them a taster of teaching as a career.

New Deal Assistants

7. We have announced details of a scheme whereby schools can make use of the New Deal arrangements to take on teaching assistants. New Deal participants could provide help to teachers with tasks such as preparing for lessons; giving pupils individual attention; helping with literacy skills or clearing up. They could also fulfil other roles in schools, not necessarily in the classroom. Where appropriate, some New Deal participants might wish to progress to become qualified teaching assistants or, indeed, fully qualified teachers. The decision whether to make use of the New Deal is a matter for each governing body. There is no intention that New Deal clients should displace or replace other school employees, particularly where jobs require specialist training or skills.

Whole School Planning

8. We will continue to encourage schools to become Investors in People which is an important way of helping them to address the training and development needs of all staff. Schools are more likely to succeed when every member of staff, regardless of their role, understands what the school is seeking to achieve and what they can do to contribute. Each person should have a clear plan for training and development and be involved in the development of school policies. This has a number of practical implications, including, for example, seeking ways to enable teaching assistants, including those who are part-time, to be involved in the school's training days; and looking imaginatively at ways of developing the role of clerical administrative staff, caretakers, technicians and other support staff so that the whole school community works together to raise standards and meet school targets and the all-Wales targets set out in *BEST*. Work on this will be helped by the new category of governor for support staff, which will come into effect with the restructuring of governing bodies on 1 September 1999.

Volunteers and External Links

9. Many people offer support to schools on a temporary or voluntary basis. The most obvious are the 24,000 school governors in Wales who give a great deal of time and energy to carry out their statutory responsibilities and often make a contribution far beyond those duties. Volunteers include parents and others prepared to listen to children reading. There is enormously valuable help available likewise from local libraries and librarians. Partners from business act as mentors to heads, staff or pupils, provide work placements or simply provide additional expertise. Good schools value these community resources, use them, manage them well and link them to the school's development plan. The Giving Age agenda set by the Prime Minister aims to raise the quality and increase the quantity of voluntary and community action, by encouraging people to give something back to their communities. Schools are well placed to build on existing involvement of volunteers to contribute to this agenda.

School Management and Administration

10. Good schools ensure that they make full use of the skills of all their staff, and think carefully about using outside professionals in areas such as administration, finance, ICT, technical support and pupil welfare. This is usually a far more efficient and cost-effective way of handling non-teaching matters than by adding to the duties of teaching staff. Schools which do not have sufficient work of this kind to have support of their own may want to consider grouping together to share support or to buy in services. Some, for example, buy in the maintenance and renewal of their ICT system under contract.

11. Teachers, LEAs and the private sector are also finding ways of helping schools streamline their administrative systems and make effective use of ICT. The sorts of burdens on teachers which can be eliminated in this way include collecting money, bulk photocopying, copy typing, standard letters, attendance analysis, copying out lists or acting as an IT technician.

A Low-Bureaucracy School in 2002

It is September 2002. At "Lower Burden School":

- all staff are trained in ICT and have ready access to a computer networked into the school management database and the National Grid for Learning;
- a trained administrative assistant ensures that the management information system is kept up to date so that data returns can be done at the push of a button, produces statistical reports to help the head teacher and governing body

set targets, prepares the factual content of pupil reports, which are then e-mailed to the relevant teachers for completion, and generates school timetables using specialist planning software;

- the head teacher has direct access to guidance and statistics on the internet. Model school policies can be downloaded onto the school's Intranet and tailored as necessary;
- teachers record pupil attendance and performance by inputting the data once only into the school's management information system. When a pupil transfers to another school, their electronic record is made available immediately to the new school via e-mail.

These are extracts from an initial description developed at a seminar of teachers and private sector experts. The description is available for comment on the National Grid for Learning: <http://www.ngfl.gov.uk>, and will be developed further on the basis of good practice from the demonstration project schools.

12. The Department is reviewing its own practices to reduce bureaucratic burdens on schools and communicate with them more effectively. For example WOED is developing a system of common formats for different sorts of correspondence with schools and LEAs so that it is always clear who it is for, what needs to be done and what its status is. The style of the Department's documents seeks to indicate quickly which are for consultation, which offer guidance on legal requirements and which concern dissemination of good practice. Work is in hand to increase the use of electronic communication, to complement the 'wired-up' approach to be applied for the National Assembly itself.

The Impact of Information and Communications Technology (ICT)

13. As Chapter One makes clear, the benefits to schools of ICT go well beyond administration. Until recently, the application of ICT has been patchy, with some schools in Wales already making good use of new technology but others only just coming to grips with the potential of ICT. The Government wants every school to be able to grasp the new opportunities. By early in the new century ICT will transform every school's administrative systems and its links with the outside world and, above all, its teaching and learning. All children must be familiar with and competent to use the hardware and software and develop the skills they will need for their future life. We invested an additional £3 million in 1998-99 and will invest at least a similar sum in each of the next 3 years on extending the National Grid in Wales and bringing new technologies into schools. Alongside a greater level of connectivity, we are also expanding the range of advice and guidance that is available to teachers via the National Grid. In Wales we expect the VTC Cymru to provide a focus for professional debate and the sharing of good practice.

14. This will form just part of the investment of over £700m expenditure on ICT for UK schools announced by the Prime Minister in November 1998. It will form an integrated programme with the £230m already available under the National Lottery for teacher and librarian training. This investment, one of the largest committed by any Government in the world, will fund an integrated strategy called 'Open for Learning, Open for Business'. The Prime Minister challenged all stakeholders in the use of ICT in schools to respond to that challenge, urging:

- **teachers** to use this investment in technology to raise standards and to take advantage of the training programme when it starts next year;
- **Local Education Authorities** to develop local plans;
- **business** to innovate and develop products that will support teachers;
- **pupils and other learners** to use the Grid both as a learning resource and to improve their ICT skills.

National Grid for Learning

The Government has adopted the following targets for the National Grid for Learning:

- By 1998 the Government will have started implementing the Grid - target met;
- By 2000 all Newly Qualified Teachers will be ICT-literate to mandatory standards to receive the award of Qualified Teacher Status - target in place;
- By 2002 serving teachers should feel confident and be competent to teach using ICT within the curriculum;
- By 2002 all schools, colleges, universities and libraries and as many community centres as possible should be

connected to the Grid, enabling 75% of teachers and 50% of pupils and students to use their own e-mail addresses by then;

- By 2002 most school leavers should have a good understanding of ICT, based firmly on the standards prescribed in the curricula operating in the various parts of the UK, and there should be measures in place for assessing the level of school leavers' competence in ICT;
- By 2002 the UK should be a centre for excellence in the development of networked software content for education and lifelong learning, and a world leader in the export of learning services;
- From 2002 general administrative communications to schools by the UK Education Departments, OHMCI/OFSTED and non-departmental public bodies, and the collection of data from schools, should cease to be paper-based.

The development of the National Grid for Learning will ensure that teachers in Wales have a wider range of education materials at their disposal than ever before, along with the latest ICT to enable them to access those materials. Good progress is being made across Wales in establishing the architecture of the Grid. The challenge that now faces every teacher is that of integrating the technology into their teaching so as to have the biggest impact on pupils' learning. The ICT training for teachers supported through the New Opportunities Fund will have an important part to play in highlighting possible new approaches. A number of pilot projects in Wales are also exploring new ways of harnessing the technology alongside the professional skills of teachers.

New Possibilities for Teaching and Learning

15. Innovative schools are already showing how their work can be transformed by new combinations of teachers and other staff using the potential of ICT. For example:

- schools are using technology and more flexible staffing to vary group sizes, to provide additional support for particular groups of pupils who need it and to enhance the quality of lessons. Research indicates that ICT, used well, can help motivate children as well as greatly extend the range of materials available to teachers and pupils.
- a combination of Advanced Skills Teacher, other teachers, support staff and ICT can strengthen teaching in particular subjects.

Vale Of Glamorgan - Setting Targets To Raise Standards

5 LEAs in Wales have been using the networking capability offered by the National Grid for Learning to evaluate the effectiveness of different approaches to the teaching of numeracy and the use of reliable performance data in supporting school improvement. The project is managed by the Vale of Glamorgan with project partners Swansea, Newport, Merthyr Tydfil and Pembrokeshire LEAs and support from the University of Swansea, RM, ICL, SIMS and Longmon Logotron. It aims to develop and trial:

- pupil-based approaches to target setting;
- the structures, systems, software and connectivity needed for the collection of pupil-level performance data;
- the use of these data to identify key factors in school improvement; and
- different ways of presenting data analyses so that they can be used most effectively by teachers, head teachers, governors etc.

With a particular focus on the teaching of mathematics, the project is designed to assess the effectiveness of different teaching approaches. It will compare whole-school interactive teaching, structured approaches to the teaching of problem solving, adult support in the classroom, parental education and the use of ICT. The project is expected to run over two years, with the first year (1998) having been devoted to the collection and analysis of performance data at level 5A*- C . Early indications are that the analysis of pupil level data is providing a reliable basis for estimating whole-school performance and that the provision of reliable data - supported with relevant in-service training - will make a significant contribution to school improvement.

- Business people or university researchers could agree to be contacted electronically when pupils were undertaking research in a particular area, acting as friends and supporters of a school without ever setting foot in it.

Flintshire - Literacy

This innovative project explores the use of ICT to improve teaching and learning and raise the standard of literacy amongst pupils in the sixteen primary and secondary schools involved. Pupils are empowered, through the application of networking technology, in working collaboratively and generating material made available on a Web site for a wide range of audiences including pupils, teachers, parents and local organisations. Pupils purposefully apply literacy skills for particular audiences - improving their developing skills in speaking, listening, reading and writing via cross-curricular activities. A pragmatic yet comprehensive approach to evaluation, involving advisory staff and teacher educators, will result in a set of criteria for judging the role of electronic communication in raising standards of literacy. Emerging practical guidelines for schools will identify models that can be used by schools to introduce, manage and develop the use of networked electronic communication within the classroom.

The project is being run in partnership with Actis, British Steel and the School of Education, University College Chester with support from the Curriculum Support Service and the Schools' Library Service in North East Wales.

Schools Working in Partnership

16. Local partnerships and collaboration are an important means of sharing good practice and extending learning opportunity. New communications technology can greatly enhance well established links between secondary schools and their feeder primaries, or between infant and junior schools.

17. The exchange of good practice is at the heart of our proposals for outreach work by Advanced Skills Teachers, teachers in special schools, Mentor schools and Practitioner Fellows. The special school in an area could provide expertise to schools integrating pupils with special educational needs and coaching for teachers and learning support assistants. LEAs have a particular role in encouraging collaboration within families of schools and sharing their expertise.

Small Schools

18. Wales has a relatively large number of small schools, many with mixed age, language and ability classes. LEAs and small schools will wish to consider the advantages of sharing teaching expertise to improve standards. This can relieve the hard-pressed heads of small schools and enable them to concentrate on raising standards. Services which are not cost-effective for one small school may make sense when they are shared with other schools - whether administrative support, facilities management schemes or the provision of professional development.

19. Some small schools may choose to go further and appoint a single headteacher for a group of schools. While every school needs a person responsible for teaching and learning at the site there could be major educational benefits from combining in this way.

20. Technician support plays an increasing part in the backup services provided to teachers and assistants in the classroom. This is particularly true with the development of new technology, its implementation and maintenance. Larger schools are in a position to take in, full-time or part-time, even a dedicated member of staff; but others are not. Where small schools are not in a position to take on technical staff, even part-time, we suggest that urgent steps are taken at local level to consider how schools could jointly fund and share technical help, as with other services such as financial expertise

Serving the Community

21. We want to see more schools providing learning opportunities for people of all ages, including the parents of children at the school. Many outward looking schools already play a full part as centres of lifelong learning, opening up specialist facilities to their local community and linking with adult or further education providers.

22. Some schools may want to go further towards the concept of a "one-stop" community service bringing together education and other services on a single site, perhaps with one manager leading the combined operation. Government policies to tackle the causes and effects of social exclusion aim to encourage more "joined up thinking" in the design and provision of services. We want schools to be flexible enough to make a real contribution at the local level.

23. Small schools may have least scope in their budgets to invest in this sort of change. In view of that, there may be a case for establishing a scheme to help small schools pilot innovative approaches. The criteria governing the scheme would encourage small schools to invest in shared resources, to work together in some form of cluster or federation when that is the right approach for improving educational standards, or to use schools as the focus for a range of community services.

Consultation Points:

- Is there a case for introducing a scheme to provide extra teaching and other assistants for schools in especially difficult circumstances?
  - Is there a case for funding a programme to help small schools develop innovative partnership approaches?
-
-

Chapter 6:

The Consultation Process

1. In this Green Paper we have set out an ambitious strategy for the teaching profession in Wales which will strengthen teachers' professionalism, raise standards of achievement for children and help create a world-class education service for Wales.
2. We are consulting widely and actively on our proposals which, we recognise, have far-reaching implications for all those who work in the education service and for all those who have a stake in its success. We want our proposals to be widely discussed. We will also be looking at the implications for other parts of the education service outside schools, including initial teacher training providers, and further education and sixth form colleges.
3. We set out at the start of this Paper our objectives for this modernisation process to:
  - develop an education system which achieves consistently high standards, has high expectations of all children whatever their background, seeks constant improvement and takes change in its stride, meets the objectives and targets for achievement set out in *BEST*, and contributes to achieving those in *LIFE*;
  - recognise the key role of teachers in raising standards, and acknowledge the important role and achievements of initial teacher training institutions in Wales;
  - ensure there is wise and strong leadership and good use of funds in every school;
  - exploit the opportunities for new approaches to teaching and learning which additional staff and investment in ICT make possible;
  - provide rewards for success and incentives for excellence;
  - enable all staff in the education service to benefit from good quality training and development throughout their careers so that they can adopt proven best practice and innovative ideas and manage constant change;
  - attract a sufficient supply of good teachers and a greater share of the able and talented for both Welsh and English medium settings;
  - improve the esteem in which the teaching profession holds itself and is held by the community.

Teachers and their Professional Associations

4. Teachers, support staff and their trade unions clearly have a direct interest in our proposals. We will consult them about the principles of a new pay and reward structure, and would particularly value their views on the practical implementation issues. **We are sending copies of the Green Paper to all teachers in Wales.**

Parents

5. Parents have a very substantial interest. The underlying aim of all the proposals - to help the recruitment and retention of good teachers, to improve skills, morale and motivation - is to transform the standard and quality of education for all our children. Children's chances in life are directly and immediately affected by the quality of their teachers.

Local Authorities

6. Local Education Authorities have a particular interest in the Green Paper as national employers and in the light of their responsibilities for supporting schools in achieving higher standards. We believe they share our vision for an education service second to none and hope they will help us create a modern, flexible and efficient service which responds fully to the needs and wishes of local communities in Wales. We shall consult them and the Welsh Local Government Association about implementation. We hope Diocesan Authorities will also share our aims.

7. Our proposals aim to strengthen the teaching profession and the leadership of schools in ways which will improve standards and help LEAs take forward their own Education Strategic Plans. Intervention by LEAs in schools should be in inverse proportion to success. Within that overall framework, authorities have an important role to play in taking the proposals forward. In particular we will look to each LEA to:

- encourage the spread of good practice through their own support work;
- bring their personnel services up to date in the light of the proposals in this Green Paper, perhaps collaborating with neighbouring LEAs;
- make good use of teachers' expertise - as many already do - through temporary secondments as well as by recruiting teachers into their own advisory services;
- offer high quality training for teachers, teaching assistants, school support staff and school governors for schools to buy in to implement the proposals in this Green Paper;
- facilitate well founded appraisal and performance pay for headteachers and teachers, amongst other things by providing comparative information on school achievements and salary levels;
- help schools to work together in partnership, for example through their ICT networks or use of GEST funding.

School Governors

8. School governing bodies are responsible for the overall conduct of their school. They have a specific duty to promote high standards of educational achievement. They are the employers in VA and GM schools, and in other schools carry the day to day responsibility of employers on behalf of the LEA. Governing bodies are responsible for schools' delegated budgets, the largest element of which is staff costs.

9. Our proposals aim to help governing bodies by providing the tools and funds for better trained, managed and motivated school staff who will be in a position to teach all pupils to their full potential. We will look to governing bodies to play their part in implementing the new arrangements, in particular by updating and operating their salary policies in the light of the new pay system. We will also expect governing bodies to ensure proper appraisal of headteachers whose professional judgement will be so important in making the new system work. We shall consult Governors Wales, governors generally and LEAs and Diocesan Authorities on the best way forward.

10. We will support governing bodies by offering clear guidance on how the new systems should work; by offering model policies; by providing training for heads in the new system; and by offering external help with headteacher appraisal where national consistency is essential. We will take account of these developments in the review of advice and training for governors which we intend to carry out in 1999.

Consultation Process

11. The consultation process starts with the publication of this document, which is being sent to all schools and teachers and to all interested organisations. We would welcome comments on all aspects of the Green Paper from everyone with an interest. The key questions on which we would welcome views are brought together at the end of each chapter. We would like comments in particular on:

Vision

- the focus on higher status, better prospects, a rewarding career structure, cutting unnecessary bureaucracy, and more freedom to focus on teaching in return for a newly enhanced professionalism, greater individual accountability, more flexibility and higher standards;
- the proposed new structure for the teaching profession.

Leadership

- Broadening the leadership group with more pay and greater use of fixed term contracts for tough headship jobs and effective performance-related pay;
- a prestigious National College for School Leadership networked to Wales and a new emphasis on headship training.

Performance Management

- Sensitive appraisal of teachers' performance to be a key influence on professional judgements about career development and pay;
- management of external validation and criteria for assessment set to meet Wales' needs;
- a performance threshold giving access to higher pay for teachers with a consistently strong performance;
- the possibility of a school bonus scheme to reward achievement by whole schools with criteria set at the all-Wales level.

Training

- More flexibility and even more rigour in initial teacher training, and better recognition of the achievements of initial teacher training institutions and their results;
- systematic career and professional development;
- a national fast-track scheme to help talented trainees and teachers advance rapidly in the profession with an all-Wales dimension to scheme management.

Better Support

- More effective use of, and better training for, teaching assistants and other support staff.

Timetable

12. The proposals in this Paper go across a wide range of areas and different aspects will go ahead in parallel. We envisage that the overall timetable should be: (*see over*)

Responses to Consultation

13. We welcome your views on the contents of this Green Paper. Copies of the Green Paper are also available on the Welsh Office website at <http://www.wales.gov.uk>.

Please send your responses to this consultation document to:

Miss Helen Arthur
Further and Higher Education Division
Welsh Office
Cathays Park
Cardiff CF1 3NQ

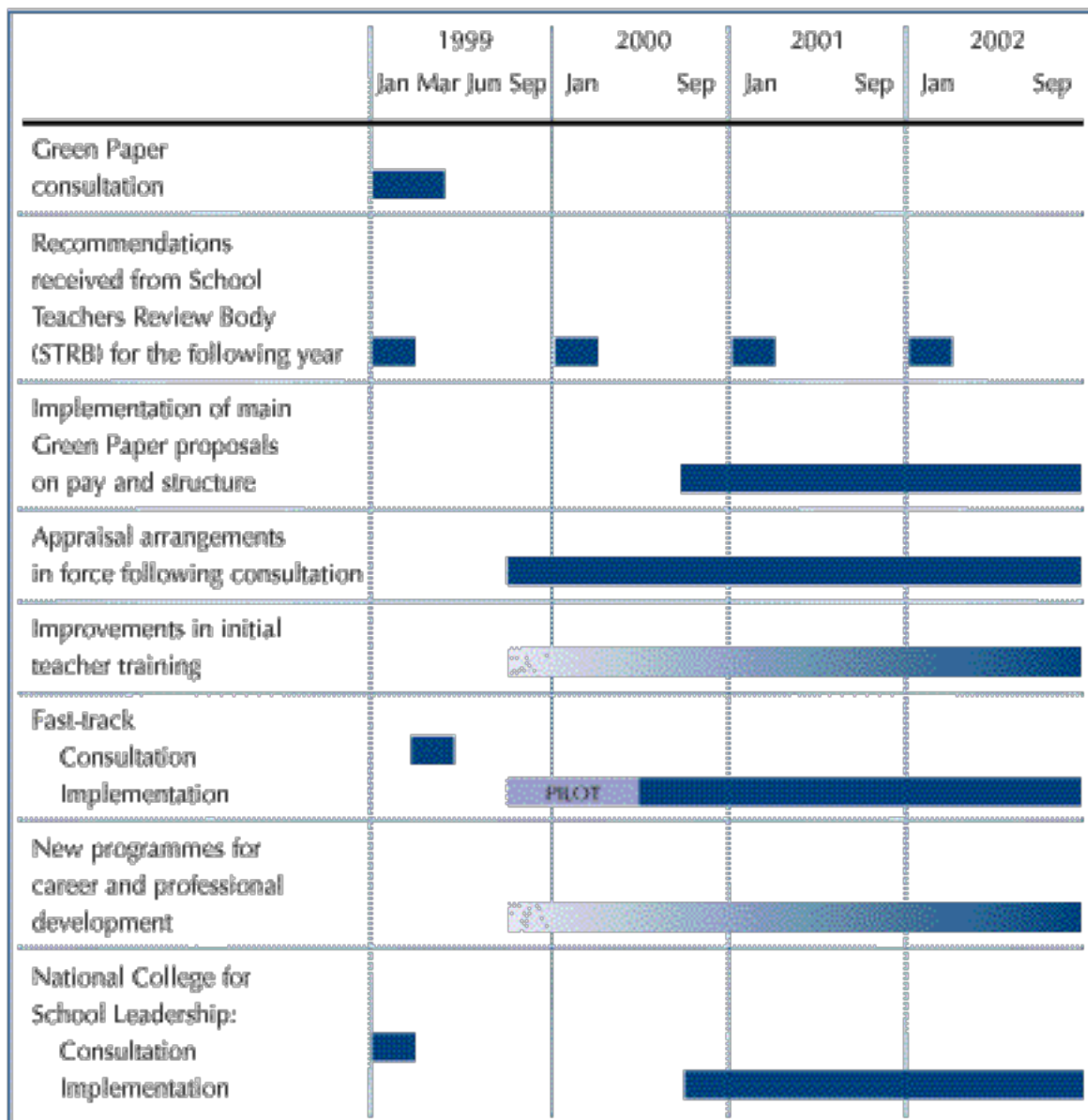
Additional copies of this consultation document may be obtained from:

Mrs Karen Hill
Further and Higher Education Division
Welsh Office
Cathays Park
Cardiff CF1 3NQ

Telephone: (01222) 826749
Fax: (01222) 825823

14. Under the Code of Practice on Open Government, any responses will be made available to the public on request, unless respondents indicate that they wish their response to remain confidential.

The consultation period runs until 31 March 1999.

Annex A

Recruitment Measures

Mr Peter Hain, Education Minister for Wales, has announced a package of measures designed to boost teacher recruitment in the short term. These measures are in addition to the programme of action being taken forward by the TTA, and the HEFCW and HE institutions in Wales. The major new Government initiatives are:

First: From September 1999 a new £5,000 financial incentive for all those graduates training and going on to teach the key shortage subjects of maths and science will be introduced. This will comprise a £2,500 training incentive for all those entering a postgraduate course in maths or science from next September followed by a further £2,500 payment when those trainees enter teaching. These payments are in addition to the existing special student support measures already introduced for teacher training: the full waiver of the tuition fee for all PGCE students and the hardship fund for those in secondary shortage subjects.

Second: A national recruitment adviser to enhance and co-ordinate recruitment activities within Wales, and to complement local HE institutions' efforts and the national campaign run on an England and Wales basis by the TTA. The aim will be to galvanise "marketing" of the profession locally; to target potential returners to the profession; to boost opportunities for on the job training; to smooth the way for good overseas teachers who wish to work in Wales; and to publicise local schemes to help teachers with childcare and housing.

Third: Better co-ordination with the Employment Service to encourage unemployed people with the right experience and qualifications to train or return to teaching, with particular emphasis on working in areas or with firms which have announced major redundancies. This could be particularly valuable in bringing people from industry into teaching technology.

Fourth: Where appropriate, encourage returners to teaching, including those who have taken early retirement. This fits with a wider Government initiative to counter ageism in the work place. Because the pensions disincentive which previously discouraged returners has been removed, a retired teacher will now be able to return to teaching on a full-time basis for at least six months of the year or work half-time (or frequently more) throughout the year without losing any of their retirement pension.

Annex B

Bibliography

Building Excellent Schools Together, Cm 3701, July 1997, HMSO.

Learning Is For Everyone, Cm 3924, April 1998, HMSO.

An Education and Training Action Plan for Wales: A Draft for Consultation, October 1998.
ETAG Secretariat c/o Welsh Office.

The Best for Special Education, Cm 3792, October 1997, HMSO.

Improving Standards and Quality in Secondary Schools, 1998, OHMCI.

Success in Secondary Schools, 1996, OHMCI.

Raising Standards of Literacy in Primary Schools: A Framework for Action in Wales, 1998,
Welsh Office/OHMCI.

Achievement and Under-Achievement in Key Stage 2, 1997, OHMCI.

Requirements for Courses of Initial Teacher Training, Welsh Office Circular 13/98.

Adeiladu
Ysgolion
Ardderchog
Gyda'n Gilydd

Building
Excellent
Schools
Together

Cyflwynwyd gerbron y
Senedd gan
Ysgrifennydd Gwladol
Cymru
drwy orchymyn Ei Mawrhydi
Gorffennaf 1997

Presented to Parliament by the
Secretary of State for Wales
by command of Her Majesty
July 1997

Llunio Dyfodol
Addysg
Arbennig -
Rhaglen
Weithredu ar
gyfer Cymru

Shaping the
Future for
Special
Education -
An Action
Programme for
Wales

Ymateb gan y Swyddfa
Gymreig i'r
ymgyngoriad yng Nghymru
yngly^ n â'r
Papur Gwyrdd 'Y Gorau ar
gyfer
Addysg Arbennig' [Gorch
3792]

A Welsh Office Response to
'The BEST for Special
Education' Green Paper
consultation in Wales [CM
3792]

Cynnwys

Rhagair Ysgrifennydd Gwladol Cymru

Pennod 1: Gorwelion Newydd: Gweledigaeth Newydd

Ymrwymiad newydd
Yr egwyddorion polisi
Swyddogaeth y Swyddfa Gymreig
Crynodeb ac Ymgynghori

Pennod 2: Safonau Addysgol

Gorolwg
Cryfderau
Gwendidau
Gweithredu

Pennod 3: Sylfeini Cadarn

Addysg y blynyddoedd cynnar
Asesu wrth ddechrau'r ysgol
Codi safonau llythrennedd a rhifedd yn eu crynswth
Dosbarthiadau llai
Crynodeb ac Ymgynghori

Pennod 4: Safonau, Canlyniadau ac Atebolrwydd

Mesur perfformiad er mwyn codi safonau a disgwyliadau
Data perfformiad
Y cydbwysedd rhwng pwysau a chymorth
Ysgolion sy'n methu
Adolygu'r system arolygu annibynnol
Y Swyddfa Gymreig: dod â'r cyfan ynghyd
Crynodeb ac Ymgynghori

Pennod 5: Y Gymraeg

Cymraeg yn y Cwricwlwm Cenedlaethol
Addysg cyfrwng Cymraeg
Crynodeb ac Ymgynghori

Pennod 6: Anghenion Addysgol Arbennig

Crynodeb

Pennod 7: Paratoi ar gyfer yr 21ain Ganrif

Setio, targedau a dysgu ar garlam
Gwireddu potensial y dechnoleg newydd
Ysgolion ac arbenigeddau
Parthau Gweithredu ar Addysg (PGA)
Ymchwilio a datblygu ar ysgolion y dyfodol
Crynodeb ac Ymgynghori

Pennod 8: Addysgu: Safonau, Arweinyddiaeth a Phroffesiwn a Werthfawrogi

Hyfforddi athrawon newydd
Hyfforddi'r athrawon presennol
Rheoli perfformiad
Llais i athrawon
Crynodeb ac Ymgynghori

Pennod 9: Rhieni, Disgyblion a Chyrhaeddiad

Rhieni ac addysg eu plant
Mynd i'r afael â phroblemau ymddygiad
Crynodeb ac Ymgynghori

Pennod 10: Paratoi ar gyfer Bywyd Gwaith a Bywyd Oedolyn

Medrau byw
Pobl Ifanc, hunan-gred a chymhelliant
Cymwysterau ehangach
Goresgyn rhwystrau i lwyddiant
Dysgu gydol eich oes
Prifysgol i Ddiwydiant
Crynodeb ac Ymgynghori

Pennod 11: Tegwch at y Dyfodol

Ysgolion cymunedol, ysgolion a gynorthwyir ac ysgolion eglwysig
Llywodraethwyr ysgol
Swyddogaeth yr AALI
Cyllid a threfniadaeth
Crynodeb ac Ymgynghori

Pennod 12: Grwp Gweithredu Addysg a Hyfforddiant ar gyfer Cymru

Casgliad

Contents

Foreword by The Secretary of State for Wales

Chapter 1: New Horizons: New Vision

New commitment
The policy principles
The role of the Welsh Office
Summary and Consultation

Chapter 2: Education Standards

An overview
Strengths
Weaknesses
Action

Chapter 3: Sound Foundations

Early years education
Assessment when starting school
Raising standards in literacy and numeracy in the round
Smaller classes
Summary and Consultation

Chapter 4: Standards, Results and Accountability

Measuring performance to raise standards and expectations
Performance data
The balance of pressure and support
Failing schools
Review of the independent inspection system
The Welsh Office: drawing the threads together
Summary and Consultation

Chapter 5: Welsh

Welsh in the National Curriculum
Welsh-medium education
Summary and Consultation

Chapter 6: Special Educational Needs

Summary

Chapter 7: Preparing for the 21st Century

Setting, targets and accelerated learning
Realising the potential of new technology
Schools and specialisms
Education Action Zones (EAZs)
Research and development on schools of the future
Summary and Consultation

Chapter 8: Teaching: Standards, Leadership and a Valued Profession

Training new teachers
Training existing teachers
Performance management
A voice for teachers
Summary and Consultation

Chapter 9: Parents, Pupils and Achievement

Parents and their children's learning

Tackling behaviour problems

Summary and Consultation

Chapter 10: Preparation for Working and Adult Life

Life skills

Young people, self-belief and motivation

Broader qualifications

Overcoming obstacles to success

Lifelong learning

A University for Industry

Summary and Consultation

Chapter 11: Fairness for the Future

Community, aided and foundation schools

School governors

The role of LEAs

Funding and organisation

Summary and Consultation

Chapter 12: An Education and Training Action Group for Wales

Conclusion

Llunio Dyfodol Addysg Arbennig - Rhaglen Weithredu ar gyfer Cymru

Ymateb gan y Swyddfa Gymreig i'r
ymgyngoriad yng Nghymru yngly^ n â'r
Papur Gwyrdd 'Y Gorau ar gyfer
Addysg Arbennig' [Gorch 3792]

Rhaglen BEST Adeiladu Ysgolion Ardderchog Gyda'n Gilydd

Ionawr 1999

Yn ôl

Y Llyfrfa

---

sylwadau

WELSH OFFICE

Y SWYDDFA GYMREIG

Shaping the Future for Special Education - An Action Programme for Wales

A Welsh Office Response to
'The BEST for Special Education' Green Paper
consultation in Wales [CM 3792]

The BEST Programme Building Excellent Schools Together

January 1999

---

published by The Stationery Office

Rhagair Ysgrifennydd Gwladol Cymru

Addysg yw blaenoriaeth uchaf y llywodraeth ar gyfer Prydain. A'm blaenoriaeth innau hefyd. I adeiladu Cymru well, rhaid wrth yr addysg orau un. Rhaid i ni gyflwyno addysg sydd o les i bawb, ac nid i'r ychydig breintiedig. Mae hynny'n golygu addysg sy'n paratoi plant ysgol a myfyrwyr heddiw, a llawer cenhedlaeth i ddod, gyda'r medrau y bydd angen eu hangen i fyw a ffynnu mewn economi modern a deinamig.

Rhaid i ni ddechrau gyda'r hanfodion. Codi safonau llythrennedd a rhifedd felly fydd wrth ganol ein rhaglen o ddiwygiadau. Adeiladwn ar y medrau a'r technegau y gwyddom eisoes eu bod yn effeithiol. Gweithiwn gydag athrawon i harneisio'u harbenigedd a'u brwdfrydedd proffesiynol.

Y Papur Gwyn hwn yw'r cyntaf i'w ysgrifennu yn benodol ar addysg yng Nghymru yn y cyfnod modern. Mae hyn yn adlewyrchu natur benodol y system addysg yng Nghymru a'n hymrwymiad ninnau i weithredu polisi mewn ffordd sy'n cydnabod ein hamgylchiadau penodol. Mae'n cynnig fframwaith i adeiladu'r polisi o'i gwmpas am y pum mlynedd nesaf. Mae'n cydnabod y cryfderau a'r gwendidau yn y system addysg bresennol yng Nghymru. Adeiladwn ar gryfderau a mynd i'r afael yn egniol hefyd â gwendidau. Defnyddiwn arian ychwanegol i sicrhau'r canlyniadau gorau. Cyllideb gyntaf y Llywodraeth yw ein cam cyntaf tuag at wireddu'r addewid y dylai cyfran uwch o'r incwm gwladol gael ei gwario ar addysg.

Ni all ein gweledigaeth ar gyfer addysg yng Nghymru gael ei gwireddu gan y llywodraeth yn unig; rhaid wrth bartneriaeth. Bydd y bartneriaeth honno yn tynnu i mewn ymrwymiad, cefnogaeth a syniadau pawb sydd â diddordeb mewn addysg: athrawon, rhieni, disgyblion, awdurdodau addysg a busnes, er mwyn gwireddu'n cynlluniau. Bydd y Llywodraeth yn cynnig arweiniad a chefnogaeth i bawb sydd â chyfraniad i'w wneud.

Mae'r Papur Gwyn hwn yn gwahodd pawb sydd â diddordeb mewn addysg yng Nghymru i ymuno â ni i gydweithio dros well dyfodol.

Y Gwir Anrh Ron Davies, AS
Ysgrifennydd Gwladol Cymru

Pennod 1: Gorwelion Newydd: Gweledigaeth Newydd

Gall gwell addysg a hyfforddiant helpu i weddnewid cymdeithas yng Nghymru. Mae'r ddau yn ganolog os bwriedir gwireddu amcanion yr Ysgrifennydd Gwladol ar gyfer economi i guro'r goreuon yn y byd, i greu swyddi, a gwell ansawdd bywyd i bawb. Rhaid wrth welliant sylweddol ym medrau a chyraeddiadau addysgol pawb os bwriedir i Gymru oroesi a llwyddo mewn economi byd-eang mwyfwy cystadleuol, ac i bawb rannu'r manteision mewn dyfodol ymestynnol. Rhaid i hyn ddigwydd yn yr ysgolion, y colegau, y prifysgolion, yr asiantaethau hyfforddi a'r gweithle. Yn achos yr ysgolion - sef prif ffocws y Papur Gwyn - y dasg yw codi cyrhaeddiad pob plentyn fel bod pob un yn sicrhau'r gorau sydd o fewn eu cyrraedd.

Ymrwymiad newydd

1 Yn y gorffennol bu Cymru'n ymfalchïo ar ei hymroddiad i addysg fel cyfrwng ar gyfer hunan-gyflawniad. Rhaid adnewyddu'r balchder hwnnw ar sail cyrhaeddiad. Mae yna benderfyniad newydd yng Nghymru i greu'r gweddnewidiad cymdeithasol ac economaidd a fydd yn fodd i ni ennill manteision posibl yr 21ain ganrif, gan sicrhau y cânt eu dosbarthu'n deg. Yng nghymdeithas y mileniwm newydd, gwybodaeth a medrau fydd yr allwedd i Iwyddiant neu fethiant. Bydd addysg dda yn bwysicach nag erioed o'r blaen. Medrau fydd y cyfrwng i sicrhau swyddi dechau a rhagolygon da. Y gwir amdani yw bod pobl ifanc a fydd yn methu yn y system addysg yn debyg o gael eu gwthio i'r ymylon. Bydd methu â gwneud yn well na medrau a chynhyrchedd ein cystadleuwyr rhyngwladol yn niweidio'r lleiaf medrus a'r lleiaf cymwys yn fwy na neb.

2 Rhaid i ni wneud popeth a allwn i atal is-ddosbarth parhaol rhag cael ei greu yng Nghymru. Mae cymdeithas ranedig yn annerbyniol ar sail economaidd a moesol: yn economaidd am ei bod yn faich ar y trethdalwr ac yn cyfyngu'r posibilrwydd o dyfu; yn foesol am ein bod yn pwyso a mesur ansawdd ein cymdeithas yn ôl cyflwr y gwan yn ogystal â'r cryf. Gall pob un ohonom, beth bynnag a wnawn, gyfrannu at greu cymdeithas sy'n ddeinamig a chynhyrchiol, sy'n cynnig cyfle a thegwch i bawb yng Nghymru a hynny i'r llawer ac nid i'r ychydig.

3 Addysg yw'r allwedd i'r gweddnewidiad hwn. Mae ar y rhai sy'n gyfrifol am ddarparu addysg a hyfforddiant - gan gynnwys athrawon, llywodraethwyr, rhieni a chyflogwyr, yn ogystal â llywodraeth leol a'r Swyddfa Gymreig - gydgyfrifoldeb dros greu gwell dyfodol i'n pobl ifanc. Dyna pam y gosodwyd addysg ar frig ein blaenoriaethau yn y maniffesto yr etholwyd y llywodraeth arno. Mae'r Papur Gwyn hwn - y cyntaf erioed i ganolbwyntio mor gynhwysfawr a phenodol ar addysg yng Nghymru yn y cyfnod modern - yn cael ei gyhoeddi yng ngoleuni'n haddewid.

4 Rhaid i ysgolion roi eu golwg ar godi eu perfformiad o flwyddyn i flwyddyn, ac o ystyried y cynnydd sydd eisoes wedi'i gyflawni, mae'n amlwg bod gwelliant sylweddol o fewn eu gafael. Mae'r ffaith bod safonau wedi gwella dros y blynyddoedd diwethaf yn deyrnged i ymdrechion athrawon yng Nghymru a gwaith caled y disgyblion. Maent wedi ymdopi â newid a ymddangosai'n barhaol ac a fu'n tarfu arnynt yn aml a hynny gyda dyfalbarhad mawr. Ond eto ni allwn laesu dwylo. Mae'r safonau cyrhaeddiad yn dal yn rhy isel. Nid yw'r status quo yn ddewis.

5 Ar yr un pryd yr ydym yn barod i gydnabod bod athrawon wedi'u haflonyddu gan lawer o newidiadau byrbwyll yn ystod y degawd diwethaf. Yn rhy aml sarhawyd eu proffesiynoldeb. O ganlyniad mae eu hysbryd wedi'i niweidio'n ddifrifol. Rhaid i hyn ddod i ben. Yn yr ystafell ddosbarth yr enillir safonau uwch yn bennaf oll, gyda'r athrawon yn arwain y ffordd. Mae eu harbenigedd hwy ymhlith y pwysicaf - os nad y pwysicaf - yn ein cymdeithas. Rhaid i hynny gael ei gydnabod nid ar chwarae bach ond ar sail parch dilys a haeddiannol. Yn gyfnewid am hynny, yr ydym yn disgwyl i athrawon ymuno â ni mewn ymgyrch i godi safonau'n sylweddol yng Nghymru - a hynny gyda'r math o drylwyrred ac ymroddiad sy'n un o nodweddion proffesiwn pwysig. Yn gryno felly rhaid i ni wneud y canlynol:

- **ymgyrraedd at safonau uwch** a sicrhau **gwelliant parhaus** mewn safonau addysgol;
- **cydnabod gwaith ymestynnol athrawon**; eu hanghenion hyfforddiant proffesiynol; a'r gwaith holl-bwysig a wneir gan Benaethiaid fel **arweinwyr** mewn ysgolion cynradd ac uwchradd;

- **agor llwybrau at gymwysterau** sy'n ddigon llydan i ddatgloi doniau ac adeiladu medrau y gellir eu marchnata;
- **creu cymhelliant a hunan-gred** ymhlith disgyblion yn yr ysgol i'w paratoi i ddysgu ac i ddod yn ddoethach drwy gydol eu bywyd;
- **cydweithredu** i wneud y defnydd gorau ar adnoddau a sicrhau bod cyrff cyhoeddus a phreifat yn cydweithio i ddileu rhwystrau i lwyddiant yn yr ysgolion a'r tu hwnt.

6 Rhaid wrth well safonau a gwell canlyniadau os bwriedir i Gymru gystadlu'n llwyddiannus ym marchnadoedd y byd. Mae'n cwmnïau'n dibynnu ar fedrau, dychymyg, dyfeisgarwch a doniau eu staff. Ni allwn gystadlu ar sail cyflogau isel a medrau isel. Yn fwy ac yn fwy bydd pobl ifanc yn gweld eu bod yn cystadlu am swyddi yn erbyn eu cyfoedion o wledydd eraill. Oni bai bod ein system addysg yn cyd-fynd â'r goreuon yn y byd, bydd ein heconomi yn dioddef a'n pobl ifanc yn teimlo eu bod wedi'u bradychu.

7 Ac eto mae nodau addysg yn mynd lawer ymhellach na hyn. Mae addysg dda yn agor drysau i'r cyfan o fywyd diwylliannol Cymru a'r tu hwnt. Agorir y ffordd i fywyd cytbwys a chyflawn fel oedolion. Drwy gymryd rhan mewn drama, cerddoriaeth a'r celfyddydau eraill, ynghyd â phrofiad uniongyrchol o wyddoniaeth, technoleg a TG (drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg), caiff plant gyfle i gyfrannu at fywyd yn ei gyfanrwydd a'i werthfawrogi. Bydd cyfleoedd i gysylltu dysgu â byd gwaith yn gwella perfformiad disgyblion ac yn codi eu hymwybyddiaeth o berthnasedd eu haddysg i ffyniant Cymru yn y dyfodol. Mae addysg yn galluogi plant a phobl ifanc i ddysgu parch i eraill, o gefndir tebyg neu wahanol. Dysgant sut i ddatrys anghytundebau yn garedig. Dysgant yr agweddau moesol at fywyd a gwaith, fel haelioni, ymrwymiad, penderfyniad, a chyfrifoldeb y mae cymdeithas ddemocrataidd lwyddiannus yng Nghymru yn dibynnu arnynt.

8 Wrth gwrs, i lawer o blant, caiff y gwersi pwysig hyn eu dysgu a'u hatgyfnerthu mewn mannau eraill - mewn gweithgareddau gwirfoddol a chymunedol, yn eu bywyd crefyddol, ac yn sicr yn eu teuluoedd. Ond mae ar yr ysgolion angen cwricwlwm sydd wedi'i ddylunio i ategu'r amcanion hyn i helpu i greu cymunedau cryf, gofalgar. Yn fwy cyfredinol, mae'r Cwricwlwm Cenedlaethol - yn gysylltiedig mewn ffordd gydlynus ag asesiadau statudol, ynghyd ag arolygiadau cadarn a mwy o wybodaeth i rieni - yn dal yn hollbwysig ar gyfer y dasg o godi safonau. Yn wir yn ein hymagwedd at y Cwricwlwm Cenedlaethol ar gyfer Cymru, byddwn yn dysgu gwersi'r gorffennol diweddar ac yn osgoi newid ac ymyrraeth diangen. Llythrennedd a rhifedd yw'r blaenoriaethau allweddol. Ond yr ydym yn dal yn bendant o blaid cwricwlwm cytbwys ac eang, sy'n hybu datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol pob disgybl, gan gynnwys disgyblion ag anghenion addysgol arbennig a pharatoi disgyblion ar gyfer cyfleoedd, cyfrifoldebau a phrofiadau bywyd fel oedolion a bywyd gwaith.

9 O fewn yr amcanion cwricwlaidd bras hyn (a chan gydnabod yr angen am sefydlogrwydd yn y cwricwlwm tan o leiaf y flwyddyn 2000) byddwn yn annog ysgolion i ddatblygu dewisiadau sy'n ysgogi pob disgybl ac yn ennyn dychymyg y bobl ifanc hynny - llawer ohonynt yn fechgyn - sydd wedi rhoi'r gorau i'r ysgol ac ymuno â rhengoedd yr anfodlon. Rhaid i ysgolion fod yn lleoedd llawn gobaith a chyfle iddynt hwy, lawn cymaint â chynnig cyfleoedd sy'n ymestyn y dawnus a'r rhai sydd â digon o gefnogaeth. Rhaid i ysgolion sefyll am anghenion pob disgybl a'u helpu i gyflawni'r gorau a allant.

10 Nid ydym yn bychanu'r her yn hyn o beth. Ni ellir ei bodloni heb bartneriaeth agos rhwng pawb sydd â diddordeb mewn addysg, yn arbennig rhieni, llywodraethwyr, athrawon a'r gymuned eang, gan gynnwys pobl fusnes. Gwahoddwn bawb yng Nghymru i ystyried cynigion y Papur Gwyn hwn; i gyflwyno sylwadau arnynt; ac i ymuno i greu gwasanaeth addysg o'r radd flaenaf i adeiladu economi sydd ymhlith y goreuon yn y byd.

Yr egwyddorion polisi

11 I gyrraedd y nodau hyn, rhaid wrth ymagwedd newydd at bolisi. Rhaid dechrau ar oes newydd lle bydd pawb sydd wrthi'n codi safonau yn cydweithio gydag ymwybod cyffredin o bwrpas ac ymrwymiad cryf at y dyfodol. Dyma'r egwyddorion y seilir hyn arnynt:

Egwyddor 1: Gwell addysg a hyfforddiant fydd blaenoriaeth bennaf y llywodraeth yng Nghymru

12 Mae'r Ysgrifennydd Gwladol eisoes wedi ad-drefnu swyddogaethau'r Gweinidogion o fewn y Swyddfa Gymreig fel bod addysg a hyfforddiant wedi'u cysylltu â chreu swyddi, buddsoddiadau a'r economi ehangach. Mae hyn yn amlygu ymrwymiad cynnar a pharhaus i arwain newid, ac i godi safonau a disgwyliadau'n gyffredinol. Symudir hyn ymlaen gan Grwp Gweithredu Addysg a Hyfforddiant sy'n unigryw i Gymru.

13 Dros oes y Senedd newydd, bwriad y Llywodraeth yw cynyddu'r gyfran o'r incwm gwladol a werir ar addysg wrth i wariant ostwng ar y biliau am fethiant cymdeithasol ac economaidd. Yr ydym eisoes wedi cyhoeddi pecyn sylweddol o arian ychwanegol yn y Gyllideb ddiweddar. Yn Araith gyntaf y Frenhines i'r Senedd hon, cyhoeddwyd dau fesur addysg hefyd, y naill i alluogi gweithredu'r addewid i leihau maint dosbarthiadau plant 5, 6 a 7 oed, y llall - i ddilyn yn yr hydref - i alluogi'r Llywodraeth i hybu'r agenda safonau a nodir yn y Papur Gwyn hwn.

Egwyddor 2: Dylunnir polisïau er lles y llawer, nid yr ychydig

14 Rhaid i ni ymestyn cyfle addysgol i'n holl bobl ifanc, ac nid i'r ychydig yn unig. Ar yr egwyddor honno y seilir popeth a wnawn. Dyna pam y gwelir symud adnoddau dros amser o'r Cynllun Cymorth Lleoedd er mwyn lleihau maint dosbarthiadau i bob disgybl 5, 6 a 7 oed. Ymhellach, pwysleisiwn bolisïau a ddylunnir i wneud pethau'n iawn y tro cyntaf, yn hytrach na threulio ymdrech ac amser ar newidiadau anghelfydd neu ar geisio ymadfer ar ôl methiant. Gan hynny o fewn dyddiau ar ôl dod i'n swyddi, cymerasom gamau yng Nghymru i roi diwedd ar y cynllun talebau meithrin biwrocataidd. Mae addysg feithrin a chodi safonau yn yr hanfodion o lythrennedd a rhifedd yn yr ysgolion cynradd yn bwysig iawn gennym. Mae'r hyn a wneir yn y blynyddoedd cynharaf yn holl-bwysig ar gyfer llwyddiant yn nes ymiae'n - a rhaid peidio byth ag anghofio hynny. Mae cymorth i ysgolion ac ymestyn cyfleoedd drwy gymorth o'r tu allan yn bwysig hefyd. Dyna pam yr ydym wedi cynnwys cydran lythrennedd a rhifedd yn y Rhaglen Gofal Plant y Tu Allan i Orlau ar gyfer gwyliu'r haf ym 1997.

Egwyddor 3: Mae safonau'n bwysicach na strwythurau

15 Ymgynghorwn a phennwn dargedau clir ar gyfer Cymru gyfan yn gysylltiedig â'r pynciau pwysicaf, a byddwn yn cadw atynt. Bydd hynny'n rhoi cyfle i'r ysgolion gynllunio ar gyfer gwella dros amser. Mwyaf yn y byd y gall yr ysgolion ganolbwyntio ar y dasg ganolog o godi safonau'n systemataidd, mwyaf yn y byd y bydd ein gobaith o lwyddo. Nid oes unrhyw ddyfais sefydliadol, deddfwriaethol na dyfais arall a all gyflwyno llwyddiant yn awtomatig. Mae a wnelo popeth ag arweinyddiaeth yn yr ysgolion; staff a rhieni ymroddedig, disgwyliadau uchel ac addysgu da. Yn wir, mae newid er gwell yn golygu newid agweddau. Mae'n golygu dysgu a gweithredu ar y dystiolaeth a ddarperir bob blwyddyn gan SPAEM - ac o waith y gymuned ymchwil yng Nghymru ac mewn mannau eraill. Cydnabyddwn hyn mewn tôn ac mewn sylwedd.

Egwyddor 4: Mwyaf yr ymyrraeth, lleiaf y llwyddiant

16 Yr ysgolion eu hunain sy'n bennaf cyfrifol am wella'r ysgolion. Lle bônt yn llwyddiannus, ychydig yw'r angen i ymyrryd. Ond rhaid herio pob ysgol i wella. Bydd yr her yn cymryd i ystyriaeth y gefnogaeth eang yn y gwasanaeth addysg a'r tu allan iddo yng Nghymru i wir ymdrech i godi safonau a rhoi gwell gwasanaeth. Croesawyd yr ymdeimlad o frys sy'n sail i'r polisi ar draws y sbectwm gwleidyddol. I gydnabod yr heriadau sydd i ddod, a'r consensws o blaid safonau uwch, rhown raglen gyson ar waith i ddatblygu a chydgyfnerthu diwylliant o wella ysgolion ledled Cymru.

17 Ac eto ni fydd y math hwn o hwb, a phwysau, yn unig yn arwain at newid llwyddiannus. Mae angen cefnogaeth hefyd i'r rhai sy'n gorfod gweithio bob dydd i godi safonau. Rhoddir y cymorth hwn ar lawer ffurf. Bydd y Swyddfa Gymreig yn chwarae ei rhan hithau wrth sicrhau hyn, ac felly hefyd y Grwp Gweithredu Addysg a Hyfforddiant. Ac mae cymorth effeithiol yn gofyn am fuddsoddiadau hefyd. Mae'r cynlluniau a etifeddwyd oddi wrth y weinyddiaeth flaenorol wedi cyfyngu'n ddifrifol ar y ddarpariaeth yn y gyllideb addysg eleni a'r flwyddyn nesaf. Ond dros oes y Senedd newydd, fe wireddir yr addewidion yr etholwyd y llywodraeth arnynt. Pan fydd yr adnoddau ar gael, cânt eu targedu ar gyrraedd ein

hamcanion strategol cyffredinol. Yr ydym eisoes wedi cyhoeddi darpariaeth refeniw ychwanegol ar gyfer ysgolion Cymru ym 1998-99 - a phecyn sylweddol o gyfalaf ychwanegol hefyd. Bydd y Swyddfa Gymreig yn gweithio gyda'r awdurdodau lleol ac eraill i ailgyfeirio'r adnoddau presennol er mwyn dechrau gweithio tuag at gyrraedd y blaenoriaethau - nid lleiaf drwy'r Rhaglen o Grantiau Cynnal Addysg a Hyfforddiant (GCAH).

Egwyddor 5: Ni oddefir tanberfformiad

18 Hybu llwyddiant i bawb yw'n polisi. Rhaid dileu methiant parhaus. Dyna pam nad oddefir tanberfformiad. Mae hyn hefyd yn golygu y ceisiwn bob cyfle i gydnabod a dathlu llwyddiant. Rhaid rhoi credyd i athrawon am yr hyn a wnânt a rhoi cymhelliant iddynt gyflawni mwy. Adeiladwn ar yr arweiniad a gynigiwyd gan SPAEM, yn *Llwyddiant mewn Ysgolion Uwchradd a Trefniadaeth Ddosbarth, Dulliau Addysgu ac Arweinyddiaeth yn Ysgolion Cynradd Cymru* a thrwy'r *Mynegai Gwelliant Ysgolion* a gyhoeddir gan Awdurdod Cwricwlwm ac Asesu Cymru o dan nawdd Banc y Midland. Ond byddwn yn sefydlu polisiâu hefyd i fynd i'r afael â methiant a sicrhau ei bod yn bosibl ei oresgyn, lle y'u gwelir. Rhaid i ysgolion sy'n wan neu sy'n methu gael eu cymell i wella neu rhaid dechrau o'r newydd. Arolygir awdurdodau addysg lleol (AALI) yn rheolaidd, yn ogystal â'r ysgolion. Un cyfle mewn addysg yn unig a gaiff plant ac mae eu cyfleoedd yn dibynnu arno. Y nod yn y pen draw yw creu gwasanaeth addysg yng Nghymru lle bo pob ysgol naill ai'n rhagorol neu'n gwella yn hanfodion addysgu a dysgu.

Egwyddor 6: Bydd y Swyddfa Gymreig yn gweithio mewn partneriaeth a phawb sydd wedi ymrwymo i godi safonau

19 Bydd y Swyddfa Gymreig yn creu'r fframwaith i hybu safonau uwch. Ond ni all hyn Iwyddo ond os caiff ei weithredu mewn partneriaeth, gan gydnabod ei bod yn hanfodol peidio â thanseilio'r egwyddor y dylai penderfyniadau lleol yn y dyfodol gael eu cyfyngu lai gan y llywodraeth ganolog a bod yn fwy atebol i bobl leol. Bydd y Swyddfa'n ceisio gweithio gydag athrawon, rhieni a llywodraethwyr yn ogystal ag awdurdodau lleol, yr undebau llafur, cymdeithasau'r athrawon, cyflogwyr, SPAEM ac asiantaethau cyhoeddus eraill yng Nghymru, i wireddu'n huchelgais. Nid nod ynddo'i hun yw gweithio gyda'n partneriaid, ond yn hytrach cyfrwng i gyrraedd nod. Mae angen i'r partneriaethau y byddwn yn eu creu rannu dyheadau ac yn fwy na dim ymwybod clir bod yna frys ynglyn â'r dasg. O gofio hynny mae'r Ysgrifennydd Gwladol wedi cadarnhau ei ymrwymiad i ddatblygu perthynas gref ac effeithiol rhwng y Swyddfa Gymreig a llywodraeth leol yng Nghymru, gan gydnabod Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) fel ei lais awdurdodol.

20 Byddwn yn parhau i wneud y gorau o raddfa fach Cymru ac o'r llinellau cyfathrebu sydd ar gael yn barod, i gydgyssylltu ymdrechion yr holl asiantaethau a buddiannau sydd ynglyn â chodi safonau addysgol. Mae'n gryn fantais y gall y Swyddfa Gymreig gyfarfod yn rheolaidd â'r 22 o Gyfarwyddwyr Addysg yng Nghymru. Byddwn yn agored i ffyrdd newydd o weithio ag eraill; mathau newydd o bartneriaethau cyhoeddus-preifat; perthnasoedd newydd rhwng ysgolion preifat ac ysgolion y wladwriaeth; a mathau newydd o gydweithredu rhwng llywodraeth leol a chanolog. Wrth ffurfio'r partneriaethau hyn, cydnabyddwn fod rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol, y Swyddfa Gymreig a maes o law y Cynulliad, rannu'r dasg o godi safonau a derbyn eu cyfran o'r cyfrifoldeb dros gyrraedd y nodau a bennir. Am lawer o'r cyfnod ers y rhyfel, cafodd y gwasanaeth addysg gefnogaeth heb bwysau. Yna, am y rhan fwyaf o'r degawd diwethaf a llawer o hwn, cafwyd pwysau heb gefnogaeth. Y nod bellach yw rhoi pwysau a chymorth cytbwys mewn ysbryd agored, cynhwysol a chydweithredol er mwyn gweddnewid safonau cyrhaeddiad addysgol yng Nghymru ar gyfer y mileniwm newydd.

Egwyddor 7: Cymhwysir polisi'r Llywodraeth ar gyfer addysg a hyfforddiant mewn ffyrdd sy'n adlewyrchu anghenion ac amgylchiadau penodol Cymru

21 Mae profiad y blynyddoedd diwethaf wedi dangos y niwed y gellir ei wneud pan fydd y llywodraeth ganolog yn bwrw ymlaen â pholisiâu nad ydynt yn addas ar gyfer Cymru, neu'n rhoi trefniadau sydd wedi'u datblygu o fewn amgylchiadau Cymru ac ar gyfer amgylchiadau Cymru o'r neilltu. O hyn ymlaen, bydd y Llywodraeth yn sicrhau y caiff y polisi addysg a hyfforddiant ei addasu'n iawn ar gyfer anghenion a realiti bywyd yng Nghymru ei hun. Cymerir y canlynol i ystyriaeth:

- y blaenoriaethau strategol ar gyfer datblygiad cymdeithasol ac economaidd yng Nghymru;
- statws cyfartal y Gymraeg a'r Saesneg;
- cynnwys a siâp penodol y Cwricwlwm Cenedlaethol yng Nghymru, gan gynnwys statws statudol y Cwricwlwm Gymreig;
- cymeriad penodol a maint ysgolion Cymru, a chyrff Gymreig sy'n ymgynghori, gweithredu, rheoli, arholi, arolygu, a chyrff proffesiynol a chynrychioladol Cymru;
- parodrwydd amlwg cyflogwyr yng Nghymru i gefnogi ysgolion yn eu cysylltiadau â byd gwaith;

- yr angen i baratoi'r ffordd er mwyn i'r Cynulliad arfaethedig ysgwyddo'r cyfrifoldeb dros godi safonau addysgol.

Swyddogaeth y Swyddfa Gymreig

22 Bydd perthynas y Swyddfa Gymreig â'r gwasanaeth addysg yn parhau i ddatblygu'n gadarnhaol. Mae addysg a hyfforddiant yn ganolog i ddatblygiad polisi o fewn y Swyddfa yn ei chyfanrwydd. Oherwydd ei chymeriad aml-swyddogaeth, mae mewn sefyllfa arbennig o dda i fynd i'r afael â blaenoriaethau strategol allweddol mewn ffordd integredig. Gwneir y gorau o hygyrchedd cymharol y Swyddfa wrth ysgogi, cynnal a noddi'r rhai sy'n ymdrechu i godi safonau mewn ysgolion - ac i leihau baich y fiwrocratiaeth arnynt lle bynnag y bo modd. Rhaid i'r Swyddfa Gymreig gynghori'r Ysgrifennydd Gwladol ar bolisi a goruchwyllo gweithrediad y polisi hwnnw. Felly, ymhlith pethau eraill, bydd secondiadau neu gyfnewidiadau, ynghyd ag ymweliadau rheolaidd ag ysgolion ac awdurdodau lleol, ynghyd â defnyddio mwy ar gydweithgorau 'tasg i'w chwblhau', yn sicrhau adborth parhaus i gydategu'r ymarferion ymgynghori ffurfiol. Bydd hyn yn sicrhau y caiff y Swyddfa Gymreig ddealltwriaeth lawn o realiti gweithredol ac ymarferol y gwasanaeth addysg. Cynhwysir enwau'r swyddogion i gysylltu â hwy yn amlycach er mwyn gwella cysylltiadau - dylai hyn yn ei dro helpu i sicrhau cyfeiriad sicr i bolisi. Bydd y Grwp Gweithredu Addysg a Hyfforddiant yn mabwysiadu arddull allblyg tuag at sicrhau cymorth a barn ymarferwyr ym mhob sector.

Crynodeb

Mae'r bennod hon wedi nodi swyddogaeth addysg yng nghynlluniau cyffredinol y llywodraeth a'r ymagwedd a arddelir gan y llywodraeth at bolisi addysg yng Nghymru.

Erbyn 2002

- Bydd ymwybyddiaeth helaethach byth ledled y wlad o bwysigrwydd addysg a hyfforddiant er mwyn adeiladu economi o'r radd flaenaf yng Nghymru.
- Bydd safonau perfformiad a chyrhaeddiad yn sylweddol uwch.
- Bydd yr egwyddorion polisi a amlinellwyd yn y bennod hon wedi bod ar waith yn gyson ers pum mlynedd, sef:
  1. gwell addysg a hyfforddiant fydd blaenoriaeth bennaf y Llywodraeth yng Nghymru;
  2. cynllunnir polisau er lles y llawer ac nid yr ychydig;
  3. rhaid canolbwyntio ar safonau ac nid strwythurau gan ddefnyddio adroddiadau SPAEM a thystiolaeth arall, i wella addysg yng Nghymru;
  4. mwyaf yr ymyrraeth, lleiaf y llwyddiant;
  5. ni oddefir tanberfformiad;
  6. bydd y Swyddfa Gyrdreig yn gweithio mewn partneriaeth â phawb sydd wedi ymrwymo i godi safonau;
  7. bydd polisiâu'r llywodraeth ar gyfer addysg a hyfforddiant yn adlewyrchu anghenion ac amgylchiadau penodol Cymru.

Bydd y Swyddfa Gymreig ei hun wedi dod yn fwy allblyg byth a bydd ei chysylltiadau â'r gwasanaeth addysg yn well. Bydd yn ceisio dysgu'n gyson oddi wrth y rhai sy'n gweithio mewn ysgolion.

Materion ar gyfer ymgynghori

Yr ydym yn gwahodd sylwadau ar yr holl gynigion a gyflwynir yn y Papur Gwyn. Mae yna feysydd hefyd lle byddem yn croesawu sylwadau yn benodol. Gwelir cwestiynau yn y testun drwyddi draw, a cheir crynodeb ohonynt ar ddiwedd pob pennod. Dylai sylwadau gael eu hanfon, erbyn 1 Medi os oes modd, at Chris Johnes, SPD, Y Swyddfa Gymreig, Parc Cathays, Caerdydd CF1 3NQ.

O dan y Cod Ymarfer ar Lywodraeth Agored, trefnir bod unrhyw ymatebion ar gael i'r cyhoedd os gwneir cais, oni bai bod yr ymatebwyr yn datgan eu bod am i'w hymatebion aros yn gyfrinachol.

Pennod 2: Safonau Addysgol: Gorolwg

1 Cyn pennu'r agenda ar gyfer newid, rhaid cael darlun clir o'r hyn y mae disgyblion yn ei gyflawni a pham nad ydynt yn gwneud yn well. Cafwyd cynnydd gwirioneddol a gwerthfawr wrth godi lefelau cyrhaeddiad Cymru dros y blynyddoedd diwethaf. Mae ysgolion wedi cyflawni llawer. Er hynny, yr ydym wedi gadael llawer gormod o ddisgyblion ar y clwt drwy ganiatáu iddynt beidio â chyflawni. A buom yn llawer rhy esgeulus hefyd ynghylch cyraeddiadau cyfartalog, gan bennu disgwyliad rhy isel o'r hyn y gellir ei wneud. Mae'n hysgolion yn cefnogi rhai o'r disgyblion galluocaf yn dda, er nad ydynt bob amser yn ymestyn y goreuon. Yr her yw codi safonau yn sylweddol a hynny i bob disgybl yn yr ysgol yng Nghymru.

Gorolwg

2 Crynhoir y cynnydd y mae ysgolion Cymru wedi'i wneud - a'r gwendidau sydd eto i'w goresgyn - yn yr ystadegau canlynol. Enghreifftiau o Iwyddiant ac nid rhestr gynhwysfawr yw'r set gyntaf:

Cryfderau

- Bellach mae'r **safonau addysgu a dysgu** a asesir gan SPAEM yn foddhaol mewn 85 y cant o ddosbarthiadau ac yn dda neu'n dda iawn mewn rhyw 40 y cant.
- Mae'r cyrhaeddiad a fesurir gan **ganlyniadau asesiadau statudol** yn 7, 11 a 14 oed yn dangos tuedd i wella mewn llythrennedd a rhifedd sy'n ymgorffori Cymraeg, Saesneg a mathemateg;
- Cafwyd gwelliant o dros 25 y cant yn y pum mlynedd diwethaf yn nifer y disgyblion 15 oed yn ennill **5 TGAU graddau A*-C**. Bellach mae pedwar disgybl ym mhob deg yn cyrraedd y lefel hon.
- Mae'r **data cyfartalog treigl** yn dangos bod 70 y cant o ysgolion uwchradd wedi gwella'u perfformiad o ran ennill 5 TGAU gradd A*-C rhwng 1993-95 a 1994-96.
- O gymryd ysgolion a cholegau ynghyd, mae'r **cyrhaeddiad mewn safon uwch a GNVQ** yn well nag erioed. Ym 1996, sicrhodd yr ymgeiswyr y gyfradd basio uchaf erioed ar safon uwch.
- Gwelwyd gwelliant pwysig yn y ganran o ddisgyblion 15 oed yn ennill TGAU gradd A*-C mewn **mathemateg, gwyddoniaeth, a Chymraeg neu Saesneg**, mewn cyfuniad - cynnydd o fwy na chwe phwynt canran ers 1993.

3 Cyraeddiadau go iawn yw'r rhain. Bu'n rhaid gweithio'n galed amdanynt. Cafwyd cynnydd aruthrol hefyd o ran darparu cwricwlwm eang mewn ysgolion cynradd ac uwchradd; yn y niferoedd sy'n aros mewn addysg amser-llawn ac yn ennill mynediad i'r brifysgol; ac yn y niferoedd cynyddol sy'n cymryd cymwysterau galwedigaethol. Mae mwy o ddisgyblion nag erioed yn cofrestru ar gyfer TGAU, safonau uwch a chymwysterau galwedigaethol. Mae cyfran uwch yn sicrhau llwyddiant; ac mae mwy nag erioed yn cyrraedd y graddau uchaf mewn arholiadau cyhoeddus lle mae'r safonau, yn arbennig ers creu Awdurdod Cwricwlwm ac Asesu Cymru (ACAC), o dan reolaeth fwy trwyadl nag erioed o'r blaen. Ac eto mae cyflymder y cynnydd yn arafach nag y dylai fod. Mae yna heriadau pwysig i'w goresgyn yng Nghymru o hyd.

Gwendidau

- Ychydig dros hanner yn unig o'n **disgyblion 11 a 14 oed** sy'n cyrraedd y lefelau a ddisgwyllir ymhlith y mwyafrif mewn Saesneg a mathemateg. Tebyg yw'r darlun ar gyfer Cymraeg yn 11 oed, ond mae'n well yn 14. Nid yw hyn yn dderbyniol gan athrawon, rhieni a'r cyhoedd ehangach.
- Annerbyniol hefyd yw perfformiad yr **ysgolion gyda'r 25 y cant isaf** o ganlyniadau'r asesiadau statudol: mae ymhell dros hanner y disgyblion 11 a 14 oed yn yr ysgolion hyn yn methu â chyrraedd y lefelau sydd o fewn cyrraedd y mwyafrif.
- Yr ydym ddau bwynt canran y tu ôl i Loegr o hyd o ran ennill **5 TGAU gradd A*-C** - ac mae safonau Lloegr ymhell y tu ôl i'n cystadleuwyr rhyngwladol. Ni all Cymru Iwyddo ar y sail hon.
- Mae'r duedd tuag i fyny a welwyd hyd at 1994 yn y gyfran o ddisgyblion yn ennill 5 TGAU **graddau A*-G** wedi gwastatáu.
- Yr oedd y ganran o **ddisgyblion 15 oed a gofrestrwyd ar gyfer TGAU** yn y pynciau craidd heb gynnwys y Gymraeg ym 1996 yn amrywio o ryw 80 y cant mewn rhai awdurdodau lleol i ryw 90 y cant mewn eraill. Cofrestrwyd cryn dipyn yn fwy o ferched na bechgyn. Nid da lle gellir gwell: ni all disgyblion ennill llwyddiant mewn TGAU nag unrhyw gymhwyster arall os na chânt eu cofrestru am yr arholiadau.
- Ffrasiwn o dan un ym mhob tri disgybl 15 oed sy'n ennill TGAU graddau A*-C yn y **pynciau craidd**, sef mathemateg, gwyddoniaeth a Chymraeg neu Saesneg, mewn cyfuniad. Dim ond 21 o'r 225 o ysgolion uwchradd yng Nghymru a alluogodd hanner o'u disgyblion 15 oed i gyrraedd y lefel hon ym 1996. Mae hyn yn llawer rhy isel.
- **Mae bechgyn yn perfformio'n is na merched yn gyson.** Gwelir yr anghydraddoldeb yn gynnar. Yn 15 oed, ac wrth ennill 5 TGAU graddau A*-C, mae'r gwahaniaeth yn 10 pwynt canran ar gyfartaledd: ac mae'r bwlch yn llawer ehangach yn ardaloedd rhai o'r awdurdodau lleol.

- Mae **absenoliaeth** Cymru yn 11 y cant o'i gymharu ag 8 y cant yn Lloegr.
- Bydd 11 y cant o ddisgyblion yn ymadael â'r ysgol yng Nghymru **heb unrhyw TGAU**: 8 y cant sy'n gwneud yn Lloegr.
- Mae'r safonau addysgu a dysgu yn parhau i wella, ond mae ymhell dros un wers ym mhob deg yn anfodddhaol a dim ond **pedair o bob deg gwers a asesir fel gwersi da**, neu dda iawn gan SPAEM. Mae angen sylw penodol i'r safonau ar gyfer disgyblion 7-9 oed, a'r rhai 11-13 oed.
- Mae tystiolaeth SPAEM o arolwg a gyhoeddwyd yn ddiweddar o gynlluniau gweithredu yn dangos nad oes digon yn cael ei wneud i bennu **targedau meintiol** ymestynnol yn yr ysgol.
- Ym marn cyflogwyr sy'n buddsoddi yng Nghymru, mae pobl ifanc yn y gweithlu Cymreig yn gryf o ran ymrwymiad, ystwythder a pharodrwydd i hyfforddi - ond yn wan o ran gwneud penderfyniadau, cynnig arweiniad, a **chyrhaeddiad addysgol**.

4 Mae hyn i gyd yn golygu mai gwael yw'r lefelau llythrennedd a rhifedd ymhlith oedolion yn ogystal â phobl ifanc. Mae ymchwil newydd gan yr Asiantaeth Medrau Sylfaenol - *Sgiliau Llythrennedd a Rhifogrwydd yng Nghymru*, - yn dangos bod gan nifer sylweddol o oedolion 16-64 oed fedrau llythrennedd a rhifedd cyfyngedig. Mewn darllen, mae gan 16 y cant fedrau isel neu isel iawn; mewn rhifedd mae gan 44 y cant fedrau isel neu isel iawn. Ymhlith y grwp oedolion ifancaf sef 16-18 oed y cafwyd rhai o'r sgoriau isaf. Mae'r ymchwil yn cynnig darlun trawiadol o'r berthynas rhwng medrau sylfaenol gwael, diffyg cymwysterau a diweithdra. Mae'n golygu bod miloedd yn hollol amharod i ymdopi â galwadau'r gymdeithas fodern. Mae'n helpu i esbonio pam ni yw tlodion Prydain:

- mae Cynnyrch Mewnwladol Crynswth (**CMC**) y pen yng Nghymru ryw 18 y cant yn is nag yn Lloegr;
- mae **enillion wythnosol** cyfartalog gweithwyr gwryw amser-llawn, a gweithwyr benyw, 13 y cant yn is nag yn Lloegr;
- mae **incwm teuluoedd i'w wario** 11 y cant yn is am bob pen nag yn Lloegr;

Gweithredu

5 Mae'r ffeithiau allweddol hyn yn dangos bod gormod o sylw wedi'i roi yn y gorffennol

i strwythur a dim digon i safonau a chanlyniadau. Y camau y mae angen eu cymryd i greu newid yw'r canlynol yn y bôn:

- rhaid wrth bwyslais cadarn ar addysgu da sy'n gelfydd ei gynllun, ei strwythur a'i gyflymder, i gefnogi dysgu;
- rhaid pennu targedau clir ar gyfer cyrhaeddiad mewn ysgolion cynradd ac uwchradd;
- rhaid i asesu disgyblion, adolygu yn erbyn targedau, ac adborth i rieni gan athrawon gael eu trin fel elfennau canolog ar addysg lwyddiannus;
- rhaid canolbwyntio'n barhaus ar ddulliau effeithiol o addysgu llythrennedd a rhifedd i bob disgybl mewn ysgolion cynradd ac uwchradd;
- rhaid cymryd camau i fynd i'r afael yn fywiog ac yn sensitif ag addysgu gwael a rheolaeth wael yn yr ysgol, lle bôn yn digwydd;
- rhaid adeiladu perthnasoedd cryf o fewn ysgolion ac â'r gymuned y maent yn ei gwasanaethu i feithrin addysgu a dysgu da, a naws lle mae'r disgyblion yn cymryd cyfrifoldeb dros eu gweithredoedd;
- mae angen camau cadarn i godi presenoldeb disgyblion; i godi safonau ymddygiad;

i gofrestru mwy o ddisgyblion am gymwysterau galwedigaethol ac academiaidd; a chefnogi arweinyddiaeth a gwaith t"m effeithiol ar bob lefel yn yr ysgol;

- rhaid i ysgolion roi mwy o sylw i ddatblygu arferion da mewn dulliau addysgu ac i weithredu'r hyn sy'n gweithio orau;
  - rhaid sicrhau gwell cyfathrebu a deialog gydag athrawon wrth greu newidiadau;
  - rhaid gwneud ymdrechion mwy sylweddol i gynnwys rhieni mewn addysg ei hun, yn hytrach nag mewn gwneud dewisiadau yn unig;
  - rhaid wrth ymrwymiad dyfnach, ehangach gan gyflogwyr i gefnogi gwelliant ysgolion drwy gyfrwng cysylltiadau addysg-busnes mwy effeithiol;
  - dylid sefydlu swyddogaeth strategol glir i'r awdurdodau lleol i gefnogi llwyddiant addysgol.
-

Pennod 3:

Sylfeini Cadarn

Os na all plant ddarllen ac ysgrifennu'n rhugl, trin rhifau'n hyderus a chanolbwyntio ar eu gwaith wrth ymadael â'r ysgol gynradd, mae'n anodd iddynt llwyddo yn eu bywyd. Yr ydym yn anelu at sicrhau bod gan bob plentyn y sylfaen gadarn honno ar gyfer eu haddysg o fewn fframwaith y Cwricwlwm Cenedlaethol yng Nghymru.

1 Os bwriedir i blant Cymru gael addysg sydd i'w chymharu â'r goreuon yn y byd, rhaid i'r blynyddoedd cynnar ac addysg gynradd fod yn eithriadol o dda. Yr ydym yn benderfynol o gynnig y canlynol:

- cyfleoedd o ansawdd dda i ddysgu yn y blynyddoedd cynnar ochr-yn-ochr â gofal plant a chymorth i ddysgu fel teulu lle bo'n briodol;
- asesiad trylwyr pan fyddant yn dechrau yn yr ysgol gynradd;
- rhaglen Cymru-gyfan i godi safonau llythrennedd (gyda sylw priodol i lafared) a rhifedd, a datblygu agweddau cadarnhaol at ddysgu;
- dosbarthiadau babanod llai o faint i gefnogi addysgu a dysgu mwy effeithiol.

Addysg y blynyddoedd cynnar

Fforymau blynyddoedd cynnar

2 Caiff addysg o ansawdd uchel ei sicrhau i bob plentyn pedair oed os dyna yw dymuniad eu rhieni; a phennir targedau ar gyfer darparu lleoedd i ddisgyblion tair oed. Mae yna draddodiad cryfach eisoes o ddarpariaeth yng Nghymru i blant o dan bump oed o'i chymharu â rhannau eraill o'r DU. Mae gan 90 y cant o blant pedair oed leoedd ysgol eisoes ac felly hefyd ychydig dros 50 y cant o blant tair oed. Yr ydym yn bwriadu i bob awdurdod lleol yng Nghymru adeiladu ar hyn drwy sefydlu fforwm blynyddoedd cynnar, yn cynrychioli'r ystod lawn o ddarparwyr a defnyddwyr addysg y blynyddoedd cynnar yn eu hardaloedd.

3 Bydd y fforymau'n adolygu'r gwasanaethau sydd ar gael, gan gynnwys rhoi cyngor i rieni cyn i'r plant ddechrau'r ysgol, a llunio cynlluniau datblygu ar gyfer y blynyddoedd cynnar. Bydd y cynlluniau hyn yn nodi sut mae'r awdurdodau lleol, gan gydweithredu â darparwyr preifat a chylchoedd chwarae, yn bwriadu gwasanaethu anghenion addysgol plant. Byddant yn rhoi sylw i ofynion plant sydd ag anghenion addysgol arbennig a'r galw am ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg. Byddant hefyd yn rhoi sylw i bolisi'r Llywodraeth y dylai gwasanaethau hygyrch, fforddiadwy a hyblyg fod ar gael i rieni yn y blynyddoedd cynnar, a'r rheiny'n integreiddio addysg a gofal plant; a chyfrifoldeb presennol yr awdurdodau lleol i gynhyrchu cynlluniau gwasanaethau plant o dan Ddeddf Plant 1989.

4 Cyn hir byddwn yn dechrau ymgynghori ar fforymau blynyddoedd cynnar, cynnwys manwl cynlluniau datblygu'r blynyddoedd cynnar ac ar dargedau ar gyfer y ddarpariaeth i blant 3 oed. Dosbarthwn ganllawiau i'r awdurdodau lleol ac eraill yn yr hydref.

Ansawdd addysgol

5 Nid oes gwerth i addysg y blynyddoedd cynnar oni bai ei bod o ansawdd dda. Ymgynghorwn hefyd ar sicrwydd ansawdd, ac yn enwedig ynghylch:

- safonau cyffredin ym maes rheoleiddio ac arolygu;
- hyfforddi staff a chymwysterau;
- ffyrdd o wneud gwell defnydd o swyddogaeth bwysig rhieni.

6 Comisiynir SPAEM i gynnal arolygon o'r arferion gorau wrth i gynlluniau datblygu'r blynyddoedd cynnar ddod i rym ac i

ledaenu'r canlyniadau fel canllawiau.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Beth ddylai'r blaenoriaethau allweddol fod ar gyfer integreiddio gwasanaethau i ddiwallu anghenion rhieni a phlant?

Canlyniadau dysgu dymunol

7 Cafwyd croeso cynnes yng Nghymru i'r ddogfen Canlyniadau Dymunol i Ddysgu Plant Cyn Oedran Addysg Orfodol - a gyhoeddwyd gan ACAC. Mae'n nodi safonau ar gyfer addysg y blynyddoedd cynnar gan bwysleisio medrau llythrennedd, rhifedd, medrau personol a chymdeithasol cynnar a dysgu drwy chwarae. Cynlluniwyd y safonau i ddarparu camau cadarn cyntaf tuag at y Cwricwlwm Cenedlaethol. Edrychir eto ar y safonau hyn fel rhan o'r adolygiad cyffredinol o'r Cwricwlwm Cenedlaethol yng Nghymru, maes o law.

Asesu wrth ddechrau'r ysgol

8 Asesu'n disgyblion ieuaf pan fyddant yn dechrau'r ysgol yw'r cam cyntaf hanfodol ar y ffordd at wella medrau sylfaenol mewn llythrennedd a rhifedd. Bydd ACAC yn rhoi cyngor ar y ffordd orau o asesu galluoedd ac anghenion plant yn eu crynswth ar ddechrau eu haddysg. Cynhelir astudiaethau peilot. Gan gymryd y canlyniadau i ystyriaeth, cyflwynir asesiadau sylfaenol o hydref 1998 ymlaen. Bydd hyn yn golygu partneriaeth agos rhwng rhieni ac athrawon. Bydd yn helpu'r athrawon i gadw llygad ar gynnydd y disgyblion wrth iddynt ddysgu a dangos y gwerth a ychwanegir gan yr ysgol. Darperir cymorth ychwanegol drwy raglen GCAH er mwyn galluogi athrawon i weithredu'r trefniadau asesu.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Pa wybodaeth o'r asesiadau a gynhelir pan fydd plant yn dechrau'r ysgol a fyddai o gymorth i rieni?

Codi safonau llythrennedd a rhifedd yn eu crynswth

Targedau

9 Mae yna fwy i addysg gynradd na llythrennedd a rhifedd. Ac eto mae'r medrau hyn wrth graidd yr hyn a wneir yn yr ysgolion cynradd. Hwyr yw sylfaen popeth a ddysgir wedyn fel y mae SPAEM wedi pwysleisio yn ddiweddar yn *Tueddiadau a Materion yng Nghynllunio'r Cwricwlwm 11-16*. Gwyr yr ysgolion cynradd fod gadael camau adferol i'r ysgolion uwchradd yn anochel yn peryglu llwyddiant disgyblion. Yn wir mae angen atgyfnerthu'r medrau sylfaenol yn gyson, a'u hystemyn, drwy gydol addysg ffurfiol y disgyblion. Dyna pam y mae llythrennedd, rhifedd a dealltwriaeth wyddonol wrth graidd y Cwricwlwm Cenedlaethol yng Nghymru.

10 Gwelir amrywiadau eang rhwng perfformiad ysgolion cynradd Cymru, ac felly broblemau gwirioneddol wrth atgyfnerthu safonau uchel mewn llythrennedd a rhifedd ar y lefel uwchradd. Nid yw hyn bob amser yn adlewyrchu'r dalgylch. Er enghraifft, mewn ardaloedd amddifad mae rhai ysgolion yn gwneud yn sylweddol well nag eraill. Mae angen paratoi'r tir yn well yn 7-9 oed: dylai'r trosglwyddo o addysg gynradd i uwchradd fod yn llyfn, er mwyn manteisio'n llawn ar y gwaith a wneir ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 sef o 9-11 oed: a dylid ymestyn y disgyblion yn fwy yn 11-13 oed. Bydd safonau'n codi'n sylweddol pan gaiff gallu'r disgyblion mewn iaith (llafaredd a llythrennedd) a mathemateg ei ymestyn ar draws y cwricwlwm cyfan. Dyna pam y mae'r canlynol yn hanfodol:

- bod **pob ysgol gynradd (prif-ffrwd ac arbennig)** yn pennu ac yn cyhoeddi eu **targedau eu hunain** ar gyfer gwelliant yn yr hanfodion yn rheolaidd;
- bod **pob ysgol uwchradd (prif-ffrwd ac arbennig)** yn pennu ac yn cyhoeddi eu **targedau cyrhaeddiad eu hunain** mewn adroddiadau blynyddol i rieni a llawlyfrau - gan roi sylw penodol i welliant mewn TGAU, safon uwch a chymwysterau galwedigaethol;
- bod gan **bob ysgol gynllun datblygu** yn rhoi manylion amcanion ar gyfer gwell perfformiad ym mhynciau craidd y Cwricwlwm Cenedlaethol - ac yn wir ymhob pwnc arall, gan gynnwys addysg grefyddol.

11 I helpu ysgolion i gyflawni hyn oll, mae angen ystod o dargedau Cymru-gyfan, a'r rheiny wedi'u dewis yn ddoeth, i'w llywio. Cynlluniwyd y rhain i hybu cynnydd cyflymach er mwyn goresgyn problemau cyrhaeddiad yn y pynciau craidd, yn enwedig llythrennedd a rhifedd, ac i sicrhau bod athrawon yn cael y cymorth parhaus y mae arnynt ei angen o bob cyfeiriad er mwyn sicrhau canlyniadau - a hynny yn gyflym. Mae unfrydedd barn eisoes yn dechrau dod i'r amlwg, a honno'n seiliedig ar gyngor ACAC y dylid pennu meincnodau clir y gall ysgolion fesur eu cynnydd yn eu herbyn o flwyddyn i flwyddyn. Felly

erbyn y flwyddyn 2000 yr ydym yn disgwyl:

- y dylai rhwng chwech a saith o bob deg o blant 11 oed gyrraedd lefel 4 neu'n well;
- y dylai rhwng chwech a saith o bob deg o blant 14 oed gyrraedd lefel 5 neu'n well.

Mae'r meincnodau hyn yn gymwys i ganlyniadau'r disgyblion fesul pwnc (Cymraeg neu Saesneg, mathemateg a gwyddoniaeth), fel y'u hadroddir drwy gyfrwng asesiad statudol gan athrawon a thasgau neu brofion statudol.

12 Dyma'r **cam cyntaf** - yn cynnwys **tair blynedd cyntaf y rhaglen** a nodwyd yn y Papur Gwyn hwn. **Byddai'r ail yn ymestyn y nodau hyn** am ddwy flynedd pellach ac felly cynigir erbyn **2002**:

- y dylai rhwng saith ac wyth o bob deg o blant 11 oed gyrraedd lefel 4 neu'n well;
- y dylai rhwng saith ac wyth o bob deg o blant 14 oed gyrraedd lefel 5 neu'n well - a'r rhain yn cael eu hadrodd ar yr un sail â'r meincnodau ar gyfer y flwyddyn 2000.

13 At ddibenion monitro ac atebolrwydd, ein bwriad yw y dylai data ar berfformiad, a'r targedau a bennir gan yr ysgolion eu hunain, fod yn gysylltiedig â'r targedau cenedlaethol hyn. Byddai gwybodaeth am gyrhaeddiad disgyblion mewn mathemateg, gwyddoniaeth a Chymraeg neu Saesneg mewn cyfuniad yn nodwedd ar y wybodaeth fel ar hyn o bryd. Câi'r un ymagwedd ei dwyn ymlaen yn achos ysgolion cynradd ac uwchradd fel ei gilydd - fel bod y pwyslais ar yr hanfodion yn cael ei gadw dros gyfnod o amser.

14 Ar yr un pryd, gwahoddir awdurdodau lleol a SPAEM i ganolbwyntio ar berfformiad ysgolion lle bydd y canlyniadau'n disgyn yn y 25 y cant isaf yn sgil asesiadau statudol yn 11 a 14 oed. Hybu gwell canlyniadau fydd y nod - ac yn wir codi eu perfformiad o leiaf 10-15 y cant erbyn 2002. Bydd SPAEM yn adrodd cyn hir ar arolwg a gynhaliwyd ganddynt ar gyflawniad a thangyflawniad yng Nghyfnod Allweddol 2. Mae ganddynt waith ar y gweill ar y camau sy'n cael eu cymryd gan ysgolion isel eu perfformiad i wella. Byddant yn cyhoeddi adroddiadau cryno byr ar safonau mewn Cymraeg, Saesneg a mathemateg mewn ysgolion cynradd ac uwchradd (gyda phwyslais arbennig ar lythrennedd a rhifedd) maes o law.

Cwestiynau ar gyfer ymgynghori: Pa strategaethau a fyddai o gymorth i rieni, athrawon, AALI, llywodraethwyr ac eraill i atgyfnerthu'r flaenoriaeth uchel sydd i'w rhoi i lythrennedd a rhifedd yn yr ysgolion cynradd ac wedyn?

A ydych yn cytuno bod y meincnodau a'r targedau a nodir uchod yn ddigon ymestynnol a realistig?

A ddylid mireinio'r meincnodau ar gyfer 2002 ymhellach byth i bennu targedu unigol ar gyfer Cymraeg neu Saesneg a mathemateg yn unig, i'r graddau:

- y dylai 75 y cant o ddisgyblion 11 a 14 gyrraedd y safonau a ddisgwyli'r oddi wrth y mwyafrif yn yr oedran hwnnw mewn mathemateg; ac
- y dylai 80 y cant o ddisgyblion 11 a 14 gyrraedd y safonau a ddisgwyli'r oddi wrth y mwyafrif yn yr oedran hwnnw mewn Cymraeg neu Saesneg?

Athrawon ardderchog

15 Mae angen i bob athro ac athrawes gynradd ac arbennig wybod sut i addysgu darllen a mathemateg yn unol â'r arferion gorau sydd wedi profi eu gwerth. Yn ôl llawer o athrawon, mae ymagwedd Iwyddiannus yn cynnwys:

- neilltuo amser yn feunyddiol i agweddau ar lythrennedd a rhifedd lle defnyddir cydbwysedd o addysgu dosbarth cyfan, grwpiau ac unigolion, a hynny o dan gyfarwyddyd cadarn a thrylwyr yr athro neu'r athrawes i ennyn brwdfrydedd ac ysgogi'r plant;
- asesiad rheolaidd ar gynydd y disgyblion er mwyn galluogi'r addysgu i gael ei deilwra yn union i'r cyfnod yn eu datblygiad;
- addysgu ffoneg mewn darllen yn systemataidd yn ogystal â medrau ar lefel brawddeg a thestun;
- datblygu adeiladol ar allu'r disgyblion mewn rhifydddeg pen ac ar ddefnyddio mathemateg mewn ffyrdd ymarferol a bywiog.

Mae SPAEM eisoes wedi cyhoeddi adolygiad o'r arferion llwyddiannus wrth addysgu darllen o dan y teitl Gwella Darllen Disgyblion: arolwg o chwe phroject darllen a gyllidir gan y Swyddfa Gymreig. Yn ogystal, mae Fframwaith SPAEM ar gyfer

arolygu ysgolion yn rhoi syniad clir o'r hyn y mae'r arolygwyr yn chwilio amdano wrth addysgu darllen, ysgrifennu, siarad a gwrando mewn Cymraeg a Saesneg, ac mewn medrau rhif. Byddem yn croesawu sylwadau ar y canlynol:

- i ba raddau y mae'r ymagweddau llwyddiannus hyn eisoes yn cael eu defnyddio'n helaeth, neu y dylid eu defnyddio'n fwy cyffredinol yng Nghymru;
- y dulliau sydd wedi bod o gymorth arbennig i athrawon Cymru wrth gynnal cyfeiriad eu haddysgu a datblygu arbenigedd o dan eu hamgylchiadau penodol.

Tair blynedd: naw mesur

16 Mae'r blynyddoedd academaidd hyd at 2000-2001 yn holl-bwysig ar gyfer cyrraedd y nodau ar gyfer 2002. Yr ydym yn disgwyl creu a pharhau â hwb i wneud cynnydd yn gynnar ac yn gyflym. Felly:

- caiff elfen bwysig o'r **rhaglen GCAH** ei neilltuo i godi safonau ym maes llythrennedd a rhifedd. Bydd cydran newydd yn fodd i AALI ac ysgolion ddefnyddio ymagweddau arloesol at godi safonau. Gwahoddir yr AALI i baratoi a gweithredu cynlluniau lleol i ffocysu hyfforddiant dwys, cefnogaeth a chymorth ymgynghorol ar wella safonau llythrennedd a rhifedd yn yr ysgolion drwy ddefnyddio modelau a ddyfeisiwyd eisoes ar lefel yr awdurdodau lleol yng Nghymru;
- bydd SPAEM yn cyhoeddi cyngor i athrawon ar sut mae **rheoli amser** er mwyn rhoi pwys priodol ar llythrennedd a rhifedd o fewn cyd-destun y Cwricwlwm Cenedlaethol ehangach i Gymru. Cydategir hyn â chanllawiau ar arferion da wrth bennu targedau yn yr ysgolion cynradd a gyhoeddir cyn hir;
- gofynnir i ACAC roi canllawiau i'r ysgolion ar roi **profion syml o oedran darllen cronolegol yn 9 oed**. Anogir yr ysgolion i ddadansoddi'r canlyniadau yn systemataidd, pennu targedau ar gyfer gwelliant ac adrodd y canlyniadau i'r rhieni;
- bydd ACAC yn cyhoeddi **canllawiau diwygiedig i lywodraethwyr** ar hybu arferion da wrth godi safonau llythrennedd a rhifedd yn yr ysgolion cynradd. Bydd y rhain yn cynnwys enghreifftiau o wahanol fodelau ar gyfer adrodd i rieni yn effeithiol, ar ddiwedd yr asesiadau diwedd-cyfnod ac yn y blynyddoedd rhyngddynt;
- bydd pob awdurdod lleol yn parhau â'u gwaith gyda'r Asiantaeth Medrau Sylfaenol i gefnogi **cynlluniau llythrennedd teulu** a chydau'r CHM i hybu gweithgareddau addysgol gwerthfawr y tu allan i oriau i godi safonau llythrennedd a rhifedd.
- Cânt eu hannog i ymestyn eu cyrraedd i leoliadau eraill lle mae ymagweddau aml-ddisgyblaeth yn berthnasol, megis llochesau, cynteddau, canolfannau teulu a gofal plant;
- bydd y Swyddfa Gymreig yn gofalu bod defnydd llawnach yn cael ei wneud o **gymorth gwirfoddol ac arall** - a hynny drwy Chwarae Teg, Education Extra, y Rhaglen Gwirfoddolwyr sydd wedi Ymddeol a Gwirfoddolwyr Hyn er enghraifft - i ganolbwyntio mwy o gymorth ar blant sydd â'r anawsterau mwyaf yn arbennig yn y sector cynradd, ac i hybu safonau uwch mewn cydweithrediad ag ysgolion;
- bydd y Swyddfa Gymreig yn pwysu a mesur gwaith CLILC ar y **ddarpariaeth ar gyfer addysg gynradd** ac ymgynghoriad ar wahân gan y Swyddfa Gymreig ar gydbwysedd priodol buddsoddiadau ar gyfer y sector cynradd yn GCAH. Yn yr achos olaf mae'r AALI eisoes wedi sicrhau, neu maent ar fin sicrhau, rhaniad 60:40 o blaid y sector cynradd;
- caiff **cysylltiadau addysg-busnes** sydd wedi cael effaith mor rymus wrth greu mentrau cadarnhaol a mentora cadarn ar gyfer llythrennedd a rhifedd ar y lefel uwchradd eu hymestyn i gynnwys Cymru gyfan erbyn 1999, er mwyn sicrhau bod mwy o ysgolion cynradd yn elwa ar gymorth cyflogwyr;
- caiff **rhaglen gofal plant y tu allan i oriau** yng Nghymru gydran addysgol am y tro cyntaf yn ystod gwyliau'r haf ym 1997. Bydd hyn yn dod â chymorth newydd i ddatblygu medrau llythrennedd a rhifedd rhai o blant mwyaf difreintiedig ein cymuned. Caiff y cynllun ei dreiglo ymlaen at y dyfodol, gan ddibynnu ar ganlyniadau'r gwaith pwysu a mesur.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Pa fesurau eraill a allai helpu i wireddu'r targedau a'r meincnodau ar gyfer 2000 a 2002?

Dosbarthiadau llai

17 Caiff maint dosbarthiadau ei leihau ar gyfer disgyblion 5, 6 a 7 oed o fewn y pum mlynedd nesaf. Bydd hyn yn ffactor allweddol wrth sicrhau gwell canlyniadau. Mae adroddiadau SPAEM yn cadarnhau pwysigrwydd maint y dosbarth i blant iau. Nid yw dosbarthiadau llai yn yr oedran hwn yn gwarantu canlyniadau da ond fe allant wneud cyfraniad o bwys drwy alluogi'r athrawon i dreulio mwy o amser gyda phob plentyn; nodi anghenion ac anawsterau disgyblion unigol yn gynnar, a chynnig y cymorth y mae ar blant ei angen i feistrolï'r hanfodion.

18 Bydd y Swyddfa Gymreig yn gweithio gyda CLILC, gydag awdurdodau lleol ac ysgolion unigol lle bo'n briodol er mwyn sicrhau bod y gostyngiad ym maint dosbarthiadau yn cael ei reoli'n dda ac yn gost-effeithiol. Gwahoddir yr awdurdodau lleol cyn hir i ddechrau gwaith ar lunio cynlluniau gweithredu i fynd ati i leihau maint dosbarthiadau babanod o dipyn i beth i fodloni'r targed. Telir y costau drwy ddirwyn y Cynllun Cymorth Lleoedd i ben yn raddol ac aildosbarthu'r arian fel y bydd y llawer, yn hytrach na'r ychydig, ar eu hennill. Bydd y Mesur Addysg (Ysgolion) sydd gerbron y Senedd ar hyn o bryd yn dileu'r Cynllun Cymorth Lleoedd o dipyn i beth ac yn datgloi cronfeydd o 1998 ymlaen.

Crynodeb

Mae'r bennod hon yn nodi sut yr ydym yn bwriadu darparu sylfaen gadarn i addysg pob plentyn.

O dan ein cynigion, erbyn 2002 fe geir:

- addysg o safon uchel i bob disgybl 4 oed os dyna yw dymuniad eu rhieni;
- fforwm blynyddoedd cynnar yn ardal pob awdurdod lleol i gyfrannu at gynlluniau datblygu'r blynyddoedd cynnar;
- enghreifftiau ardderchog o wasanaethau integredig ym mhob awdurdod lleol i gefnogi canlyniadau addysgol da y blynyddoedd cynnar;
- asesiad sylfaenol o'r holl blant sy'n dechrau'r ysgol gynradd;
- gwelliant aruthrol mewn cyraeddiadau ym mhynciau craidd y cwricwlwm - Cymraeg iaith gyntaf, mathemateg, Saesneg a gwyddoniaeth;
- tystiolaeth o newid mawr mewn cyrhaeddiad yn erbyn meincnodau a thargedau Cymru-gyfan;
- dosbarthiadau o 30 neu lai ar gyfer pob disgybl 5, 6 a 7 oed.

Materion ar gyfer ymgynghori

Byddem yn croesawu ymatebion i'r holl gynigion a nodir yma. Yn arbennig:

- beth ddylai'r blaenoriaethau allweddol ar gyfer darpariaeth y blynyddoedd cynnar fod, ac integreiddio gwasanaethau, i ddiwallu anghenion rhieni a phlant yng Nghymru?
- pa wybodaeth o'r asesiadau a gynhelir pan fydd plant yn dechrau'r ysgol a fyddai'n ddefnyddiol i rieni?
- pa strategaethau a fyddai o gymorth i rieni, awdurdodau lleol, athrawon, llywodraethwyr ac eraill i atgyfnerthu'r flaenoriaeth uchel sydd i'w rhoi i lythrennedd a rhifedd yn yr ysgolion cynradd ac wedyn?
- a fyddai athrawon yn gyffredinol yn ategu'r dulliau sy'n effeithiol ym marn llawer o ysgolion wrth greu canlyniadau da yn addysg y plant mewn llythrennedd a rhifedd. Pa rai eraill y gellid eu hychwanegu at y rhestr i'w hystyried gan y proffesiwn?
- a ydych yn meddwl bod y meincnodau a'r targedau a nodir yn y bennod hon ar gyfer Cymru yn ddigon ymestynnol a realistig?
- a ddylai'r meincnodau ar gyfer 2002 gael eu mireinio ymhellach byth i bennu targedau ar gyfer Cymraeg neu Saesneg a mathemateg yn unig?

- pa fesurau eraill a allai helpu i gyrraedd y targedau a'r meini nodau ar gyfer 2000 a 2002?

Mae ymgynghoriad ychwanegol a manylach yn cael ei gynnal:

- ar gynlluniau a fforymau datblygu'r blynyddoedd cynnar;
  - ar ddosbarthiadau llai.
-
-

Pennod 4: Safonau, Canlyniadau ac Atebolrwydd

Bellach mae gan ysgolion y wybodaeth angenrheidiol am berfformiad disgyblion i ddatblygu eu cynlluniau eu hunain i godi safonau. Ond bydd ar y mwyafrif ohonynt angen cymorth. Rhaid seilio'r cymorth hwnnw ar ddealltwriaeth glir o swyddogaeth yr ysgolion a'u partneriaid - yr awdurdodau lleol, SPAEM a'r Swyddfa Gymreig ymhlith eraill - ac ar ymglymiad y Swyddfa Gymreig, wrth bennu'r agenda ac wrth gefnogi ysgolion a'r awdurdodau lleol.

1 Mae safonau'n codi gyflymaf lle bo'r ysgolion eu hunain yn ysgwyddo'r cyfrifoldeb dros eu gwelliant eu hunain. Felly mae ar ysgolion angen y cydbwysedd iawn o bwysau a chefnogaeth o du'r llywodraeth ganolog a lleol. Gwelsant ddigon o bwysau yn y gorffennol, rhywfaint ohono'n gadarnhaol, ond heb fod yn llwyddiannus i gyd o ran codi safonau. Gwelwyd gormod o ganolbwytio ar drefniadaeth ysgolion, ar draul gwell addysgu a dysgu. Ac mae gormod o ysgolion Cymru'n perfformio'n waeth nag y gallent. Rhaid i ni roi sylw i hyn drwy ymagweddau systemataidd sy'n symbylu ac yn gwobrwyo gwelliant cyson. Y math delfrydol o bwysau ar ysgolion yw pennu **targedau** cenedlaethol clir, uchelgeisiol ond cyraeddadwy er mwyn codi safonau dros gyfnod diffiniedig a chyfuno hyn â fframwaith clir o atebolrwydd. Mae'r Papur Gwyn Cymreig hwn yn cymryd cam mawr ymlaen drwy gyhoeddi meincnodau a thargedau ymestynnol a diamwys hyd at y flwyddyn 2002 - a thrwy wahodd sylwadau ar sut y dylid eu mireinio.

2 Rhaid hefyd gwella'r **cymorth** a roddir gan y llywodraeth ganolog a llywodraeth leol i'r ysgolion, yn arbennig i ddatblygu gwell mesurau o berfformiad a chynnydd. Mae ar ysgolion angen cymorth i gyflwyno systemau sicrwydd ansawdd o fewn fframweithiau a sefydlwyd gan SPAEM sy'n canolbwytio ar safonau addysgu a dysgu; a hynny o fewn cylch blynyddol o hunan-adolygu a gefnogir gan bob awdurdod lleol ac a ddilysir gan SPAEM. Yn eu tro, mae ar yr awdurdodau lleol angen cymorth y Swyddfa Gymreig. Ochr-yn-ochr â hunan-welliant systemataidd i ysgolion, rhaid i archwiliadau allanol rheolaidd o ansawdd uchel ar ysgolion ac awdurdodau lleol gan SPAEM barhau er mwyn canfod a lledaenu arferion da a mynd i'r afael â thanberfformiad. Rhoddwyd yr esgus weithiau 'na allwch ddisgwyl cyrhaeddiad uchel gan blant mewn ardal ddirywiedig fel hon'. Yn aml cafwyd y gwrthwyneb: mae ysgolion mewn amgylchiadau cyffyrddus wedi llaesu dwylo a derbyn perfformiad cyfartalog, lle dylent anelu at ragoriaeth. Ceir llawer enghraifft o ysgolion cynradd ac uwchradd yng Nghymru sy'n torri'r moldiau hyn. Bellach mae angen i ni gyfeirio egni a doniau pawb yn un ymdrech bendant tuag at gyflawniad uwch ymhlith disgyblion. Mae hyn yn cynnwys anghenion pawb. Bydd argymhellion y grwp tasgau ar gymorth partneriaeth i ddisgyblion lleiafrifoedd ethnig, sef grwp o dan gadeiryddiaeth un o'r Gweinidogion, yn cael eu cymhwyso'n briodol ar gyfer Cymru er mwyn agor llwybrau i wir gydraddoldeb cyfleoedd.

Mesur perfformiad er mwyn codi safonau a disgwyliadau

3 Hwyrach mai disgwyliadau isel fu achos isorweddol grymusaf perfformiad isel ein hysgolion. Mae gormod o athrawon, rhieni a disgyblion yng Nghymru wedi dod i dderbyn terfyn ar gyrhaeddiad sy'n llawer is na gwir botensial y plant.

Asesiadau'r Cwricwlwm Cenedlaethol

4 Beth bynnag fo'u cefndir, gall disgyblion gyflawni canlyniadau ardderchog os cânt eu haddysgu a'u hysgogi'n dda. Yn ymarferol, mae ysgolion â mewnlifiad tebyg, p'un a fesurir yn ôl ffactorau cymdeithasol ac economaidd neu yn ôl cyrhaeddiad blaenorol, yn cyflawni canlyniadau gwahanol iawn. Mae'r gwahaniaeth hwn yn fesur bras o effeithiolrwydd yr ysgol wrth addysgu ac ysgogi'r disgyblion. Bellach gallwn gymharu am fod gennym, am y tro cyntaf, fesurau digon cyson o gyrhaeddiad disgyblion ar lefel yr ysgol ym mhob Cyfnod Allweddol o'r Cwricwlwm Cenedlaethol. Hefyd, ar ôl sefydlu asesiadau sylfaenol, bydd yn bosibl mesur cynnydd unrhyw ddisgybl drwy ei yrfa yn yr ysgol, a chymharu'r disgybl hwnnw hefyd ag unigolion neu grwpiau eraill. Credwn ei bod yn hanfodol defnyddio'r wybodaeth newydd am gynnydd yn effeithiol, o safbwynt atebolrwydd a gwelliant. Felly ymgynghorir ar gynigion ar gyfer gwelliannau pellach wrth gasglu a defnyddio data perfformiad disgyblion.

Data perfformiad

5 Dylai'r awdurdodau lleol chwarae rhan lawer mwy canolog wrth drefnu bod data am berfformiad disgyblion ar gael yn gyhoeddus. Yn y dyfodol, rhoddir tablau perfformiad ysgolion uwchradd i'r awdurdodau cyn eu cyhoeddi.

6 Mae angen i ni roi gwell gwybodaeth i rieni ac eraill er mwyn cydategu'r tablau perfformiad presennol. Yr hyn a roddir yn y rhain yw awgrym o gyrhaeddiad absoliwt ar lefel yr ysgol. Cyn hir bydd modd dangos hefyd fesur o gynnydd y disgyblion. Ni ellir gwneud hyn ar unwaith, am nad oes data am eu cyraeddiadau blaenorol ar gael yn gyson am bob Cyfnod Allweddol. Ond fe ellir ei gyflwyno o dipyn i beth. Hefyd mae yna swyddogaeth bwysig i'r awdurdodau lleol wrth roi data cymaradwy lleol i'w hysgolion. Mae llawer o'r awdurdodau gorau eisoes yn rhoi dadansoddiadau perfformiad o ansawdd uchel i'w hysgolion.

Dilyn trywydd disgyblion

7 Cyfyngir cynnydd tuag at ddadansoddiad dibynadwy o ddata perfformiad disgyblion ar lefel yr ysgol neu'r awdurdod lleol er mwyn gwella ysgolion am ei bod yn anodd dilyn trywydd disgyblion wrth iddynt symud o ysgol i ysgol. Gan hynny ymgynghorir ynghylch system syml o ddynodwyr unigryw i ddisgyblion. Yn y bôn, gallai'r disgybl gael rhif cyfeirio wrth fynd i mewn i'w ysgol gyntaf, gan ei gadw nes ymadael â'r system ysgolion. Wedyn câi canlyniadau pob prawf asesu o dan y Cwricwlwm Cenedlaethol a phob prawf asesu arall ei gofnodi o dan y cyfeirnod hwnnw. Byddai'r ysgol yn cadw'r data ar unigolion yn gyfrinachol, gan ei drosglwyddo gyda'r disgybl i'r ysgol nesaf, nes ei drosglwyddo i'r disgybl ei hun wrth ymadael â'r system ysgolion.

Pennu targedau ysgolion

8 Rhaid cyhoeddi data perfformiad er mwyn sicrhau atebolrwydd cyhoeddus; dathlu llwyddiant; a hwyluso cymariaethau rhwng ysgolion. Yr un mor bwysig â hyn, rhaid defnyddio'r data i godi safonau o **fewn** ysgolion, drwy dargedau ar lefel yr ysgol. Mae data perfformiad dibynadwy a chyson yn fodd i athrawon asesu perfformiad eu disgyblion a newid eu strategaethau addysgu yn unol â hynny. Ceir tystiolaeth glir o'r manteision a geir pan fydd athrawon yn defnyddio'r wybodaeth hon mewn ffordd fuddiol. Mae cymharu perfformiad mewn gwahanol bynciau, dosbarthiadau, grwpiau blwyddyn ac mewn ffyrdd eraill, yn creu gwell canlyniadau ac yn helpu i gyrraedd targedau gwella sy'n cymryd man cychwyn y plant o dan sylw i ystyriaeth yn llawn.

9 Mae ysgolion yn dechrau o wahanol lefelau o gyrhaeddiad. Rhaid i bob un bennu ei thargedau ei hun, gan gymryd ei chyraeddiadau presennol i ystyriaeth ond gan geisio gwella o flwyddyn i flwyddyn. Ni ddylent wneud hyn ar eu pen eu hunain. Rhaid i'r ysgolion allu meincodi eu hymdrechion eu hunain yn erbyn ystod o dargedau a bennir ar gyfer Cymru gyfan. Dylai pob ysgol fod mewn sefyllfa i bwysu a mesur ei pherfformiad ei hun yn erbyn perfformiad ysgolion tebyg, heb ganiatáu i'w huchelgais a'i hymdrechion gael eu cyfyngu gan safonau ysgolion cyfatebol.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Beth yw'r ffordd orau i ysgolion ac AALI sicrhau eu bod yn defnyddio gwaith pennu targedau mor sensitif ac effeithiol â phosibl i godi safonau ar sail yr ysgol gyfan a'r adran?

Beth arall y gallwn ei wneud i ddathlu ysgolion ac athrawon llwyddiannus?

Y cydbwysedd rhwng pwysau a chymorth

Cyfrifoldebau clir

10 Yr ysgolion eu hunain sy'n bennaf cyfrifol am godi safonau a sicrhau canlyniadau ardderchog, drwy gyfrwng cymorth a heriadau o du'r rhieni mwyaf gwybodus ac aelodau eraill o'u cymunedau lleol. Ond dim ond os bydd yr awdurdodau lleol, llywodraethwyr, SPAEM a'r Swyddfa Gymreig yn chwarae eu rhan y gall ysgolion gyflawni eu cyfrifoldebau yn gyflym ac yn llwyddiannus.

Swyddogaeth yr awdurdod lleol (AALI)

11 Nid mynnu rheolaeth yw swyddogaeth yr AALI. Bydd AALI effeithiol yn creu'r amodau sy'n annog ysgolion lleol i ysgwyddo'r cyfrifoldeb dros eu gwella eu hunain. I wneud hyn bydd ar bob AALI angen gwybodaeth dda iawn o'i hysgolion, ar sail gwaith monitro effeithiol, a'r gallu i'w helpu i wella. Rhaid i'r AALI ddangos i'w hysgolion eu hunain, i rieni, i'r etholwyr lleol ac i'r cyhoedd yn ehangach eu bod yn gwneud gwaith da wrth wella'u hysgolion. Yn sgil ad-drefnu llywodraeth leol yn Ebrill 1996, mae gan y mwyafrif o'r 22 o awdurdodau unedol lawer llai o ysgolion i weithio gyda hwy nag o'r blaen. Mae eu graddfa yn golygu bod gan AALI Cymru gyfle arbennig i helpu i godi safonau. Mae llawer eisoes yn manteisio i'r eithaf ar y cyfle.

Cynlluniau Strategol Addysg

12 At y dyfodol, bwriedir ei gwneud yn ofynnol i bob AALI yng Nghymru baratoi Cynllun Strategol Addysg (CSA), i nodi sut y bydd yn helpu ei ysgolion i wella, a chan gynnwys datganiad o'r targedau perfformiad a bennwyd gan yr ysgolion ar ôl

ymgynggori â'r AALI. Dylai'r cynllun gael ei lunio gan gymryd i ystyriaeth gyfrifoldebau ehangach yr AALI, er enghraifft wrth gynllunio lleoedd ysgol, sefydlu cynlluniau RhLY a chynnwys busnes mewn partneriaeth. Ni ddylid credu mai cynnwys gwaith y trefnyddion yn unig a wna'r cynllun.

13 Bydd Adran Addysg y Swyddfa Gymreig yn cynnig canllawiau a chymorth i'r AALI wrth lunio cynlluniau cadarn sy'n cymryd arferion da AALI eraill i ystyriaeth. Ar ôl ei gwblhau, bydd pob awdurdod lleol yn cyflwyno'i CSA i'r Ysgrifennydd Gwladol iddo yntau ei gymeradwyo. Ymgynghorir â SPAEM cyn y gellir rhoi cymeradwyaeth. Yna disgwylir i'r AALI fod yn atebol am y targedau a'r ymrwymadau sydd yn y cynllun. Bydd hwnnw'n cynnwys cyfnod o dair blynedd, a chaiff ei adolygu bob blwyddyn. Yng Nghymru, rhagwelir ymagwedd debyg iawn i'r ymagwedd a fabwysiadwyd ar gyfer craffu ar Strategaethau Tai a Chynlluniau Gweithredu, sydd eisoes yn gyfarwydd i'r awdurdodau lleol yma. Bydd CSA yn cael eu cyflwyno fesul tipyn ac yn llwyr weithredol o 1 Awst 1999 ymlaen.

14 Bydd y broses o gytuno ar CSA a'u monitro yn wahanol, ond yn gysylltiedig â'r rhaglen reolaidd o arolygu AALI gan SPAEM. O gofio profiad yr AALI wrth helpu'r ysgolion i sicrhau safonau uwch, a'r berthynas sefydledig rhwng AALI a'r Swyddfa Gymreig, ni fyddem yn disgwyl gweld unrhyw AALI yng Nghymru yn tan-berfformio yn erbyn meini prawf gwrthrychol. Er hynny, pe bai hynny'n digwydd, bwriedir i'r Ysgrifennydd Gwladol gael gorchymyn arolygiad cynharach. Pe bai'r arolygiad hwnnw'n cadarnhau bod yr AALI yn methu â chyflwyno safon dderbyniol o gymorth i'w ysgolion neu â chyflawni swyddogaethau penodedig eraill, yna gallai'r Ysgrifennydd Gwladol ymyrryd, naill ai drwy gyfarwyddo'r swyddogion neu drwy alluogi eraill i gyflawni'r swyddogaethau hynny nes i'r awdurdod ddangos y gallai ail-ysgwyddo'i holl gyfrifoldebau. Bydd hyn yn gofyn am ddeddfwriaeth a chynhwysir y darpariaethau cyfreithiol angenrheidiol yn y Mesur Addysg a gyflwynir gan y Llywodraeth yn yr hydref.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Faint o waith AALI y dylid ei gynnwys mewn CSA?

Cymorth i lywodraethwyr ysgol

15 Yr ydym hefyd yn ystyried dau ddewis i wneud y berthynas rhwng llywodraethwyr a'r awdurdodau lleol yn fwy cynhyrchiol byth.

16 Yn gyntaf, mae angen i'r awdurdod lleol allu gweithredu lle bo'n credu bod pennaeth anaddas ar fin cael ei benodi. Mae ansawdd y pennaeth yn ffactor holl-bwysig yn llwyddiant yr ysgol. Gall penodiad annoeth beri problemau difrifol a pharhaus i bawb. Ni ddylai AALI benderfynu penodi pennaeth: mater i'r corff llywodraethu yw hynny. Ond cyn y gellir cadarnhau penodiad, dylai'r corff llywodraethu roi gwybod i'r AALI. Pe credai'r AALI fod yr ymgeisydd arfaethedig yn anaddas, byddai ganddo hawl i gyflwyno sylwadau ffurfiol i'r llywodraethwyr a byddai rhaid iddynt hwythau eu hystyried ac ymateb iddynt.

17 Yn ail, gallai data'r AALI dynnu sylw at danberfformiad difrifol. O dan yr amgylchiadau hynny gall fod gan yr awdurdod farn ar berfformiad cymaradwy'r pennaeth a allai helpu'r llywodraethwyr wrth gloriannu'r Pennaeth bob blwyddyn. Os oes amheuan difrifol am berfformiad yr ysgol, mae'n dilyn y dylai fod gan yr AALI hawl i gyflwyno adroddiadau i gyrff llywodraethu, sef adroddiadau y byddai ar y llywodraethwyr ddyletswydd i'w hystyried.

Cwestiynau ar gyfer ymgynghori: A oes unrhyw faterion eraill lle gallai llywodraethwyr elwa ar gymorth yr AALI - hwyrach i gynnal llif ddwy-ffordd dda o wybodaeth am berfformiad ysgolion?

A ddylai cynadleddau rhanbarthol blyneddol gyda llywodraethwyr barhau ac os felly pa bynciau y dylid eu trafod yn rheolaidd i helpu i godi safonau ysgolion?

Ysgolion sy'n methu

18 Ychydig yw'r ysgolion yng Nghymru a nodwyd yn ffurfiol fel rhai sy'n methu â darparu lefel dderbyniol o addysg nes bod arnynt angen mesurau arbennig. Mae hyn yn destun clod mawr i'r ysgolion eu hunain. Mae'n adlewyrchu hefyd ddulliau SPAEM o roi sylw rheolaidd ychwanegol i ysgolion sy'n tanberfformio gyda llai na dau o bob 10 disgybl yn ennill 5 TGAU graddau A* i C, neu sy'n peri pryder mewn ffyrdd eraill. Yn y dyfodol, bydd ysgolion cynradd ac uwchradd y mae eu canlyniadau'n syrthio i'r 25 y cant isaf yn yr amrediad o berfformiad yn cael sylw arbennig yn awtomatig. Yn sgil arolygiad, bydd SPAEM yn adolygu pob cynllun gweithredu yn ofalus: lle nad yw'r ysgolion yn pennu targedau digon ymestynnol ar gyfer gwella, mae'n ofynnol iddynt eu diwygio. Eir ar drywydd y cynnydd wrth weithredu'r cynlluniau gyda chymorth a chanllawiau oddi wrth SPAEM bob amser.

19 Pe bai ysgol yng Nghymru a enwyd gan yr arolygiaeth fel un y byddai angen mesurau arbennig ar ei chyfer byth yn methu ag ymateb, yna yr ydym yn bwriadu y câi camau eu cymryd i ddechrau o'r newydd. Gallai hyn olygu ei chau, a throsglwyddo'r disgyblion i ysgolion mwy llwyddiannus neu gyflwyno rheolwyr newydd, er enghraifft. Y bwriad fyddai dileu rhai o'r rhwystrau cyfreithiol a gweinyddol sy'n atal dechrau o'r newydd, ac i'r Ysgrifennydd Gwladol gael pwerau i orfodi awdurdod lleol i gau ysgol sy'n methu os byddai hynny'n ymddangos fel y cwrs gorau.

20 Yn ychwanegol at hyn, gall fod lle i ddechrau gweithdrefnau rhybudd cynnar er mwyn i'r AALI wahodd y corff llywodraethu i baratoi cynllun gweithredu pe bai gan yr AALI bryderon am yr ysgol. Lle byddai'r llywodraethwyr yn methu â chyflwyno cynllun, neu â gweithredu cynllun, yna gellid cyfiawnhau bod yr AALI yn rhoi'r gorau i ddirprwyo'r gyllideb neu'n penodi llywodraethwyr ychwanegol - fel y gall ei wneud pan ddaw ysgol o dan fesurau arbennig ar hyn o bryd. At hynny, gallai'r AALI ofyn i SPAEM gynnal arolygiad llawn yn gynharach na'r amserlen arferol.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Sut y gall y weithdrefn rhybudd cynnar arfaethedig gynnal cydbwysedd rhwng dyletswyddau'r ysgol a'r AALI dros wella safonau?

Adolygu'r system arolygu annibynnol

21 Mae'r system arolygu annibynnol yng Nghymru yn gweithredu yn ôl cylch a fframwaith gofynion ar wahân. Fe'i hadolygir gan SPAEM cyn diwedd y cylch presennol ar gyfer y sectorau cynradd ac uwchradd. Dechreuir ymgynghori yn nes ymlaen eleni. Mae'n amlwg:

- y bydd yna arolygu rheolaidd ar gyfer pob ysgol o hyd; ac
- y dylai'r cylch nesaf gymryd i ystyriaeth brofiad y cylch blaenorol a'r data a gasglwyd ynddo.

22 Ymhlith pethau eraill bydd SPAEM yn ymgynghori ar y canlynol:

- y lle ar gyfer hunan-asesu yn yr ysgol rhwng arolygiadau;
- i ba raddau y dylid arolygu pob ysgol i'r un lefel;
- i ba raddau y dylai arolygiadau roi mwy o sylw i arferion dosbarth.

23 Bydd SPAEM yn dechrau arolygu gwaith AALI i wella ysgolion drwy gynnal adolygiad cyffredinol o'r dulliau a ddefnyddir gan yr AALI ar hyn o bryd yn gyntaf. SPAEM fydd yn arwain unrhyw arolygiad a fydd yn cynnwys y Comisiwn Archwilio.

Y Swyddfa Gymreig: dod â'r cyfan ynghyd

24 Mae gan y Swyddfa Gyfrifoldeb parhaus dros wireddu dymuniadau'r Gweinidogion y dylai gynnig arweiniad a chreu hinsawdd sy'n gydnaws â chanlyniadau addysgol da. Richard Davies yw pennaeth Adran Addysg y Swyddfa Gymreig. Mae'n

cynnwys Adran Gweinyddu Ysgolion ac Adran Perfformiad Ysgolion, o dan arweiniad Elizabeth Taylor a John Howells yn eu trefn, gyda'r cyfrifoldeb allweddol dros godi safonau. Ynghyd â'r Adran Addysg Bellach ac Uwch o dan arweiniad Derek Adams, maent yn cydweithio'n agos gyda changen hyfforddiant Adran Diwydiant y Swyddfa Gymreig o dan arweiniad Derek Jones. Ymhlith pethau eraill bydd y Swyddfa Gymreig yn gweithredu er mwyn:

- helpu i leihau maint dosbarthiadau disgyblion 5, 6 a 7 oed;
- cefnogi'r Grwp Gweithredu Addysg a Hyfforddiant;
- cydgysylltu ymdrechion CCABC, CCAUC, ACAC, Uned TTA yng Nghymru, NCET, ac Adran Cyfarwyddyd Ystadegau y Swyddfa Gymreig gan weithio ar y cyd â SPAEM, AALI ac eraill;
- bwrw ymlaen â'r rhaglen ar gyfer gwella ysgolion a nodir yn y Papur Gwyn hwn a chyflwyno adroddiadau cyson arni;
- cynghori'r Ysgrifennydd Gwladol ar ei gylch gwaith blynyddol ar gyfer SPAEM ar sail yr amcanion yn y Papur Gwyn hwn;
- gweithio gyda'r awdurdodau lleol i sefydlu Cynlluniau Strategol Addysg a chyhoeddi data gwerthfawr i wasanaeth addysg Cymru yn gyffredinol.

Crynodeb

Mae'r bennod hon yn nodi'r ymagwedd a arddelwn tuag at fwrw ymlaen â defnyddio data i godi safonau addysgol drwyddi draw. Erbyn y flwyddyn 2000:

- yr ysgolion fydd yn gyfrifol am gyrraedd eu targedau ymestynnol;
- bydd data ar gael i ddangos cynnydd disgyblion yn yr ysgol a faint y mae'r ysgolion yn eu helpu i gyflawni;
- bydd Cynllun Strategol Addysg yr awdurdodau lleol wedi ennill ei blwyf fel y prif offeryn i gefnogi, ond nid i reoli, gwaith ysgolion a'u Llywodraethwyr wrth wella perfformiad;
- bydd yna well cyfathrebu deuol byth rhwng llywodraethwyr ac ALLI;
- bydd SPAEM wedi rhoi sylw arbennig i'r ysgolion sy'n perfformio gwaethaf er mwyn osgoi methiant a'r angen am ddechrau o'r newydd;
- bydd y cylch arolygu annibynnol nesaf i Gymru wedi hen ddechrau.

Materion ar gyfer ymgynghori

- Beth yw'r ffordd orau i ysgolion ac AALI sicrhau eu bod yn defnyddio gwaith pennu targedau mor sensitif ac effeithiol â phosibl i godi safonau ar sail yr ysgol gyfan a'r adran?
  - Beth dylem ei wneud yn eich barn chi i ddathlu ysgolion ac athrawon llwyddiannus?
  - Faint o waith AALI y dylid ei gynnwys mewn CSA?
  - A ddylai cynadleddau blynyddol Cymru-gyfan gyda llywodraethwyr barhau, ac os felly pa bynciau a ddylai gael eu trafod yn rheolaidd i helpu i godi safonau ysgolion?
  - A oes unrhyw faterion eraill lle gallai llywodraethwyr elwa ar gymorth yr AALI?
  - A ddylai cynadleddau blynyddol Cymru-gyfan gyda llywodraethwyr barhau, ac os felly pa bynciau a ddylai gael eu trafod yn rheolaidd i helpu i godi safonau?
-

Pennod 5:

Y Gymraeg

Hwyrach mai'r Gymraeg yw'r nodwedd hynotaf ar y system addysg yng Nghymru. Mae addysg yn hanfodol i hybu'r iaith y mae'r Llywodraeth wedi ymrwymo iddi. Ein nod yw sicrhau y caiff pob person ifanc gyfle i ddysgu'r iaith ac ymestyn y cyfleoedd i gael addysg drwg gyfrwng y Gymraeg.

1 Mae addysg wedi bod wrth galon y twf calonogol yn nifer y bobl ifanc sy'n siarad Cymraeg. Dyma fydd yr un elfen bwysicaf ym mholisi'r Llywodraeth o gymorth parhaol i'r Gymraeg yn y dyfodol. Cymraeg yw iaith gyntaf llawer o ddisgyblion, ac mae'n ddigon naturiol y dylai fod yn un o nodweddion amlycaf eu hastudiaethau yn yr ysgol. Ond os ydym o ddifrif ynghylch rhoi gwir gyfle i bob person ifanc gael profiad o dreftadaeth gyfoethog a gwerthfawr Cymru, a chyfrannu ati, rhaid i ni wynebu'r her o sicrhau bod pob disgybl o oedran ysgol yn cael cyfle i ddysgu Cymraeg, ac i'w defnyddio.

2 Yr ydym wedi ymrwymo i system gref o addysg Gymraeg. Dylai rhieni sy'n dymuno i'w plant gael eu haddysgu drwg gyfrwng y Gymraeg gael pob cyfle i ymarfer y dewis hwnnw. Byddwn yn disgwyl i'r AAL gyhoeddi polisïau clir yn hyn o beth fel sy'n ofynnol o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg. Yr ydym wedi ymrwymo hefyd i sicrhau bod pob disgybl yng Nghymru yn cael cyfle i ddysgu Cymraeg ni waeth pa ysgol y bônt yn ei mynychu. Disgwyliwn i'r ysgolion gydymffurfio â'r gofyniad y dylai'r Gymraeg ddod yn rhan orfodol o'r Cwricwlwm Cenedlaethol i ddisgyblion 14-16 oed o 1999 ymlaen.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Beth yn eich barn chi yw'r brif flaenoriaeth ar gyfer datblygu addysg Gymraeg dros y degawd nesaf?

Cymraeg yn y Cwricwlwm Cenedlaethol

3 Sicrhau bod gan bob disgybl gyfle i ddysgu Cymraeg fu un o'r heriadau pwysicaf i wynebu'r system addysg yng Nghymru yn ystod y 10 mlynedd diwethaf. Mae yna arwyddion calonogol o lwyddiant. Yn benodol, mae adroddiadau SPAEM yn cadarnhau bod safonau'n gwella:

- mae safonau'r gwaith llafar yn foddhaol neu'n well mewn ymhell dros bedwar o bob pum dosbarth yng Nghyfnod Allweddol 1, ond mae angen gwneud mwy i ddatblygu medrau darllen ac ysgrifennu;
- mae safonau'r gwaith llafar yn foddhaol neu'n well mewn saith o bob deg dosbarth yng Nghyfnod Allweddol 2 ond, fel Cyfnod Allweddol 1, mae angen rhoi mwy o sylw i fedrau darllen ac ysgrifennu;
- yng Nghyfnod Allweddol 3, mae safonau'r gwaith llafar, y darllen a'r ysgrifennu'n foddhaol neu'n well mewn pedwar o bob pum dosbarth; ac
- yng Nghyfnod Allweddol 4, mae safonau'r gwaith llafar, y darllen a'r ysgrifennu'n foddhaol neu'n well mewn tri chwarter o'r holl ddosbarthiadau.

4 Mae'r ffaith bod y Gymraeg wedi ymsefydlu cystal ym mywyd ysgolion Cymru yn deyrnged i ymroddiad yr athrawon; i'r brwdfrydedd y maent wedi'i ennyn ymhlith eu disgyblion; i ymatebolrwydd sefydliadau hyfforddiant cychwynnol athrawon yng Nghymru; ac i anogaeth rhieni ac awdurdodau lleol. Rhaid i ni dynnu ar yr ewyllys da tuag at yr iaith i godi safonau ymhellach byth a hybu cyrhaeddiad mewn ysgolion cynradd ac uwchradd.

5 Credwn ei bod yn hanfodol i'r holl ysgolion ymbaratoi bellach ar gyfer gweithredu gofynion y Cwricwlwm Cenedlaethol yng Nghyfnod Allweddol 4 yn llawn o Fedi 1999 ymlaen. Mae'r rheoliadau i wneud y Gymraeg yn rhan orfodol o'r cwricwlwm mewn ysgolion di-Gymraeg i ddisgyblion 14-16 oed o'r dyddiad hwnnw ymlaen eisoes wedi'u sefydlu. Dylai cynlluniau datblygu neu lawlyfrau pob ysgol uwchradd bellach nodi'r hyn a wneir i fodloni'r rhwymedigaeth statudol i ddarparu'r Gymraeg ar gyfer disgyblion 14-16 oed o 1999 ymlaen.

6 Er hynny, mae 10 ysgol uwchradd yng Nghymru y bydd angen gwneud darpariaeth statudol ar eu cyfer os yw'r Gymraeg yn mynd i fod yn orfodol yng Nghyfnod Allweddol 4. Ein bwriad yw y dylid sicrhau bod y 10 ysgol hon yn cyd-fynd â phob

ysgol ddi-Gymraeg arall o 1999 ymlaen. Bydd ACAC yn ymgynghori ar y cynigion hyn yn unol â'r gofynion statudol.

7 Er y bydd cydbwysedd y buddsoddiad yn esblygu dros amser, bydd y Llywodraeth yn parhau i roi cefnogaeth i ysgolion i roi'r ymrwymiad hwn ar waith. Bydd darpariaeth ar gyfer hyfforddiant mewn-swydd yn aros yn un o'r blaenoriaethau o fewn GCAH. Bydd ACAC yn parhau i ddatblygu ei raglen o gynhyrchu deunyddiau cwricwlwm Cymraeg. A pharheir i ariannu'r gefnogaeth hanfodol a ddarperir gan Athrawon Bro i ysgolion unigol drwy gyfrwng Bwrdd yr Iaith Gymraeg.

Addysg cyfrwng Cymraeg

- 8 Byddwn yn dilyn polisi cydlynus o gefnogaeth i addysg Gymraeg ar draws pob sector. Mae'r Mudiad Ysgolion Meithrin yn chwarae rhan bwysig ers amser hir wrth baratoi plant at addysg cyfrwng Cymraeg. Byddwn yn disgwyl gweld llwybrau dilyniant sydd yr un mor amlwg rhwng pob cyfnod o addysg. Lle bo modd bydd hyn yn cynnwys ymateb i alwadau calonogol oddi wrth bobl ifanc am gael ymgymryd ag addysg bellach a hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg.
- 9 Mae cryfhau'r sector Cymraeg ymhellach yn dibynnu yn y bôn ar feithrin partneriaeth rhwng ysgolion a rhieni a'r asiantaethau eraill sy'n ymwneud â phob cyfnod o addysg. Bydd gan yr AALI rôl ganolog yn hyn o beth. Bydd ein cynigion ar gyfer fforymau blynyddoedd cynnar yn annog y sectorau statudol a gwirfoddol i gydweithio. Bydd hyn yn sicrhau bod darpariaeth addas ar gyfer addysg feithrin Gymraeg yn bodoli lle bo galw amdani a bod yna lwybrau dilyniant synhwyrol i mewn i'r sector addysg gynradd Gymraeg wrth i'r plant dyfu'n hyn.
- 10 Yr AALI fydd yn bennaf cyfrifol am gynllunio'r ddarpariaeth gynradd ac uwchradd. Yr ydym yn rhag-weld y bydd yr awdurdodau mewn rhai ardaloedd yn dymuno cydweithio er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i bobl ifanc sy'n awyddus i ddilyn eu hastudiaethau drwy'r Gymraeg. Bydd angen cyflwyno cynlluniau i ddatblygu addysg Gymraeg i Fwrdd yr Iaith Gymraeg. Bydd angen i gynlluniau iaith Gymraeg yr ALLI ddangos bod galwadau rhesymol o du'r rhieni yn cael eu cymryd i ystyriaeth a'u bod wrthi yn cynllunio ar gyfer y lefelau o alw a ddisgwylir yn y dyfodol.
- 11 Mae ein cefnogaeth i addysg cyfrwng Cymraeg yn adlewyrchu ansawdd yr addysg y mae ysgolion Cymraeg yn ei chynnig lawn cymaint â'n cefnogaeth i'r iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig yn fwy cyffredinol. Mae safonau addysg mewn ysgolion uwchradd Cymraeg yn cymharu'n ffafriol iawn â safonau mewn ysgolion Saesneg tebyg. Serch hynny, bydd ein hymdrech i wella safonau yn gymwys i bob ysgol ni waeth beth fo iaith yr hyfforddiant. Bydd gwella safonau Cymraeg llafar ac ysgrifenedig yn elfen bwysig ym mhwyslais y Llywodraeth ar wella safonau llythrennedd a rhifedd yn fwy cyffredinol hefyd.
- 12 Bydd y Llywodraeth yn disgwyl i ACAC, gan weithio gyda Bwrdd yr Iaith Gymraeg, adolygu sefyllfa'r Gymraeg yn gyson. Ar hyn o bryd yr ydym yn adolygu cyfrifoldeb Bwrdd yr Iaith Gymraeg dros gymryd gorolwg strategol dros addysg cyfrwng Cymraeg ar draws pob sector. Mae'r Llywodraeth yn credu y dylai'r Bwrdd barhau i gael cyfrifoldeb dros gymryd y fath orolwg. Ar yr un pryd mae'n bwysig diffinio rolau pob un o'r cyrff sydd â rhan i'w chwarae mor glir â phosibl. Bydd y Llywodraeth yn cyhoeddi canlyniad yr adolygiad yn yr Hydref.

Crynodeb

Erbyn y flwyddyn 2000:

- bydd Cymraeg wedi bod yn rhan lewyrchus a gorfodol o'r Cwricwlwm Cenedlaethol yng Nghyfnod Allweddol 4 ers dros ddwy flynedd;
- bydd cysylltiadau traws-sectoraidd llawer cliriach wedi'u sefydlu i ategu addysg Gymraeg;
- bydd mecanwaith ar gael i roi gorolwg strategol rheolaidd ar addysg a hyfforddiant Cymraeg. Materion ar gyfer ymgynghori Beth yn eich barn chi yw'r brif flaenoriaeth ar gyfer datblygu addysg Gymraeg dros y degawd nesaf?

Materion ar gyfer ymgynghori

Beth yn eich barn chi yw'r brif flaenoriaeth ar gyfer datblygu addysg Gymraeg dros y degawd nesaf?

Pennod 6: Anghenion Addysgol Arbennig

Bydd y cynigion yn y Papur Gwyn hwn o fudd i bob plentyn, gan gynnwys plant sydd wedi'u dynodi ar hyn o bryd fel plant ag anghenion addysgol arbennig (AAA) ac y mae arnynt angen cymorth ychwanegol a chymorth wedi'i dargedu. Mae ein cynigion yn canolbwyntio ar adnabod problemau'n gynnar ac integreiddio gwasanaethau i'w bodloni.

1 Mae'r Rhestr Argymhellion ar Adnabod Anghenion Addysgol Arbennig a'u Hasesu yn darparu fframwaith i ysgolion, AALI, Adrannau Gwasanaethau Cymdeithasol ac Awdurdodau Iechyd ar gyfer adnabod anghenion arbennig a'u hasesu. Bu athrawon yn gweithio'n galed gyda'r awdurdodau lleol ac eraill i weithredu'r Rhestr Argymhellion, a chafwyd gwelliannau gwerthfawr. Byddwn yn adeiladu ar y rhain ac yn hybu'r arferion da sy'n bodoli mewn ysgolion ac awdurdodau unigol.

2 Bwriadwn i'n cynigion ar gyfer codi safonau gynnwys plant ag AAA, boed y rheiny mewn ysgolion prif-ffrwd neu ysgolion arbennig. Gan hynny caiff ein strategaeth i wella'r ddarpariaeth a'r safonau ar gyfer plant ag AAA ei chydgysylltu'n llawn â'n polisïau ar gyfer gwella safonau, a'i chydgysylltu ar lefel yr awdurdodau lleol a'r ysgolion; ac, yn achos rhai adnoddau arbenigol, rhwng yr awdurdodau ar sail gydweithredol. Mae hyn yn cyd-fynd â'n polisïau ar gyfer personau anabl yn ehangach ac yn cysylltu â chymorth y gwasanaethau cyhoeddus i blant mewn angen a phlant ag anableddau.

3 Yr ydym o blaid cymathu disgyblion ag AAA gymaint â phosibl i mewn i addysg y brif ffrwd, gan gydnabod hefyd fod rhaid cael cyfleusterau arbenigol i fodloni anghenion penodol. Mae yna ddeg maes allweddol i roi sylw iddynt wrth godi safonau addysg arbennig:

- adnabod AAA yn gynnar;
- ymdrin ag anfodlonrwydd ac ymddieithrwyd;
- datblygiad proffesiynol staff;
- technoleg gwybodaeth;
- partneriaeth â rhieni;
- y Rhestr Argymhellion a system Tribiwnlysoedd AAA;
- cydgysylltu rhwng asiantaethau statudol a gwirfoddol;
- partneriaeth â gweithwyr proffesiynol iechyd;
- sicrhau rhychwant o ddarpariaeth ar gyfer AAA;
- mynediad i addysg bellach ac uwch.

4 Mae Grwp Ymgynghorol Cymru a Lloegr ar AAA yn cael ei sefydlu, gydag aelodau o amrediad eang o gefndiroedd - ysgolion, awdurdodau lleol, cyrff gwirfoddol sy'n cynrychioli plant a rhieni, ac eraill. Bydd yna gynrychiolwyr o Gymru ar y Grwp a bydd swyddogion o'r Swyddfa Gymreig yn gweithredu fel sylwedyddion .

5 Bydd y Grwp Cenedlaethol yn cynghori ar gynnwys Papur Gwyrdd ar y meysydd allweddol uchod, a gyhoeddir ym Medi. Bydd yn gofyn am sylwadau ar y ffordd orau o wireddu ymrwymadau'r Llywodraeth ar addysg arbennig.

6 Drwy'r cynrychiolwyr Cymreig ar y Grwp a thrwy gyfarfodydd y Swyddfa Gymreig â chynrychiolwyr yr awdurdodau lleol a buddiannau eraill AAA, byddwn yn sicrhau y caiff unrhyw bersectif Cymreig penodol ei ystyried ac y gweithredir arno. Bydd y Papur Gwyrdd a'i ganlyniad yn llunio rhaglen y Llywodraeth ar gyfer AAA yn ystod gweddill y Senedd hon. Bydd y Grwp Ymgynghorol Cenedlaethol yn goruchwyllo'r gwaith i weithredu'r rhaglen. Ochr-yn-ochr â hyn, mae SPAEM yn cynnal arolwg o'r ffordd y mae'r Cwricwlwm Cenedlaethol i Gymru'n cael ei gymhwyso mewn ysgolion arbennig. Cyhoeddir y canlyniadau maes o law er mwyn helpu ysgolion i wneud cynnydd pellach wrth godi safonau yn y sefydliadau hyn.

Crynodeb

Mae'r bennod hon yn esbonio bod ein polisïau ar gyfer plant ag anghenion addysgol arbennig yn rhan annatod o'n polisïau ar gyfer codi safonau i bawb yng Nghymru. Mae'n rhwymo'r Llywodraeth:

- i gyhoeddi Papur Gwyrdd ar gyfer Cymru a Lloegr ym mis Medi ynghylch agweddau allweddol ar y ddarpariaeth AAA;
  - i ymgynghori ag awdurdodau a chyrff yng Nghymru ar y ffordd orau o sicrhau'r gwelliannau yr ydym yn eu ceisio;
  - i weithredu ar unrhyw fuddiannau Cymreig penodol;
  - i sefydlu Grwp Ymgynghorol eang-ei-seiliau ar gyfer Cymru a Lloegr i helpu i baratoi'r Papur Gwyrdd, i gymryd rhan yn yr ymgynghoriad dilynol ac i oruchwyllo rhaglen weithredu yn ystod gweddill y Senedd hon.
-
-

Pennod 7: Paratoi ar gyfer yr 21ain Ganrif

Bydd yr 21ain ganrif yn mynnu ein bod yn meithrin amryfal ddoniau pawb yng Nghymru. Gan gymryd y farn broffesiynol i ystyriaeth, rhaid defnyddio dulliau newydd o addysgu a dysgu ym mhob ysgol i sicrhau manteision i'n holl ddisgyblion. Bydd dulliau newydd yn defnyddio'r technolegau newydd a'r cyfleusterau arbenigol a rennir rhwng ysgolion, gyda chefnogaeth effeithiol a dargedir ar yr angen mwyaf.

1 Yn y gorffennol, cafwyd ystod eang o swyddi medrau-isel. Y rhagdybiaeth oedd na fyddai angen i gyfran sylweddol o'r disgyblion lwyddo mewn addysg uwchradd. Nid yw'r cyntaf yn wir bellach: nid yw'r ail yn dderbyniol. Rhaid i addysg gyfun yr 21ain ganrif ddarparu addysg eang, ystwyth a llawn cymhellant i bob disgybl. Gyda'n gilydd, dylem foderneiddio addysg gyfun.

Setio, targedau a dysgu ar garlam

2 Nid yw'r penderfyniad i godi safonau llythrennedd a rhifedd, yn arbennig ar y lefel gynradd, yn golygu y dylai profiad pobl ifanc fod yn gul. I'r gwrthwyneb, am ei bod yn holl-bwysig fod pobl ifanc yn manteisio ar ystod eang o gyfleoedd y mae'n hanfodol iddynt gael seiliau cadarn yn yr hanfodion a'u hatgyfnerthu yn raddol.

3 Yn y mwyafrif o ysgolion cynradd Cymru, addysgir y disgyblion yn ôl gallu am ran o leiaf o'r amser. Mae hyn yn gall o safbwynt sicrhau canlyniadau da wrth addysgu llythrennedd, rhifedd a medrau eraill. Mae dibynnu gormod ar grwpiau gallu-cymysg yn creu peryglon. Gall weithio'n foddhaol yn nwylo athrawon arbenigol. Ond os na chaiff ei drafod cystal, mae'n methu ag ymestyn y galluocaf ac yn methu ag ymateb i anghenion y disgyblion sydd wedi syrthio'n ôl. Mewn rhai ysgolion bach yng Nghymru lle ceir dosbarthiadau gallu cymysg, oedran cymysg ac iaith gymysg, nid yw setio bob amser ar gael fel dewis - ond mae yna le o hyd ar gyfer setio plant yn ôl gallu. Bandio neu setio yw'r norm mewn ysgolion uwchradd ar ôl y flwyddyn gyntaf o ymsefydlu ac asesu. Ni ddylid gorfodi'r un model o grwpio disgyblion ar ysgolion cynradd nac uwchradd. Ond lle nad yw'r ysgolion yn setio, dylent ystyried a allant ddangos bod y canlyniadau a gânt yn gadarn. Os na allant ddangos hynny, dylent ddefnyddio modelau setio sy'n addas i'w hamgylchiadau, yn arbennig mewn gwyddoniaeth, mathemateg ac ieithoedd. Er hynny, nid ydym yn dymuno hybu ffrydiau anhyblyg sy'n methu ag ymateb i alluoedd y disgyblion mewn gwahanol rannau o'r cwricwlwm.

4 I ategu setio mewn ysgolion cynradd ac uwchradd, anogir athrawon i ystyried rhinweddau'r canlynol:

- **grwpiau targed**, lle caiff y disgyblion eu grwpio yn ôl gallu am ran o'r wythnos gan addasu'r grwpiau yn unol ag asesiadau rheolaidd;
- **camau breision**, lle mae'r disgyblion wedi cael cyfle i ddysgu a chymryd cymwysterau cyn eu carfan oed;
- **dysgu ar garlam**, lle mae'r ddealltwriaeth ddiweddaraf o sut mae pobl yn dysgu wedi caniatáu i grwpiau o ddisgyblion ddatblygu mewn meysydd penodedig yn gynt a chyda mwy o ddealltwriaeth;
- **addysgu medrau meddwl yn systemataidd**, sef medrau y mae'n ymddangos eu bod yn gysylltiedig â chanlyniadau dysgu da.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: A ydych yn cytuno bod yna rinwedd yn y dulliau hyn?

A oes gennych brofiad o ddulliau eraill sy'n gweithio'n dda wrth godi safonau llythrennedd a rhifedd?

Croesewir sylwadau ar briodoldeb y dulliau hyn mewn ysgolion cynradd bach yng Nghymru?

5 Mae moderneiddio'n awgrymu **uwchraddiad cynhwysfawr mewn addysgu a dysgu** fel y dylai fod gan dros 95 y cant o ddosbarthiadau Cymru **erbyn y flwyddyn 2002** o leiaf safonau boddhaol, gyda'r safon yn dda neu'n dda iawn mewn dros 50 y cant. Mae'n golygu ymagwedd systemataidd at gynlluniau datblygu ym mhob ysgol i integreiddio blaenoriaethau addysg,

datblygiad staff a gwariant. Mae'r Swyddfa Gymreig wedi ymrwymo i'r canlynol:

- gwahodd sylwadau ar ganllawiau diwygiedig ar gynlluniau datblygu ysgol i gyflwyno trefniadau cliriach a symlach;
- ymgynghori ar adroddiadau ar gyfer rhieni a llunio llawlyfrau, mewn da bryd fel na fydd yr ysgolion yn wynebu newidiadau annisgwyl ran o'r ffordd drwy'r flwyddyn;
- darparu gwasanaeth canlyniadau a data i alluogi'r ysgolion i bennu eu targedau eu hunain ar gyfer gwella.

6 Bwriedir i hyn oll gydategu'r ymdrech i godi safonau llythrennedd a rhifedd. Dylai wneud llawer i ateb y datganiadau o bryder a gafwyd yn y gorffennol ynghylch natur ymestynnol targed Cymru gyfan:

y dylai o leiaf hanner y disgyblion 15 oed ennill TGAU gradd A*-C mewn Cymraeg neu Saesneg, mathemateg a gwyddoniaeth mewn cyfuniad erbyn 2000.

Ni roddwyd digon o gydnabyddiaeth i'r berthynas rhwng llwyddiant ar y lefel gynradd a chanlyniadau da ar y lefel uwchradd: ac felly ni fwriedir anwybyddu swm a sylwedd y targed ar gyfer disgyblion 15 oed. Er hynny, i ganiatáu am y ffaith y bydd manteision llawn yr ymdrech i godi cyrhaeddiad yn yr hanfodion ar y lefel gynradd yn cymryd amser i ddod drwodd yn 15 oed. Gan hynny, bwriadwn osod y targed yng nghanol ystod ehangach yn ymestyn o 40-60 y cant, gan roi cydnabyddiaeth briodol i gymwysterau galwedigaethol hefyd. Bwriedir hefyd broffilio'r targed i gael ei gyrraedd **yn 2002**, ac y dylai gael ei estyn i gynnwys **GNVQ Canolradd a TGAU**.

7 Dylai hefyd fod yn bosibl sicrhau erbyn **2002**, o'i gymharu â chanlyniadau 1996:

- y bydd pob ysgol yng Nghymru yn gweld o leiaf **un ym mhob pedwar** o'i disgyblion 15 oed yn ennill **5 TGAU gradd A*-C**, neu'r **cymhwyster galwedigaethol cyfatebol**;
- y dylai canran y disgyblion 15 oed sy'n ennill 5 TGAU neu'r cymhwyster galwedigaethol cyfatebol gydag **A*-C**, ac **A*-G**, ym 1996 fod wedi cynyddu o leiaf 12 pwynt canrannol o waelodlinau 1996 o 42 a 79 y cant yn eu trefn o'i gymharu â 1996;
- y dylai perfformiad bechgyn a merched fod wedi parhau i wella, ond gyda thoriad o hanner eto yn erbyn canlyniadau 1996 yn y gwahaniaeth rhwng bechgyn a merched:
  - yn **7, 11 a 14 oed**;
  - o ran **ennill 5 TGAU graddau A*-C** neu'r **cymhwyster galwedigaethol cyfatebol**;
  - ac wrth **ennill 2 neu ragor o Safonau Uwch** neu **gymwysterau galwedigaethol cyfatebol**;
- nad yw'r un ysgol yng Nghymru yn cynnig y Dystysgrif Cyrhaeddiad Addysgol i ddisgyblion heblaw'r disgyblion y bwriedir y cymhwyster ar eu cyfer. Dylai disgyblion a all gymryd TGAU a GNVQ gael eu **cofrestru** ar eu cyfer.

Bydd y Swyddfa Gymreig yn cyhoeddi diweddariadau ystadegol rheolaidd ar y cynnydd ar y targedau hyn, ac ar ddata dethol arall sydd ar gael ac a ddylai fod o gymorth i ysgolion ac AALI.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: A ydych yn cytuno mai'r targedau hyn i Gymru yw'r rhai cywlir i anelu atynt?

Gwireddu potensial y dechnoleg newydd

8 Bydd technoleg gwybodaeth a chyfathrebu (TGC) newydd yn rym o blaid newid yn yr 21ain ganrif. Y nod yw gwneud cynnydd cyflym wrth sicrhau manteision llawn TGC ar gyfer ysgolion, colegau a chymunedau lleol. Bydd hyn yn creu cyfleoedd i ysgogi a meithrin pobl ifanc ac yn helpu i greu'r seiliau ar gyfer ein cystadleurwydd cyffredinol. Yn yr un modd bydd ysgolion a cholegau yn gynyddol yn dymuno cael mynediad i'r hyn y gellir ei ddarparu drwy ffynonellau aml-gyfrwng, wrth i'r twf mewn TG newydd agor ffyrdd newydd o ddysgu ac addysgu. Sefydlir strategaeth glir a chydlynus ar gyfer TGC yn system addysg Cymru. Bydd yr elfennau allweddol yn cynnwys:

- **paratoi athrawon newydd a phresennol ar gyfer yr oes wybodaeth**, gyda hyfforddi a datblygu ychwanegol mewn TGC wedi'u hariannu gan y **Loteri Genedlaethol** yn ogystal â GCAH;
- **sefydlu'r Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu yng Nghymru** yn cysylltu ysgolion, colegau a llyfrgelloedd; gan roi'r deunyddiau diweddaraf i athrawon i gyfoethogi eu gallu proffesiynol ac i ychwanegu at eu medrau, a chan gynnig deunyddiau dysgu o ansawdd uchel i ddisgyblion a chadw'r taliadau mynediad mor isel â phosibl;
- **dileu'r rhwystrau i ddysgu**, sicrhau cydraddoldeb mynediad, yn enwedig i'r rhai sy'n byw mewn mannau gwledig, y rhai ag anghenion arbennig a'r rhai mewn ardaloedd amddifad;
- **ACAC** i weithredu i ddatblygu meddalwedd aml-gyfrwng Cymraeg ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd; ac
- **Y Cyngor Cenedlaethol Technoleg Addysgol** i weithredu i ymgynghori a chyhoeddi cynllun cymorth strategol ar gyfer ei waith yng Nghymru, a chreu mwy o gyfnewidiadau arferion da rhwng ymarferwyr.

9 Bydd y **Grid Cenedlaethol newydd ar gyfer Dysgu** yn allweddol i ddefnyddio TGC yn ehangach ac yn bwrpasol at ddibenion addysgol. Bydd yn cynnig adnoddau ar gyfer dysgu a mynediad i gyrsiau a chynghor addysgol. Canolbwyntir i ddechrau ar ddatblygu athrawon, gan ymestyn yn nes ymlaen i addysg yn y cartref, addysg bellach, hyfforddiant ar gyfer cyflogaeth, llyfrgelloedd ac amgueddfeydd, a dysgu gydol eich oes. Bydd yna gysylltiad agos felly â chynlluniau ar gyfer y Brifysgol i Ddiwydiant er lles Cymru. Manteisir ar greadigedd y sector preifat drwy drefniadau ar gyfer gwasanaethau a reolir yn gystadleuol i ddarparu'r seilwaith TGC, cysylltiadau rhwydwaith, meddalwedd, gwasanaethau a hyfforddiant. Ceir trefniadau effeithiol ar gyfer cefnogaeth dechnegol gan adeiladu ar y Rhwydwaith o Gynghorwyr TG yng Nghymru.

10 Ymgynghorwn ar y Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu a'i weithredu. Byddwn yn cymryd i ystyriaeth ganfyddiadau'r 25 o broiectau peilot mewn ysgolion a cholegau ledled y DU o dan **Fenter Archdraffyrdd yr Adrannau Addysg**. Bydd y papur ymgynghori yn nodi cynlluniau ar gyfer y Grid yn fanylach gan ofyn am sylwadau ar y ffordd orau o'u datblygu. Bydd rhaid ystyried cyflymder a graddfa'r datblygiad yn ofalus yng ngoleuni'r hyn y mae'n realistig ei fforddio.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Beth ddylai'n blaenoriaethau fod ar gyfer datblygu TGC yng Nghymru i sicrhau'r canlyniad addysgol gorau?

Ysgolion ac arbenigeddau

Adeiladu ar gryfderau ysgolion

11 Nid yw cyfleoedd cyfartal i bob disgybl yn golygu un math o ysgolion. Yr ydym am ryddhau cryfderau unigryw pob ysgol er lles pob ysgol. Bydd y Swyddfa Gymreig yn annog ysgolion i ddatblygu eu hunaniaeth a'u harbenigedd penodol eu hunain drwy gydweithredu ag ysgolion a cholegau eraill, boed mewn technoleg, ieithoedd, chwaraeon, y celfyddydau neu beth bynnag. Yr ydym yn croesawu cymorth cyflogwyr a Phartneriaethau Addysg Busnes (PAB) wrth ymestyn cryfderau yr ysgolion. Addasir y Rhaglen Grantiau Cynnal Addysg a Hyfforddiant (GCAH) er mwyn i ysgolion gychwyn trefniadau punt-am-bunt gyda noddwyr a datblygu eu harbenigeddau. Bydd hyn yn gwneud y gorau o alluoedd presennol yr ysgolion er lles

ehangaf y gymuned yng Nghymru, heb wahanol fathau o ysgolion. Bydd y polisi yn tynnu ar y canlynol i'w defnyddio'n llawn:

- TGC ar gyfer gwaith ar dargedau llythrennedd a rhifedd;
- canolfannau gwaith cartref;
- cyfnewid disgyblion, gan gynnwys dosbarthiadau meistr i ymestyn disgyblion dawnus i'w potensial llawn;
- dysgu gartref drwy'r Rhyngrwyd neu gysylltiadau TGC eraill;
- darparu cyfleusterau ar gyfer Hyfforddiant Mewn-Swydd arbenigol i athrawon;
- rhannu deunyddiau addysgu a'r arferion gorau mewn addysgu a dysgu gydag ysgolion cyfagos;
- addysg a hyfforddiant i oedolion gyda'r nos ac ar y penwythnos;
- ysgolion haf;
- rhwydweithiau dysgu o dan nawdd consortia o AALI.

Chwaraeon ysgol

12 Bydd yr ymagwedd hon o werth penodol wrth uwchraddio chwaraeon yn yr ysgol a'r tu allan iddi. Ers rhy hir mae chwaraeon ac addysg gorfforol wedi brwydro i gael sylw. Yr ydym yn benderfynol o wyrddroi'r tueddiadau andwyol mewn chwaraeon ysgol. Dylai fod gan bob ysgol dimau yn o leiaf y prif gemau sef rygbi, pl-droed, criced, pl-rwyd a, lle bo modd, eraill fel hoci hefyd. Mae angen meithrin cysylltiadau cryf â chlybiau i ymestyn cyfleoedd mewn chwaraeon i blant o bob oed. Yr ydym yn disgwyl sefydlu rhaglen ddatblygu newydd i ddarparu cymhellion llawer cryfach ar gyfer partneriaeth rhwng ysgolion a hyfforddiant ardderchog.

Cymorth i'r AALI

13 I gyd-fynd â datblygu arbenigeddau ysgol, gwahoddir Cyngor Celfyddydau Cymru, yr Amgueddfeydd a'r Oriolau Cenedlaethol, Llyfrgell Genedlaethol Cymru, a chyrrff megis Techniquet i ddatblygu cynlluniau i gydategu Cynlluniau Strategol Addysg yr awdurdodau lleol.

Arian y Loteri

14 Bydd Papur Gwyn ar y Loteri Genedlaethol y bwriedir ei gyhoeddi cyn hir yn disgrifio sut yr ydym yn bwriadu defnyddio arian y Loteri i atgyfnerthu dysgu y tu allan i'r ysgol - gan gynnwys cyrrff gwirfoddol, llyfrgelloedd, cyfleusterau hamdden, chwaraeon, y celfyddydau a'r Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu ei hun.

Parthau Gweithredu ar Addysg (PGA)

15 Mae yna ardaloedd yng Nghymru lle ceir crynodiad uchel o broblemau cymdeithasol ac economaidd sy'n cyfyngu'n ddifrifol ar fywyd yr ysgolion ynddynt. Mae'r Swyddfa Gymreig yn bwriadu ymgynghori ar fudd sefydlu Parthau Gweithredu ar Addysg mewn ardaloedd o'r fath. Y nod fyddai codi safonau a meithrin ymhlith pobl ifanc y gobaith y mae eu cymhelliant yn yr ysgolion uwchradd yn dibynnu arno. Byddai PGA yn darparu fframweithiau i sefydlu partneriaethau cryfach rhwng ysgolion, busnes, CHM ac eraill - o dan arweiniad yr awdurdodau lleol. Byddai'r awdurdodau lleol yn llunio cynlluniau gweithredu ar gyfer y parth. Byddai'n ofynnol i bob partner bennu a chyrraedd targedau ymestynnol. Byddai statws y PGA yn dibynnu ar hynny. Byddai yna rôl gref i rieni drwy gytundebau cartref-ysgol a thrwy hybu mwy o ymrwymiad o'r cyfnod cynharaf drwy raglenni dysgu-fel-teulu er enghraifft. Yn dibynnu ar yr ymgynghoriad, gellid darparu adnoddau drwy neilltuo ychydig o'r adnoddau a ddarperir ar gyfer yr awdurdodau lleol. Gellid cydategu statws PGA drwy gyfrwng camau i gefnogi cynlluniau llythrennedd a rhifedd, clybiau gwaith cartref, clybiau adolygu a dysgu fel teulu, ynghyd â mentrau tai, iechyd a gwasanaethau cymdeithasol yn lleol.

Ymchwilio a datblygu ar ysgolion y dyfodol

16 Ar draws llawer o sectorau'r economi a llawer agwedd ar ein bywyd, mae cyflymder y newid yn ddramatig. Mae syniadau newydd am arweinyddiaeth a rheolaeth, dibenion newydd i dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu a'r pwysau cynyddol am

ansawdd uchel wedi gweddnawid y ffordd yr ydym yn byw a gweithio. Yn union fel y mae cyrff y tu allan i'r sector addysg yn ymdrechu am welliant parhaus ac i ddatblygu eu personl yn raddol, rhaid i ysgolion wneud yr un fath. Wrth i bwysau cystadleuaeth ryngwladol gynyddu, ac wrth wynebu gofynion tebygol yr 21ain Ganrif, mae'n debyg y bydd yna newid dramatig yn natur addysg. Nid ydym am hybu newid er mwyn newid, na rhoi'r gorau i ddulliau dysgu ac addysgu sydd wedi ennill eu plwyf. Er hynny, yr ydym yn credu y dylid annog ymchwilio a datblygu ar ysgolion y dyfodol, yn arbennig felly yng nghymuned ymchwil addysgol Cymru. Hoffem annog llawer mwy o gyfnewid rhwng ymchwilwyr addysgol yng Nghymru, gan gyhoeddi'r canlyniadau mewn iaith blaen, hawdd ei deall. Byddwn yn ceisio gweithio gyda phartneriaid, mewn addysg, mewn busnes, ac yn y cyfryngau i feithrin ymagweddau arloesol tuag at addysg, yn arbennig agweddau sydd wedi'u dylunio i wella cymhelliant pobl ifanc yn eu glasoed.

Crynodeb

Erbyn 2002 fe fyddwn:

- wedi helpu ysgolion i adolygu eu dulliau addysgu a dysgu i bob plentyn, ar sail ymchwil effeithiol;
- wedi datblygu TGC yn well o fewn strategaeth gyffredinol glir;
- wedi sefydlu Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu a fydd ar gael i bob ysgol, gan ddarparu deunyddiau addysgu ac adnoddau modern;
- wedi cynnal y cymorth ar gyfer datblygu arbenigedd mewn ysgolion a chymunedau;
- wedi asesu potensial Parthau Gweithredu ar Addysg ac wedi'u gweithredu fel y bo'n briodol yn sgil ymgynghori.

Materion ar gyfer ymgynghori

- A ydych yn cytuno bod yna rinwedd yn y dulliau o grwpio ac addysgu plant a ddisgrifiwyd yn y bennod hon?
- A oes gennych brofiad o ddulliau eraill sy'n gweithio'n dda i godi safonau llythrennedd a rhifedd yn benodol?
- A ydych yn cytuno mai'r targedau a gynigir i Gymru yn y bennod hon yw'r rhai cywir i anelu atynt?
- Pa flaenoriaethau y dylem eu gosod, yn eich barn chi, ynglŷn â defnyddio'r cyfryngau electronig yng Nghymru er mwyn sicrhau'r canlyniad addysgol gorau?

Pennod Addysgu Safonau, Arweinyddiaeth a

8: Phroffesiwn a Werthfawrogir

Mae addysgu yn broffesiwn ymestynnol sydd o'r pwys pennaf. Athrawon ac addysgu da yw'r allwedd i lwyddiant eu disgyblion. O hyn ymlaen bydd yna bwysau ar athrawon i lwyddo yng Nghymru, gyda chymorth hefyd i'w galluogi i wneud eu gwaith ynghyd â chydabyddiaeth a gwerthfawrogiad i'w medrau a'u hymrwymiad.

1 Athrawon a phenaethiaid sydd wrth galon ein hymdrech i godi safonau. Cânt eu cynnwys, ymgynghorir â hwy a gwrandawir arnynt ym mhob cyfnod wrth fwrw ymlaen â'r polisïau a nodir yn y Papur Gwyn hwn.

Hyfforddi athrawon newydd

2 Wrth godi'r safonau a ddisgwyliwn oddi wrth ysgolion a disgyblion, mae'n iawn codi'r safonau a ddisgwyliwn oddi wrth athrawon newydd. Mae llythrennedd a rhifedd unwaith eto o bwysigrwydd canolog. I gynnal y blaenoriaethau hyn, rhaid gweithredu ar hyfforddiant cychwynnol i athrawon os bwriedir i'r genhedlaeth newydd o athrawon chwarae ei rhan wrth sicrhau newid o bwys yn safonau'r ystafell ddosbarth. Gan hynny caiff cwricwlwm craidd newydd ei gyflwyno, gan fanylu ar y wybodaeth, y ddealltwriaeth a'r medrau y mae'n rhaid eu haddysgu i bawb sy'n hyfforddi i ddysgu mewn ysgolion cynradd ac y mae'n rhaid iddynt allu eu defnyddio mewn perthynas â Chymraeg, Saesneg a mathemateg. Cyhoeddir gofynion newydd ynglyn â phob cwrs o hyfforddiant cychwynnol i athrawon ynghyd â safonau newydd y disgwylir i holl ddarpar-athrawon Cymru eu cyrraedd er mwyn ennill eu cymhwyster, gan gynnwys hyfedredd mewn TG. Bydd y gofynion newydd hyn yn gymwys i bawb sy'n hyfforddi - p'un ai'n dechrau ar gwrs newydd neu eisoes wedi dechrau cwrs - o fis Medi 1998 ymlaen.

3 Anelwn at sicrhau, ymestyn ac adeiladu ar y partneriaethau llwyddiannus sy'n bodoli eisoes rhwng ysgolion a sefydliadau addysg uwch yng Nghymru. Gosodir arferion dosbarth effeithiol yng nghanol addysg athrawon drwy ddatblygu 'Ysgolion Mentora' lle caiff hyfforddeion weld sut i addysgu mewn gwersi arddangos. Byddem yn croesawu sylwadau ar sut y dylid bwrw ymlaen â hyn.

4 Dylai pob athro ac athrawes newydd gael cymorth strwythuredig yn ystod y flwyddyn gyntaf. Dylid cymryd i ystyriaeth yr anghenion datblygu a nodwyd yn eu hyfforddiant cychwynnol, gan bennu cyflymder a chyfeiriad ar gyfer datblygiad proffesiynol yn y dyfodol. Cyflwynir felly flwyddyn sefydlu i athrawon sydd newydd gymhwyso er mwyn cydgyfnerthu eu medrau a rhoi'r hawl i bob athro ac athrawes newydd gael cymorth o dan arweiniad. Yn eu tro, bydd disgwyl iddynt hwythau gyflawni eu hymroddiad proffesiynol drwy barhau i ddatblygu eu medrau yn y meysydd a nodid yn ystod eu hyfforddiant cychwynnol. Mae yna achos hefyd o blaid cadarnhau Statws Athro Cymwysedig ar ôl llwyddo i gwblhau'r flwyddyn sefydlu newydd arfaethedig. Byddai angen cymorth mentor yn ystod y flwyddyn sefydlu i sicrhau ansawdd yr addysgu a gâi'r disgyblion. Disgwylid i'r ysgolion ddarparu rhaglen sefydlu gynlluniedig ar gyfer pob athro ac athrawes newydd-gymhwyso, ar sail cyfarwyddyd yr Uned TTA yng Nghymru.

5 Croesewir eich sylwadau ar y canlynol:

- yr hyn y dylai fod yn ofynnol i athrawon newydd-gymhwyso ei wneud yn eu blwyddyn gyntaf i feithrin eu medrau ymarferol; a'r
- trefniadau ymarferol y byddai eu hangen i gadarnhau Statws Athro Cymwysedig ar ddiwedd blwyddyn sefydlu lwyddiannus.

Hyfforddi'r athrawon presennol

Datblygiad proffesiynol

6 Mae angen i ni sicrhau y caiff yr 28,000 o athrawon sy'n gweithio yng Nghymru hyfforddiant a chymorth o ansawdd uchel gydol eu gyrfa. Dylent gael cyngor rheolaidd ar yr arferion gorau a medrau newydd. Mae'r Uned TTA yng Nghymru yn gweithio ar y cyd ag ymarferwyr ac eraill i lunio fframwaith ar gyfer datblygiad proffesiynol pob athro ac athrawes. Bydd yr Uned yn helpu awdurdodau lleol ac ysgolion i sicrhau bod athrawon yn elwa gymaint â phosibl ar yr ystod eang o hyfforddiant a fydd ar gael yn y dyfodol. Gall cysylltiadau rhwng cydweithwyr weithio cystal, os nad yn well, na mentrau o'r-brig-i-lawr. Datblygwn botensial rhwydweithiau electronig i gefnogi ysgolion ac athrawon yng Nghymru; i greu cysylltiadau rhwng ymarferwyr ystafell-ddosbarth o wahanol sefydliadau a chydweithwyr yng Nghymru, y DU a'r tu hwnt; ac i gyfnewid deunyddiau hyfforddi. Caiff modelau o 'rith-ganolfannau' athrawon, a fydd yn gysylltiedig â'r Brifysgol i Ddiwydiant, eu haddasu hefyd mewn ffyrdd sy'n gwneud synnwyr ar gyfer Cymru. Yn fwy cyffredinol bydd yr Uned TTA yn gweithio gyda chyrff eraill sydd â diddordeb er mwyn sicrhau bod y fframwaith datblygu newydd yn llwyr fodloni anghenion arbennig system addysg Cymru.

Athrawon Uwch-Fedrau

7 Mae dyrchafu athrawon fel arfer yn golygu lleihau eu hamser yn y dosbarth. Gall yr athrawon mwyaf profiadol fod yn anfodlon aros mewn proffesiwn nad yw'n gwobrwyu'u medrau addysgu. Bwriedir felly gyflwyno gradd newydd yn yr yrfa, sef Athro Uwch-Fedrau, er mwyn gwobrwyu'r athrawon dosbarth gorau, sydd hefyd wedi amlygu parodrwydd i ysgwyddo baich ychwanegol yn cyfrannu at berfformiad eu hysgol. Rhagwelwn y bydd gan Athrawon Uwch-Fedrau ran allweddol i'w chwarae wrth godi safonau drwy gynnal a mentora'r rhai sy'n hyfforddi ac athrawon sydd newydd gymhwyso. Gallent gymryd rhan mewn hyfforddiant cychwynnol i athrawon fel cydymaith-ymarferwyr i sefydliadau addysg uwch Cymru sy'n gweithio mewn partneriaeth â'u hysgolion, a hynny mewn ffyrdd a ddylunnir i datblygu'r sylfaen ymchwil addysgol yma.

8 Gofynnir i'r Corff Adolygu Athrawon Ysgol (STRB) argymhell sut y dylid cyflwyno'r radd Athrawon Uwch-Fedrau. Bydd yr STRB yn ymgynghori'n eang ag awdurdodau lleol, undebau athrawon a chyrff llywodraethwyr. Gwahoddir yr STRB i ystyried pa waith yn union y dylai Athrawon Uwch-Fedrau ei wneud; sut a ble y dylid sefydlu swyddi Athrawon Uwch-Fedrau; a sut y dylid dewis Athrawon Uwch-Fedrau. Byddem yn croesawu sylwadau ar y canlynol:

- sut y dylid dethol Athrawon Uwch-Fedrau;
- pa waith y dylid disgwyl iddynt ei wneud;
- a ddylid sefydlu a datblygu'r cysyniad o gydymaith-ymarferwyr yng Nghymru, a beth fyddai'r ffordd orau o wneud hynny.

Cymorth i athrawon

9 Bydd cynorthwyrwyr athrawon yn gweithio gydag athrawon i sicrhau bod disgyblion yn dysgu. O dan gyfarwyddyd cyffredinol yr athrawon, gweithiant gyda disgyblion yn y dosbarth a'r tu allan iddo, mewn grwpiau bach neu fesul un. Mewn ysgolion cynradd a meithrin, gellir cael cynorthwyrwyr dosbarth, gweinyddesau meithrin neu gynorthwyrwyr anghenion arbennig: mewn ysgolion uwchradd, gellir cael cynorthwyrwyr iaith dramor, cynorthwyrwyr cerdd neu gynorthwyrwyr anghenion arbennig. Ar hyn o bryd ychydig neu ddim hyfforddiant sydd gan lawer o gynorthwyrwyr athrawon at y gwaith a wnânt. Ymgynghorwn ag awdurdodau lleol ac awdurdodau eraill ynghylch datblygu rhaglen o gyrsiau a chymwysterau ar gyfer yr holl gynorthwyrwyr athrawon, a fydd yn cymryd i ystyriaeth eu gwybodaeth, eu medrau, a'u swyddogaeth unigol yn yr ysgol.

10 Mae cymorth ar ffurf siaradwyr gwadd megis swyddogion heddlu, fforwyr, arweinwyr crefyddol; cyflwyniadau gan Hybu lechyd Cymru a'r gwasanaeth llyfrgelloedd; a hyfforddiant gan fabolgampwyr, wedi'u defnyddio'n llwyddiannus gan yr ysgolion ers tro byd. Mae'r Urdd hefyd yn chwarae rhan bwysig iawn wrth helpu'r ysgolion i ddatblygu medrau a dealltwriaeth o ddiwylliant Cymru. Hefyd mae pobl fusnes o ddiwydiant, masnach a'r gwasanaethau wedi cysylltu â'r ysgolion, gan ddod â gwybodaeth a medrau newydd i mewn ac ychwanegu persbectif newydd a gwahanol. Mae cwmnïau fel Ford a Dur Prydain wedi chwarae rhan arbennig o bwysig wrth roi cymorth uniongyrchol i arloesi gyda'r cwricwlwm yng Nghymru, yn arbennig mewn perthynas â chymwysterau a chyrsgau galwedigaethol. Mae cyflogwyr hefyd wedi cynnig cyfleoedd i athrawon gael lleoliadau i uwchraddio'u medrau a'u dealltwriaeth o ddiwydiant. Rhaid hybu pob datblygiad o'r fath. Byddem yn croesawu sylwadau ar y canlynol:

- sut y dylid defnyddio cynorthwyrwyr athrawon a chymdeithion yn yr ysgolion;
- pa gamau pellach y gellid eu cymryd i gynnwys mwy o bobl o'r cymunedau lleol i helpu i godi safonau ysgolion.

Arweinyddiaeth ysgolion

11 Ansawdd y penaethiaid a'u huwch-staff sy'n gwneud y gwahaniaeth rhwng llwyddo a methu mewn ysgol. Mae penaethiaid yn benodol yn y rheng flaen, gan arwain yr ymdrech i godi safonau. Bydd deddfwriaeth a gyflwynir yn nes ymlaen eleni yn

darparu y dylai pawb a benodir yn bennaeth ysgol yn y dyfodol feddu am y tro cyntaf ar gymhwyster proffesiynol i benaethiaid. Bydd hyn yn dangos bod ganddynt y galluedd angenrheidiol i arwain a symbylu disgyblion ac i reoli ysgol. Yr ydym yn disgwyl y bydd y Cymhwyster Proffesiynol Cenedlaethol Prifathrawiaeth (CPCP) newydd yn ffurfio sylfaen ar gyfer y cymhwyster gorfodol newydd. Byddem yn croesawu sylwadau ar y canlynol:

- y medrau a'r cymwyseddau y dylid eu cynnwys mewn unrhyw gymhwyster prifathrawiaeth gorfodol, ac a oes gofyn medrau penodol yng Nghymru (er enghraifft mewn sefydliadau dwyieithog);
- i ba raddau y mae'r CPCP yn bodloni'r gofynion hyn;
- yr amserlen ar gyfer cyflwyno'r gofynion gorfodol yng Nghymru;
- a ddylid cymryd unrhyw gamau arbennig yng Nghymru i sicrhau y caiff penaethiaid ysgolion cynradd bach, ac ysgolion cyfrwng-Cymraeg, gyfleoedd priodol i gymryd y cymhwyster.

12 Mae'n bosibl bod achos o blaid datblygu llwybr 'camau breision' tuag at brifathrawiaeth ar gyfer athrawon sy'n amlygu dawn i arwain ysgol yn gynnar yn eu gyrfa. Gallai hyn olygu defnyddio cyfuniad o argymhellion gan SPAEM, penaethiaid a/neu awdurdodau lleol a hunan-asesu, i ddewis darpar-arweinwyr camau breision. Gellid cynnig cyfleoedd iddynt gymryd yr CPCP yn gynt nag arfer. Byddai'r broses yn sicrhau y caent yr hyfforddiant a'r heriadau a fyddai'n fodd iddynt symud ymlaen yn gyflym i swyddi arweinwyr ysgol, pe baent yn parhau i Iwyddo. Byddem yn croesawu sylwadau ar y canlynol:

- a oes achos o blaid llwybr camau breision tuag at brifathrawiaeth.

13 Mae ar benaethiaid sydd newydd eu penodi angen cymorth arbennig yn aml i ddatblygu eu medrau a'u helpu i gyflawni eu cyfrifoldebau newydd ac i feincnodi eu hysgolion yn erbyn safonau rhagoriaeth ryngwladol. Gallai hynny olygu cyfleoedd i weld y gorau sy'n cael ei wneud ym myd addysg a hyfforddiant yn rhyngwladol - nid lleiaf drwy eu cynnwys ar ddirprwyaethau buddsoddi. Bydd y Swyddfa Gymreig yn gofyn i Uned TTA Cymru ymgynghori a llunio cynigion ar gyfer hyfforddiant mewn arwain a rheoli i benaethiaid newydd, wedi'u dylunio'n unswydd i fodloni anghenion arweinwyr ysgolion Cymru. Byddem yn croesawu sylwadau ar y canlynol:

- beth fyddai ffurf unrhyw hyfforddiant neu ddatblygiad;
- a osodir beichiau ychwanegol ar benaethiaid newydd yng Nghymru o'u cymharu â chydweithwyr yn Lloegr, e.e. mewn sefydliadau dwyieithog.

14 Bydd y Swyddfa Gymreig ac Uned TTA Cymru, ynghyd â'r Grwp Ymgynghorol cysylltiedig, yn rhoi ystyriaeth ofalus i'r achos o blaid datblygu cymwysterau newydd mewn prifathrawiaeth i'r Penaethiaid presennol - o bosibl ar sail safonau'r CPCP. Ystyriant hefyd hyfforddiant ychwanegol i benaethiaid effeithiol, a rhaglenni a ddylunnir i fodloni anghenion penaeithiaid llai effeithiol, fel y'u nodir drwy gyfrwng trefniadau i gloriannu penaeithiaid. Byddem yn croesawu sylwadau ar y canlynol:

- y blaenoriaethau ar gyfer hyfforddi a datblygu'r penaeithiaid presennol yng Nghymru.

15 Gwyddom fod y mwyafrif o benaethiaid yn gwneud gwaith effeithiol iawn a bod rhai yn eithriadol. Teimlwn y gallai penaeithiaid yr ysgolion hynny a enwir yn adroddiadau SPAEM fel ysgolion llwyddiannus iawn wneud cyfraniad o bwys at wella system addysg Cymru. Yr ydym hefyd am roi cyhoeddusrwydd i'r gwaith ardderchog a wneir mewn llawer o ysgolion ledled Cymru a sicrhau y caiff athrawon da y gydnabyddiaeth gyhoeddus a haeddant. Heb ychwanegu at eu baich, gofynnwn i benaethiaid yr ysgolion hyn weithredu fel mentoriaid, gan ledaenu'r arferion gorau a chefnogi ysgolion tebyg nad ydynt yn perfformio cystal. Gall partneriaethau cryfach gydag arweinwyr busnes gryfhau medrau rheoli penaeithiaid hefyd.

Rheoli perfformiad

16 I gyd-fynd â chymorth ar gyfer addysgu o ansawdd uchel, rhaid cael ymrwymiad i ddweud ac i weithredu lle nad yw athrawon - ac yn wir penaethiaid - yn perfformio yn ôl y safonau y mae gan ddisgyblion a rhieni hawl i'w disgwyl. Mae cyfundrefn gloriannu deg a chadarn yn nodwedd ym mhob proffesiwn sy'n rhoi pwys ar safonau. Bwriadwn adolygu'r trefniadau presennol ynglyn â chloriannu athrawon i sicrhau eu bod yn ffordd effeithiol o gadw llygad ar ansawdd perfformiad athrawon. Bydd cynllun cloriannu cliriach yn fuddiol i athrawon sy'n gwneud gwaith da o ran nodi eu cryfderau a'u hanghenion datblygu. Bydd athrawon llai effeithiol y mae arnynt angen cymorth i nodi eu gwendidau a thargedau ar gyfer gwell perfformiad yn manteisio hefyd o gael eu cloriannu'n well ac yn fwy sensitif. Elfennau allweddol unrhyw drefniadau cloriannu fydd arsylwi yn y dosbarth, asesu canlyniadau'r disgyblion sydd yn eu gofal, ac adolygu perfformiad bob blwyddyn, yn gysylltiedig â thargedau ar gyfer gwella perfformiad y disgyblion.

17 O gofio swyddogaeth holl-bwysig y pennaeth mewn sicrhau addysg o ansawdd uchel yn yr ysgol, fe edrychwn ar y trefniadau presennol ar gyfer cloriannu penaethiaid i sicrhau eu bod mor gadarn â phosibl. Byddem yn croesawu sylwadau ar y canlynol:

- pa mor effeithiol yw'r trefniadau presennol ar gyfer cloriannu athrawon a phenaethiaid; a
- ffyrdd i wella'r trefniadau presennol er mwyn rhoi awgrym cytbwys a chynnar o anghenion datblygu, a phennu targedau ar gyfer gwella.

18 Bach iawn yn wir yw nifer yr athrawon aneffeithiol yng Nghymru. Ond nid yw'n fuddiol i'r athrawon hynny, nac i'r ysgolion, os nad eir i'r afael â'r problemau proffesiynol cysylltiedig yn effeithiol. Pan welir athrawon gwael, rhaid eu helpu i wella'n gyflym os oes modd. Os nad oes modd gwella, yna dylent roi'r gorau i'r proffesiwn. I'r perwyl hwn mae angen dulliau gweithredu cyflym ond caredig a sensitif. Bwriedir rhoi pwerau mewn deddfwriaeth newydd i Iywodraethwyr ysgol ddiswyddo athrawon anghymwys. Anelir at symleiddio'r gweithdrefnau diswyddo statudol yn yr ysgolion, gan gadw tegwch hefyd. Gofynnwn i'r Corff Adolygu Athrawon Ysgol ystyried cryfhau gwaith rheoli penaethiaid, fel ei bod yn ofynnol iddynt adrodd i'r llywodraethwyr bob blwyddyn i ddweud a oes ganddynt dystiolaeth bod perfformiad unrhyw athro neu athrawes wedi gostwng o dan safon dderbyniol er mwyn i gamau priodol gael eu cymryd.

Llais i athrawon

19 Mae gan yr Alban Gyngor Addysgu Cyffredinol eisoes - ond nid oes dim byd tebyg yng Nghymru na Lloegr. Mae llais y proffesiwn yn wannach o'r herwydd ynglyn â'r canlynol:

- hybu addysgu fel gyrfa yng Nghymru;
- goruchwylio mynediad i'r proffesiwn;
- 'gwahardd' darpar-athrawon rhag dod i mewn i'r proffesiwn;
- sicrhau safonau proffesiynol.

20 Mae yna gwestiwn hefyd a ddylid ehangu'r rhestr hon drwy ychwanegu swyddogaethau a gyflawnir gan Uned TTA yng Nghymru, a chan y TTA ei hun, ynglyn â'r fframwaith cymwysterau ar gyfer y proffesiwn. Er hynny, nid oes bwriad i newid y trefniadau yng Nghymru ynglyn ag arian, sicrwydd ansawdd, nac arolygu gwaith y sefydliadau hyfforddiant cychwynnol i athrawon (boed hwnnw drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg). Caiff arian ar gyfer HCA (gan gynnwys ar gyfer recriwtio i bynciau blaenoriaeth) ei sianelu drwy CCAUC; bydd trefniadau partneriaeth sy'n cael eu henghreiffio gan Grwp Cyswllt Addysg Uwch Cymru (HCA) yn parhau; a bydd SPAEM yn dal yn gyfrifol am arolygu sefydliadau HCA, yn union fel y maent yn arolygu ysgolion a'r sector AB yng Nghymru.

21 Mae'r llywodraeth wedi ymrwymo i sefydlu Cyngor Addysgu Cyffredinol (CAC) gyda darpariaeth benodol ar gyfer athrawon yng Nghymru i siarad dros y proffesiwn a chodi safonau ynddo. Bwriedir deddfu ar gyfer hyn yn nes ymlaen eleni. Cyhoeddir dogfen ymgynghori ar wahân ar y swyddogaethau a'r cyfansoddiad manwl. Gwahoddir sylwadau ar o leiaf dau

ddewis strwythurol:

- CAC ar gyfer Cymru a Lloegr ar y cyd, ond gyda chydran ar wahân, a gydnabyddir yn statudol, ar gyfer penderfyniadau a pholisi yng Nghymru;
- CAC ar wahân ar gyfer Cymru, gyda rhwymedigaeth i gydgysylltu ei weithgareddau gydag CAC Lloegr.

22 Ni fyddai'r naill ymagwedd neu'r llall yn rhwystro ymgynghori rheolaidd rhwng y Swyddfa Gymreig a'r cymdeithasau athrawon ar faterion sy'n uniongyrchol berthnasol i'r gwasanaeth addysg ac adlewyrchu anghenion ac amgylchiadau penodol Cymru.

Crynodeb

Mae'r bennod hon yn nodi'r fargen newydd y bwriadwn ei chynnig i athrawon.

O dan ein cynigion, erbyn 2002 fe fydd yna:

- Cyngor Addysgu Cyffredinol newydd i leisio barn y proffesiwn yng Nghymru;
- gofynion craidd newydd ar gyfer pob cwrs o hyfforddiant cychwynnol i athrawon, gofynion newydd i ddarpar-athrawon gan ganolbwyntio ar Gymraeg, Saesneg a mathemateg, a safonau newydd y bydd rhaid i bob hyfforddai eu cyrraedd cyn ennill cymhwyster i addysgu;
- trefniadau sefydlu newydd i bob athro ac athrawes newydd-gymhwyso;
- fframwaith newydd (o safonau a chymwysterau) ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus pob athro ac athrawes gydol eu gyrfa;
- gradd newydd o Athrawon Uwch-Fedrau ac o bosibl cydymaith-ymarferwyr mewn sefydliadau addysg uwch yng Nghymru;
- gofyniad gorfodol am y tro cyntaf fod pob pennaeth yn meddu ar gymhwyster prifathrawiaeth proffesiynol;
- rhaglen ddatblygu ar gyfer y penaethiaid presennol;
- gwell trefniadau cloriannu ar gyfer athrawon a phenaethiaid.

Materion ar gyfer ymgynghori

Yr ydym yn croesawu ymatebion adeiladol i'r holl gynigion a nodir yma i gyrraedd y nodau hyn. Yn benodol, fe hoffem gael sylwadau ar y canlynol:

Sefydlu

- Sut y dylid bwrw ymlaen â'r cysyniad o 'ysgolion mentora' yng Nghymru.
- Yr hyn y dylai fod yn ofynnol i athrawon newydd-gymhwyso ei wneud yn eu blwyddyn gyntaf i feithrin eu medrau proffesiynol.
- Y trefniadau ymarferol y byddai eu hangen i gadarnhau Statws Athro Cymwysedig ar ddiwedd blwyddyn sefydlu Iwyddiannus.

Athro Uwch-Fedrau

- Sut y dylid dethol Athrawon Uwch-Fedrau.
- Pa waith y dylid disgwyl iddynt ei wneud.
- A ddylid sefydlu a datblygu'r cysyniad o gydymaith-ymarferwyr yng Nghymru, a beth fyddai'r ffordd orau o wneud hynny.

Prifathrawiaeth

- Y medrau a'r cymwyseddau y dylai unrhyw gymhwyster prifathrawiaeth gorfodol eu cynnwys ac a oes ar benaethiaid yng Nghymru angen unrhyw fedrau penodol (ee mewn cyd-destun dwyieithog).
- A yw'r CPCP yn bodloni'r gofynion hyn.
- A ddylid cymryd unrhyw gamau arbennig yng Nghymru i sicrhau y caiff ymarferwyr addas mewn ysgolion cynradd bach, ac mewn sefydliadau cyfrwng-Cymraeg, gyfleoedd priodol i gymryd y cymhwyster.
- Pa amserlen a ddylai gael ei phennu ar gyfer cyflwyno'r gofynion gorfodol.
- Y blaenoriaethau ar gyfer hyfforddi a datblygu penaethiaid presennol a phenaethiaid sydd newydd eu penodi yng Nghymru; pa ffurf y dylai'r hyfforddiant neu'r datblygiad ei chymryd; ac a oes yna feichiau ychwanegol ar benaethiaid newydd yng Nghymru, o'u cymharu â chydweithwyr yn Lloegr.
- A oes achos o blaid llwybr camau breision tuag at Brifathrawiaeth?

Cymorth i athrawon

- Sut y dylid defnyddio cynorthwywyr athrawon a chymdeithion yn yr ysgolion.
- Pa gamau pellach y gellid eu cymryd i gynnwys mwy o bobl o fyd busnes ac o'r cymunedau lleol yng Nghymru i helpu'r ysgolion i godi safonau.

Rheoli perfformiad

- Pa mor effeithiol yw'r trefniadau presennol ar gyfer cloriannu athrawon a phenaethiaid.
  - Ffyrdd o wella'r trefniadau presennol er mwyn rhoi syniad cynnar o anghenion datblygu a thargedau ar gyfer gwella.
-
-

Pennod 9: Rhieni, Disgyblion a Chyrhaeddiad

Yn y ddwy bennod ddiwethaf, nodwyd sut y byddwn yn helpu ysgolion ac athrawon Cymru i berfformio'n fwy effeithiol. Yn y bennod hon canolbwyntir ar swyddogaeth y rhieni wrth gefnogi addysg eu plant, ac ar gamau i fynd i'r afael â thriwantiaeth a diffyg disgyblaeth mewn ysgolion.

1 Mae'r rhieni'n chwarae rhan uniongyrchol wrth helpu eu plant i ddysgu, yn arbennig yn eu blynyddoedd cynnar. Mae dysgu fel teulu yn offeryn grymus i gyrraedd rhai o'r mwyaf anfanteisiol yn ein cymdeithas a'u tynnu i mewn i'r her o ddysgu gydol eich oes. Mae iddo'r potensial o atgyfnerthu rôl y teulu; newid agweddau at addysg; helpu i adeiladu cymunedau lleol cryf; ac ehangu cyfranogiad mewn addysg. Bwriadwn i'r Fenter Llythrennedd Teuluol yng Nghymru, a hybir gan yr Asiantaeth Medrau Sylfaenol ar y cyd â'r awdurdodau lleol fod ar waith ledled Cymru erbyn 1998-99, gan gyrraedd 2000 o rieni a 3000 o ddisgyblion.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Pa enghreifftiau da o ddysgu fel teulu sydd ar gael yn eich ardal chi a allai fod yn fodel i eraill?

Rhieni ac addysg eu plant

Gwybodaeth i rieni

2 I fod yn bartneriaid effeithiol, mae ar rieni angen gwybodaeth gywir ac adborth rheolaidd am beth sy'n digwydd yn yr ysgolion. Mae angen iddynt deimlo'n rhan go iawn o'r ymdrech i godi safonau. Ni all yr un ddogfen neu ffynhonnell wybodaeth unigol wneud hyn. Yr hyn sy'n bwysig yw bod y wybodaeth yn ei chyfanrwydd yn hwylus, ac yn galluogi rhieni i lunio barn gytbwys am gyraeddiadau'r ysgol.

3 Rhaid i bob ysgol gyhoeddi adroddiadau a llawlyfrau blynyddol, gan roi copi o adroddiad ar y disgybl i'r rhieni o leiaf unwaith y flwyddyn. Mae yna lawer o enghreifftiau o adroddiadau buddiol a llawn gwybodaeth i rieni; ond gwyddom hefyd fod rhai dogfennau, am y naill reswm neu'r llall, yn gadael rhieni yn eu hunfan. Yr ydym am sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei rhoi yn y ffordd gliriaf posibl. Byddwn yn trafod y ffordd orau o hybu hyn gyda'n partneriaid, yn enwedig drwy adolygu'r fframwaith o reolau a thrwy ledaenu arferion da.

4 Mae llawer o ysgolion yn wynebu anawsterau mawr wrth ennyn diddordeb rhieni yn addysg eu plant, ac wrth godi eu dyheadau a'u disgwyliadau. Ymgynghorir yng Nghymru ar i ba raddau y dylai adroddiadau alluogi athrawon i roi syniad i'r rhieni o'r hyn y gellid disgwyl iddynt ei wneud i helpu eu plant i gyflawni mwy. Er enghraifft, gallai hyn gynnwys gwybodaeth am fentora a dosbarthiadau meistr; yn ogystal â chlybiau gwaith cartref a'r clybiau cymorth gwyliu er enghraifft a ddylai fod ar gael ledled Cymru erbyn 1999.

Cwestiynau ar gyfer ymgynghori: Pa wybodaeth y dylai fod yn ofynnol ei chynnwys ym mhob adroddiad ar ddisgyblion, pob llawlyfr a phob adroddiad blynyddol, a beth y dylid ei adael i ddisgresiwn yr ysgol?

I ba raddau y gellid ymestyn adroddiadau i nodi'r hyn y gallai'r rhieni ei wneud i helpu eu plant i gyflawni mwy?

Gwaith cartref

5 Dylai'r rhieni wybod pa waith cartref y disgwylir i'w plant orfod ei wneud a beth yw eu rôl hwythau wrth eu cefnogi. Dylai pob ysgol adolygu eu defnydd o waith cartref o ansawdd uchel yn rheolaidd, i ysgogi addysg a chyrhaeddiadau yng Nghymru. Gosodir gwaith cartref rheolaidd i rai plant, ond mae llawer gormod yn mynd hebdo. Ac felly cyhoeddir canllawiau ar waith cartref ysgolion yng Nghymru. Bydd y rhain yn cynnwys:

- faint o waith cartref y dylai disgyblion o wahanol oedrannau ei wneud;
- faint o amser y dylai disgyblion o wahanol oedrannau ei dreulio ar waith cartref;
- pa fath o dasgau a gweithgareddau sy'n gwneud gwaith cartref da;

- sut y gall ysgolion ddatblygu a gweithredu polisïau llwyddiannus ar waith cartref;
- yr hyn a ddisgwylir oddi wrth ysgolion a rhieni.

Ymgynghorwn ar y canllawiau yn gynnwys ym 1998 gyda golwg ar eu cyflwyno ym Medi 1998.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Ar ba ffurf y dylid cyflwyno'r canllawiau ar waith cartref o ansawdd dda, a sut y gellir eu gwneud yn fwyaf effeithiol yn ymarferol?

Cysylltiadau rhwng y cartref a'r ysgol

6 Mae angen i athrawon, llywodraethwyr a rhieni feithrin a hybu partneriaethau effeithiol rhwng ysgolion a rhieni er mwyn codi safonau a gwella canlyniadau. Mae gan lawer o ysgolion gytundebau cartref-ysgol eisoes. Er mwyn creu partneriaethau cryfach, bydd yn ofyniad cyfreithiol i bob ysgol ddatblygu a sefydlu cytundeb cartref-ysgol. Bydd y rhain yn esbonio'n glir yr hyn a ddisgwylir oddi wrth yr ysgol, y rhiant a'r disgybl. Ni fydd y cytundebau'n gyfreithiol-rwymol, ond fe fyddant yn ddatganiad grymus o fwriad. Bydd y manylion yn wahanol o'r naill ysgol i'r llall, ond mae'n debyg y bydd pob cytundeb yn cynnwys disgwyliadau ynglyn â phresenoldeb, disgyblaeth, gwaith cartref, safon yr addysg a naws yr ysgol.

7 Gall cymdeithasau cartref-ysgol roi cefnogaeth rymus i bartneriaethau gyda rhieni. Bwriadwn ei gwneud yn ofynnol i bob corff llywodraethu sicrhau bod cymdeithas gan eu hysgol. Yn ychwanegol bwriadwn gynyddu nifer y rhieni-lywodraethwyr etholedig ym mhob math o ysgol - gan roi mewnbyn uniongyrchol i'r rhieni i bolisïau addysg yr AALI drwy sicrhau bod o leiaf un cynrychiolydd sy'n rhiant ar bob AALI.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Pa faterion penodol a ddylai yn eich barn chi gael eu cynnwys gan gytundebau cartref-ysgol (a) ysgol gynradd a (b) ysgol uwchradd?

Mynd i'r afael â phroblemau ymddygiad

Gwella disgyblaeth

8 At ei gilydd mae safonau ymddygiad ysgolion Cymru yn foddhaol. Ond pryd bynnag y bydd y safonau ymddygiad hynny'n llithro, neu lle gellid eu gwella, mae gan athrawon, rhieni a'r disgyblion eu hunain ran i'w chwarae wrth eu codi.

Ymgynghorwn yn fuan ar ganllawiau a gyhoeddir i'r ysgolion - ynghylch darpariaethau Deddf Addysg 1997 ar **ddisgyblaeth ysgol**. Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i bob ysgol gael polisi ymddygiad clir i nodi'r safonau ymddygiad a ddisgwylir, sut yr anogir ymddygiad da a disgyblaeth a'r sancsiynau a ddefnyddir os torrir y safonau a ddisgwylir.

9 Atgoffir yr ysgolion hefyd mor bwysig yw mynd i'r afael yn effeithiol â bwllian, a chynnwys y cyfan o gymuned yr ysgol (gan gynnwys y disgyblion) wrth ddatblygu a gweithredu strategaethau i'r perwyl hwn. Cefnogwn fentrau lleol i fynd i'r afael â phroblemau ymddygiad gan gymryd camau pendant i ledaenu gwybodaeth am arferion da sy'n deillio ohonynt, er enghraifft ar y manteision a welwyd mewn ysgolion sydd wedi cyflwyno 'disgyblaeth gadarnhaol' yn ofalus.

10 Lle bo disgyblion yn peryglu addysg eraill neu'n parhau i ymddwyn yn wrth-gymdeithasol, fe fydd angen eu gwahardd o'r ysgol weithiau. Y cam eithaf yw'r sancsiwn hwn. Mae Deddf Addysg 1997 yn darparu ar gyfer gwaharddiadau cyfnod-penodedig o hyd at 45 diwrnod y flwyddyn. Byddwn yn ymgynghori ar ganllawiau newydd i'r ysgolion a'r awdurdodau lleol ynghylch yr amgylchiadau lle gellid defnyddio gwaharddiadau, ac ynghylch newidiadau i'r trefniadau apelau a gyflwynwyd gan y Ddeddf. Ymgynghorwn hefyd ar drefniadau ar gyfer addysg disgyblion a waherddir o'r ysgol a rhagoriaethau cynyddu'r cymhellion ariannol i ysgolion dderbyn disgyblion a waharddwyd gan ysgolion eraill.

11 Mae nifer o awdurdodau Cymru eisoes yn edrych ar ffyrdd newydd o ddarparu addysg i blant sydd mewn perygl o gael eu gwahardd neu sydd wedi'u gwahardd o'r ysgol; neu sy'n triwntio'n barhaus. Cyn hir bydd SPAEM yn cyhoeddi arolwg o broiectau a gynhaliwyd gan yr awdurdodau lleol gyda chymorth GCAH. Mae nifer o'r awdurdodau hefyd yn cynnal mentrau mewn partneriaeth â Dinasoedd mewn Ysgolion sy'n anelu at gadw'n pobl ifanc yn sefydliadau addysg y brif ffrwd neu eu dychwelyd i'r sefydliadau hynny mor gyflym â phosibl. Mae'r dulliau'n cynnwys cyrsiau pontio i ddisgyblion 14-16 oed sy'n cynnig rhaglen amser-llawn strwythuredig o addysg a phrofiad gwaith; grwpiau o ddisgyblion; rhaglenni un-i-un i ddisgyblion iau sy'n eu hailintegreiddio'n raddol i'r ysgol; a mesurau mewn rhai ysgolion i nodi a thrafod problemau ymddygiad ymhell cyn bod y cwestiwn o wahardd yn codi.

12 Mae ymagweddau o'r fath yn cyd-fynd yn dda â'r **Fenter Mynediad Ieuenctid** sy'n anelu at helpu'r bobl ifanc hynny, o 14 oed ymlaen yn bennaf, sydd wedi dadrithio ac sy'n tangyflawni, i ailintegreiddio a gwneud cynnydd. Mae'n anelu at helpu pobl ifanc:

- o dan oedran ymadael â'r ysgol, sydd wedi ymeithrio o addysg y brif ffrwd neu sydd mewn perygl o wneud hynny, i gael eu hailintegreiddio i addysg y brif ffrwd neu i wneud cynnydd i fathau eraill o addysg neu hyfforddiant sy'n bodloni eu hanghenion;
- uwchlaw oedran ymadael â'r ysgol, nad ydynt mewn addysg, hyfforddiant neu swyddi, i wneud cynnydd i fathau effeithiol o addysg, hyfforddiant neu swyddi.

Trefnir bod arian, drwy gyfrwng GCAH a Chronfeydd Menter Lleol i'r CHM, ar gael i gefnogi cynigion gan yr awdurdodau lleol a'r CHM sy'n pennu cydgylluniau gweithredu sy'n cynnwys cyfnod o dair blynedd neu ragor, o 1998-99 ymlaen. Paratwir y cynlluniau gyda chymorth mewn ymgynghoriad â'r gwasanaeth gyrfaoedd a chydag ystod eang o bartneriaid lleol eraill, a chydau cefnogaeth, gan gynnwys y gwasanaeth ieuencid, sefydliadau addysg bellach a'r sector gwrifoddol.

13 Cynhwysir **unedau cyfeirio disgyblion (UCD)** yng nghylch arolygiadau SPAEM o Fedi 1997 ymlaen. Bydd Adroddiadau'r Arolygiadau'n helpu i fwydo gwaith yr AALL wrth bennu safonau a fydd yn gorfod cynnwys UCD a'r canlyniadau a gânt ar gyfer eu disgyblion.

Gwella presenoldeb

14 Mae gormod o ddisgyblion yng Nghymru yn methu â mynd i'r ysgol yn rheolaidd. Wrth wneud hynny, maent yn difetha'u gobaith o lwyddiant yn y dyfodol. Bydd y Swyddfa Gymreig yn ymgynghori ar ffyrdd pellach o hoelio sylw **rhieni** - drwy'r cytundeb ysgol-cartref er enghraifft - ar eu cyfrifoldeb dros sicrhau presenoldeb rheolaidd a phrydlon.

15 Yr ydym hefyd yn bwriadu pennu **un dyddiad ymadael â'r ysgol** o'r Pasg 1998 ymlaen, fel na fydd disgyblion 16 oed yn ymadael â'r ysgol cyn diwedd eu hastudiaethau TGAU neu GNVQ ac felly heb gymwysterau o gwbl. Dylai hyn sicrhau hefyd ein bod yn cyrraedd y canlyniadau arfaethedig canlynol erbyn y flwyddyn **2002**:

- y dylai bron **pob disgybl** yng Nghymru sicrhau pum llwyddiant TGAU A*-G, neu'r cymhwyster galwedigaethol cyfatebol;
- y dylid lleihau nifer y disgyblion sy'n ymadael â'r ysgol heb unrhyw gymhwyster TGAU neu GNVQ o **leiaf 15 y cant** o'i gymharu â lefel 1996.

16 Bydd mynd i'r afael yn effeithiol â thriwantiaeth a gwaharddiadau yn gwneud mwy na chodi lefelau cyrhaeddiad. Gall helpu hefyd i leihau troseddau. Mewn arolwg ar gyfer astudiaeth ddiweddar y Comisiwn Archwilio Misspent Youth, awgrymwyd bod 65 y cant o droseddwr oedran-ysgol a ddedfrydwyd yn y llys wedi'u gwahardd o'r ysgol neu'n triwantio'n barhaus. Gan hynny dylai camau i wella presenoldeb a lleihau'r angen i wahardd gyfrannu'n sylweddol at strategaeth ehangach y Llywodraeth i atal ymddygiad gwrth-gymdeithasol a throeddol ymhlith pobl ifanc a lleihau'r costau cyhoeddus cysylltiedig.

Crynodeb

Mae'r bennod hon yn esbonio sut y byddwn yn helpu ysgolion a rhieni i gydweithio i godi safonau, ac i sicrhau bod ysgolion yn darparu amgylchedd dysgu trefnus. Erbyn 2002 neu cyn hynny, fe fydd:

- cynlluniau llythrennedd teulu ar gael ym mhob AALL yng Nghymru;
- gwell gwybodaeth ar gael ar gyfer rhieni;
- gan ysgolion, rhieni a disgyblion gydnabyddiaeth glir o bwysigrwydd gwaith cartref o ansawdd uchel wrth godi safonau;
- cytundebau cartref-ysgol a chymdeithas cartref-ysgol ym mhob ysgol;
- gwell cefnogaeth i'r ysgolion wrth ddarparu ar gyfer disgyblion â phroblemau ymddygiad, llai o angen gwahardd disgyblion o'r ysgol; a gwell darpariaeth ar gyfer y rhai sydd allan o'r ysgol;
- lefelau is o absenoldeb diawdurdod o'r ysgol;
- dim pobl ifanc yn ymadel â'r ysgol cyn diwedd eu cyrsiau TGAU neu GNVQ - a chan y dylai bron pob disgybl 16 oed yng Nghymru allu sicrhau 5 TGAU graddau A*-G, neu'r cymhwyster galwedigaethol cyfatebol, dylid gweld gostyngiad sylweddol yn y nifer o ddisgyblion sy'n ymadael heb gymwysterau.

Materion ar gyfer ymgynghori

- Pa enghreifftiau da o ddysgu fel teulu sydd ar gael yn eich ardal chi a allai fod yn fodel i eraill?
  - Pa wybodaeth y dylid ei chynnwys ym mhob adroddiad ar ddisgyblion, pob llawlyfr a phob adroddiad blynyddol, a beth y dylid ei adael i ddisgresiwn yr ysgol?
  - I ba raddau y gellid ymestyn adroddiadau yng Nghymru i nodi'r hyn y gallai'r rhieni ei wneud i helpu eu plant i gyflawni mwy?
  - Ar ba ffurf y dylid cyflwyno'r canllawiau newydd ar waith cartref o ansawdd dda, a sut y gellir eu gwneud yn fwyaf effeithiol?
  - Pa faterion penodol a ddylai yn eich barn chi gael eu cynnwys gan gytundebau cartref ysgol (a) ysgol gynradd a (b) ysgol uwchradd? Ymgynghorir hefyd ar y canlynol:
  - hoelio sylw rhieni ar eu cyfrifoldebau dros sicrhau bod eu plant yn bresennol yn yr ysgol yn rheolaidd ac yn brydlon;
  - canllawiau manwl i'r ysgolion a'r awdurdodau lleol ar ddisgyblu a gwahardd disgyblion, presenoldeb a chynlluniau cynnal ymddygiad.
-
-

Pennod 10: Paratoi ar gyfer Bywyd Gwaith a Bywyd Oedolyn

Rhaid i bobl ifanc gael eu paratoi ar gyfer heriadau a chyfleoedd bywyd fel oedolyn yng Nghymru a'r tu hwnt. Mae'n hanfodol bwysig fod ganddynt fynediad i addysg sy'n gwella'u cymhelliant ac yn caniatáu iddynt ennill y medrau y bydd arnynt eu hangen yn nes ymlaen. Ni ddylai profiad pobl o ddysgu ddod i ben wrth ymadael â'r ysgol. Yr ydym am greu cymdeithas lle bydd addysg bellach a hyfforddiant, gydol eich oes, yn norm.

1 Profiad ein plant yn yr ysgol sy'n gosod y sylfeini hanfodol ar gyfer dysgu gydol eu hoes. Mae gan ysgolion gyfrifoldeb pwysig wrth gysylltu'r hyn y maent yn ei wneud â'r ystod ehangach o gyfleoedd am gynnydd sydd ar gael i bobl ifanc. Dylai pawb gael cyfle i ddatblygu medrau newydd a defnyddio'u galluoedd i'r eithaf drwy gydol eu bywyd fel oedolion. Mewn marchnad lafur sy'n newid yn gyflym mae'n holl-bwysig eu bod yn gwneud hynny os ydym yn mynd i sicrhau y gall mwy o bobl wireddu eu potensial a defnyddio'u medrau a'u gwybodaeth yn effeithiol er lles y cymunedau y maent yn byw ynddynt.

2 Felly yr her sy'n wynebu ysgolion yw nid yn unig rhoi i bobl ifanc y medrau a'r wybodaeth y mae arnynt eu hangen wrth gymryd eu camau cyntaf ym myd oedolion. Yn gynyddol mae angen i ysgolion roi i bobl ifanc y medrau i barhau i ddysgu. Daw'r ffordd y mae ysgolion yn addysgu mor bwysig â'r hyn a addysgant. Mae ar bobl ifanc angen medrau dysgu gymaint ag y mae angen iddynt ddysgu.

3 Rhaid i'r hyn a addysgir i bobl ifanc nid yn unig fod yn garreg sarn i addysg bellach a hyfforddiant. Rhaid i ysgolion barhau i ddatblygu rhaglenni sy'n cyflwyno pobl ifanc i'r medrau y rhoddir gwerth arnynt yn y gweithle hefyd. Lle bynnag y bo modd dylai hyn gynnwys gweithio mewn partneriaeth â chyflogwyr, darparwyr hyfforddiant a'r 29 o Sefydliadau sy'n cyfrif am dros 190,000 o ymrestriadau bob blwyddyn, a lle cymerir pedwar o bob pum cymhwyster ar ôl 16 oed yng Nghymru bellach. Mae angen yr ymagwedd fras hon er mwyn i ni wella rhagolygon y rhai sy'n ymadael â'r ysgol a gwireddu'r manteision economaidd a ddaw yn sgil defnyddio'u medrau i'r eithaf.

Medrau byw

Dealltwriaeth gymunedol

4 Mae angen i gymdeithas fodern gynnwys ei holl aelodau. Rhaid i'n pobl ifanc gael cyfran yn niwylliant dinesig Cymru a'r tu hwnt er mwyn i'r egwyddor honno ddod yn realiti cynhwysol. Mae angen i bobl ifanc ddysgu am natur y gymuned a democratiaeth - ac am y dyletswyddau, y cyfrifoldebau a'r hawliau sydd ynghlwm wrthynt - a'u deall. Byddwn yn disgwyl i bob ysgol gynnig cwricwlwm sy'n mynd i'r afael â'r themâu allweddol hyn ac yn troi nodau statudol bras paratoi pobl ifanc ar gyfer cyfleoedd, cyfrifoldebau a phrofiadau bywyd oedolyn yn rhywbeth ymarferol y gellir ei gyflawni.

5 Mae'n amlwg y gall cymorth ysgolion ar gyfer gwirfoddoli a gweithgareddau y tu allan i wersi ffurfiol ddylanwadu'n rymus a chadarnhaol. Bydd y rhain yn meithrin medrau ac ymdeimlad o gyfrifoldeb. Maent yn caniatáu i bobl ifanc ddysgu drwy weithgareddau sydd o les i eraill. Gweithiwn yn agos gyda Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (CGGC), Cynllun Gwobrau Dug Caeredin, Gwirfoddolwyr Gwasanaeth Cymunedol ac Ymddiriedolaeth y Tywysog yng Nghymru ymhlith eraill, i helpu i roi gwir gyfleoedd i bobl ifanc a fydd o fantais iddynt hwy eu hunain ac i'r gymuned ehangach.

Bod yn rhiant

6 Rhieni sydd â'r dylanwad ffurfiannol pennaf ar fywyd plentyn. Mae'r niferoedd cynyddol o rieni sengl, rhai ifanc yn arbennig, yng Nghymru yn gosod premiwm ar fedrau bod yn rhiant. Mae bod yn rhiant da yn creu manteision difesur i rieni, plant a'r gymuned yn ei chrynswth. Gan adeiladu ar waith CBAC, ein bwriad yw y dylai fod gan bob ysgol uwchradd rôl wrth addysgu pobl ifanc ym medrau bod yn rhiant da.

Maethiad ac Iechyd

7 Mae llawer gormod o blant heddiw - y mwyafrif o bosibl - yn bodoli ar fwyd diwerth. Deiet o farau o siocled, creision, ychwanegolion a bwyd wedi'i brosesu yw'r norm i nifer anghysurus o fawr. Mae hyn mor niweidiol i berfformiad yn yr ysgol

yn y tymor byr ag i iechyd yn y tymor hir. Mae llawer o blant yn yr ysgol yn gymwys i gael prydau bwyd ysgol yn ddi-dâl - yn aml yr unig bryd bwyd sylweddol a gânt yn ystod y dydd. Bydd yna leiafswm safonau maethiad ynglyn â'r prydau hyn, a'n bwriad yw ymgynghori ynghylch y rhain. Byddwn yn adeiladu hefyd ar gyngor a chanllawiau Hybu Iechyd Cymru i annog plant i ddewis yn iach ac yn ddoeth pryd bynnag y byddant yn bwyta.

Addysg Bersonol a Chymdeithasol

8 Mae SPAEM newydd gyhoeddi arolwg o arferion da (*Safonau ac Ansawdd mewn Addysg Bersonol a Chymdeithasol*) sy'n adlewyrchu'r fframwaith presennol o addysg bersonol a chymdeithasol mewn ysgolion uwchradd. Ond o gofio pwysigrwydd dealltwriaeth o'r gymuned, bod yn rhiant, iechyd personol a materion cysylltiedig eraill, byddai'n amser da i adolygu'r cydrannau o'r cwricwlwm ABC yn drwyadl. Gan hynny, gwahoddir ACAC i ymgymryd â hyn yng nghyd-destun yr adolygiad o'r Cwricwlwm Cenedlaethol i Gymru sydd ganddynt ar y gweill. Yn y cyfamser, gwahoddir eich sylwadau chithau ar sut y dylid symud ymlaen â dealltwriaeth gymunedol, cyfrifoldeb dinesig a datblygiad personol yn fwy cyffredinol yng Nghymru - a'r hyn y dylai'r rhaglenni cysylltiedig ei gynnwys.

Cwestiwn ar gyfer ymgynghori: Beth ddylai' rhaglenni ABC ei gynnwys?

Pobl ifanc, hunan-gred a chymhelliant

9 Byddwn yn ymgynghori ar y ffordd orau i adeiladu ar fanteision gwirfoddoli a chyfleoedd eraill y tu mewn a'r tu allan i'r ystafell ddosbarth. Er hynny, mae dysgu sy'n gysylltiedig â gwaith, ac addysg a chyfarwyddyd gyrfaedd, yn hanfodol i hyder a chymhelliant disgyblion, ac yn hybu cyrhaeddiad yn yr ysgol.

Dysgu sy'n gysylltiedig â gwaith

10 Yng Nghymru, mae yna ddisgwyliad o hyd, gyda chymorth partneriaethau addysg busnes:

- y dylai pob disgybl 14-16 oed gael o leiaf bythefnos o brofiad gwaith perthnasol;
- y dylai pob disgybl 16-19 oed mewn addysg amser-llawn gael o leiaf wythnos bellach o brofiad gwaith perthnasol;
- y dylai pob disgybl 14-19 oed gael cyfle i gymryd rhan mewn gweithgareddau busnes;
- y dylai o leiaf 10 y cant o athrawon gael lleoliad diwydiannol perthnasol bob blwyddyn;
- y dylai pob disgybl 14-19 oed gael ei annog i bennu ac i gyrraedd nodau personol drwy ddefnyddio cymhellion megis cymorth mentoriaid busnes;
- o dan gysoniad yr AALI, y dylai ysgolion allu cynnig y GNVQ llawn, rhan un, neu ar ffurf unedau, i ddisgyblion 14-16 oed;
- y dylai pob ysgol uwchradd allu sefydlu gweithdrefnau effeithiol i gefnogi disgyblion wrth adolygu a chofnodi cyrhaeddiad personol, pennu targedau a chynlluniau gweithredu, gan adeiladu ar y cofnod cenedlaethol o gyrhaeddiad diwygiedig, gyda chysylltiad agos ag addysg a chyfarwyddyd gyrfaedd.

Addysg a Chyfarwyddyd Gyrfaedd

11 O ran addysg gyrfaedd, mae tystiolaeth arolwg gan SPAEM a gyhoeddwyd yn ddiweddar yn dangos bod yna lawer y mae angen i'r ysgolion ei wneud i wella safonau. Disgrifir hyn yn Arolwg o Addysg a Chyfarwyddyd Gyrfaol yn Ysgolion Uwchradd Cymru. Mae Deddf Addysg 1997 yn tanlinellu mor bwysig yw hi i'r ysgolion ddarparu rhaglen o addysg gyrfaedd i bob disgybl 13-16 oed. Yn ogystal, mae'r Ddeddf yn tanlinellu'r angen i ysgolion weithio gyda'r cwmnïau gyrfaedd i ddatblygu a chyflwyno addysg gyrfaedd. Ymgynghorir yng Nghymru ar weithredu darpariaethau'r Ddeddf. Yn y cyfamser, disgwylir i'r ysgolion drafod a chytuno'n flynyddol gyda'r cwmnïau gyrfaedd ar gyd-raglen o waith a fydd yn sicrhau bod pobl ifanc yn cael cyngor annibynnol a diduedd am y dewisiadau addysg, hyfforddiant, a gyrfaedd sydd ar gael iddynt. Mae ganddynt gyhoeddiad newydd ACAC *Darparu ar gyfer Dewis: Addysg a Chyfarwyddyd Gyrfaedd mewn ysgolion* i dynnu arno. Fel lleiafswm, disgwylir i'r cwmnïau gyrfaedd:

- rhoi cyngor a gwybodaeth i bob disgybl
13 oed ar ddewisiadau TGAU, dewisiadau galwedigaethol, a ble y gallant arwain;
- cynnig i bob disgybl 15-16 oed gyfweiliad cyfarwyddyd sy'n arwain at gynllun gweithredu cytn - a hefyd gynnig

gwybodaeth a chyfarwyddyd ar ddewisiadau ar ôl 18 oed i ddisgyblion 17-18 oed sy'n aros ymlaen mewn addysg amser-llawn;

- cynnig cyfle i rieni a gwarcheidwaid drafod y dewisiadau sydd ar gael i bobl ifanc, a'r cynllun gweithredu y cytunwyd arno gyda'u plentyn ar ddiwedd eu haddysg orfodol;
- helpu pobl ifanc a'u rhieni i wneud penderfyniadau gwybodus a realistig ar eu gyrfaedd drwy ddarparu gwybodaeth am yrfaedd, cymwysterau, a'r farchnad lafur leol;
- cefnogi ysgolion wrth gynnal llyfrgelloedd gyrfaedd ac wrth fodloni anghenion hyfforddiant athrawon sy'n cymryd rhan mewn rheoli a chyflwyno addysg gyrfaedd;
- mae ACAC wedi cynnig canllawiau ac enghreiffliau o arferion da i ysgolion ar reoli a chyflwyno addysg yrfaedd yn Darparu ar gyfer Dewis.

Cryfhau'r sylfaen addysgol mewn perthynas â gweithgynhyrchu

12 Mae angen mwy o gydweithredu i sicrhau bod ysgolion yn mynd i'r afael ag anghenion y diwydiant gweithgynhyrchu/peiriannu am fedrau lefel uwch yng Nghymru. Gweithgynhyrchu sy'n cyfrif am 28 y cant o'r CMC yng Nghymru, o'i gymharu â 22 y cant yn Lloegr. Yr ydym am i wyddoniaeth, peiriannu, gweithgynhyrchu ac adeiladu gael eu hystyried yn alwedigaethau uchel eu parch a'u gwerth y dylai pobl ifanc fod yn awyddus i ymuno â hwy. Gellir mynd i'r afael â'r her gynyddol hon drwy wneud y canlynol:

- denu mwy o raddedigion â chymwysterau da i addysgu mathemateg a'r gwyddorau;
- rhoi profiad diwydiannol perthnasol, cyfredol, drwy leoliadau, i fwy o athrawon gwyddoniaeth a thechnoleg;
- cynnwys mwy o gyflogwyr wrth gefnogi projectau cwricwlwm cyffrous; yn enwedig i ychwanegu cadernid a pherthnasedd i GNVQs mewn gweithgynhyrchu a pheiriannu;
- cryfhau cefnogaeth partneriaethau addysg/busnes lleol i sicrhau bod ysgolion yn cymryd rhan mewn cynlluniau a chystadlaethau sy'n gysylltiedig â gweithgynhyrchu/peiriannu.

Cymwysterau ehangach

13 Yn yr adrannau blaenorol, nodwyd ein gweledigaeth o rai yn unig o'r elfennau sy'n gwneud cwricwlwm eang a chytbwys. Er mwyn i ni weithredu'r weledigaeth honno yna rhaid i'r cwricwlwm gael ei gydategu gan fframwaith cymwysterau sydd yr un mor eang a hyblyg. Y prawf cyntaf y mae'n rhaid i unrhyw fframwaith o'r fath ei fodloni yw ei fod yn cael ei ddeall yn helaeth ac yn gyhoeddus. Rhaid bod iddo gymwysterau sy'n ddigon eang i ganiatáu i bobl ifanc fodloni'r heriadau y byddant yn eu hwynebu yn eu bywyd gwaith. Rhaid iddo ganiatáu i bobl hyn sy'n chwilio am addysg bellach a hyfforddiant wneud hynny mewn cyd-destun sy'n galluogi pawb i weld sut mae un cymhwyster yn cymharu â chymhwyster arall.

14 Mae yna lawer yn y cynigion sy'n deillio o adolygiad Syr Ron Dearing o gymwysterau 16-19 y gallwn adeiladu arno i sicrhau'r amcanion hyn a chyflawni'n hymrwymiaadau i fwy o ehangder mewn safonau uwch a chymwysterau galwedigaethol cryfach. Yr ydym yn cydnabod y bydd angen mwy o amser ar gyfer y newidiadau nag a gynlluniwyd yn wreiddiol: gan hynny yr ydym wedi penderfynu aros o leiaf flwyddyn cyn cyflwyno meysydd llafur newydd safonau uwch ac uwch atodol, GNVQs enghreifftiol newydd, a chymhwyster medrau allweddol newydd y bwriadwyd iddo fod ar gael yn yr holl lwybrau cymwysterau, sef pethau a gynigiwyd gyntaf ar gyfer 1998.

15 Yr ydym yn bwriadu i Awdurdod Cymwysterau, Cwricwlwm ac Asesu Cymru (a sefydlir ym mis Hydref yn sgil uno ACAC a Swyddfa'r NCVQ yng Nghymru) ymgynghori yn yr hydref ar y ffordd orau o fwrw ymlaen â hyn. Fel rhan o'r ymgynghori, gwahoddir sylwadau ar y newidiadau y gellid eu cyflwyno o fis Medi 1999 ymlaen, a'r rhai a ddylai ddod i rym y flwyddyn wedyn. Byddwn hefyd yn ceisio datblygu un dystysgrif gyffredinol i bobl ifanc, gan ganiatáu iddynt gymryd safonau uwch a/neu gymwysterau galwedigaethol, ynghyd â'r medrau allweddol o gyfathrebu, cymhwyso rhif a TG. Ymhen amser gallai hyn fod yn sylfaen ar gyfer cynnydd i addysg uwch a chyflogaeth o 18 oed ymlaen: byddai ar gael i bobl ifanc mewn hyfforddiant a seilir yn y gwaith yn ogystal ag mewn addysg amser-llawn.

Goresgyn rhwystrau i lwyddiant

16 Rhaid wrth ymdrechion cyson pellach i ddatblygu cysylltiadau rhwng cyrff i greu syniadau newydd; ac i hybu ymdeimlad cryfach o hyder ymhlith disgyblion a myfyrwyr y gallant lwyddo. Bydd hyn yn cynnwys arian oddi wrth y Loteri Genedlaethol ar gyfer clybiau y tu allan i'r ysgol; ynghyd â'r canlynol:

- sylw newydd i oresgyn rhwystrau i **gydweithrediad effeithiol rhwng ysgolion a cholegau**. Mae'r ddeddfwriaeth bresennol yn atal awdurdodau lleol a cholegau rhag gwneud cytundebau gwasanaethau ar sail consortiwm er mwyn sicrhau'r fantais fwyaf i ddisgyblion oddi wrth yr adnoddau sydd eisoes yn bodoli. Cytunwn â'r Pwyllgor Materion Cymreig yn ei adroddiad Further Education in Wales y dylid dileu'r rhwystrau hyn gan ganiatáu i AALI a'r sector addysg bellach gynllunio'r ddarpariaeth yn well. Yr ydym yn bwriadu cyflwyno cynigion gerbron y Senedd er mwyn gwneud y newidiadau angenrheidiol;
- mwy o hyblygrwydd, drwy ddeddfwriaeth, i ganiatáu i ysgolion gynnig **lleoliadau ar sail gwaith** sy'n gysylltiedig â chymwysterau galwedigaethol i ddisgyblion 14-19 oed;
- ystyriaeth o rôl **NVQs** yn y cwricwlwm i ddisgyblion 14-16 oed;
- pwyslais parhaol ar ddarparu **dewisiadau galwedigaethol i ddisgyblion 14-16 oed** fel bod GNVQs llawn, rhan un ac unedau o GNVQs ar gael yn gyffredinol, o dan gyfarwyddyd yr AALI, i ysgolion o 1998 ymlaen gydag arian a ddarperir drwy gyfrwng GCAH;
- datblygu cyd-gynlluniau gweithredu rhwng yr awdurdodau lleol a'r CHM o dan y **Fenter Mynediad Ieuencid** i helpu'r bobl ifanc hynny, o 14 oed ymlaen, sy'n anfodlon ac sy'n tangyflawni, i gael eu cynnwys eto a gwneud cynnydd;
- adolygiad gan ACAC o'r disgresiwn ynglŷn â'r cwricwlwm sydd ar gael i ysgolion yng **Nghyfnod Allweddol 4** yng Nghymru - er mwyn cyflwyno cynigion i gynnwys medrau allweddol, megis hunan-gyflwyniad, datrys problemau a gweithio mewn timau yn y cwricwlwm yng Nghymru. Bydd hyn yn adeiladu ar eu harolwg o *Patrymau Arfer sy'n Ymddangos yng Nghyfnod Allweddol 4*;
- camau gan CHM a PAB i gefnogi ysgolion ac AALI, drwy sicrhau bod eu rhaglenni a'u cynlluniau adnoddau yn fwy eglur; rhoi blaenoriaeth i'r ysgolion sy'n cael eu henwi gan yr AALI a SPAEM fel y rhai sydd ag angen y cymorth mwyaf; helpu ysgolion i fodloni targedau profiad busnes yng ngoleuni tueddiadau'r farchnad lafur leol; a gwella lefelau o ddealltwriaeth a diddordeb mewn peiriannu, gweithgynhyrchu, gwyddoniaeth/ technoleg, cymwysterau galwedigaethol a phrentisiaethau modern.

Dylai hyn oll roi sylw priodol i'r Cynllun Technoleg Rhanbarthol ar gyfer Cymru a Chynllun Gweithredol yr CHM ar gyfer Gweithgynhyrchu yng Nghymru. Bydd y Swyddfa Gymreig yn pennu targedau ymestynnol i'r CHM yn unol â hyn.

Cwestiynau ar gyfer ymgynghori: Beth arall y dylid ei wneud i ysgogi pobl ifanc Cymru i ddysgu?

Sut gall y Swyddfa Gymreig ac eraill hybu rhagoriaethau astudio a gyrfaedd mewn gwyddoniaeth i ddisgyblion a myfyrwyr?

Dysgu gydol eich oes

17 Hoffem agor addysg fel y bydd nifer cynyddol o bobl ym mhob cyfnod o'u bywyd yn gallu achub ar y cyfleoedd hynny. Mae hyn yn golygu chwalu'r rhwystrau sy'n atal pobl rhag cymryd rhan mewn addysg - rhwystrau sydd i ormod o bobl yn golygu mai rhywbeth i'w wneud yn yr ysgol yw dysgu a'i fod yn perthyn i eraill wedyn, ond nid iddynt hwy. Mae'n golygu annog a grymuso pobl i gymryd rheolaeth dros eu haddysg eu hunain. Mae'n golygu ymestyn allan a helpu'r rhai yn ein cymdeithas sydd mewn mwyaf o angen cymorth. Bydd SPAEM yn parhau gydag arolygon arferion da mewn addysg oedolion a gwaith ieuencid gan gynnwys pob un o'r 22 awdurdod lleol i helpu yn hyn o beth.

18 Mae gan gyflogwyr rôl holl-bwysig i'w chwarae. Eu hagweddau hwy yw'r dylanwad mwyaf o hyd ar benderfyniadau pobl am addysg a hyfforddiant pellach yn eu bywyd dyddiol a'u bywyd gwaith. Gydag ymrwymiad cyflogwyr, a'r holl bartneriaid allweddol eraill - unigolion, undebau llafur, awdurdodau lleol, darparwyr addysg a hyfforddiant, gwasanaethau gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd a'r Llywodraeth - gall dysgu gydol eich oes ddod yn norm. Rhaid hefyd i ni wynebu'r ffaith bod llawer o gyflogwyr yn dweud nad yw addysg a hyfforddiant yng Nghymru yn cynhyrchu'r hyn y mae arnynt ei angen. Nid yw'r materion hyn yn syml: nid yw'r cyflogwyr bob amser wedi cael y wybodaeth gyflawn - ond nid yw hynny'n golygu bod eu barn bob amser yn anghywir. Cael yr hanfodion yn gywir a'u hatgyfnerthu yw'r gofynion strategol allweddol, ond mae angen gwneud llawer mwy, fel y gall cyflogwyr cartref a buddsoddwyr o'r tu allan gadarnhau ansawdd y systemau addysg a

Prifysgol i Ddiwydiant

- 19 Bydd y Brifysgol newydd i Ddiwydiant wrth graidd ein cynigion i hyrwyddo dysgu gydol eich oes. Bydd yn dod â chyfleoedd newydd i helpu pobl i wella'u medrau a gwireddu eu potensial. Ochr-yn-ochr â'r Grid Cenedlaethol newydd ar gyfer Dysgu, bydd yn cynnwys ystod o bartneriaid cyhoeddus a phreifat i harneisio'r cyfraniad mwyfwy pwysig y gall technoleg fodern ei wneud at y ffordd y byddwn yn dysgu.
- 20 Nid rhywbeth i fusnes neu i'r ychydig yn unig fydd y Brifysgol i Ddiwydiant. Mae yno i bawb, ac yr ydym am i bawb rannu ynddi. Bydd y Brifysgol i Ddiwydiant yn dod ag addysg i'r gweithle, y cartref a'r gymuned. Bydd yn helpu busnes - a chwmnïau bach yn arbennig - i ddod yn fwy cystadleuol drwy ddatblygu medrau'r rhai sy'n gweithio ynddynt. Bydd yn helpu i wneud dysgu gydol eich oes yn hygyrch a fforddiadwy i lawer mwy o bobl - yn arbennig i'r rhai y mae arnynt angen cymorth ychwanegol. Gweithiwn mewn partneriaeth â chynifer o fuddiannau â phosibl i wireddu'r cysyniad.

Crynodeb

- Mae'r bennod hon yn nodi'n cynlluniau i baratoi pobl ifanc ar gyfer bywyd oedolyn drwy gyfrwng partneriaeth rhwng y sector addysg, y sector busnes a'r sector gwirfoddol. Bydd y camau a ddisgrifir yn atgyfnerthu ac yn ategu dysgu yn y dosbarth, yn gwella cymhelliant pobl ifanc ac yn helpu i fynd i'r afael ag anfantais addysgol.
- O dan ein cynigion, erbyn y flwyddyn 2002 fe fydd, ymhlith pethau eraill:
  - cwricwlwm ABC ym mhob ysgol sy'n cynnwys rhaglenni mewn cyfrifoldeb personol a dealltwriaeth gymunedol i annog pobl ifanc i deimlo ymwybyddiaeth o berthyn i ddiwylliant dinesig Cymru;
  - rhaglenni addysg ynglyn â bod yn rhiant ym mhob ysgol uwchradd;
  - ystod eang o gamau i hybu cymhelliant a pherfformiad disgyblion yn bennaf drwy ddysgu sy'n gysylltiedig â gwaith, adolygu a chofnodi cyrhaeddiad, a gwell addysg a chyfarwyddyd gyrfaoedd;
  - cydweithredu ffrwythlon rhwng ysgolion a cholegau, a rhaglenni cadarn sy'n seiliedig ar waith ar gyfer y disgyblion 14-16 oed a fyddai'n manteisio arnynt;
  - rhwydwaith cynhwysfawr i ymdrin ag anfodlonrwydd ymhlith pobl ifanc.

Materion ar gyfer ymgynghori

- Yr ydym yn croesawu sylwadau ar y cynigion a nodir yn y bennod hon. Yn benodol:
- sut y gall dealltwriaeth gymunedol, cyfrifoldeb personol a datblygiad personol gael eu symud ymlaen drwy ABC - a beth dylai'r rhaglenni cysylltiedig ei gynnwys?
  - beth arall y dylem ei wneud i gymell pobl ifanc Cymru i ddysgu?
  - sut y gall y Swyddfa Gymreig ac eraill hybu rhinweddau astudio a gyrfaoedd mewn gwyddoniaeth, peiriannu a gweithgynhyrchu i ddisgyblion a myfyrwyr.
-

Pennod 11: Tegwch at y Dyfodol

Rhaid i safonau a chanlyniadau wella mewn ffordd radicaidd. Y nod yw sefydlu fframwaith clir i Gymru lle mae pawb yn deall eu rôl a lle gallant gydweithio i gyfrannu at gyrraedd y nod cyffredin.

1 Mae'r nod allweddol ar gyfer y ffordd ymlaen yng Nghymru yn dibynnu ar ganiatáu i bob ysgol dda ffynnu - ni waeth beth yw eu statws presennol neu eu statws yn y dyfodol - a hynny heb ymyrryd â beth bynnag sy'n gweithio'n dda, tra'n ddarparu gwell cymorth i'r ysgolion y mae angen iddynt wella.

Ysgolion cymunedol, ysgolion a gynorthwyr ac ysgolion eglwysig

2 Sefydlu strwythur i ysgolion a fydd yn gefn i'r flaenoriaeth bennaf o godi safonau tra'n sicrhau gwell cydbwysedd rhwng amrywiaeth, ymreolaeth ysgolion, tegwch a chydweithredu yw'n diben. Dyma'r egwyddorion sylfaenol:

- mae'r ysgolion yn gyfrifol am eu safonau eu hunain ac am fynd ati yn barhaus i wella'u perfformiad;
- mae yna werth mewn amrywiaeth rhwng ysgolion, gan ganiatáu i bob un ddatblygu ei hunaniaeth, ei chymeriad a'i harbenigedd ei hun;
- dylid cydnabod y rhan ganolog y mae'r Eglwysi a sefydliadau eraill wedi'i chwarae ers talwm wrth ddarparu ysgolion, gan ddiogelu ethos ysgolion gwirfoddol;
- dylai fod gan ysgolion y rhyddid i wneud cynifer o benderfyniadau ag sy'n ymarferol drostynt eu hunain, gan gynnwys penderfyniadau ar reolaeth fewnol, dyrannu adnoddau a gweithio o ddydd i ddydd;
- ond rhaid i'r rhyddid hwnnw adlewyrchu:
  - atebolrwydd i rieni, y gymuned leol a'r tu hwnt am yr hyn y maent yn ei gyflawni
  - buddiannau ysgolion eraill yn yr ardal, fel na all un ysgol weithredu'n unochrog mewn ffordd sy'n andwyol i eraill;
- dylai ysgolion allu dewis y statws cyfreithiol sy'n adlewyrchu eu hamgylchiadau a'u dyheadau eu hunain orau ond heb freintiau na buddion annheg ynghlwm wrth statws penodol a fyddai'n aflunio dewis;
- lle cynigir newidiadau o bwys i drefniadaeth a chymeriad ysgol, dylid cael mecanweithiau ar gyfer cydbwysu dymuniadau'r ysgol yn erbyn yr effaith ar eraill a lle na all ysgolion unigol wneud penderfyniadau, dylent gael eu cymryd ar y lefel isaf sy'n ymarferol;
- nid rheoli ysgolion yw swyddogaeth yr awdurdodau lleol, ond yn hytrach eu cefnogi, yn enwedig felly yn eu hymdrechion i godi safonau.

O fewn yr egwyddorion hyn yr ydym yn cynnig fframwaith newydd o **ysgolion cymunedol, ysgolion a gynorthwyr ac ysgolion eglwysig**. Y newidiadau y mae eu hangen i sefydlu'r fframwaith newydd fydd yr isafswm sy'n gyson â chyflawni'r egwyddorion hyn, er mwyn tarfu cyn lleied â phosibl ar ysgolion. Byddwn yn ymyngori ynghylch y trefniadau manwl.

3 Bydd **ysgolion cymunedol** yn cyfateb â'r ysgolion sirol presennol, sef rhyw 1,600 o'r 1,900 o ysgolion cynradd ac uwchradd yng Nghymru. Bydd yr awdurdod lleol yn parhau i gyflogi'r staff ac i fod yn berchen ar yr eiddo. Bydd yna fwy o rieni-lywodraethwyr ar gyrff llywodraethu, ond fel arall bydd ysgolion sirol a ddaw'n ysgolion cymunedol yn aros yn ddigyfnewid i raddau helaeth.

4 Bydd **ysgolion a gynorthwyr** ac **ysgolion eglwysig** yn cyflogi eu staff ac yn berchen ar eu heiddo, yn yr un modd yn fras ag ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr ac ysgolion AGAG yn awr. Bydd **ysgolion a gynorthwyr** yn cyfrannu o leiaf 15 y cant tuag at eu gwariant cyfalaf (fel y mae ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr sy'n bodoli eisoes yn gorfod ei wneud) a bydd

ganddynt fwyafrif o Iywodraethwyr eglwysig ar y corff llywodraethu, gan roi i'r sefydliad fwy o ddylanwad dros yr ysgol yn dâl am eu cyfraniad ariannol. Fel gydag ysgolion gwirfoddol a reolir yn awr, ni fydd yn ofynnol i ysgolion eglwysig gyfrannu dim at gostau cyfalaf, ac felly ni fydd llywodraethwyr eglwysig yn fwyafrif absoliwt. Mae gan ysgolion gwirfoddol sy'n bodoli eisoes yn y sector a gynhelir â grant (AGAG) a sector yr AALI sefydliadau eisoes, ar wahân i'r corff llywodraethu, sy'n penodi llywodraethwyr eglwysig ac yn dal eiddo'r ysgol ar ymddiriedaeth. Bydd y rhain yn parhau. Yr ydym yn ystyried swyddogaeth sefydliadau newydd ar gyfer ysgolion sirol a chyn ysgolion AGAG a ddaw'n ysgolion a gynorthwyir neu'n ysgolion eglwysig. Yr ydym hefyd yn ystyried y goblygiadau ar gyfer ysgolion a reolir, mewn achosion lle byddant yn symud i statws eglwysig, yn sgil dod yn gyflogwyr eu staff.

5 Mae patrwm perchnogaeth eiddo ysgolion yn gymhleth. Yn fras, yr awdurdod lleol biau eiddo ac asedau ysgolion sirol, a bydd hynny'n parhau yn achos ysgolion cymunedol. Mewn ysgolion gwirfoddol, y sefydliad sy'n dal y prif eiddo, ond yr awdurdod lleol fel rheol biau'r meysydd chwarae a'r asedau ategol; tra bo cyrff llywodraethu ysgolion AGAG yn berchen ar holl asedau'r ysgol. Byddai mynd ati i sicrhau cysondeb llwyr o ran perchnogaeth i ysgolion a gynorthwyir ac ysgolion eglwysig yn creu aflonyddwch anghymesur. Felly yr ydym yn bwriadu mabwysiadu'r egwyddor arweiniol y bydd yr ysgolion yn parhau i fod yn berchen ar yr hyn y maent yn berchen arno yn awr. Byddwn hefyd yn sicrhau mesurau diogelwch priodol dros waredu asedau a brynwyd gyda chronfeydd cyhoeddus.

6 Dylai pob ysgol allu dewis pa statws a fydd yn gweddu orau i'w cymeriad a'u dyheadau. Ond nid ydym am i'r mecanweithiau ar gyfer dewis dynnu'r sylw oddi ar godi safonau. Byddwn felly'n llunio deddfwriaeth yn nhermau trosglwyddo pob ysgol mewn categori presennol i gategori newydd er enghraifft, ysgolion sirol i droi'n ysgolion cymunedol - oni bai bod y corff llywodraethu yn dewis fel arall. Lle bo'r corff llywodraethu'n dymuno parhau i ddewis categori gwahanol, a bod cyfran sylweddol o'r rhieni'n anfodlon ar hynny, cynigiwn y gallai'r rhieni ei gwneud yn ofynnol i'r corff llywodraethu gynnal pleidlais ymhlith yr holl rieni.

7 Mae yna 54 o ysgolion arbennig a gynhelir yng Nghymru. Mae'r rhain yn chwarae rhan werthfawr wrth ddarparu ar gyfer plant ag anghenion addysgol arbennig difrifol. Bydd y Papur Gwyrdd arfaethedig ar anghenion addysgol arbennig (gweler Pennod 6) yn gofyn barn am ddatblygu'r ysgolion hyn ymhellach a'u swyddogaeth holl-bwysig wrth gyfrannu at ddarpariaeth hanfodol ar y lefel ranbarthol, ac weithiau cenedlaethol. Mae'r angen i gynllunio ar gyfer darpariaeth o'r fath yn golygu ei bod yn debygol y bydd pob ysgol arbennig a gynhelir yn troi'n ysgol arbennig gymunedol.

Llywodraethwyr ysgol

8 Mae'r 24,000 o Iywodraethwyr yng Nghymru yn gwneud cyfraniad gwerthfawr dros ben. Mae gan Iywodraethwyr swyddogaeth arbennig fel partneriaid yn y gwasanaeth ysgolion, a hynny am eu bod yn ddolen gyswllt rhwng yr ysgol a'r gymuned ehangach. Byddwn yn cryfhau'r cyswllt hwnnw drwy gynyddu nifer y rhieni-lywodraethwyr.

9 Helpu'r ysgol i ddarparu'r addysg orau posibl i'w disgyblion yw diben cyrff llywodraethu. I wneud hyn yn effeithiol mae angen iddynt gymryd golwg strategol ar eu prif swyddogaeth sef helpu i godi safonau. Mae angen iddynt ymddwyn fel 'cyfaill beirniadol' i'r pennaeth a'r staff, gan herio disgwyliadau yn ogystal â darparu cymorth.

10 Mae angen i benaethiaid a chyrff llywodraethu rannu cyd-weledigaeth gan gydnabod priod gyfrifoldebau ei gilydd a gweithio mewn partneriaeth â'i gilydd. Dylai pob pennaeth fod yn ymroddedig i weithio'n effeithiol gyda'u corff llywodraethu a bod yn aelod ohono. Dylid rhoi i Iywodraethwyr y wybodaeth y mae arnynt ei hangen i ganolbwyntio ar eu swyddogaeth strategol o godi safonau. Dylid rhoi'r rhyddid i benaethiaid reoli a chyflwyno'r polisiâu y cytunwyd arnynt.

11 Mae baich gwaith llywodraethwyr eisoes yn drwm. Ceisiwn leihau unrhyw faich pellach wrth gyflwyno'r fframwaith newydd ar gyfer ysgolion cymunedol, ysgolion a gynorthwyir ac ysgolion eglwysig.

12 Er mwyn i gyrff llywodraethu wireddu eu potensial llawn, mae arnynt angen cymorth oddi wrth AALI. Anogir yr AALI i sefydlu fforymau llywodraethwyr, ac i fanteisio'n llawn ar gorff annibynnol llywodraethwyr Cymru i gynnwys llywodraethwyr wrth ddatblygu polisiâu. Gofynnir i'r AALI egluro yn eu Cynlluniau Strategol Addysg eu cynigion ar gyfer ymgynghori â llywodraethwyr a darparu cymorth a hyfforddiant arall. Bydd y Swyddfa Gymreig yn cyhoeddi canllawiau, gan dynnu ar yr arferion gorau presennol yn yr awdurdodau lleol, ac yn parhau i gymryd anghenion hyfforddiant llywodraethwyr i ystyriaeth drwy GCAH.

Swyddogaeth yr AALI

13 Mae swyddogaeth yr AALI wedi newid yn sylfaenol. Y canolbwynt bellach yw nid rheolaeth, ond cefnogi ysgolion sydd i raddau helaeth yn ymreolus. Mewn llawer ffordd mae'n swyddogaeth anos ac yn sicr mae'n un llai syml. Ond mae'r rhan y gall AALI ei chwarae yn holl-bwysig. Os ydym yn disgwyl i'r AALI gyfrif am eu perfformiad, mae arnom ddyletswydd iddynt i sicrhau bod eu swyddogaeth yn cael ei phennu'n gydlynus, a bod ganddynt yr offer i wneud y swydd.

14 Mae'r Ysgrifennydd Gwladol yn cyd-fynd â'r disgrifiad o brif swyddogaethau AALI a amlinellwyd yn ddiweddar yng Nghymru. Maent yn cydweddu'n dda â'r berthynas sy'n dechrau dod i'r amlwg yn awr rhwng y llywodraeth ganolog a llywodraeth leol yng Nghymru. Rhai strategol yw'r cyfrifoldebau allweddol. Er mwyn sicrhau gwelliant yn yr ysgolion bydd yr AALI effeithiol yng Nghymru yn ceisio:

- dadansoddi a gweithredu ar arolygiadau ac adroddiadau a gyhoeddwyd gan SPAEM, a data ar berfformiad ysgolion ac adborth gan y rhieni;
- galluogi ysgolion i wneud cymariaethau rhwng ysgolion drwy ddarparu data a dadansoddiadau - cyhoeddi arferion da, monitro cynnydd, sefydlu meincnodau lleol a chefnogi fforymau llywodraethwyr lleol i helpu i godi safonau;
- helpu ysgolion i bennu targedau ymestynnol ar gyfer gwelliant a gysylltir â'r egwyddorion, y nodau a'r targedau yn y Papur Gwyn hwn a chytuno ar dargedau sy'n cynnwys cyfnod o dair blynedd, yn dibynnu ar adolygiadau blynyddol;
- cynnwys targedau ysgol fel craidd Cynllun Strategol Addysg pob AALI - a hwnnw ei hun i'w fonitro gan SPAEM a'r Swyddfa Gymreig;
- helpu ysgolion i lunio cynlluniau datblygu i gynnwys targedau ar gyfer gwella mewn addysgu a dysgu, hyfforddiant proffesiynol, datblygu'r cwricwlwm a mesurau ar gyfer gwell rheoli adnoddau;
- rhoi sail i bob ysgol ar gyfer asesu ei pherfformiad wrth reoli gwaith cynnal-a-chadw ategol a chostau ynni er mwyn uchafu'r adnoddau ar gyfer addysgu a dysgu;
- cefnogi datblygu cyrsiau galwedigaethol; gweithio mewn partneriaeth ag eraill i helpu ysgolion i baratoi disgyblion ar gyfer byd gwaith; a defnyddio gwybodaeth am y farchnad lafur leol i ganolbwyntio'r gweithredu i wella medrau'r disgyblion;
- canolbwyntio mentrau addysgu ar drechu gwendidau a nodwyd mewn perthynas â'r ysgol gyfan neu wahanol adrannau a gweithio gyda'r Swyddfa Gymreig i lunio rhaglen GCAH;
- mynd ar drywydd cynlluniau gweithredu penodedig lle bo SPAEM yn gweld bod ysgol yn methu neu lle ceir gwendidau sylweddol ac ymyrryd lle ceir tystiolaeth bod gan ysgol broblemau difrifol o ran rheolaeth ariannol;
- cymryd yr awenau wrth fynd i'r afael â phroblemau triwantiaeth ac anfodlonrwydd drwy gydweithredu cynlluniau gweithredu cydlynus, gan dynnu ar raglenni addysg, gwasanaethau cymdeithasol, a thai yr awdurdodau lleol a rhaglenni gwasanaethau cymunedol eraill; a
- gweithio mewn partneriaeth â'r sector preifat o blaid datblygiadau cyfalaf newydd.

15 Felly prif ddiben swyddogaeth arweinyddiaeth yr AALI yw ennyn hyder a pharch yr ysgolion er mwyn tynnu eu hymdrechion ynghyd a'u sianelu tuag at y canlyniadau mwyaf buddiol. Mae'n ymwneud hefyd â hyrwyddo gwerth addysg yn y gymuned, i oedolion yn ogystal ag i blant. Dylai fod gan bob awdurdod lleol ddarlun cydlynus o anghenion addysgol ei hardal, targedau ar gyfer codi safonau, a strategaeth bendant ar gyfer eu bodloni. Dylai sicrhau bod ysgolion a'r holl bartneriaid lleol eraill nid yn unig yn deall yr anghenion, y targedau a'r strategaeth, ond bod ganddynt y brwdfrydedd i chwarae eu rhan fel rhan o gorff. Mae hyn yn ei gwneud yn ofynnol i AALI gymryd golwg eang, nid yn canolbwyntio yn unig ar y gwasanaethau hynny a reolir ganddynt neu ysgolion mewn categori penodol, ond gan ddefnyddio'r holl ddulliau sydd ar gael iddynt, i sicrhau gydag eraill y gwasanaeth addysg gorau i bobl eu hardal.

Cyllid a threfniadaeth

Cyllid

16 Rhaid i drefniadau ariannu gefnogi priod swyddogaethau ysgolion ac awdurdodau lleol. Rhaid i awdurdodau lleol allu cadw'r cronfeydd y mae eu hangen i gyflawni eu cyfrifoldebau yn ganolog. Ond mae ysgolion wedi ffynnu ar y cyfleoedd a gynigir yn sgil dirprwyo cyllidebau a'r cyfrifoldebau rheoli a gynigiwyd yn sgil Rheolaeth Leol Ysgolion (RhLY). Dylent allu penderfynu, lle bynnag y bo modd, ar y gwasanaethau y maent am eu prynu, a chan bwy. Mae yna lawer yng Nghymru, gan gynnwys penaethiaid a llywodraethwyr ysgolion bach, sy'n credu bod fframwaith RhLY, drwy ddirprwyo 90 y cant, wedi mynd cyn belled ag y gall. Nid ydym yn gwbl argyhoeddedig fod hyn yn wir, ac fe ymgynghorwn ynghylch a oes modd mynd ymhellach a dirprwyo mwy o bwer a mwy o arian i'r ysgolion.

17 Yr ydym am ddatblygu cyfundrefn ar gyfer ariannu ysgolion nad yw'n gwahaniaethu'n annheg rhwng ysgolion neu ddisgyblion. RhLY fydd y dull o ariannu pob ysgol - ysgolion cymunedol, ysgolion a gynorthwyr, ysgolion eglwysig, ac ysgolion arbennig. Sicrhau bod pennu cyllidebau ysgolion mor syml, eglur a theg â phosibl fydd ein nod. Ond bydd rhaid i unrhyw newidiadau gydnabod y gwahanol fannau cychwyn sydd gan wahanol ysgolion, gan gynnwys yr effaith ar drefniadau ariannu ysgolion AGAG. Rhaid i ni osgoi tarfu'n ddiangen ar addysg disgyblion a chymerwn hyn i ystyriaeth wrth ymgynghori ar unrhyw newidiadau a gynigiwn ar gyfer trefniadau presennol RhLY. Bydd hyn yn llywodraethu ein hystyriaethau wrth i ni ddatblygu fframwaith RhLY newydd.

18 Bydd egwyddorion ariannu teg ac osgoi tarfu diangen hefyd yn llywodraethu ein gwaith ar y trefniadau ariannu ar gyfer ysgolion AGAG ym 1998-99. Ymgynghorwn ar hynny yn nes ymlaen eleni.

19 Mae'r tan-fuddsoddiad parhaus mewn adeiladau ysgol wedi gadael ei ôl. Nid oes digon o adnoddau'n cael eu clustnodi i gynnal-a-chadw, trwsio ac adnewyddu'r stoc o adeiladau ysgol. Yr ydym o'r farn bod yna achos cryf o blaid rhoi blaenoriaeth fwy i wariant ar adeiladau ysgolion. Byddwn yn gofyn i'r awdurdodau yng Nghymru edrych ar hyn er mwyn penderfynu a fyddai'n bosibl cyfnewid y blaenoriaethau o fewn yr adnoddau cyfalaf sydd ar gael iddynt. Awn ar drywydd pob ffordd bosibl o ymgodymu â'r dagfa. Bydd y pecyn a gyhoeddwyd yn ddiweddar o gyfalaf ychwanegol i ysgolion Cymru yn rhoi hwb sylweddol wrth wireddu'n agenda ar safonau. Cefnogwn y partneriaethau cyhoeddus/preifat hefyd. Mae projectau tair ysgol wedi cael cymorth o dan drefniadau Arloesi y Fenter Cyllid Preifat (PFI) yn ddiweddar i helpu i dalu costau ffioedd allanol ar gyfer paratoi a chaffael projectau PFI. Bydd hyn yn rhoi profiad ymarferol wrth ddatblygu projectau PFI ysgolion yng Nghymru i'w rannu ymhlith yr awdurdodau lleol ac yn helpu i ddatgloi buddsoddiad preifat sylweddol o bosibl. Bydd Uned PFI y Swyddfa Gymreig yn helpu'r awdurdodau lleol i fanteisio i'r eithaf ar y PFI.

Trefniadaeth lleoedd ysgol

20 Ar hyn o bryd mae angen cymeradwyaeth yr Ysgrifennydd Gwladol i lawer o gynigion ar gyfer newidiadau sylweddol i ysgolion. Mae hynny'n cynnwys pob cynnig mewn perthynas ag ysgolion gwirfoddol, ysgolion AGAG ac ysgolion arbennig ac unrhyw gynigion gan AALI ynglyn ag ysgolion sirol newydd neu sy'n bodoli eisoes sy'n denu gwrthwynebiadau statudol. Cynlluniwyd y trefniadau i gyflafareddu rhwng buddiannau a allai wrthdaro â'i gilydd, a chaniatáu i'r llywodraeth ddylanwadu ar ddatblygiad ym mhattrwm lleoedd ysgol.

21 Yr ydym am symud tuag at fwy o ddirprwyo penderfyniadau. Un dewis fyddai sefydlu fforymau lleol yn cynrychioli ysgolion, yr eglwysi, yr awdurdodau lleol a buddiannau eraill i lunio cynllun fframwaith lleol ar gyfer y cyflenwad o leoedd ysgol sy'n adlewyrchu tueddiadau demograffig a ffactorau eraill sy'n effeithio ac anghenion ar gyfer y dyfodol. Pe bai'r cynllun yn cael ei wrthwynebu'n lleol, gellid ei gyflwyno i ymchwiliad neu banel lleol. O fewn cyd-destun y cynllun, gallai cynigion ynglyn ag ysgolion unigol gael eu hystyried gan y fforwm lleol, unwaith eto gyda hawl i apelio'n annibynnol.

Derbyniadau i ysgolion

22 Yr ydym am i bob ysgol ddarparu addysg o'r safon uchaf. Yr ydym hefyd am i rieni gael lleisio'u barn gymaint â phosibl ynghylch ble mae eu plant yn mynd i'r ysgol. Peth da yw elfen o gystadlu rhwng sefydliadau addysgol: ond ni all grymoedd marchnad dilyffethair bennu'r ddarpariaeth addysgol. Mae'n afrealistig - ac yn annheg ar y rhieni - rhoi'r argraff y gellir bodloni dewis y rhieni bob tro. Rhaid i'r rhieni gael y wybodaeth y mae arnynt ei hangen i ddysgu beth y gall ysgolion ei gynnig ac i asesu eu dewisiadau yn realistig. Lle ceir gormod o geisiadau am leoedd mewn ysgol, rhaid i'r meini prawf ar gyfer penderfynu sut y bwriedir cynnig lleoedd fod yn glir a theg. Mae'n rhesymol i ysgolion eglwysig gynnal cyfweiliadau er mwyn asesu ymrwymiad crefyddol neu enwadol. Ni ddylid cynnig lleoedd ar sail cyfweiliad gyda disgybl neu riant.

23 Ar hyn o bryd, yr AALI yw'r 'awdurdodau derbyn' ar gyfer ysgolion sirol ac ysgolion a reolir, ond y cyrff llywodraethu sy'n chwarae'r rhan honno mewn ysgolion AGAG, ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr ac ysgolion arbennig. Gall hyn arwain at anawsterau, ac ansicrwydd i rieni. Gan hynny byddwn yn disgwyl gweld fforymau lleol yn cael eu datblygu er mwyn i benaethiaid a llywodraethwyr ysgolion cymunedol, ysgolion a gynorthwyr ac ysgolion eglwysig rannu gwybodaeth am drefniadau derbyn eu hysgolion a'u cydadwaith, gyda chymorth gweinyddol yr AALI. Disgwyliwn i'r fforymau ddatblygu gwybodaeth fuddiol a phrydlon ar gyfer rhieni a chyd-amserlenni ar gyfer derbyniadau yn eu hardal. Bydd y Swyddfa Gymreig yn cynnig canllawiau ar sefydlu a gweithredu fforymau o'r fath.

24 Bydd yr Ysgfrifennydd Gwladol yn pennu canllawiau cenedlaethol ar bolisiau derbyn. Bydd ysgolion a gynorthwyr ac ysgolion eglwysig yn cael cyflwyno polisiau derbyn yng ngoleuni'r canllawiau. Disgwylir iddynt eu trafod gyda'r AALI, a fydd yn gyfrifol hefyd am bolisi derbyn ysgolion cymunedol. Lle na ellir dod i gytundeb, bydd cyfle i droi at feirniad annibynnol. Yr ydym yn credu y caiff y mwyafrif mawr o anghydfodau eu datrys drwy'r mecanwaith hwn.

25 Bwriadwn hefyd y dylai apelau gan rieni yn erbyn peidio â derbyn disgyblion gael eu gwrando gan gorff cwbl annibynnol.

26 O dan ganllawiau a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Gymreig ym 1996, gall ysgolion ddethol hyd at 15 y cant o'u disgyblion ar sail gallu academiaidd heb fod angen cynigion statudol. Cafwyd gwrthwynebiad chwyrn i hyn wrth ymgynghori y llynedd ar y canllawiau a hyd yn hyn un ysgol yn unig sydd wedi manteisio ar y trefniant hwn. Gan hynny byddwn yn rhoi terfyn ar ragor o ddethol yn rhannol ar sail gallu. Byddwn yn sicrhau y gall ysgol ag arbenigedd roi blaenoriaeth i blant sy'n amlygu'r cymhwysedd perthnasol, cyhyd ag na ddefnyddir hynny i ddethol ar sail gallu academiaidd cyffredinol.

Ysgolion annibynnol

27 Dylai'r bartneriaeth newydd gynnwys ysgolion annibynnol yn ogystal ag ysgolion y wladwriaeth - er bod y sector hwn yn fach yng Nghymru. Mae gan y gorau yn y sector annibynnol lawer i'w gynnig i blant. Bydd y Swyddfa Gymreig yn ymgynghori ag awdurdodau lleol, ysgolion annibynnol ac eraill ynghylch ffyrdd o rannu cyfleoedd partneriaeth yn ehangach ac yn fwy hyblyg. Gallai'r rhain gynnwys rhai cyfleoedd yn lleol i lawer mwy o blant gymryd rhan yng ngweithgareddau a chyfleusterau ysgolion annibynnol. Byddai rhannu gyda'r gymuned fel hyn yn fynegiant o'u statws elusennol.

Crynodeb

Yn y bennod hon nodir fframwaith newydd ar gyfer partneriaeth wrth godi safonau;

- strwythur newydd o ysgolion eglwysig, ysgolion cymunedol ac ysgolion a gynorthwyr i gydbwyso amrywiaeth, ymreolaeth ysgolion, tegwch a chydweithredu;
- cymorth cadarn i lywodraethwyr ysgol;
- swyddogaeth glir i AALI, yn enwedig felly wrth helpu i godi safonau;
- systemau teg ac eglur ar gyfer cyfrifo cyllidebau ysgol, sy'n uchafu dirprwyo cronfeydd i ysgolion;
- codi cyfalaf i'w fuddsoddi mewn amgylchedd gweddus i ddisgyblion ac athrawon drwy bartneriaethau preifat/cyhoeddus;
- mwy o benderfyniadau lleol ynghylch newidiadau yn y cyflenwad o leoedd ysgol;
- ffyrdd tecach o benderfynu ar drefniadau derbyn i ysgolion;
- pontio'r agendor rhwng ysgolion y wladwriaeth ac ysgolion annibynnol.

Materion ar gyfer ymgynghori

Yn nes ymlaen yr haf hwn byddwn yn cyhoeddi, at ddibenion ymgynghori, fanylion ynghylch sut y bydd y fframwaith yn gweithredu, gan hwyluso'r ffordd ar gyfer deddfwriaeth yn yr Hydref. Bydd honno'n cynnwys yn arbennig ymgynghori ar y strwythur o ysgolion eglwysig, ysgolion cymunedol ac ysgolion a gynorthwyr; swyddogaeth AALI; diwygio fframwaith Rheolaeth Leol Ysgolion; dirprwyo penderfyniadau ar y cyflenwad o leoedd ysgol; a gweithdrefnau ar gyfer derbyniadau i ysgolion. Mae'r Swyddfa Gymreig wedi sefydlu grwp ymgynghorol yn cynrychioli'r prif gyrff cenedlaethol yng Nghymru i'n

helpu i lunio'r ddogfen ymgynghori. Mae'r grwp hwnnw'n cynnwys cynrychiolwyr ysgolion AGAG yng Nghymru.

Yn y cyfamser, croesewir sylwadau ar y fframwaith arfaethedig, ac yn enwedig ar y canlynol:

- Ai'r egwyddorion a nodwyd ym mharagraffau 2 i 7 yw'r egwyddorion cywir ar gyfer dylunio'r fframwaith ysgolion newydd?
- Beth yw'r ffordd orau o gefnogi cyrff llywodraethu ysgolion i gyflawni eu swyddogaeth?

Pennod Grwp Gweithredu Addysg a Hyfforddiant ar 12: gyfer Cymru

1 Mae'r Papur Gwyn hwn wedi nodi'r hyn a wneir i wella cyrhaeddiad yn ysgolion Cymru. O raid, rhan yn unig yw hyn o'r hyn y mae'n rhaid ei wneud i greu'r diwylliant o ddysgu gydol eich oes sy'n holl-bwysig ar gyfer ffyniant Cymru yn y dyfodol. Mae'r bennod olaf hon yn disgrifio sut mae'r Llywodraeth yn bwriadu bwrw ymlaen â'r gwaith y mae ei angen bellach i fodloni'r her ehangach hon.

2 Mae lefelau addysg a hyfforddiant Cymru'n codi, ond yn rhy araf, o gofio'r safonau rhyngwladol y mae'n rhaid eu cyrraedd. Er gwaethaf y gwaith da sy'n cael ei wneud mewn llawer maes, mae yna deimlad ar led y gallai'r system addysg a hyfforddiant yng Nghymru weithio'n llawer gwell. Mae'r Swyddfa Gymreig yn rhannu'r farn honno. Mae'r system bresennol:

- yn brin o gydlynedd;
- yn dibynnu mwy ar gystadlu, a llai ar gydweithredu, nag sy'n briodol i sicrhau'r gorau o adnoddau o bob math; ac
- yn methu ag ymateb yn ddigon da i anghenion marchnad lafur sy'n newid yn gyflym.

3 Yng ngoleuni hyn oll, y blaenoriaethau ar gyfer gwella yw:

- adeiladu ar yr ymagwedd yn y Papur Gwyn hwn, a sicrhau gwelliannau ym mherfformiad ysgolion sy'n sicrhau bod pob person ifanc yn cyrraedd safonau uwch erbyn diwedd eu haddysg orfodol;
- ffocysu addysg a hyfforddiant yn fwy effeithiol ar gyflwyno'r medrau y mae eu hangen yn yr economi Gymreig;
- cynyddu nifer ac ystod y cymwysterau galwedigaethol a gymerir, gwella'u cyflwyniad, gyda chytundeb ar swyddogaethau'r ysgolion, y colegau a hyfforddiant a seilir yn y gwaith;
- cryfhau addysg, gwybodaeth a chyfarwyddyd gyrfaoedd fel y gall pobl ifanc ac oedolion gymryd penderfyniadau gwybodus am yrfaedd, cyrsiau a chymwysterau;
- hybu cydweithredu rhwng ysgolion, addysg bellach ac uwch, a darparwyr hyfforddiant er mwyn diwallu anghenion unigolion a chyflogwyr yn fwy effeithiol a chydlynus;
- mynd i'r afael ag ymddieithrwch cymdeithasol, drwy helpu pobl ifanc isel eu cymhelliant, pobl ddi-waith a'r rhai sy'n gaeth mewn swyddi medrau-isel, cyflogau-isel, i wella'u rhagolygon drwy addysg a hyfforddiant;
- helpu mentrau bach a chanolig brodorol Cymru i hyfforddi'n fwy effeithiol a meithrin gwell cysylltiadau ag addysg bellach ac uwch;
- gwireddu'r potensial i dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu newydd ehangu mynediad i addysg a hyfforddiant yn arbennig drwy'r Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu;
- sicrhau bod Cymru'n manteisio i'r eithaf ar y Brifysgol i Ddiwydiant.

4 Yr unig ffordd o fodloni'r heriadau hyn yw i bawb mewn addysg a hyfforddiant rannu un weledigaeth a gweithio tuag ati yn systemataidd. Nid gweledigaeth y gall y Llywodraeth ei gorfodi ar ei phartneriaid yn y gwasanaeth addysg yw hon. Gan hynny bydd y Swyddfa Gymreig yn sefydlu **Grwp Gweithredu Addysg a Hyfforddiant ar gyfer Cymru**, gan ddwyn ynghyd y cyrff a'r buddiannau allweddol, gydag un o'r Gweinidogion yn gadeirydd arno, er mwyn pennu'r cyfeiriad strategol angenrheidiol ac ennyn cefnogaeth iddo. Bydd y Grwp gweithredu yn paratoui'r tir ar gyfer gwaith y Cynulliad Gymreig ei hun ar addysg a hyfforddiant. Bydd y Grwp Gweithredu'n cyhoeddi **Cynllun Gweithredu Addysg a Hyfforddiant ar gyfer Cymru**, i nodi:

- y mesurau y cytunir eu cymryd i roi sylw i'r blaenoriaethau a ddiffiniwyd uchod, gan bennu pa gamau a gymerir gan gyrff allweddol;
- y nodau a'r targedau i uwchraddio medrau a chyraeddiadau plant, pobl ifanc ac oedolion yng Nghymru;
- y camau y mae eu hangen i roi Cymru ar y cledrau i sicrhau enw rhyngwladol am ragoriaeth mewn addysg a hyfforddiant; a
- threfniadau ar gyfer adolygu cynnydd a chadw'r cynllun gweithredu'n gyfoes.

5 Bydd hyn yn cymryd penderfyniadau'r llywodraeth i ystryriaeth hefyd yn sgil cyhoeddi adroddiad Syr Ron Dearing ar ddyfodol Addysg Uwch, a Phapur Gwyn ar ddysgu y bwriedir ei gyhoeddi yn ddiweddarach eleni.

6 Arweinir y Grwp Gweithredu gan Mr Peter Hain AS, y Gweinidog sy'n gyfrifol am addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Defnyddir ymagwedd agored a chynhwysol. Cyfansoddir y Grwp er mwyn defnyddio ystod o ddulliau i ysgogi syniadau newydd, at ddibenion newydd. Mae hyn yn golygu y caiff ei waith ei lunio gan grwpiau cyfeirio a grwpiau arbenigol anffurfiol; gan o leiaf un gynhadledd fawr a drefnir yn ôl grwpiau ffocws, yn ogystal â chan sylwadau gan unigolion. Defnyddir y trefniadau hyn i ymgynghori â phawb sydd â diddordeb mewn addysg a hyfforddiant yng Nghymru, gan gynnwys: cyflogwyr; llywodraethwyr; athrawon; rhieni; awdurdodau lleol; ysgolion; sefydliadau AB ac AU, darparwyr hyfforddiant preifat, ynghyd â disgyblion a myfyrwyr, beth bynnag fo'u hoedran, yn y systemau addysg a hyfforddi.

7 Bydd y Grwp Gweithredu ei hun yn cynnwys rhyw 12 aelod. Ei brif gyfrifoldeb fydd sicrhau y sefydlir dulliau ymgynghori a chydweithio effeithiol, ac y defnyddir y canlyniadau'n effeithiol i sicrhau'r amcanion a gymeradwyir gan y Gweinidogion ar gyfer y fenter. Bydd y Grwp Gweithredu yn cynnwys pobl o gyrff statudol Cymru-gyfan sy'n chwarae rhan flaenllaw mewn sicrhau gwelliant ymarferol a thrwyadl mewn addysg a hyfforddiant. Bydd yna aelodau hefyd a enwebir gan gyrff cynrychioliadol yng Nghymru, megis CLILC, a chyrff sy'n cynrychioli buddiannau cyflogwyr a phobl fusnes sydd â diddordeb uniongyrchol yn effeithiolrwydd addysg a hyfforddiant yng Nghymru yn gyffredinol. Caiff ei waith ei fwydo gan bersbectif y cyrff hynny, ond nid ei gyfyngu ganddynt. Bydd yr aelodau'n dod â'u dealltwriaeth eang eu hunain o'r hyn y mae angen ei wneud, a'r ffordd orau o sicrhau canlyniadau da er lles y cyhoedd.

Casgliad

8 Os oes gennych unrhyw awgrymiadau i'w gwneud ar y materion y bydd y Grwp Gweithredu yn ymdrin â hwy, anfonwch hwy i'r Swyddfa Gymreig erbyn yr un amser ag y gwahoddir sylwadau ar weddill y Papur Gwyn hwn. Gwelir y cyfeiriad ar gyfer gohebiaeth ar ddiwedd Pennod 1.

9 Yn anad dim, yr ydym yn eich gwahodd i gyfrannu at Adeiladu Ysgolion Ardderchog gyda'n Gilydd yng Nghymru, ac at y cynllun gweithredu cysylltiedig - y Rhaglen ORAU ei hun.

Foreword by The Secretary of State for Wales

Education is the Government's top priority for Britain and it is mine. To build a better Wales, we need our education to be the best. We must deliver an education that benefits everyone, not just a privileged few. That means an education that equips the school children and students of today, and many generations to come, with the skills they need to live and to prosper in a modern, dynamic economy.

We must start with the basics. Raising standards of literacy and numeracy will, therefore, be at the heart of our programme of reform. We will build on skills and techniques that we already know to be effective. We will work with teachers to harness their professional expertise and enthusiasm.

This White Paper is the first written specifically for Wales in modern times. It reflects the distinctive nature of the education system in Wales and our commitment to implement policy in a way that recognises our particular circumstances. It provides a framework around which our policy will be built for the next five years. It recognises strengths and weaknesses in the present education system in Wales. We will build on strengths while vigorously tackling weaknesses. We shall apply extra funding to achieve the best results. The Government's first budget is our first step in fulfilling the pledge that a greater share of national income should be spent on education.

Our vision for education in Wales cannot be realised by government alone: it is a matter of partnership. That partnership will draw in the commitment, support and ideas of everyone with a stake in education: teachers, parents, pupils, education authorities and business, to make our plans a reality. The Government will offer leadership and support to all those who have a contribution to make.

This White Paper invites all those who have an interest in education in Wales to join us in working together for a better future.

Rt. Hon Ron Davies, MP
Secretary of State for Wales

Chapter 1: New Horizons: New Vision

Better education and training can help transform society in Wales. Both are central to realising the Secretary of State's goals for a job-creating economy and a better quality of life for everyone. A radical improvement in the skills and educational attainments of all is needed for Wales to survive and succeed in an increasingly competitive global economy and if everyone is to reap the rewards of a demanding future. That has to happen in schools, colleges, universities and the workplace. For schools - the main focus of the White Paper - the task is to lift the achievement of every child so that each one achieves the best of which he or she is capable.

New commitment

1 In the past, Wales prided itself on its commitment to education as a passport to self-fulfilment. That pride must be renewed on the basis of achievement. There is an emerging determination in Wales to bring about the social and economic transformation which will enable us to reap the potential rewards of the 21st century, and to ensure that they are fairly distributed. But in the society of the new millennium, knowledge and skills will be the key to success or failure. A good education will be more important than ever before. Skills will be the passport to decent jobs and good prospects. The truth is that young people who fail in the education system are likely to become marginalised. Failure to outstrip the skills and productivity of our international competitors will hurt the least skilled and the least qualified most.

2 We must do all we can to prevent the emergence of a permanent underclass in Wales. A divided society is both economically and morally unsustainable: economically because it burdens the taxpayer and restricts the potential for growth; morally because we judge the quality of our society by the condition of the weak as well as the strong. Each of us, whatever we do, can contribute to creating a society which is dynamic and productive, offering opportunity and fairness for the many and not just the few in Wales.

3 The key to this transformation lies in education. Those responsible for providing education and training - including teachers, governors, parents and employers, as well as local government and the Welsh Office - bear a shared responsibility for creating a better future for our young people. That is why education was featured as the number one priority in the manifesto on which the Government was elected. This White Paper - the first so comprehensively and exclusively focused on education in Wales in modern times - is being published in the light of our pledge.

4 Schools have to set their sights on lifting their performance year by year, and given the progress already achieved, significant improvement is clearly within their grasp. That standards have improved in recent years is a tribute to the efforts of teachers in Wales and pupils' hard work. They have had to cope with seemingly permanent and often disruptive change, with great resilience. Yet we cannot be complacent. Standards of achievement are still far too low. The status quo is not an option.

5 At the same time we willingly acknowledge that teachers have been buffeted by many ill-conceived changes over the last decade. All too often their professionalism has been disdained. As a result their morale has been badly damaged. This must stop. Higher standards are won first and foremost in the classroom, with teachers leading the way. Their expertise is amongst the most - if not the most - important in our society. And this must be recognised, not casually, but on the basis of genuine, well earned respect. In return, we expect teachers to engage with us in a crusade to raise standards substantially in Wales - and to do so with the sort of rigour and dedication that is the hallmark of a major profession. In sum we must:

- **aspire to higher standards** and achieve **continuous improvement** in educational attainment;
- **recognise teachers' demanding work**; their professional training needs; and the critically important **leadership** job of Heads in both primary and secondary schools;
- **open up qualification routes** that are broad enough to unlock talents and build marketable skills;
- **generate motivation and self-belief** amongst pupils at school to fit them for a lifetime of learning and growing

wiser;

- **co-operate** to make the best use of resources and ensure that public and private bodies work together to remove obstacles to success in school and beyond.

6 Improved standards and better results are essential if Wales is to compete successfully in global markets. Our companies depend on the skills, imagination, inventiveness and talents of their staff. We cannot compete on the basis of low wages and low skills. Young people will increasingly find themselves competing for jobs against their peers from other countries. Unless our education system matches the best in the world, our economy will suffer and our young people will feel betrayed.

7 Yet the goals of education go much further than this. A good education opens doors to the whole cultural life of Wales and beyond. It opens the way to a balanced, and fulfilling life in adulthood. Participation in drama, music and the other arts, together with hands-on experience of science, technology and IT (in both Welsh and English), gives children the chance to contribute to and appreciate life in the round. Opportunities to relate learning to the world of work enhance pupils' performance and increase their awareness of the relevance of their education to the future prosperity of Wales. Education enables children and young people to learn respect for others, whether from similar or different backgrounds. They learn how to resolve disagreements humanely. They learn the moral attitudes to work and life like generosity, commitment, determination and responsibility on which a successful democratic society in Wales depends.

8 Of course, for many children, these important lessons will be learnt and reinforced elsewhere - in voluntary and community activity, in their religious lives and certainly in their families. But schools need a curriculum designed to support these objectives to help create strong, caring, communities. More generally, the National Curriculum - linked coherently to statutory assessment, accompanied by sound school inspection and more information for parents - remains vital to the task of raising standards. In our approach to the National Curriculum for Wales, we shall learn the lessons of the recent past and avoid unnecessary change and interference. Key priorities lie in literacy and numeracy. But we remain committed to a balanced and broadly based curriculum, promoting the spiritual, moral, cultural, mental and physical development of all pupils, including pupils with special educational needs, and to preparing pupils for the opportunities, responsibilities and experiences of adult and working life.

9 Within these broad curriculum objectives (and recognising the need for curriculum stability at least to the year 2000) we shall encourage schools to develop options which motivate all pupils and which capture the imagination of those young people - many of them boys - who have given up on school and joined the ranks of the disaffected. Schools must be places of hope and opportunity for them, just as they must provide opportunities which stretch the gifted and well supported. Schools must stand for the needs of all pupils and help them achieve the best of which they are capable.

10 We do not underestimate the challenge this presents. It cannot be met without close partnership between all those interested in education, especially parents, governors, teachers and the wider community, including business people. We invite everyone in Wales to consider the proposals in this White Paper; to comment on them; and to join in creating a world class education service in Wales and to build a world class economy.

The policy principles

11 The achievement of these goals demands a new approach to policy. A new era must begin in which all of those involved in raising standards work together with a shared sense of purpose and a strong commitment to the future. The principles on which this will be based are these:

Principle 1: Better education and training will feature as the cardinal priority for government in Wales

12 The Secretary of State has already reordered Ministerial functions within the Welsh Office so that education and training are linked with job creation, investment and the wider economy. This demonstrates an early and enduring commitment to lead change, and to raise standards and expectations overall. It will be taken forward by an Education and Training Action Group unique to Wales.

13 The Government intends that over the lifetime of the new Parliament, the proportion of national income spent on education will be increased as expenditure declines on the bills for social and economic failure. We have already announced a significant package of extra funding in the recent budget. The first Queen's Speech of this Parliament also announced two education Bills, one to implement the pledge to reduce class sizes for 5, 6 and 7 year olds, the other - to follow this autumn - to enable the Government to advance the standards agenda set out in this White Paper.

Principle 2: Policies will be designed to benefit the many, not the few

14 We must extend educational opportunity for all our young people, not for just a few. That principle will inform everything we do. Hence the shift of resources over time from the Assisted Places Scheme to the reduction of class sizes for all 5, 6 and 7 year olds. Furthermore, our emphasis will be on policies designed to get things right first time, rather than to expend effort on poorly conceived changes or on attempting to recover from failure. Thus within days of taking office we took action in Wales to end the bureaucratic nursery voucher scheme. We attach the greatest importance to nursery education and to raising standards in the basics of literacy and numeracy in primary schools. What is done in the earliest years is critical to success later - and that must never be forgotten. Support to schools and extending opportunity through outside help matters too. That is why we have included a literacy and numeracy component in the Out of Hours Child Care Programme for the 1997 summer vacation.

Principle 3: Standards matter more than structures

15 We shall consult on and set clear all-Wales targets related to the things that matter most, and we shall stick to them. That will give schools a chance to plan for improvement over time. The more schools can focus on the central task of raising standards, the better the chance of success. There is no institutional, legislative or other device that can deliver success automatically. Everything turns on leadership in schools; committed staff and parents; high expectations; and good teaching. Indeed, change for the better is about changing attitudes. It is about learning from and acting on the evidence provided annually by the Office of Her Majesty's Chief Inspector in Wales (OHMCI) - and from the work of the research community in Wales and elsewhere. We shall recognise this in tone and substance.

Principle 4: Intervention will be in inverse proportion to success

16 The main responsibility for improving schools lies with schools themselves. Where they are successful there is little need to interfere. But all schools must be challenged to improve. The challenge will take account of the widespread support both inside and outside the education system in Wales for a real drive to improve standards and provide a better service. The sense of urgency which informs the policy has been welcomed across the political spectrum. In recognition of the challenges ahead, and of the consensus to achieve higher standards, we shall apply a consistent programme to develop and consolidate a culture of school improvement throughout Wales.

17 Yet successful change will not result from this kind of impetus, and pressure, alone. Those whose task it is to work day in and day out to raise standards need support too. It will come in many forms. The Welsh Office will play its part in securing this as will the Education and Training Action Group. And effective support requires investment. The plans inherited from the previous administration severely constrained provision for the education budget for this year and next. But over the lifetime of the new Parliament the pledges on which the Government was elected will be fulfilled. As resources become available they

will be targeted at meeting our overall strategic objectives. We have already announced extra revenue provision for schools in Wales in 1998-99 - plus a substantial additional capital package. The Welsh Office will work with local authorities and others to redirect existing resources so as to begin to work towards achieving our priority goals - not least through the Grants for Education Support and Training (GEST) Programme.

Principle 5: There will be zero tolerance of underperformance

18 Our policy is to promote success for all. Persistent failure must be eradicated. Hence our commitment to zero tolerance of underperformance. This also means that we shall seek every opportunity to recognise and celebrate success. Teachers must be given credit for what they achieve and given the motivation to achieve more. We shall build on the lead given by OHMCI, in *Success in Secondary Schools* and *Classroom Organisation, Teaching Methods, and Leadership in Primary Schools*, and by the Curriculum and Assessment Authority for Wales through the *School Improvement Index* sponsored by Midland Bank. But we shall also put in place policies which tackle failure and make it possible to overcome them, where they occur. Schools which are weak or failing must be challenged to improve or be given a fresh start. Local education authorities (LEAs) will be inspected on a regular basis, as well as schools. Children only get one chance in education and their life opportunities depend upon it. The ultimate aim is to create an education service in Wales in which every school is either excellent or improving in the fundamentals of teaching and learning.

Principle 6: The Welsh Office will work in partnership with all those committed to raising standards

19 The Welsh Office will create the framework to promote higher standards. But this can only succeed if it is implemented in partnership, recognising that it is essential not to undermine the objective that in future local decision-making should be less constrained by central government and more accountable to local people. The Department will seek to work with teachers, parents, governors, local authorities, the trade unions and teacher associations, employers, OHMCI and other public agencies in Wales, to achieve our ambitions. Working with our partners is not an end in itself but a means to an end. The partnerships we create need to share broad aspirations and above all a clear sense of urgency about the task ahead. Mindful of that, the Secretary of State has affirmed his commitment to developing a strong and effective relationship between the Welsh Office and local government in Wales, recognising the Welsh Local Government Association (WLGA) as its authoritative voice.

20 We shall continue to make the most of Wales' relatively small scale and ready lines of communication to co-ordinate the efforts of all the agencies and interests involved in raising educational standards. It is a considerable advantage that the Welsh Office can meet regularly with all 22 Directors of Education in Wales. We shall be open to new ways of working more generally; new forms of public-private partnership; new relationships between private and state schools; and new forms of collaboration between local and central government. In forging these partnerships, we recognise that the Secretary of State, the Welsh Office and in due course the Assembly, must share the task of raising standards and accept their share of responsibility for achieving the goals set. For much of the post-war era, the education service had support without pressure. Then, for most of the last decade and much of this one, it has had pressure without support. The aim now is to apply a balance of pressure and support in an open, inclusive and co-operative spirit to transform standards of educational attainment in Wales for the new millennium.

Principle 7: Government policy for education and training will be applied in ways that reflect the distinctive needs and circumstances of Wales

21 The experience of recent years has shown what damage can be done when central government presses ahead with policies that are not suited to Wales, or sets aside arrangements that have developed in and for Welsh circumstances. From now on, the Government will ensure that education and training policy is properly adapted to the needs and realities of life in Wales itself. This will take account of:

- the strategic priorities for social and economic development in Wales;
- the equal status of the Welsh and English languages;
- the specific content and shape of the National Curriculum for Wales including the statutory status of the Cwricwlwm Cymreig;
- the distinctive character and size of schools in Wales, and the country's advisory, executive, regulatory, examining, inspectorial, professional and representational bodies;
- the demonstrable willingness of employers in Wales to support schools in links with the world of work;
- the need to prepare the way so that the proposed Assembly can take responsibility for raising educational standards.

The role of the Welsh Office

22 The Welsh Office's relationship with the education service will continue to develop positively. Education and training are central to policy development within the Department as a whole. Its multi-functional character means that it is especially well placed to tackle the key strategic priorities in an integrated way. The most will be made of its relative accessibility in stimulating, supporting and sponsoring those who are striving to raise standards in schools - and to reduce the burdens of bureaucracy on them wherever possible. The Welsh Office has both to advise the Secretary of State on policy and oversee its implementation. So, amongst other things, secondments or exchanges, together with regular visits to schools and local authorities, plus greater use of 'task and finish' joint working groups, will provide continuous feedback to complement formal consultation exercises. This will ensure that the Welsh Office gains a full understanding of operational and practical realities in the education service. Named official contacts will be featured more prominently to sharpen communication - which in turn should help ensure that policy is well directed. The Education and Training Action Group will adopt an outward looking style towards engaging the help and views of every sector.

Summary

This chapter has set out the role of education in the Government's overall plans and the approach government will take to education policy in Wales.

By 2002

- There will be a far greater awareness across the country of the importance of education and training to building a world-beating economy in Wales.
- Standards of performance and attainment will be markedly higher.
- The policy principles outlined in this chapter will have been applied consistently over five years. They are:
  1. better education and training will feature as the cardinal priority for government in Wales;
  2. policies will be designed to benefit the many, not the few;
  3. the focus must be on standards, not structures using OHMCI reports and other evidence, to improve education in Wales;
  4. intervention will be in inverse proportion to success;
  5. there will be zero tolerance of underperformance;
  6. the Welsh Office will work in partnership with all those committed to raising standards;
  7. government policy for education and training will reflect the distinctive needs and circumstances of Wales.

The Welsh Office itself will have become still more outward looking and in touch with the education service. It will seek to learn constantly from those working in schools.

Issues for consultation

We invite comments on all the proposals put forward in this White Paper. There are also areas on which we would particularly welcome views. Questions can be found throughout the text, and are summarised at the end of each chapter. Comments should be sent preferably by 1 September to Chris Johnes, SPD, Welsh Office, Cathays Park, Cardiff CF1 3NQ.

Under the Code of Practice on Open Government any responses will be made available to the public on request unless

respondents indicate that they wish their response to remain confidential.

--

Chapter 2: Educational Standards: an Overview

1 There has to be a clear picture of what pupils are achieving and why they are not doing better, before setting out the agenda for change. There has been tangible and valuable progress in raising levels of achievement in Wales over recent years. Schools have achieved much. Nonetheless we have let down far too many pupils by allowing them not to achieve. And we have been too complacent about average achievement, setting too low an expectation of what is possible. Our schools do well by some of the more able pupils, though they do not always stretch the best. The challenge is to lift standards substantially and for all pupils at school in Wales.

An overview

2 The progress that schools have made in Wales - and the weaknesses that have yet to be overcome - can be summarised in the following statistics. The first set represents an illustrative, not an exhaustive, list of successes:

Strengths

- **Standards of teaching and learning** assessed by OHMCI are now satisfactory in 85 per cent of classes and good or very good in around 40 per cent.
- Attainment, measured by **statutory assessment results** at 7, 11 and 14, shows improving trends in the basics of literacy and numeracy embracing English, Welsh and maths.
- The numbers of 15 year olds achieving 5 **GCSE grades A*-C** has improved by over 25 per cent in the last five years. Four pupils in every ten now achieve this level.
- The **rolling average data** show that 70 per cent of secondary schools improved their performance in the achievement of 5 A*-C grades at GCSE between 1993-95 and 1994-96.
- Taking schools and colleges together, **achievement at A level and GNVQ** is better than ever before. In 1996, candidates achieved the highest pass rate ever for A level entries.
- There has been an important improvement in the percentage of 15 year olds achieving GCSE grades A*-C in **maths, science, and English or Welsh**, in combination - up by over six percentage points since 1993.

3 These achievements are real and hard won. There have been significant gains in the provision of a broad curriculum in primary and secondary schools; in the increased numbers staying on in full-time education and gaining entry to university; and in the increasing numbers taking vocational qualifications. More pupils than ever are being entered for GCSE, A levels and vocational qualifications. A higher proportion are achieving success; and more than ever are attaining higher grades in public examinations where standards, especially since the creation of the Curriculum and Assessment Authority for Wales (ACAC), are subject to more rigorous control than at any time in the past. And yet the overall rate of progress remains slower than it should be. We still have major challenges to overcome in Wales.

Weaknesses

- Only just over half our **pupils at 11 and 14** achieve at levels expected of the majority in English and maths. The picture is similar for Welsh at 11 - though it is better at 14. Teachers, parents and the wider public cannot see this as acceptable.
- The performance of **schools with the lowest 25 per cent** of results from statutory assessments is also unacceptable: at 11 and 14, well over half the pupils in these schools fail to achieve the levels that are within the reach of most.
- Attainment of **5 GCSE A*-C grades** still lags behind that in England by two percentage points - and standards in England lag well behind those of our international competition. Wales cannot succeed on this basis.
- The upward trend to 1994 in the proportion of pupils achieving 5 GCSEs at **grades A*-G** has levelled off.
- The percentage of **15 year olds entered for GCSEs** in core subjects, excluding Welsh in 1996 varied from around 80 per cent in some local authorities to about 90 per cent in others. Significantly more girls were entered than boys. This is not good enough: pupils cannot achieve success in GCSE or any other qualification if they are not entered for the examinations.
- Fractionally under one in three 15 year olds achieves GCSE grades A*-C in **the core subjects** of maths, science and English or Welsh in combination. Only 21 of the 225 secondary schools in Wales enabled half their 15 year olds to achieve at this level in 1996. This is far too few.
- **Boys are consistently falling behind girls.** This disparity emerges early. At 15, and in the attainment of 5 GCSE grades A*-C, the difference amounts to 10 percentage points on average: and the gap is very much wider in some local authority areas.

- **Absenteeism** is running at 11 per cent in Wales compared to 8 per cent in England.
- 11 per cent of pupils leave school in Wales **without any GCSEs**: 8 per cent do so in England.
- Standards of teaching and learning continue to improve, but well over one lesson in 10 is unsatisfactory and just **four out of 10 lessons** are **assessed as good**, or very good by OHMCI. Standards need particular attention for pupils aged 7-9, and those aged 11-13.
- OHMCI's evidence from a recently published survey of action planning shows that not enough is being done to set testing, **quantitative targets** within schools.
- Employers investing in Wales see young people in the Welsh work-force as strong on commitment, flexibility and willingness to train - but weak on decision making, leadership, and **educational attainment**.

4 All this translates into poor levels of literacy and numeracy amongst adults as well as young people. New research by the Basic Skills Agency - *The Literacy and Numeracy of People in Wales* - shows that a significant number of adults aged 16-64 have limited literacy and numeracy skills. In reading, 16 per cent have low or very low skills; in numeracy, 44 per cent have low or very low skills. Some of the lowest scores were found in the youngest age group from 16-18. The research presents a stark picture of the relationship between poor basic skills, lack of qualifications and unemployment. It means that thousands are wholly ill-equipped to cope with the demands of modern society. It helps to explain why we are the poor men and women of Britain:

- **Gross Domestic Product (GDP)** per head in Wales is some 18 per cent lower than in England;
- average **weekly earnings** of full-time male, and of female, employees is 13 per cent lower than England;
- household **disposable income** per head is 11 per cent lower than in England.

Action

5 These key facts show that in the past too much attention has been given to structure and too little to standards and results. The ingredients for action to impel change are essentially these:

- there must be a firm emphasis on good teaching - well planned, structured and paced, to support learning;
- clear targets for achievement must be set in primary and secondary schools;
- pupil assessment, review against targets, and feedback to parents by teachers, must be treated as central to successful schooling;
- there must be a sustained focus on effective methods of teaching literacy and numeracy for all pupils in both primary and secondary schools;
- action must be taken to deal vigorously and sensitively with poor teaching and poor school management, where it occurs;
- strong relationships within schools and with the community it serves must be built to foster good teaching and learning, and an ethos in which pupils take responsibility for their actions;
- firm action is needed to lift pupil attendance; raise standards of behaviour; enter more pupils for vocational and academic qualifications; and support effective leadership and teamwork at all levels in schools;
- schools must give more attention to developing good practice in teaching methods and to applying what works best;
- there must be better communication and dialogue with teachers in undertaking change;

- more substantial efforts must be made to involve parents in education itself, rather than in the exercise of choice alone;
  - there must be deeper commitment from employers to support school improvement through more effective education-business links;
  - there should be a clear strategic role for local authorities in support of educational success.
-
-

Chapter 3: Sound Foundations

It is hard for children to make a success of their lives unless, when they leave primary school, they can read and write fluently, handle numbers confidently, and concentrate on their work. We aim to ensure that all children have that firm foundation for their education within the framework of the National Curriculum in Wales.

1 If children in Wales are to have an education that matches the best in the world, early years and primary education must be outstandingly good. We are determined to offer:

- good quality early years learning opportunities, alongside childcare and support for family learning where appropriate;
- thorough assessment of children when they start primary school;
- an all-Wales programme to raise standards of literacy (with proper regard for oral expression) and numeracy, and develop positive attitudes to learning;
- smaller infant classes to support more effective teaching and learning.

Early years education

Early years forums

2 High quality education will be secured for all four year olds whose parents want it; and targets set for the provision of places for 3 year olds. There is already a stronger tradition of provision in Wales for under-5s by comparison with other parts of the UK. Ninety per cent of 4 year olds already have school places as do just over 50 per cent of 3 year olds. We intend that each local authority in Wales should build on this by setting up an early years forum, representing the full range of providers and users of early years education in their areas.

3 The forums will review the services available, including the provision of advice to parents before children start school, and draw up early years development plans. These plans will set out how local authorities, in co-operation with private providers and playgroups, intend to serve the educational needs of children. They will take into account the requirements of children with special educational needs and the demand for Welsh-medium provision. They will also take account of the Government's policy that parents should have available to them accessible, affordable and flexible early years services which integrate education and childcare; and the existing responsibility of local authorities to produce children's service plans under the Children Act 1989.

4 We shall shortly start to consult on early years forums, the detailed content of early years development plans and on targets for provision for 3 year olds. We will issue guidance to local authorities and others in the autumn.

Educational quality

5 Early years education is only worthwhile if it is of good quality. We shall also consult on quality assurance and, in particular, about:

- common standards of regulation and inspection;
- staff training and qualifications;
- ways of making better use of parents' important role.

6 OHMCI will be commissioned to conduct surveys of best practice as the early years development plans come into effect and to disseminate the results as guidance.

Question for consultation: What should be the key priorities for the integration of services to meet the needs of parents and

children?

Desirable Learning Outcomes

7 *The Desirable Outcomes for Children's Learning Before Compulsory School Age* document - published by ACAC - has been warmly welcomed in Wales. It sets out standards for early years education emphasising early literacy, numeracy, personal and social skills and learning through play. The standards are designed to provide robust first steps towards the National Curriculum. They will be re-examined as part of the general review of the National Curriculum in Wales, in due course.

Assessment when starting school

8 Assessment of our youngest pupils when they start school is an essential preliminary way to improving basic skills in literacy and numeracy. ACAC will advise on how best to assess a child's abilities and needs in the round at the start of their education. Pilot studies will be undertaken. Taking account of the results, baseline assessment will be introduced from the autumn of 1998. This will involve close partnership between parents and teachers. It will help teachers to check the rate of pupils' progress as they learn and show the value the school is adding. Additional support will be provided through the GEST programme to enable teachers to implement the assessment arrangements.

Question for consultation: What information from the assessments that are carried out when children start school would parents find helpful?

Raising standards in literacy and numeracy in the round

Targets

9 Primary education is about more than literacy and numeracy. Yet these skills are at the heart of what is done in primary schools: they are fundamental to all future learning as OHMCI has recently stressed in *Trends and Issues of Curriculum Planning 11-16*. Primary schools know that leaving remedial action to secondary schools inevitably puts pupils' success there at risk. Indeed basic skills need to be reinforced constantly, and extended, throughout pupils' formal education. This is why literacy, numeracy and scientific understanding are at the heart of the National Curriculum in Wales.

10 There is wide variation in the performance of primary schools in Wales, and thus real problems in literacy and numeracy at secondary level. This does not always reflect catchment area. For example, in deprived areas some schools do significantly better than others. Pupils need to be better prepared at ages 7-9: the transition from primary to secondary education should be seamless so as to capitalise on the work done at the end of Key Stage 2, from age 9-11: and pupils should be stretched more at ages 11-13. Standards will rise significantly as and when pupils' ability in language (oracy and literacy) and mathematics is reinforced across the whole curriculum. This is why it is essential that:

- **all primary schools (mainstream and special)** regularly set and announce **their own targets** for improvement in the basics;
- **all secondary schools (mainstream and special)** set and announce **their own attainment targets** in annual reports to parents and prospectuses - giving particular attention to improvement at GCSE, A level and in vocational qualifications;
- **every school has a development** plan detailing objectives for improved performance in the core subjects of the National Curriculum - and indeed every other subject, including RE.

11 To help schools achieve all of this, there is a need for a well selected range of all-Wales targets to steer by. These have to be designed to galvanise more rapid progress to overcome problems of attainment in the core subjects, especially of literacy and numeracy, and to ensure that teachers get the sustained help they need from every quarter to achieve results - fast. There is already an emerging consensus based on advice from ACAC that clear benchmarks should be set against which schools can measure their progress year on year. Thus our expectation is that by the year 2000:

- between six and seven out of every ten children aged 11 should achieve level 4 or better;
- between six and seven out of every ten children aged 14 should achieve level 5 or better.

These benchmarks apply to pupils' results by subject (English or Welsh, maths and science), as reported by statutory teacher assessment and statutory tasks or tests.

12 This is the **first step** - covering the **first three years of the programme** set out in this White Paper. **The second would extend these goals** for a further two years. So it is proposed that by **2002**:

- between seven and eight out of every ten children aged 11 should achieve level 4 or better;
- between seven and eight out of every ten children aged 14 should achieve level 5 or better - reported on the same basis as the benchmarks for the year 2000.

13 For purposes of monitoring and accountability we propose that data on performance, and for schools' own target setting should relate to these national targets. Information on pupils' attainment in maths, science and English or Welsh in combination would feature as at present. This same approach would be carried forward for both primary and secondary schools - so that the emphasis on the basics is sustained over time.

14 At the same time, local authorities and OHMCI will be invited to focus attention on the performance of schools where results fall in the bottom 25 per cent following statutory assessments at 11 and 14. The aim will be to promote better results - and indeed to lift their performance by at least 10-15 per cent by 2002. OHMCI will report soon on a survey they have carried out on achievement and under-achievement at Key Stage 2. They have work in hand on the steps being taken by low performing schools to improve. They will be publishing short summary reports on standards in English, Welsh and maths in primary and secondary schools (with particular emphasis on literacy and numeracy) in due course.

Questions for consultation: What strategies would parents, teachers, LEAs, governors and others find helpful to reinforce the high priority to be given to literacy and numeracy in primary schools and beyond?

Do you agree that the benchmarks and targets set out above are sufficiently challenging and realistic?

Should the benchmarks for 2002 be refined still further to set individual targets for English or Welsh and maths alone, such that:

- 75 per cent of 11 and 14 year olds should achieve the standards expected of most at those ages in maths;
- 80 per cent of 11 and 14 year olds should achieve the standards expected of most in English or Welsh?

Excellent teachers

15 All primary and special school teachers need to know how to teach reading and maths in line with proven best practice. Many teachers find that a successful approach includes:

- dedicated time given daily to aspects of literacy and numeracy in which a balance of whole class, group and individual teaching is used under firm and vigorous teacher direction to enthuse and engage children;
- regular assessment of pupils' progress to enable the teaching to be tailored precisely to their stage of development;
- systematic teaching of phonics in reading as well as sentence and text level skills;
- constructive development of pupils' capacity in mental arithmetic and of applying mathematics in practical and lively ways.

OHMCI has already published a review of successful practice in the teaching of reading entitled *Improving Pupils' Reading: a Survey of Six Reading Projects funded by the Welsh Office*. In addition the OHMCI Framework for the inspection of schools gives a clear indication of what inspectors are looking for in the teaching of reading, writing, speaking and listening in English or Welsh, and in number skills. We should welcome comments on:

- the degree to which these successful approaches adopted by experienced teachers are already in wide use, or ought to be applied more generally in Wales;
- the methods teachers in Wales have found particularly helpful in sustaining directed teaching and developing specialisms in their particular circumstances.

Three years: nine measures

16 The academic years up to 2000-2001 are crucial to reaching the goals for 2002. We look to generate a sustained push to

make an early and rapid advance. Thus:

- a major element of the **GEST programme** will be devoted to raising standards of literacy and numeracy. A new component will enable LEAs and schools to deploy innovative approaches to raise standards. LEAs will be invited to prepare and implement local plans to focus intensive training, support and consultancy assistance on improving standards of literacy and numeracy in schools using models already devised at local authority level in Wales;
- OHMCI will publish advice to teachers on how to **manage time** so as to give due weight to literacy and numeracy within the context of the wider National Curriculum for Wales. That will be supplemented by guidance on good practice in target setting for primary schools, to be published soon;
- ACAC will be asked to give guidance to schools on administering straightforward **tests of chronological reading age at 9**. Schools will be encouraged to analyse results systematically, setting targets for improvement and reporting results to parents;
- ACAC will issue revised **guidance to governors** on promoting good practice in raising standards of literacy and numeracy in primary schools. This will include examples of different models for reporting to parents effectively, both at the end of key stage assessments and in the intervening years;
- local authorities will continue their work with the Basic Skills Agency to support **family literacy schemes** and with TECs to promote educationally worthwhile out of hours activities to lift standards of literacy and numeracy. They will be encouraged to extend their reach to other settings where multi-disciplinary approaches are relevant, such as refuges, foyers, family centres and child care;
- the Welsh Office will see to it that fuller use is made of **voluntary and other support** - through Chwarae Teg, Education Extra, the Retired and Senior Volunteer Programme for example - to focus more support on children with the greatest difficulties especially in the primary sector, and to champion higher standards in co-operation with schools;
- the Welsh Office will take stock of the WLGA's work on **provision for primary education** and of a separate Welsh Office consultation on the appropriate balance of investment for the primary sector in GEST. In the latter case LEAs have already achieved or are near achieving a 60:40 split in favour of the primary sector;
- **education-business links** that have had such a powerful effect in generating positive initiatives and sound mentoring for literacy and numeracy at secondary level will be extended to cover the whole of Wales by 1999, and to ensure that more primary schools benefit from employer support;
- **the out of hours childcare programme** in Wales will have an educational component for the first time during the summer holidays 1997. This will bring new support to develop the literacy and numeracy skills of some of the most underprivileged children in our community. The scheme will be rolled forward for future years, subject to evaluation.

Question for consultation: What other measures could help to realise the targets and benchmarks for 2000 and 2002?

Smaller classes

17 Class sizes will be reduced for 5, 6 and 7 year olds within the next five years. This will be a key factor in achieving improved results. OHMCI reports confirm the importance of class size for younger children. Smaller classes at this age do not guarantee good results but they can make a significant contribution by enabling teachers to spend more time with each child, to identify individual pupil needs and difficulties early on, and to offer the help children need to master the basics.

18 The Welsh Office will work with the WLGA, with local authorities and with individual schools where appropriate to ensure the reduction in class sizes is well-managed and cost-effective. Local authorities will shortly be invited to begin work on drawing up action plans to reduce infant class sizes progressively to meet the target. Costs will be met by phasing out the Assisted Places Scheme and redistributing the funding to benefit the many, not the few. The Education (Schools) Bill currently before Parliament will phase out the Assisted Places Scheme and unlock funds from 1998 onwards.

Summary

This chapter sets out how we intend to provide a firm foundation for all children's education.

Under our proposals, by 2002 there will be:

- high quality education for all 4 year olds whose parents want it;
- an early years forum in every local authority, contributing to early years development plans;
- excellent examples of integrated services in each local authority to support good educational outcomes in the early years;
- baseline assessment of all children entering primary school;
- a massive improvement in achievements in the core subjects of the curriculum - Welsh first language, maths, English and science;
- evidence of a sea change in achievement against all-Wales benchmarks and targets
- classes of 30 or under for all 5, 6 and 7 year olds.

Issues for consultation

We should welcome responses to all the proposals set out here. In particular:

- what should be the key priorities for early years provision, and the integration of services, to meet the needs of parents and children in Wales?
- what information from the assessments that are carried out when children start school would parents find helpful?
- what strategies would parents, local authorities, teachers, governors and others find helpful to reinforce the high priority to be given to literacy and numeracy in primary schools and beyond?
- would teachers generally endorse the methods that many schools find effective in generating good results for pupils' learning in literacy and numeracy? What others could be added to the list for consideration by the profession?
- do you think that the benchmarks and targets set out in this chapter for Wales are sufficiently challenging and realistic?
- should the benchmarks for 2002 be refined still further to set targets for English or Welsh and maths alone?
- what other measures could help realise the targets and benchmarks for 2000 and 2002?

Additional and more detailed consultation is being undertaken on:

- early years development plans and forums;
  - smaller classes.
-
-

Chapter 4: Standards, Results and Accountability

Schools now have the necessary information on pupil performance to develop their own plans for raising standards. But most of them will need support. That support must be based on a clear understanding of the roles of the schools and their partners - the local authorities, OHMCI and the Welsh Office amongst others - and an active engagement by the Welsh Office, both in setting the agenda and supporting schools and local authorities.

1 Standards rise fastest where schools themselves take responsibility for their own improvement. So schools need the right balance of pressure and support from central and local government. They have had plenty of pressure in the past; some of this has been positive, but not all of it has been of a kind which has any effect in raising standards. There has been an excessive concentration on the organisation of schools at the expense of improving teaching and learning. And too many schools in Wales are performing less well than they could. We have to address this through systematic approaches which stimulate and reward constant improvement. The ideal form of pressure on schools is to set clear, ambitious but achievable national **targets** for raising standards over a defined period and to combine this with a clear framework of accountability. This White Paper for Wales takes a large step forward by publishing challenging and unambiguous benchmarks and targets to the year 2002 - and by inviting views on how they should be refined.

2 It is also necessary to improve the **support** which central and local government will provide to schools, especially to develop better measures of performance and progress. Schools need help to introduce quality assurance systems within frameworks established by OHMCI which focus on standards of teaching and learning; and within an annual cycle of self-review supported by each local authority and validated by OHMCI. In their turn local authorities need support from the Welsh Office. Alongside systematic school self-improvement, there must continue to be regular high-quality external audit of schools and local authorities by OHMCI, to identify and spread good practice and tackle under-performance. In some cases the excuse has been that 'you cannot expect high achievement from children in a run-down area like this'. Often it has been the reverse: schools in comfortable circumstances have too complacently accepted average performance, where they should be aiming for excellence. There are many examples of primary and secondary schools in Wales that break these moulds. We now need to direct the energy and talents of all into a single-minded drive towards higher pupil achievement across the board. This extends to the needs of all. The recommendations of our Ministerially chaired task group on partnership support for ethnic minority pupils will be applied appropriately for Wales to open up pathways to genuine equality of opportunity.

Measuring performance to raise standards and expectations

3 Perhaps the most powerful underlying cause of low performance in our schools is to be found in low expectations. Too many teachers, parents and pupils in Wales have come to accept a ceiling on achievement which is far below children's true potential.

National Curriculum assessment

4 Whatever their backgrounds, pupils can achieve excellent results if they are well taught and well motivated. In practice, schools with matched intakes, whether measured by socio-economic factors or by prior attainment, achieve very different results. The difference is a broad measure of a school's effectiveness in teaching and motivating its pupils. We can now make such comparisons because, for the first time, we have in place sound, serviceably consistent measures of pupil achievement at school level at each Key Stage of the National Curriculum. Additionally, once baseline assessment is established, it will be possible to measure any pupil's progress through his or her school career, and also compare that pupil with other individuals or groups. We believe it is essential to put this new information on progress to effective use, both for accountability and improvement. So there will be consultation on proposals for further improvements in the collection and use of pupil performance data.

Performance data

5 Local authorities should play a much more central role in making pupil performance data publicly available. In future secondary school performance tables will be issued to local authorities ahead of publication.

6 We need to provide parents and others with better information to supplement the current performance tables. These give an indication of absolute achievement at school level. It will soon be possible to show in addition a measure of the progress which pupils have made. This cannot be done immediately, because prior attainment data are not yet available consistently for every Key Stage. But it can be introduced progressively. In addition there is an important role for local authorities in providing their schools with local comparative data. Many of the best authorities already provide high-quality performance analyses to schools.

Keeping track of pupils

7 Progress towards the reliable analysis of pupil performance data at school or local authority level to improve schools is limited by the difficulty of tracking pupils as they move from school to school. So there will be consultation on a simple system of unique pupil identifiers. In essence, a pupil could acquire a reference number on entry to his or her first school, and retain it until leaving the school system. Every National Curriculum or other assessment test result thereafter would be logged by that reference. The individual data would be held confidentially by the school, and then transfer with the pupil to the next school, and eventually become the pupil's own property on leaving the school system.

Setting school targets

8 Publication of performance data is essential to secure public accountability; to celebrate success; and to facilitate comparisons between schools. At least as important is the use of the data to raise standards **within** schools, through school-level targets. Reliable and consistent performance data enable teachers to assess the performance of their pupils and to change their teaching strategies accordingly. There is clear evidence of the benefits which arise when teachers put this information to good use. Comparisons of performance in different subjects, classes, year-groups and in other ways yield better results and help realise targets for improvement which take full account of the starting points of the children concerned.

9 Schools start from different levels of achievement. Each one must set its own targets, taking account of its present achievements but seeking to improve year on year. This should not be done in isolation. Schools must be able to benchmark their own efforts against a range of targets set for Wales as a whole. Each school should be in a position to check its own performance against that of similar schools, without allowing its ambitions and efforts to be limited by standards achieved in its 'lookalikes'.

Questions for consultation: How can schools and LEAs best ensure that they use target setting most sensitively and effectively to raise standards on both a whole school and departmental basis?

What more can we do to celebrate successful schools and teachers?

The balance of pressure and support

Clear responsibilities

10 The main responsibility for raising standards and achieving excellent results lies with schools themselves, supported and challenged by better informed parents and other members of their local communities. But schools can only discharge their responsibilities with urgency and success if local authorities, governors, OHMCI and the Welsh Office each play their part.

The local authority's (LEA's) role

11 The LEA's role is not that of control. An effective LEA will create the conditions which encourage local schools to take responsibility for their own improvement. To do this each LEA will need a very good knowledge of its schools, derived from effective monitoring, and the capacity to help them improve. LEAs must demonstrate to their schools, to parents, to the local electorate and to the public more widely that they are doing a good job in improving their schools. Following local government reorganisation in April 1996 most of the 22 unitary authorities have many fewer schools to work with than before. Their scale means that LEAs in Wales have a special opportunity to help raise standards. Many are already taking full advantage of it.

Education Strategic Plans

12 In future, it is proposed that each LEA in Wales will be required to prepare an Education Strategic Plan (ESP), setting out how it will help its schools improve, and including a statement of the performance targets set by the schools after consultation with the LEA. The plan should be drawn up taking account of the LEA's wider responsibilities, for example in planning school places, establishing LMS schemes and engaging business in partnership. It should not be seen as covering simply the

work of advisers.

13 The Welsh Office Education Department will offer guidance and help to LEAs in drawing up sound plans which take account of good practice in other LEAs. Once complete, each local authority will submit its ESP to the Secretary of State for approval. OHMCI will be consulted before approval is given. The LEA can then expect to be held to account for the targets and undertakings which it contains. The plan will cover a period of three years, and will be subject to an annual review. In Wales, the style of approach envisaged is very similar to that adopted for the examination of Housing Strategies and Operational Plans, already familiar to local authorities. ESPs will be phased in and fully operational from 1 April 1999.

14 The process of agreeing and monitoring ESPs will be separate from, but related to, the regular programme of inspection of LEAs by OHMCI. Given the experience of LEAs in helping schools to achieve higher standards, and the established relationship between LEAs and the Welsh Office, we would not expect an LEA in Wales to under-perform against objective criteria. However, were that to happen, it is intended that the Secretary of State could direct an earlier inspection. If that inspection confirmed that an LEA was clearly failing to deliver an acceptable standard of support to its schools or to deliver other specified functions, the Secretary of State might then intervene, either by directing officers or by enabling others to perform the functions until the authority had demonstrated its capacity to resume its full responsibilities. The necessary legal provisions will be included in the Education Bill which the Government will introduce in the autumn.

Question for consultation: How much of an LEA's work should be covered by an ESP?

Support for school governors

15 We are considering two options to make the relationship between governors and local authorities still more productive.

16 First, an authority needs to be able to act where it thinks an unsuitable headteacher appointment is about to be made. The quality of the headteacher is a crucial factor in the success of a school. An unwise appointment can cause severe and lasting problems for all concerned. An LEA should not decide on the appointment of a Head: that is the responsibility of the governing body. But before an appointment is confirmed, the governing body should inform the LEA which would have the right, if it believed the proposed candidate unsuitable, to put a formal representation to the governors which they would have to consider and respond to.

17 Second, the LEA's data may highlight serious under-performance. In those circumstances the authority may have a view of the comparative performance of the headteacher, which might assist the governors when carrying out their annual appraisal of the Head. It follows that where there are serious doubts about a school's performance, an LEA should be entitled to make reports to governing bodies, which the governors would have a duty to consider.

Questions for consultation: Are there any other issues upon which governors might benefit from LEA help - perhaps to sustain a good two-way flow of information on school performance?

Should annual all-Wales conferences with governors continue and if so what topics should be discussed regularly to help raise school standards?

Failing schools

18 Few schools in Wales have been identified formally as failing to provide an acceptable level of education and in need of special measures. This is to the great credit of schools themselves. It also reflects OHMCI's methods of giving additional regular attention to under-performing schools with fewer than two out of 10 pupils achieving 5 GCSE grades A*-C, or in other ways giving cause for concern. In future, primary and secondary schools whose results fall in the lowest 25 per cent in the range of performance will automatically receive special attention. OHMCI reviews all post-inspection action plans carefully: where schools do not set sufficiently challenging targets for improvement, they are required to revise them. Progress in acting on the plans is followed up with support and guidance from OHMCI throughout.

19 Should a school in Wales identified by the inspectorate as needing special measures ever fail to respond then we propose that action should be taken to give it a fresh start. This could mean closure, and the transfer of pupils to other more successful schools or the introduction of new management, for example. The intention would be that some of the legal and administrative barriers to a fresh start would be removed, and the Secretary of State should have powers to compel a local authority to close a failing school where that appeared the best course.

20 In addition to this, there may be scope for instituting early warning procedures so that where an LEA itself had concerns about a school then it might invite the governing body to prepare an action plan. Where the governors failed to submit a plan, or to implement one, then the LEA might be justified in withdrawing budgetary delegation or appointing additional governors - as it can when a school comes under special measures now. On top of that, LEAs might be able to ask OHMCI to carry out a full inspection ahead of the normal schedule.

Question for consultation: How can the proposed early warning procedure strike a balance between the respective duties of the school and the LEA over raising standards?

Review of the independent inspection system

21 The independent inspection system in Wales operates to a distinctive cycle and framework of requirements. It will be reviewed by OHMCI before the end of the present cycle for the primary and secondary sectors. Consultation will begin later in the year. It is axiomatic that:

- all schools will continue to be subject to regular inspection; and
- the next cycle should take account of the experience of, and data gathered in, the previous one.

22 Amongst other things OHMCI will be consulting on:

- the place of school self-assessment between inspections;
- the extent to which all schools should be subject to the same level of inspection;
- the degree to which inspections should give greater attention to classroom practice.

23 OHMCI will begin to inspect LEAs' work on school improvement by undertaking a general review of the approaches currently adopted by LEAs first. OHMCI will lead any inspection involving the Audit Commission.

The Welsh Office: drawing the threads together

24 The Department has a continuing responsibility for giving effect to Ministers' wishes that it should take a lead and create a climate conducive to good educational results. Richard Davies heads the Welsh Office Education Department. It includes the Schools Administration and Performance Divisions, led by Elizabeth Taylor and John Howells respectively, with key responsibilities for raising standards. Together with the Further and Higher Education Division led by Derek Adams they work

closely with the training arm of the Welsh Office Industry and Training Department headed by Derek Jones. Amongst other things the Welsh Office will operate to:

- assist in reducing class sizes for 5, 6 and 7 year olds;
- support the Education and Training Action Group;
- concert the efforts of FEFCW, HEFCW, ACAC, the TTA Unit in Wales, the NCET, and the Welsh Office Statistical Directorate working conjointly with OHMCI, LEAs and others;
- take forward, and regularly report on, the programme for school improvement set out in this White Paper;
- advise the Secretary of State on his annual remit for OHMCI based on the objectives in this White Paper;
- work with local authorities to institute Education Strategic Plans and publish data of value to the education services in Wales generally.

Summary

This chapter sets out the approach we shall take forward using data to raise educational standards across the board. By the year 2000:

- schools will be held responsible for achieving their challenging targets;
- data will be available to show what progress pupils are making at school and how much schools are helping them to achieve;
- local authority Education Strategic Plans will be well established as the primary tool to support, though not control, the work of schools and their governors in improving performance;
- there will be still better two-way communication between governors and LEAs;
- OHMCI will have given the least well performing schools special attention to avoid failure and the need for a fresh start;
- the next independent inspection cycle for Wales will be well underway.

Issues for consultation

- How can schools and LEAs best ensure that they use target setting most sensitively and effectively to raise standards on both a whole school and departmental level?
  - What more do you think we should do to celebrate successful schools and teachers?
  - How much of an LEA's work should be covered by an ESP?
  - Should the annual all-Wales conferences with governors continue and, if so, what topics should be discussed at them regularly to help raise school standards?
  - Are there any other issues on which governors might benefit from LEA help?
  - How can the proposed early warning procedure strike a balance between the respective duties of the school and the LEA over raising standards?
-
-

Chapter 5:

Welsh

The Welsh language is perhaps the most distinctive feature of the education system in Wales. Education is essential to the furtherance of the language to which the Government is committed. Our aim is to ensure that every young person has the opportunity to learn the language and to extend opportunities to be educated through the medium of Welsh.

1 Education has been at the heart of the encouraging growth in the number of young people speaking Welsh. It will remain the single most important element in the Government's policy of continuing support for the Welsh language in the future. For many pupils, Welsh is their first language and it is quite natural that it should feature prominently in their school studies. But if we are serious about giving every young person a real opportunity of experiencing, and contributing to, the rich and rewarding cultural heritage of Wales, we must face the challenge of ensuring that every pupil of school age is given a chance to learn Welsh, and to use it.

2 We are committed to a strong system of Welsh-medium education. Parents who want their children to be educated in Welsh should have every opportunity to exercise that choice. We will expect LEAs to publish clear policies in that regard as required by the Welsh Language Act. We are also committed to ensuring that all pupils in Wales are given the opportunity to learn Welsh at whatever school they attend. We expect schools to conform to the requirement that Welsh should become a compulsory part of the National Curriculum for 14-16 year olds from 1999.

Question for consultation: What do you regard as the principal priority for the development of Welsh language teaching over the next decade?

Welsh in the National Curriculum

3 Ensuring that every pupil has the opportunity to learn Welsh has been one of the major challenges facing the education system in Wales over the past 10 years. There are encouraging signs of success. In particular, OHMCI reports confirm that standards are improving:

- standards of oral work are satisfactory or better in well over four out of five classes at Key Stage 1, but more needs to be done to develop reading and writing skills;
- standards of oral work are satisfactory or better in seven out of ten classes at Key Stage 2, but as with Key Stage 1, reading and writing skills require more attention;
- at Key Stage 3 standards of oral work, reading and writing are satisfactory or better in four out of five classes; and
- at Key Stage 4 standards of oral work, reading and writing are satisfactory or better in three quarters of all classes.

4 The fact that Welsh has become so well embedded into school life in Wales is a testimony to the commitment of teachers; to the enthusiasm they have engendered in their pupils; to the responsiveness of initial teacher training institutions in Wales; and to the encouragement of parents and local authorities. We must draw on the good-will towards the language to lift standards still further and to promote achievement in primary and secondary schools.

5 We regard it as essential that all schools should now be preparing themselves actively for full implementation of National Curriculum requirements at Key Stage 4 from September 1999. The regulations to make Welsh a compulsory part of the curriculum in non-Welsh-speaking schools for 14-16 year olds from that date are already in place. All secondary school development plans or prospectuses should now set out what will be done to meet the statutory obligation to provide Welsh for 14-16 year olds from 1999.

6 However, there are 10 secondary schools in Wales for which it will be necessary to make specific statutory provision if Welsh is to be compulsory at Key Stage 4. Our intention is that these 10 schools should be brought into line with all other English-medium schools from 1999. ACAC will consult on these proposals in line with statutory requirements.

7 Though the balance of investment will evolve over time, the Government will continue to provide support for schools to give effect to this commitment. Provision for in-service teacher training will remain a priority within GEST. ACAC will continue to develop its programme of producing Welsh language curriculum materials. And the essential support which Athrawon Bro provide to individual schools will continue to be funded through the Welsh Language Board.

Welsh-medium education

8 We will pursue a coherent policy of support for Welsh medium education that extends across every sector. Mudiad Ysgolion Meithrin has long had an important role in preparing children for Welsh-medium schooling. We shall expect to see equally clear routes of progression between all phases of education. Wherever possible this will include responding to the encouraging demands from young people to undertake further education and training through the medium of Welsh.

9 Further strengthening the Welsh medium sector is crucially dependent on fostering a partnership between schools and parents and the other agencies involved at every stage of education. LEAs will have a central role. Our proposals for early years forums will encourage the statutory and voluntary sectors to work together. That will ensure that suitable provision for Welsh-medium nursery education exists where there is demand for it and that there are sensible routes of progression into the Welsh-medium primary sector.

10 LEAs have the lead responsibility for planning primary and secondary provision. We envisage that in some areas authorities will wish to work together so as to maximise opportunities for young people who are keen to pursue their studies in Welsh. Plans for developing Welsh-medium education will need to be submitted to the Welsh Language Board. The LEAs' Welsh Language schemes will need to demonstrate that the reasonable demands of parents are being taken into account and that planning for expected future levels of demand is taking place.

11 Our support for Welsh-medium education is as much a reflection of the quality of education that Welsh-medium schools provide as it is of our support for the Welsh language and culture more generally. Standards in Welsh-medium secondary schools compare very favourably with standards in their English language counterparts. Our drive to improve standards will, nevertheless, apply to all schools irrespective of the language of instruction. Improving standards of spoken and written Welsh will also be an important element of the Government's emphasis on improving standards of literacy and numeracy across the board.

12 The Government will look to ACAC working with the Welsh Language Board to keep the position of the Welsh language in education under review. We are currently reviewing the Welsh Language Board's responsibility for taking a strategic overview of Welsh-medium education across every sector. The Government considers that the Board should continue to have responsibility for taking such an overall view. At the same time it is important that the roles of each of the organisations with a part to play should be as clearly defined as possible. The Government will announce the outcome of the review in the autumn.

Summary

By the year 2000:

- Welsh will have been a flourishing and compulsory part of the National Curriculum at Key Stage 4 for over two years;
- much clearer cross sectoral linkages will be in place to support Welsh language education;
- a mechanism for providing a regular strategic overview of welsh language education and training will be well established

Issue for consultaion

What do you regard as the principle priority for the development of welsh language teaching over the next decade?

Chapter 6: Special Educational Needs

The proposals in this White Paper will benefit all children, including those children identified as having special educational needs (SEN) and requiring additional and targeted support. Our proposals focus on early identification of problems and service integration to meet them.

1 The Code of Practice on the Identification and Assessment of Special Educational Needs provides a framework for schools, LEAs, Social Services Departments and Health Authorities for identifying and assessing special needs. Teachers have worked hard with local authorities and others to implement the Code, and there have been worthwhile improvements. We shall build on this and promote the good practice which exists in individual schools and local authorities.

2 We intend that our proposals to raise standards should embrace children with SEN, whether in mainstream or special schools. Our strategy to improve provision and standards for children with SEN will therefore be fully co-ordinated with our policies for improving standards; co-ordinated at both local authority and school levels; and for some specialist resources, between authorities on a collaborative basis. This is in line with our policies for disabled persons more widely and links with social services support for children in need and with disabilities.

3 We support the greatest possible integration into mainstream education of pupils with SEN, while recognising that specialist facilities are essential to meet particular needs. There are 10 key areas to address in raising the standards of special education:

- early identification of SEN;
- dealing with disaffection and alienation;
- the professional development of staff;
- information technology;
- partnership with parents;
- the Code of Practice and the SEN Tribunal system;
- co-ordination between statutory and voluntary agencies;
- partnership with health care professionals;
- securing a spectrum of provision for SEN;
- access to further and higher education.

4 An England and Wales Advisory Group on Special Educational Needs is being established, with members from a wide range of backgrounds - schools, local authorities, voluntary bodies representing children and parents, and others. There will be Welsh representation on the Group, and Welsh Office officials will act as observers.

5 The National Group will advise on the content of a Green Paper covering the key areas above, to be published in September. It will seek views on how best to deliver the Government's commitments on special education.

6 Through the Welsh representation on the Group and through Welsh Office meetings with local authority representatives and other SEN interests, we shall ensure that any particular Welsh perspective is considered and acted on. The Green Paper and its outcome will shape the Government's programme for SEN during the remainder of this Parliament. The National Advisory Group will oversee the implementation of that programme. In parallel with this, OHMCI is conducting a survey of the way in which the National Curriculum for Wales is applied in special schools. The results will be published in due course with a view to assisting teachers to make further progress in raising standards in these settings.

Summary

This chapter explains that our policies for children with special educational needs are an integral part of our policies for raising standards for all in Wales. It commits the Government to:

- publish in September a Green Paper for England and Wales on key aspects of provision for SEN;
  - consult authorities and organisations in Wales on how best to achieve the improvements we seek;
  - act on any specific Welsh interest;
  - establish a broadly-based England and Wales Advisory Group to help prepare the Green Paper, to take part in the subsequent consultation and to oversee an action programme for the remainder of this Parliament.
-
-

Chapter 7: Preparing for the 21st Century

The 21st century will demand that we develop the diverse talents of all in Wales. Taking account of professional judgement, effective approaches to teaching and learning must be applied in every school to bring benefits to all our pupils. New approaches will use the new technologies and specialist facilities shared between schools, backed up with effective research and targeted where it is most needed.

1 In the past, there was a wide range of low-skill jobs. It was implicitly assumed that a significant proportion of pupils would not need to succeed in secondary education. The first is no longer true: the second is no longer acceptable. Comprehensive education in the 21st century must provide a broad, flexible and motivating education for every pupil. Together, we must modernise comprehensive education.

Setting, targets and accelerated learning

2 The determination to raise standards in literacy and numeracy, especially at primary level, does not mean that the experience of young people should be narrow. On the contrary, because young people should benefit from a wide range of opportunities it is essential that they have a firm foundation in, and progressive reinforcement of, the basics.

3 In most primary schools in Wales, pupils are taught by ability for at least some of the time. This makes good sense in getting sound results in teaching literacy, numeracy and other skills. Over-reliance on mixed ability grouping carries risks. It can work satisfactorily in the hands of expert teachers. But handled less well it fails to stretch the brightest and to respond to the needs of those pupils who have fallen behind. In some small schools in Wales with mixed ability, mixed age and mixed language classes, setting is not always an option - but there remains scope to group children by ability within classes. In secondary schools, banding or setting are the norms after the first year of settling in and assessment. No single model of grouping pupils should be imposed on primary or secondary schools. But where schools are not using setting they should consider whether they can demonstrate that the results they are getting are sound. If they cannot, they should apply models of setting suited to their circumstances, particularly in science, mathematics and languages. However, we do not wish to encourage rigid streaming that is unresponsive to pupils' abilities in different elements of the curriculum.

4 To supplement setting in both primary and secondary schools, teachers are encouraged to consider the merits of:

- **target-grouping**, where pupils are grouped by ability for part of the week and groups are altered in line with regular assessment;
- **fast-tracking**, where pupils have been enabled to learn, or take qualifications ahead of their age cohort;
- **accelerated learning**, enabling groups of pupils to develop in specified areas at greater speed and with deeper understanding;
- **the systematic teaching of thinking skills**, which seem to be associated with good learning outcomes.

Questions for consultation: Views on the appropriateness of these methods for small primary schools in Wales would be welcome.

Do you agree that the methods have merit?

Do you have experience of other methods which work well in raising standards of literacy and numeracy?

5 Modernisation implies a **comprehensive upgrade in teaching and learning** so that **by the year 2002 over 95 per cent of classes in Wales should have at least satisfactory standards**, and **over 50 per cent should have good or very good ones**. It means a systematic approach to development planning in every school to integrate educational, staff development, and expenditure priorities. The Welsh Office is committed to:

- inviting views on revised guidance for **school development plans** to introduce sharper, simpler arrangements;
- consulting on **reporting to parents** and drawing up **prospectuses**, in good time so that schools do not face unexpected changes part way through the year;
- providing a **results and data service** to enable schools to set their own targets for improvement.

6 All of this is designed to complement the drive to raise standards of literacy and numeracy. It should go a long way to meeting concerns expressed in the past about the testing nature of the all-Wales target that:

at least half of all 15 year olds should get A*-C grade GCSEs in English or Welsh, maths and science - in combination - by 2000

The relationship between success at primary level and good results at secondary has been too little acknowledged; so it is not intended that the target for 15 year olds should be waived in substance. Nonetheless it will be necessary to allow for the fact that the benefits of the new drive to improve attainment in the basics at primary level will take time to come through at 15. We therefore propose that the target should be set at the centre of a broader band range extending from 40-60 per cent, giving proper recognition to vocational qualifications as well. It is also proposed that the target should be profiled for achievement **in 2002**, and that it be extended to cover attainment of **Intermediate GNVQs and GCSEs**.

7 It should also be possible to ensure that by **2002** compared to results achieved in **1996**:

- all schools in Wales should have at least **one in four** of their 15 year olds achieving **5 GCSE A*-C grades, or the vocational equivalent**;
- the percentage of 15 year olds gaining 5 GCSEs or the vocational equivalent at **A*-C**, and **A*-G** should have increased by at least 12 percentage points from the 1996 baselines of 42 and 79 per cent respectively;
- the performance of boys and girls should have continued to improve, but the extent to which boys underperform by comparison with girls should be **cut by half** again against 1996 results:
  - at ages **7, 11 and 14**;
  - in the **attainment of 5 GCSE grades A*-C or vocational equivalent**;
  - and in the **achievement of two or more A levels or vocational equivalent**.
- no school in Wales should offer the Certificate of Educational Achievement for pupils, other than those for whom the qualification is designed. Pupils capable of taking GCSEs and GNVQs should be **entered** for them.

The Welsh Office will publish regular statistical updates on progress on these targets and on other selected and available data that schools and LEAs should find helpful.

Question for consultation: Do you agree that these targets for Wales are the right ones to aim for?

Realising the potential of new technology

8 New information and communications technology (ICT) will be a driving force for change in the 21st century. The aim is to make rapid progress in bringing the full benefits of ICT to schools, colleges and local communities.

This will generate opportunities for motivating and developing young people and help to underpin our overall competitiveness. Equally schools and colleges will increasingly want to measure themselves against what can be provided through multi-media sources as the growth in new IT opens up new ways of learning and teaching. A clear and coherent strategy will be put in place for ICT in the Welsh education system. Key elements will involve:

- **equipping new and existing teachers for the information age**, with ICT training and development funded from the National Lottery as well as from GEST;
- **setting up the new National Grid for Learning in Wales**, connecting schools, colleges and libraries; bringing teachers up-to-date materials to enrich their professional capability and to enhance their skills; offering pupils high quality learning materials; and keeping access charges as low as possible;
- **removing barriers to learning**, ensuring equality of access, notably for those in rural areas, those with special needs and those in areas of deprivation;
- action by **ACAC** to develop Welsh language multi-media software for primary and secondary schools; and
- action by the **National Council for Educational Technology** to consult on and publish a strategic support plan for its work in Wales, and to generate more lateral exchanges on best practice between practitioners.

9 The new **National Grid for Learning** will be vital to greater deployment and purposeful educational use of ICT. It will offer resources for learning and access to education courses and advice. It will initially focus on teacher development, but will be extended later to home-based learning, further education, training for employment, libraries and museums, and lifelong learning. It will therefore link closely with plans for a University for Industry to benefit Wales. The contribution of the private sector will be harnessed through arrangements for competitively managed services providing ICT infrastructure, network links, software, services, and training. Arrangements for technical support will build on the IT Adviser Network in Wales.

10 We shall consult on the National Grid for Learning and its implementation. We will take into account the findings of the 25 pilot projects in schools and colleges throughout the UK under the **Education Departments' Superhighways Initiative**. The consultation paper will set out plans for the Grid in more detail and seek views on how best to develop them. The scale and pace of development will have to be considered carefully in the light of what can be afforded.

Question for consultation: What should our priorities be for the development of ICT in Wales to get the best educational result?

Schools and specialisms

Building on schools' strengths

11 Equal opportunities for all pupils does not mean a single style of schooling. We want to release the unique strengths of each school for the benefit of all schools. The Welsh Office will encourage schools to develop their own distinctive identity and expertise in co-operation with other schools and colleges whether in technology, languages, sports, the arts or other fields. We welcome the support of employers and Education Business Partnerships (EBPs) in extending schools' strengths. The GEST programme will be adjusted to enable schools to enter matched funding arrangements with sponsors and to develop their specialisms. This will make the most of existing schools' capacities in the widest interest of the community in Wales

without creating different school types. The policy will draw on, and make full use of:

- ICT for work on literacy and numeracy targets;
- homework centres;
- interchange of pupils, including master classes to stretch gifted pupils to their full potential;
- home learning via the Internet or other ICT links;
- provision of facilities for specialist In-Service Training for teachers;
- sharing of teaching materials and best practice in teaching and learning with neighbouring schools;
- adult education and training in the evenings and at weekends;
- summer schools;
- learning networks sponsored by LEA consortia.

School sport

12 This approach will be of particular value in upgrading sport within and outside school. For too long sport and PE have needed to struggle for attention. We are determined to reverse the adverse trends in school sport. Every school should have teams in at least the main sports of rugby, soccer, cricket, netball and, where possible, others like hockey too. Strong links need to be forged with clubs to extend sporting opportunities for children of all ages. We look to establish a new development scheme to provide much stronger incentives for partnership between schools, local sports clubs, and excellent coaching.

Support to LEAs

13 To complement the development of school specialisms, the Arts Council for Wales; the National Museums and Galleries; the National Library of Wales; and organisations like Techniquet will be invited to develop plans to complement the Education Strategic Plans of local authorities.

14 A White Paper on the National Lottery to be published soon will describe how we propose to use lottery funds to bolster out of school learning - embracing voluntary organisations, libraries, leisure facilities, sports, the arts and the National Grid for Learning itself.

Education Action Zones (EAZs)

15 There are some areas of Wales with a high concentration of socio-economic problems which are of such a character that they severely inhibit the life of the schools within them. The Welsh Office intends to consult on the usefulness of establishing EAZs in such areas. The goal would be to lever-up standards and develop hope among young people on which their motivation in secondary schooling depends. EAZs would provide frameworks to establish stronger partnerships between schools, business, TECs and others - led by local authorities. Local authorities would draw up action plans for the zone. Each partner would be required to set and meet demanding targets. EAZ status would be dependent on doing so. There would be a strong role for parents through home-school agreements and the encouragement of greater commitment from the earliest stages through family learning programmes for example. Subject to consultation, earmarked funds could be provided through contracts negotiated with TECs and by top-slicing resources provided to local authorities. EAZ status could be linked with action to support literacy and numeracy schemes, homework and study revision clubs, family learning, together with housing, health, social service initiatives locally.

Research and development on schools of the future

16 Across many sectors of the economy and many aspects of our lives, the pace of change is dramatic. New thinking about leadership and management, new uses of information and communications technology and the ever-increasing pressure for high quality have transformed the way we work and live. Just as organisations outside the education sector are striving for continuous improvement and programme personnel development, so must schools. As the pressure of international competition increases, and as we face up to the likely demands of the 21st century, dramatic change in the nature of schooling

is likely to take place. We do not want change for the sake of change nor do we want to jettison tried and tested methods of teaching and learning. We do believe, however, that research and development into schools of the future should be encouraged particularly by those in the educational research community in Wales. We want to see much more dialogue between educational researchers in Wales - and publication of results in straightforward and accessible language. We will seek to work with partners in education, in business, and in the media to develop innovative approaches to schooling, particularly to improve the motivation of young people in adolescence.

Summary

By 2002 we will have:

- assisted schools to review their ways of teaching and learning for all children, underpinned by effective research;
- better developed ICT within a clear overall strategy;
- a National Grid for Learning accessible to all schools providing modern teaching and resource material;
- sustained support for the development of specialisms in schools and the sharing of facilities;
- assessed the potential of EAZs and implemented them as appropriate following consultation.

Issues for consultation

- Do you agree that the methods of grouping and teaching children described in this chapter have merit?
  - Do you have experience of other methods which work well in raising standards of literacy and numeracy in particular?
  - Do you agree that the targets proposed for Wales in this chapter are the right ones to aim for?
  - What do you think our priorities should be for the use of electronic media in Wales in order to get the best educational result?
-
-

Chapter Teaching: Standards, Leadership and a

8: Valued Profession

Teaching is a demanding and critically important profession. Teachers and good teaching hold the key to their pupils' success. From now on there will be pressure on teachers to succeed in Wales, matched by support to enable them to do their jobs well plus recognition and appreciation of their skills and dedication.

1 Teachers and headteachers are at the heart of our drive to raise standards. They will be involved, consulted and listened to at every stage in taking forward the policies set out in this White Paper.

Training new teachers

2 In raising the standards we expect of schools and of pupils, it is right to raise the standards we expect of new teachers. Literacy and numeracy are again of central importance. These priorities must be underpinned by action on initial teacher training if the next generation of teachers is to play its part in achieving a step-change in classroom standards. So a new core curriculum will be introduced setting out in detail the knowledge, understanding and skills which all those training to teach in primary schools must be taught and be able to use in relation to Welsh, English, and mathematics. New course requirements for all courses of initial teacher training and new standards which all trainee teachers in Wales will be expected to reach in order to qualify as teachers - including competence in IT - will be published. These new requirements will apply to all trainees - whether starting new courses or already on courses - from September 1998.

3 We aim to secure, build on, and extend the existing, successful partnerships between schools and higher education institutions in Wales. Effective classroom practice will be placed at the centre of teacher education through the development of 'Mentor Schools' in which trainees are shown how to teach in demonstration lessons. We would welcome views on how this should be taken forward.

4 Every new teacher should have structured support during the first year. This should take account of the development needs identified in initial training, and should set the pace and direction for future professional development. So an induction year will be introduced for newly qualified teachers to consolidate their skills giving every new teacher the right to guided support. In return they will be required to fulfil their professional commitment by continuing to develop their skills in the areas identified during initial training. Additionally there is a case for confirming Qualified Teacher Status after the successful completion of the proposed new induction year. Mentor support would need to be provided during the induction year to ensure the quality of teaching children received. Schools would be expected to provide a planned induction programme for each newly qualified teacher based on guidance from the Teacher Training Agency (TTA) Unit in Wales.

5 Your views would be welcome on:

- what newly qualified teachers should be required to do in their first year to develop their practical skills; and
- the practical arrangements which would be needed for confirming Qualified Teacher Status at the end of a successful induction year.

Training existing teachers

Professional development

6 We need to ensure that the 28,000 serving teachers in Wales can get high quality training and support throughout their careers. They should receive regular advice on best practice and new skills. The TTA Unit in Wales is working in consultation with practitioners and others to map out a framework for professional development for all teachers. The Unit will assist local

authorities and schools to ensure that teachers get the most from the extensive range of training that will be available in the future. Contacts between colleagues can work as well, if not better, than top-down initiatives. We will develop the potential of electronic networks to support schools and teachers in Wales; to put classroom practitioners from different settings in touch with colleagues in Wales, the UK, Europe and beyond; and to exchange training materials. 'Virtual' teacher centre models linked to the University for Industry will also be adapted in ways that make sense for Wales. More generally the TTA Unit will work with other bodies with an interest to make sure that the special needs of the Welsh education system are fully met by the new development framework.

Advanced Skills Teachers

7 Promotion for teachers usually means reducing their time in the classroom. The most experienced teachers may be reluctant to stay in a profession which does not reward their teaching skills. So it is intended that a new career grade of Advanced Skills Teacher should be introduced to reward the best classroom teachers, who have also shown themselves prepared to take on additional roles contributing to their school's performance. We envisage that Advanced Skills Teachers will have a key role to play in raising standards by supporting and mentoring trainee teachers and newly qualified teachers. They could also participate in initial teacher training as associate practitioner-fellows of the higher education institutions in Wales that work in partnership with their schools, and in ways designed to develop the educational research base here.

8 The School Teachers' Review Body (STRB) will be asked to recommend how the Advanced Skills Teacher grade should be introduced. The STRB will consult widely with local authorities, teacher unions and governors' organisations. The STRB will be invited to consider what precise functions Advanced Skills Teachers should carry out; how and where posts for Advanced Skills Teachers should be established; and how Advanced Skills Teachers should be selected. We would welcome views on:

- how Advanced Skills Teachers should be selected;
- what functions they should be expected to carry out;
- whether, and how best, to institute and develop the associate practitioner-fellow concept in Wales?

Support for teachers

9 Teaching assistants work with teachers to ensure pupils learn. Under the overall direction of teachers they work with pupils both inside and outside the classroom, in small groups or on a one to one basis. In primary and nursery schools, there may be classroom assistants, nursery nurses or special needs assistants; in secondary schools, there may be foreign language assistants, music assistants or special needs assistants. At present many teaching assistants have little or no training for the work they do. We will consult with local and other authorities about the development of a programme of courses and qualifications for all teaching assistants which take account of their individual knowledge, skills and role in the school.

10 Support in the form of visiting speakers such as police officers, explorers, religious leaders; presentations from Health Promotion Wales, and from the library service; and coaching by sports people, have long been used successfully by schools. The Urdd also plays a highly important role in helping schools develop skills in and understanding of the culture of Wales. Additionally, business people from industry, commerce and the service sectors have also been attached to schools, bringing in new knowledge and skills and adding different and fresh perspectives. Some firms like Ford and British Steel have played a particularly important role in providing direct support for curriculum innovation in Wales, especially in relation to vocational qualifications and courses. Employers have also provided teachers with placement opportunities to upgrade their skills and understanding of industry. All such developments are to be encouraged. We would welcome views on:

- how teaching assistants and associates should be used in schools;
- what further steps might be taken to engage more people from local communities to help schools raise standards?

School leadership

11 The quality of Heads and their senior staff makes the difference between the success or failure of a school. Heads in particular are in the front line, leading the drive to raise standards. Legislation to be introduced later in 1997 will provide that, in future, all those appointed to school headship for the first time should hold a professional headship qualification. This will demonstrate that they have the necessary abilities to lead and motivate pupils and to manage a school. We expect that the National Professional Qualification for Headship (NPQH) will form the basis of the new mandatory qualification. We would welcome views on:

- the skills and competencies which should be covered by any mandatory headship qualification, and whether there are specific skill requirements in Wales (for example in bi-lingual settings);

- the extent to which the NPQH fulfils these requirements;
- the timetable for introducing the mandatory requirements in Wales;
- whether any special steps should be taken in Wales to ensure that Heads of small primary schools and Welsh-medium schools have proper opportunities to take the qualification?

12 There may also be a case for developing a 'fast-track' route to headship for teachers who demonstrate a talent and flair for school leadership early in their careers. This might involve using a combination of OHMCI, headteacher and/or local authority recommendation, and self-assessment, to select potential fast-track leaders. They could be offered opportunities to take the NPQH earlier than would normally be the case. This process would ensure that they received the training and challenges that would enable them, if they continued to succeed, to move rapidly into leadership positions in schools. We would welcome views on:

- is there a case for a fast-track route to headship?

13 Newly appointed Heads often require special support to develop their skills and help them to fulfil their new responsibilities and to benchmark their schools against international standards of excellence. That could involve opportunities to see at first hand examples of the best that is being achieved in education and training internationally - not least by involving them in investment missions. The Welsh Office will task the TTA Unit in Wales to consult on, and bring forward proposals for, leadership and management training for new Heads, specifically designed to meet the needs of school leadership in Wales. We would welcome views on:

- what form any training or development should take;
- whether any extra burdens are placed on new Heads in Wales compared to their colleagues in England, eg in bilingual settings?

14 The Welsh Office and the TTA Unit in Wales, together with the associated Advisory Group, will consider carefully the case for developing new headship qualifications for serving Heads - possibly based on the NPQH standards. They will also consider additional training for effective Heads and programmes designed to meet the development needs of less effective Heads as identified by headteacher appraisal arrangements. We would welcome views on:

- the priorities for the training and development of serving headteachers in Wales.

15 We know that most headteachers do a very effective job. Some are outstanding. We feel that the Heads of those schools which are highly successful, identified through OHMCI reports, could make a major contribution to the improvement of the education system in Wales. We also want to publicise the excellent work done in many schools across Wales and make sure that good teachers get the public recognition they deserve. Without adding to their burdens, we shall ask the Heads of these schools to act as mentors, spreading best practice and supporting similar schools which perform less well. Stronger partnerships with business leaders can also strengthen the management skills of headteachers.

Performance management

16 Support for high quality teaching must be matched by a commitment to identify and act where teachers - and indeed headteachers - are not performing to the standard that pupils and parents have a right to expect. A fair and robust performance appraisal regime is a feature of all professions which set a premium on standards. We intend to review the current arrangements for teacher appraisal to ensure that these provide an effective check on the quality of teacher performance. Teachers who are doing a good job will find a more sharply focused appraisal scheme helpful in identifying their strengths and development needs. Less effective teachers who need help in identifying their weaknesses and targets for improved performance will also benefit from better appraisal. Key elements in any appraisal arrangements should be classroom observation, an assessment of the results achieved by pupils in the teacher's care and an annual performance review linked to targets for enhanced pupil performance.

17 Given the crucial role of the Head in securing high quality education in the school, we shall be looking at the current arrangements for headteacher appraisal to ensure these are as robust as possible. We should welcome views on:

- the effectiveness of the current teacher and headteacher appraisal arrangements; and
- ways in which the current arrangements might be sharpened up to provide balanced and early indications of development needs, and set targets for improvement.

18 The number of ineffective teachers in Wales is very small indeed. But it is not in the interests of those teachers, nor of schools, if the problems posed by such teachers are dealt with ineffectively. When poor teachers are identified, they must be helped to improve quickly if possible. If they cannot improve, then they should leave the profession. Speedy but humane and sensitive procedures are needed for this purpose. It is intended that new legislation should give school governors powers to dismiss incompetent teachers. The aim will be to simplify the statutory dismissal procedures in schools, while preserving fairness. We shall ask the STRB to consider strengthening the management role of headteachers, so that they are required to report to the governors every year on whether they have evidence that any teacher's performance has fallen below an acceptable standard so that appropriate action can be taken.

A voice for teachers

19 In Scotland there is already a General Teaching Council - but there is nothing exactly like it in England or in Wales. The voice of the teaching profession is weaker as a result over:

- promoting teaching as a career in Wales;
- overseeing entry to the profession;
- 'barring' would-be entrants from the profession;
- assuring professional standards.

20 There is also a question as to whether this list should be extended by the addition of functions undertaken by the TTA Unit in Wales, and of the TTA itself, regarding the qualification framework for the profession. However, there is no intention that arrangements in Wales for funding, quality assuring, or inspecting the work of initial teacher training institutions (conducted through the medium of Welsh or English) should change. Funding for ITT (including that for recruitment to priority subjects) will be channelled through HEFCW; partnership arrangements exemplified by the Wales Higher Education ITT Liaison Group will continue; and OHMCI will remain responsible for inspecting ITTIs, just as they inspect schools and the FE sector in Wales.

21 The Government is committed to the establishment of a General Teaching Council (GTC) with specific provision for teachers in Wales to speak for, and raise standards in, the profession. We propose to introduce legislation for the purpose later this year. A separate consultation document will be issued on detailed functions and composition. Views will be invited on at least two structural options:

- a GTC for Wales and England combined, but with a distinct, statutorily recognised decision and policy making component for Wales;
- a separate GTC for Wales, with an obligation to liaise, and co-ordinate its activities with, the GTC in England.

22 Neither approach would prevent regular consultation between the Welsh Office and teaching associations on matters of direct relevance to the education service and reflecting the distinctive needs and circumstances of Wales.

Summary

This chapter sets out the new deal we intend to offer to teachers.

Under our proposals, by 2002 there will be:

- a new General Teaching Council to speak for the profession in Wales;
- new core requirements for all initial teacher training courses, new requirements for trainee teachers focusing on Welsh, English and maths and new standards which all trainees must meet before qualifying to teach;
- new induction arrangements for all newly qualified teachers;
- a new framework (of standards and qualifications) for the continuing professional development of all teachers throughout their careers;
- a new grade of Advanced Skills Teacher and possibly associate practitioner-fellows of higher education institutions in Wales;
- a mandatory requirement for all first time Heads to hold a professional headship qualification;
- a development programme for serving Heads;
- better appraisal arrangements for teachers and headteachers.

Issues for consultation

We welcome constructive responses to all the proposals set out here to achieve these aims.

In particular we would wish to have views on:

Induction

- How the mentor school concept should be taken forward in Wales.
- What newly qualified teachers should be required to do in their first year to develop their practical skills.
- The practical arrangements which would be needed for confirming Qualified Teacher Status at the end of a successful Induction Year.

Advanced Skills Teacher

- How Advanced Skills Teachers should be selected.
- What functions they should be expected to carry out.
- Whether, and how best, to institute and develop the associate practitioner-fellow concept in Wales.

Headship

- The skills and competencies which should be covered by any mandatory headship qualification and whether there are any specific skill needs for Heads in Wales (eg in bilingual environments).
- Whether the NPQH fulfils these requirements.
- Whether any special steps should be taken in Wales to ensure that suitable practitioners in small primary schools, and in Welsh-medium settings have proper opportunities to take the qualification.
- What should be the timetable for introducing the mandatory requirements.
- The priorities for the training and development of newly appointed and serving headteachers in Wales; what form the training or development should take; and whether there are any extra burdens on new Heads in Wales, compared to their colleagues in England.
- Is there a case for a fast-track route to headship?

Teacher support

- How teaching assistants and associates should be used in schools.
- What further steps might be taken to engage more people from the business world and from local communities in Wales to help schools raise standards.

Performance management

- The effectiveness of the current teacher and headteacher appraisal arrangements.
  - Ways in which the current arrangements might be sharpened up to provide early indication of development needs and targets for improvement.
-
-

Chapter 9: Parents, Pupils and Achievement

The last two chapters have set out how we will help schools and teachers in Wales to perform more effectively. This chapter focuses on the role of parents in supporting their children's education, and on action to tackle truancy and indiscipline in schools.

1 Parents play a direct role in helping their children learn especially at an early age. Indeed, 'family' learning is a powerful tool for reaching some of the most disadvantaged in our society and drawing them into the challenge of lifelong learning. It has the potential to reinforce the role of the family; change attitudes to education; help build strong local communities; and widen participation in learning. We intend that the Family Literacy Initiative in Wales promoted by the Basic Skills Agency in co-operation with local authorities, should be operating throughout Wales by 1998-99, reaching 2000 parents and 3000 pupils.

Question for consultation: What good examples of family learning are there in your area which might be a model for others?

Parents and their children's learning

Information for parents

2 To be effective partners, parents need accurate information and regular feedback about what is happening in schools. They need to feel a real part of the endeavour to raise standards. No single document or information source can do this. What matters is that the information taken as a whole is user-friendly, and enables parents to make a balanced judgement of a school's achievements.

3 All schools must publish annual reports and prospectuses, and must give parents a pupil report at least once a year. There are many examples of helpful, informative reporting to parents; but we also know that some documents, for one reason or another, leave parents feeling none the wiser. We want to ensure that information is provided in the clearest possible manner. We shall discuss with our partners how this can best be encouraged, notably through revision of the regulatory framework and the dissemination of good practice.

4 Many schools face great difficulties in getting parents to take an interest in their children's education, and in raising their aspirations and expectations. There will be consultation in Wales on the extent to which reports should enable teachers to give parents an indication of what they might be expected to do to help their children achieve more. For example, this could extend to information about mentoring and master classes, as well as homework and vacation support clubs which should achieve all-Wales coverage by 1999.

Questions for consultation: What information should pupil reports, prospectuses and annual reports contain, and what should be left to the school's discretion?

How far could reports be extended to indicate what parents could do to help their children achieve more?

Homework

5 Parents should know what homework their children are expected to do and what role they have in supporting them. All schools should regularly review their use of high quality homework as a stimulus to learning and achievement in Wales. While some children are set regular homework, too many are not. So guidelines will be issued for school homework in Wales. These will cover:

- how much homework pupils of different ages should do;
- how much time pupils of different ages should spend on homework;
- what sort of tasks and activities make good homework;
- how schools can develop and implement successful homework policies;

- what is expected of schools and parents.

We will consult on the guidelines early in 1998 with a view to their introduction in September 1998.

Question for consultation: What form should the guidelines on good quality homework take, and how can they be made most effective in practice?

Links between home and school

6 Effective school-parent partnerships need to be fostered and promoted by teachers, governors and parents alike to raise standards and improve results. Many schools already have home-school agreements. To build stronger partnerships, it will become a legal requirement for all schools to have written home-school agreements. These will explain clearly what is expected of the school, of the parent and of the pupil. These agreements will not be legally binding, but they will be a powerful statement of intent. The detail will differ from school to school, but all agreements are likely to include expectations about attendance, discipline, homework, the standard of education and the ethos of the school.

7 Home-school associations can also provide powerful support for partnership with parents. We propose to require all governing bodies to ensure that their school has an association. In addition we propose to increase the number of elected parent governors of all kinds of school - and give parents a direct input to LEA education policies by ensuring that there is at least one parent representative on each LEA.

Question for consultation: What specific commitments and undertakings do you think would be most appropriate for (a) a primary school and (b) a secondary school, home-school agreement?

Tackling behaviour problems

Improving discipline

8 Standards of behaviour in Welsh schools are generally satisfactory. But whenever those standards slip or could be improved, teachers, parents and pupils all have a role to play in raising them. We will be consulting shortly on guidance to be issued to schools about the provisions of the Education Act 1997 on **school discipline**. The Act requires every school to have a written policy which sets out the standards of behaviour expected, how good behaviour and discipline will be encouraged and the sanctions which will be applied if expected standards are breached.

9 Schools will also be reminded of the importance of dealing effectively with bullying, and of involving the whole school community (including pupils) in the development and application of strategies to this end. We will support local initiatives to tackle behaviour problems and take active steps to spread information on emerging good practice; for example on the benefits which schools have gained from the careful introduction of 'assertive discipline'.

10 Where pupils put at risk the learning of others or persist in anti-social behaviour, it is sometimes necessary to exclude them from school. This is a sanction of last resort. The 1997 Act provides for fixed period exclusions of up to 45 days per year. We will consult on new guidance for schools and local authorities about the circumstances in which exclusion should be used, and on changes to the appeals arrangements introduced in the Act. We will also consult on arrangements for the education of pupils excluded from school and the merits of increased financial incentives for schools to admit pupils excluded by others.

11 A number of Welsh authorities are already exploring new ways of providing education for children who are in danger of being or have been excluded from school; or are persistent truants. OHMCI will shortly publish a survey of projects undertaken by local authorities with GEST support. A number of authorities are also undertaking initiatives in partnership with Cities in Schools aimed at keeping young people in mainstream education settings or returning them to those settings as quickly as possible. The approaches include bridge courses for 14-16 year olds providing a structured full-time programme of education and work experience for groups of pupils; one to one programmes for younger pupils involving progressive reintegration into the school setting; and measures in schools for identifying and handling behavioural problems well before exclusion becomes an issue.

12 Such approaches sit well with the **Youth Access Initiative** whose aim is to help those young people, primarily from the age of 14, who are disillusioned and under-achieve, to reintegrate and progress. It aims to help young people:

- under school leaving age, who have dropped out of mainstream education or are in danger of doing so, to be reintegrated into mainstream education or to progress into other forms of education or training which meet their

needs;

- above school leaving age, who are not in education, training or jobs, to progress to effective forms of education, training or jobs.

Funding, through GEST and through Local Initiative Funds for TECs, will be made available to support proposals from local authorities and TECs which set out joint action plans covering a period of three years or more, as from 1998-99. The plans will be prepared in consultation with and with the support of the careers service and a wide range of other local partners, including the youth service, further education institutions and the voluntary sector.

13 **Pupil referral units (PRUs)** are included in the OHMCI cycle of inspections from September 1997. The Inspection Reports will help to inform LEA's work in setting standards which will need to encompass PRUs and the outcomes they achieve for pupils.

Improving attendance

14 Too many pupils in Wales fail to attend school regularly. In doing so, they are blighting their chances of future success. The Welsh Office will consult on further means of bringing home to **parents** - through the home-school agreement for example - their responsibilities for ensuring regular and punctual attendance.

15 We also propose to apply **one school leaving date** from Easter 1998 so that 16 year olds do not leave school before the end of their GCSE or GNVQ studies and therefore with no qualifications at all. This should also ensure that we meet the following intended results by the year **2002**:

- almost **all pupils** in Wales should achieve 5 GCSE passes at A*-G, or the vocational equivalent;
- the number of pupils leaving school without any GCSE or GNVQ qualification should be reduced by **at least 15 per cent** as compared to the 1996 level.

16 Tackling truancy and exclusion effectively will not only serve to raise levels of achievement. It can also help to reduce crime. A survey for the recent Audit Commission study Misspent Youth indicated that 65 per cent of school age offenders sentenced in court had also been excluded from school or were persistent truants. Action to improve attendance and reduce the need for exclusion should therefore contribute significantly to the Government's wider strategy to prevent anti-social and criminal behaviour by young people and to reduce the associated public costs.

Summary

This chapter explains how we shall help schools and parents to work together to raise standards, and ensure that schools provide an orderly learning environment. By 2002 or before then will be:

- family literacy schemes operating in all LEAs in Wales;
- better information available to parents;
- a clear recognition by schools, parents and pupils of the importance of good quality homework in raising standards;
- home-school agreements and home-school associations in every school;
- better support for schools in providing for pupils with behaviour problems, less need to exclude pupils from school and better provision for those who are out of school;
- reduced levels of unauthorised absence from school;
- no young people leaving school before the end of their GCSE or GNVQ courses - and as almost all 16 year olds in Wales should be able to achieve 5 GCSE grades A-G, or the vocational equivalent, the number of pupils leaving school without qualifications should be significantly reduced.

Issues for consultation

- What good examples of family learning are there in your area which might be a model for others?
- What information should pupil reports, prospectuses and annual reports be required to contain, and what should be left to the school's discretion?
- How far could reports be extended in Wales to indicate what parents could do to help their children achieve more?
- What form should the new guidelines on good quality homework take, and how can their impact be maximised?
- What issues do you think should be covered by (a) primary school and (b) secondary school home-school agreements?

Additional consultation is being undertaken on:

- bringing home to parents their responsibilities for ensuring their children's regular and punctual attendance at school;
  - detailed guidance for schools and local authorities on pupil discipline, exclusion, attendance and behaviour support plans.
-
-

Chapter 10: Preparation for Working and Adult Life

Young people must be prepared for the challenges and opportunities of adult life in Wales and beyond. It is vital that they have access to learning which improves their motivation and enables them to acquire the skills they will need later. People's experience of learning should not stop when they leave school. We want to create a society where further education and training, throughout life, becomes the norm.

1 Our children's experience at school lays the essential foundations for lifelong learning. Schools have a major responsibility in relating what they do to the wider range of progression opportunities available to young people. Everyone should have the opportunity to develop new skills and use their abilities to the full throughout adult life. In a rapidly changing labour market it is essential that they should, if we are to ensure that more people can fulfil their potential and use their skills and knowledge effectively to the benefit of the communities in which they live.

2 The challenge facing schools, therefore, is not only to provide young people with the skills and knowledge they require as they take their first steps in the adult world. Increasingly schools need to provide young people with the skills to go on learning. The way that schools teach will become as important as what they teach. Young people need learning skills as much as they need to learn.

3 What young people are taught must not only be a stepping stone to further education and training. Schools must also continue to develop programmes that introduce young people to the skills that are valued in the workplace. Wherever possible this should involve working in partnership with employers, training providers and the 29 Further Education Institutions accounting for over 190,000 enrolments annually and where four out of every five qualifications are now taken post-16 in Wales. This broad-based approach is essential if we are to improve the prospects for school leavers and to realise the economic benefits of fully utilising their skills.

Life skills

Community understanding

4 A modern society needs to involve all its members. Our young people must have a stake in the civic culture of Wales and beyond to make that principle an inclusive reality. Young people need to learn about and understand the nature of the community and democracy - and about the duties, responsibilities and rights they carry. We shall expect all schools to provide a curriculum that addresses these key themes and turns the broad statutory aims of preparing young people for the opportunities, responsibilities and experiences of adult life into something practical and achievable.

5 Clearly school support for volunteering and activities outside formal lessons can have a powerful and positive influence. These develop skills and a sense of responsibility. They enable young people to learn through activities that benefit others. We shall work closely with the Wales Council for Voluntary Action (WCVA), the Duke of Edinburgh Award Scheme, Community Service Volunteers and the Prince's Trust in Wales amongst others, to help give young people real opportunities to benefit themselves and the wider community.

Parenting

6 Parents have the primary formative influence in a child's life. The increased numbers of single, particularly young, parents in Wales puts a premium on parenting skills. Good parenting brings incalculable benefits for parents, children and the community as a whole. Building on the work of the WJEC, we intend that all secondary schools should have a role in teaching young people the skills of good parenting.

Nutrition and Health

7 Far too many children today - perhaps even a majority - exist on junk food. A diet of chocolate bars, crisps, additives and processed food is the norm for an uncomfortably large number. This is as damaging to school performance in the short term as it is to health in the long term. Many children at school are eligible for free school meals - often the only square meal they get during the day. These meals will be subject to minimum nutritional standards, and we intend to consult on these. We shall also

build on the advice and guidance of Health Promotion Wales to encourage children to choose healthily and well whenever they eat.

Personal and Social Education

8 OHMCI has published a survey of good practice (Standards and Quality in Personal and Social Education) reflecting the existing framework of personal and social education in secondary schools. But given the importance of community understanding, parenting, personal health and other related matters, it would be timely to review the curriculum components of PSE comprehensively. So ACAC will be invited to undertake this in the context of their forthcoming review of the National Curriculum for Wales. In the meantime your views are invited on how community understanding, civic responsibility and personal development more generally should be taken forward in Wales - and what the related programmes should contain.

Question for consultation: What should the programmes of PSE contain?

Young people, self-belief and motivation

9 We shall consult on how best to build on the benefits of volunteering and other opportunities both inside and outside the classroom. However, work-related learning, and careers education and guidance, are fundamental to pupil confidence and motivation, and to boosting achievement at school.

Work-related learning

10 In Wales, the expectation remains that, with the assistance of education business partnerships:

- all 14-16 year olds should have at least two weeks of relevant work experience;
- all 16-19 year olds in full time education should have at least one further week's relevant work experience;
- all 14-19 year olds should have the opportunity to be involved in business activities;
- at least 10 per cent of all teachers should have a relevant industrial placement each year;
- all 14-19 year olds should be encouraged to set and achieve personal goals using incentives such as the support of business mentors;
- under LEA moderation, schools should be able to offer the GNVQ in full, part one, or unit form, to 14-16 year olds;
- all secondary schools should establish effective procedures to support pupils in reviewing and recording personal achievement, setting targets and action planning, building on the revised national record of achievement and linked closely to careers education and guidance.

Careers Education and Guidance

11 On careers education, OHMCI's recently published survey evidence shows that much needs to be done by schools to improve standards. This is described in *A Survey of Careers Education and Guidance on the Secondary Schools of Wales*. The Education Act 1997, underlines the importance of the provision, by schools, of a programme of careers education for all 13-16 year olds. In addition, the Act highlights the need for schools to work with the careers companies in the development and delivery of careers education. There will be consultation in Wales on the implementation of the provisions within the Act. In the meantime, schools are expected to discuss and agree annually with the careers companies, a joint programme of work that will ensure that young people receive independent and impartial advice on the education, training and careers options available to them. They have the ACAC publication *Providing for Choice: Careers Education and Guidance in Schools* to draw on. As a minimum, careers companies are expected to:

- provide advice and information to all 13 year olds on GCSE choices, on vocational options, and where they can lead;
- offer all 15-16 year olds a guidance interview leading to an agreed action plan - and also offer 17-18 year olds staying on in full time education, information and guidance on choices post 18;
- offer parents and guardians the opportunity to discuss the options available to young people, and the action plan agreed with their child at the end of compulsory education;
- help young people and their parents make informed and realistic career decisions by providing information on careers, qualifications, and the local labour market;

- support schools in maintaining careers libraries and in meeting the training needs of teachers involved in the management and delivery of careers education.

Strengthening the educational base in relation to manufacturing

12 More concerted action is needed to ensure schools address the unmet needs of the expanding manufacturing/engineering industry for higher level skills in Wales. Manufacturing accounts for 28 per cent of GDP in Wales compared to 22 per cent in England. We want science, engineering, manufacturing and construction to be seen as high status, high value occupations which young people should be keen to enter. This growing challenge can be tackled by:

- attracting more well-qualified graduates into the teaching of maths and science;
- providing more science and technology teachers with relevant, up-to-date industrial experience, through placements;
- engaging more employers in support of exciting curriculum projects; especially to add rigour and relevance to GNVQs in manufacturing and engineering;
- strengthening local education/business partnership support to get all schools to participate in manufacturing/engineering related schemes and competitions.

Broader qualifications

13 The previous sections have set out our vision of just some of the elements that make up a broad and balanced curriculum. If we are to give effect to that vision then curriculum must be complemented by an equally broad and flexible qualifications framework. The first test that any such framework must satisfy is that it is widely and publicly understood. It must feature qualifications that are broad enough to equip young people to meet the challenges they will face in their working lives. It must enable older people seeking further education and training to do so in a context that allows everyone to see how one qualification stands against another.

14 There is much in the proposals stemming from Sir Ron Dearing's review of 16-19 qualifications that we can build on to secure these objectives and fulfil our commitments to greater breadth in A levels and stronger vocational qualifications. We recognise that more time will be needed for the changes than originally planned: so we have decided to defer for at least a year the introduction - first proposed for 1998 - of new A and AS level syllabuses, new model GNVQs, and a new key skills qualification designed to be available in all the qualification pathways.

15 We intend that the Qualifications, Curriculum and Assessment Authority for Wales (to be established in October following the merger of ACAC and the NCVQ Wales Office) should consult this autumn on how best to take all this forward. As part of the consultation, views will be invited on what changes can be introduced from September 1999, and on those which should come into effect the following year. In addition we shall seek to develop a single over-arching certificate for young people, allowing them to undertake A levels and/or vocational qualifications, plus the key skills of communication, application of number, and IT. In time this could become the basis for progression to higher education and employment from age 18: it would be available for young people in work-based training as well as full-time education.

Overcoming obstacles to success

16 There must be further sustained efforts to develop the inter-organisational links to generate new ideas; and to promote a stronger sense of confidence amongst pupils and students that they can succeed. This will embrace funding from the National Lottery for out of school clubs, plus:

- new attention to overcoming obstacles **to effective collaboration between schools and colleges**. Existing legislation prevents local authorities and colleges from entering into service agreements on a consortium basis so as to get the most for pupils from existing resources. We agree with the view of the Welsh Affairs Committee in its report Further Education in Wales, that these obstacles should be removed so enabling LEAs and the further education sector to plan provision better. We plan to put proposals before Parliament to make the necessary change;
- greater flexibility, through legislation, to enable schools to offer **work-based placements** linked to vocational qualifications for 14-19 year olds;

- consideration of the role of **NVQs** in the curriculum for 14-16 year olds;
- continued emphasis on providing **vocational options for 14-16 year olds** so that under LEA guidance, full, part one and units of GNVQs will be generally available to schools from 1998 with funding provided from GEST.
- development of joint action plans between local authorities and TECs under the **Youth Access Initiative** to help those young people, from age 14 upwards, who are disaffected and underachieving, to reintegrate and progress;
- a review by ACAC of the curriculum discretion available to schools at **Key Stage 4** in Wales - to bring forward proposals for integrating key skills into the curriculum in Wales, such as self presentation, problem solving, and working in teams. This will build on their survey of Emerging Patterns of Practice at Key Stage 4.
- action by TECs and EBPs to support schools and LEAs, by:
  - making their programme and resource plans more transparent and more directly linked to the Partnership with Industry;
  - giving priority to the schools which LEAs and OHMCI identify as needing most support;
  - helping schools to meet business experience targets in the light of local labour market trends; and
  - improving levels of understanding and interest in engineering, manufacturing, science/technology, vocational qualifications and modern apprenticeships.

All this should take due account of the Regional Technology Plan for Wales and the TECs' Action Plan for Manufacturing in Wales. The Welsh Office will set testing targets for TECs accordingly.

Questions for consultation: What more should be done to motivate the young people of Wales to learn?

How can the Welsh Office and others promote the merits of study and careers in science, engineering and manufacturing to pupils and students?

Lifelong learning

17 We want to open up learning so that increasing numbers of people at every stage of life are able to take those opportunities. This means bringing down the barriers to participation in learning - barriers which for too many people mean learning is something done at school and thereafter is for others, not them. It means encouraging and empowering people to take control of their own learning. It means reaching out to, and helping those in our society who are most in need of help. OHMCI will continue surveys of good practice in adult education and youth work involving all 22 local authorities to assist in this.

18 Employers have a crucial role to play. Their attitudes remain the single biggest influence on the decisions people take about further learning and training in their daily and working lives. With employers' commitment, and that of all the other key partners - individuals, teaching associations, trade unions, local authorities, education and training providers, information, advice and guidance services and Government - learning throughout life can become the norm. We also have to face up to the fact that many employers say that education and training in Wales is not producing what they need. The issues are not straightforward: employers are not always fully informed - which doesn't mean that their views are invariably misplaced. Getting the basics right and reinforcing them are the key strategic requirements. But much more needs to be done, so that home grown employers and inward investors can affirm the quality of the education and training systems in Wales.

A University for Industry

19 The University for Industry will be at the heart of our proposals to promote lifelong learning. It will bring new opportunities to help people improve their skills and realise their potential. Alongside the new National Grid for Learning, it will engage a range of public and private partners to harness the increasingly important contribution modern technology can make to the way we learn.

20 The University for Industry is not only for business or for the few, it is for everyone. And we want everyone to share in it.

The University for Industry will bring learning to the workplace, the home and the community. It will help business - and small firms in particular - to become more competitive by developing the skills of those working in them. It will help to make lifelong learning accessible and affordable for many more people - in particular, for those people who need extra help. We will work in partnership with as many interests as possible in turning the concept into reality.

Summary

This chapter sets out our plans to prepare young people for adult life through a partnership between the education, business and voluntary sectors. The action described will reinforce and supplement classroom learning, improve young people's motivation and help tackle educational disadvantage.

Under our proposals, by 2002 there will be, amongst other things:

- a PSE curriculum in all schools embracing programmes in personal responsibility and community understanding to encourage young people to feel a sense of belonging to the civic culture in Wales;
  - programmes of parenting education in all secondary schools;
  - a broad range of action to promote pupil motivation and performance, notably through work-related learning, reviewing and recording achievement, and better careers education and guidance;
  - productive collaboration between schools and colleges, and sound work-based programmes for those 14-16 year olds who would benefit from them;
  - a comprehensive network to tackle disaffection amongst young people.

Issues for consultation

We welcome comments on the proposals set out in this chapter. In particular:

- how can community understanding, personal responsibility and personal development be taken forward through PSE - and what should the related programmes contain?
  - what more should we do to motivate the young people of Wales to learn?
  - how can the Welsh Office and others promote the merits of study and careers in science, engineering and manufacturing to pupils and students?
-
-

Chapter 11: Fairness for the Future

Standards and results must improve radically. The aim is to establish a clear framework for Wales in which everyone understands their role and can work in co-operation to contribute towards achieving the common goal.

1 The key goal for the way ahead in Wales turns on allowing all good schools - regardless of their current or future status - to flourish, not interfering with whatever is working well, while providing better support for schools that need to improve.

Community, aided and foundation schools

2 Our purpose is to establish a structure for schools which will support the overriding priority of raising standards while securing a better balance between diversity, school self-determination, fairness and co-operation. The underlying principles are these:

- schools are responsible for their own standards and for continuously and actively improving their performance;
- there is value in diversity between schools, allowing each to develop its own identity, character and expertise;
- the central part which the Churches and other foundations have long played in providing schools should be recognised, safeguarding the ethos of voluntary schools;
- schools should have the freedom to make for themselves as many decisions as practicable, including decisions on internal management, resource allocation and day to day operation;
- but that freedom must reflect:
  - accountability to parents, the local community and beyond for what they achieve;
  - the interests of other schools in the area, so that one school can not act unilaterally in a way which damages others;
- schools should be able to choose the legal status which best reflects their own circumstances and aspirations but with no unfair privileges or benefits attached to a particular status which would distort the choice;
- where major changes to a school's organisation and character are proposed, there should be mechanisms for balancing the school's wishes against the impact on others and where decisions cannot be taken by individual schools, they should be taken at the lowest practicable level;
- the role of local authorities is not to control schools, but to support them, particularly in their efforts to raise standards.

Within these principles we propose a new framework of **community, aided and foundation schools**. The changes needed to establish the new framework will be the minimum consistent with achieving these principles, so as to minimise disruption for schools. We will be consulting on the detailed arrangements.

3 **Community schools** will be equivalent to the existing county schools which account for over 1,600 out of the 1,900 primary and secondary schools in Wales. The local authority will continue to employ the staff and own the premises. There will be more parent governors on governing bodies, but otherwise county schools which become community schools will remain largely unchanged.

4 Both **aided schools** and **foundation schools** will employ their staff and own their premises, broadly as voluntary aided and GM schools do now. **Aided schools** will contribute at least 15 per cent towards their capital expenditure (as existing voluntary aided schools have to do) and will have a majority of foundation governors on the governing body, giving the foundation greater influence over the school in return for its financial contribution. As with voluntary controlled schools now, foundation

schools will not be required to contribute anything towards capital costs, and so foundation governors will not have an absolute majority. Existing voluntary schools in the GM and LEA sectors already have foundations, separate from the governing body, which appoint foundation governors and hold the school's premises in trust. These will continue. We are considering the role of new foundations for county and ex-county GM schools which become aided or foundation schools. We are also considering the implications for controlled schools, in cases where they move to foundation status, of becoming the employers of their staff.

5 The pattern of ownership of school premises is complex. In broad terms the local authority owns the premises and assets of county schools, and that will continue for community schools. In voluntary schools, the foundation holds the main premises, but the local authority generally owns playing fields and subsidiary assets; while GM school governing bodies own all the school's assets. Achieving complete consistency of ownership for aided and foundation schools would create disproportionate disruption. So we intend to adopt as the guiding principle that schools will continue to own what they own now. We shall also ensure proper safeguards over the disposal of assets bought with public funds.

6 All schools should be able to choose which status will best suit their character and aspirations. But we do not want the mechanisms for choosing to distract attention from raising standards. We will therefore frame the legislation in terms of transferring all schools in an existing category to a new category - for example, county schools to become community schools - unless the governing body chooses otherwise. Where the governing body does wish to choose a different category and a significant proportion of parents are unhappy with that, we propose that the parents could then require the governing body to hold a ballot of all parents.

7 There are 54 maintained **special schools** in Wales. These play a valued part in providing for children with severe special educational needs. The proposed Green Paper on special educational needs (see Chapter 6) will seek views on the future development of these schools and their vital role in contributing to provision at regional, and sometimes national, level. The need to plan for such provision means that it is likely that all maintained special schools will become community special schools.

School governors

8 The 24,000 governors in Wales make an invaluable contribution. Governors have a special role as partners in the school service, because they link the school into its wider community. We shall strengthen that link by raising the number of parent governors.

9 The purpose of governing bodies is to help the school provide the best possible education for its pupils. To do this effectively they need to take a strategic view of their main function - which is to help raise standards. They need to act as a 'critical friend' to the headteacher and staff, challenging expectations as well as providing support.

10 Headteachers and governing bodies need to share a common vision, recognising each other's respective responsibilities and working in partnership together. All headteachers should be committed to working effectively with their governing bodies and should be members of them. Governors should be given the information they need to focus on their strategic role of raising standards. Headteachers should be given the freedom to manage and deliver agreed policies.

11 Governors already bear a heavy workload. We shall seek to minimise any further burden when introducing the new community, aided and foundation framework.

12 For governing bodies to achieve their full potential, they need support from LEAs. LEAs will be encouraged to set up governors' forums, and to make full use of the independent Governors Wales organisation to involve governors in the development of policy. LEAs will be asked to explain in their Education Strategic Plans their intentions for consulting governors and providing other support and training. The Welsh Office will issue guidance drawing on the best of existing local authority practice, and will continue to take account of governors' training needs through GEST.

The role of LEAs

13 The role of LEAs has changed fundamentally. It is now focused not on control, but on supporting largely self-determining schools. In many ways it is a more difficult and certainly a less straightforward role. But the part LEAs can play in raising standards is crucial. If we are to hold LEAs properly to account for their performance, we owe it to them to ensure that their

role is coherently specified, and that they have the tools to do the job.

14 The Secretary of State agrees with the description of the main LEA functions recently outlined in Wales. They fit well with the relationship now emerging between central and local government in Wales. The key responsibilities are strategic. To secure school improvement the effective LEA in Wales will seek to:

- analyse and act on published OHMCI surveys and reports, and data on school performance and feedback from parents;
- enable schools to undertake inter-school comparisons by providing data and analysis - publicising good practice, monitoring progress, establishing local benchmarks and supporting local governors' forums to help raise standards;
- assist schools to set stretching targets for improvement linked to the principles, goals and targets in this White Paper and agree targets covering a three year period subject to annual review;
- include school targets as the core of each LEA Education Strategic Plan - itself subject to monitoring by OHMCI and the Welsh Office;
- help schools shape development plans to cover targets for improvement in teaching and learning, professional training, curriculum development and measures to improve resource management;
- give each school a basis for assessing its performance in managing ancillary maintenance and energy costs so as to maximise resources for teaching and learning;
- support the development of vocational courses; work in partnership with others to help schools to prepare pupils for the world of work; and use information about the local labour market to focus action to improve pupils' skills;
- concentrate training initiatives on overcoming identified whole school or departmental weaknesses and work with Welsh Office to shape the GEST programme;
- follow-up prescribed action plans where OHMCI finds a school to be failing or where there are significant weaknesses and intervene where there is evidence that a school has serious problems of financial control or management;
- take a lead in tackling the problems of truancy and disaffection by implementing coherent plans of action, drawing on local authority education, social service and housing programmes and the programmes of other community services; and
- work in partnership with the private sector to support new capital development.

15 Thus, the leadership function of the LEA is about winning the trust and respect of schools in order to draw together their efforts and channel them towards the most productive outcomes. It is also about championing the value of education in the community, for adults as well as children. Each local authority should have a coherent view of the educational needs of its area, targets for raising standards, and a convincing strategy for meeting them. It should ensure that schools and all the other local partners not only understand the needs, the targets and the strategy, but are enthused to play their part corporately. This requires LEAs to take a broad view, not focusing solely on those services which they control or on schools in a particular category, but using all the means at their disposal, to secure with others the best education service for the people of their area.

Funding and organisation

Finance

16 Funding arrangements must support the respective roles of schools and local authorities. Local authorities must be able to retain centrally the funds needed to carry out their responsibilities. But schools have flourished on the opportunities offered by delegation of budgets and managerial responsibilities which Local Management of Schools (LMS) has provided. They should be able to decide, wherever possible, the services they want to buy, and from whom. There are many in Wales, including Heads and governors of small schools, who consider that at 90 per cent delegation the LMS framework has gone as far as it can. We are not entirely convinced that this is the case, and will be consulting on whether it is possible to go further over delegating more power and more money to schools.

17 We also want to develop a school funding system that does not discriminate unfairly between schools or pupils. LMS will be the means through which all schools - community, aided, foundation and special - are funded. Our aim will be to make school budget setting as simple, transparent, and fair as possible. Any changes will, however, have to recognise the different starting points for different schools, including the effect on GM schools' funding arrangements. We must avoid unnecessary disruption to the education of pupils and we will take this into account in consulting on any changes that we propose to the present LMS arrangements. This will govern our considerations as we develop a new LMS framework.

18 The principles of fair funding and avoidance of unnecessary disruption will also govern our work on funding arrangements for GM schools in 1998-99. We will consult on that later this year.

19 Continued under-investment in school buildings has left a difficult legacy. Not enough resources are going to the maintenance, repair and renewal of the stock of school buildings. We believe that there is a strong case for greater priority to be given to spending on school buildings. We shall be asking Welsh authorities to look at this to see whether a switch of priorities can be made within the overall capital resources available to them. We shall pursue with them all possible ways of tackling the backlog. The recently announced extra capital package for schools in Wales will give a significant boost to the realisation of our standards agenda. We shall support the use of public/private partnerships too. Three schools projects have recently received support under the Private Finance Initiative (PFI) Pathfinder arrangements to help meet the costs of external fees for the preparation and procurement of PFI projects. This will provide practical experience in developing school PFI projects in Wales which can be shared amongst all local authorities and help to unlock potentially substantial private investment. The Welsh Office's PFI Unit will assist local authorities in maximising the use of PFI.

Organisation of school places

20 At present many proposals for making significant changes to schools need approval from the Secretary of State. That includes all proposals in respect of voluntary, GM and special schools; and any LEA proposals relating to new or existing county schools which attract statutory objections. The arrangements were designed to arbitrate between potentially conflicting interests, and allow the government to influence the developing pattern of school places.

21 We want to move to more devolved decision-making. One option would be to establish local forums representing schools, the Churches, the local authority and other interests to draw up a local structure plan for the supply of school places reflecting demographic trends and other factors affecting future need. If that plan met with objections locally, it might be put to an independent local panel or enquiry. Within the context of the plan, proposals relating to individual schools might be considered by the local forum, again with a right of independent appeal.

School admissions

22 We want all schools to provide education of the highest quality. We also want parents to have as much say as possible on where their children go to school. An element of competition between educational institutions is healthy: but unfettered market forces cannot determine sound educational provision. It is unrealistic - and unfair to parents - to give the impression that parental preference can always be met. Thus although commitments given under the Popular Schools Initiative introduced by the previous administration will be honoured, the scheme itself has been discontinued. Parents must have the information they need to learn what schools can offer and to assess their options realistically. Where a school is over-subscribed, criteria for deciding how places are to be offered must be clear and fair. Church schools may reasonably carry out interviews to assess religious or denominational commitment. Places should not otherwise be offered on the basis of an interview with the parent or pupil.

23 At present, LEAs are 'admission authorities' for county and controlled schools but governing bodies play that role in GM, voluntary-aided and special schools. This can lead to difficulties, and uncertainty for parents. We therefore expect to see the development of local forums of headteachers and governors from community, aided and foundation schools to share information about their schools' admission arrangements and their interaction, with administrative support from LEAs. We will expect the forums to develop helpful and timely information for parents and common timetables for applications for their local area. Guidance on the establishment and operation of such forums will be provided by the Welsh Office.

24 National guidelines on admissions policies will be set by the Secretary of State. Aided and foundation schools will be able to put forward admission policies in the light of the guidelines. They will be expected to discuss them with the LEA, which will also have responsibility for the admissions policy of community schools. Where agreement cannot be reached, there will be access to an independent adjudicator. We believe that the vast majority of disputes will be resolved through this mechanism.

25 We propose also that parental appeals against non-admission should be heard by a completely independent body.

26 Under guidance issued by the Welsh Office in 1996, schools are able to select up to 15 per cent of their pupils by academic ability without the need for statutory proposals. This was heavily opposed during last year's consultation on the guidance and, to date, only one school has taken advantage of this arrangement. We shall therefore rule out further partial selection by academic ability. We will ensure that schools with a specialism will be able to give priority to children who demonstrate the relevant aptitude, as long as that is not misused to select on the basis of general academic ability.

Independent schools

27 The new partnership should embrace independent as well as state schools - even though this sector is small in Wales. The best of the independent sector has much to offer children. The Welsh Office will consult local authorities, independent schools and others about ways of sharing partnership opportunities more widely and flexibly. These could include the creation of opportunities locally for many more children to participate in the activities and facilities of independent schools. Such sharing with the community would be an expression of their charitable status.

Summary

This chapter sets out a new framework for partnership in raising standards, including:

- a new structure of foundation, community and aided schools to balance diversity, school self-determination, fairness and co-operation;
- firm support for school governors;
- a clear role for LEAs, particularly in helping to raise standards;
- fair and transparent systems for calculating school budgets, which maximise delegation of funds to schools;
- raising capital for investment in a decent environment for pupils and teachers through private/public partnerships;
- more local decision making about changes in the supply of school places;
- fairer ways of deciding school admission arrangements;
- building bridges between state and independent schools.

Issues for consultation

We shall publish for consultation later this summer details of how the framework will operate, paving the way for legislation in the autumn. That will cover in particular consultation on the foundation, community and aided structure; the role of LEAs; revising the framework for Local Management of Schools; devolving decision making on the supply of school places; and procedures for school admissions. The Welsh Office has established a consultative group representing the main national organisations in Wales to help us work up the consultation document. The group includes a representative of GM schools in Wales.

Meanwhile, comments on the proposed framework would be welcome, and in particular on:

- whether the principles set out in paragraphs 2 to 7 for designing the new schools framework are the right ones?
  - how school governing bodies can best be supported in carrying out their role?
-
-

Chapter 12: An Education and Training Action Group for Wales

1 This White Paper has set out what will be done to improve attainment in schools in Wales. This is necessarily only part of what has to be done to create the culture of lifelong learning that is fundamental to Wales' future prosperity. This final chapter describes how the Government intends to take forward the work now required to meet this wider challenge.

2 General levels of education and training in Wales are rising, but too slowly, given the international standards that must be matched. Despite the good work being done in many areas, there is a wide perception that the education and training system in Wales could work much better. The Welsh Office shares this view. The current system:

- lacks coherence;
- depends more upon competition, and less upon collaboration, than is right to get the most from resources of all kinds; and
- does not respond well enough to the needs of a rapidly changing labour market.

3 In the light of this, the key priorities for improvement are to:

- build on the approach in this White Paper, and to secure improvements in school performance which ensure that all young people reach satisfactory standards by the end of compulsory education;
- focus education and training more effectively on delivering the skills needed by the Welsh economy;
- increase the number and range of vocational qualifications taken, and improve their delivery, with clear agreement on the roles that schools, colleges and work-based training will play;
- strengthen careers education and careers information and guidance so that young people and adults are able to take informed decisions about careers, courses and qualifications;
- promote collaboration between schools, further and higher education, and training providers to meet the needs of individuals and employers more effectively and coherently;
- tackle social exclusion, by helping demotivated young people, unemployed people, and those trapped in low-skill, low-wage jobs, to improve their prospects through education and training;
- help develop Wales' indigenous small and medium sized enterprises to train more effectively and develop better links with further and higher education;
- realise the potential for new information and communications technology to expand access to education and training, notably through the National Grid for Learning;
- ensure that Wales reaps the maximum benefit from the University for Industry.

4 These challenges will only be met if all involved in education and training share a common vision and work towards it systematically. This is not a vision that the Government can impose on its partners in the education service. The Welsh Office is therefore setting up an **Education and Training Action Group for Wales**, bringing together the key organisations and interests, and chaired at Ministerial level, to set, and gain support for, the necessary strategic direction. This Action Group will prepare the way for the Welsh Assembly's own work on education and training. The Action Group will publish a Wales Education and Training **Action Plan**, setting out:

- the agreed measures that will be taken to address the priorities defined above, specifying what steps key organisations will take;
- the goals and targets to upgrade the skills and attainments of children, young people and adults in Wales;
- the steps needed to put Wales on course to secure an international reputation for excellence in education and training;
- arrangements for reviewing progress and keeping the action plan up to date.

5 This will also take account of the Government's decisions following the publication of Sir Ron Dearing's report on the future of higher education, and a White Paper on lifelong learning to be published later this year.

6 The Action Group will be led by Mr Peter Hain MP, the Minister with responsibility for education and training in Wales. Its approach will be open and inclusive. It will be constituted so as to use a range of methods to stimulate new thinking, for new purpose. Its work will be shaped by informal reference and expert groups; by at least one major conference organised on focus-group lines, as well as by submissions from individuals. These arrangements will be used to consult and engage all those with interests in education and training in Wales, including: employers; governors; teachers; parents; local authorities; schools; FE and HE institutions; private training providers; together with pupils and students of whatever age in the education and training systems.

7 The Action Group itself will consist of about 12 members. Its primary responsibility will be to ensure that effective methods of consultation and joint working are put in place, and that the results are used effectively to achieve the Ministerially approved objectives for this initiative. The Action Group will be composed of people from all-Wales bodies that have a pre-eminent role in securing practical and thorough-going improvement in education and training. In addition there will be members nominated by representational bodies in Wales - such as the Wales Local Government Association (WLGA), and bodies covering the interests of employers and business people having a direct stake in the effectiveness of education and training in Wales overall. Their work will be informed by the perspectives of those organisations, but will not be constrained by them. Members will bring their own broad understanding of what needs to be done, and of how best to achieve good results in the public interest.

Conclusion

8 If you have any suggestions to make on the issues that the Action Group will be dealing with, please send them to the Welsh Office by the same time as comments are invited on the rest of this White Paper. The address for correspondence is given at the end of Chapter 1.

9 Above all we invite you to contribute to **Building Excellent Schools Together** in Wales, and to what will be the associated implementation plan - the **BEST** Programme itself.

Llunio Dyfodol

Addysg Arbennig -

Rhaglen Weithredu ar gyfer Cymru

Ymateb gan y Swyddfa Gymreig i'r
ymgyngoriad yng Nghymru yngly^ n â'r
Papur Gwyrdd 'Y Gorau ar gyfer
Addysg Arbennig' [Gorch 3792]

Cynnwys

Rhagair gan Peter Hain AS, Gweinidog Addysg Cymru

Cyflwyniad

Pennod 1	Cynorthwyo rhieni a phlant
Pennod 2	Datblygu fframwaith AAA
Pennod 3	Symud tuag at addysg gynhwysol
Pennod 4	Datblygu gwybodaeth a medrau
Pennod 5	Cydweithio i ddiwallu anghenion addysgol arbennig
Atodiad A	Rhestr gyfeirio o'r cynnydd wrth fodloni ymrwymadau'r Papur Gwyrdd
Atodiad B	Rhestr o aelodau Grw^p Ymgynghorol Cymru ar Anghenion Addysgol Arbennig

Shaping the Future for Special Education - An Action Programme for Wales

A Welsh Office Response to
'The BEST for Special Education' Green Paper
consultation in Wales [Cm 3792]

Contents

Foreword by Peter Hain MP, Education Minister for Wales

Introduction

Chapter 1	Supporting parents and children
Chapter 2	Developing the SEN framework
Chapter 3	Moving towards inclusive education
Chapter 4	Developing knowledge and skills
Chapter 5	Working together to meet special educational needs
Annex A	Checklist of progress in meeting the commitments in the Green Paper
Annex B	List of members of Welsh Advisory Group on Special Educational Needs

---

RHAGAIR GAN WEINIDOG ADDYSG CYMRU, MR PETER HAIN, AS

Mae'r Llywodraeth wedi ymrwymo i godi safonau addysg ar gyfer pob plentyn yng Nghymru. Mae'r ymrwymiad hwn yn gymwys i'r 20 y cant o blant y gellir disgwyl y bydd ganddynt ryw fath o angen addysgol arbennig ryw bryd yn ystod eu hamser yn yr ysgol, fel y mae'n gymwys i'r 80 y cant arall o blant. Oni ddarparwn y cyfleoedd gorau posibl i bob un o'n plant ni fyddwn yn sicrhau cymdeithas holl-gynhwysol a chydlynol, sef ein gweledigaeth ni o'r dyfodol. Bydd cost methiant yn annerbyniol yn nhermau cymdeithasol ac economaidd.

Yn y Papur Gwyrdd, Y Gorau ar gyfer Addysg Arbennig, nodwyd ein cynlluniau ar gyfer dyfodol darpariaeth anghenion arbennig yng Nghymru gyda'r nod o godi safonau cyrhaeddiad ar gyfer pob plentyn ag AAA.

Er mwyn bwrw ymlaen yn effeithiol â'n cynlluniau yr oedd yn hanfodol cael sylwadau a chynghor oddi wrth y rhai a oedd yn ymwneud ag addysg plant ag AAA. Yr wyf yn ddiolchgar i'r nifer fawr o unigolion a chyrrff a ymatebodd i'n hymgyngoriad ynghylch y Papur Gwyrdd. Yr oeddwn yn fodlon iawn ar ansawdd yr ymatebion sydd wedi llywio'n meddwl yngly^n â'r ffordd ymlaen. Amlygwyd cefnogaeth gyffredinol i'n cynigion.

Yr wyf yn ddiolchgar hefyd i aelodau Grw^p Ymgynghorol Cymru ar Anghenion Addysgol Arbennig (GYCAAA) am roi eu hamser a'u harbenigedd wrth ddarparu cynghor.

Lle bo rhieni am ei gael a lle gellir ei ddarparu'n briodol, yr ydym yn credu y bydd amgylchedd addysgol mwy cynhwysol yn gwella datblygiad cymdeithasol ac addysgol disgyblion ag AAA. Bydd ysgolion arbennig yn parhau i chwarae rhan bwysig o fewn system gynhwysol. Maent yn ffynhonnell arbenigedd mawr a all fod o fantais i ysgolion y brif ffrwd drwy'r cysylltiadau gwaith agosach yr ydym am eu meithrin. Hwyl fydd y dewis addysgol cywir hefyd ar gyfer rhai disgyblion o hyd.

Mae rhieni yn chwarae rhan holl-bwysig yn addysg eu plant. Yn aml gellir anghofio anghenion rhieni â phlant ag AAA. Byddwn yn sicrhau ein bod yn gwrando ar eu sylwadau a'u bod yn cael y cymorth proffesiynol y mae arnynt ei angen.

Mae hyfforddiant a chymorth gwell i athrawon ac eraill sy'n gweithio gyda phlant ag AAA yn hanfodol er mwyn sicrhau bod ganddynt y medrau y mae eu hangen i gyflwyno'r cyfleoedd y mae gan y plant hyn a'u rhieni hawl i'w cael.

Mae angen i ni gydweithio'n agosach hefyd wrth gynllunio gwasanaethau AAA a gwneud y gorau o'r adnoddau sydd ar gael. Mae angen i ni adnabod AAA y plentyn cyn gynted â phosibl a mynd i'r afael â hwy. Gall cynllunio a chydweithredu rhanbarthol gwell sicrhau hyn a byddwn yn rhoi hwb i'r rheiny.

Mae'r Rhaglen Weithredu'n ymdrin â phob un o'r blaenoriaethau hyn ac yn darparu strategaeth hir-dymor glir ar gyfer eu sicrhau.

Mae'r Llywodraeth wedi ymrwymo i gynyddu'n sylweddol yr adnoddau sydd ar gael i'r ysgolion dros y tair blynedd nesaf. Daw'r penderfyniadau ar gyllid ar gyfer 2000/01 a'r tu hwnt i hynny yn gyfrifoldeb Cynulliad Cenedlaethol Cymru. Ar gyfer 1999/2000 yr ydym yn ategu'n hymrwymiad gyda chynnydd sylweddol yn y cyllid.

Yr ydym yn rhoi £70 miliwn yn ychwanegol i'r awdurdodau lleol ar gyfer gwariant addysg ym 1999/2000. Yr ydym yn trefnu bod £145 miliwn a £225 miliwn yn ychwanegol ar gael ar gyfer 2000/01 a 2001/02. Yr ydym yn disgwyl y bydd y rhan fwyaf o hyn yn bwydo i mewn i gyllidebau dirprwyedig yr ysgolion. Bydd pob disgybl gan gynnwys y rhai ag AAA yn elwa ar hyn. Yr ydym yn darparu £1 miliwn ychwanegol hefyd ar gyfer gweithgareddau AAA o dan y Rhaglen Grantiau Cynnal Addysg a Hyfforddiant (GCAH) i gefnogi'r Rhaglen Weithredu. £2.3 miliwn yw'r swm ar gyfer AAA yn Rhaglen GCAH 1999/2000 - cynnydd o dros 75 y cant ar yr £1.3 miliwn sydd ar gael yn y flwyddyn gyfredol. Dylai o leiaf yr un swm fod ar gael ar gyfer 2000/01 a 2001/02.

Bydd y trefniadau newydd ar gyfer ariannu ysgolion a gynhelir sy'n dod i rym o 1999-2000 ymlaen yn sicrhau mwy o eglurder o ran pennu'r swyddogaethau, gan gynnwys swyddogaethau AAA, y mae gan yr awdurdodau lleol hawl i gadw arian yn ganolog ar eu cyfer, a'r swyddogaethau hynny y disgwylir i'r ysgolion eu hariannu o'u cyllidebau dirprwyedig. Bydd hynny'n gwneud yr AALI a'r ysgolion yn fwy atebol ar gyfer ariannu darpariaeth AAA a dylai wneud llawer i osgoi sefyllfaoedd lle gall y naill honni mai'r llall sy'n gyfrifol am ddarparu ar gyfer disgyblion unigol.

Yr ydym am sicrhau'r cyfleoedd gorau posibl i blant ag AAA er mwyn rhoi bywyd ysgol gwerth chweil iddynt a'u paratoi ar gyfer bywyd fel oedolion. Mae'r Rhaglen Weithredu hon yn rhoi sylfaen gadarn i'r Cynulliad Cenedlaethol, awdurdodau lleol, awdurdodau iechyd, ysgolion, rhieni a chyrff gwirfoddol gydweithio i sicrhau hynny.

---

sylwadau

Cyflwyniad

1. Ymatebodd rhyw 200 o unigolion a chyrrff yng Nghymru i'r Papur Gwyrdd, *Y Gorau ar gyfer Addysg Arbennig*, a gyhoeddwyd ym mis Hydref 1997. Yr oedd y mwyafrif o'r ymatebwyr o blaid y cynigion yn y Papur Gwyrdd. Gwelwyd dymuniad clir i adeiladu ar gryfderau'r trefniadau sydd eisoes yn bodoli a datblygu gwell ymagweddau lle'r oedd gwendidau.
  2. Yr oedd i'r Papur Gwyrdd chwe thema allweddol:
    - rhoi hwb i gynnwys plant ag anghenion addysgol arbennig (AAA) o fewn ysgolion y brif ffrwd lle bynnag y bo modd;
    - gosod disgwyliadau uchel ar gyfer plant ag AAA, a'u hadlewyrchu yn arferion pob ysgol;
    - cynorthwyo rhieni plant ag AAA;
    - symud y ffocws wrth ddiwallu anghenion addysgol arbennig oddi ar weithdrefnau tuag at gymorth ymarferol, a lle bynnag y bo modd oddi ar gamau adferol tuag at atal ac ymyrraeth cynnar;
    - hybu cyfleoedd ar gyfer datblygiad proffesiynol, i athrawon ac eraill;
    - hybu partneriaeth mewn AAA, yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol.
  3. Cadarnhaodd yr ymatebion i'r ymarfer ymgynghori y farn mai 'cynnwys' y plant oedd yr agwedd gywir ond eto gan gydnabod yr angen parhaus am ysgolion arbennig i rai plant. Barnwyd mai diwallu anghenion plant unigol oedd y peth hollbwysig. Cydnabyddai'r ymatebwyr hefyd rôl holl-bwysig y rhieni, a'r angen i sicrhau bod gan rieni a phroffesiynolion, gan gynnwys llywodraethwyr ysgol, hyder yn y system ddarparu.
  4. Mae'r rhaglen weithredu hon ar gyfer Cymru wedi'i seilio ar y themâu allweddol ac mae'n cymryd i ystyriaeth yr ymatebion i'r ymarfer ymgynghori a barn Grw[^] p Ymgynghorol Cymru ar Anghenion Addysgol Arbennig (GYCAAA) a gyfarfu am y tro cyntaf yng Ngorffennaf 1998. Mae'n nodi'r amcanion allweddol, y cynnydd tuag atynt, ac amserlen ar gyfer gweithredu. Cydweithredu rhwng yr holl gyrff a'r unigolion sy'n ymwneud ag AAA sydd wrth galon y rhaglen.
  5. Ceir llawer o arferion da yng Nghymru i adeiladu arnynt. Mae athrawon, rhieni, awdurdodau lleol a gwasanaethau statudol a gwirfoddol eraill yn cydweithio i gynnig cymorth o ansawdd uchel i blant ag AAA. Ar yr un pryd mae yna faterion anodd y mae angen mynd i'r afael â hwy i sicrhau cydraddoldeb darpariaeth a chyfle i bob plentyn ag AAA. Lle ceir tystiolaeth o arferion gwael, byddwn yn eu herio. Mae'r rhaglen weithredu'n gofyn llawer gan ysgolion, AALL a phartneriaid eraill yng Nghymru.
  6. Rhaid i'r Swyddfa Gymreig, ac, yn ddiweddarach eleni, y Cynulliad Cenedlaethol, fod yn atebol am ei chyfrifoldebau. Yn Atodiad A ceir rhestr gyfeirio o'r hyn a wnaethpwyd eisoes a'r hyn y bwriedir ei wneud i fynd i'r afael â'r materion a drafodwyd yn y Papur Gwyrdd. Yr ydym yn gweld hwn fel y datganiad cyntaf mewn cyfres o ddatganiadau blynyddol a fydd yn adrodd am gynnydd.
- ### Ariannu
7. Yr ydym yn cynorthwyo'r cynllun gweithredu drwy gynyddu adnoddau yn sylweddol. Bydd y £70 miliwn ychwanegol yr ydym yn ei gynnwys yn asesiadau gwario safonol yr awdurdodau lleol ym 1999/2000 ar gyfer gwariant ar addysg yn galluogi ysgolion i ddiwallu anghenion plant AAA yn well. Yr ydym yn cynyddu'r arian sydd ar gael ar gyfer blaenoriaethau AAA o dan raglen Grantiau Cynnal Addysg a Hyfforddiant (GCAH) ar gyfer 1999/2000 £1 miliwn i £2.3 miliwn - cynnydd o dros 75 y cant. Bydd hyn yn ei gwneud yn bosibl gwneud cynnydd ar agweddau penodol ar y rhaglen weithredu megis mwy o bartneriaeth gyda rhieni; mwy o gynhwysiant; gwell hyfforddi; a gwell gweithio aml-asiantaeth, a nodir yn y penodau sy'n dilyn. Yr awdurdodau lleol a gaiff benderfynu sut mae defnyddio'r adnoddau hyn orau er lles plant AAA.
  8. Yr ydym wedi cynnal lefel uchel darpariaeth cymeradwyaeth credyd sylfaenol ar gyfer projectau cyfalaf addysg, sef bron £43 miliwn ar gyfer 1999/2000. Yr ydym hefyd yn trefnu bod £13.3 miliwn ar gael o dan y rhaglen Arian Cyfalaf ychwanegol ar gyfer Ysgolion. Gellir defnyddio'r adnoddau hyn ar gyfer projectau cyfalaf a all fod o les i blant AAA.

9. Y Cynulliad Cenedlaethol yn fydd gwneud y penderfyniadau ynghylch ariannu ar gyfer 2000/2001 ac wedi hynny, ond mae'r Llywodraeth wedi dyrannu £145 miliwn a £225 miliwn ychwanegol ar gyfer gwariant ar addysg mewn asesiadau gwario safonol ar gyfer 2000/01 a 2001/02 yn eu tro. Dylai gwariant AAA o fewn y rhaglen GCAH ar gyfer y blynyddoedd hyn gael ei gadw'n £2.3 miliwn o leiaf.

Peter Hain AS

---

sylwadau

Pennod 1

Cynorthwyo Rhieni a Phlant

Byddwn yn gwella ac yn ymestyn y cymorth a'r cyngor i rieni a gofalwyr plant ag AAA, a'u galluogi i chwarae rhan fwy gweithredol yn addysg eu plentyn, a chyfrannu at safonau uwch i bob plentyn, drwy wneud y canlynol:

- darparu addysg blynyddoedd cynnar a gofal plant o ansawdd uchel, gan gynnwys cymorth i rieni;
- hybu adnabod anawsterau'n gynharach ac ymyrraeth priodol cynnar;
- disgwyl i'r AAL sefydlu trefniadau sy'n cynnig cyngor a chymorth annibynnol i holl rieni plant ag AAA;
- ei gwneud yn ofynnol i'r AAL ddatblygu trefniadau cymodi i ymdrin ag anghydfodau;
- cryfhau'r trefniadau ar gyfer cynnwys plant yn y broses o asesu a diwallu eu hanghenion.

1. Mae rhieni a gofalwyr yn chwarae rhan allweddol yn addysg plant. Cadarnhaodd yr ymgynghori fod ar rieni eisiau:

- mwy o bwyslais ar adnabod ac ymyrraeth cynnar;
- cefnogaeth effeithiol, gan gynnwys cael gafael ar gyngor annibynnol, cyn gynted ag y caiff anghenion addysgol arbennig eu plentyn eu hadnabod;
- llais effeithiol yn y modd yr addysgir eu plentyn;
- mwy o sicrwydd ynghylch yr hyn y mae ganddynt hawl i'w ddisgwyl.

Y blynyddoedd cynnar

2. Mae Partneriaethau Datblygu'r Blynyddoedd Cynnar ym mhob awdurdod lleol wedi cynhyrchu cynlluniau ar gyfer sicrhau lleoedd o ansawdd dda mewn addysg gynnar i bob plentyn pedair oed, gan gynnwys plant ag AAA, o fis Medi 1998 ymlaen. *Yn sgil ymgynghori ar y Papur Gwyrdd ar Strategaeth Genedlaethol Gofal Plant yng Nghymru, byddwn yn ymestyn cylch gwaith ac aelodaeth y Partneriaethau i ddod yn Bartneriaethau Datblygu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant.* Mae canllawiau i'r Partneriaethau ar baratoi cynlluniau gofal plant i ddod i rym o Ebrill 1999 ymlaen a chynlluniau diwygiedig ynglŷn ag addysg y blynyddoedd cynnar i ddod i rym o fis Medi 1999 un gael eu cyhoeddi yng Nghymru. Bydd y Cynlluniau hyn yn trafod datblygu gwasanaethau addysg i blant 3 a 4 oed a datblygu gofal plant fforddiadwy a hygyrch, o ansawdd dda, i blant 0-14 oed, gan gynnwys plant ag AAA, ym mhob cymdogaeth. Bydd y Cynlluniau hefyd yn cynnwys manylion am y wybodaeth a'r cyngor sydd ar gael i rieni am ofal plant ac addysg gynnar, gan gynnwys plant ag AAA, a'r gwasanaethau cymorth teuluoedd sydd ar gael.

3. Gofynnodd papur ymgynghori'r Swyddfa Gymreig, *Adolygiad o Reoleiddio Addysg y Blynyddoedd Cynnar a Gofal Dydd* sut y dylai anghenion plant ag AAA gael eu cymryd i ystyriaeth wrth ddatblygu fframwaith rheoleiddiol mwy unffurf ar gyfer addysg y blynyddoedd cynnar a gofal dydd. Mae'r ymatebion i'r ymgynghori yn cael eu hystyried a chaiff cynlluniau'r Llywodraeth eu cyhoeddi cyn hir.

Adnabod cynnar ac ymyrraeth cynnar

4. Tanlinellodd *Y Gorau ar gyfer Addysg Arbennig* bwysigrwydd adnabod cynnar ac ymyrraeth priodol i wella rhagolygon plant ag AAA, ac i leihau'r angen am ymyrraeth drutach yn nes ymlaen. Bydd anghenion arbennig y mwyafrif o blant ag anawsterau ac anabledau dwys yn amlwg ymhell cyn iddynt ddechrau'r ysgol - er enghraifft plant ag anabledau corfforol, nam ar eu synhwyrau, anawsterau dysgu dwys neu nam ar eu lleferydd a'u hiaith. Mae'n arbennig o bwysig i'r plant hyn gael gafael ar gymorth gan yr holl asiantaethau perthnasol, a bod cyfraniad yr asiantaethau wedi'i gydlynu'n dda.

5. Gall rhaglen *Cychwyn Cadarn* y Llywodraeth ar gyfer plant 0-3 oed a'u teuluoedd chwarae rhan bwysig. Mae'r Swyddfa'n sefydlu grŵp arbenigol i roi cyngor ar y ffordd orau i ddatblygu *Cychwyn Cadarn* yng Nghymru. Caiff cyllid ar gyfer *Cychwyn Cadarn* ei gadarnhau cyn hir.

6. Hwyrach na fydd anghenion arbennig rhai plant yn ymddangos nes iddynt ddechrau yn yr ysgol - er enghraifft anawsterau dysgu cymedrol neu benodol (gan gynnwys dyslecsia). Cyflwynir asesiadau sylfaenol statudol ym mhob ysgol gynradd yng Nghymru o Fedi 1999 ymlaen. Er na fydd asesiadau sylfaenol, ar eu pennau eu hunain, yn sefydlu a oes gan ddisgyblion unigol AAA, fe fydd y wybodaeth a ddarperir yn helpu'r athrawon i gynllunio i ddiwallu anghenion dysgu pob disgybl gan gynnwys y rhai ag AAA.

7. Bydd cyflwyno'r fframwaith strategol ar gyfer codi safonau llythrennedd yng Nghymru, ac o 1999 ymlaen, fenter gyffelyb ar gyfer rhifedd, yn darparu strwythur i helpu pob plentyn i gyflawni ei botensial. Mae'r Swyddfa yn bwriadu datblygu ac ymestyn rhwydweithiau lleol a chenedlaethol i rannu arferion da ar lythrennedd a rhifedd. Bydd dosbarthiadau babanod llai yn gymorth i ategu'r mentrau llythrennedd a rhifedd drwy alluogi'r disgyblion i gael yr addysgu y mae arnynt ei angen yn y blynyddoedd cynnar holl-bwysig. Bydd cwtogi'r Cwricwlwm Cenedlaethol yng Nghymru yng Nghyfnod Allweddol 2 hefyd yn rhyddhau rhagor o amser i'w dreulio ar waith llythrennedd a rhifedd.

8. O Fedi 1999 ymlaen, bydd yn ofynnol i bob AALl yng Nghymru nodi ei strategaeth ar gyfer diwallu anghenion plant ag AAA yn ei Gynllun Strategol Addysg (CSA), gan ganolbwyntio ar godi lefelau cyrhaeddiad y plant hyn. Bydd rhaid hefyd i'r Awdurdodau gynnwys gwybodaeth am niferoedd disgyblion AAA; manylion ynghylch camau penodol pellach i gynorthwyo disgyblion ag AAA; gwybodaeth am bolisi'r AALl ar gynhwysiant a gweithredu i'w hyrwyddo; a threfniadau ar gyfer monitro safonau ymysg disgyblion a nodwyd fel rhai ag AAA.

Cynorthwyo rhieni a gofalwyr

9. Cyflawnir y canlyniadau mwyaf effeithiol pan fo rhieni, ysgolion ac AALl yn gweithio mewn partneriaeth, o fewn fframwaith clir. Ceir enghreifftiau da o bartneriaethau o'r fath ac yr ydym yn croesawu'r gwaith arloesol a wnaethpwyd yng Nghymru yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Er hynny, o dan y ddeddfwriaeth bresennol, cynigir cyngor a chymorth Person Cyswllt annibynnol pan fydd datganiad o AAA yn cael ei roi i'w plentyn. Dywedodd llawer o'r ymatebwyr fod ar rieni angen cymorth yn gynharach; a bod ar ysgolion ac asiantaethau lleol (gan gynnwys y rheiny sy'n gweithio gyda phlant o dan oedran ysgol) angen gwell gwybodaeth ynghylch y gwasanaethau sydd ar gael.

10. O Ebrill 2000 ymlaen yr ydym yn disgwyl i AALl gynnig i rieni plant sydd ag AAA fynediad i gyngor a chymorth annibynnol; a chynnig gwasanaethau gwybodaeth i ysgolion ac asiantaethau eraill. Os bydd y Cynulliad Cenedlaethol yn ystyried ei bod yn angenrheidiol, fe fyddwn, gyda'r DfEE, yn ystyried deddfu er mwyn gwneud darpariaeth o'r fath yn ofynnol. Yn y cyfamser byddwn yn gwneud y canlynol:

- cryfhau Rhestr Argymhellion AAA er mwyn dweud y dylai rhieni gael eu hysbysu ynghylch trefniadau lleol ar gyfer derbyn cyngor annibynnol cyn gynted ag y sylwir bod AAA gan eu plentyn;
- ymgorffori canllawiau pellach yn Rhestr Argymhellion AAA ar gyfathrebu effeithiol gyda rhieni, wedi'u seilio ar arferion da mewn AALl ac ysgolion, a chan gynnwys y rhan a chwaraeir gan gyrff gwirfoddol.

11. Yr ydym yn disgwyl i'r awdurdodau lleol ddatblygu trefniadau addas ar gyfer darparu mynediad i gyngor annibynnol drwy '*gynorthwy-ydd rhieni annibynnol*' (CRhA). Gall CRhA fod yn bobl sydd ar hyn o bryd yn Bersonau Cyswllt, neu gallent ddod o grŵp/corff anabledd/AAA lleol neu genedlaethol. Bydd y Rhestr Argymhellion ddiwygiedig yn nodi'n glir y bydd disgwyl i'r awdurdodau lleol drefnu recriwtio a hyfforddi CRhA.

12. Gofynnodd y Papur Gwyrdd sut y gallem ddatblygu deialog rhwng rhieni, ysgolion ac AALl i ddatrys anghydfodau ynghylch anghenion addysgol arbennig mor gynnar â phosibl. Mae'r Swyddfa wedi rhoi cyllid i SNAP Cymru, sef prif ddarparydd gwasanaethau Personau Cyswllt yng Nghymru ar hyn o bryd, er mwyn datblygu cynlluniau cymodi peilot a all helpu i ddarganfod yr arferion gorau. Yng ngoleuni profiad cynlluniau peilot SNAP ac enghreifftiau o arferion da presennol mewn AALl, *byddwn yn diwygio'r canllawiau yn Rhestr Argymhellion AAA ac yn disgwyl i'r AALl sefydlu trefniadau cymodi lleol, gyda chanoli annibynnol, ar gyfer datrys anghydfodau â rhieni* cyn diwedd y Senedd hon. Byddwn hefyd yn gwella effeithiolrwydd y Tribiwnlys AAA (gweler Pennod 2).

Ymglymu'r plentyn

13. Mae Deddf Plant 1989 yn cynnwys dyletswydd ar y llysoedd i roi sylw i ddymuniadau a theimladau'r plentyn o dan sylw lle gellir eu casglu. Dylai'r egwyddor hon fod yn gymwys hefyd i blant ag AAA. Mae'r Rhestr Argymhellion AAA eisoes yn cyfeirio at yr angen i gymryd barn y plentyn i ystyriaeth. *Byddwn yn cryfhau'r canllawiau yn y Rhestr Argymhellion i sicrhau bod AALl ac ysgolion yn gofyn am farn y plentyn ac yn cymryd honno i ystyriaeth lle bynnag y bo modd wrth asesu a diwallu eu hanghenion.* Hwyrach y bydd rhai awdurdodau lleol yn dymuno arbrofi gyda fforymau lle caiff plant ag anawsterau dysgu neu anableddau gyfle i gyfarfod â gwneuthurwyr polisi lleol. *Byddwn yn diwygio'r rheoliadau i osod*

dyletswydd ar y Tribiwnlys AAA i roi sylw i farn y plentyn lle y gellir casglu'r farn honno.

---

sylwadau

Pennod 2

Datblygu Fframwaith AAA

Yn amodol ar farn y Cynulliad Cenedlaethol, yr ydym yn bwriadu adeiladu ar y darpariaethau statudol a'r arferion gorau sydd eisoes yn bodoli i wella fframwaith AAA ac i finiogi'r ffocws ar ddiwallu anghenion plant drwy wneud y canlynol:

- cyflwyno Rhestr Argymhellion AAA lai biwrocraidaidd yn 2001 a fydd yn diogelu buddiannau plant, yn canolbwyntio ar waith atal, ac yn hybu cymorth a monitro effeithiol wedi'u lleoli yn yr ysgolion;
- cyhoeddi canllawiau ar leoli plant o dan y Rhestr Argymhellion a'r ddarpariaeth sydd i'w gwneud ar eu cyfer, ac ar feini prawf ar gyfer gwneud datganiadau o AAA;
- gwella atebolrwydd drwy ei gwneud yn ofynnol i'r AALl gyhoeddi gwybodaeth fwy cynhwysfawr am eu polisiau AAA, gan gynnwys gwybodaeth am yr hyn y dylai'r ysgolion ei ddarparu fel rheol o'u cyllidebau, a'r cymorth ar gyfer AAA y bydd yr AALl yn ei ddarparu, a monitro'u perfformiad yn erbyn dangosyddion allweddol;
- gwella effeithiolrwydd y Tribiwnlys AAA.

Ategir y trefniadau hyn drwy gyfrwng trefniadau ariannu mwy tryloyw o dan y Rheoliadau newydd ar gyfer ariannu ysgolion a gynhelir.

1. Ym marn y mwyafrif mawr o rieni a phroffesiynolion, mae fframwaith deddfwriaethol presennol AAA yn diogelu buddiannau plant ac mae arnynt eisiau cadw'r prif nodweddion, sef:

- egwyddorion Rhestr Argymhellion AAA;
- hawliau i gael darpariaeth addysgol arbennig i ddiwallu anghenion y plentyn, gan gynnwys darpariaeth drwy gyfrwng y Gymraeg;
- hawliau i gael asesiad a datganiad statudol mewn achosion priodol;
- hawliau i fynegi dewis o blaid lleoliad naill ai mewn ysgol brif-ffrwd neu ysgol arbennig;
- mynediad i'r Tribiwnlys AAA fel y dewis olaf.

2. Bydd y mesurau diogelwch hyn yn parhau. Ond mae ymatebwyr i'r Papur Gwyrdd wedi cadarnhau bod angen gwella'r fframwaith presennol o ran rhai manylion er mwyn miniogi'r ffocws ar ddiwallu anghenion y plentyn.

Diffiniad 'anghenion addysgol arbennig'

3. Nid yw cymariaethau rhyngwladol yn syml, ond mae rhai astudiaethau'n awgrymu ein bod ni yng Nghymru a Lloegr yn adnabod nifer sylweddol uwch fel plant sydd ag anghenion addysgol arbennig na'r mwyafrif o wledydd eraill Ewrop. Awgrymwyd y dylid rhoi ystyriaeth o'r newydd i'r mathau o anghenion addysgol a drinnir fel rhai 'arbennig'. Er hynny nid ydym yn credu mai'r diffiniad cyfreithiol o anghenion addysgol yw'r ffactor holl-bwysig. Yn ddi-os mae ysgolion ac AALl yn dehongli'r term mewn gwahanol ffyrdd; ond nid yw'n debyg y byddai unrhyw ddiffiniad arall ynddo'i hun yn arwain at fwy o gysondeb. Yn hytrach, byddwn yn ceisio sefydlu dealltwriaeth fwy cyson o'r ddarpariaeth sy'n briodol i ddiwallu gwahanol lefelau o anghenion addysgol arbennig.

Diwygio Rhestr Argymhellion AAA

4. Ceir cytundeb cyffredinol bod y Rhestr Argymhellion wedi arwain at welliannau wrth addysgu plant ag AAA, ac y dylid ei hadolygu yng ngoleuni'r profiad ers 1994, er mwyn adeiladu ar arferion da. Yn amodol ar farn y Cynulliad Cenedlaethol a'i amserlen ar gyfer busnes, **yr ydym yn bwriadu cyflwyno Rhestr Argymhellion ddiwygiedig a fydd yn dod i rym yn ystod 2001**. Fe fyddwn:

- yn cyhoeddi Rhestr Argymhellion ddiwygiedig ddrafft at ddibenion ymgynghori manwl tua diwedd 1999;
- yn ymgynghori ar newidiadau cymharol fân i'r gyfraith er mwyn helpu i hybu'n hamcanion.

Gwella Cynlluniau Addysg Unigol (CAU)

5. Bydd ysgolion yn canolbwyntio yn rhy aml ar y gwaith papur sy'n gysylltiedig â'r Rhestr Argymhellion - yn enwedig mewn perthynas ag CAU ac adolygiadau blynyddol - ar draul rhoi cymorth ymarferol i blant ag AAA. Mae angen mynd i'r afael â'r anghydbwysedd hwn.

6. Credai llawer o'r ymatebwyr fod CAU yn gofnodion pwysig o anghenion plant o gyfnod 2 y Rhestr Argymhellion ymlaen. Er hynny, mae rhai ysgolion yn defnyddio ffurf ar gyfer eu CAU sy'n afraid o fanwl. Mae hyn wedi'i nodi gan Swyddfa Prif Arolygydd Ysgolion Ei Mawrhydi yng Nghymru (SPAEM). Yn gyffredinol mae CAU ar eu mwyaf defnyddiol pan gânt eu hysgrifennu'n gryno, gan ganolbwyntio ar dri neu bedwar targed byr-dymor i'r plentyn sef, yn nodweddiadol, dargedau'n ymwneud â medrau allweddol megis cyfathrebu, llythrennedd, rhifedd, ymddygiad a medrau cymdeithasol, gyda dyddiadau ar gyfer eu hadolygu. Dylai'r ysgolion gynnwys y rhieni wrth nodi anghenion eu plant ac wrth lunio a gweithredu CAU. Dylai rôl y rhiant gael ei chwarae gan riant maeth, gweithiwr cymdeithasol neu ofalydd arall yn achos plant sy'n 'derbyn gofal' gan yr awdurdod lleol yn unol ag ymrwymiad y Llywodraeth i wella cyrhaeddiad plant sy'n derbyn gofal.

7. **Bydd y Rhestr Argymhellion ddiwygiedig yn cynnwys cyngor newydd ar baratoi a gweithredu CAU.** Bydd yn tanlinellu pwysigrwydd cadw llygad yn rheolaidd ar CAU, er mai mater i'r ysgolion unigol fydd amllder yr adolygiadau a hynny'n dibynnu ar anghenion y plentyn.

Addasu'r model pum cyfnod

8. Mae'r Rhestr Argymhellion AAA yn nodi fframwaith ar gyfer diwallu anghenion addysgol arbennig plant, ar sail pum cyfnod. Credir weithiau mai cyfres o rwystrau yw'r cyfnodau hyn y mae'n rhaid i blant ag AAA eu pasio wrth symud tuag at ddatganiad. Mae'r gair Saesneg '*stage*' yn hybu'r disgwyliad hwn. Mae'n amlwg bod angen symud i ffwrdd o'r argraff hon, sef bod y cyfnodau'n ddilyniant, ac adeiladu hyder rhieni, ac athrawon, bod modd diwallu anghenion heb fynd o reidrwydd trwy'r holl gyfnodau tuag at ddatganiad.

9. Nid oes gan rai plant sydd wedi'u gosod ar hyn o bryd yng nghyfnod 1 anghenion addysgol arbennig fel y'u diffinnir gan y gyfraith. Er bod angen monitro'u cynnydd yn ofalus, ac y gall fod arnynt angen rhywfaint o wahaniaethu mewn gwaith dosbarth, nid oes arnynt angen darpariaeth sy'n 'ychwanegol at, neu fel arall yn wahanol' i'r hyn a ddarperir yn gyffredinol i blant o'r un oedran yn yr ysgolion lleol. Yr ydym yn credu y dylai'r Rhestr Argymhellion AAA fod yn gymwys i blant y ceir disgwyliad clir y bydd arnynt angen cymorth sydd yn wirioneddol 'ychwanegol at, neu fel arall yn wahanol'. Ar hyn o bryd, dim ond yng nghyfnod 2, pan gaiff CAU, y bydd plentyn yn dod i mewn i'r categori hwn fel rheol.

10. Wrth adolygu'r Rhestr Argymhellion, yr ydym yn bwriadu gwneud y canlynol:

- dileu'r cyfnod 1 cyfredol, gan leihau'r cyfnodau ysgol yn y Rhestr Argymhellion o dri i ddau - *Cymorth Ysgol*, yn cyfateb yn bennaf i'r cyfnod 2 cyfredol, a *Chymorth a Mwy*, yn cyd-fynd â'r cyfnod 3 cyfredol;
- ymgynghori ynghylch term arall yn lle 'cyfnodau' i ddynodi cydrannau'r fframwaith newydd;
- cadw a datblygu canllawiau ar y gweithdrefnau ar gyfer *Asesiadau Statudol a Datganiadau*, a'i gwneud yn glir na ddylid rhagdybio y bydd plentyn yn symud y tu hwnt i *Gymorth Ysgol a Chymorth a Mwy*;
- cynnig canllawiau ar y math o fonitro, darpariaeth a gwybodaeth i rieni sy'n briodol mewn cyfnod cyn troi at y Rhestr Argymhellion, cyn bod AAA wedi'u hadnabod yn glir;
- pwysleisio'r angen i asesu a monitro'r plentyn yn rheolaidd o dan *Gymorth Ysgol a Chymorth a Mwy*, gan gynnwys cyngor allanol fel y bo'n briodol.

Gwella darpariaeth adeg *Cymorth Ysgol a Chymorth a Mwy*

11. Gofynnodd y Papur Gwyrdd sut y gallai'r AALI helpu ysgolion i wella ansawdd y ddarpariaeth yng nghyfnodau cynnar y Rhestr Argymhellion. Dywedodd llawer o'r ymatebwyr y gallai'r AALI helpu drwy fonitro ansawdd darpariaeth yr ysgolion, a rhoi cymorth effeithiol drwy wasanaethau cynnal AAA, gan gynnwys seicolegwyr addysgol. Dywedodd yr ysgolion y byddent yn gwerthfawrogi'n arbennig gymorth gyda gwaith i atal plant rhag datblygu anghenion addysgol arbennig a rhoi'r wybodaeth a'r medrau angenrheidiol i athrawon i addysgu plant ag AAA. Bydd yn hanfodol i'r AALI gynnig cymorth digonol i'r ysgolion

o dan y *Cymorth a Mwy* newydd. ***Bydd cynlluniau newydd yr AALl ar gyfer ariannu ysgolion, a fydd yn dod i rym o Ebrill 1999 ymlaen, yn ei gwneud yn ofynnol i'r AALl nodi eu disgwyliadau ynghylch yr hyn y dylai'r ysgolion ei ddarparu fel rheol o'u cyllidebau dirprwyedig ar gyfer Cymorth Ysgol a Cymorth a Mwy a'r hyn y bydd yr AALl yn ei ddarparu.*** Bydd yn ofynnol o hyd i'r ysgolion gynnwys gwybodaeth am eu trefniadau eu hunain ar gyfer adnabod, asesu a darparu o fewn eu polisi AAA cyhoeddedig; a bydd angen iddynt roi cyfrif am y modd y byddant yn defnyddio arian.

12. Mae ar athrawon a rhieni angen bod yn hyderus bod anghenion plant yn cael eu diwallu. Yr ydym yn disgwyl y bydd y mesurau hyn yn gwella ansawdd y ddarpariaeth adeg *Cymorth Ysgol a Chymorth a Mwy* ac yn lleihau'r angen i rai plant symud i *Asesiad Statudol*.

Cydgysylltwyr AAA (CAAA)

13. Rôl allweddol CAAA yw cynllunio ar gyfer AAA mewn ysgolion prif ffrwd a'u diwallu. Defnyddir eu hamser yn rhy aml yn gwneud gwaith argyfwng ar gyfer plant unigol ar draul eu rôl reoli. O ganlyniad i hyn, sylwodd rhai ymatebwyr fod ar CAAA angen mwy o amser digyswllt i wneud eu gwaith yn effeithiol - angen a gydnabuwyd gan SPAEM. Mae angen i gyrff llywodraethu a phenaethiaid ystyried amserlen y CAAA yn ofalus yng ngoleuni amgylchiadau'r ysgol a'r adnoddau sydd ar gael. Mewn ysgolion sydd â nifer fawr o ddisgyblion ar y gofrestr AAA, fe allai hyn gynnwys ystyried a oes angen i rôl gydgysylltu AAA gael ei chyflawni gan fwy nag un CAAA dynodedig. Hefyd, dylai person gael cyfle i gyfrannu at drafodaethau ynghylch dyrannu adnoddau ar gyfer AAA. ***Byddwn yn rhoi canllawiau yn y Rhestr Argymhellion AAA ddiwygiedig ar rôl y CAAA a'r amser y mae ei angen i gydgysylltu AAA, gan gynnwys gwaith a wneir gan staff gweinyddol neu ysgrifenyddol.***

14. Yr ydym hefyd yn awyddus i annog gyrff llywodraethu a phenaethiaid i roi rhan fwy gweithredol i CAAA yn rheolaeth yr ysgol gyda mwy o lais mewn penderfyniadau pob dydd sy'n effeithio ar ddisgyblion ag AAA, a hynny er mwyn gwella'r ymateb i'w hanghenion.

15. Os yw'r rhieni'n gweld bod yr ysgolion yn cael digon o gymorth gan wasanaethau cynnal AAA a bod gan y CAAA ddigon o amser i ymgymryd â'u gwaith, byddant yn teimlo'n sicrach fod ysgolion yn gallu cynnig cymorth effeithiol a chyson. Yr ydym yn cytuno felly â'r mwyafrif o'r ymatebwyr mai ychydig fyddai'n cael ei ennill o gyflwyno contract rhwng ysgolion a rhieni yng nghyfnodau cynnar y Rhestr Argymhellion (yn y dyfodol *Cymorth Ysgol a Chymorth a Mwy*).

Dyfodol datganiadau

16. Tynnodd y Papur Gwyrdd sylw at y codi cyffredinol diweddar o ran cyfran y plant sydd â datganiadau a holodd ai datganiadau yw'r ffordd fwyaf effeithiol i sicrhau'r cymorth y mae ar rai plant ei angen. Mynegodd llawer o rieni bryder ynglŷn ag unrhyw ostyngiad yng nghyfran y plant sy'n cael datganiad. Yr oeddent yn credu ei bod yn bosibl na fyddai'r ddarpariaeth a gâi'r plant heb ddatganiad mor effeithiol.

17. Fel y'i disgrifir uchod, byddwn yn cryfhau'r cymorth a'r monitro a geir yn yr ysgol er mwyn galluogi'r rhieni, yr ysgolion a'r AALl i deimlo'n hyderus wrth symud yn raddol oddi wrth y ddibyniaeth bresennol ar ddatganiadau. Dros gyfnod o amser, disgwyliwn y bydd anghenion addysgol arbennig y mwyafrif o blant nad oes arnynt anghenion meddygol neu gorfforol dwys neu gymhleth yn cael eu diwallu heb fod angen datganiad. Wedyn byddai'r gyfran o gyfanswm poblogaeth oedran ysgol gyda datganiad yn is na'r lefel bresennol o fwy na 3 y cant yng Nghymru. Mae rhai AALl ac ysgolion eisoes yn amlygu ymagwedd gryfach yn yr ysgol a lleihau niferoedd datganiadau yn sgil hynny. Byddwn yn annog eraill i ddilyn eu harweiniad. ***Onid ni fyddwn yn cyfyngu ar fynediad rhieni i Asesiad Statudol, lle maent yn credu bod hynny'n angenrheidiol. Ni fyddwn ychwaith yn dileu'r diogelwch cyfreithiol a gynigir drwy gyfrwng datganiadau.***

18. Tynnodd y Papur Gwyrdd sylw at yr amrywiadau mawr rhwng AALl wrth wneud datganiadau, a gwahoddwyd sylwadau ar y posibilrwydd o gael meini prawf cenedlaethol ar gyfer datganiadau neu ar gyfer pob cyfnod yn y Rhestr Argymhellion. Cafwyd cefnogaeth i gyflwyno meini prawf cenedlaethol, neu o leiaf mwy o gysondeb. Er hynny, mae disgresiwn yr AALl ynglŷn â'r cydbwysedd rhwng y cyllid ar gyfer AAA a ddirprwyir i'r ysgolion a'r hyn a gedwir yn ganolog yn benderfynydd pwysig ynglŷn â'r pwynt lle y daw datganiad yn angenrheidiol. Yr ydym wedi dod i'r casgliad na fyddai'n ymarferol pennu meini prawf cenedlaethol statudol ar gyfer datganiadau. ***Byddwn yn cyhoeddi canllawiau anstatudol ar feini prawf ar gyfer datganiadau gan dynnu ar amrediad o enghreifftiau o arferion cyfredol.***

Gwella adolygiadau blynyddol datganiadau

19. Mae adolygiad blynyddol datganiad yn cynnig cyfle pwysig i ganolbwyntio ar gynnydd a chyflawniadau'r plentyn dros y 12 mis diwethaf, i adolygu'r ddarpariaeth arbennig a wneir ar gyfer y plentyn, ac i ystyried a oes angen newid y datganiad. Mae'n bwysig bod yr adolygiad yn ystyried yr holl wybodaeth berthnasol sydd ar gael. Dylai'r camau a gynigir yn y bennod

hon gynyddu hyder rhieni y bydd y cymorth o dan y *Cymorth a Mwy* newydd yn cynnal cynnydd eu plentyn. Byddwn yn adolygu'r Rhestr Argymhellion i'w gwneud yn amlwg:

- y dylai datganiadau gynnwys mwy o bwyslais ar y canlyniadau addysgol a ddisgwylir;
- mewn achosion priodol, y dylai datganiadau ddweud y bydd yr AALI yn disgwyl rhoi'r gorau i gynnal y datganiadau pan fydd y canlyniadau hyn wedi'u cyflawni (bydd rhieni yn gallu apelio i Dribiwnlys AAA os ydynt yn anghytuno);
- pan gaiff datganiad ei adolygu, y dylid rhoi mwy o ystyriaeth i a ddylai'r AALI barhau i gynnal y datganiad neu a ddylai'r plentyn gael cymorth o dan y *Cymorth a Mwy* newydd;
- lle bo plentyn â datganiad yn 'derbyn gofal' gan awdurdod lleol ac yn destun adolygiadau blynyddol gan ei adrannau gwasanaethau cymdeithasol (AGC), y dylai'r Awdurdod a'r ysgol gydweithio i gynnal yr adolygiadau hyn ar y cyd lle bynnag y bo modd.

Gwella adolygiadau pontio

20. Rhaid i'r adolygiad cyntaf a'r adolygiadau dilynol ar ôl pen-blwydd plentyn yn 14 oed ystyried cynllun pontio, gan edrych ymlaen at yrfa'r person ifanc ar ôl yr ysgol. O dan y rheoliadau cyfredol fe allai person ifanc sy'n ymadael â'r ysgol yn 16 oed gael cyn lleied ag un adolygiad pontio, neu gyntaf â thri ohonynt.

21. Yr ydym yn awgrymu mai ym Mlwyddyn 9 y dylai adolygiadau pontio gael eu cynnal. Mae'n ofynnol eisoes i'r Gwasanaeth Gyrfaoedd - y mae'n rhaid eu gwahodd i gael eu cynrychioli mewn adolygiadau pontio - gynghori pobl ifanc ym Mlwyddyn 9 ar oblygiadau dewisiadau ar gyfer pynciau a chysiau yng Nghyfnod Allweddol 4. Dylai safoni ym Mlwyddyn 9 arwain at well cydweithredu rhwng y ddau adolygiad.

22. Ar gyfer lleiafrif bach o bobl ifanc â datganiadau - y rhai ag anawsterau dwys, difrifol neu luosog - y mae eu hamgylchiadau'n golygu na fyddant yn ymadael â'r ysgol nes eu bod yn 18 neu 19 oed, yr ydym hefyd o'r farn y gall weithiau fod yn fwy ymarferol ac y gall osgoi pryder diangen os cynhelir yr adolygiad pontio ym Mlwyddyn 10 neu 11 yn hytrach nag ym Mlwyddyn 9. Byddwn yn ymgynghori yng nghyd-destun adolygu'r Rhestr Argymhellion ar ganiatáu hyblygrwydd o'r fath lle ceir cytundeb unfryd rhwng pawb o dan sylw, gan gynnwys y person ifanc, ei rieni, yr ysgol, yr AALI, y Gwasanaeth Gyrfaoedd, a'r gwasanaethau iechyd a chymdeithasol, y byddai'n gall gohirio'r adolygiad pontio am flwyddyn neu ddwy.

23. Ar hyn o bryd mae'n ofynnol i'r AALI gyflawni rhai swyddogaethau ar gyfer adolygiadau pontio - megis trefnu'r cyfarfod adolygu ac ysgrifennu'r adroddiad dilynol - sydd ar gyfer pob adolygiad blynyddol arall yn cael eu cyflawni gan yr ysgol. Mae nifer o AALI eisoes yn dirprwyo'r swyddogaethau hyn i'r ysgol. Ychydig o reswm sy'n bodoli pam y dylai rôl yr ysgol mewn adolygiadau pontio fod yn wahanol i'w rôl mewn adolygiadau blynyddol eraill. Yn dibynnu ar farn y Cynulliad Cenedlaethol, byddwn yn diwygio'r rheoliadau i sicrhau bod rôl ysgolion mewn adolygiadau pontio yn gyson â'i rôl mewn adolygiadau blynyddol eraill.

24. Lle caiff plant ag AAA eu gosod mewn lleoliadau megis ysgolion preswyl y tu allan i'w hardaloedd cartref, ni ddylid colli golwg ar anghenion tymor hirach plentyn. Mae'n hanfodol bod yr awdurdod cartref a phartneriaid eraill sydd â diddordeb yn iechyd a lles y plentyn neu gyfrifoldeb amdano yn gweithio gyda'i gilydd ar strategaethau effeithiol ar gyfer dychwelyd y plentyn i'w ardal cartref ar ddiwedd ei gyfnod yn yr ysgol. *Byddwn yn trafod gyda GYCAAA y potensial ar gyfer canllawiau, ar ffurf astudiaethau ar arferion da, ar gydweithredu effeithiol mewn achosion sy'n cynnwys lleoliadau y tu allan i'r ardal.*

Lleoliadau mewn ysgolion annibynnol yn darparu ar gyfer AAA

25. Mae ysgolion annibynnol yn gwneud cyfraniad pwysig at ddiwallu anghenion addysgol arbennig. Cafwyd ymateb cymysg i'r cynnig i newid y trefniadau presennol o dan y rhai y gellir rhoi plant â datganiadau mewn ysgolion annibynnol sydd heb gymeradwyaeth AAA benodol dim ond os bydd yr Ysgrifennydd Gwladol yn rhoi caniatâd ym mhob achos. Teimlai nifer o'r ymatebwyr fod caniatâd yn angenrheidiol yn nhermau cloriannu addasrwydd yr ysgol i ddiwallu AAA y plentyn. Awgrymodd eraill mai dim ond mewn ysgolion a oedd wedi cael cymeradwyaeth benodol o dan y ddeddfwriaeth i dderbyn disgyblion â datganiadau am AAA y dylai plant â datganiadau gael eu gosod (cyfeirir at hyn yn aml fel cymeradwyaeth 'flanced'). ***Byddwn yn ymgynghori maes o law ar gynigion i wella'r trefniadau presennol ar gyfer lleoliadau ar gyfer disgyblion â datganiadau AAA mewn ysgolion annibynnol nad oes ganddynt gymeradwyaeth benodol i dderbyn plant â datganiadau AAA.***

Y Tribiwnlys AAA

26. Lle na all ymdrechion lleol ddatrys anghydfod, bydd gan rieni hawl o hyd i apelio i'r Tribiwnlys AAA. Ar hyn o bryd nid oes canllawiau ar pa mor gyflym y dylai AALl weithredu penderfyniadau'r Tribiwnlys. Weithiau mae'r canlyniad yn syml, ac mae'r AALl yn gallu gweithredu ar unwaith. Mewn achosion eraill, er enghraifft lle mae'n ofynnol i'r AALl asesu anghenion plentyn, bydd hyn yn cymryd mwy o amser. ***Byddwn yn adolygu'r Rhestr Argymhellion AAA i gynnwys canllawiau ar amserlen resymol ar gyfer gweithredu gorchmynion y Tribiwnlys.*** Byddwn yn ystyried hefyd gyda'r DfEE a fydd yn angenrheidiol deddfu i'w gwneud yn ofynnol i AALl gydymffurfio â gorchmynion y Tribiwnlys yn unol â'r canllawiau newydd. Gofynnwyd eisoes i'r Tribiwnlys sicrhau bod y llythyr sy'n mynegi penderfyniad i rieni a'r AALl yn eu hatgoffa hefyd fod rhaid i'r AALl weithredu unrhyw benderfyniad sy'n galw am weithredu cyn gynted ag y bo'n ymarferol bosibl.

27. Byddwn yn gwneud gwelliannau pellach i effeithiolrwydd y Tribiwnlys AAA drwy sicrhau yr ymgynghorir â chorff llywodraethu ysgol a gynigir gan y rhiant neu'r AALl cyn i'r Tribiwnlys wrando apêl. Nid yw hyn yn digwydd bob tro ar hyn o bryd. Hefyd drwy ofyn i'r Tribiwnlys wahodd ei grwpiau defnyddwyr i ystyried nifer o faterion eraill sydd wedi codi yn ystod y pedair blynedd y bu'r Tribiwnlys ar waith, gan gynnwys:

- a oes angen egluro cyfrifoldebau pan fo rhieni'n symud rhwng ardaloedd AALl tra byddant yn disgwyl eu hapêl;
- lle gwneir apêl yn erbyn rhoi'r gorau i gynnal datganiad, a ddylai fod yn ofynnol i'r AALl gynnal y datganiad hyd nes y caiff yr apêl ei gwrando;
- sut y gallwn atgyfnerthu'r egwyddor y dylai athrawon a staff AALl y gofynnir iddynt ymddangos fel tystion i'r Tribiwnlys gael gwneud hynny yn ddirwystr;
- a ddylai fod gan rieni hawl i apelio i'r Tribiwnlys os yr ysgol, ac nid y rhiant, sydd wedi gofyn am yr asesiad yn wreiddiol.

28. Ar hyn o bryd, gall yr AALl gyflwyno tystiolaeth i'r Tribiwnlys ar bolisiau perthnasol, megis y rhai ar ddirprwyo arian, derbyniadau neu gynhwysedd. Gofynnodd y Papur Gwyrdd a ddylai'r Tribiwnlys, heb gael eu clymu ganddynt, gymryd i ystyriaeth bolisiau perthnasol yr AALl. ***Gofynnwyd i grwpiau defnyddwyr y Tribiwnlys ystyried y mater hwn a rhoi cyngor arno. Byddwn yn ystyried newidiadau yng ngoleuni'r cyngor hwnnw.***

Gwella atebolrwydd yr AALl

29. Tynnodd y Papur Gwyrdd sylw yn benodol at yr angen i wella perfformiad yr AALl wrth fodloni'r terfynau amser ar gyfer cynhyrchu datganiadau. Mae ffigurau'r Comisiwn Archwilio yn dangos mai dim ond 48 y cant ym 1996/97 o ddatganiadau drafft yng Nghymru a Lloegr a baratowyd o fewn yr amserlen statudol. Mae hyn yn annerbyniol. Yr ydym wedi ymrwymo i sicrhau gwelliant sylweddol. ***Byddwn yn cynnig canllawiau i'r AALl ar arferion da.*** Byddwn hefyd:

- fel rhan o'u polisi AAA, yn ei gwneud yn ofynnol i AALl gyhoeddi gwybodaeth am yr amser a gymerir i gwblhau asesiadau a datganiadau statudol;
- yn parhau i herio AALl sy'n tan-berfformio;
- yn ei gwneud yn ofynnol i'r AALl ddarparu darlun cynhwysfawr o'u polisiau AAA yn eu Cynlluniau Strategol Addysg;
- yn ei gwneud yn ofynnol o dan y trefniadau 'Ariannu Teg' newydd i'r AALl gyhoeddi gwybodaeth am yr hyn y byddai disgwyl i ysgolion fel rheol ei ddarparu o'u cyllidebau o dan *Cymorth Ysgol* a *Chymorth a Mwy* a manylion cefnogaeth AALl a ddarperir gan yr AALl;
- monitro perfformiad yr AALl yn erbyn dangosyddion allweddol cyhoeddedig, er enghraifft, yr amser a gymerir i gydymffurfio â gorchmynion y Tribiwnlys AAA;
- yn ystyried yn y tymor hirach gomisiynu SPAEM i ymgymryd ag arolygiad priodol o berfformiad AALl yn y maes hwn.

Gwella trefniadau ariannu

30. Er y dylai'r rhan fwyaf o'r arian ar gyfer cynnal disgyblion yng nghyfnodau 1-3 o'r Rhestr Argymhellion (sef *Cymorth Ysgol* a *Chymorth a Mwy* yn y dyfodol) fod o dan reolaeth yr ysgolion, fe fydd yr AALl yn gallu cadw arian yn ganolog ar gyfer gwasanaethau seicoleg addysgol; gweinyddiaeth yngly^n â datganiadau; monitro trefniadau AAA yr ysgolion; gwasanaethau cymorth AAA; darpariaeth yn yr ysgol ar gyfer disgyblion ag anawsterau gweld, clywed neu anawsterau

lleferydd ac iaith, neu namau cyfathrebu eraill gan gynnwys awtistiaeth; hybu cydweithredu rhwng yr ysgolion a chynwysoldeb; a chostau mawr ynglŷn â disgyblion penodol. Byddant hefyd yn gallu cadw arian ar gyfer gwasanaethau i rieni disgyblion ag AAA. ***I wella eglurder ac atebolrwydd ysgolion byddwn yn ei gwneud yn ofynnol i'r datganiadau cyllideb a gyhoeddir gan yr AALl ar gyfer pob ysgol o dan y fframwaith Ariannu Teg nodi'r gyllideb ddamcaniaethol a ddyrannwyd ar gyfer AAA.*** Mae'r corff llywodraethu yn dal i fod yn gyfrifol am benderfyniadau am wariant.

31. At ei gilydd, caiff ysgolion arbennig eu hariannu i ddiwallu anghenion eu holl ddisgyblion, er y gall yr AALl gadw arian yn ganolog ar gyfer costau mawr ynglŷn â disgyblion penodol neu i hybu cydweithredu rhwng yr ysgolion neu waith cenhadu.

---

sylwadau

Pennod 3

Symud tuag at Addysg Gynhwysol

Byddwn yn hybu rhagor o gynhwysiant ac yn datblygu rôl yr ysgolion arbennig trwy'r canlynol:

- o Fedi 1999 ymlaen, ei gwneud yn ofynnol i'r AALL gyhoeddi gwybodaeth am eu polisi ar gynhwysiant yn eu Cynlluniau Strategol Addysg;
- adolygu'r fframwaith statudol ar gyfer cynhwysiant (adran 316 o Ddeddf Addysg 1996);
- nodi a lledaenu arferion da yr ysgolion arbennig wrth ddatblygu cysylltiadau ymarferol ag ysgolion y brif ffrwd, a hybu cyfraniad ysgolion arbennig at system addysg sy'n gynyddol gynhwysol;
- sicrhau bod plant ag AAA yn cael eu trin yn deg yng ngweithdrefnau derbyn yr ysgolion.

1. Bydd hybu cynhwysiant o fewn ysgolion y brif ffrwd, lle mae'r rhieni'n dymuno hynny a lle y gellir darparu cymorth priodol, yn parhau'n un o gonglfeini ein strategaeth. Mae yna seiliau addysgol cryf, yn ogystal â rhai cymdeithasol a moesol, dros addysgu plant ag AAA, neu ag anableddau, gyda'u cyfoedion. Mae hyn yn rhan bwysig o adeiladu cymdeithas gynhwysol. Mae nifer cynyddol o ysgolion yn dangos y gall ymagwedd gynhwysol atgyfnerthu ymrwymiad i safonau uwch o gyrhaeddiad ar gyfer pob plentyn. Yr ydym am gynnal gynnydd a galluogi mwy o rieni i deimlo'n hyderus y caiff anghenion eu plentyn eu diwallu yn un o ysgolion y brif ffrwd.

2. Cytunodd y mwyafrif o'r ymatebwyr i'r Papur Gwyrdd â'r ymagwedd hon. Ond yr oedd llawer, yn enwedig athrawon dosbarth, yn bryderus na ddylem fychanu'r heriadau real sy'n wynebu'r ysgolion wrth iddynt ddod yn fwy cynhwysol. Bydd ein hymagwedd yn ymarferol ac nid yn ddogmatig, gan roi anghenion y plentyn unigol yn gyntaf.

Hybu system fwy cynhwysol

3. Proses, yn hytrach na chyflwr sefydlog, yw cynhwysiant. Gall y term gael ei ddefnyddio i olygu llawer o bethau gan gynnwys lleoli disgyblion ag AAA mewn ysgolion y brif ffrwd; cyfranogiad yr holl ddisgyblion yng nghwricwlwm a bywyd cymdeithasol ysgolion y brif ffrwd; cyfranogiad disgyblion mewn dysgu sy'n arwain at y lefel uchaf posibl o gyrhaeddiad; a chyfranogiad pobl ifanc yn yr amrediad llawn o brofiadau a chyfleoedd cymdeithasol pan fyddant wedi ymadael â'r ysgol. I'r mwyafrif o blant mae lleoliad mewn ysgol y brif ffrwd yn arwain yn naturiol at fathau eraill o gynhwysiant. Felly i'r mwyafrif mawr o blant ag AAA nid oes byth angen ystyried darpariaeth y tu allan i'r brif ffrwd.

4. I'r rhai ag anghenion mwy cymhleth, y cwestiynau, "A fyddai'r plentyn yma yn elwa o gael addysg mewn lleoliad yn y brif ffrwd? Os felly, pa gamau y mae eu hangen, a chan bwy, i wneud hyn yn bosibl? Beth yw barn y rhieni a'r plentyn?" yw'r man cychwyn bob amser. Nid yw'n ddigon da dweud nad yw ysgolion y brif ffrwd lleol erioed o'r blaen wedi cynnwys plentyn â'r anghenion hyn.

5. I rai plant, hwyrach na fydd lleoliad yn y brif ffrwd yn iawn, neu ddim yn iawn eto. Bydd darpariaeth arbenigol - yn aml, ond nid bob amser, mewn ysgolion arbennig - yn dal i chwarae rôl hanfodol. Y weledigaeth sydd gennym ni yw system addysg leol gynhwysol lle rhagdybir fel arfer bod plant yn treulio cymaint o amser ag y bo modd mewn lleoliad yn y brif ffrwd; a lle bo gan ysgol arbennig (neu ddarpariaeth arbenigol arall) os dyna sy'n iawn i'r plentyn, gysylltiadau agos â'r ysgolion prif-ffrwd cyfagos. Byddwn felly yn annog ysgolion arbennig i ddod yn llawer mwy integredig ym mhatriau lleol y ddarpariaeth a galluogi staff ysgolion arbennig ac ysgolion y brif ffrwd i weithio'n agosach i wneud y gorau o'r cyfleoedd ar gyfer cynhwysiant.

Cynllunio ar gyfer rhagor o gynhwysiant

6. I'r rhai ag anghenion mwy cymhleth, mae yna amrywiadau o ran cyfleoedd i fynychu ysgol y brif ffrwd. Mae amrywiadau o'r fath yn annerbyniol. Mae'n amlwg bod angen ystyriaeth fanylach ar y nifer fawr o faterion y mae angen mynd i'r afael â hwy i sicrhau bod y ddarpariaeth o ansawdd uchel ar gyfer plant ag anghenion cymhleth y mae rhai ysgolion y brif ffrwd yng Nghymru eisoes yn ei chynnig ar gael yn ehangach. Fel cam cyntaf, **byddwn yn ei gwneud yn ofynnol i'r AALL gyhoeddi gwybodaeth, yn eu Cynlluniau Strategol Addysg, am eu polisiâu ar gynhwysiant.** Byddwn yn monitro'r cynlluniau hyn, ac

yn annog yr holl AALl ac ysgolion i ddod mor gynhwysol â phosibl er mwyn ehangu dewis rhieni a disgyblion gymaint ag y gellir.

7. Dylai datganiad AALl ar ei bolisi cynhwysiant ymdrin â chydweithio rhwng ysgolion y brif ffrwd ac ysgolion arbennig lle bo'n ymarferol; ei gynlluniau i gynyddu mynediad i ysgolion y brif ffrwd; a threfniadau ar gyfer monitro'r safonau a gyrrhaeddir gan ddisgyblion ag AAA. Fe allai hefyd gynnwys nodau y cytunir arnynt yn lleol megis:

- camau i sicrhau y caiff cynifer o blant â phosibl eu haddysgu mewn lleoliadau sydd â chymorth priodol mewn ysgolion y brif ffrwd, yn unol â dewis y rhieni a, lle y gellir ei sicrhau, gan gymryd barn y plentyn i ystyriaeth;
- camau i sicrhau, lle bo'n briodol, y gall plant gael eu hailintegreiddio'n effeithiol o ysgolion arbennig;
- camau y bydd AALl ac ysgolion y brif ffrwd yn eu cymryd i sicrhau bod plant ag AAA yn treulio cymaint o amser ag y bo'n briodol mewn dosbarthiadau prif-ffrwd;
- trefniadau ar gyfer disgyblion mewn ysgolion y brif ffrwd iddynt gael gafael ar yr arbenigedd mewn ysgolion arbennig fel y bo'n briodol; a
- chyfleoedd ac anogaeth ar gyfer disgyblion mewn ysgolion arbennig ac unedau er mwyn cysylltu â'r brif ffrwd.

Nid ydym yn bwriadu pennu targedau cenedlaethol a lleol ar gyfer cynhwysiant ar hyn o bryd ond fe fyddwn yn cadw llygad ar eu gwerth posibl. Hwyrach y bydd y Cynulliad Cenedlaethol yn dymuno adolygu cwestiwn pennu targedau.

8. Tynnodd yr ymatebion ymgynghori sylw yn benodol at bwysigrwydd ymagwedd ysgol-gyfan tuag at feithrin agwedd gadarnhaol at blant ag AAA mewn ysgolion y brif ffrwd. Byddwn yn annog ysgolion i ddatblygu ethos gynhwysol, er enghraifft trwy gynnwys yr holl staff mewn gweithgareddau hyfforddi i hybu mwy o ddealltwriaeth o gynhwysiant ac anghenion plant ag AAA. Yr ydym wedi ymrwymo i gynyddu cyfleoedd ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus pob athro/athrawes (gweler Pennod 4).

Adolygu darpariaethau statudol

9. Mae Adran 316 o Ddeddf Addysg 1996 yn darparu y dylai plant â datganiadau gael eu haddysgu mewn ysgolion y brif ffrwd fel rheol, oni bai bod eu rhieni'n dymuno fel arall, cyhyd ag y bodlonir rhai amodau. Mae rhai'n credu bod yr amodau - ynglŷn ag anghenion y plentyn, anghenion plant sy'n gyfoedion iddynt a defnyddio adnoddau - yn gyfystyr, naill ai o ran egwyddor neu yn y modd y cânt eu dehongli, â rhwystr i gynhwysiant. ***Byddwn yn adolygu'r fframwaith statudol ar gyfer cynhwysiant.*** Os bydd ein gwaith ni, neu waith y Tasglu Hawliau Anabledd wrth ystyried sut i gyflawni hawliau sifil cynhwysfawr a gorfodadwy i bobl anabl, yn cadarnhau bod angen newidiadau, fe wnawn newidiadau. Ond byddwn yn cadw hawl rhieni i fynegi dewis o blaid lleoliad mewn ysgol arbennig i'w plant ag anghenion addysgol arbennig.

Datblygu rôl ysgolion arbennig

10. Mae yna ysgolion arbennig ardderchog yng Nghymru sy'n darparu addysgu a chymorth da ac fe'u gwerthfawrogir gan rieni a disgyblion. Bydd yna rôl barhaus ar gyfer darpariaeth arbenigol gan gynnwys ysgolion arbennig. Mae rhaid i ysgolion arbennig fod yn ganolfannau hyderus ac eangfrydig ar gyfer arbenigedd. Yr ydym am adeiladu ar eu cryfderau, a sicrhau eu bod yn rhan annatod o system addysg gynhwysol ar gyfer y plant yn eu hardaloedd ac efallai y tu hwnt.

11. Bydd angen yn fwy ac yn fwy i ysgolion arbennig weithio'n hyblyg, gan gymryd rhai disgyblion efallai am gyfnodau cymharol fyr, yn hytrach nag ar gyfer y cyfan o'u gyrfa yn yr ysgol. Bydd angen iddynt fynd ati i weithio gydag ysgolion y brif ffrwd i gynllunio cymorth i blant a allai elwa o gael lleoliad yn y brif ffrwd. Bydd angen hefyd iddynt weithredu fel ffynhonnell arbenigedd, cyngor a datblygiad proffesiynol i gydweithwyr yn y brif ffrwd; ac mae'n bwysig i staff beidio â dechrau teimlo ar wahân i addysg y brif ffrwd. Yr ydym yn dymuno hybu rhagor o gyfnewid staff addysgu rhwng ysgolion prif-ffrwd ac ysgolion arbennig.

12. ***Byddwn yn nodi ac yn lledaenu arferion da ac arloesol yr ysgolion arbennig wrth ddatblygu cysylltiadau ymarferol ag ysgolion y brif ffrwd, ac yn hybu cyfraniad ysgolion arbennig at system addysg sy'n gynyddol gynhwysol.*** Byddwn hefyd:

- yn ei gwneud yn ofynnol i AALl, o fewn eu Cynlluniau Trefnu Ysgolion, gyhoeddi gwybodaeth am y ddarpariaeth arbenigol a wneir ar gyfer plant ag AAA gan yr AALl a datblygiadau arfaethedig yn y ddarpariaeth honno; ac
- yng ngoleuni'r gweithdrefnau newydd ar gyfer agor, cau ac addasu ysgolion arbennig, a nodir yn Neddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, yn ymgynghori ag AALl ac ysgolion arbennig ar reoliadau cysylltiedig a chanllawiau

Adnabod cyrhaeddiad Plant ag AAA

13. Mae llawer o ysgolion y brif ffrwd yn croesawu disgyblion o bob gallu a'r rhai ag anghenion arbennig. Mae'n bwysig cydnabod cyrhaeddiad pob disgybl. Mae tablau perfformiad ysgolion uwchradd yn cynnig gwybodaeth gefndir am nifer y disgyblion ag AAA gan gynnwys, am y tro cyntaf eleni, y nifer yn y garfan 15 oed sydd â datganiadau o AAA. Nodweddi newydd arall eleni yw mesur perfformiad wedi'i seilio ar sgôr bwyntiau gyfartalog TGAU/GNVQ. Mae'r tablau hefyd yn cynnwys nifer yr unedau/dosbarthiadau AAA dynodedig a'r nifer o blant ag AAA yn yr unedau hynny. Yng Nghymru yr ydym eisoes yn cynnwys gwybodaeth yn y tablau am y Dystysgrif Cyrhaeddiad Addysgol.

14. Mae Awdurdod Cymwysterau, Cwricwlwm ac Asesu Cymru (ACCAC) yn cynhyrchu deunyddiau asesu dewisol i gefnogi asesiadau cyson o ansawdd uchel gan athrawon ar gyfer pob disgybl, gan gynnwys y rhai ag AAA. Cyhoeddir canllawiau ar asesu disgyblion sy'n gweithio tuag at lefel 1 yn Nhymor Gwanwyn 1999. Cyhoeddir canllawiau pellach, a gynhyrchir gan ACCAC gyda QCA yn Lloegr, ar gynllunio'r cwricwlwm ar gyfer disgyblion â namau amlsynhwyrdd, yn y Gwanwyn hefyd a fydd gwaith pellach yn arwain at ganllawiau ar gynllunio'r cwricwlwm i ddisgyblion ag anhwylderau sbectrwm awtistig a disgyblion ag anawsterau emosiynol ac ymddygiadol.

Gwella trefniadau derbyn

15. Mae Deddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 yn gosod dyletswydd ar AAL i awdurdodau derbyn ysgolion i roi sylw i God Ymarfer statudol newydd ar Dderbyniadau i ysgolion y brif ffrwd. ***Ar gyfer plant sydd ag AAA ond sydd heb ddatganiadau, bydd y Cod yn ei gwneud yn glir bod rhaid trin plant o'r fath ar yr un sail ag ymgeiswyr eraill ac na ddylai trefniadau derbyn fod yn gamwahaniaethol.***

16 I blant â datganiadau, bydd y Cod yn atgoffa'r awdurdodau derbyn o'u dyletswydd i dderbyn plentyn os yw'r ysgol wedi'i henwi yn y datganiad. Bydd y Cod yn croes-gyfeirio at y Rhestr Argymhellion AAA i gael canllawiau ar y trefniadau derbyn i blant â datganiadau. Bydd y Rhestr Argymhellion AAA ddiwygiedig yn cynnwys rhagor o gyngor manwl ar drefniadau derbyn i blant â datganiadau sy'n trosglwyddo o'r naill ysgol i'r llall, fel bod y rhieni'n gwybod mewn da bryd i ba ysgol y mae eu plant yn mynd.

17. Mae'r trefniadau newydd ar gyfer derbyniadau o dan Ddeddf 1998 yn ei gwneud yn ofynnol i'r awdurdodau derbyn ymgynghori ag awdurdodau derbyn eraill yn yr ardal ynglyn â'u trefniadau derbyn arfaethedig. Bydd y Cod Derbyn yn annog awdurdodau derbyn, gan gydweithio â'i gilydd, i sicrhau bod eu trefniadau derbyn yn cymryd i ystyriaeth y polisiâu lleol ehangach ar anghenion addysgol arbennig. I gryfhau'r trefniadau hyn ymhellach, ***byddwn yn disgwyl i'r AAL fonitro derbyniadau plant ag AAA - gyda datganiadau a hebddynt - ar draws yr holl ysgolion a gynhelir yn eu hardal***, er mwyn bwydo trafodaethau lleol a helpu i sicrhau triniaeth gyfartal i blant ag AAA.

18. Mae Deddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 hefyd yn rhoi pw^er i'r Ysgrifennydd Gwladol wneud rheoliadau mewn cysylltiad â derbyn disgyblion i ysgolion arbennig cymunedol ac ar gyfer dyrannu swyddogaethau rhwng AAL a chyrff llywodraethu mewn cysylltiad â threfniadau derbyn. Caiff y manylion eu cynnwys yn y rheoliadau a'r canllawiau cydategol y cyfeirir atynt ym mharagraff 12 uchod.

Gwella trefniadau ar gyfer plant ag anawsterau emosiynol ac ymddygiadol

19. Mynegodd rhai ymatebion bryder am gynnwys plant ag anawsterau emosiynol ac ymddygiadol (AEY) yn ysgolion y brif ffrwd. Yr ydym yn cydnabod y problemau penodol a gyflwynir gan blant o'r fath, ac ymdrechion ymroddgar nifer fawr o athrawon i'w cadw yn y brif ffrwd.

20. Beirniadodd Adolygiad Syr William Utting o Amddiffynfeydd ar gyfer Plant sy'n Byw Oddi Cartref (Adroddiad Utting) y diffyg trylwyrdeb ac effeithiolrwydd yn y cydweithio ar gyfer plant ag AEY rhwng adrannau addysg a gwasanaethau cymdeithasol awdurdod lleol gan alw am gydweithio agosach. Un argymhelliad a gyflwynwyd ar gyfer cyflawni'r derbyniad hwn oedd dechrau rhannu cyllidebau. Trafodir y materion hyn ym Mhennod 5.

21. Nododd y Papur Gwyrdd strategaeth eang, sydd wedi ennyn cefnogaeth helaeth, ar gyfer gwella'r ddarpariaeth ar gyfer plant ag AEY a helpu i godi'u cyraeddiadau. Bydd hyn yn canolbwyntio ar ymyrraeth mwy effeithiol i blant ifanc sy'n dangos arwyddion cynnar o broblemau ymddygiad ac ar ddarpariaeth gryfach ar gyfer plant hyn. Caiff ei gydgyssylltu'n glos â mesurau yr ydym yn eu cymryd i helpu'r ysgolion i fynd i'r afael ag ymddygiad gwael yn gyffredinol a'r mesurau eraill a argymhellwyd yn adroddiad yr Uned Dieithrwch Cymdeithasol ar driwantiath a gwaharddiadau. Cyn bo hir byddwn yn cyhoeddi, at ddibenion ymgynghori, ganllawiau drafft newydd ar gynhwysiant cymdeithasol gan ddwyn ynghyd gyngor ar

bresenoldeb yn yr ysgol, ymddygiad a disgyblaeth, gwaharddiadau, addysg y tu allan i'r ysgol ac ailintegreiddio; ac yn cysylltu'r rhain ag AAA.

22. Mae llawer o ysgolion yn dangos ei bod yn bosibl gweithio gyda phlant anodd a gwella safonau. Ond i'r plant hynny na ellir diwallu eu hanghenion yn effeithiol yn y brif ffrwd, mae angen amrediad o ddarpariaeth briodol, gan gynnwys Unedau Cyfeirio Disgyblion (UCD) effeithiol, ysgolion arbennig AEY o ansawdd uchel, ac ymagweddau llawn dychymyg at y cwricwlwm, yn enwedig ym mlynedd 10 ac 11. Byddwn yn gwneud y canlynol:

- annog UCD i weithio mewn partneriaeth ag ysgolion lle mae disgyblion mewn perygl o gael eu gwahardd neu lle maent wedi'u gwahardd yn barhaol, i sicrhau eu hailintegreiddio i addysg y brif ffrwd cyn gynted â phosibl. Gall hyn gynnwys cofrestru deul mewn ysgol ac UCD;
- cyflwyno rhaglen o ymgynghori cyfoed ar gyfer ysgolion arbennig AEY, lle y gall penaethiaid ac eraill gael cefnogaeth a chynghor ar arferion da gan eu cyfoedion. Byddwn yn ymgynghori yn y man ar fanylion y rhaglen ymgynghori cyfoed;
- annog yr ysgolion i ddefnyddio'r hyblygrwydd newydd yn y cwricwlwm yn CA4 i gynnig cyfleoedd ar gyfer dysgu yn gysylltiedig â gwaith. Dylai'r AALl hefyd weithio gyda cholegau addysg bellach a'r sector gwirfoddol a allai gyfrannu at becynnau addas. Gall yr ymagweddau gwahanol hyn annog a chymell pobl ifanc sy'n anfodlon a'u helpu i ddeall perthnasedd ysgol i waith a dysgu yn y dyfodol;
- cyhoeddi, cyn gynted â phosibl, becyn gwybodaeth manwl ar gyfer athrawon ysgolion cynradd ac eraill sy'n gweithio gydag ysgolion yng Nghymru wedi'i anelu at helpu i adnabod plant sydd, efallai, yn profi anawsterau seicolegol ac emosiynol ac yn helpu athrawon ac eraill i ymyrryd yn effeithiol er mwyn mynd i'r afael ag amrediad eang o broblemau wrth iddynt godi.

---

sylwadau

Pennod 4

Datblygu Gwybodaeth a Medrau

Byddwn yn datblygu gwybodaeth a medrau'r holl staff sy'n gweithio gyda phlant ag AAA trwy'r canlynol:

- rhoi rhagor o bwyslais i AAA wrth hyfforddi, sefydlu a datblygu athrawon;
- cyhoeddi canllawiau ar arferion da yng ngwaith cynorthwywyr cynnal dysgu (CCD);
- ymgynghori ar ddisgrifiad o rôl seicolegwyr addysgol yn y dyfodol;
- ystyried ymhellach anghenion hyfforddi a datblygu penodol staff sy'n gweithio gyda phlant ag AAA yn enwedig yng ngoleuni'r ymgynghori ar ein Papur Gwyrdd ar ddyfodol y proffesiwn addysgu a'r angen i gynyddu nifer yr athrawon a'r staff arbenigol ym maes AAA sy'n gallu gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg;
- ystyried anghenion hyfforddi llywodraethwyr ysgolion gyda chyfrifoldeb dros AAA.

1. Er mwyn gwella addysg ar gyfer plant ag AAA a gwneud y gorau o'u cyraeddiadau, mae angen i ni ddatblygu gwybodaeth a medrau amrediad o broffesiynolion addysgol - yn enwedig athrawon, cynorthwywyr cynnal dysgu (CCD - cynorthwywyr o bob math na fyddant yn dysgu ac a fydd yn cael eu cyflogi i weithio gyda phlant ag AAA mewn ysgolion y brif ffrwd ac ysgolion arbennig) a seicolegwyr addysgol; a llywodraethwyr ysgolion. Bydd ein Papur Gwyrdd ar ddyfodol y proffesiwn addysgu yn ymdrin â rôl a strwythur y proffesiwn addysgu, arweinyddiaeth, cyflog, strwythur gyrfa a datblygiad proffesiynol. *Byddwn yn ystyried anghenion hyfforddi a datblygu penodol yr holl staff sy'n gweithio gyda phlant ag anghenion addysgol arbennig yng ngoleuni'r cynigion hyn.*

Athrawon

2. Bydd gofynion newydd ar gyfer cyrsiau hyfforddi cychwynnol athrawon, a ddaeth i rym ym 1998, yn sicrhau bod pob athro ac athrawes sydd newydd gymhwyso yn deall eu cyfrifoldebau o dan y Rhestr Argymhellion AAA, yn gallu adnabod plant ag AAA, a phan gânt eu cefnogi'n ddigonol yn gallu defnyddio dulliau addysgu gwahaniaethol. Caiff athrawon newydd-gymhwyso flwyddyn sefydlu gyda chymorth. Mae'r safonau proffesiynol sydd i'w sefydlu ar gyfer y flwyddyn sefydlu newydd yn ceisio sicrhau bod pob athro ac athrawes newydd yn gallu adnabod a chynllunio'n effeithiol i ddiwallu anghenion disgyblion ag AAA, a gweithio'n effeithiol gyda rhieni a chyda staff cynnal yn yr ystafell ddosbarth. Mae'n bwysig bod athrawon yn ennill y medrau ymarferol angenrheidiol i weithio'n effeithiol gyda phlant AAA mor gynnar â phosibl yn eu gyrfa.

3. Mae rhai athrawon sy'n gwasanaethu yn bryderus am eu rôl, yn enwedig yn sgil cynnwys mwy a mwy o blant ag AAA yn ysgolion y brif ffrwd. Yr ydym wedi ymrwymo i sicrhau y caiff pob athro ac athrawes yr hyfforddiant a'r gefnogaeth angenrheidiol i wneud eu gwaith yn dda, a'u bod yn hyderus i ymgymryd ag amrediad eang o anghenion addysgol arbennig. Byddwn yn annog pob athro/athrawes i ymgymryd â datblygiad proffesiynol parhaus mewn anghenion addysgol arbennig gydol eu gyrfa - o'r rhai sy'n ymsefydlu i benaethiaid.

4. Yn Ebrill 1998, cyhoeddodd yr Asiantaeth Hyfforddi Athrawon (TTA) *Safonau Cenedlaethol ar gyfer Cydgysylltwyr Anghenion Addysgol Arbennig* gan nodi'r wybodaeth, y ddealltwriaeth, y medrau, y priodweddau a'r arbenigedd y mae eu hangen ar gydgysylltwyr darpariaeth AAA mewn ysgolion (CAAA). Mae'r safonau hyn yn darparu fframwaith ar gyfer datblygu hyfforddiant proffesiynol wedi'i dargedu mewn AAA.

5. Mae'r Asiantaeth Hyfforddi Athrawon ar hyn o bryd yn ystyried safonau ar gyfer arbenigwyr AAA a byddwn yn cymryd i ystyriaeth y gwaith hwn yng ngoleuni'r ymgynghori ar Bapur Gwyrdd y 'GORAU ar gyfer Addysgu a Hyfforddi yng Nghymru'. Mae'n hanfodol bod hyfforddiant ar gyfer arbenigwyr AAA yn rhan annatod o'r fframwaith cyffredinol ar gyfer hyfforddiant a datblygiad proffesiynol parhaus. Bydd y projectau peilot a ddisgrifir ym Mhennod 5 yn rhoi sylw i gydgysylltu rhanbarthol wrth gyflwyno hyfforddiant. Anogwn yr AALL, sefydliadau addysg uwch, gwasanaethau gyrfaoedd, cyrff gwirfoddol ac adrannau addysg a gwasanaethau cymdeithasol i gydweithio i ddatblygu a chyflwyno hyfforddiant arbenigol.

6. *Byddwn yn hybu mwy o hyfforddiant i bawb sy'n gweithio gyda phlant ag anghenion arbennig.* Gall yr hyfforddiant fod

mewn unrhyw faes o AAA a mater i'r AALl yw penderfynu ar eu blaenoriaethau eu hunain yng ngoleuni'r amgylchiadau lleol. Byddai'r hyfforddiant yn cynnwys: hyfforddiant yn y cymwysterau gorfodol i athrawon plant â nam ar eu clyw, nam ar eu golwg neu blant byddar-a-dall; hyfforddiant i staff sy'n ymwneud ag addysg plant ag anawsterau dysgu dwys, AEY (neu mewn perygl o ddatblygu AEY), awtistiaeth, dyslecsia, neu anawsterau cyfathrebu; a hyfforddiant i staff y brif ffrwd mewn meysydd megis cydraddoldeb anabledd a rheoli ymddygiad, er mwyn helpu ysgolion i weithio tuag at fwy o gynhwysiant.

7. Mae gan y rhieni rôl hanfodol yn addysg a chymorth plant ag AAA. Mae'u tasg yn ymestynnol ac yn aml yn llawn gofidiau. O gofio'r pwyslais dealladwy a roddir ar anghenion y plant, mae'n bosibl anghofio anghenion y rhieni. Dylai'r diwygiadau y bwriadwn eu gwneud i'r Rhestr Argymhellion alluogi rhieni i ddeall gweithdrefnau AAA yn well. Bydd y cynigion i gryfhau trefniadau partneriaeth rhieni yn rhoi mwy o bw[^] er iddynt a mwy o lais yn addysg eu plentyn. Byddwn hefyd yn gweithio i hybu mwy o ddealltwriaeth o anghenion bugeiliol rhieni ar ran yr holl staff sy'n gweithio gyda phlant ag AAA - o benaethiaid a llywodraethwyr i weithwyr atodol. Bydd GYCAAA yn rhoi ystyriaeth i'r modd y gellir cyflawni hyn.

Cynorthwyr Cynnal Dysgu

8. Mae CCD yn chwarae rhan allweddol mewn cynorthwyo disgyblion ag amrediad eang o anghenion, ac eto cyfyngedig yw'r cyfleoedd hyfforddi a datblygu a thameidiog yw'r ddarpariaeth. ***Byddwn yn cynhyrchu arweiniad i arferion da yng ngwaith CCD***, mewn ymgynghoriad ag AALl ac ysgolion. Bydd yr arweiniad yn tynnu ar enghreifftiau o'r arferion da sy'n bodoli eisoes, ac fe fydd:

- yn egluro rôl briodol yr CCD o dan amgylchiadau gwahanol;
- yn nodi'r medrau a'r hyfedreddau craidd;
- yn rhoi enghreifftiau o sut i ddefnyddio CCD yn effeithiol mewn dosbarthiadau ac fel aelodau o'r tîm ysgol ehangach;
- yn nodi rôl a chyfrifoldebau'r CAAA ac athrawon eraill mewn rheoli a chefnogi CCD;
- yn cynnig canllawiau ar sefydlu a hyfforddi CCD.

9. Byddwn yn ystyried sut y gallai'r arweiniad fod yn sail ar gyfer hyfforddiant a datblygiad mwy cyson a phendant ar gyfer CCD yn unol â'r Papur Gwyrdd ar y proffesiwn addysgu. ***Byddwn yn parhau i annog yr AALl i ddarparu hyfforddiant i CCD trwy'r Rhaglen GCAH.***

Seicolegwyr Addysgol

10. Mae gan Seicolegwyr Addysgol (SA) rôl hanfodol mewn gwella'r ddarpariaeth ar gyfer plant ag AAA. Mae eu gwaith ar asesiadau statudol yn swyddogaeth hanfodol ac allweddol. Ond dywedodd yr ymatebwyr nad oedd SA mewn llawer o achosion yn gallu rhoi digon o amser i agweddau eraill ar eu gwaith - yn enwedig i weithio gyda phlant y mae arnynt angen cymorth. Gall cymorth mwy effeithiol yng nghyfnodau cynnar y Rhestr Argymhellion (yn y dyfodol *Cymorth Ysgol* a *Cymorth a Mwy*) arwain dros amser at ostwng nifer yr asesiadau statudol. Dylai newidiadau o'r fath arwain at symud oddi wrth weinyddu datganiadau tuag at fwy o ymwneud â rhoi cymorth i blant, rhieni ac athrawon.

11. Rhaid i hyfforddiant SA adlewyrchu'r rôl esblygol hon. Ar hyn o bryd mae strwythur a chynnwys cyrsiau hyfforddi yn cael eu hystyried gan Gymdeithas Seicolegol Prydain, Cymdeithas y Seicolegwyr Addysgol a darparwyr hyfforddiant. Mae'r DfEE wedi sefydlu gweithgor i ystyried rôl a hyfforddiant SA yn y dyfodol. ***Byddwn yn ymgynghori ar ddisgrifiad o rôl seicolegwyr addysgol yn y dyfodol ym 1999.*** Byddwn hefyd yn gweithio gyda'r proffesiwn ar ddatblygu hyfforddiant i arfogi SA ar gyfer y rôl hon.

12. Yn ychwanegol, byddwn yn ystyried gyda chynrychiolwyr Cymreig Cymdeithas Genedlaethol y Prif Seicolegwyr Addysgol faterion ynglŷn ag argaeledd nifer penodol o leoedd hyfforddi SA ar gyfer siaradwyr Cymraeg. Ymateb yw hyn i bryder am y nifer gostyngol o SA yn Nghymru sy'n gallu gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg. Byddwn yn cyflwyno cynigion ar gyfer diwallu'r prinder.

Llywodraethwyr ysgolion

13. Cafwyd cefnogaeth gyffredinol i wella cyfleoedd hyfforddi i helpu llywodraethwyr i ymestyn eu gwybodaeth am faterion AAA a'u hymwneud â hwy. ***Yn ystod 1999 byddwn yn adolygu anghenion hyfforddi llywodraethwyr gyda golwg ar gyhoeddi canllawiau. Bydd yr adolygiad yn cynnwys materion AAA a rôl llywodraethwyr mewn cynllunio a darparu ar gyfer AAA yn eu hysgolion.***

---

sylwadau

Pennod 5

Cydweithio i Ddiwallu Anghenion Arbennig

Byddwn yn helpu i wella'r modd y mae AAL yn cydweithio ac, mewn partneriaeth ag asiantaethau lleol eraill, yn cryfhau'r cymorth i blant ag anghenion addysgol arbennig trwy'r canlynol:

- cyflwyno dyletswyddau newydd o bartneriaeth a phwerau newydd i ganiatáu trefniadau cyllido mwy hyblyg rhwng yr NHS a'r awdurdodau lleol;
- gweithio i ddatblygu'r cydgysylltu rhanbarthol ar y ddarpariaeth ar gyfer AAA ar draws Cymru yng ngoleuni'r profiad a geir ar brojectau cynllunio peilot arfaethedig yn y rhanbarthau;
- gwella'r trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau therapi lleferydd ac iaith a gwasanaethau therapi eraill;
- casglu gwybodaeth am brofiadau pobl ifanc ag AAA pan fyddant wedi ymadael â'r ysgol er mwyn helpu ysgolion a cholegau i baratoi pobl ifanc yn fwy effeithiol ar gyfer bywyd oedolyn.

Gwell gweithio aml-asiantaeth

1. Yn aml mae ar blant ag AAA (a'u rhieni) angen cymorth gan ddarparwyr iechyd ac weithiau gan wasanaethau cymdeithasol. Er gwaethaf cytundeb helaeth am y manteision, bu cydweithio effeithiol yn anodd i'w gyflawni yn ymarferol. Yr ydym am ganolbwyntio ar adnabod anghenion plant ag AAA a'u gosod yng nghanol y ddarpariaeth gwasanaeth, yn hytrach na chanolbwyntio ar wahanol gyfrifoldebau statudol yr asiantaethau unigol.

2. Yr ydym wedi ymrwymo i hybu cydweithio effeithiol ar bob lefel i gynorthwyo plant ag AAA ac i gynnal mwy a mwy o gynhwysiant. *Byddwn yn hybu gwelliannau yn lleol ac yn rhanbarthol, mewn perthynas â chynlluniau strategol ar gyfer y ddarpariaeth AAA a chyflwyno gwasanaethau'n effeithiol fel ei gilydd.*

3. Ym Mhapurau Gwyn y Swyddfa Gymreig ar yr NHS a Llywodraeth Leol 'Rhoi Cleifion yn Gyntaf' a 'Lleisiau Lleol' ac yn fwy diweddar yn y papur trafod 'Partneriaeth ar gyfer Gwelliant', nodwyd ein bwriad i wella'r cydweithio rhwng yr awdurdodau iechyd a llywodraeth leol yng Nghymru. *Byddwn yn cyflwyno dyletswyddau partneriaeth newydd rhwng cyrff NHS a'r awdurdodau lleol; a phwerau newydd i ganiatáu trefniadau cyllido mwy hyblyg rhwng yr NHS a'r awdurdodau lleol.*

4. Yr ydym yn credu bod yna achos dros gael fframwaith cynllunio lleol cynhwysfawr ar gyfer gwasanaethau plant, yn enwedig mewn perthynas â phlant 'mewn angen' a chydag AAA, o gofio'r amrediad presennol o gynlluniau ac adolygiadau statudol sy'n effeithio ar blant a phobl ifanc. *Byddwn yn datblygu fframwaith cynllunio lleol mwy integredig ar gyfer yr holl wasanaethau plant, gan gynnwys gwasanaethau ar gyfer plant ag AAA.*

Cydgysylltu'r ddarpariaeth i blant ag AAA yn rhanbarthol

5. Nododd y Papur Gwyrdd, 'Y Gorau ar gyfer Addysg Arbennig', yr angen i'r awdurdodau lleol a buddiannau eraill gydweithio ar sail ranbarthol i sicrhau bod gwasanaethau ar gael yn gyffredinol, yn enwedig ar gyfer plant ag anableddau mynychder-isel, a bod gwasanaethau o'r fath yn cael eu darparu'n effeithiol. Yr ydym wedi sefydlu is-grŵp o GYCAAA i edrych ar y materion a'r problemau mewn perthynas â gwaith rhanbarthol yng Nghymru. Mae'r is-grŵp wedi cadarnhau'r angen am ymagwedd ranbarthol gref ac wedi nodi'r meysydd canlynol lle y byddai gwell cynllunio rhanbarthol yn gwella gwasanaethau:

- gwell mynediad i'r cronfeydd data gwybodaeth sydd gan yr asiantaethau sy'n cymryd rhan ynglŷn â phlant ag AAA (neu a allai fod ag AAA), a rhannu data'n fwy effeithiol at ddibenion cynllunio;
- cynyddu'r defnydd effeithiol ar ddarpariaeth arbenigol o fewn ardal, yn enwedig mewn perthynas ag anableddau mynychder-isel;
- lledaenu gwybodaeth am gyfleoedd hyfforddi i athrawon, llywodraethwyr a phroffesiynolion eraill sy'n ymdrin â

phlant AAA yn fwy effeithiol.

6. Mae GYCAAA yn llunio cylch gorchwyl ar gyfer projectau peilot rhanbarthol yng Nghymru a fydd yn mynd i'r afael â'r materion hyn ac eraill. Fe'u defnyddir i ddatblygu'r arferion gorau ar gyfer ymestyn cydgyssylltu rhanbarthol ar draws Cymru yn y ffordd sy'n gweddu orau i anghenion Cymru. Byddwn hefyd yn cymryd i ystyriaeth y gwersi sydd wedi deillio o'r projectau peilot rhanbarthol sydd eisoes ar waith yn Lloegr. Caiff projectau peilot yng Nghymru eu hariannu gan raglen GCAH.

Darparu gwasanaethau therapi i blant ag AAA

7. Tynnodd y Papur Gwyrdd sylw at y dystiolaeth gynyddol yng Nghymru o anawsterau mewn sicrhau gwasanaethau therapi i blant ag AAA. Mae hyn yn rhannol oherwydd gwahanol gyfrifoldebau statudol a blaenoriaethau'r awdurdodau iechyd a'r awdurdodau lleol, a diffyg eglurder ynglŷn â chyllid. Mae'r anawsterau ar eu mwyafrif amlwg ym maes therapi lleferydd ac iaith (SLT) ond mae materion tebyg yn codi wrth sicrhau therapi galwedigaethol, ffisiotherapi a gwasanaethau seicoleg clinigol.

8. Yn unol â'n hymrwymiad yn y Papur Gwyrdd, yr ydym wedi sefydlu gweithgor o dan GYCAAA sy'n cynnwys aelodau o Adranau Iechyd ac Addysg y Swyddfa Gymreig, AALL, rheolwyr Awdurdodau Iechyd ac Ymddiriedolaethau NHS ac ymarferwyr therapi, cyrff gwirfoddol a chyrff eraill. Tasg y Gweithgor fydd bwrw ymlaen â'n hadolygiad o'r trefniadau cyfredol ar gyfer cyflwyno gwasanaethau therapi i blant o oedran ysgol a chyflwyno argymhellion ar gyfer gwelliant. Cylch gorchwyl y Gweithgor yw:

- gweithredu fel ffynhonnell cyngor ac arbenigedd ar gyfer GYCAAA, a'r Swyddfa;
- adnabod amrediad y wybodaeth a'r data a fydd yn angenrheidiol i asesu'r ddarpariaeth gyfredol a bwydo'r trafod ar y dewisiadau posibl;
- datblygu set o egwyddorion ar gyfer cynllunio a chyflwyno therapi lleferydd ac iaith yn effeithiol i blant ag AAA, er mwyn helpu proffesiynolion addysg ac iechyd i ddatblygu eu trefniadau lleol;
- ystyried a oes angen projectau peilot penodol, gan gynnwys AALL a gwasanaethau iechyd mewn cydweithio, yn anelu at ddatblygu dulliau arloesol o ddarparu therapi lleferydd ac iaith, i blant cyn-ysgol a phlant o oedran ysgol;
- datblygu canllawiau i rieni ar wasanaethau therapi lleferydd ac iaith a rôl rhieni wrth gynorthwyo yn y therapi a gyflwynir.

9. Ymhellach, gofynnir i'r gweithgor a GYCAAA ystyried y cynnig yn y Papur Gwyrdd y dylid terfynu'r gwahaniaeth rhwng anghenion addysgol ac anaddysgol a darpariaeth mewn datganiadau. Bydd y gweithgor yn canolbwyntio i ddechrau ar ddarparu therapi lleferydd ac iaith ond fe fydd hefyd yn ystyried therapi galwedigaethol, ffisiotherapi a mynediad i wasanaethau seicoleg clinigol a gwasanaethau eraill iechyd meddwl plentynod a glasoes. Wrth ddatblygu'r gwaith hwn, byddwn yn rhoi sylw i oblygiadau cynhwysiant cynyddol a newidiadau i'r NHS.

Pontio ar ôl 16 oed

10. Paratoi plant ar gyfer bywyd oedolion, boed yn astudiaethau pellach, hyfforddiant, cyflogaeth neu, i'r rhai â'r anghenion mwyafrif dwys a chymhleth, byw yn annibynnol, yw un o amcanion hanfodol addysg ysgol. Tynnodd y Papur Gwyrdd sylw at bwysigrwydd y broses bontio ar gyfer plant ag AAA a'r angen am gydweithio effeithiol rhwng yr asiantaethau gwahanol. Byddwn yn cryfhau'r canllawiau yn y Rhestr Argymhellion AAA i danlinellu'r pwysigrwydd a rown ar y broses bontio. Gwelir ein cynigion ar gyfer gwella adolygiadau pontio plant â datganiadau ym Mhennod 2, paragraffau 20-23. ***Byddwn hefyd yn casglu gwybodaeth am brofiadau pobl ifanc ag AAA pan fyddant wedi ymadael â'r ysgol, er mwyn helpu'r ysgolion a'r colegau i baratoi pobl ifanc ar gyfer bywyd oedolion yn fwy effeithiol.***

11. Mae gan y Gwasanaeth Gyrfaoedd rôl hanfodol yn y broses bontio wrth ddarparu gwybodaeth a chymorth i bobl ifanc, gan eu galluogi i fynd i addysg bellach, hyfforddiant neu waith priodol. Argymhellwyd nifer o welliannau yn safonau cyfarwyddyd y gwasanaeth gyrfaoedd i bobl ifanc ag anghenion arbennig mewn adolygiadau diweddar yng Nghymru a Lloegr ar waith y gwasanaeth gyrfaoedd gyda chleientau ag anawsterau dysgu a/neu anabledau. Mae'r argymhellion hyn yn cael eu datblygu gan Dasglu Anghenion Arbennig y Gwasanaeth Gyrfaoedd. Byddwn yn cymryd argymhellion y Tasglu i ystyriaeth wrth benderfynu ar y ffordd ymlaen yng Nghymru.

12. Yr ydym wedi ymrwmo i gynyddu cyfranogiad a lledaenu mynediad i addysg bellach ac uwch ar gyfer y rhai ag anawsterau dysgu a/neu anabledau. Mewn addysg bellach, mae'r Cyngor Cyllido Addysg Bellach Cymru (CCABC) yn

gweithio gydag amrediad o asiantaethau statudol a gwirfoddol a sefydliadau arbenigol i sicrhau bod anghenion myfyrwyr ag anawsterau dysgu a/neu anableddau yn cael eu hasesu'n ofalus, gyda rhaglenni astudio wedi'u teilwra i ddiwallu eu hanghenion. Bwydir ei waith gan ddarganfyddiadau adroddiad Tomlinson '*Inclusive Learning*' a gynhyrchwyd gan Gyngor Cyllido Addysg Bellach Lloegr. Mewn addysg uwch, yr ydym wedi derbyn argymhellion Pwyllgor Ymchwil Cenedlaethol Addysg Uwch sy'n cynnwys terfynu'r profion ar foddion ariannol ynglŷn â Lwfansau Myfyrwyr Anabl; yr ydym yn gofyn i Gyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru roi sylw i'r angen i ddarparu cyllid ar gyfer sefydliadau er mwyn darparu cymorth dysgu i fyfyrwyr anabl; ac yn gofyn i'r Sefydliad Addysgu a Dysgu newydd gynnwys anghenion dysgu pob myfyriwr ym mhob agwedd ar ei waith. Bydd y Tasglu Hawliau Anabledd hefyd yn ystyried sut i sicrhau hawliau sifil cynhwysfawr a gorfodadwy i bobl anabl mewn perthynas ag addysg bellach ac uwch.

---

sylwadau

Atodiad A - Rhestr Gyfeirio o'r Cynnydd wrth Ddiwallu'r Ymrwymïadau yn y Papur Gwyrdd 'Y Gorau ar gyfer Addysg Arbennig'

Nododd y Papur Gwyrdd yr hyn yr oeddem yn anelu at ei gyflawni ar ran plant ag AAA erbyn diwedd y Senedd. Mae'r rhestr gyfeirio hon yn dangos ein cynnydd hyd yn hyn.

1. Rhaglen ar gyfer Gweithredu Cynnar

Ystyriwn ymestyn y Rhaglen Grantiau Cynnal Addysg a Hyfforddiant (GCAH)

Diwygiwyd Cylchlythyr drafft GCAH 1999/2000 i gynnwys mentrau i hyrwyddo cynhwysiant a gwella, lle'r oedd hynny'n ymarferol, ar y cydweithredu rhwng ysgolion y brif ffrwd ac ysgolion arbennig. Ymhellach, mae'r cylchlythyr yn cynnwys maes blaenoriaeth newydd o dan Weithgarwch 9 wedi'i anelu at hybu ceisiadau consortïwm ar gyfer y projectau cynllunio rhanbarthol peilot a esbonnir ym Mhennod 5. Bydd dyraniad GCAH ar gyfer gweithgareddau AAA ym 1999/2000 - gweler y Cyflwyniad - yn codi o £1.3 miliwn i £2.3 miliwn i adlewyrchu blaenoriaethau'r rhaglen weithredu sy'n dod i'r amlwg.

Byddwn yn ystyried sefydlu grw^ p ymgynghorol AAA i Gymru

Dangosodd yr ymatebion i'r Papur Gwyrdd gefnogaeth gref i sefydlu grw^ p ymgynghori ar gyfer Cymru. Gofynnwyd am enwebiadau gan gyrff gwirfoddol, awdurdodau/ ymddiriedolaethau iechyd a thrwy Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC). Cyfarfu'r Grw^ p Ymgynghorol Cymreig ar AAA (GYCAAA) am y tro cyntaf ym mis Gorffennaf a chytunwyd ar y cylch gorchwyl canlynol:

- nodi'r materion allweddol y mae angen mynd i'r afael â hwy yng ngoleuni'r ymatebion i Bapur Gwyrdd y Swyddfa Gymreig ar AAA;
- sicrhau, trwy gynrychiolydd Cymreig y Grw^ p Ymgynghorol Cenedlaethol (y DfEE) ar AAA a swyddogion y Swyddfa Gymreig, fod materion sy'n berthnasol i Gymru yn cael eu hystyried yn llawn gan y Grw^ p hwnnw, yn eu rôl fel ymgynghorwyr Gweinidogion y DfEE a'r Swyddfa Gymreig ar ddatblygu polisi AAA, nes y bydd y Cynulliad Cenedlaethol yn ymgymryd â chyfrifoldebau Ysgrifennydd Gwladol Cymru;
- ystyried ymateb cychwynnol y Llywodraeth i'r Papur Gwyrdd;
- bwrw ymlaen â'r adolygiad arfaethedig o ddarpariaeth therapi lleferydd ac iaith a bwysleisiwyd yn y Papur Gwyrdd a gwneud argymhellion priodol i'r Adran;
- ystyried ac argymell strwythurau cynllunio rhanbarthol ar gyfer AAA yng Nghymru;
- ystyried a chynghori ar adolygiad arfaethedig y Rhestr Argymhellion AAA, i adlewyrchu'r newidiadau arfaethedig ym mholisi ac arferion AAA yn deillio o adolygiad y Papur Gwyrdd.

Mae hyfforddiant AAA a chynllunio rhanbarthol yn cael eu hystyried gan is-grwpiau o aelodau GYCAAA. Ceir rhestr o aelodau GYCAAA yn Atodiad B.

Gyda CLILC, byddwn yn archwilio ffyrdd o hybu mwy o gynllunio rhanbarthol ar gyfer darpariaeth AAA.

Un o dasgau GYCAAA yw gwneud argymhellion i'r Swyddfa ar gyfer cynllunio rhanbarthol effeithiol ar y ddarpariaeth AAA. Mae cylchlythyr GCAH ar gyfer 1999/2000 yn gwahodd ceisiadau am brojectau rhanbarthol aml-asiantaeth peilot yng Nghymru. Ymgynghori â CLILC ar unrhyw gynigion am brojectau cynllunio rhanbarthol peilot a fydd yn deillio o geisiadau GCAH ac argymhellion GYCAAA.

Byddwn yn ystyried sefydlu grw^p i ystyried materion yngly^n â'r ddarpariaeth therapi lleferydd ac iaith a therapïau eraill.

Cytunodd GYCAAA y dylid sefydlu gweithgor arall yn cynnwys proffesiynolion/rheolwyr therapi, personél awdurdodau/

ymddiriedolaethau iechyd, awdurdodau lleol a swyddogion y Swyddfa Gymreig i ystyried amrediad o faterion ynglŷn â darparu gwasanaethau therapi i blant ag AAA. Nodir cylch gorchwyl y gweithgor therapi, a gyfarfu am y tro cyntaf yn Nhachwedd 1998, ym mhennod 5.

Byddwn yn ystyried y cyfle i ariannu projectau a fydd yn hyrwyddo datrys anghydfodau.

Mae'r Swyddfa Gymreig wedi cytuno i ddarparu cymorth grant i Broject Ymgynghorol Anghenion Arbennig (SNAP) Cymru ar gyfer eu 'Gwasanaeth Datrys Anghydfodau' a gynigiwyd ganddynt mewn ymateb i amcan y Papur Gwyrdd. Gwahoddwyd SNAP i sefydlu projectau peilot ar gyfer datblygu a chyflwyno gwasanaethau cymodi a datrys ar gyfer rhieni ac AALI a rhyngddynt. Bydd manylion am y projectau peilot y cytunir arnynt ar gael yn nes ymlaen eleni.

Bydd Swyddfa Prif Arolygydd Ysgolion Ei Mawrhydi yng Nghymru (SPAEM) yn cynnal arolwg o'r Cwricwlwm Cenedlaethol mewn Ysgolion Arbennig.

Mae SPAEM wedi cwblhau'r ymweliadau arolygu yn ddiweddar. Cyhoeddir eu hadroddiad i'r Ysgrifennydd Gwladol yn ddiweddarach eleni. Ar ôl ei gyhoeddi, bydd SPAEM yn cynnal cynhadledd ddethol i ledaenu eu canfyddiadau a'u hargymhellion.

Byddwn yn edrych ar ffyrdd i helpu ysgolion arbennig i bennu targedau.

Ran amlaf, mae pennu targedau yn gysyniad newydd i ysgolion arbennig. Bydd arolwg SPAEM o'r Cwricwlwm Cenedlaethol mewn ysgolion arbennig (gweler uchod) yn helpu i fwydo'r argymhellion ar gyfer targedau ysgolion arbennig.

Byddwn yn goruchwyllo gwaith i gynhyrchu pecyn gwybodaeth cynhwysfawr a anelir at helpu athrawon i nodi disgyblion â phroblemau seiciatrig, ac ymyrraeth priodol.

Mae arolwg athrawon wedi'i gwblhau. Mae pecyn gwybodaeth i athrawon ysgolion cynradd i'w gyhoeddi cyn gynted â phosibl, i'w helpu i nodi achosion ac ymyrryd lle gall plant fod yn profi anawsterau seicolegol ac emosiynol.

Bydd pob un o bolisiau'r Llywodraeth ar gyfer ysgolion yn cynnwys asesiad clir o'r goblygiadau i blant ag AAA.

Mae'r adrannau canlynol yn yr adroddiad hwn ar gynnydd yn cynnwys enghreifftiau o sut mae'r ymrwymiad hwn yn cael ei gadw.

2. Polisiau ar gyfer Rhagoriaeth

Bydd y polisiau a nodwyd yn y Papur Gwyn BEST ar godi safonau, yn arbennig yn y blynyddoedd cynnar, yn dechrau lleihau'r nifer o blant y mae arnynt angen darpariaeth addysgol arbennig ar eu cyfer yn y tymor hir.

- Gwell addysg gynnar - mae Partneriaethau Datblygu'r Blynyddoedd Cynnar ym mhob awdurdod lleol wedi cynhyrchu cynlluniau i sicrhau lleoedd o ansawdd dda mewn addysg gynnar i bob plentyn 4 oed y mae ar eu rhieni eu heisiau, gan gynnwys plant ag AAA, o fis Medi 1998 ymlaen.
- Adolygiad o Reoleiddio Addysg Gynnar a Gofal Dydd - gofynnodd ein papur ymgynghori ar ddatblygu fframwaith rheoleiddiol mwy unffurf ar gyfer addysg y blynyddoedd cynnar a gofal dydd sut y dylid cymryd anghenion plant ag AAA i ystyriaeth. Yr ydym wrthi yn penderfynu sut i ddatblygu'r awgrymiadau a gafwyd.
- Strategaeth Genedlaethol Gofal Plant - yn dilyn ein hymgynghoriad ar y Papur Gwyrdd Strategaeth Genedlaethol Gofal Plant yng Nghymru, byddwn yn ehangu cylch gorchwyl ac aelodaeth y Partneriaethau i ddod yn Bartneriaethau Datblygu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant. Disgwylir iddynt gymryd i ystyriaeth farn rhieni plant ag anableddau a'r plant eu hunain wrth lunio'u cynlluniau gofal plant.
- Rhaglen Cychwyn Cadarn - bydd rhaglen Cychwyn Cadarn newydd o fudd i blant 0-3 oed a'u teuluoedd yng Nghymru yn yr ardaloedd lle ceir yr angen mwyaf. Canolbwyntir ar weithio gyda rhieni i sicrhau bod eu plant yn iach, yn hyderus ac yn barod i ddysgu pan fyddant yn mynd i'r ysgol. Caiff cyllid ar gyfer Cychwyn Cadarn ei gadarnhau cyn hir.

- Llythrennedd a Rhifedd - bydd cyflwyno'r fframwaith strategol ar gyfer codi safonau llythrennedd yng Nghymru, ac o 1999 ymlaen, fenter debyg ar gyfer rhifedd, yn cynnig strwythur i helpu pob plentyn i wireddu eu potensial. Mae'r Swyddfa'n bwriadu datblygu ac ymestyn rhwydweithiau lleol a chenedlaethol i rannu arferion da ar lythrennedd a rhifedd. Sefydlwyd sawl project Ysgol Haf Llythrennedd gan AALl a Chynghorau Hyfforddi a Menter ledled Cymru gan ddarparu cymorth a chefnogaeth ychwanegol i ddisgyblion sy'n gweithio ar lefelau llythrennedd is.
- Blwyddyn Darllen Genedlaethol yng Nghymru - yr ydym yn benderfynol o sicrhau bod y Flwyddyn Darllen Genedlaethol wedi'i chysylltu'n agos ag ymdrechion i ddatblygu medrau llythrennedd. Bydd llawer o fentrau lleol yn canolbwyntio ar yr ymdrech ehangach i gael safonau uwch mewn llythrennedd. Yr ydym yn disgwyl i ysgolion ac AALl ymgorffori eu cynlluniau ar gyfer y Flwyddyn Darllen Genedlaethol fel elfen yn eu strategaethau llythrennedd.
- Maint dosbarthiadau babanod - yr ydym wedi deddfu i ostwng maint dosbarthiadau i blant 5,6 a 7 oed i fwyafswm o 30 o ddisgyblion erbyn Medi 2001 fan bellaf. Byddwn yn darparu cyllid ym 1999/2000 i ddarparu athrawon a dosbarthiadau ychwanegol.

Bydd trefniadau cryfach a mwy cyson ar waith ledled Cymru ar gyfer adnabod AAA yn gynnar.

- Asesiadau Sylfaenol - byddwn yn cyflwyno asesiad sylfaenol statudol ym mhob ysgol gynradd o fis Medi 1999 ymlaen. Bydd y disgyblion a'r ysgolion ar eu hennill o gael asesiad clir a chyson ar y plant pan gyrhaeddant oedran ysgol gorfodol. Mae'n ofynnol yn ôl y Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer asesiadau sylfaenol fod pob cynllun achrededig yn cynnwys agweddau ar iaith a llythrennedd, mathemateg a datblygiad personol a chymdeithasol. Bydd y wybodaeth o asesiadau o'r fath yn helpu athrawon i gynllunio i ddiwallu anghenion dysgu pob disgybl.
- Ymchwil i helpu athrawon i adnabod a chynorthwyo plant â dyslecsia - mae'r Llywodraeth wedi cefnogi ymchwil gan Brifysgol Fetropolitan aidd Manceinion a Chymdeithas Dyslecsia Prydain i adolygu dulliau o adnabod ac asesu anawsterau dysgu penodol/dyslecsia; a strategaethau ymyrraeth effeithiol y gellid eu defnyddio gan athrawon dosbarth ac athrawon pwnc yn ysgolion y brif ffrwd. Caiff y darganfyddiadau eu lledaenu i'r AALl yng Nghymru yn nes ymlaen eleni.

Mae'r Llywodraeth hefyd wedi cefnogi ymchwil gan Ganolfan Dyslecsia Helen Arkell sy'n anelu at ddarparu strategaethau dysgu i athrawon ar gyfer plant â dyslecsia. Bydd darganfyddiadau'r Ganolfan ar gael yn yr Haf.

Bydd gan ysgolion a rhieni ddisgwyliadau uwch o'r safonau y dylai plant ag AAA eu cyrraedd.

- Cynlluniau Strategol Addysg (CSA) - bydd yn ofynnol i bob AALl yng Nghymru nodi eu cynigion i godi safon addysg i bob plentyn yn ei ardal gan gynnwys y rhai ag AAA; ac am wella perfformiad ysgolion a gynhelir ganddynt, gan gynnwys ysgolion arbennig, fel rhan o'u CAS. Bydd atodiad AAA ar wahân yn cynnwys gwybodaeth ar y nifer o achosion o AAA yn yr AALl; gweithredu penodol pellach i gefnogi disgyblion ag AAA; gwybodaeth am bolisi'r AALl ar gynhwysiant a gweithredu i'w hyrwyddo; a threfniadau i fonitro safonau ymysg disgyblion a nodir sydd ag AAA.
- Mae ACCAC yn cynhyrchu deunyddiau asesu dewisol i gefnogi asesiadau cyson o ansawdd uchel gan athrawon ar gyfer pob disgybl, gan gynnwys y rhai ag AAA. Cyhoeddir canllawiau ar asesu disgyblion sy'n gweithio tuag at lefel 1 yn Nhyrnor Gwanwyn 1999.
- Cyhoeddir canllawiau ACCAC ar gynllunio'r cwricwlwm i ddisgyblion â namau amlsynhwyrdd, a gynhyrchir gyda QCA, yng Ngwanwyn 1999 a bydd gwaith pellach yn arwain at ganllawiau ar gynllunio'r cwricwlwm i ddisgyblion ag anhwylderau sbectrwm awtistig a disgyblion ag anawsterau emosiynol ac ymddygiadol.
- Tablau perfformiad - yr ydym wedi ymgynghori ar sut y gellir gwella tablau perfformiad ysgolion uwchradd a cholegau i adlewyrchu cyflawniadau disgyblion ar draws yr amrediad gallu yn well.

Wrth bennu targedau, yn ysgolion y brif ffrwd ac mewn ysgolion arbennig, cymerir y cyfle i wella cyraeddiadau plant ag AAA i ystyriaeth.

- Pennu targedau - yr ydym bellach yn ei gwneud yn ofynnol i ysgolion a gynhelir gyhoeddi targedau ar gyfer perfformiad disgyblion yn asesiadau'r Cwricwlwm Cenedlaethol ar ddiwedd Cyfnodau Allweddol 2 a 3 ac arholiadau cyhoeddus ar ddiwedd addysg orfodol.
- Dylai canllawiau ACCAC ar asesu disgyblion sy'n gweithio tuag at lefel 1 gynnal mwy o gysondeb mewn asesiadau athrawon a helpu ysgolion i bennu targedau clir sy'n ffocysu ar arferion yr ystafell ddosbarth a chanlyniadau

cadarnhaol i ddisgyblion. Bydd ACCAC yn darparu canllawiau ychwanegol drwy gynadleddau ar gyfer ysgolion arbennig, a fydd yn cynnwys Adran Addysg y Swyddfa Gymreig a SPAEM.

- Pennu targedau mewn Ysgolion Arbennig - ran amlaf bydd pennu targedau yn gysyniad newydd ar gyfer addysg ysgolion arbennig. Bydd arolwg SPAEM o'r Cwricwlwm Cenedlaethol mewn ysgolion arbennig yn helpu i fwydo'r argymhellion ar gyfer targedau ysgolion arbennig.

Bydd dyfarniadau Lefel Fynediad newydd ar gael i ddisgyblion nad yw GNVQ na TGAU yn briodol iddynt yn 16 oed.

- Dyfarniadau lefel fynediad - yr ydym wedi cefnogi datblygiad cymwysterau ar Lefel Fynediad. Er mai TGAU a GNVQ fydd y prif fesur o gyrrhaeddiad ar ddiwedd addysg orfodol i'r mwyafrif mawr o bobl ifanc o hyd, mae Tystysgrifau Cyrhaeddiad Addysgol yn gymwysterau cenedlaethol arall i lawer o ddisgyblion ag AAA.
- Cofnod Cenedlaethol o Gyrrhaeddiad - yr ydym wedi profi deunyddiau cyfarwyddyd newydd gyda disgyblion gan ddefnyddio'r enw Ffeil Cynnydd: Cynllunydd Cyflawniad. Dywedodd, athrawon fod y deunyddiau cyfarwyddyd newydd yn welliant ar y Cofnod Cenedlaethol presennol o Gyrrhaeddiad wrth helpu unigolion i nodi eu medrau, gosod nodau a chynllunio sut i'w cyflawni. Defnyddir y darganfyddiadau i ddatblygu canllawiau i helpu athrawon sy'n defnyddio'r deunyddiau newydd.

Defnyddir Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu yn fwy effeithiol a helaeth i gynnal addysg plant ag AAA, yn ysgolion y brif ffrwd ac mewn ysgolion arbennig.

- Grid Cenedlaethol ar gyfer Dysgu (GCD) - mae'r Swyddfa Gymreig wedi darparu £3 miliwn ar gyfer yr AALl eleni i brynu caledwedd ac ar gyfer cysylltiadau'r ysgolion â'r Grid. Neilltuwyd rhyw £0.5 miliwn i gynnal 5 project ar draws Cymru yn sgil cystadleuaeth i ddod o hyd i ffyrdd arloesol o ddefnyddio TGC yn yr ysgol. Yn Nhachwedd 1998 lansiwyd Rhith-Ganolfan Athrawon Cymru, sy'n cynnig mynediad drwy'r Rhynggrwyd i'r GCD ac i wybodaeth a gwasanaethau addysg yng Nghymru, fel y'u darperir gan y Swyddfa Gymreig, SPAEM, y TTA, ACCAC, yr Amgueddfa Genedlaethol ac eraill. Gall y defnyddwyr gyrchu'r wybodaeth yn Gymraeg a Saesneg.
- Arian y Loteri Cenedlaethol - trefnir bod £230 miliwn ar gael yng Nghymru a Lloegr i gynnal hyfforddiant ar gyfer pob athro ac athrawes a llyfrgellwyr ysgolion ar ddefnyddio Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu yn effeithiol yn y dosbarth, gan gynnwys y rhai sy'n gyfrifol am blant ag AAA. Bydd yr hyfforddi'n dechrau yn y gwanwyn ym 1999 a chaiff ei ariannu am dair blynedd.

3. Gweithio gyda rhieni

Cynigir cyfle i bob rhiant y mae eu plant yn cael eu hasesu ar gyfer datganiad o AAA i gael cymorth 'Person Cyswllt' annibynnol.

- Mae Pennod 1 yn esbonio y bydd disgwyl yn y dyfodol i AALl Cymru sicrhau bod gan rieni unrhyw blentyn a adnabyddir fel plentyn ag AAA gyngor gan gynorthwy-ydd rhieni annibynnol. Pan fydd amser y Seneddol yn caniatáu, ac yn amodol i farn y Cynulliad Cenedlaethol, bydd hyn yn disodli'r gofyniad statudol cyfredol bod AALl yn cynnig 'Person Cyswllt' i rieni pan fydd eu plentyn yn cael datganiad.
- Gweler y camau a gynigir ym Mhennod 1.

Bydd cyrff cymorth gwirfoddol ar waith ledled Cymru, ac yn chwarae rhan bwysig wrth helpu rhieni plant ag AAA.

- Ariannu Personau Cyswllt - Arian GCAH ychwanegol ar gyfer Personau Cyswllt - yn y dyfodol Cynorthwydd Rhieni Annibynnol (CRhA) - yn dal ar gael dros y 3 blynedd nesaf. Yn amodol ar farn y Cynulliad Cenedlaethol a diwygiadau i'r statudau, byddwn yn ystyried lefel yr arian a fydd ar gael o dan GCAH yn y blynyddoedd sydd i ddod i adlewyrchu unrhyw ddyletswydd statudol newydd ar yr AALl i ddarparu mynediad estynedig i CRhA.
- Gweler y camau a gynigir ym Mhennod 1.

Dylai gwell trefniadau ar gyfer hybu deialog rhwng rhieni, ysgolion ac AALl gael eu hadlewyrchu mewn gostyngiad yn nifer yr apelau at y Tribiwnlys AAA.

- Cymodi - mae'r Swyddfa wedi rhoi cyllid i SNAP Cymru, sef prif ddarparwydd gwasanaethau Person Cyswllt yng Nghymru ar hyn o bryd, i ddatblygu cynlluniau cymodi peilot a all helpu i sefydlu'r arferion gorau i ddatrys anghydfodau'n lleol rhwng rhieni ac AALI.

4. Cymorth ymarferol: fframwaith y ddarpariaeth AAA

Bydd fersiwn ddiwygiedig o'r Rhestr Argymhellion AAA wedi'i sefydlu, gan gadw egwyddorion a mesurau diogelwch y Rhestr Argymhellion bresennol, tra'n symleiddio'r gweithdrefnau a chadw'r gwaith papur i'r lleiafswm.

- Gweler y camau a gynigir ym Mhennod 2.

Ceir pwyslais newydd ar ddarpariaeth o dan gyfnodau'r Rhestr Argymhellion sydd wedi'u lleoli yn yr ysgol, gyda chymorth o du'r AALI a mwy o sicrwydd i rieni y ceir ymyrraeth effeithiol, yn enwedig yng nghyfnod 3.

- Gweler y camau a gynigir ym Mhennod 2.

Dylai'r AALI adolygu eu trefniadau ariannol o dan reolaeth leol ysgolion (RhLY) er mwyn adlewyrchu'r continwmm o AAA yn agosach, gan leihau'r cymhellion ariannol ar gyfer datganiadau.

- Ariannu Teg - mae'r Fframwaith Ariannu dirprwyedig newydd ar gyfer ysgolion a gynhelir yn symud hyn yn ei flaen, gweler Pennod 2.

O ganlyniad i'r gwelliannau hyn, bydd y gyfran genedlaethol o blant y mae angen datganiad ar eu cyfer yn symud yn ôl tuag at y 2 y cant a ragwelwyd yn Adroddiad Warnock.

Mae Pennod 2 yn cydnabod ei bod yn rhy gynnar i osod disgwyliad cenedlaethol ynglŷn â chyfran y plant a allai barhau i fod ag angen datganiad. Ein hymagwedd ni fydd cryfhau'r ddarpariaeth AAA a leolir yn yr ysgolion. Dros amser, mae hyn yn debygol o olygu y bydd ar lai o blant angen datganiad er mwyn diwallu eu hanghenion.

- Cynigir camau ym Mhennod 2.

Bydd y mwyafrif mawr o asesiadau AAA yn cael eu cwblhau o fewn yr amserlen statudol.

-
- Gweler camau a gynigir ym Mhennod 2 - 'Gwella Atebolrwydd AALI'.

5. Cynyddu cynhwysiant

Bydd cyfran gynyddol o'r plant hynny sydd â datganiadau o AAA a fyddai'n cael eu lleoli mewn ysgolion arbennig ar hyn o bryd yn cael eu haddysgu o fewn ysgolion y brif ffrwd.

- Ymchwil ar gynhwysiant - mae'r Llywodraeth wedi ariannu ymchwil gan Brifysgol Manceinion i sefydlu'r amodau sy'n angenrheidiol ar gyfer hybu cynhwysiant yn ehangach ac i ddarganfod ffyrdd i'r staff mewn ysgolion y brif ffrwd ac ysgolion arbennig helpu ei gilydd yn y modd mwyaf effeithiol. Caiff y prif ddarganfyddiadau eu cyhoeddi yn fuan iawn ac fe'u dosberthir yng Nghymru a Lloegr yn ddiweddarach eleni.
- Ymchwil i gost addysgu plant ag anghenion tebyg mewn gwahanol sefydliadau - mae'r Llywodraeth wedi ariannu ymchwil gan Brifysgol Newcastle i asesu costau cymharol addysgu plant ag anawsterau dysgu cymedrol mewn ysgolion y brif ffrwd ac ysgolion arbennig ac archwilio cwestiwn cymhleth y manteision addysgol cymharol. Cyhoeddir y canlyniadau yn ddiweddarach eleni.
- Cynigir gweithredu pellach ym Mhennod 3.

Sefydlir ystod o raglenni cenedlaethol a lleol i gefnogi mwy o gynhwysiant.

Bydd nifer cynyddol o ysgolion y brif ffrwd yn fodlon ac yn gallu derbyn plant ag ystod o AAA.

Bydd ysgolion y brif ffrwd ac ysgolion arbennig yn gweithio'n agosach ochr-yn-ochr â'i gilydd ac yn cefnogi ei gilydd.

- Cynigir camau ym Mhennod 3.

6. Cynllunio'r ddarpariaeth AAA

Bydd peirianwaith ar gyfer cynllunio AAA yn rhanbarthol wedi'i sefydlu yng Nghymru, gan helpu i gydgyssylltu'r ddarpariaeth ar gyfer anabledau anghyffredin, cymorth arbenigol i athrawon ac agweddau eraill ar AAA.

- Projectau peilot ar gynllunio rhanbarthol - mae GYCAAA wrthi yn llunio cylch gorchwyl ar gyfer projectau peilot cynllunio rhanbarthol yng Nghymru. Fe'u defnyddir i ddatblygu'r arferion gorau ar gyfer ymestyn cydgysylltu rhanbarthol ledled Cymru yn y modd sy'n gweddu orau i anghenion penodol Cymru. Yr ydym wedi darparu £2.3 miliwn o dan raglen GCAH y flwyddyn nesaf ar gyfer blaenoriaethau AAA, gan gynnwys hybu projectau peilot cynllunio rhanbarthol.
- Cynigir camau ym Mhennod 5.

Bydd yna ganllawiau clir i gefnogi datblygiad effeithiol ysgolion arbennig yng nghyd-destun polisi o gynnwys plant ag AAA yn fwy ac yn fwy.

- Cynigir camau ym Mhennod 3.
- **yna drefniadau newydd i ddiogelu buddiannau plant ag anghenion addysgol arbennig a leolir mewn ysgolion annibynnol.**
- Cynigir camau ym Mhennod 2.

7. Datblygu medrau

Bydd yna strwythur clir ar gyfer datblygiad proffesiynol athrawon mewn AAA, o sylw cryfach i faterion AAA mewn hyfforddiant cychwynnol i well hyfforddiant i benaethiaid, cydgysylltwyr AAA (CAAA) ac arbenigwyr eraill AAA.

Bydd y strwythur ar gyfer datblygiad proffesiynol athrawon mewn AAA yn y dyfodol yn adlewyrchu canlyniad yr ymgynghori ar y Papur Gwyrdd 'Y Gorau ar gyfer Addysgu a Dysgu yng Nghymru' ar ddyfodol y proffesiwn addysgu.

- Penaethiaid - yr ydym wedi cyhoeddi Safonau Cenedlaethol i Benaethiaid. Mae'r rhain yn hyrwyddo arferion da mewn addysgu a dysgu i bob disgybl, gan gynnwys y rhai ag AAA.
- Datblygiad proffesiynol parhaus - yr ydym wedi darparu £2.3 miliwn trwy Raglen GCAH ym 1999/2000 i gynnal AAA, gan gynnwys cynnydd mewn hyfforddiant i athrawon ac AALI.
- Safonau CAAA - mae'r TTA wedi cyhoeddi Safonau Cenedlaethol ar gyfer Cydgysylltwyr Anghenion Addysgol Arbennig. Mae'r rhain yn esbonio rôl a chyfrifoldebau CAAA.
- Safonau i arbenigwyr AAA - ar hyn o bryd mae'r TTA yn ymgynghori ar safonau i arbenigwyr AAA. Byddwn yn cymryd y gwaith hwn i ystyriaeth yng ngoleuni'r ymgynghoriad ar y Papur Gwyrdd 'Y Gorau ar gyfer Addysgu a Dysgu yng Nghymru'.
- Gweler y camau a gynigir ym Mhennod 4.

Bydd yna fframwaith ar gyfer hyfforddi cynorthwyyr cynnal dysgu (CCD).

Bydd y fframwaith ar gyfer hyfforddi cynorthwyyr cynnal dysgu yn y dyfodol yn adlewyrchu canlyniad yr ymgynghori ar y Papur Gwyrdd ar ddyfodol y proffesiwn addysgu ynglŷn ag anghenion hyfforddi a datblygu cynorthwyyr dosbarth yn fwy cyffredinol.

- Cynigir camau ym Mhennod 4.

Bydd yna ganllawiau ar hyfforddi llywodraethwyr i gyflawni eu cyfrifoldebau ar gyfer disgyblion ag AAA.

Ceir cytundeb ar ffyrdd o fanteisio i'r eithaf ar gyfraniad seicolegwyr addysg, a'r hyfforddiant sy'n angenrheidiol ar gyfer y newid yn eu rôl.

- Cynigir camau ym Mhennod 4.

8. Cydweithio

Ceir trefniadau newydd ar gyfer lledaenu'r wybodaeth ddiweddaraf ar arferion da yn y ddarpariaeth AAA.

- Lledaenu ymchwil AAA - byddwn yn ystyried gyda GYCAAA y ffordd fwyaf effeithiol o ledaenu gwybodaeth yng Nghymru am arferion da yn y ddarpariaeth AAA. Byddwn hefyd yn ystyried goblygiadau Cymreig trafodaethau sy'n cael eu cynnal ar hyn o bryd gan y DfEE gyda chyrrff sydd â diddordeb ynglŷn â sefydlu sefydliad cenedlaethol bach i ddidoli canlyniadau ymchwil AAA a lledaenu'r casgliadau.

Gwelir gwell cydweithredu a chydgyssylltu rhwng AALI, adrannau gwasanaethau cymdeithasol ac awdurdodau iechyd, gyda phwyslais ar ddiwallu anghenion arbennig plant yn fwy effeithiol.

- Partneriaeth ar gyfer Gwelliant - yr ydym wrthi yn ystyried ymatebion i'r ddogfen drafod hon, a gyhoeddwyd gan y Swyddfa ar ddiwedd y llynedd, i ymgynghori ar gynigion i symud y rhwystrau i gydweithio trwy gyflwyno pwerau newydd i ganiatáu ariannu mwy hyblyg a threfniadau rheoli mwy hyblyg ynglŷn â gwasanaeth plant rhwng yr NHS a'r awdurdodau lleol.
- Pobl ifanc sy'n derbyn gofal gan yr awdurdod lleol - mae'r DfEE wedi sefydlu fforwm rhyng-asiantaeth ar addysg pobl ifanc sy'n derbyn gofal gan yr awdurdod lleol. Mae'r fforwm wedi gwneud ei argymhellion cyntaf i'r Ysgrifennydd Gwladol, o blaid cyflwyno canllawiau statudol newydd ar gyfer y gwasanaeth addysg a'r gwasanaethau cymdeithasol a chamau i gryfhau addysg mewn unedau cadarn. Yn amodol ar farn y Cynulliad Cenedlaethol, fe fyddai'r canllawiau statudol yn gymwys yng Nghymru.
- Adroddiad Utting - cyhoeddwyd Adroddiad Utting ar amddiffynfeydd plant ar gyfer plant yn byw oddi cartref yn Nhachwedd 1997. Rhoes yr argymhellion sylw i amddiffyn plant rhag cael eu cam-drin ym mhob lleoliad lle byddent yn byw oddi wrth eu teuluoedd. Cyhoeddwyd ymateb y Llywodraeth i'r Adroddiad yn Nhachwedd 1998 [Gorch 4105] ac yn cynnwys ymrwymïadau i baratoi strategaeth ddraft i blant yng Nghymru ac i gyflwyno rhaglen i weddnewid ansawdd y gwasanaethau i blant yng Nghymru a ddarperir gan yr awdurdodau lleol.
- Cynigir camau pellach ym Mhennod 5.

Darperir therapi lleferydd ac iaith yn fwy effeithiol ar gyfer y plant y mae arnynt ei angen.

- Yr ydym wedi sefydlu gweithgor sy'n cynnys proffesiynolion/rheolwyr therapi, personél awdurdodau / ymddiriedolaethau iechyd, swyddogion yr awdurdodau lleol a'r Swyddfa Gymreig i ystyried amrywiaeth o faterion ynglŷn â darparu gwasanaeth therapi i blant ag AAA. Nodir cylch gwaith y gweithgor, a gyfarfu am y tro cyntaf yn Nhachwedd 1998, ym Mhennod 5.

Bydd y Swyddfa'n casglu gwybodaeth am brofiadau pobl ifanc ag AAA ar ôl iddynt ymadael â'r ysgol, er mwyn helpu ysgolion a cholegau i wella'r ffordd y maent yn paratoi pobl ifanc ar gyfer bywyd fel oedolyn.

- Cynigir camau ym Mhennod 5.

9. Egwyddorion ar Waith: Anawsterau Emosiynol ac Ymddygiadol

Bydd gwell cyfleoedd ar gyfer yr holl staff i wella'u medrau wrth addysgu plant ag anawsterau emosiynol ac ymddygiadol.

- Ymchwil Prifysgol Birmingham - mae'r Llywodraeth wedi comisiynu ymchwil i'r ddarpariaeth ar gyfer plant ag AEY yn ysgolion y brif ffrwd. Cyhoeddir y darganfyddiadau cyn hir a byddant yn awgrymu bod nodweddion ysgolion effeithiol yn cynnwys polisiâu ymddygiad clir, addysgu o ansawdd uchel, craidd o staff sy'n deall natur AEY ac arweiniad effeithiol gan yr uwch dîm reoli.
- Cynigir camau pellach ym Mhennodau 3a 4.

Ceir cymorth estynedig ar gyfer cynlluniau a ddyluniwyd i ail-ysgogi pobl ifanc ag anawsterau emosiynol ac ymddygiadol yng Nghyfnod Allweddol 4.

- Hyblygrwydd yn y cwricwlwm - mae'r Cwricwlwm Cenedlaethol yng Nghymru yng Nghyfnod Allweddol 4 eisoes

yn cynnig hyblygrwydd i'r ysgolion sefydlu amrediad ehangach o gyfleoedd dysgu yn gysylltiedig â gwaith neu weithgareddau anacademaidd.

- Cynigir camau pellach ym Mhennod 3.

---

sylwadau

Atodiad B - Grŵp Ymgynghorol Cymru ar Anghenion Addysgol Arbennig (GYCAAA)

Aelodau'r Grŵp

Mr Roger Bishop,
Cyfarwydd, Project Ymgynghorol Anghenion Arbennig (SNAP) Cymru

Mrs Joyce Chatterton,
Swyddog Addysg, Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol y Deillion

Mr Mike De Val,
Cyfarwydd Addysg, Cyngor Bwrdeistref Sirol Tor-faen

Mr Gethin Evans,
Cyfarwydd Gwasanaethau Cymdeithasol, Cyngor Bwrdeistref Sirol Ceredigion

Mr Gareth Foulkes,
Rheolwr Datblygu Gwasanaethau, Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol Pobl Fyddar

Dr James Hewitt,
Pennaeth, Ysgol Arbennig y Graig, Conwy

Mr Derryck Jones,
Swyddog Addysg (AAA), Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot

Mrs Delyth Molyneux,
Cyd-gysylltydd AAA (CAAA), Ysgol Gyfun Bodedern, Ynys Môn

Mrs Claire Moyle,
Swyddog Datblygu Rhanbarthol, Cymdeithas Pob Plentyn â Nam ar eu Lleferydd (CPPNLI)

Mrs Delyth Parris,
Is-gadeirydd, Cymdeithas De Cymru ar gyfer Addysgwyr Pobl â Nam ar eu Golwg (CDCAPNG)

Mr Mark Provis,
Prif Seicolegydd Addysgol, Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili

Mrs Mary Thorley,
Pennaeth a Chadeirydd Cymdeithas Ysgolion Cynradd Cymru, Ysgol Gynradd Johnstown, Caerfyrddin

Mrs Leena Wigham,
Swyddog Datblygu Comisiynu, Awdurdod Iechyd Bro Taf

Mr David Williams,
Cynrychiolydd Rhieni ar y Grŵp, Ynys Môn

Cynrychiolydd SPAEM

AEM Mr Andrew Large,
Swyddfa Prif Arolygydd Ysgolion Ei Mawrhydi (SPAEM), Bangor

Swyddogion y Swyddfa Gymreig

Mrs Elizabeth Taylor
(Cadeirydd y Grŵp), Pennaeth yr Adran Gweinyddu Ysgolion

Mr David Powell,
Adran Gweinyddu Ysgolion

Mr Alun Jenkins,
Adran Gweinyddu Ysgolion

Mr Tony Hicks,
Adran Gweinyddu Ysgolion

Copïau o'r Rhaglen Weithredu

Mae copïau o'r Rhaglen Weithredu hon yn cael eu hanfon i bob awdurdod lleol, pennaeth, cadeirydd corff llywodraethwyr, cydgysylltydd AAA, corff cenedlaethol sy'n ymwneud ag addysg plant ag AAA a phawb a ymatebodd i'r ymgynghori ar y Papur Gwyrdd AAA.

Bydd y Rhaglen Weithredu ar gael mewn Braille ac ar gasét sain cyn hir.

Mae copïau pellach ar gael yn ddi-dâl oddi wrth:

Adran Gweinyddu Ysgolion
Y Swyddfa Gymreig
Adeiladau'r Goron
Parc Cathays
Caerdydd
CF1 3NQ

Ffôn: 01222 826078
Ffacs: 01222 826111

Y Rhyngrwyd

Mae'r Rhaglen Weithredu ar gael ar y Rhyngrwyd yn: **<http://www.wales.gov.uk>**

Sylwadau

Mae croeso i'ch sylwadau ar y Rhaglen Weithredu hon. Dylid eu hanfon at:

Alun Jenkins
Adran Addysg y Swyddfa Gymreig
Adeiladau'r Goron
Parc Cathays
Caerdydd
CF1 3NQ

Ffôn: 01222 826081
Ffacs: 01222 826111

---

sylwadau

FOREWARD BY THE EDUCATION MINISTER FOR WALES, MR PETER HAIN MP

The Government is committed to raising educational standards for all children in Wales. This commitment applies to the 20 per cent of children who can expect to have some form of special educational need at some time in their school career, just as it does to the other 80 per cent of children. Unless we provide the best possible opportunities for all our children we will not achieve a fully inclusive, cohesive society which is our vision of the future. The cost of failure in social and economic terms will be unacceptable.

The Green Paper, *The BEST for Special Education*, set out our plans for the future of special needs provision in Wales with the aim of raising standards of achievement for all children with SEN.

To take forward our plans effectively it was essential to obtain the comments and advice of those involved in the education of SEN children. I am grateful to the numerous individuals and organisations who responded to our Green Paper consultation. I was very pleased with the quality of the responses which have shaped our thinking on the way forward. They showed broad support for our proposals.

I am also grateful to the members of the Welsh Advisory Group on Special Educational Needs (WAGSEN) for giving their time and expertise in providing advice.

We believe that, where parents want it and where appropriate provision can be made, a more inclusive educational environment will enhance the social and educational development of SEN pupils. Special schools will continue to play an important role within an inclusive system. They are a source of great expertise which can benefit mainstream schools through the closer working links we want to foster. They will also remain the right educational option for some pupils.

Parents play a vital role in the education of their children. The needs of parents with SEN children can often be overlooked. We will ensure that their views are heard and that they receive the professional support they need.

Better training and support for teachers and others working with children with SEN is essential to ensure that they have the skills needed to deliver the opportunities these children and their parents are entitled to.

We also need to work together more closely in planning SEN services and making the most of available resources. We need to identify and address a child's SEN as early as possible. Better regional planning and co-operation can achieve this and we will promote it.

The Action Programme deals with all of these priorities and provides a clear long-term strategy for their achievement.

The Government has made a commitment to substantially increase the resources available to schools over the next three years. Decisions on funding for 2000/01 and beyond will be the responsibility of the National Assembly for Wales. For 1999/2000 we are backing our commitment with a substantial increase in funding.

We are giving local authorities an extra £70 million for education spending in 1999/2000. We are making available an extra £145 million and £225 million respectively for 2000/01 and 2001/02. We expect the bulk of this to find its way into delegated school budgets. All pupils including those with SEN will benefit from this. We are also providing an additional £1 million for SEN activities under the Grants for Education Training and Support (G E S T) Programme to support the Action Programme. The amount for SEN in the 1999/2000 GEST programme is £2.3 million - an increase of over 75 per cent on the £1.3 million

available in the current year. At least the same amount should be available for 2000/01 and 2001/02.

The new arrangements for funding maintained schools which come into effect from 1999/2000 will achieve greater transparency in terms of specifying the functions, including SEN functions, for which local authorities are entitled to retain funding centrally, and those functions which schools are expected to fund from their delegated budgets. This will make both schools and LEAs more accountable for the funding of SEN provision and should go a long way to avoid situations where each can claim that the other is responsible for provision for individual pupils.

We want to achieve the best possible opportunities for children with SEN in order to give them a rewarding school life and to equip them for adult life. This Action Programme provides a solid foundation for the National Assembly, local authorities, health authorities, schools, parents and voluntary organisations to work together to achieve this.

Peter Hain MP

Introduction

1. Some 200 individuals and organisations in Wales responded to the Green Paper, *The BEST for Special Education*, published in October 1997. The majority of respondents supported the Green Paper proposals.

There was a clear wish to build on the strengths of existing arrangements and to develop better approaches where there were weaknesses.

2. The Green Paper contained six key themes:

- promoting the inclusion of children with special educational needs (SEN) within mainstream schooling wherever possible;
- setting high expectations for children with SEN, reflected in all schools' practices;
- supporting parents of children with SEN;
- shifting the focus in meeting special educational needs from procedures to practical support, and wherever possible from remedial action to prevention and early intervention;
- boosting opportunities for professional development, for teachers and others;
- promoting partnership in SEN, locally, regionally and nationally.

3. Consultation responses endorsed the view that 'inclusion' provided the right approach but recognised the continuing need for special schools for some children. Meeting the needs of individual children was considered paramount. Respondents also acknowledged the crucial role of parents, and the need to ensure that parents and professionals, including school governors, have confidence in the system of provision.

4. This action programme for Wales is based on the key themes and takes account of consultation responses and the views of the Welsh Advisory Group on Special Educational Needs (WAGSEN) which met for the first time in July 1998. It sets out the key objectives, progress towards them, and a timetable for action. Co-operation between all the bodies and individuals involved in SEN is at the heart of the programme.

5. There is much good practice in Wales to build on. Teachers, parents, local authorities and other statutory and voluntary services are working together in offering high quality support to children with SEN. At the same time there are difficult issues that need to be addressed to ensure equality of provision and opportunity for all children with SEN. Where there is evidence of poor practice, we will challenge it. The action programme asks much of schools, LEAs and other partners in Wales.

6. The Welsh Office, and from later this year the National Assembly for Wales, must be accountable for its responsibilities. Annex A gives a checklist of action already taken and proposed to tackle the issues covered in the Green Paper. We see this as the first of what should become annual statements reporting progress

Funding

7. We are supporting the action programme with a substantial increase in resources. The £70 million extra we are including in 1999/2000 local authority standard spending assessments for education spending will enable schools to meet the needs of SEN children better. We are increasing the funding available for SEN priorities under the Grants for Education Support and Training (GEST) programme for 1999/2000 by £1 million to £2.3 million - an increase of over 75 per cent. This will enable progress to be made on the specific aspects of the action programme such as more parent partnership; more inclusion; better training; and improved multi-agency working, which are set out in the following chapters. It is for local authorities to decide how best these resources can be used to benefit SEN children.

8. We have maintained the high level of basic credit approval provision for education capital projects at almost £43 million for 1999/2000. We are also making £13.3 million available under the additional Capital Funding for Schools programme. These resources can be used for capital projects that can benefit SEN children.

9. The National Assembly for Wales will make decisions on funding for 2000/2001 and beyond, but the Government has

allocated an additional £145 million and £225 million for education spending in standard spending assessments for 2000/01 and 2001/02 respectively. SEN spending within the GEST programme for these years should at least be maintained at £2.3 million.

Chapter 1

Supporting Parents and Children

We will improve and extend the support and advice for parents and carers of children with SEN, enabling them to play a more active role in their child's education and contributing to higher standards for all children by:

- providing high quality early years education and childcare, including support for parents;
- encouraging earlier identification of difficulties and appropriate early intervention;
- expecting LEAs to have in place arrangements offering all parents of SEN children independent advice and support;
- requiring LEAs to develop conciliation arrangements for dealing with disputes;
- strengthening arrangements for involving children in the process of assessing and meeting their needs.

1. Parents and carers play a key part in children's education. The consultation confirmed that parents want:

- more emphasis on early identification and intervention;
- effective support, including access to independent advice, as soon as their child's special educational needs are identified;
- an effective say in the way their child is educated;
- greater certainty about what they have a right to expect.

Early years

2. Early Years Development Partnerships in every local authority have produced plans to secure good quality early education places for all four year olds whose parents want them, including children with SEN, from September 1998. ***Following our consultation on the National Childcare Strategy in Wales Green Paper, we will expand the remit and membership of Partnerships to become Early Years Development and Childcare Partnerships.*** Guidance to Partnerships on the preparation of childcare plans to take effect from April 1999 and revised early years education plans with effect from September 1999 is being issued in Wales. These Plans will cover the development of education services for 3 and 4 year olds and the development of good quality, affordable and accessible childcare for children aged 0 -14, including children with SEN, in every neighbourhood. The Plans will also include details of the information and advice available to parents about childcare and early education, including for children with SEN, and the availability of family support services.

3. The Welsh Office consultation paper *The Review of the Regulation of Early Years Education and Day Care* asked how the needs of children with SEN should be taken into account in developing a more uniform regulatory framework for early years education and day care. The responses to the consultation are being considered and the Government's plans will be published shortly.

Early identification and early intervention

4. *The Best for Special Education* stressed the importance of early identification and appropriate intervention to improve the prospects of children with SEN, and reduce the need for more expensive intervention later on. The special needs of most children with severe difficulties and disabilities will be apparent well before they start school - for example children with physical disabilities, sensory impairments, severe learning difficulties or speech and language impairments. It is particularly important that these children have early access to support from all relevant agencies, and that the input from these agencies is well co-ordinated.

5. The Government's *Sure Start* programme for children aged 0-3 and their families can play an important role. The

Department is establishing a specialist group to advise on how best Sure Start can be taken forward in Wales. Funding for *Sure Start* will be confirmed shortly.

6. Some children's special needs - for example, moderate or specific learning difficulties (including dyslexia) - may not emerge until children start school. Statutory baseline assessment will be introduced in all primary schools in Wales from September 1999. Although baseline assessments will not, on their own, establish whether individual pupils have SEN, the information they provide will help teachers plan to meet the learning needs of every pupil, including those with SEN.

7. The introduction of the strategic framework for raising standards of literacy in Wales and from 1999 a similar initiative for numeracy, will provide a structure to help all children achieve their potential. The Department plans to develop and extend local and national networks to share good practice on literacy and numeracy. Smaller infant class sizes will help underpin the literacy and numeracy initiatives by giving pupils access to the teaching they need in the crucial early years. The slimming down of the National Curriculum in Wales at Key Stage 2 will also free-up more time to be spent on literacy and numeracy work.

8. From September 1999, each LEA in Wales will be required to include in its Education Strategic Plan (ESP) its strategy for meeting the needs of children with SEN, with the focus on raising levels of attainment for such children. Authorities will also have to include information on numbers of SEN pupils; details of action to support pupils with SEN; information about the LEA's policy on inclusion and action to promote it; and arrangements for monitoring standards among pupils identified as having SEN.

Supporting parents and carers

9. The most effective results are achieved where parents, schools and LEAs work in partnership, within a clear framework. There are good examples of such partnerships and we welcome the innovative work which has been undertaken in Wales in recent years. Under existing legislation parents are offered the advice and support of an independent Named Person when their child receives a statement of SEN. Many respondents said that parents need help at an earlier stage; and that schools and local agencies (including local agencies working with pre-school children) need better information about the services available.

10. From April 2000 we expect LEAs to offer parents of all children with SEN access to independent advice and support; and to offer information services to schools and other agencies. If the National Assembly for Wales considers it necessary, we will consider with the DfEE, legislating to make such provision a requirement. In the meantime we will:

- strengthen the SEN Code of Practice to say that parents should be informed about local arrangements for receiving independent advice as soon as their child has been identified as having SEN;
- incorporate further guidance in the SEN Code of Practice on effective communication with parents, based on good practice in LEAs and schools, and including the role played by voluntary bodies.

11. We expect local authorities to develop suitable arrangements to provide access to independent advice through an '*independent parental supporter*' (IPS). IPSs might be people who are currently Named Persons, or belong to a local or national SEN/disability group or organisation. The revised Code of Practice will make clear that local authorities will be expected to arrange for the recruitment and training of IPSs.

12. The Green Paper asked how we could encourage dialogue between parents, schools and LEAs, to resolve disputes about special educational needs as early as possible. The Department has provided SNAP Cymru, currently the main provider of Named Person services in Wales, with funding to develop pilot conciliation schemes which can help establish best practice. In the light of the experience of the SNAP pilot schemes and other examples of existing good practice in LEAs, ***we will revise the guidance in the SEN Code of Practice and expect LEAs to establish local conciliation arrangements, with independent mediation, for resolving disputes with parents*** before the end of this Parliament. We will also improve the effectiveness of the SEN Tribunal (see Chapter 2).

Involving the child

13. The Children Act 1989 includes a duty on the courts to have regard to the ascertainable wishes and feelings of the child concerned. This principle should also apply to children with SEN. The SEN Code of Practice already refers to the need to take account of the child's views. ***We will strengthen the guidance in the Code to ensure LEAs and schools seek and take account of the child's views wherever possible in assessing and meeting their needs.*** Some local authorities may wish to experiment with fora in which children with learning difficulties or with disabilities, have an opportunity to meet local policy makers. ***We will amend regulations to place the SEN Tribunal under a duty to have regard to the views of the child, where***

these views can be ascertained.

Chapter 2

Developing the SEN Framework

Subject to the views of the National Assembly for Wales we propose to build on the existing statutory provisions and best practice to improve the SEN framework and to sharpen the focus on meeting children's needs by:

- introducing a less bureaucratic SEN Code of Practice in 2001 which safeguards the interests of children, focuses on preventative work, and promotes effective school-based support and monitoring;
- publishing guidance on the placement of children under the Code and the provision to be made for them, and on criteria for making statements of SEN;
- improving accountability by requiring LEAs to publish more comprehensive information about their SEN policies, including information about what schools should normally provide from their own budgets and the SEN support LEAs will provide, and monitoring their performance against key indicators;
- improving the effectiveness of the SEN Tribunal.

These improvements will be supported by more transparent funding arrangements under new Regulations for the funding of maintained schools.

1. The great majority of parents and professionals want to retain the main features of the existing legislative framework for SEN, which they see as safeguarding the interests of children. These are:

- the principles of the SEN Code of Practice;
- rights to special educational provision to meet the needs of the child, including provision in the medium of Welsh;
- rights to a statutory assessment and statement in appropriate cases;
- rights to express a preference for a placement in either a mainstream or a special school;
- access to the SEN Tribunal as a last resort.

2. These safeguards will remain. But respondents to the Green Paper have confirmed that in detailed respects the existing framework needs to be improved to sharpen the focus on meeting children's needs.

The definition of 'special educational needs'

3. International comparisons are not straightforward, but some studies suggest that in England and Wales we identify significantly more children as having special educational needs than most other European countries. It has been suggested that fresh consideration be given to the types of educational need which are regarded as 'special'. We do not however see the legal definition of special educational needs as the decisive factor. Schools and LEAs undoubtedly interpret the term in different ways; but it is unlikely that any alternative definition would in itself lead to greater consistency. We shall instead seek to establish a more consistent understanding of the provision that is appropriate to meet different levels of special educational needs.

Revising the SEN Code of Practice

4. There is widespread agreement that the Code of Practice has led to improvements in teaching children with SEN, and that the Code should be revised in the light of experience since 1994, to build on good practice. Subject to the views of the National Assembly for Wales and its timetable of business, *we propose to introduce a revised Code to come into effect in 2001*. We will:

- issue a draft revised Code for consultation towards the end of 1999;

- consult about relatively minor changes to the law to help promote our objectives.

Improving Individual Education Plans (IEPs)

5. Too often schools can focus on the paperwork associated with the Code of Practice - especially in relation to IEPs and annual reviews - at the expense of providing practical support for children with SEN. This imbalance needs to be addressed.

6. Many respondents considered IEPs to be important records of children's needs from stage 2 of the Code upwards. However, some schools use IEP formats that are unnecessarily elaborate. This has been highlighted by the Office of Her Majesty's Chief Inspector of Schools in Wales (OHMCI). IEPs are generally most helpful when they are crisply written, focusing on three or four short-term targets for the child, typically targets relating to key skills such as communication, literacy, numeracy, behaviour and social skills; with dates for review. Schools should involve parents in identifying their children's needs and in drawing-up and implementing an IEP. The parental role should be fulfilled by a foster parent, social worker or other carer for children who are 'looked after' by a local authority in keeping with the Government's commitment to improve the attainment of looked after children.

7. *The revised Code of Practice will contain new advice on preparing and implementing IEPs.* It will emphasise the importance of keeping IEPs under regular review, although the frequency of review will be a matter for individual schools depending on the needs of the child.

Adapting the five-stage model

8. The SEN Code of Practice sets out a framework for meeting children's special educational needs, based on five stages. These stages are sometimes seen as a series of hurdles which children with SEN have to pass as they progress to a statement. The word 'stage' encourages this expectation. There is a clear need to move away from this understanding of the stages as a progression and to build parents' - and teachers' - confidence that needs can be met without necessarily progressing through all stages to a statement.

9. Some children currently placed at stage 1 do not have special educational needs as defined in law. Whilst their progress needs to be carefully monitored, and they may need some differentiation of classroom work, they do not need provision which is 'additional to, or otherwise different' from that made generally for children of the same age in local schools. We consider that the SEN Code of Practice should apply to children for whom there is a clear expectation that they are likely to need help which is genuinely 'additional to, or otherwise different'. At present a child normally comes into this category only at stage 2, when he or she is given an IEP.

10. When revising the Code, we propose to:

- remove the current stage 1, thereby reducing the school-based stages in the Code from three to two - *School Support*, corresponding largely with the current stage 2, and *Support Plus*, corresponding with the current stage 3;
- consult on an alternative term for 'stages' to denote the components of the new framework;
- retain and develop guidance on the procedures for *Statutory Assessment and Statements*, and make clear that there should be no presumption of progression beyond *School Support* and *Support Plus*;
- offer guidance on the kind of monitoring, provision and information for parents which are appropriate at a 'pre-Code' stage, before there is clear identification of SEN;
- emphasise the need for regular assessment and monitoring of the child under *School Support* and *Support Plus*, involving external advice as appropriate.

Improving provision at *School Support* and *Support Plus*

11. The Green Paper asked how LEAs could help schools improve the quality of provision at the early stages of the Code. Many respondents said that LEAs could help by monitoring the quality of provision made by schools, and providing effective support through SEN support services, including educational psychologists. Schools said that they would particularly value assistance with work to prevent children developing special educational needs, and giving teachers the necessary knowledge and skills to teach children with SEN. It will be essential for LEAs to offer schools adequate support under the new *Support Plus*. *New LEA school funding schemes which come into effect from April 1999 will require LEAs to set out their*

expectations of what schools should normally provide from their delegated budgets for School Support and Support Plus and what the LEA will provide. Schools will continue to be required to include information about their own arrangements for identification, assessment and provision within their published SEN policy; and will have to account for their use of funding.

12. Teachers and parents need to have confidence that children's needs are met. We expect that these measures will improve the quality of provision at *School Support* and *Support Plus* and will reduce the need for some children to move to *Statutory Assessment*.

SEN co-ordinators (SENCOs)

13. SENCOs' key role is to plan for and meet SEN in mainstream schools. Too often their time is taken up in fire-fighting for individual children at the expense of their management role. As a result some respondents commented that SENCOs needed more non-contact time to carry out their jobs effectively - a need recognised by OHMCI. Governing bodies and headteachers need to give careful thought to the SENCO's timetable in the light of the school's circumstances and the resources available. In schools with larger numbers of pupils on the SEN register this could include consideration of whether the SEN co-ordination role needs to be carried out by more than one designated person. SENCOs should also have the opportunity to contribute to discussions on the allocation of resources for SEN. ***We will provide guidance in the revised SEN Code on the role of the SENCO and the time required for SEN co-ordination, including work undertaken by administrative or secretarial staff.***

14. We also want to encourage governing bodies and headteachers to give SENCOs a more active part in the management of the school with more say in day-to-day decisions affecting SEN pupils, so as to improve responsiveness to their needs.

15. If parents see that schools have adequate help from SEN support services, and that SENCOs have sufficient time to carry out their role, they will feel greater assurance that schools are able to offer effective and consistent support. We therefore agree with the majority of respondents, that there would be little to be gained from introducing a contract between schools and parents at the early stages of the Code of Practice (in future at *School Support* and *Support Plus*).

The future of statements

16. The Green Paper drew attention to the recent overall rise in the proportion of children with statements and questioned whether for some children statements are the most effective way of securing the support that they need. Many parents expressed concern at the prospect of any reduction in the proportion of children who are given statements. They felt that the provision which children would receive without a statement might not be as effective.

17. As described above, we will strengthen school-based support and monitoring to enable parents, schools and LEAs to feel confident in moving away gradually from the current reliance on statements. Over time, we expect that the special educational needs of most children who do not have severe or complex medical or physical needs will be met without the need for a statement. The proportion of the total school age population with a statement would then be lower than the present level of more than 3 per cent in Wales. Some LEAs and schools are already demonstrating a stronger school based approach and a consequent reduction in numbers of statements. We will encourage others to follow their lead. ***But we will not constrain parents' access to Statutory Assessment, where they believe it is necessary. Nor will we remove the legal protection offered by statements.***

18. The Green Paper drew attention to the wide variations between LEAs in making statements, and invited views on the possibility of national criteria for statements or for each stage of the Code of Practice. There was support for the introduction of national criteria or at least greater consistency. However, LEAs' discretion over the balance between funding for SEN delegated to schools and that held centrally is an important determinant of the point at which a statement becomes necessary. We have concluded that it would not be feasible to set statutory national criteria for statements. ***We will publish non-statutory guidance on criteria for statements, drawing on a range of examples of current practice.***

Improving annual reviews of statements

19. The annual review of a statement offers an important opportunity to focus on the child's progress and achievements over the previous 12 months, to review the special provision being made for the child, and to consider whether the statement needs amending. It is important that the review considers all the relevant information that is available. The action proposed in this chapter should increase parents' confidence that help under the new *Support Plus* will maintain their child's progress. We will revise the Code of Practice to make clear:

- that statements should include a greater emphasis on expected educational outcomes;

- that in appropriate cases statements should say that the LEA will expect to cease to maintain the statements when those outcomes have been achieved (parents will be able to appeal to the SEN Tribunal if they disagree);
- that when a statement is reviewed greater consideration should be given to whether the LEA should continue to maintain the statement, or whether the child should receive support under the new *Support Plus*;
- that where a child with a statement is 'looked after' by a local authority and is subject to annual reviews by their social services department (SSD), the Authority and schools should work together to undertake reviews in parallel wherever possible.

Improving transitional reviews

20. The first and subsequent annual reviews after a child's 14th birthday must consider a transition plan, looking ahead to the young person's post-school career. Under the current regulations a young person leaving school at 16 could have as few as one, or as many as three, transition reviews.

21. We suggest that transitional reviews should take place in year 9. The Careers Service - which must be invited to be represented at transition reviews - is already required to advise young people in year 9 on the implications of options for subjects and courses in Key Stage 4. Standardising on year 9 should result in better co-ordination between the two reviews.

22. We also consider that for a very small minority of young people with statements - those with very severe, profound or multiple difficulties - whose circumstances mean they will not be leaving school until age 18 or 19, it may sometimes be more practicable and avoid unnecessary anxiety if the transition review were held in year 10 or 11 rather than in year 9. We will consult in the context of revising the Code of Practice on allowing such flexibility where there is unanimous agreement between all those involved, including the young person, his or her parents, the school, the LEA, the Careers Service, and the health and social services that it would be sensible to postpone the transition review by one or two years.

23. At present the LEA is required to carry out certain functions for transition reviews - such as arranging the review meeting and writing the subsequent report - which for all other annual reviews are undertaken by the school. A number of LEAs already delegate these functions to the school. There is little reason why the school's role in transition reviews should be different from its role in other annual reviews. Subject to the views of the National Assembly, we will amend the regulations to ensure that the school's role in transition reviews is consistent with its role in other annual reviews.

24. Where children with SEN are placed in settings such as residential schools outside their home area, a child's longer-term needs should not be lost sight of. It is essential that the home authority and other partners with an interest in or responsibility for the child's health and welfare work together on effective strategies for a child's return to the home area at the end of their schooling. *We will discuss with WAGSEN the potential for guidance, in the form of good practice case studies, of effective co-operation in cases involving out-of-area placements.*

Placements in independent schools catering for SEN

25. Independent schools make an important contribution to meeting special educational needs. There were mixed responses to the proposal to change the current arrangements under which children with statements may be placed at independent schools which do not have specific SEN approval only if the Secretary of State gives consent in each case. A number of respondents felt that consent was necessary in terms of appraising the school's suitability to meet the child's SEN. Others suggested that children with statements should be placed only in schools that had obtained specific approval under the legislation to admit pupils with statements of SEN (often referred to as 'blanket' approval). ***We will consult in due course on proposals for improving the present arrangements for placements of pupils with statements of SEN in independent schools which do not have specific approval to admit pupils with statements of SEN.***

The SEN Tribunal

26. Where local efforts cannot resolve disagreement, parents will continue to have the right to appeal to the SEN Tribunal. At present, there are no guidelines on how quickly LEAs should implement Tribunal decisions. Sometimes the outcome is straightforward, and LEAs are able to act immediately. In other cases, for example where the LEA is required to assess a child's needs, this will take longer. ***We will revise the SEN Code of Practice to include guidance on reasonable timescales for implementing Tribunal orders.*** We will consider with the DfEE whether it may be necessary to legislate to require LEAs to comply with Tribunal orders in accordance with the new guidance. The Tribunal has already been asked to ensure that the letter which informs parents and the LEA of a decision, also reminds them that the LEA must implement any decision requiring their action as soon as practically possible.

27. We will make further improvements to the effectiveness of the SEN Tribunal by ensuring that the governing body of a school proposed by the parent or LEA is consulted before the Tribunal hears an appeal. This does not always happen at present. Also, by asking the Tribunal to invite its user groups to consider a number of other issues which have arisen during the four years of the Tribunal's operation, including:

- whether there is a need to clarify responsibilities when parents move between LEA areas while their appeal is pending;
- where an appeal is against ceasing to maintain a statement, whether the LEA should be required to maintain the statement until the appeal is heard;
- how we might reinforce the principle that teachers and LEA staff asked to appear as witnesses to the Tribunal should be unconstrained in doing so;
- whether parents should have a right to appeal to the Tribunal where the school, not the parent, originally asked for an assessment.

28. Currently, LEAs can present evidence to the Tribunal on relevant policies, such as those on financial delegation, admissions or inclusion. The Green Paper asked whether, without being bound by them, the Tribunal should take account of relevant LEA policies. ***The Tribunal user groups have been asked to consider this issue and advise. We will consider changes in the light of that advice.***

Improving LEA accountability

29. The Green Paper drew particular attention to the need to improve LEAs' performance in meeting the time limits for producing statements. Audit Commission figures show that in 1996/97 only 48 per cent of draft statements in England and Wales were prepared within the statutory deadline. This is unacceptable. We are committed to achieving a significant improvement. ***We will provide LEAs with guidance on good practice.*** We will also:

- as part of their SEN policy, require LEAs to publish information about the time taken to complete statutory assessments and statements;
- continue to challenge under-performing LEAs;
- require LEAs to provide a comprehensive picture of their SEN policies in their Education Strategic Plan;
- require LEAs under the new 'Fair Funding' arrangements to publish information about what schools should normally be expected to provide from their budgets under *School Support* and *Support Plus* and details of the SEN support the LEA will provide;
- monitor LEAs' performance against key published indicators, for example, the time taken to comply with SEN Tribunal orders; and
- consider in the longer term, commissioning OHMCI to undertake an appropriate inspection of LEA performance in this field.

Improving funding arrangements

30. While most funding to support pupils at stages 1-3 of the Code (in future under School Support and Support Plus) should be controlled by schools, LEAs will be able to hold centrally funds for educational psychology services; administration relating to statements; monitoring of schools' SEN arrangements; SEN support services; school-based provision for pupils with visual, hearing or speech and language difficulties, or other communication disorders including autism; promoting inter-school co-operation and inclusion; and large pupil-specific costs. They will also be able to hold funds for services to parents of pupils with SEN. ***To improve clarity and the accountability of schools we will require LEAs' published budget statements for each school under the Fair Funding framework to identify the notional budget allocated for SEN.*** Expenditure decisions continue to be the responsibility of the governing body.

31. Special schools will generally be funded to meet the needs of all their pupils, although LEAs may hold centrally funds for large pupil-specific costs or to promote inter-school co-operation or outreach work.

Chapter 3

Moving Towards Inclusive Education

We will promote further inclusion and develop the role of special schools by:

- from September 1999, requiring LEAs to publish information about their policy on inclusion in their Education Strategic Plans;
- reviewing the statutory framework for inclusion (section 316 of the Education Act 1996);
- identifying and disseminating good practice by special schools in developing practical links with mainstream schools, and promoting special schools' contribution to an increasingly inclusive education system;
- ensuring children with SEN are treated fairly in schools' admissions procedures.

1. Promoting inclusion within mainstream schools, where parents want it and where appropriate support can be provided, will remain a cornerstone of our strategy. There are strong educational, as well as social and moral, grounds for educating children with SEN, or with disabilities, with their peers. This is an important part of building an inclusive society. An increasing number of schools are showing that an inclusive approach can reinforce a commitment to higher standards of achievement for all children. We want to maintain progress and enable more parents to feel confident that their child's needs will be met in a mainstream school.

2. The majority of respondents to the Green Paper agreed with this approach. But many, particularly practising classroom teachers, were concerned that we should not under-estimate the real challenges schools face in becoming more inclusive. Our approach will be practical, not dogmatic, and will put the needs of individual children first.

Promoting a more inclusive system

3. Inclusion is a process, not a fixed state. The term can be used to mean many things including the placement of pupils with SEN in mainstream schools; the participation of all pupils in the curriculum and social life of mainstream schools; the participation of all pupils in learning which leads to the highest possible level of achievement; and the participation of young people in the full range of social experiences and opportunities once they have left school. For most children placement in a mainstream school leads naturally to the other forms of inclusion. Thus, for the great majority of children with SEN, there is never any need to consider provision outside the mainstream.

4. For those with more complex needs, the starting point should always be "Could this child benefit from education in a mainstream setting? If so, what action would be needed, by whom, to make this possible? What are the parent's and the child's views?" It is not good enough simply to say that local mainstream schools have not previously included a child with these needs.

5. For some children, a mainstream placement may not be right, or not right just yet. Specialist provision - often, but not always, in special schools - will continue to play a vital role. Our vision is of an inclusive local education system in which the normal presumption is that children spend as much time as possible in a mainstream setting; and where, when a special school (or other specialist provision) is right for a child, it has close links with neighbouring mainstream schools. We will therefore encourage special schools to become much more closely integrated into local patterns of provision and to enable staff in special and mainstream schools to work more closely together to maximise opportunities for inclusion.

Planning for more inclusion

6. For those with more complex needs, there are variations in opportunity to attend a mainstream school. Such variations are unacceptable. There is a clear need for detailed consideration of the many issues that need to be addressed to ensure that the high quality provision for children with complex needs which some mainstream schools in Wales are already making, is available much more widely. *As a first step, we will require LEAs to publish information, in their Education Strategic*

Plans, about their policy on inclusion. We shall monitor these plans, and encourage all LEAs and schools to become as inclusive as possible, to maximise choice for parents and pupils.

7. An LEA's statement on its inclusion policy should cover collaboration between mainstream and special schools where practicable; its plans for increasing access to mainstream schools; and arrangements for monitoring standards achieved by pupils with SEN. It could also include locally agreed goals such as:

- steps to ensure that as many children as possible are educated in properly supported placements in mainstream schools, consistent with parents' preferences and, where they can be ascertained, taking account of the views of the child;
- steps to ensure that, when appropriate, children can be effectively re-integrated from special schools;
- steps LEAs and mainstream schools will take to ensure that pupils with SEN spend the maximum appropriate time in mainstream classes;
- arrangements for pupils in mainstream schools to access the expertise in special schools as appropriate; and
- opportunities and encouragement for pupils in special schools and units to link with mainstream provision.

We do not intend to set national and local targets for inclusion at this time but will keep under review their possible value. The National Assembly may wish to review the issue of target setting.

8. The consultation responses drew particular attention to the importance of a whole-school approach to developing a positive attitude towards children with SEN in mainstream schools. We will encourage schools to develop an inclusive ethos, for example by involving all staff in training activities to promote a greater understanding of inclusion and the needs of SEN children. We are committed to increasing opportunities for continuing professional development for all teachers (see Chapter 4).

Reviewing statutory provisions

9. Section 316 of the Education Act 1996 provides that children with statements should normally be educated in mainstream schools, unless their parents wish otherwise, subject to certain conditions being met. Some believe the conditions - relating to the needs of the child, those of peer children, and the use of resources - operate, either in principle or in the way they are interpreted, as barriers to inclusion. ***We will review the statutory framework for inclusion.*** If our work, or that of the Disability Rights Task Force in considering how to achieve comprehensive and enforceable civil rights for disabled people, confirms a need for changes, we shall make them. But we shall maintain parents' right to express a preference for a special school placement for children with special educational needs.

Developing the role of special schools

10. There are excellent special schools in Wales which provide good teaching and support and are valued by parents and pupils. There will be a continuing role for specialist provision, including special schools. Special schools need to be confident outward-looking centres of excellence. We want to build on their strengths, and ensure that they are an integral part of an inclusive education system for children in their area, and perhaps beyond.

11. Special schools will need increasingly to work flexibly, taking some pupils perhaps for relatively short periods, rather than for their whole school careers. They will need to work actively with mainstream schools to plan support for children who could benefit from a mainstream setting. They will also need to act as a source of expertise, advice and professional development for mainstream colleagues; and it is important for staff not to become detached from mainstream education. We wish to encourage a greater interchange of teaching staff between mainstream and special schools.

12. We will identify and disseminate good and innovative practice by special schools in developing practical links with mainstream schools, and will promote special schools' contribution to an increasingly inclusive education system.

We will also:

- require LEAs, within their School Organisation Plans, to publish information about the specialist provision made for children with SEN by the LEA and proposed developments in that provision; and
- in the light of the new procedures for opening, closing and altering special schools, set out in the School Standards

and Framework Act 1998, consult LEAs and special schools on related regulations and accompanying guidance.

Recognising the achievement of SEN Children

13. Many mainstream schools welcome pupils of all abilities and those with special needs. It is important that the achievements of all pupils are recognised. Secondary school performance tables provide background information on the numbers of pupils with SEN including, for the first time this year, the number of the 15 year old cohort with statements of SEN. Another new feature this year is a performance measure based on the GCSE/GNVQ average points score. The tables also include the number of designated SEN units/classes and the number of SEN children in those units. We already include in Wales information in the tables about the Certificate of Educational Achievement.

14. The Qualifications, Curriculum and Assessment Authority for Wales (ACCAC) are producing optional assessment material to support consistent, high quality teacher assessment for all pupils, including those with SEN. Guidance on assessing pupils who are working towards level 1 will be published in the Spring Term 1999. Further guidance, produced by ACCAC with the QCA in England, on planning the curriculum for pupils with multi-sensory impairments will also be published in the Spring and further work will lead to guidance on planning the curriculum for pupils with autistic spectrum disorders and pupils with emotional and behavioural difficulties.

Improving admissions arrangements

15. The School Standards and Framework Act 1998 places a duty on LEAs and school admissions authorities to have regard to a new, statutory, Code of Practice on Admissions to mainstream schools. ***For children with SEN but without statements the Code will make it clear that such children must be treated on the same basis as other applicants and that admission arrangements must not be discriminatory.***

16. For children with statements, the Code will remind admissions authorities of their duty to admit a child where the school is named in the statement. The Code will cross-refer to the SEN Code of Practice for guidance on the admission arrangements for children with statements. The revised SEN Code of Practice will include more detailed advice on admission arrangements for children with statements who are transferring from one school to another, so that parents know in good time which school their child will attend.

17. The new arrangements for admissions under the 1998 Act require admissions authorities to consult other admissions authorities in the area on their proposed admissions arrangements. The Admissions Code will encourage admissions authorities, working together, to ensure that their admissions arrangements take account of wider local policies on special educational needs. To underpin these arrangements, ***we will expect LEAs to monitor admissions of children with SEN - both with and without statements - across all maintained schools in their area***, to inform local discussions and help to ensure the equal treatment of children with SEN.

18. The School Standards and Framework Act 1998 also gives the Secretary of State the power to make regulations in connection with the admission of pupils to community special schools and for the allocation of functions between LEAs and governing bodies in connection with admission arrangements. Details will be included in the regulations and accompanying guidance referred to in paragraph 12 above.

Improving arrangements for children with emotional and behavioural difficulties

19. Some responses expressed concern about the inclusion in mainstream schools of children with emotional and behavioural difficulties (EBD). We acknowledge the particular problems that such children present, and the dedicated efforts of many teachers to keep them in the mainstream.

20. Sir William Utting's Review of the Safeguards for Children Living Away From Home (The Utting Report) criticised the lack of thoroughness and effectiveness of joint working for children with EBD between local authority education and social services departments and called for closer working. One recommendation put forward for achieving this acceptance was the creation of budget pooling. These are issues which are dealt with in Chapter 5.

21. The Green Paper set out a broad strategy, which has received wide support, for improving provision for children with EBD and helping to raise their achievements. This will focus both on much more effective intervention for young children showing early signs of behavioural problems, and on strengthened provision for older children. It will be closely co-ordinated with measures we are taking to help schools tackle poor behaviour more widely, and the other measures recommended in the Social Exclusion Unit's report on truancy and exclusion. We will shortly publish for consultation, new draft guidance on social inclusion which brings together advice on school attendance, behaviour and discipline, exclusion, education outside school

and re-integration; and relates this to SEN.

22. Many schools show that it is possible to work with difficult children and improve standards. But for those children whose needs cannot be effectively met in the mainstream there needs to be a range of appropriate provision, including effective Pupil Referral Units (PRUs), high quality EBD special schools, and imaginative approaches to the curriculum, particularly in years 10 and 11. We will:

- encourage PRUs to work in partnership with schools where pupils are at risk of exclusion or, where they have been permanently excluded, to secure their re-integration into mainstream schooling as soon as possible. This might include the dual registration of pupils at a school and a PRU;
  - introduce a programme of peer consultancy for EBD special schools, through which heads and others can obtain support and advice on good practice from their peers. We will consult in due course on the details of the peer consultancy programme;
  - encourage schools to use the new curriculum flexibility at Key Stage 4 to provide opportunities for work-related learning. LEAs should also work with local further education colleges and the voluntary sector which may be able to contribute to suitable packages. These alternative approaches can encourage and motivate young people who are disaffected and help them to understand the relevance of school to future work and learning;
  - publish as soon as possible, a detailed information pack for primary school teachers and others working with schools in Wales aimed at aiding identification of children who may be experiencing psychological and emotional difficulties and help teachers and others to intervene effectively to tackle a wide range of problems as they occur.
-
-

Chapter 4

Developing Knowledge and Skills

We will develop the knowledge and skills of all staff working with children with SEN by:

- giving greater emphasis to SEN within teacher training, induction and development;
- publishing good practice guidance on the work of learning support assistants (LSAs);
- consulting on a description of the future role of educational psychologists;
- considering further the particular training and development needs of staff working with children with SEN in the light of consultation on our Green Paper on the future of the teaching profession and the need to increase the number of teachers and specialist staff in the SEN field who are able to work through the medium of Welsh;
- considering the training needs of school governors with responsibility for SEN.

1. To improve education for children with SEN and to maximise their achievements, we need to develop the knowledge and skills of a range of education professionals - in particular teachers, learning support assistants (LSAs - non-teaching assistants of all kinds employed to work with children with SEN in mainstream and special schools) and educational psychologists; and of school governors. Our Green Paper on the future of the teaching profession will deal with on the role and structure of the teaching profession, leadership, pay, career structure and professional development. ***We will consider the particular training and development needs of all staff working with children with special educational needs in the light of these proposals.***

Teachers

2. New requirements for initial teacher training courses, which came into effect in 1998, will ensure that all newly qualified teachers understand their responsibilities under the SEN Code of Practice, are capable of identifying children with SEN, and when appropriately supported are able to differentiate teaching practice. Newly qualified teachers will have a supported induction year. The professional standards to be established for the new induction year seek to ensure that all new teachers are able to identify and plan effectively to meet the needs of pupils with SEN, and to work effectively with parents and with support staff in the classroom. It is important that teachers acquire the practical skills needed to work effectively with SEN children as early as possible in their career.

3. Some serving teachers are concerned about their role, particularly as a result of the increasing inclusion of children with SEN in mainstream schools. We are committed to ensuring that all teachers have the training and support they need to do their job well, and are confident to deal with a wide range of special educational needs. We will encourage all teachers to undertake continuing professional development in special educational needs throughout their careers - from induction to headship.

4. In April 1998, the Teacher Training Agency (TTA) published *National Standards for Special Educational Needs Co-ordinators* setting out the knowledge, understanding, skills, attributes and expertise required by SENCOs. They provide a framework for the development of targeted professional training in SEN.

5. The TTA is currently considering standards for SEN specialists and we will take account of this work in the light of the consultation on the 'BEST for Teaching and Learning in Wales' Green Paper. It is essential that training for SEN specialists is an integral part of the overall framework for training and continuing professional development. The pilot projects described in Chapter 5 will address regional co-ordination in the delivery of training. We will encourage LEAs, higher education institutions, careers services, voluntary bodies and health and social services departments to work together in developing and delivering specialist training.

6. ***We will promote increased training for all those working with children with special needs.*** The training may be in any area of SEN, and it is for LEAs to determine their own priorities in the light of local circumstances. Training would include: training in the mandatory qualifications for teachers of hearing-impaired, visually impaired or deaf-blind children; training for

staff involved in the education of children with severe learning difficulties, EBD (or at risk of developing EBD), autism, dyslexia, or communication difficulties; and training for mainstream staff in areas such as disability equality and behaviour management, to help schools to work towards greater inclusion.

7. Parents have a vital role in the education and support of SEN children. Their task is demanding and often fraught. Given the understandable emphasis that is placed on the needs of children, the needs of parents can sometimes be overlooked. The revisions to the Code of Practice we propose should enable parents to better understand SEN procedures. The proposals to strengthen parent partnership arrangements will give them greater empowerment and a greater say in their child's education. We will also work to encourage a greater understanding of the pastoral needs of parents on the part of all staff working with SEN children - from headteachers and governors to ancillary workers. WAGSEN will give consideration to how this can be achieved.

Learning Support Assistants

8. LSAs play a key role in supporting pupils with a wide range of needs, yet training and development opportunities are limited and provision is patchy. ***We will produce a guide to good practice on the work of LSAs***, in consultation with LEAs and schools. The guide will draw on existing examples of good practice, and will:

- clarify the appropriate role of the LSA in different circumstances;
- identify core skills and competences;
- give examples of effective deployment of LSAs in the classroom and as members of the wider school team;
- set out the role and responsibilities of the SENCO and other teachers in managing and supporting LSAs;
- give guidance on induction and training for LSAs.

9. We will consider how the guide might form the basis for more consistent and targeted training and development for LSAs in line with the Green Paper on the teaching profession. ***We will continue to encourage LEAs to provide training for LSAs through the GEST Programme.***

Educational psychologists

10. Educational psychologists (EPs) have a crucial role in improving provision for children with SEN. Their work on statutory assessments is a necessary and key function. But respondents said that in many cases EPs were unable to devote sufficient time to other aspects of their work - in particular to working with children needing support. More effective support at the early stages of the Code of Practice (in future at *School Support* and *Support Plus*) may lead over time to a reduction in the number of statutory assessments. Such changes should result in a shift away from administration of statements to greater involvement in supporting children, parents and teachers.

11. EPs' training must reflect this evolving role. The structure and content of training courses is currently being considered by the British Psychological Society, the Association of Educational Psychologists and training providers. The DfEE have established a working group to consider the future role and training of EPs. ***We will consult on a description of the future role of educational psychologists later in 1999.*** We will also work with the profession on the development of training to equip EPs for this role.

12. In addition, we will consider with Welsh representatives of the profession the availability of specified EP training places for Welsh speakers, in response to concern over diminishing numbers of EPs in Wales able to work through the medium of Welsh. We will bring forward proposals to meet the shortfall.

School governors

13. There was general support for the improvement of training opportunities to help governors extend their knowledge of and involvement in SEN issues. ***During 1999 we will be reviewing the training needs of governors with a view to issuing guidance. The review will cover SEN issues and the role of governors in planning and providing for SEN in their schools.***

Chapter 5

Working Together to Meet Special Needs

We will help improve the way that LEAs work together, and in partnership with other local agencies, to strengthen support for children with special educational needs by:

- introducing new duties of partnership and new powers to enable more flexible funding arrangements between the NHS and local authorities;
- working to develop regional co-ordination of SEN provision across Wales in the light of experience gained from proposed regional planning pilot projects;
- improving the arrangements for the provision of speech and language and other therapy services;
- collecting information about the experiences, once they have left school, of young people with SEN, to help schools and colleges prepare young people for adult life more effectively.

Improved multi-agency working

1. Children with SEN (and their parents) frequently need help from health providers and sometimes from social services. Despite widespread agreement about the benefits, effective joint working has often proved difficult to achieve in practice. We want to focus on identifying the needs of children with SEN and placing them at the centre of service provision, rather than concentrating on the different statutory responsibilities of individual agencies.
2. We are committed to encouraging effective joint working at every level to support children with SEN and to support increased inclusion. *We will promote improvements locally and on a regional basis, both in relation to strategic planning of SEN provision and effective delivery of services.*
3. The Welsh Office NHS and Local Government White Papers '*Putting Patients First*' and '*Local Voices*' and more recently the discussion document '*Partnership for Improvement*' signalled our intention to improve working between health authorities and local government in Wales. *We will introduce new duties of partnership between NHS bodies and local authorities; and new powers to enable more flexible funding arrangements between the NHS and local authorities.*
4. We believe there is a case for a comprehensive local planning framework for children's services, particularly in relation to children 'in need' and with SEN given the present range of statutory plans and reviews affecting children and young people. *We will develop a more integrated local planning framework for all children's services including services for children with SEN.*

Regional co-ordination of provision for children with SEN

5. The Green Paper '*The BEST for Special Education*', highlighted the need for local authorities and other interests to work together on a regional basis to ensure the general availability of services, particularly for children with low-incidence disabilities, and the efficient provision of such services. We have established a sub-group of WAGSEN to look at the issues and problems in relation to regional working in Wales. The sub-group has confirmed the need for a strong regional approach and has identified the following areas where improved regional planning would improve services:
  - better access to information databases held by participating agencies which relate to children with (or potentially with) SEN, and more effective sharing of data for planning purposes;
  - increasing the effective use of specialist provision within an area, particularly in relation to low- incidence disabilities;
  - more effective dissemination of information on training opportunities for teachers, governors, and other professionals dealing with SEN children.

6. WAGSEN is drawing-up terms of reference for regional pilot projects in Wales which will address these and other issues. They will be used to develop best practice for extending regional co-ordination across Wales, in a way that best suits the needs of Wales. We will also take account of the lessons which emerge from the regional pilot projects already in place in England. Pilot projects in Wales will be funded from the GEST programme.

Provision of therapy services to children with SEN

7. The Green Paper drew attention to the growing evidence in Wales of difficulties in securing therapy services for children with SEN. These are in part the result of the different statutory responsibilities and priorities of health authorities and local authorities, and of lack of clarity over funding. The difficulties are most pronounced in speech and language therapy (SLT) but similar issues arise in securing occupational therapy, physiotherapy and clinical psychology services.

8. In line with our Green Paper commitment, we have established a working group under WAGSEN drawn from the Welsh Office Health and Education Departments, LEAs, Health Authority and NHS Trust managers, therapy practitioners, voluntary and other organisations. The group is charged with taking forward our review of the current arrangements for delivering therapy services to school age children and making recommendations for improvement. The Group's terms of reference are:

- to act as a source of advice and expertise for WAGSEN and the Department;
- to identify a range of information and data needed to assess current provision and to inform discussion on possible alternatives;
- to develop a set of principles for the effective planning and delivery of SLT to children with SEN, to assist education and health professionals in developing their local arrangements;
- to consider whether there is a need for specific pilot projects, involving LEAs and health services in collaborative working, aimed at developing innovative approaches to the provision of SLT, for both pre-school and school age children;
- to develop guidance for parents on SLT services and parents' role in supporting the delivery of therapy.

9. Further, the working group and WAGSEN will be asked to consider the Green Paper proposal to end the distinction between educational and non-educational needs and provision in statements. The group will concentrate initially on the provision of SLT, but will also consider occupational therapy, physiotherapy and access to clinical psychology services and child and adolescent mental health services. In taking forward this work we shall have regard to the implications of increasing inclusion and of changes to the NHS.

Transition post 16

10. Preparing children for adulthood, whether this is further study, training, employment or, for those with the most severe and complex needs, independent living, is a fundamental objective of school education. The Green Paper drew attention to the importance of the transition process for children with SEN and the need for effective co-operation between the different agencies involved. We will strengthen the guidance in the SEN Code of Practice to underline the importance we attach to the transition process. Our proposals for improving transitional reviews for children with statements are contained in Chapter 2, paragraphs 20-23. ***We will also collect information about the experiences, once they have left school, of young people with SEN, to help schools and colleges prepare young people for adult life more effectively.***

11. The Careers Service has a vital role in the transition process in providing information and assistance to young people, enabling them to enter appropriate further education, training or work. Recent surveys undertaken in Wales and England of careers service work with clients with learning difficulties and/or disabilities recommended a number of improvements in the standard of careers service guidance for young people with special needs. These recommendations are being taken forward by a Careers Service Special Needs Task Force. We will take account of the Task Force recommendations when available, in deciding on the way forward in Wales.

12. We are committed to increasing participation and widening access to further and higher education for those with learning difficulties and/or disabilities. In further education, the Further Education Funding Council for Wales (FEFCW) is working with a range of statutory and voluntary agencies and specialist institutions to ensure that the needs of students with learning difficulties and/or disabilities are carefully assessed, with study programmes tailored to meet their needs. Its work is informed by the findings of the Tomlinson report 'Inclusive Learning' produced by the Further Education Funding Council in England. In higher education, we have accepted the recommendations of the National Committee of Inquiry into Higher Education which include ending the means testing of Disabled Students' Allowances; asking the Higher Education Funding Council for

Wales to have regard to the need to provide funding for institutions to provide learning support for disabled students; and asking the new Institute for Teaching and Learning to include the learning needs of students in all aspects of its work. The Disability Rights Task Force will also be considering how to secure comprehensive and enforceable civil rights for disabled people in relation to further and higher education.

Annex A - Checklist of Progress in Meeting the Commitments in the Green Paper 'The BEST for Special Education'

The Green Paper set out what we aimed to achieve for children with SEN by the end of the Parliament. This checklist shows our progress so far.

1. Programme for Early Action

We shall consider extending the Grants for Education and Training (GEST) Programme.

The 1999/2000 draft GEST Circular was amended to cover initiatives to promote inclusion and to improve, where practicable, co-operation between mainstream and special schools. Further, the circular includes a new priority area under Activity 9 aimed at encouraging consortium bids for regional planning pilot projects explained in Chapter 5. The GEST allocation for SEN activities in 1999/2000 - see Introduction - will increase from £1.3million to £2.3million to reflect emerging priorities under the action programme.

We shall consider the establishment of an SEN advisory group for Wales.

Responses to the Green Paper showed strong support for the establishment of an advisory group for Wales. Nominations were sought from voluntary organisations, health authorities/trusts, and through the Welsh Local Government Association (WLGA). The Welsh Advisory Group on SEN (WAGSEN) met for the first time in July and agreed the following terms of reference:

- to identify the key issues which need to be addressed in the light of responses to the Welsh Office Green Paper on SEN;
- to ensure, through the Welsh representative on the National (DfEE) Advisory Group on SEN and Welsh Office officials, that issues of particular relevance to Wales are fully considered by that Group in their role as advisers to DfEE and Welsh Office Ministers on the development of SEN policy, until the National Assembly takes over the responsibilities of the Secretary of State for Wales;
- to consider the Government's initial response to the Green Paper;
- to take forward the proposed review of speech and language therapy provision highlighted in the Green Paper and to make appropriate recommendations to the Department;
- to consider and recommend regional SEN planning structures for Wales;
- to consider and advise on the proposed revision of the SEN Code of Practice, to reflect recommended changes in SEN policy and practice stemming from the Green Paper review.

SEN training and regional planning are being considered by sub-groups of WAGSEN members. A list of WAGSEN members is attached at Annex B.

We shall explore with the WLGA ways of encouraging greater regional planning of SEN provision.

WAGSEN is tasked with making recommendations to the Department for effective regional planning of SEN provision. The GEST circular for 1999/2000 invites bids for regional multi-agency pilot projects in Wales. The WLGA will be consulted on any proposals for regional planning pilot projects resulting from GEST bids and WAGSEN recommendations.

We shall consider the establishment of a group to consider issues relating to the provision of speech and language therapy and other therapies.

WAGSEN agreed to the establishment of a working group comprising therapy professionals/managers, health authority/trust

personnel, local authority and Welsh Office officials to consider a range of issues relating to the provision of therapy services to children with SEN. The terms of reference for the therapy sub-group, which met for the first time in November 1998, are set out in chapter 5.

We shall consider the scope for funding projects which will promote resolution of disputes.

Welsh Office has agreed to provide grant assistance to the Special Needs Advisory Project (SNAP) Wales for their 'Conflict Resolution Service' proposed by them in response to the Green Paper objective. SNAP have been invited to establish pilot projects for the development and delivery of conciliation and resolution services for and between parents and LEAs. Details of agreed pilot projects will be available later this year.

The Office of Her Majesty's Chief Inspector of Schools in Wales (OHMCI) will be conducting a survey of the National Curriculum in Special Schools.

OHMCI have recently completed the survey visits. Their report to the Secretary of State will be published later this year. Following publication, OHMCI will hold a conference to disseminate their findings and recommendations.

We shall be looking at ways to help special schools set targets.

In most cases target setting is a new concept for special schools. OHMCI's survey of the National Curriculum in special schools (see above) will help inform recommendations for special school targets.

We shall oversee the production of a comprehensive information pack aimed at helping teachers identify pupils with psychiatric problems and appropriate intervention.

A teacher survey has been completed. An information pack for primary school teachers and others will be published as soon as possible, to aid identification and intervention in cases where children are or maybe experiencing psychological and emotional difficulties.

All Government policies for schools will include an explicit assessment of the implications for children with SEN.

The following sections of the progress report include examples of how this commitment is being maintained.

2. Policies for Excellence

The policies set out in the BEST White Paper for raising standards, particularly in the early years, will begin to reduce the number of children who require long-term special educational provision.

- Improved early education - Early Years Development Partnerships in every local authority have produced plans to secure good quality early education places for all 4 year olds whose parents want them, including children with SEN, from September 1998.
- The Review of Regulation of Early Education and Day Care - our consultation on developing a more uniform regulatory framework for early years education and day care asked how the needs of children with SEN should be taken into account. We are deciding how to take forward the suggestions received.
- National Childcare Strategy - following our consultation on The National Childcare Strategy in Wales Green Paper, we will expand the remit and membership of Partnerships to become Early Years Development and Childcare Partnerships. They will be expected to take account of the views of parents of children with disabilities and of the children themselves when drawing up their childcare plans.
- Sure Start Programme - a new Sure Start programme will benefit children aged 0-3 and their families in Wales in the areas of greatest need. The focus will be working with parents to ensure their children are healthy, confident and ready to learn when they get to school. Funding for *Sure Start* will be confirmed shortly.
- Literacy and Numeracy - the introduction of the strategic framework for raising standards of literacy in Wales and from 1999 a similar initiative for numeracy, will provide a structure to help all children achieve their potential. The Department plans to develop and extend local and national networks to share good practice on literacy and numeracy. Several Summer Literacy School projects have been established by LEAs and Training and Enterprise Councils (TECS) across Wales providing further help and support for pupils working at lower levels of literacy.
- National Year of Reading in Wales - we are determined to ensure that the National Year of Reading is strongly linked

into efforts to develop literacy skills. Many local initiatives will be focused around the wider drive towards higher standards of literacy. We expect that schools and LEAs will incorporate their plans for the National Year of Reading as an element of their literacy strategies.

- Infant class sizes - we have legislated to reduce class sizes for 5, 6 and 7 year olds to a maximum of 30 pupils by September 2001 at the latest. We will be providing funding in 1999/2000, to provide extra teachers and classrooms.

There will be stronger and more consistent arrangements in place across Wales for the early identification of SEN.

- Baseline Assessment - we will introduce statutory baseline assessment in all primary schools from September 1999. Pupils and schools will benefit from clear and consistent assessment of children when they reach compulsory school age. The National Framework for baseline assessment requires all accredited schemes to cover aspects of language and literacy, mathematics and personal and social development. The information from such assessments will help teachers plan to meet the learning needs of every pupil.
- Research to assist teachers to identify and help children with dyslexia - the Government has supported research by Manchester Metropolitan University and the British Dyslexia Association which reviewed methods of identifying and assessing specific learning difficulties/dyslexia; and effective intervention strategies which might be used by classroom and subject teachers in mainstream schools. The findings will be disseminated to LEAs in Wales later this year.

The Government has also supported research by the Helen Arkell Dyslexia Centre which aims to provide teachers with teaching strategies for dyslexic children. The Centre's findings will be available in the Summer.

Schools and parents will have higher expectations of the standards to be attained by children with SEN.

- Education Strategic Plans (ESPs) - each LEA in Wales will be required to set out its proposals for raising the standard of education for all children in its area, including those with SEN; and for improving the performance of schools it maintains, including special schools.
A separate SEN Annex will contain information on the incidence of SEN in the LEA; specific action to support pupils with SEN; information about the LEA's policy on inclusion and action to promote it; and arrangements for monitoring standards among pupils identified as having SEN.
- ACCAC are producing optional assessment materials to support consistent, high quality teacher assessment for all pupils, including those with SEN. Guidance on assessing pupils who are working towards level 1 will be published in Spring Term 1999.
- ACCAC guidance on planning the curriculum for pupils with multi-sensory impairments, produced with QCA will be published in Spring 1999 and further work will lead to guidance on planning the curriculum for pupils with autistic spectrum disorders and pupils with emotional and behavioural difficulties.
- Performance tables - we have consulted on how the secondary school and college performance tables can be improved to better reflect the achievements of pupils across the ability range.

Target setting, in both mainstream and special schools, will take explicit account of the scope for improving the achievements of children with SEN.

- Target setting - we now require maintained schools, to publish pupil performance targets for National Curriculum assessments at the end of Key Stages 2 and 3 and public examinations at the end of compulsory schooling.
- ACCAC's guidance on assessing pupils who are working towards level 1 should support greater consistency in teacher assessment and help schools set clear targets which focus on classroom practice and positive outcomes for pupils. ACCAC will provide additional guidance through conferences for special schools, involving WOED and OHMCI.
- Target Setting in Special Schools - In most cases target setting is a new concept for special school education. OHMCI's survey of the National Curriculum in special schools will help inform recommendations for special school targets.

New Entry Level awards will be available for pupils for whom GNVQs or GCSEs at 16 are not appropriate.

- Entry level awards - we have supported the development of qualifications at Entry Level. While GCSEs and GNVQs will remain the principle measures of attainment at the end of compulsory schooling for the vast majority of young people, Certificates of Educational Achievement provide alternative national qualifications for many pupils with SEN.
- National Record of Achievement - we have tested with pupils new guidance materials, using the trial name of Progress File: Achievement Planner. Teachers reported that the new guidance materials are an improvement on the current National Record of Achievement, in helping individuals to identify their skills, set goals and plan how to achieve them. The findings will be used to develop guidance to support teachers using the new materials.

There will be more effective and widespread use of Information and Communications Technology to support the education of children with SEN, in both mainstream and special schools.

- National Grid for Learning (NGFL) - The Welsh Office has provided £3 million to LEAs this year to fund the purchase of hardware and schools' connections to the Grid. Some £0.5 million of this funding was dedicated to supporting 5 projects across Wales following a competition to identify innovative uses of ICT in schools. In November 1998 we launched Virtual Teachers' Centre (VTC) Cymru. This provides Internet access to the NGFL and to educational information and services in Wales, as provided by the Welsh Office, OHMCI, the TTA, ACCAC, the National Museum and others. Users will be able to access material in both English and Welsh.
- National Lottery funding - £230 million will be made available in England and Wales to support the training of all serving teachers and school librarians in the effective use of Information and Communications Technology in the classroom, including those responsible for children with SEN. Training will begin in spring 1999 and will be funded for three years.

3 Working with parents

All parents whose children are being assessed for a statement of SEN will be offered the support of an independent 'Named Person'.

- Chapter 1 explains that LEAs in Wales will in future be expected to ensure the parents of any child identified as having SEN have access to advice from an independent parental supporter. When Parliamentary time allows and subject to the views of the National Assembly, this will replace the current statutory requirement for LEAs to offer a 'Named Person' to parents when their child receives a statement.
- See action proposed in Chapter 1.

Voluntary support bodies and organisations will be operating throughout Wales and will be playing an important part in helping parents of children with SEN.

- Funding for Named Persons - Increased GEST funding for Named Persons - in future Independent Parental Supporters (IPs) - will continue to be available over the next 3 years. Subject to the views of the National Assembly and revisions to statute, we will consider the level of funding made available under GEST in future years to reflect any new statutory duty on LEAs to provide extended access to IPs.
- See action proposed in Chapter 1.

Improved arrangements for encouraging dialogue between parents, schools and LEAs should be reflected in a reduction in the number of appeals to the SEN Tribunal.

- Conciliation - the Department has provided SNAP Cymru, currently the main provider of Named Person services in Wales, with funding to develop pilot conciliation schemes which can help establish best practice for resolving disputes locally between parents and LEAs.

4. Practical support: the framework for SEN provision

A revised version of the SEN Code of Practice will be in place, maintaining the principles and safeguards of the present Code, while simplifying procedures and keeping paperwork to a minimum.

- See action proposed in Chapter 2.

There will be renewed emphasis on provision under the school-based stages of the Code of Practice, with support from LEAs and greater assurance for parents of effective intervention, particularly at stage 3.

- See action proposed in Chapter 2.

LEAs should review their local management of schools (LMS) funding arrangements to reflect more closely the continuum of SEN, so reducing the financial pressures for statements.

- Fair Funding - the new delegated Funding Framework for maintained schools takes this forward, see Chapter 2.

The consequence of these improvements will be that the proportion of children nationally for whom a statement is necessary will be moving back towards the 2 per cent envisaged in the Warnock Report.

Chapter 2 accepts that it is too early to set a national expectation of the proportion of children who might continue to need statements. Our approach will be to strengthen school-based SEN provision. Over time, this is likely to mean that fewer children will require a statement to meet their needs.

- Action proposed in Chapter 2.

The great majority of SEN assessments will be completed within the statutory timetable.

- See action proposed in Chapter 2 - 'Improving LEA Accountability.'

5 Increasing inclusion

An increasing proportion of those children with statements of SEN who would currently be placed in special schools will be educated within mainstream schools.

- Research on inclusion - the Government has funded research by Manchester University to establish the necessary conditions for promoting inclusion more widely and to find ways in which staff in special and mainstream schools can most effectively support each other. The major findings are due to be published very soon and will be disseminated in England and Wales later this year.
- Research into the costs of educating children with similar needs in different settings - the Government has funded research by Newcastle University to assess the relative costs of educating children with moderate learning difficulties in mainstream and special schools and to explore the complex issue of relative educational benefits. The results will be published later this year.
- Further action proposed in Chapter 3.

A range of national and local programmes will be in place to support increased inclusion.

A growing number of mainstream schools will be willing and able to accept children with a range of SEN.

Special and mainstream schools will be working more closely alongside and in support of one another.

- Action proposed in Chapter 3.

6. Planning SEN provision

Regional planning machinery for SEN will be in place in Wales, helping to co-ordinate provision for low-incidence disabilities, specialist teacher support and other aspects of SEN.

- Pilot projects on regional planning - WAGSEN is drawing-up terms of reference for regional planning pilot projects in Wales. They will be used to develop best practice for extending regional co-ordination across Wales in a way that best suits the particular needs of Wales. We have provided £2.3 million under the GEST programme next year to support SEN priorities including the promotion of regional planning pilot projects.
- Action proposed in Chapter 5.

There will be clear guidance to support the effective development of special schools in the context of a policy of increased inclusion.

- Action proposed in Chapter 3.

New arrangements will be in place to safeguard the interests of children with special educational needs who are placed in independent schools.

- Action proposed in Chapter 2.

7. Developing skills

There will be a clear structure for teachers' professional development in SEN, from a strengthened attention to SEN issues in initial training through to improved training for headteachers, SEN co-ordinators (SENCOs) and other SEN specialists.

The future structure for teachers' professional development in SEN will reflect the outcome of consultation on the Green Paper on the future of the teaching profession 'The BEST for Teaching and Learning in Wales'.

- Headteachers - we have introduced National Standards for Headteachers. These promote good practice in the teaching and learning of all pupils, including those with SEN.
- Continuing professional development - we have provided £2.3 million through the GEST Programme in 1999/2000 to support SEN, including training for teachers and LSAs.
- SENCO standards - the TTA have published National Standards for Special Educational Needs Co-ordinators. These clarify the role and responsibilities of the SENCO.
- Standards for SEN specialists - the TTA is currently considering standards for SEN specialists. We will take account of this work in the light of the consultation on 'The BEST for Teaching and Learning in Wales' Green Paper.
- See action proposed in Chapter 4.

There will be a framework for training learning support assistants (LSAs).

The future framework for training learning support assistants will reflect the outcome of consultation in the Green Paper on the future of the teaching profession on training and development needs for classroom assistants more generally.

- Action proposed in Chapter 4.

There will be guidance on training required by governors to carry out their responsibilities for pupils with SEN.

There will be agreement on ways of maximising the contribution of educational psychologists, and the training necessary for their developing role.

- Action proposed in Chapter 4.

8. Working together

There will be new arrangements for disseminating up-to-date information about good practice in SEN provision.

- Dissemination of SEN research - we will consider with WAGSEN the most effective means of disseminating information in Wales about good practice in SEN provision. We will consider too the implications for Wales of discussions currently being held by the DfEE with interested organisations about establishing a small national institute to sift the results of SEN research and disseminate the conclusions.

There will be improved co-operation and co-ordination between LEAs, social services departments (SSDs) and health authorities, with the focus on meeting children's special needs more effectively.

- Partnership for Improvement - we are currently considering responses to this discussion document, published by the Department late last year, to consult on proposals to remove barriers to joint working by introducing new powers to enable more flexible funding and children's service management arrangements between the NHS and local authorities.

- Young people looked after by a local authority - the DfEE have established an inter-agency forum on the education of young people looked after by a local authority. The forum has made its first recommendations to the Secretary of State, supporting the introduction of new statutory guidelines for education and social services and steps to strengthen education in secure units. Subject to the views of the National Assembly, the statutory guidelines would apply in Wales.
- Utting Report - The Utting Report on child protection safeguards for children living away from home was published in November 1997. Recommendations covered the protection from abuse of children in all settings where they live away from their families. The Government's response to the Report was published in November 1998 [Cmd No. 4105] and includes commitments to prepare a draft strategy for children in Wales and to introduce a programme to transform the quality of services to children in Wales provided by local authorities.
- Further action proposed in Chapter 5.

Speech and language therapy will be provided more effectively for children who need it.

- We have established a working group comprising therapy professionals/ managers, health authority/trust personnel, local authority and Welsh Office officials to consider a range of issues relating to the provision of therapy services to children with SEN. The terms of reference for the therapy working group, which met for the first time in November 1998, are set out in Chapter 5.

The Department will be collecting information about the experiences of young people with SEN once they have left school, to help schools and colleges improve the preparation of young people for adult life.

- Action proposed in Chapter 5.

9. Principles into Practice: Emotional and Behavioural Difficulties

There will be enhanced opportunities for all staff to improve their skills in teaching children with emotional and behavioural difficulties.

- Research by the University of Birmingham - the Government has commissioned research into provision for pupils with EBD in mainstream schools. The findings will be published shortly and will suggest that effective schools are characterised by coherent behaviour policies, high quality teaching, a core of staff who understand the nature of EBD and effective leadership from the senior management team.
- Further action proposed in Chapters 3 and 4.

There will be expanded support for schemes designed to renew the motivation of young people with emotional and behavioural difficulties at Key Stage 4.

- Curriculum flexibility - the National Curriculum in Wales at Key Stage 4 already provides flexibility for schools to put in place a wider range of work-related learning opportunities or non-academic activities.
- Further action proposed in Chapter 3.

Annex B - Welsh Advisory Group on Special Educational Needs (WAGSEN)

Group Members

Mr Roger Bishop,
Director, Special Needs Advisory Project (SNAP) Cymru

Mrs Joyce Chatterton,
Education Officer, Royal National Institute for the Blind

Mr Mike De Val,
Director of Education, Torfaen County Borough Council

Mr Gethin Evans,
Director of Social Services, Ceredigion County Borough Council

Mr Gareth Foulkes,
Service Development Manager, Royal National Institute for Deaf People

Dr James Hewitt,
Headteacher, Ysgol Y Graig Special School, Conwy

Mr Derryck Jones,
Education Officer (SEN), Neath Port Talbot County Borough Council

Mrs Delyth Molyneux,
SEN Co-ordinator (SENCO), Ysgol Bodedern Comprehensive School, Anglesey

Mrs Claire Moyle,
Regional Development Officer, Association for All Speech Impaired Children (AFASIC)

Mrs Delyth Parris,
Vice-chair, South Wales Association for those who Teach the Visually Impaired (SWATVI)

Mr Mark Provis,
Principle Educational Psychologist, Caerphilly County Borough Council

Mrs Mary Thorley,
Headteacher and Chair of Wales Primary Schools Association,
Johnstown Primary School, Carmarthen

Mrs Leena Wigham,
Commissioning Development Officer, Bro Taf Health Authority

Mr David Williams,
Parent Representative on the Group, Anglesey

OHMCI Representative

HMI Mr Andrew Large,
Office of Her Majesty's Chief Inspector of Schools (OHMCI), Bangor

Welsh Office Officials

Mrs Elizabeth Taylor

(Group Chair), Head of Schools Administration Division

Mr David Powell,
Schools Administration Division

Mr Alun Jenkins,
Schools Administration Division

Mr Tony Hicks,
Schools Administration Division

Copies of the Action Programme

Copies of this Action Programme are being sent to all local authorities, headteachers, chairs of governing bodies, SEN co-ordinators, national bodies involved in the education of children with SEN and all respondents to the SEN Green Paper consultation.

The Action Programme will be available in Braille and on audio-cassette shortly.

Further copies are available free of charge from:

Schools Administration Division

Welsh Office
Crown Buildings
Cathays Park
Cardiff
CF1 3NQ

Tel: 01222 826078
Fax: 01222 826111

Internet

The Action Programme is available on the Internet at: **<http://www.wales.gov.uk>**.

Comments

We would welcome your comments on this Action Programme. Comments should be sent to:

Alun Jenkins
Welsh Office Education Department
Crown Buildings
Cathays Park
Cardiff
CF1 3NQ

Tel: 01222 826081
Fax: 01222 826111

Abbreviations

ACCAC Awdurdod Cymwysterau, Cwricwlwm a Asesu Cymru (*Qualifications, Curriculum and Assessment Authority for Wales*)

DfEE Department for Education and Employment

EBD Emotional and Behavioural Difficulties

ESP Education Strategic Plan

EP Educational Psychologist

GCSE General Certificate of Secondary Education

GNVQ General National Vocational Qualification

IEP Individual Education Plan

IPS Independent Parental Supporter

LEA Local Education Authority

LSA Learning Support Assistant

NGFL National Grid For Learning

NHS National Health Service

OHMCI Office of Her Majesty's Chief Inspector of Schools in Wales

PRU Pupil Referral Unit

QCA Qualifications and Curriculum Authority (England)

SEN Special Educational Needs

SENCO Special Educational Needs Co-ordinator

SLT Speech and Language Therapy

TTA Teacher Training Agency
